شمارهٔ (۴)

# فهرست نسخه‌های خطّی فارسی

## کتابخانهٔ جامعهٔ همدرد، تغلق آباد - دهلی نو

مرکز تحقیقات فارسی
رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو
(۱۳۷۷ هـ‌ش - ۱۹۹۹ م)

بسم الله الرحمن الرحيم

□ فهرست نسخه‌های خطّی فارسی (شمارهٔ ۴)

□ کتابخانهٔ جامعهٔ همدرد، تغلق‌آباد ـ دهلی‌نو

□ تهیه کننده، مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو

□ نشر اوّل، زمستان ۱۳۷۷ هـ/۱۹۹۹ م

□ چاپخانه، پریس ورکس، ۳۰ پارکنگ سینتر، مال رود، دهلی ۱۱۰۰۵۴،

تلفن: ۲۹۱۷۲۱۷

□ بها ۸۰۰ روپیه

* * *

# پیشگفتار

زبان فارسی کنونی پس از اینکه در مهد خود سرزمین ایران نشو و نما یافت و در بستر زمان پرورده و بالنده شد و بخوبی توانست در تبیین موضوعات مختلف فرهنگ و دین و عرفان و علم و هنر بارور و تناور گردد، هنوز چند قرن از پیدایش آن نگذشته بود که از سوی مفاخر فرهنگی و بزرگان علم و ادب و اندیشهٔ ایرانی در طی اعصار گذشته، میرات مکتوبی بر جای‌ماند که به عنوان گنجینه‌ای ارزشمند و ذخیره‌ای گرانبها در عرصهٔ تمدن جهانی و فرهنگ بشری تحولی عمیق و تأثیر بسزائی پدید آورد، چنانکه قرنهاست این زبان تراوشات عقلی و فکری و رشحات روحی و باطنی و لطافت‌های ذوقی و الهامی داستوران و گویندگان و صاحبدلان را در عالی‌ترین شکل و گویاترین شیوه به صورت آثاری گرانقدر و نفیس به حقیقت جویان و شیفتگان فکر و فرهنگ عرضه کرده است.

به همین سبب است که زبان فارسی در مدت نه چندان زیادی تا دورترین مناطق دنیا راه یافت و به خصوص در مرزهای مجاور و همسایگان نزدیک رواج گسترده‌ای پیدا کرد.

چنانکه سرزمین هند قریب هرار سال است یکی از جولانگاههای وسیع زبان فارسی بوده و در طول تاریخ، تمامی طبقات گوناگون اعم از سلاطین و حکمرانان و نویسندگان و شاعران و هنرمندان و معتقدان به ادیان مختلف و صاحبدلان عارف این خطهٔ پهناور، همواره به زبان فارسی به دیدهٔ احترام و تکریم نگریسته و درمیان تمامی زبانهای رایج این دیار، فارسی را به عنوان زبان شاخص علمی پذیرفته و آثار گوناگون خود را بدینوسیله نگاشته‌اند، ضمن اینکه باید خاطر نشان ساخت حتی بسیاری از آثار فرهنگی و دینی متعلق به هند باستان نیز به زبان فارسی برگردان و محفوظ شده‌اند.

دلیل آشکار بر قدمت و نفوذ دیرپای این زبان، وجود هزاران نسخهٔ خطی فارسی است که در کتابخانه‌های افزون از شمار این سرزمین برجای مانده و از جملهٔ آنها

همکارانی که هر کدام به سهم خود در تهیهٔ این فهرست، مرکز تحقیقات را یاری داده‌اند عبارتند از آقایان: لطیف طالبی، جمیل الرحمن، سید غلام نبی احمد، واصف احمد و محمد سعید دهلوی از دانشجویان و فارغ التحصیلان دکتری رشتهٔ زبان فارسی در دانشگاههای دهلی و جواهر لعل نهرو و در بخش کامپیوتر آقایان عبدالرحمن قریشی و محمد آصف علی و مسئول بخش چاپ آقای محمد حسن حدادی که بدینوسیله از تمامی آنها تشکر می‌شود.

در اینجا به خصوص لازم می‌داند از زحمات بی‌شائبه و همکاریهای صادقانهٔ جناب آقای دکتر احمد حبیب قدوائی رئیس محترم کتابخانهٔ جامعهٔ همدرد که در طول مدت فهرست نگاری، همه گونه تسهیلات لازم را برای این مرکز فراهم ساختند و نیز از سایر کارکنان کتابخانه صمیمانه سپاسگزاری شود. همچنین از جناب آقای حکیم عبدالحمید که علاوه بر آراستن بودن به خصایل عالی انسانی، علم دوستی و فرهنگ پروری، جبلّی ذاتی ایشان است و معظم له در تهیهٔ فهرست مورد نظر مرکز تحقیقات فارسی را همواره تشویق و حمایت می‌کردند نهایت قدردانی و مراتب سپاس به حضورشان ابراز می‌گردد

در پایان این نکته را هم باید خاطر نشان ساخت که در تهیهٔ فهرست کنونی کوشش فراوان به کار رفته تا در معرفی نسخه‌ها، حتی الامکان دقت لازم انجام شود. در واقع این اقدام پس از مراجعهٔ مستقیم به آثار خطی و درج خصوصیات آنها در برگه‌های آماده شده و رفع نواقص کلی از آن دسته از فیش‌های غیر قابل اعتماد و نامستند که قبلاً تهیه شده بود و نیز تطبیق تمامی برگه نوشت‌ها با فهارس در دسترس و استفاده از منابع کتابشناسی و اتخاذ روش از نحوهٔ تدوین فهرست مشترک که توسط استاد احمد منزوی انجام یافته و توضیح آن در فهرست شماره «۲» این مرکز بیان شده، صورت گرفته است. نکتهٔ دیگری که باید در اینجا اضافه کرد، این است که چون تعدادی از نسخه‌ها تا این تاریخ از طرف کتابخانهٔ همدرد شماره گذاری، نشده بود لذا با نشان دادن «۰۰۰»

کتابخانهٔ جامعهٔ همدرد را می‌توان نام برد که مرکز تحقیقات، اکنون مبادرت به تهیهٔ فهرست نسخه‌های خطی فارسی آن نموده است.

بنیان گذار کتابخانهٔ همدرد جناب آقای حکیم عبدالحمید است که شخصیت والای ایشان و خدمات شایستهٔ فرهنگی و پزشکی و نیز برکات وجودی وی برای تمامی مردم هند به عنوان چهره‌ای شناخته شده است و مقام بلندی که ایشان از نظر وارستگیِ انسانی و داشتن کمالات باطنی دارند، مستغنی از توصیف و بیان می‌باشد.

کتابخانهٔ جامعهٔ همدرد در سال ۱۹۶۰ م با تعدادی از کتابهای پزشکی و طب دارویی متعلق به داروخانهٔ همدرد تأسس شد، سپس در سال ۱۹۷۷ م کتابخانهٔ مؤسسهٔ علوم اسلامی هند نیز به این بخش در محل فعلی منتقل گردبد.

پس از تأسیس دانشگاه یا جامعهٔ همدرد توسط بنیان گذار آن جناب آقای حکیم عبدالحمید، در سال ۱۹۷۹ م چند مجموعهٔ دیگر از جمله مجموعهٔ نذیریه که شماره‌های آن با دو حرف اختصاری (N.C.) مشخص شده و در متن فهرست حاضر مندرج است، به کتابخانهٔ این دانشگاه اضافه شد و سرانجام به صورت کتابخانهٔ مرکزی جامعهٔ همدرد درآمد. بعدها نیز با افزوده شدن مجموعه‌های مختلف دیگری کتابخانهٔ مزبور غنی گردید.

بر اساس گزارش تهیه شده توسط کتابخانهٔ دانشگاه، این مرکز در حدود (۴۴۳۵) نسخه خطّی شامل آثار (فارسی، عربی، اردو) را در خود جای داده و تعداد قابل ملاحظه‌ای نیز میکروفیلم در اختیار دارد.

مرکز یاد شده از آنجا که مجهز به دستگاههای زیراکس، میکرو فیلم، عکس برداری و لوازم کتابت و صحافی است لذا از این طریق به محققان و اساتید و دانشوران و علاقمندان به فرهنگ و ادب خدمات شایانی ارایه می‌دهد.

لازم به ذکر است نسخه‌های خطی فارسی موجود در این کتابخانه که در فهرست حاضر معرفی و توصیف شده‌اند به تعداد «۱۷۰۳» نسخه بالغ می‌گردند.

# سخنی از استاد احمد منزوی
## درضرورت فهرست نگاری فارسی‌درهند

---

حناب آقای سید باقر اطحی

مدبر مرکز نحققات فارسی ـ دهلی‌نو

یس از درود

نامهٔ گرامی جناب عالی و یبح مجلد فهرست کار کرد شما و مرکز تحقیقات فارسی دهلی‌نو برابر آنچه در ریر خواهم نوشت بدستم رسید، بیش از نمابهٔ آن مجلّدها بر خود لارم می‌سنم نخست از همّت شما درکار فرهنگی بزرگ خدا یسندانه سپاسگرازی کم و ار انبکه در یابان نامه وعدهٔ ادامهٔ ابن کار را دادیید خوش حالی خود را ابراز دارم. کار شما حدمب به زبان فارسی و فرهنگ ابران است و خدمت به کتاب، منهم که خود را حدمت گزار ابن سه می‌دانم بر حود فرض دیدم که ابن کار عظیم شما را تبریک بگویم. من حود ناظر ابن بودم که چگونه انبوه، انبوه از ابن میراث فرهنگی ما، یا بهتر بگویم فرهنگ بشری در شبه قاره به دلیل نامساعد بودن آب و هوا و عوامل دیگر در حال تباهی و نیستی هستند. کتابخانه‌های شخصی که بجای خود، کتابخانه‌های عمومی نیز از وضع مناسب برخوردار نیستند. من یقین دارم بسیاری از نسخه‌های خطی فارسی که من قبلاً دیده‌ام و تا ده سال پیش زنده بودند، اکنون دیگر نیستند، اندیشهٔ تلخی است ولی متأسفانه چنین است کتابخانه‌های عمومی نیز به همین سمت در حرکتند، ولی آهسته‌تر. من به دشواری فیلم برداری ار این نسخه‌ها واقفم ولی فهرست نویسی از آنها نسبتاً عملی‌تر است. این‌ها جا پای ایرانیان و فارسی نویسان در آن سرزمین است. اینها گسترهٔ جغرافیایی زبان فارسی را می‌رساند و اینکه سده‌ها این زبان ابزار مبادلات فرهنگی و ابزار بیان و تبادل دانش در آنجاها بوده است. حفظ این جا پای‌ها بجای خود، دست کم

به نامعلوم بودن آنها اشاره شده است. مع ذلک در صورتی که اهل فن و اساتید محترم ایرادها و نقایصی را در این زمینه مشاهده کردند، مایهٔ خوشحالی خواهد بود که این مرکز را از تذکرات و راهنمایی‌های خود در جهت اصلاح کمبودها و رفع اشکالات بهره‌مند سازند.

امید است فهرست شماره «۴» نیز که اینک به حضور محققان و استادان ارجمند زبان و ادب فارسی در دو کشور فرهیختهٔ هند و ایران پیشکش می‌شود مورد عنایت و رضایت آنها قرار گیرد.

والله ولیّ التوفیق

**سید باقر ابطحی**

مدیر مرکز تحقیقات فارسی

رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - دهلی نو

# علایم اختصاری

آزاد — *Catalogue of the Persian Manuscripts in the Maulana Azad Library*, Aligarh Muslim University, Athar Abbas Rizvi & Dr. Mukhtaruddin Ahmad, Aligarh, 1981.

آصفیه — فهرست مشروح بعضی کتب نفیسهٔ قلمیهٔ کتابخانهٔ آصفیه سرکار عالی حیدرآباد (جلدهای مختلف)، ۱۳۵۷ هـ.

ایوانف — *Concise Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Collection of Asiatic Society of Bengal*, Wladimir Ivanow, Calcutta, 1924.

بانکی‌پور — *Catalogue of the Arabic and Persian Manuscripts in the Khuda Bakhsh Oriental Public Libarary*, Patna, 1993.

بنارس — *A Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Banaras Hindu University Library*, Amrit Lal Ishrat, Varanasi.

تذکره نویسی — تذکره نویسی فارسی در هند و پاکستان، سید علی رضا نقوی، ۱۳۴۳ هـ ش/۱۹۶۴ (جلدهای مختلف)، ۱۳۵۷ هـ.

حبیب گنج — *Catalogue of Manuscripts (Habib Ganj Collection) in the Maulana Azad Library*, Aligarh Muslim University, M.H. Razvi & M.H. Qaiser Amrohavi, Aligarh, 1981.

دانشگاه — فهرست کتابخانهٔ دانشگاه تهران (چندین جلد)، علی نقی منزوی تهرانی و محمّد تقی دانش پژوه، ۱۳۳۰-۱۳۴۰ هـ ق.

از آنها آمار برداری کنیم. بسیار تلخ است که بپذیریم که به تراش سنگ گور آنها قناعت کنیم تراشی زیبا، شایستهٔ پنجهٔ هنرمندشان. آخر ما متولی این زبان و فرهنگیم. اگر ادعا می‌کنیم ایران ام القرای اسلام است این ادعا وظایفی را نیز بدنبال دارد.

من که چهار پیشگفتار شما را خوانده‌ام نبایستی این حرفهای زیادی را می‌نوشتم امیدوارم در کنار چاپ مجلدهای دیگر از اینگونه، برای فهرست مشترک از نسخه‌های خطّی فارسی آنجا نیز گامهایی اساسی بردارید.

کتاب‌هایی که به وسیلهٔ استاد رادفر رسید:

۱- فهرست نسخه‌های خطّی فارسی کتابخانهٔ پتیالا (ش ۱) (دو نسخه).

۲- فهرست نسخه‌های خطّی فارسی کتابخانهٔ انجمن ترقی اردوی هند (ش ۲)

۳- فهرست نسخه‌های خطّی فارسی کتابخانهٔ هردیال، دهلی (ش ۳)

۴- فهرست نسخه‌های خطّی فارسی کتابخانهٔ جامعهٔ همدرد دهلی‌نو (ش ۴)

در پایان از لطف شما در پیشگفتارها نسبت به این ناچیز و از زحمت فراوانی که در چاپ فهرست پتیالا کشیده‌یید سپاسگزارم. سلام مرا به هر یک از همکاران سابقم جدا جدا در هند برسانید و شما به عنوان متولی این زبان و فرهنگ به اصطلاح هوای پاسداران این فرهنگ در آن سرزمین را داشته باشید.

احمد منزوی

۷۷/۸/۵

**کلیات بیدل** کلیات ابوالمعانی میرزا عبدالقادر، چاپ کابل، ۱۳۴۲

**گنج بخش** فهرست نسخه‌های خطّی فارسی کتابخانهٔ گنج بخش (جلد اوّل تا چهارم)، احمد منزوی، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام‌آباد (پاکستان)، ۱۳۵۷ ه‌ش.

**گنج بخش (چاپی)** فهرست کتابهای فارسی چاپ سنگی و کمیاب کتابخانهٔ گنج بخش (جلد اوّل و دوّم)، سیّد عارف نوشاهی، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام‌آباد (پاکستان)، ۱۳۶۵-۱۳۶۹ ه‌ش.

**مرآة العلوم** فهرست مخطوطات خطّی فارسی خدا بخش اورینتل پبلک لائبریری مسمّی به مرآة العلوم (جلدهای مختلف)، بانکی‌پور، پتنا، ۱۹۲۵، ۱۹۴۲، ۱۹۶۷ م.

**مرعشی** فهرست نسخه‌های خطّی کتابخانهٔ عمومی حضرت آیة الله العظمی نجفی مرعشی (جلدهای مختلف)، قم، ۱۳۵۴ ه‌.

**مشترک** فهرست مشترک نسخه‌های خطّی فارسی پاکستان (جلد اوّل تا چهارده)، احمد منزوی، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام‌آباد (پاکستان)، ۱۳۶۲-۱۳۷۵ ه‌ش

**ملاّ فیروز** *Catalogue Raisonne of the Arabic, Hindustani, Persian and Turkish Manuscripts in the Mullah Firoze Library*, Edward Rehatsek, M.C.E., 1873.

**موزه** فهرست نسخه‌های خطّی فارسی موزهٔ ملّی پاکستان، کراچی، سیّد عارف نوشاهی، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام‌آباد (پاکستان)، ۱۹۸۳ م.

**ندوه** فهرست نسخه‌های خطّی فارسی کتابخانهٔ ندوة العلما لکهنو، مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران، دهلی‌نو، فروردین‌ماه ۱۳۶۵ ه‌ش/آوریل ۱۹۸۶ م.

**دیوبند** تعارف مخطوطات کتابخانهٔ دارالعلوم دیوبند (چندین جلد)، مولانا مفتی محمّد ظفیرالدّین، دارالعلوم دیوبند (اتّراپرادش)، ۱۳۹۰-۱۳۹۳ هـ ق.

**ذریعه** الذریعه الی تصانیف الشیعه (جزءهای مختلف)، العلامه الشیخ آقا بزرگ الطهرانی، بیروت (لبنان)، چاپ سوّم ۱۴۰۳ هـ ق.

**راجه محمودآباد** فهرست نسخه‌های خطّی کتابخانهٔ راجهٔ محمودآباد لکهنو، مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران، دهلی نو، بهمن ماه ۱۳۶۶ هـ ش /جمادی‌الثانی ۱۴۰۸ هـ.

**ریحانه** احوال و آثار سراج‌الدّین علی خان آرزو، دکتر ریحانه خاتون، شعبهٔ فارسی دانشگاه دهلی، ۱۹۸۷ م.

**سالار** *A Concise Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Salar Jung Museum and Library*, Haji Mualana Mohammad Ashraf, Hyderabad, 1980.

**شیفته** فهرست مخطوطات (ذخیرهٔ شیفته) مولانا آزاد لایبریری علیگره مسلم یونیورستی، سیّد محمود حسن قیصر امروهوی، علیگره، ۱۹۸۲ م.

**علمای هند** تذکرهٔ علمای هند، رحمان علی، مطبع نولکشور، لکهنو، چاپ دوّم ۱۹۱۴ م.

**کرزن** *Concise Descriptive Catalogue of the Persian Manuscripts in the Curzon Collection, Asiatic Society of Bengal*, Wladimir Ivanow, Calcutta, 1926.

**کشف الظنون** کشف الظنون عن اسامی الکتب و الفنون، للعالم الفاضل الادیب والمورخ الکامل الاریب مصطفی بن عبدالله الشهیر بحاجی خلیفه و بکاتب چلپی، بیروت (لبنان).

# فهرست موضوعات

**نسخه‌ها** فهرست نسخه‌های خطّی فارسی (جلد اوّل تا ششم)، احمد منزوی، مؤسّسهٔ فرهنگی منطقه‌یی، تهران، ۱۳۴۸-۱۳۵۳ هـ ش.

* * *

## بخش یکم

# تفسیر

[۱]

### ● ترجمهٔ سورهٔ حشر

از **ناشناس**. ترجمه و تفسیر سورهٔ حشر است

**آغاز**: ثم انهم، پس هر آینه تکذیب کنندگان لصالوا الجحیم.

0001 -[**۳۴۳۲**] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۱۸ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۲×۱۵/۵.

[۲]

### ● ترجمه و تفسیر سورة الملک

از **محمد عطاءالله بن مولوی حضورالله** ترجمه و تفسیر سوره الملک است.

**آغاز** سورة الملک اختلاف است در آن که این سوره مکی است یا مدنی و به روایت ابن عباس مکّی است.

0002 -[**۳۲۵۷**] نستعلیق، (به خامهٔ مترجم)، شوّال ۱۲۴۷ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۳۳۳ برگ، ۱۴ س، اندازه ۱۷×۲۷

[۳]

### ● تفسیر آیات الاحکام

از **ناشناس** تفسیر قرآنی است با سر آغازهای «مسئله».

**آغاز** مالک او شده‌اند دستهای شما لازم ساخته شد، خدا به شما.

(ن.ک گنج بخش ۴: ۲۱۴۸)

0003 -[**۱۷۸۷**] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۲۱۵ برگ، ۲۱ س، اندازه ۲۰×۲۹/۵

[۴]

### ● تفسیر آیة النور: شرح الصدور

از **شیخ عبدالحق محدث دهلوی (۹۵۸-۱۰۵۲ ه/۱۵۵۱-۱۶۴۲ م) فرزند سیف‌الدّین**

* * *

0011 -[۱۱۶۹] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونهٔ اوّل (قسمت اول تا سورهٔ کهف)، ۵۵۵ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۹×۳۰

0012 -[۱۱۷۳] نستعلیق، آغاز برابر نمونهٔ دوّم، ۳۵۳ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۲۰×۲۷

0013 -[۱۴۶۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**. . . یا متهود علبه خداوند حوبتر و نزدیکی و بعهدالله و بعهد...، **انجام افتاده**، ۲۱۵ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۱۶×۲۵/۵.

0014 -[۱۶۷۸] نستعلبق، کرم خورده، آغار سرابر نمونهٔ اوّل، ۴۵۷ سرگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۵×۲۴/۵

0015 -[۳۰۴۵] نسخ و نستعلیق، **آغاز**: تنا و سنایش مر خدا را الذی انزل آنکه فرو فرستاد علی عبده بر بنده . ، ۲۶۸ برگ، ۲۹ س، اندازه: ۲۴×۳۴.

0016 -[۳۳۹۵] نستعلیق، **آغاز افتاده**. .. بلی رندگانی یافتیم و نذبر را دبدبم.. ، **انجام افتاده**، ۲۸۵ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۴.

● **تفسیر درواجکی ← لطایف التفسیر**

● **تفسیر زاهدی ← لطایف التفسیر**

**[۶]**

● **تفسیر سورهٔ بقره**

از **ناشناس**.

**آغاز**: خاص جدابی که بلا واسطه اسباب...

0017 -[۲۸۱۸] شکسته و نستعلیق، ظاهراً سدهٔ ۱۳ هـ، کرم حورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۲۵ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۸

**[۷]**

● **تفسیر سورهٔ کهف**

از: **ناشناس**.

**آغاز**: اما این سورهٔ کهف بمکه فرو آمده است و اندران قصهٔ اصحاب الکهف است..

0018 -[۱۵/۱] نستعلیق، کرم حورده، **انجام افتاده**، ۴۴ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵.

**ترک بخارایی**، متخلص به **حقی**، در تفسیر آیهٔ الله نورالسماوات والارض.

**آغاز** الحمدلله الذی نوّرالسمٰوات و الارض بنوره...

(ر ک: منتسرک ۱. ۱۹).

0004 -[۲۴۷۴] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۴۸ برگ، ۹ س، اندازه: ۵/۱۰×۱۸.

**[۵]**

● **تفسیر حسینی**: مواهب علیه

از **ملاّ حسین واعظ کاشفی** (م. ۹۱۰ ه/۵-۱۵۰۴ م)، تفسیرست که در شبه قاره تأثیر و شهرت بسیاری داشته و در سال ۸۹۷-۸۹۹ ه/۱۴۹۱-۱۴۹۴ م تألیف شده است.

**آغاز** بعد از تمهید قواعد محامد الهی و تأسیس مبانی ثنا خوانی حضرت

(ر ک منترک ۱. ۷۴، گنج بخش ۱: ۵۹، موزه: ۱۰، سالار ۷: ۴۰، ملاّ فیروز: ۲۰۶، ندوه: ۱۶، ۲۴)

0005 -[۴۱۲] نستعلیق، ظاهراً سدهٔ ۱۱ ه، **انجام افتاده**، ۳۲۴ برگ، ۲۵ س، اندازه ۱۴×۲۵/۵.

0006 -[۵۳۷] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز**: کهیعص در مواهب صوفیان بادیه از مواهب الهی که بر حضرت شیخ رکن‌الدین علاءالدوله . ، **انجام افتاده**، ۵۳ برگ، ۲۲ س، اندازه. ۱۷×۲۴

0007 -[۳۹۸] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**. .. آشکارا شود بر وجهی که هر که اهل رویت باشد ببیند ، صفحهٔ اوّل دارای مهر محمد عمر جعفری، ۵۳ برگ، ۱۴ س، اندازه. ۱۶×۲۴.

0008 -[۱۰۷۰] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونهٔ اوّل، **انجام افتاده**، ۷۱ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۲۰×۳۰.

0009 -[۱۱۴۸] نستعلیق، شیخ محمد سهرامی، یکشنبه ۱۶ محرم ۱۰۳۹ ه، سهرام، آغاز برابر نمونهٔ دوّم، کرم خورده، ۳۹۵ برگ، ۳۲ س، اندازه: ۱۴×۲۴.

0010 -[۱۱۵۲] نستعلیق، محرم ۸۹۷ ه، آغاز برابر نمونهٔ اوّل، **انجام افتاده**، ۱۴۸ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۵×۲۵

[۹]

### ● تفسیر قرآن

از: **ناشناس**. تفسیر سورهٔ توبه تا سورهٔ ناس است با ـمربندهای قوله.

**آغاز**: قوله بسم الله. باء در آن متعلق است بمقدر..

0026 -[۱۷/۲] شکسته نستعلیق، ۵۷ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۹/۵×۲۱/۵.

0027 -[۱۷/۴] شکسته نستعلیق، **محمد فخرالدین**، **۱۲۵۰ ه**، **آغاز**: قوله، ولا تعجبک اموالهم ولا، یعنی و در شگفت تا ندارد ترا کثرت اموال ایشان و وفور ، ۲۹۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۲×۲۹

0028 -[۱۷/۳] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... قوله لااکراه فی الدین الخ این نفی است بمعنی .، **انجام افتاده**، ۱۱۵ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۲×۲۹.

0029 -[۶۰۷] نسخ، کرم خورده، **آغاز افتاده**. ... است و کلید قرآن بسم.. گفتن است و نیز حدیث دیگر چنین گوید ..، **انجام افتاده**، تفسیر بعضی آیات قرآن، ۳۴ برگ، ۱۸ س، اندازه ۱۳/۵×۲۰

[۱۰]

### ● تفسیر قرآن کریم

از: **ناشناس** ترجمه و تفسیر قرآن است. از سورهٔ «فاتحه» تا سورهٔ «ناس».

**آغاز** بسم الله بنام خدای سزای پرستش الرحمن نیک بخشنده بر خلق...

0030 -[۱۱۶۲] نسخ، کرم خورده، در ابتدا مهر محمد عمر جعفری، ۴۹۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۹/۵×۲۶/۵.

0031 -[۲۶۰۴] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز**: ابی بن کعب از رسول صلی الله علیه و سلم روایت کرده که هر که سورة الاعراف قرائت کند...، تفسیر سورهٔ اعراف تا سورهٔ کهف، ۲۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵.

[۱۱]

### ● تفسیر نظم الجواهر و نضدالفرائد

از **مفتی ولی الله** (م. ۱۲۴۹ ه) **بن احمد علی حسینی فرخ آبادی** در سه «جلد» جمعاً

[۸]

● **تفسیر عزیزی**: فتح العزیر

از **شاه عبدالعزیز دهلوی** (۱۱۵۹-۱۲۳۹ ه/۱۷۴۶-۱۸۲۷ م)، تفسیری است از سورهٔ فاتحه و بقره و قسمتی از پایان قرآن در دیباچه از **شیخ مصدق‌الدّین عبدالله** نام می‌برد که به شوق و حذبهٔ او، در ۱۲۰۸ هجری دست به نفسیر سورهٔ فاتحه و قسمتی از پارهٔ آخرین که اکثراً در نمازها و دعاها به‌کار می‌روند، رده است.

**آغاز** حمد را با تو نسبتی است درست /بر در هر که رفت بر در تست .

(ر ک مشترک ۱ ۶۲۰۱، ابوانف، ضمیمه ۲ ۴۰، سالار ۷ ۵۳، موزه. ۷، ندوه ۱۵)

0019 -[۱۷۷۲] ستعلق، ۱۷ جمادی الثانی ۱۲۵۷ ه، کرم حورده، **ج ۱**، ۶۰۰ برگ، ۱۷ س، اندازه ۱۹/۵×۲۸/۵

0020 -[۳۱] نستعلق، کرم حورده، **آغاز** در سورة الملک احتلاف است در آنکه این سوره مکّی است یا مدنی و بروایت ابن عباس مکّی است . ، **ج ۲**، ۳۶ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۳/۵×۲۱/۵.

0021 -[۶۹۷] شکسته نستعلق، پنجشنبه دوازدهم شعبان ۱۲۴۳ ه، کرم حورده، **آغاز** سورة واین را سورهٔ نباء نیز گویند مکّی است چهل آیت و صد و هفتاد و سه کلمه ، **ج ۳**، ۳۰۰ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۵/۵×۲۳/۵

0022 -[۱۱۴۹] نستعلق، ظاهرا سدهٔ ۱۲ ه، آغاز برابر نمونهٔ سوّم، **انجام افتاده**، ۳۹۵ برگ، ۱۴ س، اندازه ۱۶×۲۷.

0023 -[۲۷۱۲] نستعلق، ظاهراً سدهٔ ۱۳ ه، کرم حورده، آغاز برابر نمونهٔ سوّم، ۲۵۳ برگ، ۲۱ س، اندازه. ۱۸×۳۰

0024 -[۱۸۸۷] نستعلیق، **آغاز**: طریق دوم استعانت به ثمار حصول مطلب ملحوظ نباشد بلکه جذب وکشیدن سوی جناب کبریا...، ۱۲ برگ، ۱۲ س، اندازه. ۱۵×۲۵.

0025 -[۳۲۴۶] نستعلق، ظاهراً سدهٔ ۱۳ ه، کرم خورده، **آغاز**: و قال علماء المعانی النباء المراد بالصراط المستقیم. .، ۱۳ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۶×۲۳.

● شرح الصدور ← تفسیر آیة النور

[۱۳]

● شرح القرآن معینی

از: **خواجه خاوند معین‌الدین معینی کشمیری نقشبندی** (م. ۱۰۸۵ هـ/۱۶۷۵ م) در پی یک خواب دیدن، به نام اورنگ‌زیب (۱۰۶۹–۱۱۱۸ هـ) در شش‌ماه از ۷ رجب ۱۰۷۱ تا ۲۷ محرم ۱۰۷۲ هجری به‌انجام رسانده است. تفسیر کوتاهی است که پس از دیباچه فهرست مسایل فقهی قرآن، شمار سوره‌ها و فضایل قرآن را آورده است. آنگاه سوره‌ها از الحمد تا ناس تفسیر می‌شود.

**آغاز:** ابتدا می‌کنم این کتاب مستطاب را بنام خدای رحمن که رحمت او عامه است...

(ر. ک: مشترک ۱: ۵۹، گنج، ۱ ۵۰).

0037 -[۱۶۰۵] نسخ، **انجام افتاده،** ۶۴۰ برگ، ۲۷ س، اندازه ۲۷×۲۲/۵

[۱۴]

● فتح الرحمان فی ترجمة القرآن

از: **شاه ولی‌الله محدث دهلوی** (۱۱۱۴–۱۱۷۶ هـ/۱۷۰۳–۱۷۶۲ م) **بن شاه عبدالرحیم دهلوی**، ترجمهٔ فارسی قرآن است که در ۱۱۵۱ هـ/۱۷۳۸–۹ م به انجام رسیده در دیباچه می‌گوید. در این زمانه که ما در آنیم و در این اقلیم که ما ساکنیم، اقتضاء می‌کند که ترجمهٔ قرآن به زبان فارسی سلیس و روزمرّه متداول، بغیر تعرض قصص تحریر کرده شود، تا خواص و عوام همه یکسان فهم کنند، و صغار و کبار به یک وضع ادراک کنند.

**آغاز:** حمد نامحدود خدای را تبارک و تعالی که برأفت نامه قرآن را بر بندگان خود نازل فرمود...

(ر. ک: مشترک ۱: ۶۱، ایوانف. ۳۳۱، سالار ۷: ۵۲، کرزن: ۲۴۳)

0038 -[۱۶۰۳] نستعلیق، کرم خورده، ۲۶۱ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۳۱/۵×۲۰

● فتح العزیز ← تفسیر عزیزی

[۱۵]

● فوزالکبیر فی اصول التفسیر

از: **شاه ولی الله محدث دهلوی** (۴ شوال ۱۱۱۴–۱۱۷۶ هـ/۱۷۰۳–۱۷۶۲ م) در پنج

دارای سی «باب» و چندین «فصل» و یک «خاتمه». باب یکم: در بیان مخارج حروف هجا و صفات اصلیه آنها، باب پنجم. قرآن مجید به وجوه مختلف، باب دهم: آنچه متعلق است به حفظ قرآن مجید، باب بیستم. ذکر نزول آیات قرآن، باب سی‌ام: طبقات اعلام که نسبت کلام ملک علام دارند.

**آغاز.** بحمده... اما بعد می‌گوید بنده محمد ولی الله بن احمد علی حسینی فرخ‌آبادی... پس از اتمام قرآن مجید و فرقان حمید.

(ر ک: ندوه: ۲۶).

0032 - [۱۸۱۱] نستعلیق، ۱۲۳۸ ه، کرم خورده، ۳۲۳ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۳×۳۰/۵

0033 - [۱۸۱۲] نستعلیق، **آغاز** شرح مفردات قرآنیه ببیان معانی لغویه مع بیان اشتقاق و تصریف...، از باب شانزدهم تا هجدهم، ۴۱۶ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۳×۳۰/۵

0034 - [۱۸۱۳] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... بدانکه از انبیا بیست و پنج کس انبیاءاند بالاجماع آدم، ادریس، نوح، هود، صالح...، از باب نوزدهم تا آخر کتاب، ۳۳۰ برگ، ۲۱ س، اندازه. ۲۳×۳۰/۵

**[۱۲]**

## ● خلاصهٔ منهج الصادقین (ج ۳ و ۴)

از **ملاّ فتح‌الله** (م: ۹۸۸ یا ۹۹۸ ه/۱۵۸۰ یا ۱۵۸۹ م) **بن شکرالله کاشانی**، نگاشته به سالهای ۹۸۲-۹۸۸ هجری و نگارنده از کتاب بزرگتر خود «منهج الصادقین» برگزیده است تفسیر میانهٔ اوست. هر آیت را به عبارتهای کوتاه بخش کرده، سپس به تفسیر آن می‌پردازد.

**آغاز.** سورهٔ مریم. از ابی بن کعب روایتست که رسول ﷺ فرمود که هر که سورهٔ مریم بخواند حق تعالی او را ده حسنه بدهد.

(ر ک: مشترک ۱: ۵۱، موزه: ۹، گنج بخش ۱: ۴۲).

0035 - [۲۷۳۹] نستعلیق، ۱۰ محرم ۱۰۳۹ ه، کرم خورده، **ج ۳**، ۱۸۰ برگ، ۲۷ س، اندازه ۲۱/۵×۳۵/۵

0036 - [۲۷۴۰] نستعلیق، ربیع الاول ۱۰۴۹ هجری، **آغاز:** سورهٔ یٰسٓ. ابی بن کعب از حضرت رسالت ﷺ روایت‌کرده که هر که این سوره را قربةً الی الله...، کرم خورده، **ج ۴**، ۴۹۶ برگ، ۲۷ س، اندازه: ۲۱/۵×۳۵/۵.

## بخش دوّم

# تجوید

### ● تجوید منظوم ← عین الترتیل

[۱۸]

### ● خلاصة التنزیل در ادای حروف با ترتیل

از **ابن عماد**، منظومه‌ای است در ۱۴۰ بیت که در ۸۰۳ هجری سروده شده است با سرپندهای نعت ﷺ، بیان ترتیل، تعریف حروف، بیان اقسام دندان، بیان مخارج حروف

**آغاز** ای نام تو افتتاح کلام/ور ثنایت زبان رسیده به کام.

(ن ک مشترک ۱ ۱۱۴، نسخه‌ها ۱ ۷۹)

0043 -[۲۴۲۳] نستعلیق، مطهر علی ولد سید علم‌الله، ۱۱۳۹ ه، کرم خورده، ۸ برگ، ۱۴ س، اندازه ۱۳×۲۰

0044 -[۱۵۴۱] نستعلیق، **آغاز**: قیامت در صحبت بعضی اعزّه احباب از بزرگان والا نسب . ، ۳۹ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۳×۱۹

[۱۹]

### ● خلاصة النوادر

از **مفتی محمد سعدالله مرادآبادی** (۱۲۱۹-۱۲۹۴ ه/۱۸۰۴-۱۸۷۷ م) که به خواهش حاجی محمد حسن «نه ادرالنبات فی علوم القرآن» تألیف خود را در ۷ «فصل» تلخیص نمود

**آغاز** لآلی متلالی سپاس بقیاس نثار بارگاه حافظ حقیقی است...

(ن ک مشترک ۱ ۱۵۱، علمای هند ۲۱۴، ۲۱۶، موره: ۱۵، سالار ۷ ۱۹)

0045 -[۱۰۹۶] نستعلیق، محمد رفیع، هجدهم ربیع الاوّل ۱۲۶۹ ه، ۳۳ برگ، ۱۱ س، اندازه ۱۲×۱۹/۵

[۲۰]

### ● ذریعة النجات

از **محمد هاشم** در بیان قرائت امام عاصم در یک «مقدمه» دو «باب» و یک «خاتمه»

«باب» نگاشته شده است

**آغاز.** نعم الهی. . دربارهٔ این بندهٔ ضعیف بی‌شماراند و اجل آنها توفیق. .

(ر ک. مشترک ۱۰ ۱۶۱).

0039 -[۲۸۰۰] نستعلیق، دوّم شعبان المعظم ۱۲۸۲ ه، کرم خورده، ۴۷ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۷×۲۶/۵.

## [۱۶]

● **لطایف التفسیر:** تفسیر زاهدی تفسیر درواجکی

از **زاهد درواجکی، سیف‌الدین، ابونصر احمد** (م. ۵۴۰ ه/۶-۱۱۴۵ م) **بن حسن بن احمد سلیمانی بخارایی**، تفسیر قرآن کریم است از سورهٔ «ص» تا سورهٔ «ناس»

**آغاز** قوله بل الذین کفروا فی عزة و شقاق جواب قسم مضمر است

(ر ک: مشترک ۱. ۶۷، نسخه‌ها ۱ ۱۶، گنج بخش ۱ ۵۵، سالار ۷ ۳۲)

0040 -[۴۱۶] شکسته نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، دارای مهر محمد عمر جعفری، ۴۰۲ برگ، ۲۱ س، اندازه ۲۲×۳۰

● **مواهب علیه ← تفسیر حسینی**

## [۱۷]

● **ناشناخته**

از **ناشناس** تفسیر سورهٔ انفال، توبه، یونس، هود، یوسف، ابراهیم، حجر، نحل، بنی‌اسرائیل و کهف است

**آغاز** . یسئلونک می‌پرسند ترا ای محمد عن الانفال، از حکم غنیمتهای

0041 -[۱۸۱۴] نستعلیق، چندن احمد تانیوری، پنجشنبه ۱۰ ربیع الثانی ۹۸۵ ه، **آغاز افتاده**، ۱۴۹ برگ، ۲۱ س، اندازه ۲۰×۳۱

0042 -[۲۵۰۰] نستعلیق، سدهٔ ۱۳ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده:** .. بعد آنکه روی نگردانند از استادن بعضی بروند . ، **انجام افتاده**، ۴۵۷ برگ، ۲۳ س، اندازه ۱۶/۵×۲۶

نون ساکن و تنوین، ادغام متلبس، ادعام متقاربین، مدّات و نفخم و ترفیق وعبره است.

**آغاز**: قال الامام العالم الفاصل الکامل المحقق الموفق حافظ کلام الله .. **محمد بن محمد** بن محمد شریف سمرقندی المجتهدی...، خالق اکبر جهان داور، خداوند معن/حمد بی‌عدد مر او را و بر رسولش آفرین ..

(ر ک. مشترک ۱: ۱۰۶ و ۱۲۱، موره ۱۳۰).

0050 -[۱۵۹۱] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۸ برگ، ۱۴ س، اندازه. ۱۵×۲۲.

**[۲۵]**

## ● القول المقرر فی القرائت العشر

از **میرک محمد حسن** مشهور به **حسن علی**.

**آغاز**: الحمدلله.. اما بعد می‌گوید فقیر بی‌بضاعت مستمند بی‌درایت **میرک محمد حسن**، معروف به حسن علی عفی عنه که پرسنده...

0051 -[۶۸۸] نستعلیق خوش، ۱۲۶۶ ه، کرم خورده، ۵ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۸×۲۹.

**[۲۶]**

## ● مرغوب القاری

از **عبدالله بن احمد بن بایزید کلیانی**، در تجوید و قرائت قرآن در چند «فصل».

**آغاز**: الحمدلله.. بدانکه ارشدک الله تعالی فی الدارین ای طالب تلاوت قرآن، هیچ عبادت افضل‌تر نیست از تلاوت قرآن...

(ر.ک. مشترک ۱ ۱۳۱، گنج بخش ۱۰۱۰۱، موره ۱۸، سالار ۷ ۱۸، ندوه ۳۲)

0052 -[۱۳۲/۲] نستعلیق، ۴۴ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۳

**[۲۷]**

## ● مطلب الطالبین

از **حاجی قاسم بن شریف کشمیری**، در بیان و تفسیر حروف تهجی به مذاق عرفانی

**آغاز**. حمدله... اما بعد فیقول العبدالضعیف النحیف بندهٔ گناهکار و کمترین خاکسار... حاجی قاسم بن شریف الکشمیری...

0053 -[۱۶۸] نستعلیق، سدهٔ ۱۳ ه، ۲۴۵ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۲×۱۹/۵

نگاشته است

**آغاز** حامداً لله الملک العزیزالعلام الذی انزل علینا الکتاب... اما بعد می‌گوید خادم القراء و العلماء قمر محمد هاشم

0046 -[N.C.۱۵۰] نستعلیق، ۴۵ برگ، ۱۳ س، اندازه ۱۵×۲۴.

[۲۱]

● **رساله در تجوید**

از **ناشناس**

**آغاز** از برای آنکه الفاظ ربانی و کلمات مرکّبه از حروف که بیرون می آید از مخارج ..

0047 -[۳۴۶۹] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۹۹ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۰×۱۲.

[۲۲]

● **رساله در فن تجوید**

از **ناشناس** در فن و اصول تجوید قرآن نگاشته است

**آغاز** از سورهٔ مؤمنون کل ما جاء و در ملک کل ما انهی و آنچه متفق علیه است

0048 -[۱۷۱۰] نسخ، تقریباً سدهٔ ۱۳ ه، **آغاز و انجام افتاده**، ۵۲ برگ، ۱۳ س، اندازه ۱۵/۵×۲۲

[۲۳]

● **شرح حرزالامانی**: شرح شاطبی

از **محمد بن من‌الله بن نعم‌الله صدیقی**، متن عربی از **شیخ ابی محمد قاسم شاطبی ضریر** (م. ۵۹۰ ه/۱۱۹۴ م)

**آغاز** حمدله . اما بعد می‌گوید محمد بن من الله بن نعم‌الله صدیقی...

0049 -[۲۸۴۱] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۳۰۰ برگ، ۲۰ س، اندازه. ۱۳×۲۲.

● **شرح شاطبی** ← **شرح حرزالامانی**

[۲۴]

● **عین الترتیل**: تجوید منظوم

از **شریف محمد** (در سدهٔ هفتم یا هشتم هجری می‌زیسته) **بن محمود بن محمد بن احمد سمرقندی**، گزارشی است بر سرودهٔ فارسی او به نام «الترتیل» در صفات مقطعات،

## بخش سوّم

# حدیث

### [۳۱]

● **بستان المحدثین:** بوستان المحدثین

از **شاه عبدالعزیز دهلوی** (م ۱۲۳۹ ه/۱۸۲۴ م) فهرست کتاب حدیث است بر حسب تاریخ نگارش، نخستین آنها «موطاه» **امام مالک** است و آخرین آنها «المصابیح» **بلغوی**.

**آغاز** حمدله . اما بعد این رساله‌ایست مسمی به بستان المحدثین که مقصود اصلی در آن ذکر کتب حدیث است

(ر ک. مشترک ۱۰ ۷۴، موزه ۷۶۷)

0057- [۷۹۹] نستعلیق، کرم خورده، بعضی از عناوین شنگرف، ۱۴۲ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۵×۲۳/۵

● **بوستان المحدثین ← بستان المحدثین**

### [۳۲]

● **تسلیة المصاب لنیل الاجر والثواب**

از **عبدالحق محدث دهلوی**، در علم حدیث به اسناد اقوال بزرگان دین.

**آغاز** منت خدای را عز و علا بر نعمت‌های وی دروینی و بیرونی و شکر به درگاه رحمت وی

0058- [۱۱۵] نستعلیق، عبدالقادر، رجب ۱۲۹۵ ه، ۱۸ برگ، ۱۷ س، اندازه ۲۲×۲۷

### [۳۳]

● **تیسیرالقاری فی شرح صحیح البخاری**

از **نورالحق دهلوی** (م. ۱۰۷۳ ه/۳-۱۶۶۲ م)، به سال ۱۰۶۸ ه/۸-۱۶۵۷ م نگاشته است.

[۲۸]

● **مفردهٔ عاصم**

ار **عمادالدّین علی** (از سدهٔ دهم هجری) **فرزند علی فارسی شریف استرآبادی،** گفاریست در تحوید به شیوهٔ شاطبی در یک «مقدمه» و سه «باب» و یک «خاتمه» که به نام ساه صفوی نگاشته اسب

**آغاز** حمد و سیاس بی‌قیاس مر آفریدهٔ را سرد و ساید که ار ترکیب کاف و نون آیت وحود بگاشت ..

(ن ک نسحه‌ها ۱: ۱۰۱).

0054 -[۱۱۴] نستعلیق، دوّم حمادی الاول ۱۰۰۱ ه، کرم خورده، **۲۳** برگ، ۱۷ س، اندازه ۱۳×۱۹

● **مقدمة التجوید ← المقدمة الجزریه**

[۲۹]

● **المقدمة الجزریه:** مقدمة التجوید

از **شیخ محمد** (م. ۸۳۳ ه/۱۴۲۹ م) **بن محمد جزری شافعی،** به نظم.

**آغاز** بقول راجی عفو رب سامع /محمد بن الحرری الشافع .

(ن ک موره: ۱۹).

0055 -[۲۷۴۶] نستعلیق، ۱۰۹۹ ه، کرم خورده، ۵ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۲/۵×۲۲/۵.

[۳۰]

● **وقوف سجاوندی**

ار **ابوالفضل شمس‌الدین محمد** (م ۵۶۰ ه/۵-۱۱۶۴ م) **بن ابویزید طیفور غزنوی سجاوندی** در علم تجوید در یک «مقدمه» و هفت «باب» و یک «حاتمه» نگاشته است.

مقدمه در بیان حروف تهجی باب. ۱- در فضیلت قرآن، ۲- در بیان مخارج حروف، ۳- ادعام، ۴- در بیان نون تنوین و نون ساکن، ۶- در بیان وقف.

**آغاز** الحمدلله الذی هدانا بهدایة الایمان... باعث بر تألیف این کتاب آنکه مؤلّف این کتاب .

(ن ک دانشگاه ۱. ۲۴۱)

0056 -[۴۳۲] نسخ، کرم خورده، ۸۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۳×۲۳

❊

[۳۷]

**● حدیث [رساله در]**

از **ناشناس.**

**آغاز:** و به نستعین اهدنا الصراط المستقیم و الصلوه و السلام.. اما بعد می‌گوید ابن حجر در جواب کسانی که به عزیز بزرگان .

0063 -[۳۵۹۹] نستعلیق، ۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴×۲۱/۵.

[۳۸]

**● رسالهٔ حدیث**

از **ناشناس،** در رد طریقهٔ وهابیه

**آغاز** هر چه من بعد مناسب باشد در جواب آن سر تحریر آید و اگر مقصد

0064 -[۱۳۶۵] نستعلیق، ظاهراً سدهٔ ۱۳ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۴۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲/۵×۱۵/۵

[۳۹]

**● عجالهٔ نافعه در اصول حدیث**

از **شاه عبدالعزیز دهلوی** (۱۱۵۹-۱۲۳۹ ه/۱۷۴۶-۱۸۲۴ م) در علم حدیث در دو «فصل» و یک «خاتمه» نگاشته است

**آغاز.** الحمدلله و کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی اما بعد این رساله‌ای است رابعه و عجاله‌ایست نافعه در فواید متعلقه بعلم حدیث .

(ن.ک. مشترک ۱۴: ۳۳۸، گنج بخش ۴: ۲۴۱۳، ندوه ۴۵)

0065 -[۹۰۳] نستعلیق، محمد فضل، ۱۲۵۲ ه، کرم خورده، ۱۲ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۷×۲۶

0066 -[۱۷۲۴] نستعلیق، علی اکبر بن خلیل‌الرحمٰن کیرانوی، صفر ۱۲۹۸ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۸ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۲۶×۱۵/۵

[۴۰]

**● فن حدیث**

از: **ناشناس.**

**آغاز**. آنچه بیش ار شروع در این کتاب مسطاب باید دانست چند چیز است که در چند فصل گفته شود.

(ر ک: مشترک ۱۴: ۳۴۸، گنج بخش ۴: ۲۴۰۵، موره: ۸۰۸ [آغاز برابر نیست])

0059 -[۱۴۴۶] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۱۵۴ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۶×۲۹.

**[۳۴]**

● **چهل حدیث**

از **عبدالکریم بن یعقوب**، مجموعهٔ چهل حدیث قدسی است که نگارنده از مشکاة المصابیح استخراج نموده و به طور اختصار ذیل هر حدیثی شرح مشکاة المصابیح **عبدالحق دهلوی** و برخی فواید آن را از دیگر کتب آورده است.

**آغاز**. الحمدلله.. اما بعد می‌گوید احقر بندگان ستار العیوب عبدالکریم بن محمد یعقوب

0060 -[۵۴۰] نستعلیق، ظاهراً سدهٔ ۱۳ ه، کرم خورده، بعضی صفحات محشی، ۴۲ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۴/۳×۲۴/۵

**[۳۵]**

● **چهل حدیث**

از **غلام حسن**

**آغاز** حمد نامحدود و... بارگاه خالقیست که بدن خاکی را بلندتر از فلک نمود و قالب عنصری انسان را کامل تر از...

0061 -[۳۴۵۲] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۲۵ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۳×۲۱/۵.

**[۳۶]**

● **چهل حدیث، رساله**

از **ناشناس**

**آغاز** الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین .. قال النبی صلی الله علیه و سلم من قرء و حفظ اربعین حدیثاً.

0062 -[۱۸۷] نسخ و نستعلیق، محمود علی بامسی، ۱۵ برگ، ۸ س، اندازه ۱۵×۲۶

# بخش چهارم

# فقه

[۴۲]

## ● احکام الآخرة

از: **ناشناس**. در محرمات و چیرهایی که ار آن به یرهبز نمودن امر شده و مردم را به امر بالمعروف و نهی عن المکر دعوت نموده است، در چندین «باب» با اسناد به آبه‌های قرآنی و احادیث.

**آغاز**: .. آورده است عابدی در سی اسرائیل ..

0069 -[۳۶۰۸] نسعلیق، کتاب قابل استفاده نبست، کرم حورده، **آغاز افتاده**، ۲۴۶ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷×۲۶

[۴۳]

## ● احکام حل و حرمت مع قوانین آن

از: **غفور احمد مجددی نقشبندی فاروقی**، خلاصهٔ کتاب «عنقای رورگار» اسب در بیان قوابن حل و حرمت جانوران و قواعد شکار که در دو «فسم» نگاشته است

**آغاز**: حمدله.. اما بعد می‌گوید بندهٔ درگاه صمد عفور احمد المحددی نقشبندی الفاروقی غفرالله ذنوبه و سنر عیوبه...

0070 -[۳۵۰۹] نستعلیق، ۴۵ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵

[۴۴]

## ● استفتاء فتوی

از: **جمال‌الدین محمد** معروف به **حسن علی**.

**آغاز**: الحمدلله... اما بعد می‌گوید جمال‌الدین محمد معروف به حسن علی. .

0071 -[۶۸۶] نستعلیق، ۱۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۸×۲۹.

**آغاز.** روایت کرده است این قول را امام مالک در موطاة از زید بن ثابت .

0067 -[۱۴۱۱] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده،** ۸۲ برگ، ۱۹ س، اندازه ۱۶×۲۳/۵.

**[۴۱]**

● **منتخب الروایات**

از **ابوالحسن بن اشرف‌الدین حسینی**

**آغاز** الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام ابوالحسن بن شرف‌الدین الحسینی هذا رساله منتمله علی فواید منتخبه و روایات

0068 -[۳۱۸] نستعلیق، کرم خورده، ۸۱ برگ، ۲۱ س، اندازه ۱۳×۲۴

٭

**محمد بن عبدالله خطیب تیری** به نام «متکاة المصابیح». میان سالهای ۱۰۱۹-۱۰۲۵ ه در چهار جلد نگاشته است.

**آغاز:** کتاب البیوع بیع گاهی بمعنی عفد آید که اتر آن برآمدن مال است...

(ن.ک: گنح بخش ۴: ۲۱۷۶، سالار ۷: ۹۱).

0078 -**[۲۵۹۱]** نستعلیق، ۱۵ ربیع‌الاول ۱۱۰۹ ه، ۱۵۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳×۲۰.

**[۴۷]**

## ● ایصال و ثواب بدنی و مالی

از: **ناشناس** رساله‌ایست در نوافل، اسعانت از اهل قبور و صدقه که به گونه سئوال و جواب نگاشته است.

**آغاز:** چه می‌فرمابند علمای دبن و مفنیان شرع متین در این صورت...

0079 -**[۸۴۳]** نستعلیق، ۱۱ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۳×۱۸/۵.

**[۴۸]**

## ● ایضاح الحق الصریح فی احکام المیت و الضریح

از: **محمد اسماعیل شهید دهلوی** (۱۱۹۳-۱۱۴۶ ه/۱۷۷۹-۱۸۳۱).

**آغاز:** الحمدلله... اما بعد مخفی نماند که درین جزو زمان شورش اهل بدعت و طغیان بحدی رسیده...

(ن.ک: ندوه: ۵۶).

0080 -**[۵/۹-۱۶۶۵]** نستعلیق، ۱۹ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۲۰×۳۱

**[۴۹]**

## ● ایضاح الملوحه فی اثبات رفع المسبحه

از: **ابو محمد علی کبیر محمد، میرنجانی محمدی یحیای.** شامل یک «مقدمه» دو «فصل» و یک «خاتمه».

**آغاز:** الحمدلله... اما بعد می‌گوید اضعف عبادالله القوی... ابومحمد علی کبیر محمد مبرنجانی المحمدی البحیای الجیلانی...

0081 -**[۷۰۳]** شکسته، کرم خورده، ۲۲ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۲×۱۷.

[۴۵]

● **اشعة اللمعات:** ترجمهٔ مشکاة المصابیح

از: **شاه عبدالحق محدث دهلوی** (م: ۱۰۵۲ هـ/۱۶۴۲ م) در چهار جلد: ۱- از کتاب الایمان تا کتاب الجنائز، ۲- از کتاب الزکوة تا کتاب المناسک، ۳- از کتاب البیوع تا کتاب الرویا، ۴- از کتاب الآداب تا کتاب الفتن.

**آغاز ج ۱:** الحمدلله... اما بعد بندهٔ مسکین عبدالحق بن سیف‌الدین دهلوی...

**آغاز ج ۲:** کتاب الزکوة زکوة در لغت بمعنی نماز و تطهیر آید و زکوة...

**آغاز ج ۳:** کتاب البیوع: بیع گاهی به معنی عقد آید که از آن برآمدن مال است...

**آغاز ج ۴.** کتاب الآداب طیبی گفته ادب اسمی است که واقع می‌شود...

**آغاز ج ۵:** سپاس بیقیاس و ثنای حمد نثار بارگاه خداوندی سزد که عالم و هر چه در عالم است

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۳۵۴، موزه: ۸۰۹، سالار ۷: ۸۸، شیفته: ۳۷، پارس: ۹، ندوه: ۳۴).

0072 -[۲۶۱۷] نستعلیق، کرم خورده، ج ۱، ۳۳۷ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۲۸×۱۶/۵.

0073 -[۲/۱۷۲۰] نستعلیق، ج ۲، ۱۰۴ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۳۲×۲۱.

0074 -[۷۷۶] نستعلیق، حاجی فریدون بیگ بن محمد زمان بیگ، ۲۷ رجب ۱۰۹۴ هـ، ج ۲، ۳۰۲ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۳۰×۱۷/۵.

0075 -[۲۶۱۸] شکسته، محمد عبدالله بهکری، پنجشنبه یکم ذیقعده ۱۲۵۴ هـ، مدراس، ج ۳، ۲۱۶ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۳۱×۱۹/۵.

0076 -[۵۵۶] نستعلیق، ۲۳ جمادی‌الثانی ۱۲۲۱ هـ/۱۸۰۶ م، ج ۴، ۵۰۳ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۲۷/۵×۱۴.

0077 -[۲۶۱۸] نستعلیق، کلیم الله حسین قادری، ذیقعده ۱۱۳۳ هـ، سیالکوت، **آغاز افتاده:** ... شعار بکسر شین علامت در جنگ و در سفر و این کلمه علامت مسلمانان است روز قیامت..، ج ؟، ۲۵۷ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۳۰×۱۹/۵.

[۴۶]

● **اشعة اللمعات فی شرح المشکاة** (ج ۳)

از **شاه عبدالحق محدث دهلوی** (م: ۱۰۵۲ هـ/۱۶۴۲ م)، متن از **ولی‌الدین ابو عبدالله**

یک «خاتمه».

**آغاز: الحمدلله الذی... می‌گوید بندهٔ مسکین جمال‌الدین محمد عرف حسن علی الهاشمی عفی عنه که بعضی دوستان راسخ الاعتقاد...**

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۴۴۵، گنج بخش ۴: ۲۱۹۷).

0085 -[۵۸] نستعلیق، ۱۲۶۶ هـ، ۱۲ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۸×۲۸.

**[۵۴]**

## ● تذکرة العلوم

از: **قاضی ثناء الله پانی‌پتی** (م: ۱۲۲۵ هـ/۱۸۱۰ م) در فقه حنفی و فضیلت عالمان و علم فقه نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... بدان اسعدک الله تعالی که داشتن فضیلت علم و علمای فقه از ضروریات دینی است...

0086 -[۳۵۸۴] نستعلیق، ۴۶ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵.

**[۵۵]**

## ● ترجمهٔ اساس الاصول

از: **حمایت حسین نیشابوری موسوی**، ترجمهٔ فارسی رسالهٔ اصول شیعه که توسط سید **دلدار علی [علی محمد** (م: ۱۲۳۵ هـ/۱۸۲۰ م) **بن محمد معین الهندی نصیرآبادی لکهنوی]** نوشته است. در یک «مقدمه»، چهار «مقصد» و یک «خاتمه».

**آغاز:** اساس اصول متفرع علیها افضل القربات...

(ن.ک: سالار ۷: ۲۳۸).

0087 -[۲۸۲۷] نستعلیق، کرم خورده، ۳۰۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۸×۲۵/۵.

**[۵۶]**

## ● ترجمهٔ شرح وقایه

از: **عبدالحق سجاول سرهندی** از روزگار اورنگ‌زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ ق)، مسایل فقه را از دیدگاه اهل تسنن به سال ۱۰۷۶ هجری شرح نموده است.

**آغاز: می‌گوید عبدالحق سجاول سرهندی که از ایام عنفوان جوانی زمام اختیار ابن حقیر**

[۵۰]

● **ایمان و احکام، بیان**

ار **ناشناس**، در مسایل فقه، به خصوص ایمان، نماز، روزه و سایر عقاید اسلامی با روش سئوال و جواب.

**آغاز:** بدان که افرار کردن است ربان یعنی گفتن کلمهٔ طیبه...

(ن ک: متنرک ۱۴: ۴۲۰، نسخه‌ها ۲: ۸۹۶، گنج بخش ۴: ۲۱۸۵، ۲۱۸۸).

0082 -[۲۷۸] شکسته، ۱۱۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲×۱۳/۵.

● **ایمان و احکام الصلوة ← صفت ایمان و احکام الصلوة**

[۵۱] L - 2104

● **ایمان و احکام الصلوة، صفت**

ار **ناشناس**، در بیان صفت ایمان و احکام الصلوة بروش سئوال و جواب.

**آغاز:** الحمدلله... حمد متواتر و ثنای متکاثر مر حضرت بی‌نیازی را که انعام او عام است...

(ن ک موره ۸۱۴، گنج بخش ۴: ۲۱۸۳، سالار ۷: ۱۸۳).

0083 -[۱۵/۲] نستعلیق، بخش الله، کبرت‌پوره، کرم خورده، ۳۷ برگ، ۱۲ س، اندازه ۱۹/۵×۱۴/۵

● **بیان ایمان و احکام ← ایمان و احکام، بیان**

[۵۲]

● **پنج گنج**

از **مولانا علی بن محمد**، در مسایل توحید، روزه، زکوة و حج نگاشته است.

**آغاز:** حمدله.. بدانکه شرط در ایمان دو چیز است یکی آنکه تصدیق از دل کند و دوم در زبان افرار کند...

0084 -[۳۸۷] نستعلیق، ۱۲۳۷ هـ، کرم خورده، ۳۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵/۵×۱۰/۵.

[۵۳]

● **تحفة المشتاق فی بیان احکام النکاح و الصداق**

از **جمال‌الدین محمد**، متهور به **حسن علی هاشمی**، در یک «مقدمه» و یک «مقصد» و

● **ترجمهٔ مشکاة المصابیح ← اشعة اللمعات**

[۵۹]

● **ترجمه و شرح کنزالدقایق**

ترجمه از: **مولوی اهل‌الله** (از سدهٔ دوازدهم هجری) **بن شیخ عبدالرحیم**، متن عربی از **امام ابی البرکات عبدالله** (م: ۷۱۰ ه‍/۱۳۱۰ م) **بن احمد نسفی** کتاب معروف در فقه حنفی است. با عنوانهای «مسئله به مسئله».

**آغاز:** سیاس حضرت رب العزت را که پروردگار عالم و عالمبان است...

(ن. ک: مشترک ۱۴: ۶۹۹، سالار ۷: ۱۶۵، شیفته: ۳۹، ندوه: ۶۲).

0093 -[۲۸۲۳] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۷۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۱×۱۴.

[۶۰]

● **ترجمهٔ هدایه** (کتاب النکاح)

از. **ناشناس**. متن عربی از: **برهان‌الدین علی مرغینانی** (م: ۵۹۳ ه‍/۱۱۹۷ م) **بن ابی‌بکر الفرقانی**، ابن کتاب در دو «جلد» می‌باشد. جلد اوّل طهارت و جلد دوم کتاب نکاح نسخهٔ حاضر ففط جلد دوم است

**آغاز:** و آن در لغت عبارتست از وطی و بعضی گفته‌اند که عبارتست از ضم در شرح عبارنست از عمد خاص...

(ن. ک: گنج بختش (چاپی) ۲: ۱۰۹۹).

0094 -[۲۲۱۱] شکسته، محمد صادق، ۲۶ صفر ۱۲۱۹ ه‍، ۲۳۲ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۲۳/۵×۱۷/۵.

[۶۱]

● **تیسیرالحساب فی تحقیق اوزان المهور والنصاب**

از: **محمد عبدالرزاق** (زنده در ۱۲۷۷ هجری) در مسابل مقدار زکوة نگاشته است در دو «قسم». قسم اول: در صدقات، قسم دوم: در اوزان مهور.

**آغاز:** حمدله... اما بعد می‌گوید فقبر محمد عبدالرزاق... که چون درین زمان که یک هزار و دو صد و هفتاد و هفت هجری است...

را بنائید .

(ر.ک: مشترک ۱۴: ۷۹۶، سالار ۷: ۱۵۸، شیفته: ۳۹، موزه: ۸۶۰، ندوه: ۶۱، ۸۹).

0088 -[۷۶۱] ستعلیق، کرم خورده، ۲۴۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۲۳.

0089 -[۱۶۰۹] نستعلق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۹۰ برگ، ۲۵ س، اندازه. ۱۸×۲۷.

[۵۷]

● **ترجمهٔ کنزالدقایق**

ار. **نصرالله** معروف به **کرمانی بن احمد (محمد) بن جمال ازدی**، منن عربی از **امام ابی البرکات عبدالله** (م. ۷۱۰ ه/۱۳۱۰ م) **بن احمد نسفی** کتاب معروف در فقه حنفی است با عنوانهای «مسئله به مسئله».

**آغاز.** الحمدلله الذی اوضح مناهج التشریعه و الاسلام و اورد مناهل

(ر ک متسرک ۱۴ ۶۸۹، موزه. ۸۴۵، سالار ۷: ۱۶۵، شیفته: ۳۹، گنج بخش ۴: ۲۲۸۴، ندوه. ۶۲).

0090 -[۷۸۲] نسخ و نستعلیق، بهاءالدین بن شیخ هارون، ۹۸۹ ه، کرم خورده، ۱۱۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵/۵×۲۳.

0091 -[۲۹۴] نسخ و نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۱۸۳ برگ، ۱۸ س، اندازه. ۱۲×۱۷

[۵۸]

● **ترجمهٔ کیدانی**

ار **ناشناس**، متن «خلاصه الصلاه» معروف به «خلاصهٔ کیدانی» از **لطف الله نسفی، فاضل کیدانی**. فقه حنفی است در مسایل نماز و یکی از کتابهای درسی، دروس نظامی در شبه قاره بوده و هست.

**آغاز** . لیعبدون. . و آن مسیر نه مگر بدانستن علم شریعت که لابدی است دو فرض عین است و دانستن یک مسئله .

0092 -[۳۴۰۶] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۶ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۴.

سئوال و جواب.

آغاز: الحمدلله... الاول سأل من المسایل النوادر... سئوال مردی وقت صبح صادق غسل حابت کرد و پنج وقت نماز با.ان طهارت کند...

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۴۹۲).

0099 -[۲۴۲۴] نستعلیق، ۲۶ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۲×۱۴/۵.

[۶۵]

● **حیرت الفقیه**

از **ناشناس**، سئوال و جوابهای مختصر است، در مسایل فقهی.

آغاز. الحمدلله... بدانکه سئوال و جواب مختصر آورده شده که بر آن مشکل حل شود...

0100 -[۱۹۹۹] نستعلیق، ظاهراً سدهٔ ۱۳ ه، کرم خورده و صحافی شده، ۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۵/۵.

[۶۶]

● **خلاصة الاحکام فی دین الاسلام**

ار. **محمود احمد بن محمد بن ابوالقاسم بن احمد (طالقانی) طایفی حسینی**، برای فرزند خود به نام «خلاصة الاحکام» در ده «باب» و چهل و پنج «فصل» در ۷۵۵ هجری نگاشته است. باب اوّل: در صفت ایمان، باب پنجم: علتهای زنان، باب دهم: کلمات کفر.

آغاز: الحمدلله... بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین و رزقک الله... که از خواندن علم شریعت و دانستن احکام و شرایط اسلام...

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۵۰۲، گنج بحتس ۴: ۲۲۱۸، موزه: ۸۲۵، سالار ۷: ۲۵۴، ایوانف: ۱۰۶۸).

0101 -[۲۴۵۵] نستعلیق، چهارشنبه ۱۲ ربیع‌الاخر ۱۲۳۵ ه، کرم خورده، ۶۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۳×۱۵.

[۶۷]

● **دستورالمصلین**: شرح خلاصهٔ کیدانی

شارح: **سعدالدین بن شریف (سعد بن اشرف، سعد بن شرف)** مدرس مسجد جامع جونپور. متن عربی از **لطف الله نسفی، فاضل کیدانی** که روزگارش دانسته نیست. فقه

0095 -[۲۸۶۳] نستعلیق، ۱۰۶ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۸/۵×۱۸/۵.

**[۶۲]**

### ● جامع عباسی

از: **بهاءالدین محمد** (۹۵۳-۱۰۳۰ ه‍/۱۵۴۶-۱۶۲۱ م) **بن حسین عاملی**، فقه شیعی است در بیست «باب».

**آغاز** حمدله... چون همگی همت عالی را همت بندگان... ارفع اقدس اعلی کلب آستان...

(ن ک. منزوی ۱۴: ۴۷۰، گنج بخش ۴: ۲۲۰۸، موزه: ۸۲۱، ایوانف، ضمیمه ۲: ۵۱، سالار ۷: ۲۰۱).

0096 -[۲۰۹۹] نستعلیق، پنجشنبه شانزدهم جمادی‌الثانی ۱۰۸۴ ه‍، ۲۰۳ برگ، ۱۹ س، اندازه ۳۱/۵×۱۷.

0097 -[۲۴۱۱] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: .. در صلح کردن با کفّار... صلح دارند جایز است...، **انجام افتاده**، ۱۴۷ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۲۳/۵×۱۵/۵.

**[۶۳]**

### ● حیات القلوب فی زیارت المحبوب

از **مخدوم محمد هاشم تتوی** (م: ۱۱۷۴ ه‍/۱۷۶۱ م) در هشتم رجب ۱۱۳۵ هجری در کتاب مناسک حج و زیارت حضرت رسول‌الله ﷺ در یک «مقدمه» سه «فصل» و چهارده «باب» نگاشته است.

**آغاز**: سبحانک لاعلم لنا الاما علمتنا... اما بعد می‌گوید فقیر حقیر پر تقصیر امیدوار برحمت حضرت...

(ن ک: گنج بخش (چاپی) ۱: ۲۱۶، ندوه: ۶۹).

0098 -[۳۰۹۲] نستعلیق، محمد واصل چشتی جهان‌آبادی، یکشنبه یکم رجب ۱۱۸۴ ه‍، ۳۱۵ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۱۶×۱۱.

**[۶۴]**

### ● حیرت الفقه

از: **ناشناس**. در مسایل فقهی مانند طهارت، نماز، روزه و نکاح نگاشته است. بروش

**آغاز:** سئوال: مردی مقلد بحسن حسن خویش که با یکی مجتهد دارد اقتدا بوی می‌نماید...

0106 -[۱۳۲۰] نستعلیق، ۱۲۷۳ هـ، کرم خورده، ۱۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۴/۵×۱۷.

**[۷۱]**

● **رساله دربارهٔ تقلید**

از: **عبدالحق محمدی**، جوابهای مختلف و استفتاء دربارهٔ تقلید است.

**آغاز:** از علما و فقهاء و اصولین و محدثین و طلبا و فضلا عرضه می‌رود که...

0107 -[۴۷۷] نستعلیق، ۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۶×۱۶.

**[۷۲]**

● **رساله در بیان واجبات حج، عمره و بعضی مستحبات**

از: **محمد باقر** (م: ۱۱۱۰ هـ/۹-۱۶۹۸ م) **بن محمد تقی مجلسی** در یک «مقدمه» و دو «مقاله» در بیان واجبات حج عمره نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... و بعد بدان ایدک الله تبارک و تعالی که این رساله‌ایست در بیان واجبات حج...

(ن. ک: راجه محمودآباد: ۵۲۵).

0108 -[۱۲۵] نستعلیق، شوال ۱۰۸۰ هـ، مشهد، کرم خورده، ۵۴ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۰/۵×۱۳/۵

**[۷۳]**

● **رساله در تکفین**

از: **ناشناس**.

**آغاز:** ... نقل کرده که گویند نوشته می‌شود هر مریض...

0109 -[۲۹۲] نستعلیق، **آغاز افتاده**، ۷۴ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۹/۵×۱۳/۵

**[۷۴]**

● **رساله در فقه**

از: **ناشناس**.

**آغاز:** ... شب تاخیر کند تا آخر شب سحر مستحب است...

حنفی است.

آغاز: حمدی که ابکار افکار بلغای کبار در بلوغ غایت او عاجز آیند و ثنای... اما بعد می‌گوید سعد بن اشرف مدرس مسجد جامع شهر جونپور...

(ن ک: مشترک ۱۴: ۵۱۶، گنج بخش ۴: ۲۲۲۳).

0102 -[۹۲] نستعلیق، ۲۷ رمضان ۱۲۵۸ ه، کرم خورده، ۶۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۹/۵×۱۴/۵.

[۶۸]

## ● دفع الخباط فی طهارة و الاحتیاط

از: **شیخ محمد افضل اله‌آبادی** (م: ۱۱۲۴ ه/۱۷۱۲ م).

آغاز: الهم رفعنا... اما بعد این رساله موسوم به دفع الخباط فی طهارة و الاحتیاط که فقیر حقیر محمد افضل اله‌آبادی..

0103 -[۵۶۳] نستعلیق، محمد اسحٰق عرف ابن میر محمد اله‌آبادی، ذی‌الحجه ۱۱۰۷ ه، ۸۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۲×۱۳.

[۶۹]

## ● الدلیل القوی علی ترک القرائت للمقتدی

از: **مولوی احمد علی سهارنپوری**.

آغاز: الحمدلله... اما بعد می‌گوید اضعف العباد و افقرهم الی مولاه الغنی احمد علی سهارنپوری...

(ن ک. ندوه: ۸۰).

0104 -[۷۸۳] نستعلیق، پنجشنبه جمادی الآخر ۱۲۷۶ ه، ۲۸ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۳×۱۵/۵.

0105 -[۱۳۶۷] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲×۱۳/۵.

[۷۰]

## ● رساله در باب تقلید

از: **رفیع‌الدین دهلوی** (۱۱۶۳-۱۲۲۳ ه/۱۷۵۰-۱۸۱۷ م) مسایل فقهی است با استناد به روش اهل سنت.

[۷۹]

**● زبدة الاسلام**

از: **محمد اکبر نقشبندی**، در مسایل فقهی در چندین باب به نظم.

باب اول: در بیان ایمان، دوم: در بیان شرایط ایمان، پنجم: در بیان ایمان مفصل، دهم: در بیان احکام شریعت، ببستم: در ببان وصو، سی‌ام: در بیان آذان، چهاردهم: در بیان حج.

**آغاز:** آفرینها مر خدای پاک را/آنکه کرد ایمان عطا مر خاک را...

0115 -[۲۵۰۸] نستعلیق، ۱۲۴۱ هـ، ۱۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۳/۵.

[۸۰]

**● سراجیه:** فرایض سجاوندی

از: **علامه سراج‌الدین محمد** (زنده در حدود سدهٔ هفتم هجری) **بن محمود سجاوندی** در مسایل ارث نگاشته است

**آغاز:** بنام الله که خداوند احسان و خداوند امتنان است آغـاز مـی‌کنم الحـمدلله جـمیع سپاس و ستابش و گوبنده از نعمت باشد...

(ر ک: مشترک ۱۴۰۲: ۵۶۲، موزه. ۸۳۹، دیوبند: ۱۸۱).

0116 -[۲۲۱۲] نستعلیو، محمد صادق، ۱۲۱۸ هـ، ۵۸ برگ، ۲۴ س، انداره. ۱۸×۲۳/۵.

[۸۱]

**● سئوالات سبحان علی خان**

از: **عبدالحق حنفی اله‌آبادی**. سئوالات سبحان علی خان است از **مولانا عبدالحی** در مسایل اجتهاد و اجماع.

**آغاز:** حمدله... اما بعد بندهٔ ضعیف نحیف عاصی خاطی عبدالحق حنفی الله‌آبادی..

0117 -[۱۶۷۰] نستعلیق، سدهٔ ۱۳ هـ، ۳۲ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵.

[۸۲]

**● شافع النجات فی ابواب العبادات**

از: **میر محمد باقر داماد حسینی** (م: ۱۰۴۱ هـ) در مسایل فقهی بـادید شـیعی. در یک «مقدمه» و پنج «کتاب» و یک «خاتمه». ۱-کتاب الطهارت و الصلوة، ۲- کتاب الزکوة والاخماس، ۳-کتاب الصیام والاعتکاف، ۴-کتاب الحج و المزارات، ۵-کتاب الجهاد و

0110 -[۱۴۲۰] شکسته، نعمت الله بن بهادر صدر بن قریشی، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۱۰۲ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۴×۱۹.

**[۷۵]**

## ● رساله در فقه

از: **ناشناس**. فقه حنفی است با احادیث و اقوال بزرگان.

**آغاز:** . مانع نمی‌آید چنانچه در مسئله... در تشهد نماز نیز...

0111 -[۳۳۱۳] نستعلیق، ۹۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۹/۵×۳۰.

**[۷۶]**

## ● رساله در مسایل فقه

از: **ناشناس**، تألیف این کتاب در سال ۹۹۵ هجری بوده است. در بابهای وضو، مسح، روزه، نماز...

**آغاز.** الحمدلله... چون حق سبحانه و تعالیٰ در تاریخ هجرت مصطفی علیه السلام نهصد و نود و پنج سال خواست...

0112 -[۱۶۹۶] نستعلیق، کرم خورده، ۱۲ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶×۲۴.

**[۷۷]**

## ● رساله در معرفت نماز

از **ناشناس** در مسایل طهارت و نماز.

**آغاز.** الحمدلله .. مسئله بدانکه ایمان اقرار کردن است بزبان یعنی گفتن کلمه طیّب لا اِلٰهَ اِلاّ الله مُحَمد رٌسولُ الله...

0113 -[۵۴۲] نستعلیق، ۱۲۶۰ ه، ۸ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۵×۲۲.

**[۷۸]**

## ● رسالهٔ سئوال و جواب

از. **ناشناس**. در مسایل فقهی بروش سئوال و جواب.

**آغاز:** حمدله... سئوال اگر ترا پرسند که تو ذبح کردی برای...

0114 -[۳۳۴۶] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۸ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۳×۲۱.

**[۸۶]**

### ● فتاوی اختیارات

از: **ناشناس**. در فقه حنفی با سربندهای «مسئله».

**آغاز**: ... عطاری و صاغی و رنگریزی و بقالی که... تجارت نباشد زکوة لازم باشد...

0122 -[**۲۸۳**] نستعلیق شکسته، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۵۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۲×۱۷.

**[۸۷]**

### ● فتاوی شاه عبدالعزیز

از: **شاه عبدالعزیز دهلوی** (م: ۱۲۳۹ ه‍/۱۸۲۴ م) بخشی از فتاوی شاه عبدالعزیز دهلوی است که دربارهٔ کنیزان و غلامان نگاشته است.

**آغاز**: کنیزان و غلامان به اعتبار ملک و عدم آن شش قسم‌اند اول آنکه جماعهٔ مسلمانان از دارالاسلام در دارالحرب...

0123 -[**۱۳۳۶**] نستعلیق، ۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۶×۲۲/۵.

**[۸۸]**

### ● فتاوی علمای غازی‌پور

از. **ناشناس**، شامل دو فتوی از دو تن عالمان در مورد زمینداران رجدی‌پور که در دادگاه بنارس اجرا شده.

**آغاز**: فتوی اول: اما بعد چون علمای عدالت بنارس دامت افاداتهم شبهات چند بر تجویز علمای عدالت غازی‌پور...

0124 -[**۱۳۷**] نستعلیق، ۲۲ ژوئیه ۱۷۸۹ م [۱۲۰۳ ه‍]، کرم خورده، ۱۳ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۵×۲۳.

**[۸۹]**

### ● فتاوی قراخانی

از: **مولانا صدرالدین بن یعقوب مظفر کرمانی** که معاصر فیروز شاه خلجی(۶۸۹-۶۹۵ه‍) بود. مسایل فقه حنفی است. به روش سئوال و جواب که **قراخان** به روزگار علاءالدین محمد شاه خلجی (۶۹۵-۷۱۵ ه‍) آن فتاوی را به فقها سپرده که تنظیم کنند.

الامر بالمعروف.

**آغاز:** حمدله... اما بعد احوج خلق و افقرهم الی رحمته محمد باقرالداماد الحسینی می‌گوید که اخوان دینی...

0118 -[۲۰۹۳] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۱۲۲ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۳×۲۰/۵.

**[۸۳]**

● **شرح الأذان:** شرح مسایل نماز

از: **ناشناس.**

**آغاز:** بدان که صیغهٔ أذان بابن ترتیب از امور توفیقیه است...

0119 -[۴۴۸، ۴۴۹ و ۴۵۰] نسخ و نستعلیق، ۱۲۶۰ ه، کرم خورده، ۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۲۲

● **شرح خلاصهٔ کیدانی ← دستور المصلین**

● **شرح مسایل نماز ← شرح الأذان**

**[۸۴]**

● **صفت ایمان و احکام الصلوة:** ایمان و احکام الصلوه

از: **ناشناس**، در مسایل ایمان و احکام نماز نگاشته است.

**آغاز:** الحمد... این کتابیست در بیان وصف ایمان و احکام الصلوة که...

(ن ک: منزوی ۱۴: ۳۲۳، ندوه ۹۲).

0120 -[۱۴۱۳] نستعلیق، کرم خورده، ۲۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵.

**[۸۵]**

● **طردالمعاندین**

از: **سید حسین** (م: ۱۲۷۳ ه) **بن سید دلدار علی نصیرآبادی در فقه در رد معاندین و** مخالفین شیعه باسناد به احادیث و اقوال امامان مطهر علیهم السلام.

**آغاز:** حمدله... اما بعد این رساله‌ایست مشتمل بر ولای ائمه طاهرین و لعن بر معاندان دین و وفاق متظاهرین مسمی گردانیدم آن را برسالهٔ طردالمعاندین...

0121 -[۲۰۶۷] نستعلیق، **سید مقصود علی بن سید محمد میرزا، شنبه ۲۳ رجب ۱۲۹۲ ه**، ۱۰۸ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۶×۲۵.

0128 -[۲۴۸۳] نستعلیق معمولی، احمد حسین، ظاهراً سدهٔ ۱۳ ه، محشّی، ۸ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۳×۱۶/۵.

**[۹۳]**

### ● مالا بد منه

از: **قاضی محمد ثناءالله پانی‌پتی حنفی**، (م: ۱۲۲۵ ه/۱۸۱۰ م) در مسایل طهارت، صلوة، زکوة، صوم...

**آغاز:** حمد و ستایش مر خدای راست که بذات مقدس خود موجود است...

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۷۰۱، موزه: ۸۴۶، ندوه: ۱۱۴).

0129 -[۱۸/۲] نستعلیق، ذی‌الحجه ۱۲۵۱ ه، ۷۲ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۴×۱۸/۵.

0130 -[۲۸۷۲] نستعلیق، سید خادم حسن، ۱۲۵۷ ه، آغاز برابر نمونه، ۵۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۷×۲۶/۵.

0131 -[۳۵۸۱] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز:** کتاب الطهارت فرض الوضوء غسل الوجه ..، ۱۶۱ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵.

**[۹۴]**

### ● مجمع العلوم

از: **حافظ غلام مصطفی**، به خواهش بعضی از دوستان مسایل فقه حنبلی را به زبان فارسی در چندین «باب» نگاشته است

**آغاز:** حمدله... امابعد می‌گوید حقیر تراب الاقدام اهل‌الله **حافظ غلام مصطفی** کمترین بندگان...

0132 -[۲۴۴۸] نستعلیق، کرم خورده، ۱۴۷ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۶.

**[۹۵]**

### ● مجموع خانی فی عین المعانی

از: **کمال** (قبل از ۱۰۰۰ ه/۱۵۹۱ م زنده بود) **بن کریم ناگوری** به دستور بهرام خان در ۵۰ یا ۵۵ «باب» نگاشته است فقه اهل تسنن است.

**آغاز:** حمد و سپاس مر پادشاهی که دارالملک دولت‌آباد نهاده...

(ن.ک. مشترک ۱۴: ۷۰۵، ایوانف، ضمیمه ۲: ۴۲، گنج بخش ۴: ۲۷۸۹، سالار ۷. ۱۷۴، موزه: ۸۴۷).

**آغاز:** حمد و سپاس و ثنای بی‌قیاس مر علیم مطلق و ملیک بر حق تقدس اسماه...
(ن.ک: مشترک ۱۴: ۶۲۵، موزه: ۸۳۸، سالار ۷: ۱۶۸، کرزن: ۲۵۵).
0125 -**[۵۲۹]** نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، دارای **مهر محمد** شکور و محمد عمر جعفری، ۴۳۲ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۶×۲۴.

**[۹۰]**

## ● فرایض ارتضائیه

از: **مولوی محمد ارتضی علی خان بهادر مفتی مدراس**، رساله‌ایست دربارهٔ میراث که در سال ۱۲۲۶ ه/۱۸۱۱ م در یک «مقدمه» چند «فصل» و یک «خاتمه» نگاشته است
**آغاز مقدمه:** هذه صورة ما کتبه الفاضل.. اما بعد برای زرین طراحان کارخانهٔ تکوس و ابداع و نقشبندان نگارخانهٔ..
**آغاز متن:** فرض عین است حمد ایزد پاک /که نصیبی زعلم داد بخاک...
(ن.ک: سالار ۷: ۱۸۳، ندوه: ۸۲، ۱۰۸).
0126 -**[۴۸۷]** ستعلیق، ۱۲۲۶ ه، ۴۰ برگ، سطر محتلف، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵

## ● فرایض سجاوندی ← سراجیه

**[۹۱]**

## ● القول السامی فی تحقیق الاسامی

از: **مولوی حسن علی محدث**، رساله‌ایست در اسامی افراد و اشحاص که بعضی ار آنها را حرام، مکروه تحریمی و ناحاىر خوانده با استناد به احادیث.
**آغاز:** حمدله... سئوال نسمبهٔ علام فلان و بندهٔ فلان و عبد فلان و فلان بخش و فلان داد باضافه بسوی غیر خدای تعالی مانند عبدالنبی و عبدالرسول...
0127 -**[۵۹]** نستعلیق، ۱۲۶۶ ه، ۴ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۱۹×۲۸/۵

**[۹۲]**

## ● کلام الفاصل فی مسئلة عقد الانامل

از. **احمد حسین** که به اصرار مرشد و استادش مولانا محمد شکور در عقد انامل نگاشته است. در یک «مقدمه»، «فصل» و «خاتمه».
**آغاز:** آدمی نیست آنکه در ستایش خالق توانا نباشد از دل...

[۹۹]

● **مسائل اربعین فی بیان سنت سیدالمرسلین**

از: **سید ابومحمد جالیسری** (زنده در ۱۲۵۵ هـ/۴۰-۱۸۳۹ م)، دارای مسایل فقهی است.

**آغاز:** الحمدلله الذی خلق من الماء بشرا و... اما بعد چون در سنهٔ یکهزار و دو صد و پنجاه و پنج سلالهٔ خاندان...

(ن.ک: مشترک ۲: ۱۱۷۹، موزه: ۸۴۹، علمای هند: ۴۰۹، گنج بحش ۴: ۲۳۰۰، کرزن: ۲۵۸).

0139 -[۵۵] نستعلیق، محمد وارث علی میانجی، ۹ شوال ۱۲۵۸ هـ، ۵۲ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵.

[۱۰۰]

● **معمارالفرایض**

از **ناشناس.**

**آغاز:** ... بدان ابقاک الله تعالی بقاءالدهر که علوم فرایض را نصف العلم...

0140 -[۴۰۲] نستعلیق، کرم خورده، ۱۱ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۴.

[۱۰۱]

● **مفتی القضایا**

ار. **ابوالمحسن بن شرف‌الدین حسینی ایرجی**، در چند مسایل فقهی است مانند نکاح و دیگر احکام شرعی که در چندین «باب» نگاشنه است و در نگاشتن آن از تفسیر بیضاوی و شرح وقایه اسنفاده برده است.

**آغاز:** حمد بیحد و ثنای بیعد مر خدای را عزّ و جل که علم فقه... اما بعد می‌گوید اضعف العباد ابوالمحسن بن شرف‌الدین الحسینی ایرجی...

0141 -[۳۱۹] نستعلیق، کرم خورده، ۲۰ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۵×۲۳/۵.

● **مقدمة الصلوة** ← **نام حق**

[۱۰۲]

● **مقدمهٔ نذور**

از: **مولانا رفیع‌الدین.**

**آغاز:** کلمات چند در مقدمه نذور از تصنیف مولانا رفیع‌الدین بعد حمد و شکر حضرت

0133 -[۲۲۷۴] نستعلیق، کرم خورده، ۲۱۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۶×۱۴/۵.

0134 -[۲۵۱۶] نستعلیق، سید علیم الله رضوی، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۸۳ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۳×۱۵/۵.

**[۹۶]**

**● مجموع رسایل**

از: **شیخ محمد علی حزین** (۱۱۰۳-۱۱۸۱ ه‍/۱۶۹۱-۱۷۶۷ م) (رسالهٔ دوّم)، **مجموع** چند رساله در فقه است.

**آغاز:** من کمیل بن زیاد قال سالت مولانا امیرالمؤمنین سلام الله...

0135 -[۱۵۲۹] نستعلیق، ۲۵ رجب‌المرجب ۱۲۵۰ ه‍، ۲۳ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۱×۲۰.

**[۹۷]**

**● مجموعه**

از **ناشناس.** مجموعهٔ چند رساله است. در باب فقه به نثر و نظم اردو و عربی و فارسی.

آغاز: محلص دلپسند حاطر حواه/دوستدار ولی محمد ماه...

0136 -[۸۳] نستعلیق، شیح حسین علی ولد شیح امام علی، ۵۴ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۱۹/۵×۱۳/۵

**[۹۸]**

**● مجموعهٔ سلطانی**

از: **گروه فقها و علمای روزگار سلطان محمود غزنوی،** با سربندهای سئوال و جواب در مسایل عبادات همراه با استدلال از آیات و احادیث.

**آغاز:** الحمدلله.. بدانکه این کتابیست در بیان مسایل فقه در عبارت فارسی و نام این کتاب مجموعهٔ سلطانی نهاده شد...

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۷۱۸، موزه: ۸۴۸، کرزن: ۲۵۷، ایوانف: ۲۵۷، گنج بخش ۴: ۲۲۹۴، ندوه. ۱۱۶)

0137 -[۲۴۵۴] نستعلیق، ۵۵ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۳/۵×۱۴/۵.

0138 -[۳۲۱۳] نسنعلیق، آغار برابر نمونه، ۱۳۰ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۳۹×۱۴.

**● مختصر الوقایه ← وقایه**

0146 -[۵۳] نستعلیق، غلام فرید محمودی، ۱۲۳۵ هـ، ۷۴ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴×۳۰.

**[۱۰۶]**

**● ناشناخته**

از: **ناشناس.** رساله‌ایست در مسایل فقهی بویژه فضایل ماه صیام، فرایض و سنن وضو، واجبات غسل و نماز در چند «باب» و هر باب در چند «فصل».

**آغاز:** سپاس بی‌قیاس پروردهٔ را که رحمت بی‌نهایتش طفل جان را...

0147 -[۲۶۵] نستعلیق، کرم خورده، صفحهٔ اول دارای مهرهای محمد حسین و محمد عمر جعفری، ۴۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۰×۱۹.

**[۱۰۷]**

**● ناشناخته**

از: **ناشناس**، شامل فتاوی مختلف فقهی است.

**آغاز:** سئوال: چه می‌فرمایند علما درین صورت که مسمی زید در معنی حدیث شریف...

0148 -[۱/۶۰-۱۲۵۴] نستعلبق، ۴۲ برگ، ۲۶ س، اندازه: ۱۸/۵×۲۹.

**[۱۰۸]**

**● ناشناخته**

از **ناشناس.** در مسایل فقهی چون نماز، روزه، زکوٰة، حج، میراث و نکاح نگاشته است.

**آغاز:** قال رسول الله صلی الله علیه وسلم... عن ابی‌ایوب عن النبی صلی الله علیه و سلم روایت می‌کند...

0149 -[۳۵۴۶] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۸۹ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۶×۲۵.

**[۱۰۹]**

**● ناشناخته**

از: **ناشناس.** بعضی از پرستشهایی است که حضرت رسول اکرم ﷺ از جبرئیل نموده به‌گونهٔ سئوال و جواب.

**آغاز:** حمدله... بدانکه ابن کتاب را بعضی یهودیان و نصرانیان از تورات و انجیل بیرون آورده‌اند...

0150 -[۳۶۰۰] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۵۹ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۲/۵×۲۰.

رب العزت...

0142 -[۱۲۵۰-۱۲۴۹] شکسته، **انجام افتاده**، ۴۳ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۸×۲۹.

**[۱۰۳]**

## ● مکتوبات شاه خوب الله اله‌آبادی

از: **محمد یحیی**، معروف به **شاه خوب الله اله‌آبادی** (م: ۱۱۴۴ ه) مکتوب هفدهم اوست در اثبات سنت و استحباب و اولویت رفع مسبحه در تشهد به نام **غلام حسین ظفرآبادی** که مسایل فقهی را در برمی‌گیرد نگاشته است.

**آغاز**: توفیق استکشاف مسایل و اتباع حق ثابت بدلایل پیوسته رفیق...

(ن.ک. مرآة العلوم ۳: ۲۳۶، دیوبند ۲: ۷۰، علمای هند: ۵۹، ندوه: ۷۵۶).

0143 -[۱۰۲۷] نستعلیق، ۸۰ برگ، ۲۰ س، اندازه. ۱۳×۲۴/۵.

0144 -[۱۰۳۲] نستعلیق، علی کبیر محمد میرنجان محمدی، آغاز برابر نمونه، محشّی، ۴۰ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۱۴×۲۲.

**[۱۰۴]**

## ● مکتوبات شاه عبدالعزیز دهلوی

از: **شاه عبدالعزیز دهلوی** (۱۱۵۹-۱۲۳۹ ه) یکی از نامه‌های اوست به آخوندزاده عبدالرحمن در مسایل ذبح جانوران حلال و حرام.

**آغاز**. فضایل مآب کمالات اکتساب... آخوندزاده عبدالرحمن...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۹۹۳، گنج بخش ۲: ۵۳۷).

0145 -[۱۳۳۷] نستعلیق، کرم خورده، ۱۴ برگ: ۱۶ س، اندازه: ۱۶×۲۲/۵.

**[۱۰۵]**

## ● منتخب الاعمال

از: **محمد مقیم بن عبدالهادی**، به خواهش التفات علی خان در جمادی‌الثانی ۱۱۷۳ ه/ ۱۷۶۰ م به انجام رسانیده است. رساله‌ایست در فقه شیعی، در یک «مقدمه» و دوازده «باب».

**آغاز**: جواهر زواهر سپاس بیقیاس و لآلی متلالی... بعد تمجید جناب مقدس کبریا... بندهٔ اثیم محمد مقیم...

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۷۶۲، ایوانف، ضمیمه ۲: ۶۶، ندوه: ۱۲۳ [آغاز برابر نیست]).

بگزارد و سلام گوید...

0154 -**[۳۴۶۰]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۶۸ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۶×۲۴.

**[۱۱۴]**

● **نام حق:** مقدمة الصلوة

از: **شرف‌الدین بخارایی**، در ۶۹۳ هجری در مسایل نماز و پیرامون آن در ده «باب» از دیدگاه اهل تسنن.

**آغاز:** نام حق بر زبان همی رانم /که بجان و دلتس همی‌خوانم...

(ن.ک: مشترک ۷: ۳۵۲، نسخه‌ها ۴: ۳۰۲۹، گنج بحش ۳: ۱۸۳۳، موزه: ۸۵۴، ندوه: ۱۲۳، سالار ۴: ۱۰۳).

0155 -**[۱۵۵]** شکسته نستعلیق، ۱۲۳۴ ه، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۸۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵.

0156 -**[۴۴۲]** نستعلیق، محمد عمر احمدی، ۱۲۵۵ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۱۲ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۴×۲۱/۵

0157 -**[۴۴۳]** نستعلیق، محمد عمر، کرم خورده، آعاز برابر نمونه، ۱۸ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۳/۵×۱۲/۵.

0158 -**[۴/۳۶-۱۹۳۲]** نسنعلیق، آغاز برابر نمونه، ۸ برگ، سطر محتلف، انداره: ۱۳×۲۲.

0159 -**[۲۵۸۴]** نستعلیق، ۱۲۴۳ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۸ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴×۲۰.

0160 -**[۸۳۸]** نستعلیق، محمد علی خان، ۱۹ رحب‌المرجب ۱۲۵۶ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... آنچه ار پیش و پس عیان گردد /...، ۸ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۱×۱۵.

**[۱۱۵]**

● **نام حق، شرح**

از: **مولانا اختیارالدین هروی معروف به قاضی اختیار هروی** (م: ۹۲۸ ه/۱۵۲۲ م) **بن غیاث‌الدین حسینی** در ذی‌الحجه ۸۹۲ ه/۱۴۸۷ م در ده «باب» نگاشته است. متن از **شرف‌الدین بخارایی**.

[۱۱۰]

● **ناشناخته**

از: **ناشناس**. در مسایل فقهی چون حرام بودن شراب و جزای آن، مسایل طلاق، خرید و فروش و مضاربت و اجرت و مزد از دیدگاه حنفی با سربندهای «مسئله».
**آغاز**: ... تواند که منع کند فامّا آبی که در کوزه... اند مملو... است که در کوزه و خم کرده است روا بود...

0151 -[**۳۴۱۹**] نستعلیق، **آغاز افتاده**، ۵۱ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵.

[۱۱۱]

● **ناشناخته**

از: **ناشناس**. در بیان واجبات نماز، روزه و زکوة که در چندین «فصل» و «مقصد» نگاشته است شاید شیعی
**آغاز**: .. حیوانی باشد که خوردن گوشت آن مکروه است خواه کراهیت شدید مثل استر و کراهیت قلیل مثل اسپ ..

0152 -[**۲۶۱۵**] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۴۱ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۹/۵×۱۷.

[۱۱۲]

● **ناشناخته**

از **ناشناس** در مسایل فقهی چون وضو، غسل، نماز و واجبات آن، با سربندهای «مسئله» در چندین «فصل».
**آغاز** مختصر نیز مختبرست از علم مفروضه و مشیرست بحقیقت مذکوره پس یادگیری این مختصر را و قبول کنی...

0153 -[**۳۳۱۷**] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۷۴ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۱/۵×۱۶.

[۱۱۳]

● **ناشناخته**

از: **ناشناس** فقه اهل سنت است در مسایل نماز، روزه، غسل وغیره...
**آغاز**: ... دو رکعت بگزارد و سلام گوید واگر یک رکعت نفل گزارده باشد یکی دیگر

## بخش پنجم

# کلام و عقاید

● **اجوبه اسئلهٔ عشره ← جوابات سئوالات عشرهٔ شاه بخارا**

**[۱۱۸]**

● **ازاحة الغی فی رد عبدالحی**

ار. سید **علی** معروف به **مشرف علی** (درگذشته ۱۲۴۰ ه‍/۱۸۲۵ م) **بن حسن عسکری** در پاسخ و رد رسالهٔ «صراط مسنقیم» تألیف و ترجمهٔ مشترک **مولوی عبدالحی دهلوی و مولوی محمد اسماعیل دهلوی** در یک «مقدمه» و چهار «فصل».

آغاز: الحمدلله الذی یتمّ نوره ولو کره المشرکون. . اما بعد مخفی و پوشیده نماند که ار عجایب امور و غرایب دهور که درین زمان...

(ر.ک. مشترک ۲: ۱۰۲۶، موره: ۱۶۰).

0164 -[۲۸۰۸] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۲۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵×۲۲.

**[۱۱۹]**

● **ازالة الخفاء عن خلافة الخلفاء**

از: **شاه ولی‌الله محدث دهلوی** (۱۱۱۴-۱۱۷۶ ه‍/۱۷۰۳-۱۷۶۲ م) در اثبات خلافت خلفای راشدین و تاریخچی ار آنان، در دو «مقصد»: مقصد یکم در معنی خلافت عامه و خاصه و شروط آن، و اینکه به نص بود و یا اجتهاد، در چند «فصل».

آغاز: الحمدلله... اما بعد می‌گوید فقیر حقیر ولی الله عفی عنه که در این زمانه بدعت...

(ر.ک: مشترک ۲: ۱۰۲۷، مرآة العلوم ۱: ۲۰۲، ندوه: ۱۲۷).

0165 -[۵۸] نستعلیق، کرم خورده، ۲۹۴ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۱/۵×۳۰.

**[۱۲۰]**

● **اسؤله و اجوبه**

از: **شاه عبدالعزیز** (م: ۱۲۳۹ ه‍/۱۸۲۴ م) **بن شاه ولی الله دهلوی** شامل ۲۵ پرستی

**آغاز:** سپاس بیقیاس پروردگار را که رحمت بی‌نهایتش... خطاب از بستان ام الکتاب پرورش داده...

(ن. ک: مشترک ۷: ۳۶۱، موزه: ۸۵۵، گنج بخش ۳: ۱۸۳۷، ندوه: ۸۸).

0161 -[۲۸۵] نستعلیق، کرم خورده، ۴۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۱۹.

● **نقایه ← وقایه**

## [۱۱۶]

● **وقایه:** مختصر الوقایه: نقایه

از: **عبدالله** (زنده در ۷۴۷ ه‍/۱۳۴۶ م) **بن مسعود بن تاج الشریعة** نگاشته است. خلاصهٔ ترجمه متن عربی «وقایه الروایة فی مسایل الهدایه» از **محمود** (م: ۶۷۳ ه‍) **بن صدرالشریعة الاول عبیدالله حنفی** است.

**آغاز.** فصل بشرط الوحوب الاقامة بمصر شرط است برای واجب بدان نماز جمعه...

(ن. ک. موزه: ۸۶۰).

0162 -[۳۲۰۹/۱] نسعلیق، ۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰/۵×۲۹.

## [۱۱۷]

● **هدایت المؤمنین**

از: **ناشناس.** در مسایل دینی و فقهی با استناد به آیه‌ها و قصص قرآنی نگاشته است

**آغاز:** الحمدلله حمداً... بدان هداک الله تعالی فی الدارین که چون اکثر خلایق به سبب ضلالت و جهالت کتاب الله را...

0163 -[۲۴۲۷] نستعلیق، ۱۲۳۸ ه‍، ۱۲۴ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۳.

❊

مسلمین) و التقاط آراء پیروان اهل سنت و اهل بیت نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... اما بعد می‌گوید میرک جمال‌الدین که چون درین دیار کسانی که...

0170 -[۶۸۵] نستعلیق خوش، سدهٔ ۱۲-۱۳ ه، ۵۸ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵.

**[۱۲۴]**

## ● تاسعة مقاله

از: **ناشناس**. در رد روافض در هفت «مقاله» نگاشته است.

**آغاز:** قوله: الحمدلله الذی هدانا صراط المستقیم اقول مراد از صراط المستقیم نخواهد بود مگر مذهب رفض...

0171 -[۲۶۱۳] نستعلیق، رجب المرجب ۱۲۸۲ ه، کرم خورده، ۴۸۴ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۱/۵×۲۶/۵.

**[۱۲۵]**

## ● تبصرة الایمان

از: **مولانا سلامت علی**، در یک «مقدمه»، هفت «باب» و یک «خاتمه» نگاشته است

**آغاز:** بعد از حمد و ثنای خالق ذوالجلال و الاکرام... که این رساله مشتمل است بر مقدمه و هفت باب و خاتمهٔ کتاب...

(ن.ک: ندوه: ۱۳۲ [آغاز افتاده]).

0172 -[۵۸۸] نستعلیق، سید ریاست علی جونپوری، پنجشنبه ۲۸ شوال ۱۲۴۰ ه، کرم خورده، در آغاز به نام مهر محمد عمر جعفری، ۱۲۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۷.

0173 -[۱۳۸۶] نستعلیق شکسته، ۱۲۲۵ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۹۷ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵.

0174 -[۱۳۸۷] نستعلیق، ظاهراً سدهٔ ۱۳ ه، آغاز برابر نمونه، ۹۷ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵.

**[۱۲۶]**

## ● تحفهٔ اثنا عشریه

از: **شاه عبدالعزیز محدث دهلوی** (۱۱۵۹-۱۲۳۹ ه/۱۷۴۶-۱۸۲۴ م) با نام مستعار و

اسب در مسایل عقبدنی.
آغاز: سئوال اول آنکه عقابد صوفبه ابن رمان از شور وحدت وجود که در حقیقت...
0166 -[۱۳۱۹] نسـتعلق، بعصی ار صـفحات کـرم حـورده، ۹ بـرگ، سـطر مـحتلف، انداره. ۱۶×۲۵

**[۱۲۱]**

● **اعتقادنامه** (منظوم)

ار **نـورالدیـن عـبدالرحـمٰن جـامی** (۸۱۷-۸۹۸ ه/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م)، بـه خـواهش خواجه‌زاده، گویا فرزند خواحه عـبیدالله احـرار در عـقابد اسـلام، در وجـود خـدا، در وحدت، در صفات حق، در قدرت حق.
آغاز بعد حمد خدا و نعت رسول /بتنو این نکته را سمع قبول...
(ن ک: متنرک ۲ ۱۰۳۷، گنج بخش ۳: ۱۵۳۷، بدوه. ۶۵۶، ابوانف: ۱۷۵۵).
0167 -[۴۴۲] نسعلق، کرم خورده، ۲۰ برگ، ۹ س، اندازه. ۲۱/۵×۱۳/۵.
0168 -[۲/۵۲۰] نستعلیق، کـرم خـورده، آغـاز بـرابـر نـمونه، ۶ بـرگ، سـطر مـخنلف، اندازه. ۱۳×۲۱/۵.

**[۱۲۲]**

● **اقتباس تقویة الایمان**

ار **ناشناس**. اقتباسی است از تقویة الایمان **شاه اسمعیل شهید دهلوی** (۱۱۹۳-۱۲۴۶ ه/ ۱۷۷۹-۱۸۳۱ م) در مسایل اعـقادات و اعتراضات **مولوی فضل الحق** و جـوابـات آن بوسط شاه اسماعیل.
آغاز: صاحب تقوبة الابمان در فصل ثالث در ذکر رد لاشرک فی التعرف...
(ن ک متترک ۲. ۱۰۶۷، گنج بخش ۲ ۴۹۳)
0169 -[۸۴۴] نسعلیق، ۱۶ برگ، ۱۷ س، اندازه ۱۳×۱۸/۵.

● **بحراللآلی** ← **شرح قصیدهٔ امالی**

**[۱۲۳]**

● **برهان الخلافه**

ار: **مولانا میرزا محمد حسن علی الهاشمی**، در اثبات خلافت خلفای عظام (چهار خلیفهٔ

[۱۲۹]

## ● ترجمهٔ انجیل مقدس به فارسی

از: **ناشناس**. ترجمهٔ انجیل مقدس است به فارسی

**آغاز** باسم معظم و مکرم حصرت ایشوع خداوند ما، رحمة هو علینا، بنام پدر و یسر و روح القدس سپاس صداقت اساس...

0179 -[۰۰۰] نستعلیق، قلندر بختش، ۱۶ ذی‌الحجه ۱۲۳۶ ه/۱۸۲۱ م، صفحهٔ اول مهر قومی دارالعلوم دهره دون دارد، مطلاً، مذهّب، مرصّع، ۱۵۱ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۷/۵×۹/۵.

[۱۳۰]

## ● ترجمهٔ کتاب الغرق الضاله

از. **کلیم الله بن صبغة الله**، متن عربی از **مولوی فخرالدین نظامی اورنگ‌آبادی معروف به فخر جهان دهلوی** (م. ۱۱۹۹ ه/۱۷۸۵ م) فرزند و خلیفهٔ نظام‌الدین ولی اورنگ‌آبادی.

مؤلف درین رساله هفتاد و سه فرقهٔ اسلامی و عقاید آن را بیان نموده است و فرقهٔ اهل سنت را ناجیه ثابت نموده است

**آغاز**. خدایا سپاس و ستایش تو از تو فایق و اعتراف به عجز و قصور از...

0180 -[۱۷۸۳] نستعلیق، ۸۹ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۹×۳۰

[۱۳۱]

## ● تکمیل الایمان و تقویة الایقان

از: **شیخ عبدالحق محدث دهلوی** (۹۵۸-۱۰۵۲ ه/۱۵۵۱-۱۶۴۲ م) در کلام به روش اهل سنّت و شرح مانندی است از «عقاید نسفی» با آوردن عبارتهایی به عربی و شرح آنها به فارسی روان.

**آغاز**: اما بعد می‌گوید فقیر حقیر اضعف عبادالله القوی الباری عبدالحق بن سیف‌الدین ..

(ر ک. مشترک ۲: ۱۰۶۸، شیفته: ۴۴، سالار ۷: ۲۵۹، کرزن: ۲۶۱، موزه: ۱۶۹، ندوه: ۱۳۹).

0181 -[۵۲۰/۱] نستعلیق، ۶۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۳×۲۱/۵.

تاریحی او یعنی **غلام حلیم بن قطب‌الدین احمد بن ابوالفیض دهلوی** منتشر شده است در ردّ شیعه با دیدی حنفی به سال ۱۲۰۴ ه/۱۷۹۰ م در دوازده «باب» و «فصل»هایی.

**آغاز:** الحمدلله و کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی خصوصاً علی سبد الوری صاحب قاب قوسین...

(ن ک: مشترک ۲: ۱۰۵۱، دریعه ۱: ۱۹۰، موزه: ۱۶۷، سالار ۷: ۳۷۲، ندوه. ۱۳۴).

0175 -[۳۰] نستعلیق، ۱۲۲۴ ه، ۶۱۹ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۷/۵×۱۵/۵.

0176 -[۲۷۲۴] نستعلیق، جمعه ۴ جمادی‌الثانی ۱۲۶۴ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۴۲۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۷×۲۰

**[۱۲۷]**

● **تحفهٔ خفیه**

از: **ناشناس**. در رد معاندین اهل تشیع نگاشته است.

**آغاز:** ... حضرت سبحان ایرد مان انسان ضعیف بنان را بمعرفت خود سرفراز و ممتاز گردانید

0177 -[۱۶۷۹] شکسته نستعلیق، جمعه نهم صفر ۱۲۳۸ ه، کرم خورده، ۷۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۸/۵×۱۲.

**[۱۲۸]**

● **تدقیق الراسخات فی شرح تحقیقات الشامخات:** سیل النجاح الی تحصیل الفلاح

از: **تراب علی لکهنوی** (۱۲۱۳-۱۲۸۱ ه/۱۷۹۹-۱۸۶۴ م) **بن شجاعت علی لکهنوی**

دربارهٔ مردگان و حیات آنان پیش از رستاخیز و مسایل مورد اختلاف میان صوفیان اهل سنّت و وهابیان و اهل حدیث

**آغاز:** حمداً للقدیرالسمیع العلیم الذی یسمع من یشاء، والصلاة علی... امابعد تنای قادر مطلق، مخفی نماند...

(ن.ک: مشترک ۲: ۱۰۶۱، گنج بخش ۲: ۴۹۲).

0178 -[۲۸۱۲] نستعلیق، کرم خورده، ۸۱ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۷×۱۹.

[۱۳۵]

● **جواب سئوالات تحفهٔ اثنا عشریه**

از: **ناشناس**. در عقاید شیعی در هفت سئوال و جواب نگاشته است.

**آغاز:** شخصی چند سئوال بر مواضع منعدده از کتاب تحفهٔ اتنا عشریه محض برای احقاق حق و تحقیق مقامات نوشنه...

0186 -[۱۶۵۷] نستعلیق، ۹ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۳۰/۵×۲۰/۵.

[۱۳۶]

● **حرزالشیطان در رد رسالهٔ حزرالایمان**

از: **ملا محمد جونپوری**، در ردّ تسوبه، **محب‌الله اله‌آبادی** (م: ۱۰۵۸ ه) نگاشته است.

**آغاز:** بدان ای عزیز ابدک الله نعالی فی معرفة الاشا...

0187 -[۲۴۰۱] نستعلبق، ۱۵ محرم‌الحرام ۱۲۲۹ ه، کرم خورده، ۱۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۶×۱۷.

[۱۳۷]

● **دبستان المذاهب**

از: **محمد محسن فانی کشمیری** (م. ۱۰۸۲ ه/۲-۱۶۷۱) در ۱۰۶۳ ه/۱۶۵۳ م در «دوارده گروه دبنی» نگاسه است

**آغاز:** ای نام نو سر دفنر اطفال دسناں /باد تو به بالغ خردان شمع شبستاں...

(ن.ک: مشترک ۲: ۱۰۰۵، سالار ۸. ۳۳۴، ۳۳۵، شیفته: ۶۵، ملاّ فیروز: ۱۹۵، موره: ۱۷۴).

0188 -[۲۸۹۹] نستعلیق، ۱۲۳۴ ه، ۲۸۲ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۳۰×۲۰/۵.

● **رد اصولیان** ← **مذمة الاجتهاد**

[۱۳۸]

● **رد الجاهلین:** ملفوظات شاه عبدالعزیز

ار. **شاه عبدالعزیز دهلوی** (۱۱۵۹-۱۲۳۹ ه/۱۷۴۶-۱۸۲۴ م) ملفوظات اوست در مسایل فقهی و عقیدتی که توسط **شیخ محمد بن عزیز هاشمی** گردآوری شده است.

**آغاز:** الحمدلله... اما بعد می‌گوید فقیر الی الله الغنی خادم خدام حدیث النبی عبده شیخ

0182 -[۲۳۹۲] شکسنه، ۲۹ محرم ۱۲۴۰ ه، کرم خورده، آغاز برابر نـمونه، ۶۷ بـرگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۰.

**[۱۳۲]**

## ● تهنیة المؤمنین و تعزیة المنافقین

از: **خیرالدین محمد خان اله‌آبادی** (م: ۱۲۴۳ ه/۱۸۲۷ م) در رد «رجوم التسیاطین» **امیر علی معروف به سمجهه** که بر «نصرة المؤمنین» و «شرح باب نـهم تـحفهٔ اثـنا عشـریه» اعتراضاتی نموده نگاشته است.

**آغاز**. حمدی که نصرة المؤمیں را شابد و مدحی که رجوم الشیاطین را بابد تحفهٔ اثنا عشریه...

0183 -[۲۸۵۶] نستعلیق، کرم حورده، ۱۲۸ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۴.

**[۱۳۳]**

## ● جوابات سئوالات عشرهٔ شاه بخارا: احوبه اسئله عشره: مسایل عشره: سئوال و حواب

از: **شاه عبدالعـزیز دهـلوی** (۱۱۵۹-۱۲۳۹ ه/۱۷۴۶-۱۸۲۴ م) در پـاسح ده پـرسش پادشاهٔ بخارا در مسایل فقهی و عقیدنی.

**آغاز**: سئوال اول آنکه فرقهٔ امامیه که فی رماننا مذهب ایشان مروج است در اسـلام و ایمان ایبها چه گفته آید.

(ر. ک مشترک ۲: ۱۰۸۱، مرآه العلوم ۳: ۲۱۱).

0184 -[۶۸] نستعلیق، ابوالبرکات رکن‌الدین محمد معروف به تراب علی، سـدهٔ ۱۳ ه، کرم خورده، ۱۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۷×۲۷/۵.

**[۱۳۴]**

## ● جواب رسالهٔ سبحان علی خان

از. **حیدر علی بن شیخ محمد حسن دهلوی**، در یاسخ رسالهٔ حدیث الحوص **سبحان علی خان** (م. ۱۲۶۱ هجری) نگاشته است.

**آغاز**: بدانکه دشمن اهل بیت و اصحاب حضرت ختمی مآب صلی الله علیه و سلم...

0185 -[۲۶۷۶] نستعلیق، کرم حورده، ۱۲۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰×۳۱.

نیست...

0193 -[۱۵۵۲] نستعلیق، ۱۰ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۵×۲۷.

**[۱۴۳]**

**● رساله در جواب حسام الکفره**

از: **ناشناس.** رساله‌ایست اعتقادی در رد حسام الکفره با استناد به احادیث و اقوال بزرگان دین از دیدگاه حنفی.

**آغاز:** قال صاحب الکفرة... در آن کتاب مذبور است عن ابن مسعود رضی الله عنه...

0194 -[۱۹۰۶] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۲۲ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۷×۲۳.

**[۱۴۴]**

**● رسالهٔ عوالم**

از: **ناشناس**، در مورد عوالم اسفل و اعلی بحث نموده است.

**آغاز:** حمد بیحد و شکر بیحد سزای ذاتی که وحدتش منشاء احدیت...

0195 -[۱۲۵۲] نستعلیق، ۱۶ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۷.

**[۱۴۵]**

**● رسالهٔ نجاتیه**

از **محمد فاخر زایر عباسی اله‌آبادی** (۱۱۲۰-۱۱۶۴ ه‍/۱۷۰۸-۱۷۵۱ م) رساله‌ایست کوچک که در مسایل عقاید اسلامی با استناد به آیه‌های قرآنی و احادیث نبوی ﷺ نگاشته است.

**آغاز:** بعد از محامد بی‌انتهای جناب کبریا تعالت... می‌گوید آثم جانی محمد فاخر هندی اله‌آبادی...

(ن.ک: مشترک ۳: ۲۱۰۹ که رسالهٔ نجاتیه را از کارهایش دانسته است).

0196 -[۱۳۷۷] نستعلیق، ۱۱۶۱ ه‍، کرم خورده، ۲۵ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵.

0197 -[۱۴۰۴] نستعلیق، ۱۱۶۱ ه‍، آغاز برابر نمونه، ۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۷×۲۷.

**● سبیل النجاح الی تحصیل الفلاح ← تدقیق الراسخات فی شرح تحقیقات الشامخات**

**● سئوال و جواب ← جوابات سئوالات عشرهٔ شاه بخارا**

محمد بن العزیز الهاشمی الجعفری...

(ن.ک: مشترک ۲: ۱۱۰۵).

0189 -[۱۸۳۶/۱] نستعلیق، ۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۹×۲۹.

**[۱۳۹]**

### ● رسالهٔ ابن مطهر حلّی در مذهب شیعه

از: **جمال‌الدین بن مطهر** رساله‌است در عقائد سبعی، امامان (ع) و خلافت عِلی (ع)

**آغاز** حمدله... امابعد عاقلان برآنند مر صورت را که مفصی‌است سوی برای آنکه عاقلی از عاقلان نکند شک.

0190 -[۹۱/۲] نسخ، ۱۲۱ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۱×۱۶

**[۱۴۰]**

### ● رساله در ایمان

از: **ناشناس** رساله‌ایست در عقائد به روش سئوال و جواب

**آغاز:** حمدله.. بدانکه صفت ایمان ستن جبر است بر حکم حدیث سوی صلی الله علیه و سلم..

0191 -[۳۳۱۸] نستعلق، **انجام افتاده**، ۱۶ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۱۳×۲۱

**[۱۴۱]**

### ● رساله در بیان شرک

از: **ناشناس.**

**آغاز.** حمد بیحد مر خدای را که خالق کل شی و رازق کل.

0192 -[۴۳۳/۲] نستعلیق، محمد علی خان بن قاری حیدر علی خان، ۱۲۵۴ ه، کرم خورده، ۳۷ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۱/۵×۲۰/۵

**[۱۴۲]**

### ● رساله در بیان وجود باری تعالی

از **ناشناس.**

**آغاز** هو الموجود اوست موجود به غیر او تأکید اوست آنکه می‌گوید ما فی الوجود

[۱۴۹]

● **صراط مستقیم**

از: **شاه محمد اسماعیل شهید دهلوی** (۱۱۹۳-۱۲۴۶ ه‍/۱۷۷۹-۱۸۳۱ م) در یک «مقدمه» و چهار «باب» و «خاتمه»ای. مقدمه در سه «افاده» شریعت و طریقت و معرفت تحصیل محبت حق، باب: ۱- وجوه نمایز طرق نبوی و طریق ولایت، ۲- اجتناب از بدعت، ۳- سلوک راه ولایت، ۴- سلوک راه نبوت.

**آغاز**. باید دانست که در این ایام که طوفان فتن بدعات.

(ن.ک مشترک ۲: ۱۱۲۸، شبیهه. ۴۵).

0201 -[۳۲۳] نسخ و نستعلیق، ۱۲۵ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۶/۵×۲۵

[۱۵۰]

● **صولت غضنفریه و شوکت عمریه**

از. **مولوی محمد رشیدالدین** (م ۱۲۴۹ ه‍) در جواب رساله در اباحت متعه مصنفهٔ **مولوی سید محمد**، عالم شیعه، ملقب به سلطان العلماء لکهنوی (م. ۱۲۸۴ ه‍)

**آغاز**: حمدله.. تألیف کرده‌اند نرد احقرالعباد آوردند و مکاتیب .

0202 -[۲۶۵۷] نستعلیق، محمد اکمل، کرم خورده، پوسیده، برگها به هم چسبیده، ۵۴ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۹/۵×۲۷/۵.

● **علامات آخرت** ← **قیامت‌نامه**

[۱۵۱]

● **قیامت‌نامه**: علامات آخرت

از: **شاه رفیع‌الدین دهلوی** (۱۱۶۳-۱۲۳۳ ه‍/۱۷۵۰-۱۸۱۷ م) **فرزند شاه ولی‌الله** مواعظی است که در برابر فرزندان و بازماندگان تیموریان هند ایراد کرده، سپس به خواهش آنها به صورت رساله‌ای درآورده است در دو «قسم»: علامات قیامت صغریٰ، علامات قیامت کبری.

**آغاز**: حمد و شکر رب العزت را بر گوناگون نعم ظاهری و باطنی و دینی...

(ن.ک: مشترک ۲: ۱۱۶۵، مرآة العلوم ۳: ۲۵۷ و ۲۷۶، موزه. ۱۸۴، ندوه: ۱۵۷).

[۱۴۶]

● **شرح عقیدهٔ مولانا حافظ‌الدین**

از: **مظفر شمس**، شرح عقاید اوست در اثبات حق با دید اهل سنت با استناد به آیه‌های قرآنی و احادیث نبوی ﷺ.

**آغاز.** حمدله... فقیر حقیر مظفر شمس خدمتکار شیخ الاسلام شرف الحق والدین منیری عقیده مولانا حافظ‌الدین را شرح پارسی کرد تا مسلمانان را ازو منفعتِ تمام شود...

0198 -[۲۵۶۹] نستعلیق، کرم خورده، ۳۳ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۶×۲۲/۵

[۱۴۷]

● **شرح قصیدهٔ امالی**: بحراللآلی شرح قصیدهٔ بدء الامالی

شارح. **آخوند درویزه ننگرهاری** (م. ۱۰۴۸ ه/۱۶۳۸ م) شرح این قصیده به **محمد اویس** نیز منسوب شده اما در واقعیت امر از آخوند درویزه ننگرهاری است، در کلام و عقاید، پیامبری، رساخیز، حساب، گور نویژه توحید متن از **سراج‌الدین علی** (م ۵۷۵ ه/ ۸۰-۱۱۷۹ م) **بن عثمان اوشی فراغانی حنفی**

**آغاز.** ملک مالک مولی.. و العالی یعنی آن خدائی که پادشاه پادشاهان است، و خداوند خداوندان است مر او را سزد صفت بزرگی و برتری...

(ن. ک. مشترک ۲: ۱۱۵۸، حبیب گنج ۲: ۲۰۲، گنج بخش ۳: ۱۶۹۰).

0199 -[۳-۲۵۷۲] نستعلیق، کرم خورده، ۳۱ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۶×۲۳.

● **شرح قصیدهٔ بدء الامالی ← شرح قصیدهٔ امالی**

[۱۴۸]

● **شواهد فدکیه**

از **شرف علی حسین**، در رد رسالهٔ مذهب امامیه تألیف **حکیم سلامت علی خان** (زندهٔ ۱۲۲۳ ه) **ولد محمد عجیب خان** نگاشته شده و اعتراضات او را رد نموده است.

**آغاز:** حمدله. . اما بعد بر روشن ضمیران حقیقت رس و بر صافی دلان صبح...

0200 -[۲۸۰۷] نستعلیق، کرم خورده، ۵۹ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۴.

[۱۵۵]

● **متعه**

از: **محمد باقر** (۱۱۱۰ ه‍/۹-۱۶۹۸ م) **بن محمد تقی مجلسی اصفهانی** در یک «مقدمه» و دو «عقد». مقدمه در بیان آنکه متعه کردن سنت است. عقد ۱- فضلیت و ثواب متعه، ۲- آداب و ارکان متعه.

**آغاز:** الحمدلله الذی متع بانواع ارواح الانسان و وصلهم بقول...

(ن. ک: مشترک ۲: ۱۱۷۶).

0209 -[۱۵۷۰] نستعلیق، محمد بخش، ۱۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۲.

0210 -[۲۷۹۵] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۸ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۵.

[۱۵۶]

● **مذمة الاجتهاد:** رد اصولیان

از: **سبحان علی خان اخباری** (م: ۱۲۶۴ ه‍/۱۸۴۸ م) به دستور مولانا درمان علی در رد اصولیان نگاشته است.

**آغاز:** محموداً فی کل فعالک و ننشی حمدک... اما بعد بندهٔ فقیر اثیم راجی رحمت خداوند کریم جواد...

(ن. ک: مشترک ۲: ۱۱۷۸).

0211 -[۴۵۱] نستعلیق، ۱۲۳۴ ه‍، کرم خورده، ۲۰۵ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵×۲۴.

0212 -[۶۱۴] نستعلیق، سید وارث علی، ۱۲۲۷ ه‍، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۷۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۵.

● **مسایل عشره ← جوابات سئوالات عشرهٔ شاه بخارا**

[۱۵۷]

● **معراج‌نامهٔ موسی کلیم**

از: **ناشناس**. در پیرامون سخنان پیامبر موسی علیه السلام با خداوند جل جلاله و حکایاتی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله.

0203 -[۳۸۴] شکسته نستعلیق، کرم خورده، ۶۳ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۲×۱۷/۵.

0204 -[۱۷۲۲] نستعلیق، ۱۲۷۶ ھ، آغاز برابر نمونه، ۳۶ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۶×۲۶/۵.

0205 -[۱۵۴۱] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... قیامت در صحبت بعضی اعزّهٔ احباب از بزرگان والا حسب...، **انجام افتاده**، ۳۹ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۳×۱۹.

**[۱۵۲]**

## ● کتاب در عقاید و کلام

از: **ناشناس**. در عقاید اسلامی با استناد به آیه‌های قرآنی و احادیث و اقوال بزرگان است.

**آغاز**: .. والصفات اللتی... هذا الموجودات... چه حق تعالی قلب این کامل را تجلی گاه خود گردانیده. .

0206 -[۳۴۱۶] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۴۰۳ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵

**[۱۵۳]**

## ● کتاب در مسایل خلافت راشده

از: **ناشناس**. در مسایل خلافت خلفای راشده نگاشته است.

**آغاز**: . امام حسن برای... که برغم آنها بر پدر واجب بود آن را...

0207 -[۳۴۹۳] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۴۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۷×۲۳.

**[۱۵۴]**

## ● مایة المسایل فی تحصیل الفضایل

از: **مولانا محمد اسحاق** (م: ۱۲۶۲ ھ/ ۶-۱۸۴۵ م) **بن محمد افضل فاروقی دهلوی محدث**، بود پرستش فقهی و عقیدتی است که نوادگان تیموریان در هند مطرح ساخته‌اند در شرک، زیارت قبور وغیره به گونهٔ سئوال و جواب.

**آغاز**: حمد واحد حقیقی را سزد که ضد او نیست و هزاران هزار شکر بر انواع نعم. .

(ن.ک: مشترک ۲. ۱۱۷۴، موزه ۱۸۶، مرآة العلوم ۱: ۱۹۶ و ۳: ۱۹۵).

0208 -[۲۵۰۳] نستعلیق، ۱۱۴۵ ھ، کرم خورده، ۴۵ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۳.

0216 -[۱/۶-۱۷۰۵] نستعلیق، محمد شفیع، ۱۱۰۰ ه،کرم خورده، ۴۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۱/۵.

[۱۶۱]

● **منهاج الرضوان فی مسایل قیام الرمضان**

از. **مولوی محمد عبدالرزاق**، در اثبات سنت تزویج و نکاح.

**آغاز:** الحمدلله... اما بعد مخفی و محتجب نماند بر اهل بصیرت که در این زمان حلل...

0217 -[۲۸۶۴] نستعلیق، رمضان ۱۲۶۰ ه، محشی، ۱۵ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۹×۲۹.

[۱۶۲]

● **وسیلة النجاة**

از: **شاه عبدالعزیز دهلوی** (م: ۱۲۳۹ ه/۱۸۲۴ م) در رد شیعه در پاسخ یکی از آشنایان که به مذهب تشیع الفتی داشت و خواهش کرده بود کلمه‌ای چند در حقانیت فرقهٔ ناجیه (اهل سنت) بنگارد، لذا آن را به نام وسیلة النجات نگاشت، نامبوب، با سربند «سئوال» آن آشنا و «جواب» نگارنده آغاز می‌شود.

**آغاز:** ... سرنشینان دعوی می‌کند که مذهب ما بر حق است و موافق قرآن حدیث است...

(ن.ک: مشترک ۲: ۱۲۰۳،گنج بخش ۲: ۵۴۲، موزه ۱۹۳).

0218 -[۲۷۸۹] نستعلیق، ۱۲۵۱ ه، **آغاز افتاده**، ۳۱ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴×۲۳.

[۱۶۳]

● **هزار مسئله**

از: **ناشناس**، از نامهٔ پیامبر ﷺ به عبدالله بن سلام آغاز می‌شود، آنگاه عبدالله بن سلام با هفتصد تن از یهودیان خیبر با هزار مسئله از تورات و زبور و انجیل نزد پیامبر می‌آیند و پرسشهای خود را یکایک در میان می‌گذارند و جبرائیل که کنار پیامبر جای گرفته بود پاسخ‌ها را می‌دهد و حضرت بازگو می‌فرمایند؛ آنگاه عبدالله بن سلام با هفتصد تن به اسلام می‌گروند. با سربندهای «دیگر خبرده مرا» «مسئله دیگر».

**آغاز:** ... ترا بگویم پس پیغامبر صلی الله علیه و سلم فرمود...

(ن.ک: مشترک ۲: ۱۲۰۵،گنج بخش ۲: ۵۴۲).

**آغاز.** معراج‌نامهٔ مهتر موسی کلیم الله صلوات الله علیه، چنین آورده‌اند که خدای تعالی خواست که با موسی سخن بگوید..

0213 -[۳۱۹۰] نستعلیق، مجدول، ۳۴ برگ، ۹ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۳/۵.

**[۱۵۸]**

## ● معرفة المذاهب

از. **محمود طاهر غزالی** معروف به **نظام**، مدرس مدرسهٔ جلالی، از نویسندگان سدهٔ هشتم هجری/چهاردهم میلادی دربارهٔ ۷۳ گروه مسلمان و عقاید آنان در دو «باب» و هفت «فصل» نگاشته است.

**آغاز.** الحمدلله... بندهٔ ضعیف امیدوار برحمة پروردگار تعالی محمود طاهر غزالی عرف نظام مدرس مدرسهٔ جلالی .

(ن.ک مشترک ۲. ۱۰۱۰، موره ۱۸۹، ندوه: ۱۵۲ [آغاز برابر نیست])

0214 -[۵۲۳] نستعلیق، کرم خورده، ۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۲×۲۱

**[۱۵۹]**

## ● المقالات السنیه لرد النواصب الباطنیه

از **ناشناس.** در رد **عبدالله بن سبا** و روافض نگاشته است.

**آغاز** الحمدلله الذی هدانا صراط المستقیم. . و صاحب نزهة در جلد اول مدعی آن است که حضرت امیرالمؤمنین، عبدالله بن سبا.

0215 -[۲۶۴۴] نسخ و شکسته نستعلیق، کرم خورده، ۹۴ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۶×۳۶.

## ● ملفوظات شاه عبدالعزیز ← رّد الجاهلین

**[۱۶۰]**

## ● منافع القلوب

از **ناشناس**، عقاید دینی و فقه است در دو «باب» و «فصل» و «مسئله‌ها» ۱- مسایل اعتقادیه، ۲- احکام شریعت.

**آغاز.** حمد بی‌حد و ثناء بی‌عدد مر آفریدگاری را که به صنعت قدیم و حکمت مستقیم...

(ن.ک: مشترک ۲. ۱۱۹۰، سالار ۷: ۲۵۶، ایوانف: ۳۷۰).

## بخش ششم

# فلسفه، حکمت و منطق

[۱۶۴]

● **آغاز و انجام:** تذکره

از: **خواجه نصیرالدین طوسی، محمد** (۵۹۷-۶۷۲ ه/۱۲۰۱-۱۲۷۴ م) **بن محمد**، دربارهٔ «مبدأ و معاد» و این اثر جز «مبدأ و معاد» اوست در بیست «فصل»: ۱- صفت راه آخرت و ذکر سالکان آن، ۵- رستاخیز خلایق، ۱۰- میزان، ۱۵- زبانیهٔ دوزخ، ۲۰- ثواب و عتاب و عدل الهی.

**آغاز:** ربنا لاتزغ قلوبنا... سپاس آفریدگاری را که آغاز همه از اوست و انجام همه به اوست بلکه خود همه ..

(ن ک: مشترک: ۲: ۹۳۷، سالار ۸: ۱۲۳، ۲۷۲، گنج بخش ۲: ۴۴۹، نسخه‌ها ۲: ۷۲۲)

0220 -[۵۰۵] نستعلیق، حکیم علی بخش خان، یکم محرم ۱۲۱۲ ه، بارس، کرم خورده، ۲۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۲×۲۱.

[۱۶۵]

● **اسکندریه:** پرسش و پاسخ

پرسشهایی است از **امیر اسکندر بن عمر شیخ بن امیر تیمور کورگان** که از اصفهان، در ۸۱۵ ه/۱۴۱۳ م در مباحث کلامی، فلسفی برای **میر سید شریف جرجانی** (۷۴۰-۸۱۶ ه) فرستاده است. شمارهٔ پرسشها و بخشها در نسخه‌ها جدایی دارد. این نسخه دارای ده «فصل» است. ۱- در تمهید معذرت جهت قصور ادراک، ۲- مقصود از آفرینش، ۳- آفریدهٔ اول، ۴- ترکیب روح با جسد و مفارقت آنها از هم، ۵- ثواب و عقاب،

0219 -[۳۳۸۶] ســـــعلبی، ۱۱۱۳ ه، آغـــاز و انــجام افــتاده، ۲۷ بـــرگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۰/۵×۱۹/۵.

*

(۹۳۷-۹۶۳ ه) شرحی است آمیخته با متن. متن از **میر سید شریف جرجانی** (م: ۸۱۶ ه).

**آغاز:** بدانکه آدمی را بر سه چیز اطلاق می‌کنند یکی هیکل محسوس چنانکه فلان آدمی دراز است و فلان کوتاه و فلان آدمی سفید...

(ن.ک: مشترک ۲: ۹۲۹، نسخه‌ها ۲: ۱۵۰۱).

0224 -[۱۳۵۰] نستعلیق، ۱۲۰۱ ه، بنارس، کرم خورده، پوسیده، ۳۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰×۱۲.

**[۱۶۹]**

## ● عنصر چهارم

از: **ناشناس**، در بیان قواعد منطق است.

**آغاز:** حمد وافر کریمی را سزد که زیاد ازین دم زدن...

0225 -[۱۳۶۱] نستعلیق، ۴۵ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۳×۱۹/۵.

**[۱۷۰]**

## ● فواید ابراهیمیه

ار. **محمد عمر**، رسالهٔ مختصری اسب که در مسایل عقل و ادارک نگاشته است.

**آغاز:** ... صد جهان محمدت مقتدری را که انسان وجود بی‌اصل... اما بعد احقر محمد عمر گوید که روزی...

0226 -[۴۸۱] نستعلیق، محمد حسین حان متخلص به الم، ۱۲ ربیع‌الاول ۱۲۵۸ ه، غازی‌پور، ۸ برگ، ۸ س، اندازه: ۱۳×۲۰/۵.

**[۱۷۱]**

## ● کتاب در علم منطق

از: **ناشناس**. در قواعد و علم منطق نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... المنطق قانون تعصم مراعاتها الذهن عن الخطا فی الفکر... یعنی منطق قاعدهٔ کلیه است که نگاهدار و محفوظ داشتن آن ذهن را از خطا...

(ن.ک: ندوه: ۱۷۱).

۶- حقیقت فرشته، ۷- حقیقت شیطان، ۸- صراط و سئوال و ترازو، ۹- معراج حضرت رسول، ۱۰- در وصیت مشایخ.

آغاز: حمدله... در شهور سنه خمس و عشرون و ثمانمائة اسکندر بن عمر بن شیخ از اصفهان کس فرستاد به شیراز نزد مرحوم سید زین‌الدین...

(ن.ک: مشترک ۲: ۹۴۰، نسخه‌ها ۲: ۷۳۲، موزه: ۱۴۹).

0221 -[۳۲۰۲] نستعلیق، ۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰×۳۲.

● **پرسش و پاسخ ← اسکندریه**

● **تذکره ← آغاز و انجام**

**[۱۶۶]**

● **رساله در طبیعیات** (جزء اول)

از: **ملا اسماعیل تبریزی**، در فلسفه و حکمت در یک «مقدمه» و پنج «قسم» و هر قسم در چند «باب» و هر باب در چندین «فصل».

آغاز: الحمد للواهب العقل و مفیض الوجود، فن دویم در علم طبیعی و آن مشتمل بود بر مقدمه ..

0222 -[۳۱۷۴] نستعلیق، ۶۵ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۱۴×۱۸.

**[۱۶۷]**

● **رساله در منطق**

از: **ناشناس**.

آغاز: بدانکه حکما گفته‌اند هر چه ممکن بود داشتن او گر او را تحققی و ثبوتی باشد فی الجمله او را فیض گویند...

0223 -[۱۲] نستعلیق، موریانه خورده، ۷ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۳×۲۲.

**[۱۶۸]**

● **شرح کبری**

شرح از. **میر ابوالبقا حسینی بن عبدالباقی**، به نام **ابوالفتح محمد همایون پادشاه بابری**

## بخش هفتم

# ادعیه و اوراد

[۱۷۲]

### ● آداب احمدی

از: **ناشناس**. در چهار «باب» و هر «باب» در چند «فصل». باب اول: در بیان فواید سال در ده فصل، باب دوم: در بیان شرح دعاها و اسناد و بعضی صلوات وغیره، باب سوم: در بیان فواید فرقانی و خاصیة سور قرآنی و آیات ربانی در چهارده فصل، باب چهارم: در بیان فواید متفرقه در هفت فصل.

**آغاز:** حمدله... این کتابیست مسمی بآداب احمدی مشتمل است بر نعمت سرمدی...

0228 -[۳۰۹۶] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۶۲ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۴×۲۲/۵.

[۱۷۳]

### ● ادعیهٔ ماثوره

از: **ناشناس**. در هفت «باب». ۱- دربیان فضیلت دعا و شرایط اجابت و اوقات اجابت دعا، ۳- در ادعیه که وقت بیدار شدن از خواب و آبدست کردن و شانه کردن محاسن و تحیت وضو گزاردن آمده است، ۵- در ماه نودیدن و ماه محرم دیدن و صوم عاشورا و نماز روزه و ادعیهٔ مراسم سالیانه و ذکر نماز استخاره، ۷- در فضیلت حرزیمانی و دعای باران و دعای کفارت مجلس و ختم قرآن.

**آغاز:** ...که رسول صلی الله علیه و سلم این دعا هم می‌گفت معنی اینست ای خدای مرا بیامرز و مرا راه راست نما...

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۸۵۲).

0229 -[۵۱۶] نسخ، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۳۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳×۲۱.

0227- [۵۴۸] نستعلیق، محمد عمر، ۶۱ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۱×۱۹/۵.

*

حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم از دارالفنا بدارالبقا رحلت می‌کردند...
(ن. ک: مشترک ۱۴: ۸۰۵، گنج بخش ۴: ۲۳۵۳).
0233 -[۲۴۵۰/۴] نستعلیق، ۲۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۱×۱۶.

[۱۷۸]

## ● اسناد دعای قدح

از: **ناشناس**. دعای قدح است.
**آغاز:** چنین روایت می‌کند انس بن مالک رضی الله تعالی عنه از رسول صلی الله علیه و سلم که روزی در ملازمت حضرت رسالت پناه...
0234 -[۳۱۸۲] نسخ، ۲۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۲.

[۱۷۹]

## ● اوراد غوثیه

ار **ناشناس**. در ادعیه و اورادی که سلسلهٔ قادریه به آن اشتغال دارند.
**آغاز**: ..که بی‌یاد او نفسی نه برآبد و اگر نه خود نگری که از حسرت شاید..
0235 -[۶۳۸] نسنعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۶۸ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵×۲۲.

[۱۸۰]

## ● اوراد و وظایف یومیه

ار. **عبدالحسیب** معروف به **امام‌الدین بن تاج‌الدین حسنی قادری شطاری**، ادعیه و اوراد است در سی «فصل» و چندین «فایده».
**آغاز:** حمدله... می‌گوید عبدالحسیب المشتهر به امام‌الدین بن تاج‌الدین الحسنی القادری الشطاری... مشرباً و صله الله تعالی...
0236 -[۲۹] نستعلیق، بیستم جمادی الآخر ۱۲۲۶ ه، کرم خورده، ۲۴۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵.

[۱۸۱]

## ● ترجمهٔ حصن حصین

از: **ناشناس**. متن از **مولانا شیخ شمس‌الدین محمد** (م: ۷۳۹ ه) **بن محمد جزری**،

[۱۷۴]

**● ادعیه و اوراد**

از: **ناشناس**. خواص بعضی از سوره‌های قرآن مانند: فاتحه، انعام، توبه، بقره در روزهای مختلف هفته.

**آغاز:** اللّهم بالحق انزلته و بالحق نزل... چون سجدهٔ تلاوت فریضه باشد هفت بار بگوید...

0230 -[۱۵۹۰] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۲۲.

[۱۷۵]

**● ادعیه و نماز روز عاشورا**

از: **ناشناس**. مجموعهٔ ادعیهٔ روز عاشورا است.

**آغاز:** نماز و دعاء روز عاشورا را چون آفتاب بلند برآمد دو رکعت نماز برگزارد در رکعت اول بعد از فاتحه آیة الکرسی و در دوم آخر سورهٔ حشر بخواند...

0231 -[۳۱۸۳] نستعلیق، ۶ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۴×۲۱.

[۱۷۶]

**● اسماء الحسنی**

ار. **ناشناس**. در فضایل اسمای حداوند نگاشته است.

**آغاز:** ... هر طرف شمع امیل و نویل... هنوز کرده در ایمن...

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۸۰۵، گنج بحش ۴: ۲۳۵۳).

0232 -[۲۷۹۳] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۶۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۳×۲۳/۵.

[۱۷۷]

**● اسناد حلیهٔ حضرت محمد ﷺ**

**مجموعهٔ دعاهائیست منسوب به پیامبر بزرگوار اسلام حضرت ختمی مرتبت ﷺ.**

**آغاز:** اسناد حلیه حضرت محمد رّسول الله ﷺ چنین آورده‌اند چون خواجهٔ عالم

[۱۸۴]

## ● حرز یمانی

از: **ناشناس**. اسناد و خواص دعای حرر یمانی است.

**آغاز**. یا هو یا من هو یا من لیس له الا هوان تغفرلی و ترحمنی...

0241 -[۳۱۶۹] نسخ و نستعلیق، کرم خورده، ۷۵ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۲×۲۲/۵.

[۱۸۵]

## ● الحزب البحر

مسوب به: **ابوالحسن شاذلی** که در راه حج کشتی ابتسان دچار طوفان می‌گردد و ابں دعا موجب رفع خطر می‌گردد.

**آغاز**: ... هر دو جان خاص از سر نفس سبطان که ضرر بهاد در این است...

(ن ک: مشترک ۱۴: ۸۴۴، گنج بخش ۴۰: ۲۳۷۷، راجه محمودآباد. ۵۶۱).

0242 -[۳۴۸۸] بستعلیق، ۱۷ برگ، ۱۷ س، اندازه ۱۴×۱۹.

[۱۸۶]

## ● رسالهٔ ابراهیم شاهی

از: **خواجه صواعق الله**، در بیست و شش «باب» در ادعیهٔ مختلفه. ۱- دعای بر آمدن حاجات و مهمات، ۵- دعایی که بر انگشتری نویسند، ۱۰- دعا برای حاه، ۱۵- برای دفع زحمنها، ۲۰- برای ببکی نفس، ۲۶- برای شکل و نشست گاه.

**آغاز**: حمد بیحد و ثنای بیعد مر خالق اشیاء و رارف احبا که از تدبیر حکمت ازلی و تأثیر فدرت...

0243 -[۳۴۱] نستعلیق، ۹۳ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۳×۲۰.

[۱۸۷]

## ● رساله در ادعیه

از: **ناشناس**.

**آغاز**: مناجات صفی برای برآمدن مقصود هر کار از حضرت پیر دستگیر بعد از مغرب

مشتمل بر ادعیه است، نگارنده در ابتداء دعا را آورده و سپس به ترجمه و خواص آن پرداخته است.

آغاز: لا اله الا الله...

(ن. ک: موزه: ۸۷۳).

0237 -[۱۲۸۸] نستعلیق، محمد سلیم بن ملاّ عبدالعزیز، ۹۳ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۵×۱۵/۵.

0238 -[۵۱۶] سخ، **آغاز افتاده**: . . که رسول ﷺ ابر دعا را می‌گفت یعنی... ای خدای مرا بیامرز و مرا راست نما. .، **انجام افتاده**، ۳۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۰/۵

**[۱۸۲]**

## ● ترجمهٔ دلایل الخیرات

از. **ناشناس**، متن عربی از **ابوعبدالله محمد بن سلیمان جزولی**.

آغاز: و صلی الله علی سبدنا و مولانا محمد و علی اله و صحبه و سلم الحمدلله الذی هدانا للایمان و الاسلام ..

0239 -[۳۱۵۲] نستعلیق، ۸۱۱ ه، کرم خورده، ۱۱۴ برگ، ۹ س، اندازه. ۱۲/۵×۲۱/۵

**[۱۸۳]**

## ● ثمرات المکیه فی طریق القادریة العالیه

از: **محمد رفیع‌الدین بن محمد شمس‌الدین بن محمد تاج‌الدین قندهاری، در سال ۱۱۸۹ هجری در مدرسهٔ شیح عبدالکریم فطبی در مکه تألیف کرده، در أشغال و اعمال و اوراد مهم طریفهٔ فادری است** در بک «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه»ای نگاشته است.

آغاز. الحمدلله الذی علم الاسان مالم یعلم... **اما بعد فقیر الله المعین محمد رفیع‌الدین بن محمد** شمس‌الدین بن محمد تاج‌الدین...

(ن. ک. مشترک ۳: ۱۳۷۵، ۱۴. ۸۴۰، موزه: ۸۷۰).

0240 -[۳۰۷۸] نستعلیق، ۱۱۹۸ ه، ۱۳۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۰.

**[۱۹۱]**

## ● شرح دعای مجیر

از: **ناشناس.**

**آغاز:** الحمدلله رب الذی یغفر و الذنوب علی عاد الله شرح دعای مجیر این دعائیست رفیع منزلت عظیم الشان...

0248 -**[۲۵۳۲]** نسخ و نستعلیق، کرم خورده، ۸۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۶×۱۶/۵

## ● شرح دلایل الخیرات ← مزرع الحسنات

**[۱۹۲]**

## ● مرقّع کلیمی

از. **شاه کلیم‌الله دهلوی** (۱۰۶۰-۱۱۴۲ هـ/۱۶۵۰-۱۷۲۹ م)، اوراد سلسلهٔ چشتیه است، با عنوانهای «رفعه».

**آغاز:** باکل الکل بک الکل و مک الکل و الیک .. اما بعد سپس هر فائده که مسطور درین اوراق‌ست بمنزلهٔ رقعه‌ایست...

(ن.ک. مشترک ۳: ۱۹۱۳، گنج بخش ۲: ۷۹۵، سالار ۸. ۲۱۶، موزه. ۸۸۳).

0249 -**[۲۷۵۹]** نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۶۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۲×۱۵/۵

**[۱۹۳]**

## ● مزرع الحسنات: شرح دلایل الخیرات

از **محمد فاضل** (م: ۱۱۵۱ هـ/۱۷۳۸ م) **بن محمد عارف سفیدنی دهلوی** متن «دلایل الخیرات و شوارق الانوار فی ذکر الصلوة علی نبی المختار» از **ابوعبدالله محمد بن سلیمان جزولی.**

**آغاز:** حمد و ثناء گوناگون و سپاس و ستایش از حد افزون سزاوار حضرت منعمی است...

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۸۵۳، گنج بخش ۴: ۲۳۹۱، سالار ۸: ۱۱).

0250 -**[۳۰۸۴]** نستعلیق، شیخ علام محمد بن شیخ عبداللطیف، هفتم رمضان ۱۱۹۵ هـ، ۱۸۹ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۶/۵×۱۰/۵.

سه بار بخواند اوّل و آخر درود موت بار بار بخواند...

0244 -[۳۳۳۸] نستعلیق، ۲۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۳/۵×۲۰.

**[۱۸۸]**

## ● رساله در فاتحه

از: **ناشناس**، سئوالاتی است دربارهٔ خواندن فاتحه برای ارواح اولیاء.

**آغاز**. ... چه می‌فرمایند علمای دین در اندر اینصورت که مردمان می‌گویند کِه در وقت فاتحه خوانی روح آن حضرت...

0245 -[۳۶۰۴] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۳ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵.

**[۱۸۹]**

## ● زادالمعاد

از: **محمد باقر** (م. ۱۱۱۰ هـ/۱۶۹۹ م) **بن محمد تقی مجلسی** بـه نـام سـلطان حسـین صفوی به سال ۱۱۰۷ هـ/۶-۱۶۹۵ م در ۱۴ «باب» و یک «خاتمه» نگاشته است.

**آغاز**. الحمدلله الذی جعل العبادة وسیلة لنیل السعادة فی الاخرة و الاولی... اما بعد بندهٔ خاطی ..

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۸۵۷، موره: ۸۷۶، ابوانف، ضمیمه ۲: ۶۱).

0246 -[۱۲۳۶] نسخ، ۳۰۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۲×۲۱.

**[۱۹۰]**

## ● شرح دعای حزب البحر

از: **قاضی محمد ثناءالله پانی‌پتی** (م: ۱۲۲۵ هـ/۱۸۱۰ م)، او از مراد خود مـیرزا مـظهر جانجانان نقشبندی اجازه قرائت گرفته بود و در دیباچه زنجیرهٔ اجـازه‌نامه قـرائت را از خود تا شیخ شاذلی آورده است. با سربندهای «هامعه».

**آغاز**: حمدله... بعد از این می‌گوید فقیر حقیر محمد ثناء الله نقشبندی مجددی که این فقیر دعای حزب البحر را اجازه...

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۸۴۵).

0247 -[۱۳۴۹] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۹ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۴.

## بخش هشتم

# عرفان

● **آداب درویشی ← فقرنامه**

**[۱۹۵]**

● **آداب السالکین**

از: **سید احمد بن جلال‌الدین**، معروف به **خواجگی احمد و مخدوم اعظم کاسانی** (م: ۹۴۹ هـ/۱۵۳۴ م) دربارهٔ نفس، نفس حیوانی و انسانی و خودشناسی، مسایل عرفانی و سیر و سلوک به نثر آمیخته به نظم.

**آغاز:** الحمدلله... اما بعد قال النبی صلی الله علیه و سلم حکایته عن الله... جهد کن که خود را بشناسی...

(ن. ک: مشترک ۳: ۱۲۱۱، گنج بخش ۲: ۵۴۶ و ۶۶۵، نسخه‌ها ۲: ۱۰۱۱).

0252 -[۱۰۰۳] نستعلیق، حمادی الثانی ۱۰۲۵ هـ، کرم خورده، ۲۶ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۵.

**[۱۹۶]**

● **آداب الصدیقین**

از: **سید احمد کاسانی**، معروف به **خواجگی و مخدوم اعظم** (م: ۹۴۹ هـ/۱۵۳۴ م) با حدیث «ادبنی ربی با حسن تأدبب» و اهمیت ادب، اهمیت مقام پیر آغاز می‌شود، پس داستانهایی از ملامتیان، امتحاناتی که پیران از مریدان خود می‌کرده‌اند، و اینکه مرید باید تابع بی‌چون و چرای مراد باشد، سیر و سلوک و راه‌هایی از خواجگان شطاریان، به نثر آمیخته به نظم.

**آغاز:** سپاس بیحد و ستایش بیعدد، خدایی را که سینهٔ آدم را گنجینهٔ بی‌نهایت...

(ن. ک: مشترک ۳: ۱۲۱۲، گنج بخش ۲: ۵۴۶، مرآة العلوم ۲: ۱۳۳).

**[۱۹۴]**

## ● هزار و یک نام

از: **ناشناس**.

**آغاز**: اسناد هزار و یک نام باری تعالی عبدالله عباس و اویس قرنی روایت می‌کند از حضرت رسول ﷺ روزی که حضرت رسالت پناه...

(ن. ک: مشترک ۱۴: ۸۷۷، گنج بخش ۴: ۲۳۹۳).

0251 -[۲۴۳۸] نستعلیق و نسخ، ربیع‌الاول ۱۲۳۵ ه، ۹۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۴.

❊

**آغاز:** بسم... روزی در محفل شریف و مجلس لطیف آنحضرت بعد نماز عصر...

0256 -[**۱۰۳۶**] نستعلیق، ۵ رمضان ۱۱۴۸ ه، ۶۲ برگ، ۱۷ س، اندازه، ۲۷×۱۷/۵.

0257 -[**۱۷۹۸**] نستعلیق، ۱۱۴۸ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۹۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۲/۵.

**[۲۰۰]**

● **اسرارالاولیاء**

گردآورنده: **بدرالدین اسحاق دهلوی**، ملفوظات **شیخ فریدالدین مسعود بن جمال‌الدین سلمان**، مشهور به **شکر گنج** (گنج شکر) (م: ۶۶۴ یا ۶۶۵ ه) است، در ۲۲ «فصل»: ۱- سخن در اسرار عشق اولیاء، ۵- خدمت بزرگان، ۲۰- کشف و کرامات، ۲۲- رنج و محنت و مشقت

**آغاز:** آغار ملفوظات قطب العالم. مخدوم المشایخ فرید گنج شکر قدّس الله... الحمدلله الذی بور فلوب... حمد بحد و تنای بیعد مر حضرت حمدیت...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۲۵۱، سالار ۸: ۱۱۹، نسخه‌ها ۲. ۱۸۱۷، ندوه: ۳۲۰).

0258 -[**۲۵۹۳**] نستعلیق، محمد مهدی، ۱۱۳۸ ه، کرم خورده، ۹۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴×۱۴.

0259 -[**۲۴۶۹**] نستعلیق، کرم حورده، **آغاز افتاده**. ... زان زمین پیدا کردند پس .. ازینجاست ولولهٔ درویشان که ار ابتداء تا انجام در عالم...، **انجام افتاده**، ۱۴۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۵

**[۲۰۱]**

● **اشعة اللوایح:** شرح لوایح

شارح: **عبدالملک بن عبدالغفور**، متخلص به **امان**، شرحی است بر لوایح **عبدالرحمٰن جامی** (م: ۸۹۸ ه).

**آغاز:** محامد بی‌قیاس حضرت پادشاهی را که منزه از تعینات... و اما بعد می‌گوید براب اقدام درویشان...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۸۴۵، سالار ۴: ۲۹۵).

0253 -[۱۰۰۴] نستعلیق، ۱۰۲۵ هـ، ۸ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵.

**● آیینهٔ حق نما ← شرح جام جهان نما**

**● احکام سماع و وجد ← رساله در بیان حرمت و اباحت سرود**

**[۱۹۷]**

**● ارشادالطالبین**

از. **جلال‌الدین محمد بن قاضی محمود تهانیسری** که در نود و پنج یا نود و سه سالگی در تهانیسر ۹۸۹ هـ/۱۵۸۲ م درگذشته است این اثر شامل مسایل عرفانی و دارای سی و پنج «باب» می‌باشد.

**آغاز:** الحمدلله الذی اعطی الطالبین لقایة. . فقبر حقبر جلال‌الدبن محمود نـهابسری... بتألبف این رساله ارشاد الطالبن در بیان...

(ن ک. مشترک ۳: ۱۲۴۱، مرآة العلوم ۳: ۲۱۶، موزه. ۱۹۶).

0254 -[۱۴۳۱] نسخ، غلام دستگیر، ینجشنبه ۹ ذی‌الحجه ۱۲۹۵ هـ/۵ دسامبر ۱۸۷۸ م، کرم خورده، ۵۱ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۵/۵×۱۹/۵

**[۱۹۸]**

**● ارشادالطالبین**

از: **قاضی محمد ثناءالله پانی‌پتی**، نقشبندی مـحددی (م: ۱۲۲۵ هـ/۱۸۱۰ م) در یـح «مقام».

**آغاز** الحمدلله. . بعد حمد و صلاه فمیر حقیر محمد تناءالله یانی‌ینی مؤطناً عتمانی نسباً و حنفی مذهباً و نفشبندی مجددی مترباً گوید .

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۲۴۰، نسحه‌ها ۲: ۱۳۹۸).

0255 -[۱۷۵] نستعلیق، کرم خورده، ۴۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۲۳.

**[۱۹۹]**

**● ارض الحقیقه:** ملفوظات شیخ محمد افصل اله‌آبادی

از: **محمد فاخر زایر عباسی اله‌آبادی** (۱۱۲۰-۱۱۶۴ هـ/۱۷۰۸-۱۷۵۱ م) مـلفوظات حضرت **شیخ محمد افضل اله‌آبادی** (م: ۱۱۲۴ هـ/۱۷۱۲ م) را نگاشته است.

0266 -[۱۷۱۲] نستعلیق، علی اکبر بن خلیل الرحمٰن کیرانوی، پنجشنبه ۲۲ رمضان ۱۲۷۷ هـ، ۲۶ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵.

● **انیس دولت ← انیس الارواح**

**[۲۰۴]**

● **انیس العارفین**

از **حبیب الله قنوجی** (م: ۱۱۴۰ هـ/۸-۱۷۲۷ م) در یک «مقدمه»، هفده «مقصد» و یک «خاتمه» نگاشته است. مقصد ۱- تلقین ذکر مرشد، ۵- در اسباب طریقهٔ قادریه و غوثیه، ۱۰- در بیان مراقبات مشاهدات و تصورات و ذکر اسم ذات، ۱۵- در سان دل، ۱۷- در بیان نمازها.

**آغاز:** جرمی نه حرمی بلکه محرمی نه جرمی، نه محرمی بعنی دلی نه دلی بلکه بیدلی.. امابعد می‌گوید فقیر حبیب الله قنوجی...

0267 -[۱۷۱۱] نستعلیق، ۶۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۳×۲۰.

**[۲۰۵]**

● **انیس العاشقین**

از. **شیخ حسام‌الدین مانکپوری** (م: ۸۵۲ هـ/۱۴۴۸ م) به نثر آمیخته به نظم در بیان معرفت تصوف و حقیقت آن در چهار «فصل» نگاشته است

**آغاز.** الحمدلله الذی نور قلوب العارفین بنور معرفته.. ترجمهٔ حمیع ستایش ثابت است مر خدای را که نور گردانید..

(ر.ک. مشترک ۳: ۱۲۹۶).

0268 -[۲۹۰۹] شکسته نستعلیق، ۶۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۳×۲۱/۵

**[۲۰۶]**

● **انیس الغربا**

از: **نورالدین** (زنده در ۷۵۷ هـ/۱۳۵۶ م)، ایوانف نام نگارنده را نورالدین نوشته و استصحاب می‌کند که چرا اته آن را از **عبدالصمد بن افضل محمد** گردآورندهٔ «مکاتبات

0260 -[۳۱۴۳] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۵۷ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۳۰×۲۲/۵.

0261 -[۳۱۶۴] نستعلیق، شیخ امان، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۹۴ برگ، ۲۱ س، اندازه. ۳۲×۲۴/۵.

0262 -[۳۱۵۸] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... زیراکه موانع ملکوت و حجب بر جمال لاهوت اولاً جز این نیست...، ۴۷ برگ، ۳۱ س، اندازه: ۳۰×۲۲/۵.

0263 -[۳۱۶۵] نستعلیق، ۱۳۰۹ هـ، کرم خورده، **آغاز افتاده**: نام انسانیت نه دامن کشان / می‌گذری بر همه دامن فشان...، ۹۸ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۳۱×۲۴/۵.

0264 -[۳۱۴۵] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... حالت بطون و اجمال و این جز در تعین اول نیست و در ...، **انجام افتاده**، ۶۲ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۳۰×۲۲/۵.

**[۲۰۲]**

● **اعجوبة الفواید**

از: **بهلول کول برکی جالندهری** (م. ۱۱۷۰ هـ/۷-۱۷۵۶ م)، در چندین «فایده» در مورد تصوف و طبقات و مقامات صوفیه نگاشته است.

**آغاز** الحمدلله... و بعد می‌گوید در سنهٔ یکهزار و یکصد و پنجاه و دو بهلول کول بن میرزا خان برکی ثم الجالندهری...

0265 -[۲۱۴۳ و ۲۱۴۲] نستعلیق، ۲۱ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۲۷×۱۶/۵.

**[۲۰۳]**

● **انیس الارواح**: کلمات خواجه عثمان: انیس دولت

از: **خواجه معین‌الدین حسن** (۵۳۷-۶۳۲ هـ/۱۱۴۳-۱۲۳۵ م) **بن غیاث‌الدین حسن حسینی سجزی چشتی**. ملفوظات **خواجه عثمان هارونی** است و مجموعهٔ سخنان وی را در بیست و هشت «مجلس» گردآورده است. ۱- در احکام ایمان، ۲- مناجات مهتر آدم، ۳- در خرابی شهرها و امثال آن

**آغاز**. الحمد... از کلمات... حضرت عثمان هارونی... در این رساله که انیس الارواح نام نهاده شد...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۲۹۴، مرآة العلوم ۲. ۱۹ و ۳: ۲۱۷، کرزن: ۳۲۲).

**[۲۰۹]**

● **بابریه**

از: **خواجگی احمد کاسانی** (م: ۹۴۹ ه/۱۵۳۴ م)، گفتاری است در سیر و سلوک به نثر آمیخته به نظم با سربندهای «ای طالب صادق».

**آغاز:** حمد بسیار و ثنای بی‌شمار مر خدای را جل عظمته که حضرت آدم را... اما بعد، سبب این نسخه آن بود که حضرت سلطنت شعاری...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۳۱۲، گنج بخش ۲: ۶۷۲).

0272 -[۱۵۲۱] نستعلیق، پنجشنبه ۹ شوال ۱۰۲۵ ه، کرم خورده، ۱۳ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶×۲۵.

**[۲۱۰]**

● **بکائیه:** شرح یا آدم اسکن انت و زوجک الجنة

از: **خواجگی احمد کاسانی** (م. ۹۴۹ ه/۱۵۳۴ م) با تفسیر و تأویل آیتهایی در آفرینش آدم و حوا و گناهی که مرتکب شده‌اند آغاز می‌شود که از بهشت رانده شده و برهنه می‌گشتند و می‌گریستند. موضوع رسالهٔ سرگردانی بشر و رنجهایی است که در حیات خود کشیده، با ذکر و تمثیلی از زندگانی پیامبران و با سربندهای «ای طالب صادق» به نثر آمیخته به نظم.

**آغاز:** حمدله... اما بعد، قال الله تعالی یا آدم اسکن انت و زوحک الجنة... بدان ای طالب صادق که حضرت حق سبحانه تعالی...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۳۲۱، موزه: ۲۲۴، گنج بخش ۲: ۵۷۲ و ۶۶۶).

0273 -[۱۰۰۶] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۱۱ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵.

**[۲۱۱]**

● **تحفة الذاکرین**

از: **جعفر بن عبدالعلام خالدی**، گفتار **رشیدالحق** معروف به **جهانگیر صوفی** را که خود از عرفای زمان خود بوده در مشارب صوفیه چون: شطاریه، زهاد، صلحا و اخیار و فساق نگاشته است.

علامی» دانسته است و گفته شده است که از **نورالحق والدین**، معروف به **نور قطب عالم بن علاءالدین** پندوی بنگالی است. در عالم غربت برای تسکین آلام خود، محبوسان و دور افتادگان از سرزمین خود این کتاب را به نثر آمیخته به نظم و حکایتها نگاشته است.

**آغاز:** حمد و ثنا مر مفضلی را که فصل داد مهاجران را بر قاعدان بعلو درجه...

(ن. ک: مشترک ۳: ۱۲۹۷، ایوانف: ۳-۱۲۱۲، سالار ۸: ۱۳۷، کرزن: ۲۹۳، موزه: ۲۰۳، ندوه: ۱۸۸).

0269 -[۲۱۵] نستعلیق، کرم خورده، ۳۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱×۱۶/۵.

**[۲۰۷]**

## ● اوراد نصیریه

از. **شیخ نصیرالدین محمود چراغ دهلی** (م: ۷۵۷ ه‍/۱۳۵۶ م)، ملفوظات اوست که در آداب وردها و نمازهای پنجگانه و تهجد و تسبیح، اشراق، استخاره، صلوة و نوبه و جز آنها است.

**آغاز:** الحمدلله... چون صبح صادق پدید آید، از اول سورهٔ انعام بخواند...

(ن. ک: مشترک ۳: ۱۳۰۸).

0270 -[۱۷۷] نسخ و نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۲۵۵ برگ، ۷۱ س، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵.

**[۲۰۸]**

## ● اوصاف الاشراف

از **خواجه نصیرالدین** (۵۹۷-۶۷۲ ه‍/۱۲۰۰-۱۲۷۳ م) **بن محمد بن حسن طوسی**، به نام **محمد بن بهاءالدین محمد جوینی** در شش «باب» و هر باب را در شش «فصل» نگاشته است.

**آغاز.** سپاس بی‌قیاس مر خدای را که بسبب آن که هیچ عقل را قوت اطلاع بر حقیقت آن نیست...

(ن. ک: مشترک ۳: ۱۳۱۰، سالار ۸: ۱۲۳ و ۲۷۳، گنج بخش ۲: ۵۶۹، ندوه: ۱۸۹).

0271 -[۵۰۴] نستعلیق، ۱۲۱۲ ه‍، کرم خورده، ۲۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵.

0277 -[OR ۵۱۲] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۵۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۶×۲۷/۵.

**[۲۱۵]**

● **تنزیه الانبیاء**

از: **سلطان بدیع الزمان بهادر خان** در مسایل عرفانی نگاشته است.

**آغاز:** حمد نامحدود که طاووس بلند پرواز عقل از طیران در فضای هوای آن عاجز...

0278 -[۱۹۱۹] نستعلیق، اوصاف علی بن میر شهامت علی بن میر مشرف، دوازدهم جمادی الاوّل ۱۲۰۶ ه، ۲۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱×۲۰.

**[۲۱۶]**

● **توفیقیه**

ار **خواجه ملا خدا بخش ملتانی ثم خیرپوری** (۱۱۵۰-۱۲۵۳ ه/۸-۱۷۳۷-۱۸۳۸ م) **فرزند قاضی جان محمد** در وحدت وجود، وحدت عابد و معبود و ساجد و مسجود و آشتی دادن میان شریعت و طریقت که در آن از گفته‌های پیران نامی مانند **ابن عربی** و **مولوی** و **جامی** و پیر و مرشد خود **حافظ محمد جمال ملتانی** بهره برده است.

**آغاز:** بسم الله... امّا بعد معلوم باد که اکثر علمای عظام و متایخ کرام... می‌گوید فقیر مسکین خدا بخش ملتانی او مرشد کامل محب الله...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۳۷۱).

0279 -[۳۱۷۵] نستعلیق، ۱۲۹۳ ه، کرم خورده، ۷۵ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۹×۱۲/۵.

**[۲۱۷]**

● **الجانب الغربی فی حل مشکلات الشیخ محیی‌الدین بن العربی**

از. **ابوالفتح خاکی، محمد** معروف به **شیخ مکی** (م. ۹۲۶ ه/۱۵۲۰ م) **بن مظهرالدین عمر بن حمیدالدین بن عبدالله صدیقی** در یک «مقدمه» و دو «باب» و یک «خاتمه» ساخته است.

**آغاز:** اما بعد چنین گوید فقیر خاکی المعروف بشیخ المکی حرسه الله عن...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۳۸۴، نسخه‌ها ۲: ۱۱۱۱، موزه: ۲۱۲، سالار ۸: ۱۵۸).

**آغاز:** حمدله... می‌گوید فقیر حقیر مسکین یکی از بندهٔ هادی (کذا) جعفر بن عبدالعلام خالدی چند لفظی...

0274 -[۴۶۲] نستعلیق، ربیع الاول ۱۰۲۵ هـ، ۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴×۱۵/۵.

**[۲۱۲]**

**● ترجمهٔ اصول السماع**

از: **ظهیرالدین** که مرید ریاض یا (فیاض) **علی فاطمی دهلوی** بوده است. متِن عربی از **فخرالدین زرادی دهلوی** (م: ۷۴۸ هـ/۱۳۴۷ م). در جواز سماع نگاشته است.

**آغاز:** .. اعلم ان اهل السنة و الجماعه ثلث فرقة الفقهاء و المحدثون والصوفیه...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۲۷۸، موزه: ۱۶۳).

0275 -[۲۲۶۶] نستعلیق، ۱۱۹۶ هـ، ۱۸۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۶/۵×۱۲/۵.

**● ترجمهٔ رسالهٔ فقر محمدی ← الکلام الابدی باختیارالفقرالمحمدی**

**[۲۱۳]**

**● ترجمهٔ عوارف المعارف**

از: **ناشناس**. متن از **شهاب‌الدین سهروردی، ابوحفص شهاب‌الدین عمر** (م: ۶۳۲ هـ/ ۱۳۳۴ م) **بن محمد** در توجبد و عرفان نگاشته و اسامی ۵۵۳ تن از عرفا و مشایخ معروف را ذکر نموده است.

**آغاز:** . بدان بایشان بوده و در هر حلقه بیست تن از متایخ و ائمه و علمای این طایفه ذکر کرده...

(ن.ک: نسخه‌ها ۲: ۱۰۸۶، موزه: ۲۴۱، سالار ۸: ۲۹۷).

0276 -[۲۴۹۰] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۲۳۴ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۹×۹/۵.

**● ترجمهٔ الغنیة لطالبی طریق الحق ← غنیة الطالبین**

**[۲۱۴]**

**● تصوف**

از: **ناشناس**. رساله‌ایست در تصوف و عرفان که برای سالکان راه حق نگاشته است.

**آغاز:** ... ذلک پس بنابر این تحقیق تجلی موسیٰ (ع) که در شجره بشکل...

۱۰۶۲ هجری یادکرده است، شطحیات پیران گذشته تا روزگار مؤلف است که نام هر یک را پیش از بیان شطح گفته است.

**آغاز:** احدی راست حمد بیحد که حمد حامد و محمود اوست و صمد اوست ثنای..

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۴۱۱، موزه: ۲۱۵، مرآة العلوم ۳: ۲۱۸).

0284 -[۲۴۶۳] نستعلیق، ۱۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۵/۵×۱۵/۵.

● **حقایق الدقایق ← دقایق الحقایق**

**[۲۲۱]**

● **خیابان تصوف:** شرح گلستان سعدی

از: **محمد ابوظفر** از عهد محمد اکبر شاه ثانی، شرح گلستان **سعدی شیرازی** (م: ۶۹۱ یا ۶۹۴ هـ) است که از نگاه عرفانی آن را شرح نموده است.

**آغاز:** الحمدلله الواحد الاحد الفرد الصمد لم بلد ولم بولد... اما بعد... اظهار می‌نماید و مشهود می‌دارد محمد ابوظفر...

0285 -[۳۱۸۰] نستعلیق، ۱۲۲۰ هـ، ۱۶۱ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۲۳/۵×۱۴.

● **خیالات العشاق ← رسالهٔ هیهات هیهات**

● **خیلات العشاق ← عشقیه**

**[۲۲۲]**

● **دقایق الحقایق:** حقایق الدقابق

از: **مولانا ابا الفضل احمد رومی** (زنده در ۷۲۰ هـ/۱۳۲۰ م) تفسیری است بر برخی از آیه‌های ناظر بر مثنوی معنوی در هشتاد «فصل».

**آغاز:** الحمدلله... هذا الرساله من کلام احمد رومی اضعف عباد الرحمن ..

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۴۵۴، نسخه‌ها ۱: ۴۸).

0286 -[۱۱۰۰] نستعلیق، محمد شاکر، ربیع الاول ۱۱۷۱ هـ، حشنگری، ۲۶۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲/۵×۱۵/۵.

**[۲۲۳]**

● **رساله در بیان حرمت و اباحت سرود:** احکام سماع و وجد

از: **قاضی محمد ثناءالله پانی‌پتی نقشبندی مجددی** (م: رجب ۱۲۲۵ هـ/۱۸۱۰ م)

0280 -[۵۹۳] نستعلیق، کرم خورده، ۷۲ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۳×۱۵/۵.

● **جواهر خمس ← جواهر خمسه**

**[۲۱۸]**

● **جواهر خمسه**

از: **محمد مخدوم بخش حسامی مانکپوری** (م. ۸۵۲ ه/۱۴۴۸ م) در مسایل عرفانی و سر و سلوک نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... بدان اسعدک الله نعالی فی الدارین که این رساله‌ایست جواهر خمسه در بیان چهار مترب...

(ن. ک: مشترک ۳: ۱۳۹۴، که آن را ار ناشناس معرفی نموده است).

0281 -[۲۸۷۵] نستعلبق، ۱۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲×۱۳/۵.

**[۲۱۹]**

● **جواهر خمسه:** جواهر خمس

از **خواجه ابوالمؤید محمد** (م: ۹۷۰ ه/۱۵۶۲ م) **بن خطیرالدین بن لطیف بن معین‌الدین قتال** معروف به **محمد غوث گوالیاری**، در پنحاه سالگی به سال ۹۵۶ هحری در شهر گجرات در پنج «حوهر» در افسون و چله نشبی و آداب رقص و حدبه نگاشته است.

**آغاز:** الحمدلله . حمد لابدات و ثنای بی‌نهابت مالک الملکی را که حقایو کونس و اعیان ممکنات را از صور اسماء الهی به طهور آورد...

(ن ک: مشترک ۳: ۱۳۹۲، نسخه‌ها ۲: ۱۱۱۸، مرآة العلوم ۱: ۲۱۹، سالار ۸: ۱۶۳، علمای هند: ۲۰۶، ندوه. ۷۳۹)

0282 -[۱۱۶۳] نستعلیق، احمدآباد، کرم خورده، ۲۱۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۰/۵×۱۲/۵.

0283 -[۲۵۵۸] نسخ و نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۲۶ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۶/۵×۱۷.

**[۲۲۰]**

● **حسنات العارفین**

از: **محمد دارا شکوه قادری** (۱۰۲۴-۱۰۶۹ ه/ ۱۶۱۵-۱۶۵۹ م)، تاریخ آغاز آن را

**خواجه حسن بصری** و دیگران.

آغاز: ... چهار طبقهٔ دبگر اندیش این رطوبت‌هاست اول را عنکبوتیه گویند همچون تار عنکبوت است...

0291 -[N.C.۲۱۸] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۲۱۹ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۲۵×۱۴/۵.

**[۲۲۸]**

## ● رساله در عرفان

از. **محمد عبدالغفار**، در مسایل عرفانی چون وحدت و عشق به ذات و جمال الهی نگاشته است.

آغاز: حمدله... اما بعد حاک راه دردمندان و غبار کفش پای مردان آستانه بوس آسنان عاشقان...

0292 -[۲۸۴۸] نستعلیق، محمد عبدالحکیم، ۶۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴×۱۵.

**[۲۲۹]**

## ● رسالة الذاکرین

از: **ناشناس**. رسالهٔ کوچک عرفانی است در ذکر و محبت محبوب حقیقی با سربندهای «بدان‌ای سالک».

آغاز: الحمدلله الذی اظهر عون الحکمة والمعرفة فی فلوب... بدان‌ای سالک که محبت افضلبت این ذکر بر اذکار...

0293 -[۱۵۱۲] نستعلیق، یکشنبه هشت شعبان المعظّم ۱۰۲۵ ه، کرم خورده، ۸ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۵×۱۶.

**[۲۳۰]**

## ● رسالهٔ سماعیه

از: **سید احمد کاسانی**، معروف به **خواجگی احمد و مخدوم اعظم کاسانی** (م: ۹۴۹ ه/ ۱۵۳۴ م) در اسرار و منافع سماع نگاشته است و در آن به شدّت به مخالفان تاخته است که نصیبی از ذوق نداشته و منکر طریقت بوده‌اند.

رساله‌ایست در احکام سماع و وجد. ندوه (ص ۷۵) آن را از **ثناءالله پانی‌پتی** دانسته است.

**آغاز.** حمدله... فضیلت پناه کمالات دستگاه برحوردار گرامی قدر...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۲۴۱، ندوه: ۶-۷۵).

0287 -[۳۵۸۳] ستعلیق، کرم حورده، ۱۷ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۷/۵.

**[۲۲۴]**

**● رساله در تصوف**

از: **ناشناس.** رساله‌ایست عرفانی در سیر و سلوک.

**آغاز:** ... اقرار است که طریق مستقیم سلوک راه اختیار توسط است در میان افراط و تفریط...

0288 -[۱۱۸۹] شکسته نستعلق، **آغاز افتاده،** ۱۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۹×۱۳/۵.

**[۲۲۵]**

**● رساله در تصوف**

از: **ناشناس،** در سه «فصل» فصل اول: در صحبت دنیا و مذمت آن. فصل دوم: در بیان طالب العقبی. فصل سوم. در حفقت طالبان حق به نثر آمیخته به نظم.

**آغاز** .. وصیّت دیگر آنست که حواهش کلّی بر دارد و خود را بحق سپارد...

0289 -[۲۵۵۳] نستعلیق، کرم حورده، **آغاز افتاده،** ۲۶ برگ، ۸ س، اندازه: ۲۱×۱۴.

**[۲۲۶]**

**● رساله در سلاسل مشهوره**

از: **ناشناس.** در سلسلهٔ صوفیان و عرفا نگاشته است.

**آغاز.** . اللسلطان نفود بالیه (کدا)...

0290 -[۱۳۷۰] نستعلیق، ۱۲۷۵ هـ، کرم حورده، **آغاز افتاده،** ۹ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۲×۱۳/۵.

**[۲۲۷]**

**● رساله در طریقه‌های عرفانی**

از: **ناشناس.** در طریقه‌های مختلفهٔ عرفا و سلسلهٔ نسبت بعضی از آنها مانند: **مولانا رومی، خواجه بهاءالدین نقشبندی، فریدالدین عطار، خواجه بایزید بسطامی،**

# بخش هشتم

# عرفان

● **آداب درویشی ← فقرنامه**

**[۱۹۵]**

● **آداب السالکین**

از **سید احمد بن جلال‌الدین**، معروف به **خواجگی احمد و مخدوم اعظم کاسانی** (م: ۹۴۹ ه‍/۱۵۳۴ م) دربارهٔ نفس، نفس حیوانی و انسانی و خودشناسی، مسایل عرفانی و سیر و سلوک به نثر آمیخته به نظم.

**آغاز:** الحمدلله... اما بعد قال النبی صلی الله علیه و سلم حکایته عن الله... جهد کن که خود را بشناسی...

(ن ک: مشترک ۳: ۱۲۱۱، گنج بخش ۲: ۵۴۶ و ۶۶۵، نسخه‌ها ۲: ۱۰۱۱).

0252 -[۱۰۰۳] نستعلیق، جمادی الثانی ۱۰۲۵ ه‍، کرم خورده، ۲۶ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۵×۱۶/۵.

**[۱۹۶]**

● **آداب الصدیقین**

از: **سید احمد کاسانی**، معروف به **خواجگی و مخدوم اعظم** (م. ۹۴۹ ه‍/۱۵۳۴ م) با حدیث «ادبنی ربی با حسن تأدیب» و اهمیت ادب، اهمیت مقام پیر آغاز می‌شود، پس داستانهایی از ملامتیان، امتحاناتی که پیران از مریدان خود می‌کرده‌اند، و اینکه مرید باید تابع بی‌چون و چرای مراد باشد، سیر و سلوک و راه‌هایی از خواجگان شطاریان، به نثر آمیخته به نظم.

**آغاز:** سپاس بیحد و ستایش بیعدد، خدایی را که سینهٔ آدم را گنجینهٔ بی‌نهایت...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۲۱۲، گنج بخش ۲: ۵۴۶، مرآة العلوم ۲: ۱۳۳).

**[۱۹۴]**

## ● هزار و یک نام

از. **ناشناس.**

**آغاز:** اسناد هزار و یک نام باری تعالی عبدالله عباس و اویس قرنی روایت می‌کند از حضرت رسول ﷺ روزی که حضرت رسالت پناه...

(ن. ک: مشترک ۱۴: ۸۷۷، گنج بخش ۴: ۲۳۹۳).

0251 -[۲۴۳۸] نستعلیق و نسخ، ربیع‌الاول ۱۲۳۵ ه، ۹۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۴.

*

**آغاز:** بسم... روزی در محفل شریف و مجلس لطیف آنحضرت بعد نماز عصر...

0256 -[۱۰۳۶] نستعلیق، ۵ رمضان ۱۱۴۸ ه، ۶۲ برگ، ۱۷ س، اندازه، ۲۷×۱۷/۵.

0257 -[۱۷۹۸] نستعلیق، ۱۱۴۸ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۹۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۲/۵.

**[۲۰۰]**

● **اسرارالاولیاء**

گردآورنده: **بدرالدین اسحاق دهلوی**، ملفوظات **شیخ فریدالدین مسعود بن جمال‌الدین سلمان**، مشهور به **شکرگنج** (گنج شکر) (م: ۶۶۴ یا ۶۶۵ ه) است، در ۲۲ «فصل»: ۱- سخن در اسرار عشق اولیاء، ۵- خدمت بزرگان، ۲۰- کشف و کرامات، ۲۲- رنج و محنت و مشقت.

**آغاز:** آغاز ملفوظات قطب العالم... مخدوم المشایخ فرید گنج شکر قدّس الله... الحمدلله الذی نور قلوب .. حمد بحد و ثنای بیعد مر حضرت حمدیت...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۲۵۱، سالار ۸: ۱۱۹، نسخه‌ها ۲: ۱۸۱۷، ندوه: ۳۲۰).

0258 -[۲۵۹۳] نستعلیق، محمد مهدی، ۱۱۳۸ ه، کرم خورده، ۹۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴×۱۴.

0259 -[۲۴۶۹] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... زان زمین پیدا کردند پس... ازینجاست ولولهٔ درویشان که از ابتداء تا انجام در عالم...، **انجام افتاده**، ۱۴۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۵.

**[۲۰۱]**

● **اشعة اللوایح:** شرح لوایح

شارح: **عبدالملک بن عبدالغفور**، متخلص به **امان**، شرحی است بر لوایح **عبدالرحمٰن جامی** (م: ۸۹۸ ه).

**آغاز:** **محامد بی‌قیاس حضرت پادشاهی را که منزه از تعینات... و اما بعد می‌گوید تراب اقدام درویشان...**

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۸۴۵، سالار ۴: ۲۹۵).

0253 -[۱۰۰۴] نستعلیق، ۱۰۲۵ ﻫ، ۸ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵.

● **آیینهٔ حق نما ← شرح جام جهان نما**

● **احکام سماع و وجد ← رساله در بیان حرمت و اباحت سرود**

**[۱۹۷]**

● **ارشادالطالبین**

از: **جلال‌الدین محمد بن قاضی محمود تهانیسری** که در نود و پنج یا نود و سه سالگی در تهانیسر ۹۸۹ ﻫ/۱۵۸۲ م درگذشته است. این اثر شامل مسایل عرفانی و دارای سی و پنج «باب» می‌باشد.

**آغاز:** الحمدلله الذی اعطی الطالبین لقایة... فقیر حقیر جلال‌الدین محمود تهانیسری... بتألیف این رساله ارشاد الطالبین در بیان...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۲۴۱، مرآة العلوم ۳: ۲۱۶، موزه: ۱۹۶).

0254 -[۱۴۳۱] نسخ، غلام دستگیر، پنجشنبه ۹ ذی‌الحجه ۱۲۹۵ ﻫ/۵ دسامبر ۱۸۷۸ م، کرم خورده، ۵۱ برگ، ۱۱ س، اندازه. ۱۵/۵×۱۹/۵.

**[۱۹۸]**

● **ارشادالطالبین**

از: **قاضی محمد ثناءالله پانی‌پتی**، نقشبندی مجددی (م: ۱۲۲۵ ﻫ/۱۸۱۰ م) در پنج «مقام».

**آغاز:** الحمدلله... بعد حمد و صلاة فقیر حقیر محمد ثناءالله پانی‌پتی مؤطناً عثمانی نسباً و حنفی مذهباً و نقشبندی مجددی مشرباً گوید

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۲۴۰، نسخه‌ها ۲: ۱۳۹۸).

0255 -[۱۷۵] نستعلیق، کرم خورده، ۴۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۲۳.

**[۱۹۹]**

● **ارض الحقیقه:** ملفوظات شیخ محمد افضل اله‌آبادی

از: **محمد فاخر زایر عباسی اله‌آبادی** (۱۱۲۰-۱۱۶۴ ﻫ/۱۷۰۸-۱۷۵۱ م) ملفوظات حضرت **شیخ محمد افضل اله‌آبادی** (م: ۱۱۲۴ ﻫ/۱۷۱۲ م) را نگاشته است.

0266 -[۱۷۱۲] نستعلیق، علی اکبر بن حلیل‌الرحمٰن کیرانوی، پنجشنبه ۲۲ رمضان ۱۲۷۷ ه، ۲۶ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۶/۵×۱۵/۵.

● **انیس دولت ← انیس الارواح**

**[۲۰۴]**

● **انیس العارفین**

از: **حبیب الله قنوجی** (م: ۱۱۴۰ ه/۸-۱۷۲۷ م) در یک «مقدمه»، هفده «مقصد» و یک «خاتمه» نگاشته است. مقصد ۱- تلقین ذکر مرشد، ۵- در اسباب طریقهٔ قادریه و غوثیه، ۱۰- در بیان مراقبات مشاهدات و تصورات و ذکر اسم ذات، ۱۵- در بیان دل، ۱۷- در بیان نمازها.

**آغاز:** جرمی نه حرمی بلکه محرمی نه جرمی، نه محرمی بعنی دلی نه دلی بلکه ببدلی امابعد می‌گوید ففیر حبیب الله فنوجی...

0267 -[۱۷۱۱] نستعلیق، ۶۷ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۲۰×۱۳.

**[۲۰۵]**

● **انیس العاشقین**

از. **شیخ حسام‌الدین مانکپوری** (م. ۸۵۲ ه/۱۴۴۸ م) به نثر آمیخته به نظم در بیان معرفت تصوف و حقیقت آن در چهار «فصل» نگاشته است

**آغاز** الحمدلله الذی نور قلوب العارفین بنور معرفته... ترجمهٔ جمیع ستایش ثابت است مر خدای راکه نور گردانید .

(ن. ک: مشترک ۳: ۱۲۹۶).

0268 -[۲۹۰۹] شکسته نستعلیق، ۶۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۱/۵×۱۳

**[۲۰۶]**

● **انیس الغربا**

از: **نورالدین** (زنده در ۷۵۷ ه/۱۳۵۶ م)، ایوانف نام نگارنده را نورالدین نوشته و استعجاب می‌کند که چرا اته آن را از **عبدالصمد بن افضل محمد** گردآورندهٔ «مکاتبات

0260 -[۳۱۴۳] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۵۷ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۳۰×۲۲/۵.

0261 -[۳۱۶۴] نسنعلیق، شبح امان، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۹۴ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۳۲×۲۴/۵.

0262 -[۳۱۵۸] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... زیراکه موانع ملکوت و حجب بر جمال لاهوت اولاً حز این بیست...، ۴۷ برگ، ۳۱ س، اندازه: ۳۰×۲۲/۵.

0263 -[۳۱۶۵] نستعلیق، ۱۳۰۹ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده**: نام انسانیت نه دامن کشان/ می‌گدری بر همه دامن فتىان...، ۹۸ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۳۱×۲۴/۵.

0264 -[۳۱۴۵] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... حالت بطون و اجمال و این جز در تعین اول نیست و در...، **انجام افتاده**، ۶۲ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۳۰×۲۲/۵.

**[۲۰۲]**

## ● اعجوبة الفواید

از: **بهلول کول برکی جالندهری** (م. ۱۱۷۰ ه/۷-۱۷۵۶ م)، در چندین «فایده» در مورد تصوف و طبقات و مقامات صوفیه نگاشته است.

**آغاز**: الحمدلله... و بعد می‌گوبد در سنهٔ یکهزار و یکصد و پنجاه و دو بهلول کول بن میرزا حان برکی ىم الجالندهری...

0265 -[۲۱۴۳ و ۲۱۴۲] نسعلیق، ۲۱ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۲۷×۱۶/۵.

**[۲۰۳]**

## ● انیس الارواح: کلمات خواجه عثمان: انیس دولت

از: **خواجه معین‌الدین حسن** (۵۳۷-۶۳۲ ه/۱۱۴۳-۱۲۳۵ م) **بن غیاث‌الدین حسن حسینی سجزی چشتی**. ملفوطات **خواجه عثمان هارونی** است و مجموعهٔ سخنان وی را در بیست و هشت «مجلس» گردآورده است. ۱- در احکام ایمان، ۲- مناجات مهتر آدم، ۳- در حرابی شهرها و امثال آن.

**آغاز**. الحمد... از کلمات. حضرت عثمان هارونی... در این رساله که انیس الارواح نام نهاده شد...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۲۹۴، مرآة العلوم ۲: ۱۹ و ۳: ۲۱۷، کرزن: ۳۲۲).

**[۲۰۹]**

● **بابریه**

از: **خواجگی احمد کاسانی** (م: ۹۴۹ ه/۱۵۳۴ م)، گفتاری است در سیر و سلوک به نثر آمیخته به نظم با سربندهای «ای طالب صادق».

**آغاز:** حمد بسیار و ثنای بی‌شمار مر خدای را جل عظمته که حضرت آدم را... اما بعد، سبب این نسخه آن بود که حضرت سلطنت شعاری...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۳۱۲، گنج بخش ۲: ۶۷۲).

0272 -[۱۵۲۱] نستعلیق، پنجشبه ۹ شوال ۱۰۲۵ ه، کرم خورده، ۱۳ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶×۲۵.

**[۲۱۰]**

● **بکائیه:** شرح یا آدم اسکن انت و زوجک الجنة

از **خواجگی احمد کاسانی** (م: ۹۴۹ ه/۱۵۳۴ م) با تفسیر و تأویل آیتهایی در آورینش آدم و حوا و گناهی که مرتکب شده‌اند آغاز می‌شود که از بهشت رانده شده و برهنه می‌گشتند و می‌گریستند. موضوع رسالهٔ سرگردانی بشر و رنجهایی است که در حبات خود کشیده، با ذکر و تمثیلی ار زندگانی پیامبران و با سربندهای «ای طالب صادق» به نثر آمیحته به نظم.

**آغاز:** حمدله... اما بعد، قال الله تعالی یا آدم اسکن انت و زوجک الجنة... بدان ای طالب صادق که حضرت حق سبحانه تعالی...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۳۲۱، موزه: ۲۲۴، گنج بخش ۲: ۵۷۲ و ۶۶۶).

0273 -[۱۰۰۶] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۱۱ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵.

**[۲۱۱]**

● **تحفة الذاکرین**

از: **جعفر بن عبدالعلام خالدی**، گفتار **رشیدالحق** معروف به **جهانگیر صوفی** را که خود از عرفای زمان خود بوده در مشارب صوفیه چون: شطاریه، زهاد، صلحا و اخیار و فساق نگاشته است.

علامی» دانسته است و گفته شده است که از **نورالحق والدین**، **معروف به نور قطب عالم بن علاءالدین** پندوی بنگالی است. در عالم غربت برای تسکین آلام خود، **محبوسان** و دور افتادگان از سرزمین خود ابن کتاب را به نثر آمیخته به نظم و حکایتها نگاشته است.

**آغاز:** حمد و ثنا مر مفضلی راکه فصل داد مهاجران را بر قاعدان بعلو درجه...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۲۹۷، ابوانف: ۳-۱۲۱۲، سالار ۸: ۱۳۷، کرزن: ۲۹۳، موزه: ۲۰۳، ندوه: ۱۸۸).

0269 -[۲۱۵] نسنعلیق، کرم خورده، ۳۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱×۱۶/۵.

**[۲۰۷]**

## ● اوراد نصیریه

از: **شیخ نصیرالدین محمود چراغ دهلی** (م: ۷۵۷ ه‍/۱۳۵۶ م)، ملفوظات اوست که در آداب وردها و نمازهای پنجگانه و تهجد و تسبیح، اشراق، استخاره، صلوة و توبه و جز آنها است.

**آغاز:** الحمدلله... چون صبح صادق بدبد آید، از اول سورهٔ انعام بخواند...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۳۰۸).

0270 -[۱۷۷] نسخ و نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۲۵۵ برگ، ۷۱ س، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵

**[۲۰۸]**

## ● اوصاف الاشراف

از: **خواجه نصیرالدین** (۵۹۷-۶۷۲ ه‍/۱۲۰۰-۱۲۷۳ م) **بن محمد بن حسن طوسی**، به نام **محمد بن بهاءالدین محمد جوینی** در شش «باب» و هر باب را در شش «فصل» نگاشته است.

**آغاز:** سپاس بی‌قیاس مر حدای راکه بسبب آن که هیچ عقل را قوت اطلاع بر حقیقت آن نیست...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۳۱۰، سالار ۸: ۱۲۳ و ۲۷۳، گنج بخش ۲: ۵۶۹، ندوه: ۱۸۹).

0271 -[۵۰۴] نستعلیق، ۱۲۱۲ ه‍، کرم خورده، ۲۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵.

0277 -[OR ۵۱۲] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۵۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۷/۵×۱۶.

**[۲۱۵]**

**● تنزیه الانبیاء**

از: **سلطان بدیع الزمان بهادر خان** در مسایل عرفانی نگاشته است.

**آغاز:** حمد نامحدود که طاووس بلند پرواز عقل از طیران در فضای هوای آن عاجز...

0278 -[۱۹۱۹] نستعلیق، اوصاف علی بن مبر شهامت علی بن مبر مشرف، دوازدهم جمادی الاوّل ۱۲۰۶ هـ، ۲۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱×۲۰.

**[۲۱۶]**

**● توفیقیه**

از **خواجه ملا خدا بخش ملتانی ثم خیرپوری** (۱۱۵۰-۱۲۵۳ هـ/۸-۱۷۳۷-۱۸۳۸ م) فرزند **قاضی جان محمد** در وحدت وجود، وحدت عابد و معبود و ساجد و مسجود و آشتی دادن میان شریعت و طریقت که در آن از گفته‌های پیران نامی مانند **ابن عربی** و **مولوی** و **جامی** و پیر و مرشد خود **حافظ محمد جمال ملتانی** بهره برده است.

**آغاز:** بسم الله... امّا بعد معلوم باد که اکثر علمای عظام و مشایخ کرام... می‌گوید فقیر مسکین خدا بخش ملتانی او مرشد کامل محب الله...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۳۷۱).

0279 -[۳۱۷۵] نستعلیق، ۱۲۹۳ هـ، کرم خورده، ۷۵ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۲/۵×۱۹.

**[۲۱۷]**

**● الجانب الغربی فی حل مشکلات الشیخ محیی‌الدین بن العربی**

از: **ابوالفتح خاکی، محمد** معروف به **شیخ مکی** (م: ۹۲۶ هـ/۱۵۲۰ م) **بن مظهرالدین عمر بن حمیدالدین بن عبدالله صدیقی** در یک «مقدمه» و دو «باب» و یک «خاتمه» ساخته است.

**آغاز:** اما بعد چنین گوید فقیر خاکی المعروف بشیخ المکی حرسه الله عن...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۳۸۴، نسخه‌ها ۲: ۱۱۱۱، موزه: ۲۱۲، سالار ۸: ۱۵۸).

**آغاز:** حمدله... می‌گوید فقیر حقیر مسکین یکی از بندهٔ هادی (کذا) جعفر بن عبدالعلام خالدی جند لفظی...

0274 -[۴۶۲] نستعلیق، ربیع الاول ۱۰۲۵ ه، ۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۴.

**[۲۱۲]**

**● ترجمهٔ اصول السماع**

از: **ظهیرالدین** که مرید ریاض یا (فیاض) **علی فاطمی دهلوی** بوده است. مِتن عربی از **فخرالدین زرادی دهلوی** (م: ۷۴۸ ه/۱۳۴۷ م). در جواز سماع نگاشته است.

**آغاز.** .. اعلم ان اهل السنة و الجماعه ثلث فرقة الفقهاء و المحدثون والصوفیه...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۲۷۸، موزه. ۱۶۳).

0275 -[۲۲۶۶] نستعلیق، ۱۱۹۶ ه، ۱۸۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۲/۵×۲۶/۵.

**● ترجمهٔ رسالهٔ فقر محمدی ← الکلام الابدی باختیارالفقرالمحمدی**

**[۲۱۳]**

**● ترجمهٔ عوارف المعارف**

از: **ناشناس**. متن از **شهاب‌الدین سهروردی، ابوحفص شهاب‌الدین عمر** (م: ۶۳۲ ه/ ۱۳۳۴ م) **بن محمد** در توحید و عرفان نگاشته و اسامی ۵۵۳ تن از عرفا و مشایخ معروف را ذکر نموده است.

**آغاز:** ... بدان بایشان بوده و در هر حلقه بیست نن از مشایخ و ائمه و علمای این طایفه ذکر کرده...

(ن.ک: نسخه‌ها ۲: ۱۰۸۶، موزه: ۲۴۱، سالار ۸: ۲۹۷).

0276 -[۲۴۹۰] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۲۳۴ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۹/۵×۱۹.

**● ترجمة الغنية لطالبی طریق الحق ← غنية الطالبین**

**[۲۱۴]**

**● تصوف**

از: **ناشناس**. رساله‌ایست در تصوف و عرفان که برای سالکان راه حق نگاشته است.

**آغاز:** ... ذلک پس بنابر این تحقیق تجلی موسیٰ (ع) که در شجره بشکل...

۱۰۶۲ هجری یادکرده است، شطحیات پیران گذشته تا روزگار مؤلف است که نام هر یک را پیش از بیان شطح گفته است.

**آغاز:** احدی راست حمد بیحد که حمد حامد و محمود اوست و صمد اوست تنای...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۴۱۱، موزه: ۲۱۵، مرآة العلوم ۳: ۲۱۸).

0284 -[۲۴۶۳] نستعلیق، ۱۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵.

● **حقایق الدقایق ← دقایق الحقایق**

**[۲۲۱]**

● **خیابان تصوف:** شرح گلستان سعدی

از: **محمد ابوظفر** از عهد محمد اکبر شاه تانی، شرح گلستان **سعدی شیرازی** (م: ۶۹۱ یا ۶۹۴ ه) است که از نگاه عرفانی آن را شرح نموده است.

**آغاز.** الحمدلله الواحد الاحد الفرد الصمد لم بلد ولم یولد... اما بعد... اظهار می‌نماید و مشهود می‌دارد محمد ابوظفر...

0285 -[۳۱۸۰] نستعلیق، ۱۲۲۰ ه، ۱۶۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۳/۵.

● **خیالات العشاق ← رسالهٔ هیهات هیهات**

● **خیلات العشاق ← عشقیه**

**[۲۲۲]**

● **دقایق الحقایق:** حقایق الدقایق

از: **مولانا ابا الفضل احمد رومی** (زنده در ۷۲۰ ه/۱۳۲۰ م) تفسیری است بر برخی از آیه‌های ناظر بر مثنوی معنوی در هشتاد «فصل».

**آغاز:** الحمدلله... هذا الرساله من کلام احمد رومی اضعف عباد الرحمن...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۴۵۴، نسخه‌ها ۱: ۴۸).

0286 -[۱۱۰۰] نستعلیق، محمد شاکر، ربیع الاول ۱۱۷۱ ه، حشنگری، ۲۶۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵.

**[۲۲۳]**

● **رساله در بیان حرمت و اباحت سرود:** احکام سماع و وجد

از: **قاضی محمد ثناءالله پانی‌پتی نقشبندی مجددی** (م: رجب ۱۲۲۵ ه/۱۸۱۰ م)

0280 -[۵۹۳] نستعلیق، کرم خورده، ۷۲ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۳×۱۵/۵.

● **جواهر خمس ← جواهر خمسه**

**[۲۱۸]**

● **جواهر خمسه**

ار **محمد مخدوم بخش حسامی مانکپوری** (م: ۸۵۲ ه‍/۱۴۴۸ م) در مسابل عرفانی و سر و سلوک نگاشنه است

**آغاز**: حمدله . بدان اسعدک الله نعالی فی الدارین که این رساله‌ایست حواهر خمسه در بیان چهار مشرب...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۳۹۴، که آن را از ناشناس معرفی نموده است).

0281 -[۲۸۷۵] نسنعلیق، ۱۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲×۱۳/۵.

**[۲۱۹]**

● **جواهر خمسه**: حواهر حمس

ار **خواجه ابوالمؤید محمد** (م ۹۷۰ ه‍/۱۵۶۲ م) **بن خطیرالدین بن لطیف بن معین‌اندین قتال** معروف به **محمد غوث گوالیاری**، در پنجاه سالگی به سال ۹۵۶ هجری در شهر گحرات در پنج «حوهر» در افسون و چله نشینی و آداب رقص و حذبه نگاشته است.

**آغاز** الحمدلله . حمد لاندات و ثنای بی‌نهایت مالک الملکی راکه حقایق کونین و اعیان ممکنات را از صور اسماء الهی به طهور آورد...

(ن ک مشترک ۳: ۱۳۹۲، نسخه‌ها ۲: ۱۱۱۸، مرآة العلوم ۱: ۲۱۹، سالار ۸. ۱۶۳، علمای هند: ۲۰۶، ندوه. ۷۳۹)

0282 -[۱۱۶۳] نستعلیق، احمدآباد، کرم خورده، ۲۱۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۰/۵×۱۲/۵.

0283 -[۲۵۵۸] نسخ و نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۲۶ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۶/۵×۱۷

**[۲۲۰]**

● **حسنات العارفین**

ار: **محمد دارا شکوه قادری** (۱۰۲۴-۱۰۶۹ ه‍/ ۱۶۱۵-۱۶۵۹ م)، تاریخ آغاز آن را

**خواجه حسن بصری** و دیگران.

**آغاز:** ... چهار طبقهٔ دیگر اندبش این رطوبت‌هاست اول را عنکبوتبه گویند همچون تار عنکبوت است...

0291 -[N.C.۲۱۸] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۲۱۹ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۲۵×۱۴/۵.

**[۲۲۸]**

## ● رساله در عرفان

از: **محمد عبدالغفار**، در مسایل عرفانی چون وحدت و عشق به ذات و جمال الهی نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... اما بعد خاک راه دردمنداں و غبار کفش پای مردان آستانه بوس آستان عاشقاں...

0292 -[۲۸۴۸] نستعلیق، محمد عبدالحکیم، ۶۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴×۱۵.

**[۲۲۹]**

## ● رسالة الذاکرین

ار: **ناشناس**. رسالهٔ کوچک عرفانی است در ذکر و محبت محبوب حقیقی با سربندهای «بدان‌ای سالک».

**آغاز:** الحمدلله الذی اظهر عون الحکمة والمعرفه فی قلوب... بدان‌ای سالک که محبت افضلیت این ذکر پر اذکار...

0293 -[۱۵۱۲] نستعلیق، یکشنبه هشت شعبان المعظّم ۱۰۲۵ ه، کرم خورده، ۸ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۵×۱۶.

**[۲۳۰]**

## ● رسالهٔ سماعیه

از: **سید احمد کاسانی**، معروف به **خواجگی احمد و مخدوم اعظم کاسانی** (م: ۹۴۹ ه/ ۱۵۳۴ م) در اسرار و منافع سماع نگاشته است و در آن به شدّت به مخالفان تاخته است که نصیبی از ذوق نداشته و منکر طریقت بوده‌اند.

رساله‌ایست در احکام سماع و وجد. ندوه (ص ۷۵) آن را از **ثناءالله پانی‌پتی** دانسته است.

**آغاز** حمدله... فصیلت پناه کمالات دستگاه برخوردار گرامی قدر...

(ر.ک: مشترک ۳ ۱۲۴۱، ندوه ۶-۷۵).

0287 -[۳۵۸۳] نستعلیق، کرم خورده، ۱۷ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۷/۵.

**[۲۲۴]**

## ● رساله در تصوف

از: **ناشناس** رساله‌ایست عرفانی در سیر و سلوک.

**آغاز** . اقرار است که طریق مستقیم سلوک راه اختیار توسط است در میان افراط و تفریط...

0288 -[۱۱۸۹] شکسته نستعلیق، **آغاز افتاده**، ۱۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۹×۱۳/۵.

**[۲۲۵]**

## ● رساله در تصوف

از: **ناشناس**، در سه «فصل» فصل اول: در صحبت دنیا و مذمت آن. فصل دوم: در بیان طالب العقبی. فصل سوم. در حقیقت طالبان حق به نثر آمیخته به نظم.

**آغاز** .. وصف دیگر آنست که خواهش کلّی بر دارد و خود را بحق سپارد...

0289 -[۲۵۵۳] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۲۶ برگ، ۸ س، اندازه: ۲۱×۱۴.

**[۲۲۶]**

## ● رساله در سلاسل مشهوره

از **ناشناس**. در سلسلهٔ صوفیان و عرفا نگاشته است.

**آغاز** اللسلطان نفود بالبه (کذا)

0290 -[۱۳۷۰] نستعلیق، ۱۲۷۵ هـ، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۹ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۲×۱۳/۵.

**[۲۲۷]**

## ● رساله در طریقه‌های عرفانی

از: **ناشناس** در طریقه‌های مختلفهٔ عرفا و سلسلهٔ نسبت بعضی از آنها مانند: **مولانا رومی، خواجه بهاءالدین نقشبندی، فریدالدین عطار، خواجه بایزید بسطامی،**

«بدانای سالک صادق»

**آغاز:** ... همین صورت است که... در نظرش در تمام عوالم...

0298 -[۱۱] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، برگها به هم جسبیده، ۲۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳×۲۷.

● **رسالهٔ قدسی ← غوثیه**

**[۲۳۵]**

● **رسالهٔ قدسیه**

از. **ناشناس**. در مسایل عرفانی چون وجود مطلق و شرح اسرار الهی نگاشته است.

**آغاز:** جناب شیخ الاسلام تاج العلما مقبول قلوب الاولیا... اعلام می‌رود که در مسئله وجود مطلق..

0299 -[۳۳۷۱] نستعلیق، ۱۵ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵.

**[۲۳۶]**

● **رسالهٔ کشف الحقیقت**

ار **ناشناس**. در صفات و تحلی و صفات ذات خداوندی.

**آغاز.** حمدله... ای عزیز باید دانست که حقیقت نفس الامری که...

0300 -[۱۹۸] شکسته ستعلیق، ۲۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱×۱۷

**[۲۳۷]**

● **رسالهٔ گل نوروزی**

از: **احمد بن جلال‌الدین کاسانی خواجگی**، معروف به **مخدوم اعظم** (م: ۹۴۹ ه/ ۱۵۳۴ م) رساله‌ایست ادبی و صوفیانه به نثر آمیخته به نظم دربارهٔ طبیعت، عشق، پند و اندررهای صوفیانه.

**آغاز:** حمد بسیار و ثنای بی‌شمار مر خداوندی را که هژده هرار عالم را از برای مشاهده...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۸۲۶، گنج بخش ۲: ۶۷۱).

0301 -[۱۸-۱۵۱۷] نستعلیق، ۲۵ برگ، ۱۹ س، کرم خورده، اندازه. ۱۶×۲۵.

**آغاز** حمدله، اما بعد سبب تألیف این نسخه آن بود که علما... یعنی بعضی از علمای این زمان که ایشان را نصیبی ..

(ر ک مشترک ۳: ۱۵۶۳، گنج بخش ۲ ۶۶۴ و ۷۱۴).

0294 -[۱۰۰۱] نستعلیق، ۱۰۴۵ هـ، ۱۸ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۵×۱۵/۵.

**[۲۳۱]**

## ● رسالهٔ صیقل دل

از **ناشناس** رساله‌ایست عرفانی در وحدت و عشق ذات الهی آمیخته به نظم.

**آغاز** کان الله لم یکن معه شی وصف الاول، پس صریح است یعنی ..

0295 -[۱۸۷۱] نستعلیق، ۲۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۲×۲۰.

**[۲۳۲]**

## ● رسالهٔ طریقهٔ نقشبندی

از **عبدالله**، معروف به **غلام علی** در طریقت و فکر و ذکر طریقهٔ نقشبندیه و آداب سلوک ایشان

**آغاز** بعد حمد و صلوة فقیر عبدالله معروف به غلام علی عفی عنه واضح می‌نماید...

0296 -[۳۱۷۱] نستعلیق، کرم خورده، ۹۷ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۶×۲۳.

**[۲۳۳]**

## ● رسالهٔ عرفانی

از **ناشناس** رساله‌ایست عرفانی در بیان و ذکر سالکان راه حق.

**آغاز** .. کرده‌اند که.. این نور طلوع کرد انوار منتهی، شد و دل کامل مستغرق بحر ذات الهی .

0297 -[۱۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، برگها به هم چسبیده، ۱۷ برگ، ۱۳ س، اندازه ۱۲×۲۳

**[۲۳۴]**

## ● رسالهٔ عرفانی

از **ناشناس**. در مسایل عرفانی و عالم ملکوت و جبروت نگاشته است با سربندها

**[۲۴۱]**

● **رسالهٔ هیهات هیهات:** خیالات العشاق

از: **ناشناس،** گفتاریست عرفانی در وحدت وجود و حقیقت محمدی با سربندهای «هبهات، هیهات» نثر آمیخته به نظم.

**آغاز:** الله لا اله الا هو درود بیحد بر آن ظهور که مقصود شهود صفات است...

(ن. ک: مشترک ۳: ۱۵۱۹، موزه: ۲۸۵، گنج بخش ۲: ۶۹۹).

0305 -[۳۱۷۸] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۶۱ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۴×۱۹.

**[۲۴۲]**

● **رفیق العارفین:** ملفوظات شیخ حسام‌الدین مانکپوری

از: **شیخ حسام‌الدین مانکپوری** (م: ۸۲۵ هـ/۱۴۴۸ م) **بن مولانا خواجه بن جلال‌الدین** ملفوظات اوست در مسایل عرفانی که در چهل «فصل» نگاشته است با سربندهای «فصل»: ۱- در توبه، ۱۰- سماع، ۲۰- غیرت، ۳۰- محبت و مدارا، ۴۰- فواید متفرقه.

**آغاز:** .. خود به خدا سپارد اگرچه او راجهانی دهند بدان التفات نکند...

(ن. ک: مشترک ۳: ۱۵۲۴).

0306 -[۲۸۷۶] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۶۴ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۱×۱۷.

**[۲۴۳]**

● **رقعات مشایخ**

از: **ناشناس.** شامل دو رفعه است که یکی از آن دربارهٔ آداب درویشی و رقعهٔ دیگر آن نامهٔ عرفانی است که **فرید گنج شکر**ؒ به **حضرت نظام‌الدین اولیا**ؒ نگاشته است.

**آغاز:** ده درویشی در یک گلیمی بخسپند، دو پادشاه در اقلیمی نگنجند، عزیز من باید دانست که درویشان برد و قسم اند...

0307 -[۲۰۲۰] نستعلیق، صفرالمظفر، ۱۲۶۶ هـ، **انجام افتاده**، ۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۰/۵×۱۹.

[۲۳۸]

**● رسالهٔ وجود مطلق**

ار **شیخ محب الله اله‌آبادی** (م: ۱۰۵۸ ه‍/۱۶۴۸ م).

**آغاز:** بعد از نحیّات وافر و صلوات متکاثر. آنکه نوشته بودند که دیگر...

(ن ک. ندوه: ۲۲۸).

0302 -[۲۱۴۱ و ۲۱۴۰] ســـعلیق، ۱۲۳۳ ه‍، کـــرم خـــورده، ۳۳ بـــرگ، ۲۱ س، اندازه. ۲۷×۱۶/۵

[۲۳۹]

**● رسالهٔ وجودیه**

ار. **احمد** معروف به **مخدوم اعظم** (م: ۹۴۹ ه‍/۱۵۳۴ م) **بن جلال‌الدین کاسانی خواجکی**، نثر آمیخته به نظم با سر آغازهای: بدان ای طالب صادق، دربارهٔ وجود و احلاقیات عرفانی است

**آغاز:** الحمدلله اما بعد سبب تألیف نسخه این بود که این ضعیف...

(ن ک گنج بختش ۱. ۶۶۴، موره. ۲۲۴).

0303 -[۱۰۰۰ تـــا ۱۰۰۲] ســـعلیق، ۱۰۳۵ ه‍، کـرم خـورده، ۱۴ بـرگ، ۱۷ س، اندازه ۲۵×۱۹/۵.

[۲۴۰]

**● رسالهٔ وحدة الوجود**

از: **مولانا عبدالعلی بحرالعلوم** (م: ۱۲۳۵ ه‍/۱۸۲۰ م) **بن نظام‌الدین محمد انصاری** رساله‌ایست در وحدت وجود.

**آغاز.** سبحان الذی تنزه عن کل نقص و تقید و تقدس عن کل ما یتوهم... ذات واجب سبحانه و تعالی عبارت است از .

(ن. ک: سالار ۸: ۲۲۷)

0304 -[۳۰۸۲] نستعلیق، ۶۲ برگ، ۹ س، اندازه: ۲۱×۱۲/۵.

[۲۴۷]

● **سلسلة الصديقين**

از: **خواجگی احمد کاسانی**، زنجیرهٔ طریقت صدیقان است، به نثر آمیخته بـه نـظم و سربندهای «ای طالب صادق».

**آغاز:** حمدله... اما بدان ای طالب صادق که فاضلتر و عالی استعداد نراز همه...

(ن. ک: مشترک ۳: ۱۵۵۳، گنج بخش ۴: ۲۱۲۵).

0312 -[۱۵۱۳] نستعلیق، شعبان ۱۰۲۵ ه، ۸ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۲×۱۸.

[۲۴۸]

● **سلک السلوک**

از: **ضیاءالدین نخشبی دهلوی** (م. ۷۵۱ ه/۱۳۵۰ م)، در دیباچه نام نگارنده و کتاب آمده مؤلف خود دربارهٔ کتاب می‌گوید: همه مطالب این کتاب دربارهٔ عشق و فریفتگی است، با ترتیب ظاهری سروکاری ندارد، بلکه در آن نظم باطنی برقرار است و هیچ مطلوبی جز سلوک در بر ندارد، با عنوان‌های «بتسنو» آمیخته با نظم در ۱۵۱ «سـلک»: ۱- در بیان توبه، ۲- مقام، ۳- حال، ۴- وجد، ۵- نواجد، ۱۰- صحو و سکر

**آغاز:** حمدی که از عطر روایح و ارواح اولیا معطر گردد...

(ن. ک: مشترک ۳: ۱۵۵۳، موزه: ۲۳۳، گنج بحتس ۲: ۷۱۱، سالار ۸. ۱۳۶، کرزن. ۲۹۳، ندوه: ۲۳۵).

0313 -[۲۸۵۲] نستعلیق، جمادی الثانی ۱۲۴۰ ه، کرم خورده، ۴۷ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۲۰×۲۷/۵.

● **شرح الهامات غوثیه** ← **غوثیه**

[۲۴۹]

● **شرح جام جهان نما**

از: **شیخ وجیه‌الدین علوی گجراتی** (۹۱۱-۹۹۸ ه/۱۵۰۵-۱۵۹۰ م) متن از **محمد شیرین مغربی** (م: ۸۰۹ ه) چندین شروح و حواشی بر کتابهای مختلف از شیخ وجیه‌الدین در دست است.

[۲۴۴]

## ● رمزالمحققین

ار **ناشناس**. در هشت «فصل» در مسایل عرفانی شریعت، طریقت، حقیقت، و معرفت نگاشته است.

**آغاز**. حمد بی‌حد و ثنای بی‌عدد مر خدای راکه جمال با کمال... در آیینهٔ ظاهر مختلفه...

0308 -[$\frac{۳۲۰۹}{۱}$] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۴ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۲۹×۲۰/۵

[۲۴۵]

## ● سبع سنابل

ار **عبدالواحد ابراهیم** (۹۱۵ یا ۹۱۶ یا ۱۰۱۷ هـ/۱۵۰۹ یا ۱۵۱۰ یا ۹–۱۶۰۸ م) در هفت «سنبله» عقاید مذاهب، ترک، قناعت، توکل و تبتل، خوف و رجا، پیری و مریدی و حقیقت و ماهیت آن درویشان و حسن اخلاق انسان، خوف و رجا، حقایق وحدت و ظهور آثار معرفت و محبت و معرفات

**آغاز** حمد خداوندی راکه زنده گرداند اراضی قلوب به باران عنایت و بیرون آورده .

(ن ک مشترک ۳: ۱۵۴۲، موزه ۲۳۲، علمای هند. ۱۳۶)

0309 -[۳۱۰۰] نستعلیق، محمود حسن حسنی قادری، ۱۲۸۶ هـ، ۱۵۶ برگ، ۲۰ س، اندازه. ۲۴/۵×۱۵

0310 -[۲۴۳۵] نستعلیق، سید قناعت علی و احمد علی، چهارشنبه ۱۸ رمضان ۱۲۷۶ هـ، کرم خورده، **آغاز افتاده** او که هر یک پروردهٔ زلال رسالت و تربیت کردهٔ ذات ، ۲۳۰ برگ، سطر مختلف، اندازه ۲۳×۱۵

[۲۴۶]

## ● سفینة النجات

ار **محمد انعام الله بن مولوی ولی الله**، ملفوظات **حافظ محمد عبدالرزاق** است در مسایل عرفانی

**آغاز** حمدله . اما بعد محمد انعام الله بن مولوی ولی الله از تهٔ دل می‌خواست که ملفوظات امام الاولیاء جناب مرشدنا مولانا مولوی حافظ محمد عبدالرزاق...

0311 -[۲۸۴۴] نستعلیق، محمد عبدالحکیم، ۶۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴×۱۵.

● **شرح فصوص الحکم ← نصوص الخصوص فی شرح الفصوص**

● **شرح کنت کنزاً مخفیا ← گنجنامه**

● **شرح گلستان سعدی ← خیابان تصوف**

● **شرح لوایح ← اشعة اللوایح**

**[۲۵۲]**

● **شرح لوایح جامی**

از: **ناشناس**. متن از **نورالدین عبدالرحمٰن جامی** (۸۱۷-۸۹۸ ه/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م).

**آغاز**: .. منزه عن الصاحبه والولد مسمی بما سمی نفسه... در حقیقت آنست که در موجودات تعنیتی کند...

0317 -[۳۱۴۴] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۶۳ برگ، ۲ س، اندازه: ۲۲×۲۹/۵

● **شرح یا آدم اسکن انت و زوجک الجنة ← بکائیه**

**[۲۵۳]**

● **شمس عین**

از: **نیاز احمد علوی قادری** در مسایل عرفانی و توحید نگاشته است.

**آغاز**. الحمدلله... اما بعد می‌گوید فقیر غریب نیاز احمد علوی قادری... بیش ازین مسمی شمس العین...

0318 -[۳۲۴۵] نستعلیق، غلام حسین، ۱۲۴۰ ه، ۷۴ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۲×۲۷.

**[۲۵۴]**

● **صاحب العنایه والهدایه**

از: **خضر بن اسحاق رومی**، رساله مختصریست عرفانی و اخلاقی که در معرفت ذات الهی نگاشته است، در سه «اصل»، و دو «لایحه». اصل ۱- فضیلت مطلق علم، ۲- مرتبت و منزلت معرفة الله، ۳- معرفة الله بموجب حدیث پیامبر ﷺ.

**آغاز**: عایذاً به من تسویلات الخناس الرجیم حمد بیعدد و شکر بیعدد مر حضرت واجبی را که غیرتش مقتضی آن باشد...

0319 -[۵۲۲] نستعلیق، غلام حسین، ۱۰۹۵ ه، ۱۱ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۳×۲۲.

آغاز. حمد بیحد و شکر بیعدد سزای ذاتی که وحدتش منشاء احدیت و واحدیت شد...

(ن ک: مشترک ۳: ۱۳۷۹، موزه. ۲۱۱، سالار ۸: ۳۰۲، ندوه: ۴۰۸، گنج بخش ۲: ۵۸۹، علمای هند: ۲۴۹، ۲۵۰).

0314 -[۲۳۹۵] ستعلیق، ۲ حمادی الثانی ۱۱۶۶ هـ، ۴۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۲×۲۱.

**[۲۵۰]**

● **شرح جام جهان نما:** آیینهٔ حقایق نما

از **ابراهیم شطاری جنت‌آبادی**، متن از **محمد شیرین مغربی**. شارح به خواهش پیر طریقت **ابوعبدالله محمد خطیرالدین عطاری** معروف به **شیخ محمد غوث گوالیاری** (م: ۹۷۰ هـ) در یک «مقدمه» و چهار «فصل» نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... حمد فزون از عدد و شکر بیرون از حد...

(ن.ک. مشترک ۳: ۱۳۷۸)

0315 -[۳۰۸۰] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۴۳ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۹/۵×۳۰/۵.

● **شرح جواهر سته ← نشراللآلی**

● **شرح رسالهٔ غوثیه ← غوثیه**

**[۲۵۱]**

● **شرح سوادالوجه**

شارح **خواجگی احمد کاسانی** (م ۹۴۹ هـ/۱۵۳۴ م)، متن از **شاه درویش محمد قادری** با شرح حدیث «الفقر سواد الوجه فی الدارین» زندگانی را به صورت داستانهایی کوتاه نقل می‌کند به نثر آمیخته به نظم

آغاز: الحمدلله الذی نور قلوب العارفین... اما بعد، قال الله تعالی و الذین آمنوا... بدان‌ای طالب صادق که ما و تو هرچه این زمان..

(ن.ک مشترک ۳: ۱۵۶۶).

0316 -[۱۵۰۸] نستعلیق، ۱۰۲۵ هـ، کرم خورده، ۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶×۲۵.

● **شرح فتوح الغیب ← مفتاح الفتوح**

عاشق و معشوق و فقر و درویشی.

**آغاز:** الحمدلله کاشف الغمة و الصلوة و السلام علی رسوله خیر البریه اما بعد فقال الغوث الاعظم المتوحش عن غیر الله...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۷۲۱).

0323 -[۴۹۵] نستعلیق، ۱۰۶۲ ﻫ، کرم خورده، ۵۱ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۱۳×۲۱.

**[۲۵۹]**

● **غوثیه:** مکالمات غوث اعظم: شرح الهامات غوثیه: رسالهٔ قدسی

از: **ملوک شاه صدیقی قادری چرتهاولی**، شرح مکالمات **شیخ عبدالقادر جیلانی** است.

**آغاز:** حمد بیحد و ثناء بیعد مر حصرت ذاتی را که حقیقت انسان آیینهٔ مظهر ذات و صفات جلال و جمال...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۷۱۸، موزه. ۲۴۲، گنج بخش ۲: ۸۱۴).

0324 -[۲۴۳۹] نستعلیق روان، کرم حورده، **انجام افتاده**، ۸۲ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۲×۲۲.

**[۲۶۰]**

● **فصوص الحکم، ترجمه**

از: **ناشناس**. متن از **محیی‌الدین** (۵۶۰-۶۳۸ ﻫ) **بن عربی اندلسی**، ترجمهٔ فصوص الحکم ابن عربی است در بیست و هفت «فص».

**آغاز:** سبحان الذی... درین نصوص کمر بر تاویل بسته‌اند و نص تنربه را...

0325 -[۳۴] نستعلیق، مولانا عبدالعلی، کرم خورده، ۷۴ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۰×۱۷.

**[۲۶۱]**

● **فصوص الحکم، شرح**

گزارش از: **خواجه محمد پارسا** (۷۵۶-۸۲۲ ﻫ/۱۳۵۵-۱۴۲۹ م)، متن عربی از **محیی‌الدین** (۵۶۰-۶۳۸ ﻫ) **بن عربی اندلسی**. شارح در دیباجه می‌نویسد: کسانی این کتاب را گزارش کرده ولی بخوبی از عهدهٔ آن بر نیامده مگر آنکه سخن را بدرازا کشانیده‌اند و من گرچه بکوتاهی پرداختم ولی کلید این راز را بدست دادم. وی پیش از پرداختن به گزارش «مقدمه»ای دارد که در آن سلسلهٔ موجودات را شرح می‌دهد.

[۲۵۵]

● **عرایس مقتصر**

ار: **ناشناس**، دربارهٔ عرایس پیامبر، اصحاب و بزرگان اسلام و عرفان نگاشته است.

**آغاز**: الحمد. . اما بعد که این مختصر کتاب عرایس مقتصر بر تواریخ وصال محبوبان...

0320 -[۲۵۲۹] نستعلیق، ۱۱۳۶ ه، ۵۰ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۷×۲۲

[۲۵۶]

● **عشقیه**: حیلات العشاق

ار **قاضی حمیدالدین ناگوری، چشتی بخارایی** (م. ۶۰۵ یا ۶۴۳ ه/۱۲۰۹ یا ۱۲۴۶ م)، با نثر روان و آمیخته به نظم با سربندهای «هیهات، هیهات» و «ای جان من» به آن ظهور که شهود ذات و مقصود صفات است و بر آل و اصحاب و پیران وی باد. بعد از آن، کلمه‌ای چند، که از الهامات است به عقلیات، از جوش است و نه از گوش، از برای دوقیات یاران تحریر یافت

**آغاز**. که خوبتر می‌نماید و بهتر می‌گردد خوبتر . می‌شود حالتش از اول..

(ر ک مشترک ۳: ۱۶۹۸، نسخه‌ها ۲: ۱۲۸۴، موزه ۲۳۹، گنج بخش ۲: ۷۳۳).

0321 -[۹۹۶] نستعلیق، **آغاز افتاده**، ۸۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵

● **عشقیه** ← **وجودالعاشقین**

[۲۵۷]

● **غنیة الطالبین**: ترجمه الغنیه لطالبی طریق الحق

از. **ملا عبدالحکیم** (م. ۱۰۶۷ ه) **بن شمس‌الدین سیالکوتی**، متن عربی از **شیخ عبدالقادر جیلانی** در مسایل فقه و اخلاق از نگاه عرفانی

**آغاز** الحمدلله علی نعمائه و الصلوة علی سیدنا.. همهٔ سپاس مر خدایی راست...

(ر ک مشترک ۳: ۱۷۱۶، موزه ۲۴۲)

0322 -[۶۶۰] نسخ، ۱۱۹۹ ه، کرم خورده، ۲۸۴ برگ، ۲۷ س، اندازه: ۱۵×۲۲/۵.

[۲۵۸]

● **غوثیه**: شرح رسالهٔ غوثیه

شارح از **عبدالواحد**، متن عربی از **عبدالقادر جیلانی**، در مقامات عشق و راز و نیازهای

0331 -[۲۴۵۰/۱۰] نستعلیق، محمد علی لکهنوی، ۱۲۴۰ ه، **آغاز:** بعد از حمد، اما بعد حمد و ثنای ایزد تعالی حکایات چند بر سبیل ایجاز...، ۵۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۱×۱۶.

● **فواتح ← فواتح سبعه**

● **فواتح الاسرار ← فواتح سبعه**

**[۲۶۵]**

● **فواتح سبعه:** فواتح الاسرار: فواتح

از: **قاضی کمال‌الدین میر حسین میبدی** (م: ۹۱۱ ه/۶-۱۵۰۵ م) **فرزند معین‌الدین ترمذی میبدی**، متخلص به **منطقی**، معروف به **قاضی میبدی**، مقدمهٔ «شرح دیوان **حضرت علی**» است در هفت «فاتحه» و هر فاتحه در چندین «فتح» آمیخته به نظم که بعدها از «شرح دیوان» جدا شده و به صورت یک کتاب جداگانه درآمده است.

**آغاز:** سپاس سعادت اساس و شکر عبادت لباس معبودی را که اعلام نبوت...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۷۶۲، گنج بخش ۲: ۷۴۹).

0332 -[۵۰۷] نستعلیق، محمد عاشق قاضی بلخی ظفرآبادی، سه‌شسه ۱۲ شعبان ۱۱۳۰ ه شاهجهان‌آباد، کرم خورده، ۹۵ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۲.

0333 -[۵۰۹] نستعلیق، شیخ عطاءالله ولد شیخ محمد حافظ، ۱۱۱۴ ه، جانپور، آغاز برابر نمونه، ۸۷ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۳×۲۳.

0334 -[۲۰۸۴] نستعلیق، کرم حورده، آغاز برابر نمونه، محشّی، ۲۳۶ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۴×۱۸/۵.

0335 -[۳۱۷۳] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۸۴ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۱۴×۱۸/۵.

**[۲۶۶]**

● **فوایدالسالکین**

از: **خواجه فریدالدین مسعود شکرگنج، بابا فرید** (م: ۶۶۴ یا ۶۶۵ ه/۱۲۶۶ یا ۱۲۶۵ م)، سخنان و مقالات و مناقب پیر او **خواجه قطب‌الدین بختیار اوشی کاکی** (م: ۶۳۳ یا ۶۳۴ ه/ ۶-۱۲۳۵ یا ۱۲۳۷ م) سیر و سلوک و مقامات عارفان است برپایهٔ «مجلس» که برخی از

گزارشی است کوتاه با سربندهای «قوله» برای متن و «یعنی» برای شرح.

**آغاز.** حمد بی‌غایت آن فاطر حکیم راکه آثار انوار صبح وجود را از قعر چاه ظلمت‌آباد عدم برآورد...

(ن. ک. مشترک ۳: ۱۷۳۷، نسخه‌ها ۲: ۱۲۴۱).

0326 -[۳۱۷۹] نستعلیق، کرم خورده، ۲۱۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۲×۱۹/۵.

**[۲۶۲]**

● **فصوص الحکم، شرح**

از. **شیخ حمید منگل کوتی،** منن از **محیی‌الدین** (۵۶۰-۶۳۸ ه) **بن عربی اندلسی.**

**آغاز** آمنت بالله و برسوله... بدانکه چون فضایل المآب شیخ حمید منگل کوتی کتاب فصوص الحکم..

0327 -[۲۱۳۸] نستعلیق، کرم خورده، ۱۷ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۷.

**[۲۶۳]**

● **فصوص الحکم، شرح**

از: **ناشناس.** منن عربی از **محیی‌الدین** (۵۶۰-۶۳۸ ه) **بن عربی اندلسی.**

**آغاز.** . و جلالیه مشرف و متشارف گردد و باین خلعت و تشریف کشف او را مزین...

0328 -[۲۰۲۶] نستعلیق، ۷۴ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۵×۲۳/۵.

**[۲۶۴]**

● **فقرنامه:** آداب درویشی

مسوب به **حضرت جعفر صادق** علیه‌السلام (م: ۱۴۸ ه/۷۶۵ م) در آداب درویشی به گونهٔ سئوال و جواب و سربندهای «اگر ترا پرسد».

**آغاز:** الحمدلله. . اگر ترا پرسند که کلمه چهار کدام‌اند...

(ن. ک. مشترک ۳: ۱۷۵۱، گنج بخش ۲: ۹۵۳، موزه. ۲۴۷، ۲۴۸).

0329 -[۲۲۶۲] نستعلیق، ۷۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۲/۵.

0330 -[۳/۲۴۵۰] نسنعلیق، آغاز: الحمدلله. . ای عزیز بدانکه امام جعفر الصادق علیه‌السلام چنین می‌فرماید هر درویشی را این رساله باشد از راه فقیری...، ۲۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۱×۱۶.

0340 -[۷۴۵] نستعلیق، ۱۱۸۹ هـ، ۴۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱×۱۷/۵.

**[۲۶۹]**

**● کتاب در تصوف**

از: **ناشناس**. در مسایل صوفیان و وحدت و معرفت و توحید با استناد به آیه‌های قرآنی و اقوال بزرگان.

**آغاز:** ... را جز بر سبیل ندود و اتفاق لمحه بیش دست ندهد مانند برقی که ناگاه در لمعان آید...

0341 -[۳۸۹] نسخ، ۲۱۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۲.

**[۲۷۰]**

**● کتاب در تصوف**

از: **ناشناس**. در مسایل عرفانی، نوحید و صمات ذات حق با استناد به آیه‌ها، احادبث و افوال پیامبران و بزرگان.

**آغاز:** قولهم فیما اضیف الی الانبیاء مردمان را اندر زلات انبیاء صلوات الله علیهم...

0342 -[۲/۲۵۶۸] نسخ، ۵۵۶ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۵×۲۶/۵.

**[۲۷۱]**

**● کتاب در تصوف**

از: **ناشناس**. اثریست عرفانی آمیخته با فارسی و عربی که در آن از علما و عرفای بزرگ مانند امام قشیری، ابو عبدالله ترمذی و مشایخ دیگر اسلامی یادآوری نموده و هم مطالبی را دربارهٔ عرفان نگاشته است.

**آغاز:** ... خفیه است در لباس بلا عطا می‌فرستد و در کسوت محنت نعمت می‌دهد...

0343 -[۶۰۸] نسخ، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۲۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵.

**[۲۷۲]**

**● الکلام الابدی باختیارالفقر المحمدی:** ترجمهٔ رسالهٔ فقر محمدی

از: **ناشناس**. متن عربی از **احمد بن ابراهیم واسطی خرامی** در طریق فقر و درویشی حضرت پیامبر ﷺ نگاشته است.

آنها مورخ رمضان ۵۸۴ هجری (۱۱۸۸ م) و برخی ۵۸۵ هجری (۱۱۸۹ م) می‌باشد با سر آغازهای: دولت پابوس حاصل شد، سعادت پابوس دریافته شد و مانند آنـها و در آغاز هر مجلس نام گروهی را می‌برد که در آن مجلس بوده‌اند.

**آغاز**. الحمد. بدانکه این سلوک اسرار الهی و این فواید نامتناهی که...

(ر ک: منزوی ۳: ۱۷۶۵، گنج بحش ۲: ۷۵۰).

0336 -|۱۳۷۶| نستعلیق، محمد مهدی، هفتم شعبان ۱۱۳۸ ه، کرم خورده، احمدآباد، ۲۱ برگ، ۱۵ س، اندازه ۲۴/۵×۱۴/۵

**[۲۶۷]**

## ● فوایدالفواد

از **نجم‌الدین امیر حسن** (م. ۷۲۷ یا ۷۳۸ ه/۱۳۲۷ یا ۱۳۳۸م) **بن علاء سجزی چشتی**، متخلص به **حسن** و معروف به **خواجه حسن دهلوی**. مقامات و سخنان پیر او یعنی **نظام‌الدین اولیاء** است که به مریدان املا می‌کرده و در مدت ۱۴ سال از ۷۰۷ هجری به ترتیب تاریخی گردآورده است و هر مجلس را پس از ذکر تاریخ آغاز می‌کند. دولت پابوس بدست آمد، به سعادت پای بوسی رسید، و مانند اینها.

**آغاز** این جواهر غیبی و این زواهر لاریبی از خزاین تلقین و بهار خانهٔ یقین خواجه راستین لقب یافته

(ر.ک. منزوی ۳: ۱۷۶۹، نسخه‌ها ۲: ۱۳۰۵، سالار ۸: ۱۲۵، گنج بحش ۲: ۷۵۱).

0337 -|۲۶۲۵| نستعلیق، کرم خورده، ۱۱۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۰/۵×۱۳/۵.

0338 -|۲۱۲۴| نستعلیق، ۱۲۵۰ ه، آغاز برابر نمونه، ۲۹۲ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۲۰/۵×۱۵.

0339 -|۰۰۰| نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۲۰۰ برگ، ۱۳ س، اندازه ۲۰×۱۴

**[۲۶۸]**

## ● فیض المراد

از. **مولانا نقشبندی**، در مسایل عرفانی نگاشته است.

**آغاز** سبحانک لا علم لنا الا ما علمتنا .. مبارک الاسم اعزاللقب کریم بحرش...

آغاز: . همه او باشد چون بلاشک اوست لاشک...

(ن ک. مشترک ۳: ۱۲۹۴، گنج بخش ۲: ۷۶۳).

0347 -[۴۹۵/۲] شکسته، محمد علی، ۱۰۶۲ ه، **آغاز افتاده**، ۲۱ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۱۳×۲۱

**[۲۷۶]**

● **گنجنامه:** شرح کنزاً محمصا

از: **خواجگی احمد کاسانی** (م. ۹۴۹ ه/۱۵۴۲ م) به نثر آمیخته به نظم و سربندهای «ای طالب صادق».

آغاز: الحمدلله الذی جعل آدم خلیفة فی الارض، اما بعد فال داود یارب لم خلقت الخلق بدان‌ای طالب صادق .

(ن ک مشترک ۳: ۱۸۳۱، گنج بخش ۲: ۷۷۱)

0348 -[۱۰۰۵] نستعلیق، ۱۰۲۵ ه، ۱۱ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۱۴/۵×۲۵/۵

**[۲۷۷]**

● **لطایف المعنوی فی حقایق المثنوی** (دفتر سوّم)

از: **عبداللطیف عباسی گجراتی** (م. ۱۰۴۸ه/۱۶۳۸م)، شرح مثنوی معنوی **رومی** است.

**آغاز** ... حکمتها یعنی دانشها استوار کرده شد مگر .که حکمت علم یا عمل را گویند.

(ن.ک. مشترک ۳. ۱۶۳۹، سالار ۴. ۱۱۵، موزه. ۶۳۹).

0349 -[۱۴۴] شکسته نستعلیق، ذی‌الحجه ۱۰۹۲ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۲۱۶ برگ، ۲۰ س، اندازه. ۱۶×۲۴

**[۲۷۸]**

● **لوایح**

از: **نورالدین عبدالرحمٰن جامی** (۸۱۷-۸۹۸ ه/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م) دربارهٔ جسم و لطافت روح، خدا و وحدت وجود، به نثر مسجع آمیخته با «رباعی»هایی با سربندهای «لایحه» گویا این کتاب را هدیه به جهانشاه قره قوینلو ترکمان (۸۴۱-۸۷۱ ه) کرده باشد که در عراق و همدان و آذربایجان پادشاهی می‌کرده.

آغاز: الرساله الخامسة الکلام الابدی باختبارالفقرالمحمدی لا اله الا الله محمد رسول الله . در بعضی عرایض که بحدمت آن هدایت پناه ارسال داشته بود ذکر فقر محمدی...

0344 -[۱۳۷۵] نستعلیق، ۹ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۴/۵.

[۲۷۳]

● **الکلام المفید فیما یتعلق بالشیخ والمرید**

از: **محمد یحیی**، معروف به **شاه خوب الله الهآبادی** (۱۰۸۰-۱۱۴۴ ه/۱۶۶۹-۱۷۳۱ م) که متسترک ۳: ۱۸۰۹ ابن سخه را از تألیفات شاه خوب الله دانسته است.

**آغاز** سنایش که بقول بارگاه . اما بعد ابن کتاب است موسوم به کلام المفید فیما یتعلق بالسبخ و المرید

(ن ک: متسترک ۳: ۱۸۰۹).

0345 -[۵۰۶] نستعلیق، ۱۶۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۳×۱۸.

[۲۷۴]

● **کلمات الحق والحق**

از **مولانا شاه رفیع‌الدین دهلوی** (۱۱۶۳-۱۲۳۳ ه/۱۷۵۰-۱۸۱۷ م) اثریست که در سال ۱۱۸۴ ه/۱۷۷۰ م نگاشته و مسایل عرفانی را در ارتباط با شریعت اسلامی مورد بررسی قرارداده است

آغاز: حمدله امابعد ارین ملتمس بندهٔ مسکین محمد رفیع‌الدین الحقه الله سلفه الصالحین بدانشوران نکته رس و روشن ضمیران صبح نفس...

0346 -[۲۹۰۵] شکسته نستعلیق، عزت علی، ۶ ربیع الاول ۱۲۹۰ ه، ۲۶۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۹×۱۹.

● **کلمات خواجه عثمان ← انیس الارواح**

[۲۷۵]

● **کلمات معین‌الدین سجزی**

از: **خواجه معین‌الدین سجزی حسن** (۵۳۷-۶۳۲ ه/۱۱۴۳-۱۲۳۵ م) **بن غیاث‌الدین**، در وحدت وحود و نفی اثبات و مقام ناسوت و لاهوت و ملکوت به روش **«اگر پرسند بگو»**.

آغاز: قال داود یا ربِّ لم خلقت الخلق قال الله تبارک و تعالیٰ کنت کنزاً مخفیاً... بدان ای طالب صادق که عالم و آدم هیچ چیز از نام و نشان...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۸۹۰، گنج بخش ۲: ۶۷۰).

0357 -[۶-۱۵۱۵] رمضان ۱۰۲۵ ه، کرم خورده، ۱۴ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۱۶×۲۵

**[۲۸۱]**

## ● مرآة العارفین

از: **مسعود بیگ بخارایی** (م: ۸۰۰ ه/۸-۱۳۹۷ م یا ۸۳۶ ه/۱۴۳۳ م) در مراتب سه گانهٔ عرفان علم الیقین، عین الیقین و حق الیقین با سربندهای «کشف» و «نکته».

آغاز: الحمدلله الذی خلق آدم علی صورته و تلاتل فی لوح... اما بعد بدان که لسان وقت ناطق است و عین غیب متشاهد..

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۸۹۲، نسخه‌ها ۲: ۳۷۳، موزه. ۲۲۶، سالار ۵: ۱۴۱، علمای هند. ۲۲۶، مرآه العلوم ۳. ۲۳۵، علمای هند: ۲۲۶، ندوه. ۲۹۸).

0358 -[۱/۱۹۸] نستعلیق، جمعه ۱۶ ربیع الثانی ۱۰۲۴ ه، کرم خورده، ۱۲۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱×۱۷

**[۲۸۲]**

## ● مرآة المحققین

از شیخ قطب عالم محمد بن شیخ محمد بن شیخ عبدالرحیم، عبر از آن است که در مشترک ۲: ۹۸۲ و ۳: ۱۸۹۶ معرفی شده است.

آغاز: الحمدلله... عرض می‌دارد اوقات گذشته ذوق و حضور بعضی کلمات و نکات ورود و ظهور می‌یابد...

(ن.ک: مشترک ۲: ۹۸۲ و ۳: ۱۸۹۶).

0359 -[۱۱۷] شکسته نستعلیق، محمد طاهر خان، پنجشنبه ۱۶ شوال ۱۱۱۸ ه، ۴۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۰.

**[۲۸۳]**

## ● مرآة الوصول: ملفوظات مغربی

از: **مولانا محمد قاسم**، در رموز و اشارات عرفانی نگاشته است.

**آغاز:** لا احصی ثنا علیک کنه و کل ثناء و یعود الیک کل عن...

(ن ک: مشترک ۳: ۱۸۵۲، موزه ۲۶۲، سالار ۴: ۲۹۳، ۲۹۶، ۸: ۲۵۸، ۲۶۰، ۲۸۵، ۳۰۲، کرزن: ۳۰۱ و ۳۲۶، ملاّ فیروز: ۱۶۵ و ۱۶۶، حبیب گنج ۱: ۷، ندوه: ۲۶۲ و ۴۳۸).

0350 -[۲۴] نستعلیق، کرم خورده، ۷۵ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۰×۱۷.

0351 -[۲۲۵۸/۵] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۲۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۹×۱۴.

0352 -[۲۳۹۴] نستعلیق، معظم خان مهمندی، ۱۱۶۶ هـ، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، کرم خورده، ۴۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۰.

0353 -[۳۰۶۴] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۸ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۴×۲۲/۵.

0354 -[۱۹۳۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز:** این رساله است مسمی به لوایح در بیان معارف...، ۱۵۴ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۱×۱۸

0355 -[۲۰۰۴] شکسته، **آغاز افتاده** . اصحی وجودک فی الدنیا وجودک...، ۲۶ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۳×۲۰/۵.

**[۲۷۹]**

## ● مذاق الصوفیه

از **حبیب الله قنوجی** (م ۱۱۴۰ هـ/۸-۱۷۲۷ م) به دستور محمد تافب عرف معرف الله در عرفان در یک «مقدمه» و نه «جوهر» و نه «تبصره» نگاشته است جوهر ۱- در مرتبهٔ احدیت، ۴- در مرتبهٔ ارواح، ۵- در مرتبهٔ مثال، ۶- در مرتبهٔ شهادت، ۷- در مراتب عروج، ۸- در شبهات توحید و تصوف، ۹- در اجوبهٔ آن.

**آغاز:** حمد بیحد مر جلیلی راکه اما بعد می‌گوید فقیر حبیب الله...

0356 -[۲۷۷۴] نستعلیق، کرم خورده، ۴۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴×۲۱/۵.

**[۲۸۰]**

## ● مرآة الصفا

از: **خواجگی احمد کاسانی** (م ۹۴۹ هـ/۱۵۳۲ م)، از جملهٔ رسایل عرفانی کاسانی است با تأویل حدیث کنت کنزاً مخفیاً . آغاز می‌شود. پس آفرینش و اینکه دل انسان عرش الهی است و آیینهٔ دل محل نزول و جلوه‌گاه خداست.

**آغاز:** ... خدای متعال مبرا از تصور که متجلی است فی کل حال...

0363 -[۷۴۶] نستعلیق، **آغاز افتاده**، ۳۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۱×۱۷/۵.

**[۲۸۷]**

● **مفتاح الفتوح:** شرح فتوح الغیب

شارح: **شیخ عبدالحق محدث دهلوی (۹۵۸-۱۰۵۲ ه/۱۵۵۱-۱۶۴۲ م)**، متن از **شیخ عبدالقادر جیلانی**. در ۱۰۲۳ هجری مفتاح الفتوح را به انجام رسانده است. در شرح فارسی پس از شرح دیباچه متن، هشتاد «مقاله» (فول) است و در پایان «خاتمه»ای.

**آغاز:** هذا الکتاب فتوح الغیب سیدنا و مولانا العلامه الشیخ... محمد عبدالقادر الحسیبی الجیلانی...

(ر.ک: منزوی ۳: ۱۷۲۹، نسخه‌ها ۲: ۱۴۰۵، موره: ۲۴۴، سالار ۸. ۱۸۲، شفیعه. ۵۱، گنج بحث ۲: ۷۴۱، علمای هند ۱۰۹).

0364 -[۱۴۹] نستعلیق، منور حسین بن سید قاسم نذر بن سید مبارک نظر، ۶ جمادی‌الاول ۱۲۷۰ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۴۰ برگ، ۳۱ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵.

0365 -[۱۶۴] نستعلیق، سید عبدالرزاق، ۲۵ جمادی‌الثانی ۱۲۰۱ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۹۸ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵×۲۵/۵.

0366 -[۲۴۴۳] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۱۸۴ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۴.

0367 -[۲۶۷۴] نستعلیق، سید ناظم حسین رضوی موهانی، ۱۲۸۲ ه، **آغاز افتاده**: .. ابومحمد مکتی بابی عبدالرحمن عیسی شرف الاسلام جلال العلما سراج العراق و المصر ذواللسانین و البیانین...، ۲۲۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۱/۵×۲۷.

0368 -[۳۱۰۸] شکسته نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**. ... متفیان کرده‌اند از غم و اندوه و تنگی نجات می‌یافتی ...، **انجام افتاده**، ۹۵ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵.

● **مکالمات غوث اعظم ← غوثیه**

**[۲۸۸]**

● **مکتوبات اشرفی**

گردآورنده: **عبدالرزاق حسن حسینی سمنانی**، او مُرید **سید اشرف جهانگیر سمنانی**

آغاز: الحمدلله رب العالمین و لا اله هو الباطن...

(ر ک مشترک ۳: ۱۸۹۷).

0360 -[۲۲۶۸] نستعلق، کرم خورده، ۲۵ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۴×۱۰.

**[۲۸۴]**

● **مراتب الوجود**

از **نورالدین محمد عبدالله شیرازی** (زنده در ۱۰۵۶ ه/۱۶۴۷ م) برای طالبان مطالب وحدت و توحید و سالکان مسلک تجرید و تفرید و شرح اصطلاحات ارباب ذوق و شهود و کلام ایشان در توحید در ۱۰۳۸ هجری نگاشته است.

آغاز الحمدلله این رساله‌ایست مسمی بمراتب الوجود مشتمل... ملخّص اصطلاحات ارباب ذوق و شهود..

(ر ک مشترک ۳: ۱۹۰۳، نسخه‌ها ۲: ۱۳۷۷، کرزن: ۳۳۶، مرآة العلوم ۳: ۲۲۲).

0361 -[۳۴۰۹] نستعلیق، ۱۲۹۷ ه، ۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵.

**[۲۸۵]**

● **مرادالمریدین و مرام المرادین**

از **محمد مراد علی بن شرف‌الدین**، رسالهٔ مختصریست دربارهٔ بیعت که در سال ۱۰۸۶ ه آن را در دوارده «فصل» نگاشته است فصل اول: در بیان دلایل نبوت، فصل دوم. در بیان بیعت کردن مرید، فصل چهارم در بیان آداب مرید، فصل هشتم: در بیان دعا و نماز و استخاره و ادعیه، فصل دهم: در بیان ذکر، فصل دوازدهم: در بیان خلافت حقیقی و مجازی و شرایط آن و بیان جواز خلافت و آداب خلیفه.

آغاز: .. سید الکونین و الثقلین و الفریقین من عرب و من عجم...

(ر ک سالار ۸ ۱۹۸)

0362 -[۵۱۲] نستعلیق، کرم خورده، آغاز افتاده، محشّی، ۲۸۶ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۱×۱۹

**[۲۸۶]**

● **مصطلحات مشایخ**

از **مولانا نقشبندی**، شامل اصطلاحات عرفانی و تصوفی است.

**آغاز:** ... القرون الاولی چگونه گفتی عند ربی فی الکتاب...

0372 -[۲۱۵۳] نستعلیق، ۸۹۹ هـ، **آغاز و انجام افتاده**، ۲۸۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۷×۹/۵.

**[۲۹۲]**

● **مکتوبات عبدالقدوس:** مکتوبات قدوسیه

از: **شیخ عبدالقدوس چشتی گنگوهی** (م: ۹۴۵ هـ/۱۵۳۸ م) صد و نود و دو نامهٔ عرفانی است به مریدان که آنان را پند و اندرز صوفیانه می‌دهد و مسایل عرفانی و سلوک را می‌آموزاند، به نثر آمیخته به نظم. این نامه‌ها به نام **قاضی رکن‌الدین، راجوی سروانی، شیخ مبارک، سید احمد دانشمند، هیبت خان سروانی** وغیره نگاشته شده است.

**آغاز:** ... این مدبر که بصد هزار بند شقاوت گرفتار در دام ادبار است بر خود...

(ن. ک: مشترک ۳: ۱۹۹۶، سالار ۸: ۱۶۲).

0373 -[۳۱۹۶] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۲۸۱ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۸.

● **مکتوبات قدوسیه ← مکتوبات عبدالقدوس**

● **مکتوبات قیوم ثانی ← مکتوبات محمد معصوم**

**[۲۹۳]**

● **مکتوبات مانکپوری**

از: **شیخ حسام‌الدین مانکپوری** (م: ۸۵۲ هـ/۱۴۴۸ م) **بن مولانا خواجه بن جلال‌الدین** شامل ۱۱۷ نامهٔ عرفانی است.

**آغاز:** حمد وافر و ثنای متکاثر مر صانعی راکه جمیع مصنوعات بخطاب و احد .

(ن. ک: مشترک ۳: ۲۰۰۱).

0374 -[۲۸۷۵/۱] نستعلیق، نور خان ولد میر خان، کرم خورده، ۱۱۳ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۴×۱۸.

**[۲۹۴]**

● **مکتوبات مجدد الف ثانی (دفتر ۱ و ۲):** مکتوبات امام ربّانی

از: **شیخ احمد** سرهندی معروف به **مجدد الف ثانی** (۹۷۱-۱۰۳۴ هـ/۱۵۶۴-۱۶۲۴ م)،

(م. ۸۰۸ ه‍/۱۴۰۵ م) بود که نامه‌های او را در سال ۸۶۹ ه‍/۱۴۶۵ م گردآورده است.

**آغاز** الحمدلله الذی کتب . اما بعد می‌گوید خوشه چین خرمن اخلاق صوفیه...

(ن ک. منترک ۳: ۱۹۷۸).

0369 -[۲۱۹۸] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده، ۷۲ برگ، سطر مختلف،** اندازه: ۲۲×۱۴/۵

● **مکتوبات امام ربّانی ← مکتوبات مجدد الف ثانی**

**[۲۸۹]**

● **مکتوبات به نام فتح الله**

از **ناشناس** نامه‌هایی است پراکنده در مسایل عرفانی که ارادتمندان **شیخ فتح الله** به او فرستاده‌اند

**آغاز**: .. حسب الله پسر گرامی خواجه بود فیض ارشاد او توجه شیخ تاج‌الدین که خیلی مرتاض و حصور باطنش به

0370 -[۶۳۵] شکسته، **آغاز و انجام افتاده،** ۸ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۳×۲۱/۵

**[۲۹۰]**

● **مکتوبات شیخ شرف‌الدین منیری**

از **شیخ شرف‌الدین احمد** (۶۶۱-۷۸۲ ه‍/۱۲۶۳-۱۳۸۰ م) **بن یحیی منیری،** از وی سه مجموعه به صورت نامه‌های عرفانی در دست است که تاریخ گردآوری آنها در نسخه‌ها و منابع گوناگون آمده است و مشهور به «مکتوبات صدی» است که به قاضی شمس‌الدین حاکم قصبهٔ جوسر (جوسه) نوشته و با پرسشهایی او را پاسخ گفته است

**آغاز** مکتوب سصت و دوم در مسلمانی و آوردن به. حرد برهان..

(ن ک منترک ۳: ۲۰۱۱، موره ۲۷۵، سالار ۸: ۱۳۷ نسخه‌ها ۲: ۱۴۳۶ [آغاز برابر نیست]).

0371 -[۳۲۰۳/۳] نستعلیق، لطف الله، ۱۱۱۴ ه‍، ۱۱۱ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۰/۵×۲۹.

**[۲۹۱]**

● **مکتوبات شیخ قطب بن محیی انصاری**

از **شیخ قطب بن محیی بن محمود انصاری،** در حدود هفتاد مکتوب عرفانی اوست

آغاز الحمدلله العلی الاعلی والصلوه والسلام علی رسوله محمد. اما بعد، ابن لالی ست مشوره و

(ن.ک: مشترک ۳: ۲۰۰۹، گنج بحتش ۲ ۸۲۲، مرآة العلوم ۱: ۲۲۹).

0381 -[۹۹۸] نستعلیق، کرم خورده، ج ۱، ۷۲ برگ، ۲۴ س، اندازه. ۱۳×۲۲/۵

**[۲۹۶]**

● **مکشوفات حضرت فاخر**

از: **محمد فاخر زایر عباسی الهآبادی** (۱۱۲۰-۱۱۶۴ ه/۱۷۰۸-۱۷۵۱ م)

**آغاز:** بعد الحمد و الصلوة نموده می آید که در مکه معظمه از حرابی حال باطن ..

0382 -[۵۳۴] نسعلیق، علی کبیر معروف به محمد مبرنجان، جمعه ۱۴ رمضان ۱۲۶۳ ه، کرم خورده، ۴۵ ص، ۱۳ س، اندازه. ۱۲×۱۹

**[۲۹۷]**

● **ملفوظات حضرت سید حسن رسول نما**

از **میر سید هاشم سرهندی**، در حوارق و احوال سید حسن رسول نما (م ۲۴ سعبان ۱۱۰۳ ه/۱۷ آوریل ۱۶۹۲ م) نگاشته است در حدیث «فایده»

**آغاز.** حمدله . ملفوظات من تصنیف میر سید هاشم سرهندی فاتحهٔ اول در بیان بعضی از احوال خیر مآل میر سید حسن رسولنما .

0383 -[۲۱۸۵] نستعلیق، سید محمد نظام‌الدین حنفی نقشبندی هاپوری، ۲۸ ربیع‌الثانی ۱۳۰۰ ه، ۶۵ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۵.

● **ملفوظات شیخ حسام‌الدین مانکپوری ← رفیق العارفین**

● **ملفوظات شیخ محمد افضل الهآبادی ← ارض الحقیقه**

● **ملفوظات مغربی ← مرآة الوصول**

**[۲۹۸]**

● **ناشناخته**

از: **ناشناس**. رساله‌ها یکی نیستند. در سلوک و معرفت الهی و کرامت اولیاء و دوستی آل بیت علیهم‌السلام.

**آغاز** الحمدلله الذی... بدانکه اهل تحقیق و اخص خواص اهل الله در اصول دین نگاهی

مکاتیب و نامه‌های عرفانی اوست در سه «دفتر»، دفتر اول گردآوری از **یار محمد جدید بدخشی طالقانی** به نام «در معرفت» به سال ۱۰۲۵ ه/۱۶۱۶ م دارای ۳۱۳ نامه، دفتر دوم گردآوری از **عبدالحی بن خواجه چاکر حصاری** دارای ۹۹ نامه و دفتر سوم به نام «معرفت الحقایق» دارای ۱۲۸ نامه است.

**آغاز دفتر ۱**: حمدله... اما بعد نموده می‌آید که این دفتر اولست از مکتوبات قدس آیات حضرت غوث المحققین..

**آغاز دفتر ۲**: حمدله اما بعد فهذه مکاتیب . و معارف عجیبه و اسرار لطیفه و دقایق شریفه.

**آغاز دفتر ۳** حمدله. . این کلمات طیبات و حروف عالیات که هر نقطه از آن مرکز پرکار دلها...

(ن ک متسرک ۳ ۲۰۰۱، گنج بخش ۲. ۸۲۰، سالار ۸: ۱۷۹، شیفته: ۶۱، ندوه: ۱۶۳، ۲۸۶، ۱۲-۳۱۰)

0375 -[۲۱۲۵] نستعلیق، عبدالنبی بن حاجی، صفرالمظفر ۱۱۲۱ ه، **دفتر ۱**، ۳۷۷ برگ، ۱۹ س، اندازه ۱۱×۱۸/۵

0376 -[۱۷۴۰] نستعلیق، **انجام افتاده، دفتر ۱**، ۲۴۱ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵.

0377 -[۱۴۴۴/۱] کرم خورده، **آغاز افتاده** .. یازدهم در بیان احوالی که مناسب مقدمات. ، **انجام افتاده، دفتر ۱**، ۲۰۷ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۱۹×۳۰.

0378 -[۳۵۶] نسخ، کرم خورده، عناوین شنگرف، **دفتر ۲**، ۸ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۴×۲۳.

0379 -[۱۴۴۴/۲] نسخ، کرم خورده، عناوین شنگرف، **دفتر ۲**، ۸ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۴×۲۳

0380 [۱۸۲۲] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز**: مکتوب دو صد سی‌ام به شیخ یوسف برگی صدور یافت در علو همت و عدم اکتفا .، **انجام افتاده، دفتر ؟**، ۲۰۱ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۶/۵×۲۴/۵.

**[۲۹۵]**

● **مکتوبات محمد معصوم (ج ۱)**: مکتوبات قیوم ثانی: وسیلة السعادات

از **خواجه محمد معصوم سرهندی مجددی** (۱۰۰۹-۱۰۷۰ ه/۱۶۰۰-۱۶۵۹ م) که در سه جلد گردآوری شده است

● **نشاط العاشقین ← نشاط العشق**

**[۳۰۰]**

● **نشاط العشق:** نشاط العاشقین

متن رساله مشهور به «غوثیه» از: **شیخ عبدالقادر جیلانی** به عربی، گزارش فارسی از **عبدالله بن حسن (حسین) بن علی مکی حسینی جیلانی** است و این جز «نشاط العشق» **ملوک شاه صدیقی گجراتی** است

**آغاز:** الحمدلله کاشف الغمة و الصلوة... عبارت فارسیه سپاس و ستایش مرآن واجب الوجودی را که احدیت را .

(ن.ک: مشترک ۳: ۲۰۶۷، سالار ۸: ۱۱۲، کرزن: ۲۹۸، موزه: ۲۸۰، گنج بخش ۲: ۸۴۰)

0390 -**[۴۹۵/۱]** نستعلیق، حافظ غلام محمد، ۱۰۶۱ هـ، کرم خورده، ۱۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۱.

0391 -**[۲۷۳۳]** نسخ، **آغاز افتاده:** .. علمیه و اعیان ممکنات را حجاب اسماء گردانید و اسماء...، ۴۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۰.

**[۳۰۱]**

● **نشراللآلی:** شرح جواهر سته

متن و شرح از: **محمد اکرم** (از سدهٔ تشم هجری) **بن محمد علی بن قطب المشایخ الله‌بخش براسویی چشتی.** در شش «جوهر»: ۱- احتیاج به موصل الی الله (دو فصل)، ۲- طریق وصل به سوی حق (سه فصل)، ۳- اذکار و اشغال و طرق مراقبت و مشاهده (دو فصل)، ۴- لطایف باطنه، ۵- مشاهدات انوار و مکاشفات اسرار (دو فصل)، ۶- در بیان تجلیات.

**آغاز:** بسم... حمد مر صمدی را که شرح کرد صدور مؤمنان... و بعد حمد می‌گوید فقیر حقیر محمد اکرم بن محمد علی شیخ المشایخ...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۳۹۵، ۲۰۶۹).

0392 -**[۳۲۵۴]** نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۵۷ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۱۶/۵×۲۸/۵.

0393 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... است از اش جی وی (کذا) قابل برقی است تا بحد یکه بعد تصفیهٔ مظهر جمیع صفات...، ۶۰ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۱۶×۲۷.

بر روی اهل کلام...

0384 -[۱۱۲۰] شکسته نستعلیق، کرم خورده، ۵۶ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۶/۵×۱۷/۵.

0385 -[۱۵۰۳] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز**: حمد بیحد و ثنای بیعد مر خالق احد و رازق صمد را که برگزیدهٔ بشر را بر کل مخلوقات...، **انجام افتاده**، ۱۳۶ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۲۳×۱۴

0386 -[**۱۵۳۹**] نستعلیق، رساله‌ایست عرفانی با استناد به آیه‌های قرآنی، احادیث و اقوال بزرگان، **آغاز افتاده**: ... وقوت این درجه کرامت فرموده است که بآن درجهٔ انبیا نمی‌رسند پس اغلب که از جانب خاطر زوج بی‌جانخواهد بود...، **انجام افتاده**، ۱۹۸ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۲۰/۵×۱۲/۵.

0387 -[۳۵۱۰] نستعلیق، کرم خورده، رساله‌ایست در طریقت با سر آغازهای «نقل است»، **آغاز افتاده**: . که متفرق احکام معارف ربانیست و وساوس شیطانی را...، **انجام افتاده**، ۷۸ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۲۴×۱۴/۵.

**[۲۹۹]**

## ● نزهت الارواح

از: **امیر حسینی هروی، رکن‌الدین حسین معروف به امیر سادات** (م: ۷۱۷ یا ۷۱۸ یا ۷۱۹ ه‍/۱۳۱۸ یا ۱۳۱۹ یا ۱۳۲۰) **بن عالم غوری بن ابی‌الحسن حسینی**. به نثر مسجّع آمیخته به نظم در ۷۱۱ یا ۷۲۱ هجری در ۲۸ «فصل»: فصل ۱- ابتدای سلوک، ۵- بدو حلقت، ۱۰- آغاز فطرت، ۲۰- اجتهاد وجد، ۲۵- ارشاد و انتباه، ۲۸- ختم کتاب.

**آغاز** الحمدلله . رکن الحق والدین حسین بن عالم بن ابی‌الحسن الحسینی...، بتوفیقش چو طبعم شد نوا ساز/سخن را هم بنامش کردم آغاز...

(ن ک مشترک ۳: ۲۰۵۶، نسخه‌ها ۲: ۱۴۵۲، گنج بخش ۲: ۸۳۶، سالار ۸: ۱۲۹ و ۲۵۰، کرزن. ۲۹۱، موزه. ۲۷۹).

0388 -[۱۶۹] نستعلیق، سدهٔ ۱۲ ه‍، کرم خورده، ۸۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۵×۱۵/۵.

0389 -[**۱۳۷۳**] نستعلیق و نسخ، نسخ: ریاست علی بن سید رحمن علی جونپوری، نستعلیق: مکند لعل ولد رای شیو لعل، سه شنبه ۹ شوال ۱۲۶۵ ه‍، جونپور، آغاز برابر نمونه، ۷۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۵.

عربی اندلسی (۵۶۰-۶۳۸ ه) که جامی در ۸۶۳ هجری آن را به انجام رسانده است با «مقدمه» و «فصلها»یی که به ترتیب «فصل»ها را شرح می‌دهد.

**آغاز.** الحمدلله الذی جعل صفائح قلوب ذوی الهمم قابله لنقش فصوص الحکم.. سپاس بیقیاس نثار حضرت خداوندی تعالیٰ و ..

(ن ک: مشترک ۳: ۱۷۴۰، سالار ۸: ۱۶۰ و ۲۸۲، ایوانف. ۵۹۷، گنج بخش ۲. ۷۴۶، ندوه: ۳۲۸، مرآة العلوم ۱: ۲۲۴).

0397 -[۲/۶۰-۱۲۵۴] نستعلیق، ۵۲ برگ، ۲۷ س، اندازه. ۲۹×۱۸/۵

**[۳۰۶]**

● **وجودالعاشقین:** عشقیه

از: **سید محمد گیسودراز** (۷۲۰-۸۲۵ ه/۱۳۲۰-۱۴۲۲ م)، گفتاری است عرفانی به نثر آمیخته به نظم، در عشق و عاشق و معشوق، با گواه آوردن از آیات و سخن بزرگان

**آغاز:** سپاس بیعد و ستایش بحد و مر قادر مطلق و حاکم بر حق و جانان عاشقان و صاحب جملهٔ جهان را درود بی‌قیاس مر احمد حق شناس...

(ن ک: مشترک ۳: ۲۰۹۸، سالار ۸. ۱۵۰، مرآة العلوم ۱ ۲۳۱، ندوه ۳۳۰)

0398 -[۲۲۵۸/۴] نستعلیق، ۸ برگ، ۱۴ س، اندازه. ۹×۱۴.

● **وسیلة السعادات ← مکتوبات محمد معصوم**

**[۳۰۷]**

● **هدایة الاعمی**

از. **محمد حسین خباز کشمیری** (م: ۱۰۵۲ ه/۵-۱۶۴۴ م) در هجده «باب»: ۱- در بیان آنکه از اجمال به تفصیل از وحدت به کثرت، از احد به عدد رسیدن، ۵- شریعت، طریقت، حقیقة الحقیقه از وجه فرایض و سنن، ۱۰- علم و حقیقت آنکه عالم را ظاهری و باطنی است، ۱۵- باغ و گلزار و بدن و احوال آن، ۱۸- شریعت حضرت رسالت (ص)

**آغاز:** الحمدلله الذی خلق السموات و الارض و جعل الظلمات و النور... و اما بعد بدان ای طالب حق و سالک راه مطلق می‌گوید فقیر...

(ن.ک: مشترک ۳: ۲۱۱۳، گنج بخش ۲: ۸۵۶، موزه: ۲۸۴).

[۳۰۲]

● **نصوص الخصوص فی شرح الفصوص:** شرح فصوص الحکم

از **رکن‌الدین شیرازی** (م: ۷۴۴ ه‍/۴-۱۳۴۳ م). متن عربی از: **محیی‌الدین** (م: ۶۳۸ ه‍/۱۲۴۰ م) **بن عربی اندلسی**. در مصطلحات عرفانی نگاشته است.

آغاز: ... در ملک خود او را خلیفهٔ خود گردانید او را بابن تشریف دیگر مشرف گردانید...

(ن ک: مشترک ۳: ۱۷۳۷، گنج بخش ۲: ۷۴۵، ندوه: ۲۳۹).

0394 -[۱۴۷۸] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۴۲۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۲×۱۹.

[۳۰۳]

● **نصیحت السالکین**

از **سید احمد بن جلال‌الدین کاسانی نقشبندی، معروف به خواجگی احمد و مخدوم** اعظم (م: ۹۴۹ ه‍/۱۵۳۲ م)، پند و اندرزهای صوفیانه است باسربندهای «ای طالب صادق» و سر عنوانهای «نصیحت».

آغاز: حمد بحد و ثنای بعد خدای را جل جلاله از کمال...

(ن ک: مشترک ۴: ۲۴۸۳، گنج بخش ۲: ۶۶۶، موزه: ۲۲۴).

0395 -[۱۵۰۷] نستعلیق، ۱۰۲۵ ه‍، کرم خورده، ۱۲ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶×۲۵.

[۳۰۴]

● **نفحات السالکین**

از **خواجگی احمد کاسانی** (م: ۹۴۹ ه‍/۱۵۳۲ م)، در شرح و تأویل حدیث «فی ایام دهرکم نفحات الا فتعرضوا لها» به نثر آمیخته به نظم با سربندهای «ای طالب صادق».

آغاز: الحمدلله الذی طهر نفوس السالکین بتجلیات نفحات اسمائه... اما بعد قال النبی ﷺ ان لربکم فی ایام دهرکم نفحات الا فتعرضوا لها...

(ن ک: مشترک ۳: ۲۰۷۲، گنج بخش ۲: ۶۶۶).

0396 -[۱۵۱۱] نستعلیق، محرم ۱۰۲۵ ه‍، کرم خورده، ۹ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶×۲۵.

[۳۰۵]

● **نقدالنصوص فی شرح نقش الفصوص**

شارح: **عبدالرحمان جامی** (۸۱۷-۸۹۸ ه‍/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م)، متن از **محیی‌الدین بن**

## بخش نهم

# فلسفهٔ عملی

**[۳۱۰]**

### ● آداب الصالحین

از: **شیخ عبدالحق محدث دهلوی** (۹۵۸-۱۰۵۲ ه/۱۵۵۱-۱۶۴۲ م) **فرزند سیف‌الدین ترک بخارایی**. مشتمل بر هفت «باب». باب اول: در آداب اکل، دوم: در آداب نکاح، سوم: آداب محبت و اخوت، چهارم: حقوق مسلم و قرابت و رحم، پنجم: عزلت، ششم سفر، هفتم: در امر به معروف و نهی از منکر.

**آغاز:** جمیع محامد از ازل تا ابد از هر حامدی که باشد بر هر صفت کمال...

(ن ک: مشترک ۴: ۲۲۰۶).

0403 -[۳۲۵۸] نستعلیق، سید مطلوب حسین، شوال‌المکرم ۱۲۹۵ ه، ۶۹ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۱×۲۷

**[۳۱۱]**

### ● آداب الولاة: سلوک ولاة العدل

از **محمد باقر** (م: ۱۱۱۰ ه/۱۶۹۹ م) **بن محمد تقی مجلسی** در دو فصل. ترجمهٔ وصیت حضرت علی (ع) به مالک اشتر و ترجمهٔ احادیث و نامه‌ها دربارهٔ کشورداری است

**آغاز:** الحمدلله... اما بعد این رساله‌ایست در ترجمهٔ بعضی از احادیث شریف..

(ن.ک: مشترک ۴: ۲۲۰۹، موزه: ۲۹۰، آزاد ۱: ۳۸).

0404 -[۱۵۷۱] نستعلیق، ۲۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۲.

**[۳۱۲]**

### ● ابواب الجنان

از: **رفیع‌الدین محمد قزوینی**، متخلص به **واعظ** (م: ۱۰۸۹ ه/۱۶۷۸ م) در سه جلد، نخستین جلد را به روزگار شاه عباس (۱۰۵۲-۱۰۷۷ ه) و دومین را به روزگار شاه سلیمان (۱۰۷۷-۱۱۰۵ ه) به سال ۱۰۷۹ ه/۱۶۶۹ م و سومین جلد را فرزند او **محمد**

0399 -[۳۰۸۳] نستعلیق، کمال محمد بن جمال محمد برهانپوری، جمعه ۲۵ ربیع الاول ۱۱۶۵ هـ، ۲۳۲ برگ، ۱۱ س، اندازه. ۱۲/۵×۲۰

[۳۰۸]

● **هدایت الطالبین**

از **مولانا شاه ابوسعید مجددی** (۱۱۹۶-۱۲۵۰ هـ/۱۷۸۱-۱۸۳۵ م) **بن شاه صفی القدر فاروقی بن عزیز القدر بن محمد عیسی بن سیف‌الدین بن خواجه معصوم بن مجدد الف ثانی**، در دیباجه می‌گوید. به هنگامی که در لکهنو بوده به خواهش یاران در سیر و سلوک نفشبندیه در هشت «فصل» نگاشته است

**آغاز**. بعد از حمد و صلوة کمینهٔ درویشان ملک بیگ و عار ایشان ابوسعید مجددی نسباً و طریقةً .

(ن ک مشترک ۳ ۲۱۱۹، نسخه‌ها ۲: ۱۴۸۷، گنج بخش ۲ ۸۵۶، علمای هند. ۷۵، موزه ۲۸۴)

0400 -[۴۲] شکسته نستعلیق، ۷ محرم‌الحرام ۱۲۲۵ هـ، ۴۲ برگ، ۱۴ س، اندازه ۱۳×۲۰

0401 -[۲۵۵۶] نستعلیق، احمد علی رضوی، چهارشنبه ۲۱ ذیقعده ۱۲۷۸ هـ، آغاز برابر نمونه، ۴۰ برگ، ۱۴ س، اندازه ۱۲/۵×۲۱/۵

[۳۰۹]

● **همعات**

از **شاه ولی‌الله محدّث دهلوی** (۱۱۱۴-۱۱۷۶ هـ/۱۷۰۳-۱۷۶۲ م) در سلوک در ۲۲ «همعه» که در خاتمه تاریخ انجام را جمادی الثانی ۱۱۴۸ هجری یاد کرده است. همعه ۱- مقصد بعثت آن حضرت ﷺ، دین محمدی را ظهری و بطنی‌ست . ، ۱۰- نسبت سکینه، ۲۰- سلوک راه، دو قسم است، ۲۲- بحث نسبی است از اسباب حوادث.

آغاز الحمدلله الذی اصطفی طائفه من عباده لنفسه و اصطفاهم. اما بعد می‌گوید ولی‌الله بن عبدالرحیم این کلمه چند است که از رشحات الهام بر قلب این شبفته...

(ن.ک مشترک ۳: ۲۱۲۸، علمای هند ۲۵۰، ندوه ۳۳۲)

0402 -[۱۴۲۲] شکسته نستعلیق، عبدالباری انصاری، ربیع الاول ۱۲۷۳ هـ، جونپور، ۲۷ برگ، ۲۳ س، اندازه ۱۷×۲۷

❊

0411 -**[۶۶۲]** نسخ، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۴۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۸/۵×۱۲.

0412 -**[۴۳۶]** نستعلیق، **آغاز**: .. داده بسر منزل کمال و گم شدگان بوادی سلوک...، **انجام افتاده**، ۱۵۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۴.

**[۳۱۵]**

● **اخلاق محسنی**: جواهرالاسرار

از: **ملا حسین واعظ کاشفی** (م: ۹۱۰ ه/۵-۱۵۰۴ م)، برای سلطان حسین میرزا بایقرا (۸۷۳-۹۱۱ ه)، بنام پسرش محسن میرزا به سال ۹۰۷ ه/۱۵۰۱ م در «چهل باب» در سه موضوع فلسفهٔ عملی: «کشورداری»، «تدبیر منزل» و «اخلاق» نگاشته است.

**آغاز**: حضرت پادشاهی علی الاطلاق عزت کلمه و جلت عظمته منشور دولت .

(ر. ک: منزوی ۴: ۲۲۲۲، سالار ۶: ۹۳، پارس: ۵، ملا فیروز: ۲۳۲، موزه: ۲۹۸).

0413 -**[۱۲۸۶]** شکسته، عبدالکریم، سه شنبه ۲۴ رمضان ۱۱۴۸ ه، ۱۶۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۰×۲۱

0414 -**[۱۷۲۸]** نستعلیق، محمد لطیف بن شریف، پنجشنبه محرم ۱۱۰۷ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۹۴ برگ، ۱۹ س، اندازه ۲۴/۵×۱۳/۵.

0415 -**[۱۹۱۳]** نستعلیق، عبدالقادر، ۱۰۸۴ ه، آغاز برابر نمونه، ۶۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۵/۵×۲۱.

0416 -**[۲۷۷۴]** نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۲۲۳ برگ، ۱۳ س، اندازه ۲۲×۱۳/۵

0417 -**[۲۹۰۸]** نستعلیق، ۱۱۹۵ ه، آغاز برابر نمونه، ۱۵۴ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۲×۱۴.

0418 -**[۶۹/۲۶۶۳]** نستعلیق، ۹۸۴ ه، **آغاز افتاده**. .. بگوش من نرسد و او محروم بار گردد...، ۱۹۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۸×۱۱.

0419 -**[۲۱۹]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... منور گردانید و بدان شهر عزیز حسن صفات میسر شود...، **انجام افتاده**، ۲۴۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۳×۱۶.

0420 -**[۲۷۰۸]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... حضور دل نگاهداری و خاطی.. پریشان وایس گذاری...، **انجام افتاده**، ۱۰۰ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۹×۱۱.

تفنع نگاشته است

آغاز: بهترین معانی که سرخیل کاروان فنون محاورات تواند بود...

(ن ک: منزوی ۴: ۲۲۱۰، نسخه‌ها ۲: ۱۵۱۸، گنج بخش ۲: ۸۸۰، موزه: ۲۹۰، پارسی: ۱، انواعی ۲۵۵)

0405 - [۱۲۶۸] شکسته نستعلیق، کرم خورده، ۴۴۲ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۶×۲۷

0406 - [۸ ۲] نستعلیق، ۱۵ ذی‌الحجه ۱۲۳۹ ه، ... کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۹۱ برگ، ۲۱ ... ۳۰/۵×۲

## [۳۱۳]

## ● احسن التبیین فی اداب المتعلمین

از مولوی محمد باقر آگاه مدرس (۱۱۵۸-۱-۱۲۲۰ ه/۱۷۴۵-۱۸۰۶ م) در آموزش و پرورش در دو «فصل»

آغاز: الحمدلله ... بعد ... از آگاه محمد ... معلوم باطران باد که درین ولا یکی از خلصا ... احبا

(ن ک: منزوی ۲: ۹۲۱، موزه ۲۹۱)

0407 [۳۵۷۷] شکسته نستعلیق، کرم خورده، ۲۷ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۹×۲۲

0408 - [۱/۹۱-۸۹ ۳] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۴۰ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۱×۱۶

## [۳۱۴]

## ● اخلاق جلالی: لوامع الاسراق فی مکارم الاخلاق

از جلال‌الدین محمد دوانی (۸۳۰-۹۰۸ ه/۱۴۲۷-۱۵۰۲) در سه «لامع» و هر لامع در چند «لمعه» نگاشته است

آغاز: افتتاح کلام بنام واجب الاعظام سلطانی سزد که بامر نافذ ازلی جنود مجنده...

(ن ک: منزوی ۴: ۲۴۳۸، گنج بخش ۲: ۹۶۷، موزه: ۳۱۴، نسخه‌ها ۲: ۱۶۷۲).

0409 - [۲۴۹۸] نستعلیق، امام بخش بن قادر بخش هایوری، جمعه ۹ صفر ۱۲۵۷ ه، کرم خورده، ۱۴۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۳.

0410 - [۳۰۶۰] نستعلیق، ۱۲ ذیقعده ۱۲۴۹ ه، آغاز برابر نمونه، ۱۳۱ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵

۹۱۹ هجری به انجام رسانده است. در دیباچه نام نگارنده نیامده است.

**آغاز:** الحمدلله... مناجات الهی بعزت آنها که رخش همت در ساحت...

(ن.ک: مشترک ۴: ۲۲۴۳، موزه: ۱۹۳، گنج بخش ۲: ۸۹۳، سالار ۸: ۱۶۱).

0428 -[۴۶۱] نستعلیق، ۱۰۲۶ ه، کرم خورده، ۱۶ برگ، ۱۷ س، اندازه، ۱۵/۵×۲۴.

**[۳۱۸]**

● **انیس الواعظین**

ار: **ابوبکر رکن‌الدین مذکر قریشی سندهی**، در مسایل فقهی و مواعظ است. گزیده از کتب تفسیر و حدیث و فتاوی.

**آغاز:** الحمدلله... اما بعد فانی جمعت فی هده المجموعه بتوفیق الله المستعان .. الوعظ کلمات النصیحة...

(ن.ک: مشترک ۴: ۲۲۴۷، موزه ۲۹۳، گنج بخش ۲: ۸۹۴).

0429 -[۱۷۱۷] نستعلیق، کرم حورده، **انجام افتاده**، ۲۵۳ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷×۲۸/۵

● **پندنامهٔ لقمان ← صد پند**

**[۳۱۹]**

● **تبشیرالموقنین فی نزول آیة التطهیر فی امهات المؤمنین**

ار: **مولوی میرزا محمد حسن علی الهاشمی**، دربارهٔ رفتار ازواج مطهر حضرت پیامبر با ایشان نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... در تفسیر معالم التنزیل در سبب آید مذکور آورده که ازواج مطهرات رضوان الله علیهن...

0430 -[۵۶] نستعلیق، ۸ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵.

**[۳۲۰]**

● **تحفة الملوک:** تحفة الوزرا: نصایح الملوک

از: **ناشناس**، از گفتهٔ فرزانگان و پیشینیان در چهل «باب» و هر باب در چهار «بند»

**آغاز:** رسالهٔ تحفة الملوک در فواید پند دل پسند و با سخنهای حکمت با افادت که حکما از کتب قدما اختیار کرده...

(ن.ک: مشترک ۴: ۲۲۷۰، گنج بخش ۲: ۹۰۲، موزه: ۲۹۵، نسخه‌ها ۲: ۱۵۶۲).

[۳۱۶]

● **اخلاق ناصری**

از. **خواجه نصیرالدین طوسی** (۵۹۷-۶۷۲ هـ/۱۲۰۰-۱۲۷۳ م) در سه بخش حکمت، در سه «مقاله» و «فصل»ها، نگاشته است و پس از رهایی از زندان، **دیباچهٔ** دیگری در آغاز آن گذارد

**آغاز**: حمد بیحد و مدح بیعد لابق حضرت مالک الملکی باشد که چنانکه..

(ر. ک. مشترک ۴. ۲۲۲۸، موره ۲۹۲، کرزن: ۳۴۹، گنج بخش ۲. ۸۹۰، شیفته: ۶۳، مارس ۶، ملاّ فیروز ۲۱۶).

0421 -[۵۷۳] نستعلیق، شیخ محمد، ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۴۰ هـ، کرم خورده، ۳۲۹ برگ، ۱۱ س، اندازه. ۲۲/۵×۱۴.

0422 -[۶۲۵] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۸۴ برگ، ۲۰ س، اندازه. ۲۴×۱۳

0423 -[۶۹۵] نستعلیق، فتح محمد، ۱۲۰۱ هـ، کمی کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۸۴ برگ، ۱۸ س، اندازه ۲۴×۱۳/۵.

0424 -[۱۱۱۷] نسخ، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۶۹ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۲۱/۵×۱۲/۵

0425 -[۱۹۹۷] نستعلیق، خواجه بخش غلام علی، ۱۲۵۴ هـ، آغاز برابر نمونه، ۲۹۳ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۸×۱۵/۵

0426 -[۲۵۶۲] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۹۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۹×۱۱/۵

0427 -[۳۶۰۲] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**. . حیرت و جهالت هنوز ارشاند [کذا] است و امان اهل ایمان از ورطات. .، ۱۲ برگ، ۱۲ س، اندازه. ۲۳/۵×۱۵.

● **اخلاق ناصری، شرح ← مفتاح الاخلاق**

[۳۱۷]

● **انوار حکمت**: کلمات یوسفی: نصایح یوسفی

از: **یوسف معروف به یوسفی هروی** (م: ۹۵۰ هـ/۱۵۴۳-۴ م) **بن محمد**، دستورهای اخلاقی و سخنان پندآمور صوفیانه است، با سرنبندهای «کلمه» و «کلمة اخری» که در

0435 -[۲۱۲۸] نستعلیق، ذی‌الحجه ۱۱۹۳ ه‍، آغاز برابر نمونه، ۴۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۱/۵×۱۴.

● **ترجمه و شرح نهج البلاغه ← تنبیه الغافلین و تذکرة العارفین**

**[۳۲۳]**

● **تسویه بین الافادة و القبول:** رسالهٔ تسویه

ار. **شیخ محب‌الله اله‌آبادی** (م. ۱۰۵۸ ه‍/۱۶۶۸ م)، گفتاریست در وجود و ماهیّت و وحدت وجود.

**آغاز:** الحمد لمن وجد ما وجد، و سجد بکل ما سجد، یعنی حمد و تنای لسانی و محبت و احلاق جنانی خدمت و طاعت ارکانی مر ذاتی...

(ن. ک: مشترک ۲. ۹۴۶، ندوه. ۲۹۴، سالار ۸: ۲۸۴، کرزن: ۳۰۸، ۳۳۲).

0436 -[۲۴۰۳] نستعلبق، ۱۱۶۷ ه‍، ۲۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۷×۱۷.

**[۳۲۴]**

● **تنبیه السلاطین:** عدالت سلاطین

ار **خواجگی احمد کاسانی** (م: ۹۴۹ ه‍/۱۵۳۲ م)، با تـفسیر و تأویل عرفانی آبت «خلافت انسان» بر روی زمین آغاز می‌کند نثر آمیخته به نظم.

**آغاز:** و اد قال ربک للملائکة انی حاعل فی الارض خلیفه بدان ای طالب صادق که حق سبحانه و تعالی...

(ن. ک: مشترک ۴: ۲۲۸۰، مرآة العلوم ۲: ۱۳۳).

0437 -[۱۵۰۹] نستعلیق، ۱۰۲۵ ه‍، ۹ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۵×۱۶

**[۳۲۵]**

● **تنبیه العلماء**

از: **خواجگی احمد کاسانی** (م: ۹۴۹ ه‍/۱۵۳۲ م)، کلماتی چند از احوال و اوضاع و حالات شریف ایشان «طایفهٔ صوفیان» است.

**آغاز:** الحمدلله الذی جعل الآدم... اما بعد سبب تألیف این نسخه ابن بود که ابن صعف کمترین از خادمان این...

(ن. ک: مشترک ۴: ۲۲۸۰).

0431 -[۱۹۲۰ و ۱۹۲۱ و ۱۹۲۲] نستعلیق، ۱۳۳۵ ه، کرم خورده، ۴۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۲۳.

0432 -[۳۲۰۷] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۹ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵.

● **تحفة الوزرا ← تحفة الملوک**

**[۳۲۱]**

● **ترجمهٔ تهذیب الاخلاق**

از. **ناشناس**، در یک «مقدمه» و سه «باب» و یک «خاتمه». متن از: **ابن مشکویهٔ رازی، احمد بن محمد** (م: اصفهان ۹ صفر ۴۲۰ یا ۴۲۱ هجری).

**آغاز**: اخلاق مهذّبه اهل کمال که لایق اتباع و انتخاب تواند بود حمد حضرت مبدع قدیم است..

(ن ک مشترک ۴: ۲۲۸۹، موره. ۲۹۷، نسخه‌ها ۲: ۱۵۷۰ و ۱۵۷۸).

0433 -[۶۹۸] نستعلیق، راجا رام، رمضان ۱۱۲۸ ه، کرم خورده، در آغاز مهر محمد جعفر، ۱۰۴ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۲×۲۱/۵.

**[۳۲۲]**

● **ترجمهٔ لباب الاخبار**. جهل باب

متن عربی از **احمد بن عبدالله**، ترجمهٔ فارسی از **محمد بن محمود بن محمد مستوفی** که در دیباچه گوید "عمر عزیز خود را صرف علوم کرده این کتاب را در چهل باب و هر باب را در ده حدیث نگاشته" در احکام و اخلاق اسلامی. باب اول: فضیلت علم و عالمان، باب دهم: فضیلت نماز جمعه، باب بیستم: ذکرالله، باب سی‌ام: حق پدر و مادر، باب چهلم: فضیلت صبر.

**آغاز**: حمد بیحد و ثنای بیعد مر خدای را جل جلاله و عم نواله... اما بعد حمد می‌گوید بندهٔ ضعیف گنه کار امیدوار برحمت پرودگار **محمد بن محمود**...

(ن.ک: مشترک ۴: ۲۴۳۲، موزه. ۳۱۴، گنج بخش ۲: ۹۰۸، سالار ۷: ۷۶، کرزن: ۲۵۲).

0434 -[۴۳۳/۱] نستعلیق، محمد علی خان بن قادر حیدر علی خان، ۱۲۵۴ ه، رامپور، کرم خورده، ۱۰۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵.

[۳۲۸]

● **جامع الفواید**

از: **ناشناس**. در مسایل اخلاقی نگاشته است.

**آغاز:** مرد دانا را بهشت خصال توان شناخت...

0444 -[۱۹۲۵] نستعلیق، گوهر پرشاد، ۱۳۳۵ هـ، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۲.

● **جواهر الاسرار ← اخلاق محسنی**

● **چهل باب ← ترجمهٔ لباب الاخبار**

● **حق الله و حق النٰاس ← حقیقت الاسلام**

● **حقوق الاسلام ← حقیقت الاسلام**

[۳۲۹]

● **حقیقت الاسلام:** حفوف الاسلام: حق الله و حق الناس

از: **قاضی ثناءالله پانی‌پتی نقشبندی مجددی** (م: ۱۲۲۵ هـ/۱۸۱۰ م)، با عنوانهای «فسم، فصل» قسم ۱- حق الله، ۲- حقوق العباد، ۳- حفوف سلطان و امران و قضّات، ۴- حقوق ذمی، ۵- حقوق همسابه، ۶- حقوق کس و یا کسانی که بر خود لازم کرده‌ام.

**آغاز:** الحمدلله... بدان اسعدک الله تعالیٰ فی الداربن که مسلم کامل عبارت است.

(ن ک: مشترک ۴: ۲۳۱۲، گنج بخش ۲: ۹۱۳، ندوه: ۱۴۷).

0445 -[۳۵۸۵] نستعلیق، کرم خورده، ۴۸ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۷/۵.

[۳۳۰]

● **درّ المجالس**

از: **سیف‌الدین ظفر نوبهاری** (از نیمهٔ یکم سدهٔ هفتم هجری)، در سی و سه «باب» که در داستانهای اخلاقی، پیامبران و عارفان است.

**آغاز:** حمدی که از عنایت الهی بر زبان عارفان رود و ثنایی که از انوار...

(ن.ک: مشترک ۴: ۲۳۲۱، سالار ۸: ۱۵۲، کرزن: ۳۳۹، مرآة العلوم ۱: ۲۲۱، موزه: ۳۰۱، ملاّ فیروز: ۲۲۴، ندوه: ۷۳۲).

0438 -[۱۵۱۹] نستعلیق، رمضان المبارک ۱۰۲۵ هـ، کرم خورده، ۴ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۵.

● **تنبیه الغافلین** ← **راحت القلوب**

**[۳۲۶]**

● **تنبیه الغافلین و تذکرة العارفین**: ترجمه و شرح نهج البلاغه

از **فتح الله** (م ۹۷۸ هـ/۱۵۷۱ م) **بن شکرالله کاشانی** شرح نهج البلاغه است که در سال ۹۵۵ هـ/۱۵۴۸ م تألیف شده است

**آغاز** الحمدلله . افقرالعباد الله الغنی فتح الله بن شکرالله کاشانی عفی الله تعالی...

(ر ک سالار ۷ ۱۱۳، کررن ۲۶۳، گنج بخش (چاپی) ۱: ۱۰۲).

0439 -[۲۱۳۰] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۵۱۶ برگ، ۲۳ س، اندازه ۱۶×۲۵.

0440 -[۲۱۳۱] نسخ، کرم خورده، **آغاز افتاده**: .. پس ثبات نمائید بر مضمون علی منهاج امره و قیام نمائند ، ۲۶۴ برگ، ۲۳ س، اندازه. ۱۶×۲۴/۵

**[۳۲۷]**

● **توقیعات کسری**: دستورنامهٔ کسروی

از **جلال‌الدین محمد طباطبایی اصفهانی قهپایی زواره‌ای، معروف به میرزا جلالا** (۱۰۳۳- پیش از ۱۰۸۳ هـ/۴-۱۶۲۳-۱۶۳۶ م)، ۱۷۳ پرسش و پاسخ است دربارهٔ کارهای کشوری و سپاهی و آداب و رسوم مردم، پرسشها با سربند «مرفوع» از سوی دستوران و مؤبدان و بزرگان و پاسخ‌ها با سربند «توقیع» از سوی نوشیران است

**آغاز** الحمدلله الذی ربط سلسله نظام العالم بسیاست ریاست الانسان

(ر ک مشترک ۴ ۲۲۸۷، سالار ۳ ۹۱، موره ۲۹۶)

0441 -[۷۹] نستعلیق، هفتم جمادی‌الاول ۱۲۶۱ هـ، کرم خورده، ۷۶ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵

0442 -[۲۱۰۳] نستعلیق، ۸ مه ۱۸۲۲ م، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۴۸ برگ، ۱۱ س، اندازه ۱۵/۵×۲۲/۵.

0443 -[۱۵۱] نستعلیق، ۲۹ ربیع الاول ۱۱۷۳ هـ، **آغاز**. گوناگون نیایش مر داوری را که وجود. ، ۲۱۲ برگ، ۱۰ س، اندازه ۱۳×۱۸/۵.

۲۰- رشتی نوحه کردن به مردگان.

**آغاز**: ... قیامت را بگسترانند و ترازویی بر عرش در آویزند...

(ر ک: مشترک ۴: ۲۳۴۳، موزه ۳۰، گنج بخش ۲: ۹۲۷).

0451 -[۳۸۶] نستعلیق، **آغاز افتاده**، ۱۲۵ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۱×۱۸

**[۳۳۴]**

● **راحت القلوب**: منهاج الابرار: تنبیه الغافلین: سراج الابرار و منهاج الانوار

از: **محرم علی بن محمد اصفهانی**، در بیست «باب» ۱- در بیان دوستی دنیا و ترک آن، ۵- در بیان حق پدر و مادر، ۱۰- دربارهٔ فضیلت قرآن، ۱۵- دربارهٔ منع کردن حسد و ربا، ۲۰- در بیان جنت

**آغاز**: حمدله... امابعد بدانکه این مختصریست در علم تزکیه و وعظ..

(ر. ک: مشترک ۴: ۲۳۴۰، گنج بخش ۲: ۹۲۸ و ۹۳۷)

0452 -[N.C.۴۸] نستعلیق، ۷۲ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۱۴×۲۰/۵.

● **رسالهٔ تسویه ← تسویه بین الافاده و القبول**

**[۳۳۵]**

● **سخنان جان نواز و بلند**

از. **ناشناس**. شامل اندرزها و پندهای اخلاقی و حکیمانه آمیخته به نظم

**آغاز**. جان پدر راستی بگزین و با راستکاران بنشین، در و عگو و کجباز همبسته ذلیل .

0453 -[۱۹۹۰] نستعلیق، ۲۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۸/۵×۲۹.

● **سراج الابرار و منهاج الانوار ← راحت القلوب**

**[۳۳۶]**

● **سفرالسعادة**: صراط مستقیم

از. **شیخ مجدالدین** (م. ۸۱۷ هـ/۱۴۱۴ م) **بن یعقوب فیروزآبادی**، نگارنده می‌گوید این سفرالسعادة را در یک «فاتحه» و «خاتمه» و چند «باب» و هر باب را در چند «فصل» ساخته است. فاتحه در احوالات حضرت پیامبر (ص) در پیش از نزول وحی.

**آغاز**: بعد از حمد و ثنای حضرت کبریا و درود بلا انتها بر سرور انبیا و خلاصهٔ اصفیا و

0446 -[۱۶۰] نستعلیق، کرم خورده، ۱۵۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۸×۹/۵.

0447 -[۵۷۲] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۲۱ برگ، سطر مختلف، اندازه ۲۱/۵×۱۲.

0448 -[۳۹۵۰] نستعلیق، فرحت علی، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۰۵ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۲×۱۵.

● **دستورنامهٔ کسروی ← توقیعات کسری**

**[۳۳۱]**

● **دیباچهٔ اخلاق طاهری**

از **ناشناس** در پند و اندرز با استشهادات شعری و گزینش از کتب متعددی چون بوستان، کتب ادعیه و احادیث.

**آغاز** ظاهر که دلت بود چو دیمت طاهر/آثار نجابت زجبینت ظاهر....، الحمدلله... امابعد بر زیرکان هوشیار و آگاهان خبردار پوشیده نیست...

0449 -[۱۹۷۹] نستعلیق، کرم خورده، ۸۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۷/۵×۱۳/۵.

**[۳۳۲]**

● **ذخیرة الملوک**

از **سید میر علی همدانی** (۷۱۳-۷۸۶ ه‍/۱۳۱۳-۱۳۸۴ م) در ده «باب» در مسایل کشورداری

**آغاز**. اثبات کند دیگر حاکمی که بسبب تکبر و بزرگی گرامی کند...

(ر ک منزوی ۴: ۲۳۳۶، نسخه‌ها ۲: ۱۶۱۰، گنج بخش ۲: ۹۲۵، موزه: ۳۰۳).

0450 -[۳۶۰۵] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۱۵۴ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۷×۱۵/۵.

**[۳۳۳]**

● **راحت القلوب**

از **مبارک بن فیض الله سنامی**، رسالهٔ اخلاقی است بر مبنای دینی و حکایتها که در سال ۸۵۰ ه‍/۱۴۴۷ م نگاشته است در ۲۰ «باب». ۱- ذکر قیامت، ۲- خوف قیامت، ۳- عقوبت و عذاب دوزخ، ۵- حقوق مادر و پدر و همسایه، ۱۰- فضیلت قرآن،

نعمتش سفره‌ایست...

(ن.ک: مشترک ۴: ۲۳۷۱، نسخه‌ها ۲: ۱۶۳۷، سالار ۳: ۲۵۳)

0457 -[۳۰۰۲] نستعلیق، نور محمد، ۱۱۹۳ ه، کرم خورده، ۷۸ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۳۵×۱۸/۵.

**[۳۳۹]**

● **صد پند:** پندنامهٔ لقمان: نصایح لقمان

منسوب به **لقمان فرزانه**، پندهایی است که به فرزند خود داده است با سربندهای «ای پسر».

**آغاز:** این صد پند سودمند است که لقمان حکیم به فرزند خود وصیت کرده و فرمود که این کلمات...

(ن.ک: مشترک ۴: ۲۳۷، نسخه‌ها ۲: ۱۶۴۱، گنج بخش ۲: ۹۴۳، موزه: ۳۰۸).

0458 -[۱۹۲۳] نستعلیق، گوهر پرشاد، ۱۳۲۵ ه، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۲۰ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۲×۱۴.

● **صراط مستقیم ← سفرالسعادة**

**[۳۴۰]**

● **طرحه‌نامه**

از **میر حیدر علی**، شامل پندها و نصایح اخلاقی است که در یک صد و نه «یکنه» نگاشته است.

**آغاز:** ... سخن و عشق راست و عشق سخن دیگر هر که داست نگفت و هر که گفت ندانست...

0459 -[۱۵۷۴] نستعلیق، شیو جرن، نواز گنج، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۱۹ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۲۲×۱۴

**[۳۴۱]**

● **ظفرنامه:** نصیحت‌نامهٔ بوذرجمهر

منسوب به **بزرگمهر فرزانه**، گویا به زبان پهلوی بوده و **ابن سینا** (م: ۴۲۸ ه/۱۰۳۷ م) به روزگار جوانیش، به دستور نوح سامانی (۳۶۶–۳۸۷ ه) به فارسی درآورده است. در

آل و اصحاب...

(ر ک مشترک ۴: ۲۳۶۶، نسخه‌ها ۶: ۴۴۸۷، گنج بخش ۲: ۹۳۹، مرآة العلوم ۱: ۱۸۸، موزه ۷۵۵).

0454 -[۱۳] نستعلیق، ۱۲۰۹ ه، ۸۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۲۱/۵.

0455 -[۴۱۰] نستعلیق، عبدالحق مسلم محمدی، ۲۱ ذیقعده ۱۲۸۰ ه، مکّه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۱۲ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۷×۲۴.

## [۳۳۷]

### ● سفرالسعادة، شرح

از: **عبدالحق محدث دهلوی** (م. ۱۰۵۲ ه/۱۶۴۲ م)، اصل متن به فارسی از **مجدالدین بن یعقوب فیروزآبادی** (۷۲۹–۸۱۸ ه) است که در ۸۰۴ هجری توسط **محمد بن محمود مخدومی حنفی مصری** به عربی ترجمه شده و سپس به‌وسیله عبدالحق دهلوی در ۱۰۱۶ هجری از متن عربی دوباره به فارسی برگردانده شده و شرحی بر آن نگاشته است. در رفتار بویژه اعمال مذهبی پیامبر اسلام.

**آغاز:** بیمار شد و تا بر سر مبارک وی حجامت کردند ..

(ر ک. مشترک ۴: ۲۳۶۷، نسخه‌ها ۶: ۴۴۸۷، گنج بخش ۲. ۹۳۸، موزه: ۷۵۵، ندوه: ۴۲).

0456 -[۹۵۵] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۹۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۳.

### ● سلوک ولاة العدل ← آداب الولاة

### ● شبستان خیال ← شبستان نکات

## [۳۳۸]

### ● شبستان نکات: گلستان لغات شبستان خیال

از. **ملا یحیی سیبک (شیبک) نیشابوری** (م. ۸۵۲ ه/۱۴۴۸ م)، نثر آمیخته به نظم به سال ۸۴۳ هجری در مسایل دینی و اخلاقی همچون ایمان، اسلام، عدل، ملوک و جز آن با سرنامه‌های «نکته» و «حکایت» در هشت «باب» و هر باب را در چند «فصل» نگاشته است.

**آغاز:** حمد خدای را که چشمهٔ میم حمدش دریائیست در حد کمال کرم و دایرهٔ...

**● کلمات یوسفی ← انوار حکمت**

**[۳۴۳]**

**● کلید دانش**

از: **سید عبدالفتاح گلشن آبادی**، مدعو به **سید اشرف علی** (زنده در ۸-۱۳۰۵ ه/ ۹۱-۱۸۸۷ م) **بن سید عبدالله حسینی نقوی**، پندها و اندرزهای صوفیانه به روش سئوال و جواب که به نام **محمد علی** نگاشته است.

آغاز: الحمدلله... اما بعد فقیر حقیر خادم السادات و العلما عبدالفتاح المدعو بسید اشرف...

(ن. ک: مشترک ۴: ۲۴۱۷، موزه: ۳۱۲، مرآة العلوم ۳: ۲۷۴، ندوه: ۲۵۶).

0467 -[۲۴۹۱] نستعلیق، محمد وزیر، ۱۳ ربیع‌الثانی ۱۲۸۴ ه، کرم خورده، ۴۲ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۴×۱۹/۵.

0468 -[۲۴۹۷] نستعلیق، محمد طاهر، ۱۹۰۰ م، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۴ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۶×۲۴

**[۳۴۴]**

**● کنزالرموز:** کنزالنصایح: کنوزالرموز

از: **ناشناس**. رساله‌ایست مشتمل بر خلاصهٔ اقوال علما و حکما در ده «فصل» و «خاتمه»ای.

**آغاز**. ده فصل از کتاب کنزالرموز فصل اول: هفت چیز.. را نگاه دارد، طعام با حلاوت خوردن...

(ن. ک: مشترک ۴: ۲۴۱۸، گنج بخش ۲: ۹۵۹).

0469 -[۱۹۲۱] نستعلیق، گوهر پرشاد، ۱۳۳۵ ه، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۳ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۴×۲۲.

**● کنزالنصایح ← کنزالرموز**

**● کنوزالرموز ← کنزالرموز**

**[۳۴۵]**

**● کیمیای سعادت**

از: **ابوحامد محمد غزالی طوسی** (۴۵۰-۵۰۵ ه/۱۰۵۸-۱۱۱۲ م)، ترجمه و گزیده و

برحی از نسخه‌ها پرسشها از **انوشیروان** و پاسخ‌ها از **بزرگمهر** و در برخی پرسشها از بزرگمهر و پاسخها از استاد است.

**آغاز:** حمدله... بدانکه روزی نوشیروان عادل بزرجمهر وزیر خود را فرمود که برای ما کتابی...

(ن.ک: مشترک ۴: ۲۳۸۱، موره: ۳۰۹، گنج بخش ۲: ۹۴۴، نسخه‌ها ۲: ۱۶۴۵، شیفته: ۶۴، ندوه. ۸۱۹).

0460 -[۲۶۶] نستعلیق، ۱۲۳۷ ه، لاهور، ۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴×۱۳/۵.

0461 -[۲۶۸] شکسته نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴×۱۳/۵.

0462 -[۱۳۳۴] نستعلیق، ۱۰۰۳ ه، لاهور، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲×۱۶.

0463 - [۱۳۳۵] نستعلیق، لاهور، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲/۵×۱۶.

0464 -[۲/۶-۵-۱۷۰۵] نستعلیق، محمد شفیع، ۱۱۰۰ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۵.

0465 -[۱۹۲۴] نستعلیق، گوهر پرشاد، ۱۳۳۵ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲×۱۴.

● **عدالت سلاطین ← تنبیه السلاطین**

**[۳۴۲]**

● **کلمات خواجه عبدالله:** مناجات خواجه عبدالله

از: **خواجه عبدالله انصاری هروی** (م: ۴۸۱ ه/۱۰۸۹ م)، راز و نیازهای عارفانهٔ اوست و برخی منسوب به اوست.

**آغاز:** ای ز دردت بیدلان را بوی درمان آمده/...

(ن.ک: مشترک ۴: ۲۴۱۱، موزه: ۲۵۵).

0466 -[۲۱۶] نستعلیق، چهارشنبه ۲۰ شعبان‌المعظّم ۱۲۴۹ ه، کرم خورده، ۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۷/۵×۱۲.

0475 -[۱۶۸۶] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۴۵ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۱۹×۲۹.

**[۳۴۷]**

● **مفتاح الجنان**

از: **محمد مجیر وجیه ادیب** (از سدهٔ هشتم هجری)، در فضایل مناجات و احکام اسلامی در ۲۵ «باب» نگاشته است. باب ۱- در کلمهٔ تهلیل و ذکرها، ۵- زکات و ضیافت، ۱۰- صدق و کذب و غیبت و حفظ زبان، ۱۵- نماز برای فضای حاجات، ۲۰- عصمت از عذاب قبر، ۲۵- نماز و دعا برای روزها و ماه‌های خاص.

آغاز: ... الابرار لفی نعیم... عینا یشرب بهاالمقربون... و بعد می‌گوید بندهٔ ضعیف گناهگار امیدوار رحمت پروردگار جل جلاله محمد مجیر وجه ادیب...

(ن. ک: مشترک ۴: ۲۴۵۹، موزه: ۳۱۶، گنج بخش ۲: ۹۸۳، سالار ۸: ۱۲، کرزن: ۳۴۹، ندوه: ۳۰۵).

0476 -[۱۷۱۸] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۹۹ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۷/۵

● **مناجات خواجه عبدالله ← کلمات خواجه عبدالله**

● **منهاج الابرار ← راحت القلوب**

**[۳۴۸]**

● **می‌باید شنید**

از: **محمد علی** متخلص به **رفعت** بن **عتیق الله خان حسینی واسطی**، پند و اندرزهایی است که نگارنده برای فرزند خود نگاشته است. با سربندهای «می باید شنید».

آغاز: الحمدلله... اما بعد دانه چین حرمن درویشان و بندهٔ کمترین ایشان محمد علی رفعت بن عتیق‌الله خان الحسینی الواسطی...

(ن. ک: مشترک ۴: ۲۴۷۸، موزه: ۳۱۸).

0477 -[۲۸۶۸] نستعلیق، شیخ محمد عوض، ربیع‌الثانی ۱۲۴۷ ه، کرم خورده، ۱۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۳.

● **نصایح لقمان ← صد پند**

● **نصایح الملوک ← تحفة الملوک**

گـزارشــی است از «احـیاء عـلوم الدین» خود او که میان سالهای ۴۹۰-۵۰۰ ه/ ۱۰۹۷-۱۱۰۶ م در یک «مقدمه» و چهار «رکن» نگاشته است.

**آغاز** شکر و سپاس فراوان بعدد ستارگان آسمان و قطره‌های باران و برگ درختان...

(ن ک مشترک ۴ ۲۴۲۳، سالار ۸. ۱۰۶، ۲۰۳، ملاّ فیروز. ۱۲۱، ندوه: ۱۵۹، ۲۵۸، ۲۶۰).

0470 -[۱۶۲] نستعلیق، عبدالقادر محمدی، ظاهراً سدهٔ ۱۲ ه، ۳۶۶ برگ، ۲۱ س، اندازه ۱۵×۲۵

0471 -[۱۲۶۴] نستعلیق، احمد ولد شاه علام فریدالدین چشتی گنگوهی، ۲ محرم ۱۲۷۹ ه، آغاز برابر نمونه، ۲۳۶ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۲۵×۳۳.

0472 -[۱۴۶۵] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۴۵۵ برگ، ۲۱ س، اندازه. ۱۴/۵×۲۲

0473 -[۴۳۹] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده** . و آن نیز ده اصل است اصل اول در آداب طعام خوردن اصل دوم در آداب نکاح اصل سوم در آداب کسب و تجارت .، ۵۴۹ برگ، ۱۹ س، اندازه ۱۶×۲۷/۵.

0474 -[۸۰۱] نستعلیق، رستم علی بن عبدالله بن محمد طالبی، ۱۲ صفر ۱۰۸۰ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده** . کتاب اسماء الله بدانکه اسماء توقیفی است یعنی موقوفست .، ۲۸۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۶×۲۶/۵.

● **گلستان لغات ← شبستان نکات**

● **لوامع الاشراق فی مکارم الاخلاق ← اخلاق جلالی**

**[۳۴۶]**

● **مفتاح الاخلاق**: اخلاق ناصری، شرح

از **عبدالرحمان بن عبدالکریم برهانپوری الغیاثی**، شرح واژه‌های نامأنوس و اصطلاحات و عبارات دشوار «اخلاق ناصری» **خواجه نصیرالدین طوسی** (۵۹۷-۶۷۲ ه) است در دو «قسم» که به سال ۱۰۸۰ هجری آن را نگاشته است

**آغاز**. حمد حکیمی که اماثل عالم و افاضل بنی آدم بباری احصای افکار...

(ن.ک مشترک ۴: ۲۲۳۴، نسخه‌ها ۳: ۱۹۴۲)

## بخش دهم

# ریاضی

### [۳۵۱]

● **بهی کهاتا**

از **ناشناس** در دخل و خرج روزانهٔ یکی از نوابان نگاشته شده است

آغاز: حساب خرج روزمره از یکم ماه ربیع الثانی ۱۳۰۲ هجری لغایت ماه مذکور روز دوشنبه

0480 - **[۲۴۵۸]** نستعلیق، **آغاز افتاده**، ۱۲۰ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۷×۲۸.

### [۳۵۲]

● **تحقیق الاوزان**

از **عبدالله بن اشرف صدیقی**، دربارهٔ اوزان ترکیبات ادویه و داروها مانند مثقال، استار، سیر، دام بخته، دام کلان، دام طبی، رطل مصری، رطل هندی، رطل عراقی

آغاز: حمد و سپاس... اما بعد حسن گوید گرفتار علل گناه عبدالله بن اشرف صدیقی که چون معرفت بعضی اوزان

0481 - **[۹۴۶۴]** نستعلیق، عبدالکریم بن حکیم، ۲۷ شوال‌المکرم ۱۲۷۷ ه، **قصبهٔ سام**، عناوین شنگرف، ۱۱ برگ، ۲۱ س، اندازه ۳۰×۲۰

### [۳۵۳]

● **ترجمهٔ اشکال التأسیس**

از **امام‌الدین** (م ۱۱۴۵ ه/۳-۱۷۳۲ م) **بن لطف الله مهندس**، در علم هندسه به دستور نواب محمد یار خان در یک «مقدمه» و سی و پنج «شماره» ترجمه شده است

**آغاز** ثنایی که از اندازهٔ فهم مهندس خرد بیرون‌است شایان مقدریست که دایرهٔ علم قدیمش محیط اقطار..

● **نصایح یوسفی ← انوار حکمت**

● **نصیحت‌نامهٔ بوذرجمهر ← ظفر نامه**

**[۳۴۹]**

● **نفایس الانفاس**

از **محمد قاسم**، معروف به **میرزا صاحب** بن **عبدالقادر صبغة اللهی**، به سال ۱۱۸۰ ه‍/ ۷-۱۷۶۶ م در دوازده «باب» نگاشته است. ۱- مدح اهل توحد و قدح اهل تقلید، ۵- مسالک دنیا و منافع عقبی، ۱۰- احوال و اهوال موت، ۱۲- سودای عشق.

آغاز: الهی گناه بسیار کردم بد کردم، بدم نه نیکم از کرم خود ببخشای که...

(ر ک مسترک ۴. ۲۴۸۸، موزه: ۳۱۹، سالار ۸: ۳۲۶)

0478- |۱۹۶۳| نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۱۶۷ برگ، ۹ س، اندازه: ۲۰/۵×۱۲/۵.

**[۳۵۰]**

● **وصیت‌نامه**

از **شاه برهان‌الدین** ملقب به **راز الهی** (م: ۱۰۸۳ ه‍/۱۶۷۲ م)، پند و اندرزهای صوفیانه است به فارسی روان و محکم آمیخته با نظم.

آغاز: الحمدلله نام این رساله وصیت‌نامه است که یکی بیند و یکی داند...

(ر ک مشترک ۴ ۲۴۹۵، موزه ۳۲۲، گنج بخش ۲. ۹۹۰).

0479- |۲۵۵۴| نستعلیق، کرم خورده، ۱۲ برگ، ۷ س، اندازه: ۲۲×۱۴/۵.

*

[۳۵۶]

### ● خزانة الاعداد

از: **عطاءالله**، گفتاریست از حساب و جبر و هندسه عملی در یک «مقدمه» و دو «مفتاح» و ده «باب» و یک «کشکول» و یک «خاتمه».

**آغاز**. الحمدلله الذی جعل الشمس ضیاءً و القمر نوراً و قدره منازل... اما بعد مؤلف این رساله و مدون این مقاله... ملا عطاءالله خانقاهی...

(ن.ک. نسخه‌ها ۱: ۱۶۹).

0489 -[۱۲۲۱] نستعلیق، صفحهٔ اوّل مطلاّ، ۱۵۴ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۴/۵.

[۳۵۷]

### ● خزانة العلم

از: **کانجهی مل کایته‌عظیم‌آبادی پتنه‌ای**، در حساب و هندسه و هیئت در عظیم‌آباد پتنا به سال ۱۲۲۹ هجری نگاشته و به فراسیس هاکینز (شاید Hawkins) پیشکش کرده است. در ده «باب» و «خاتمه»‌ای که در آن اصطلاحات علمی انگلیسی را به فارسی در آورده و مورد قبول مردم عامه قرار گرفته و تا روزگاری جزو برنامهٔ درسی بوده است.

**آغاز**: حمدی چو مراتب عدد بیحد وعد... اما بعد بر ضمیر ارباب علم و دانش مخفی و محتجب نیست که علم حساب...

(ن.ک. مشترک ۱: ۱۹۴، مشار ۲: ۱۸۸۳، نسخه‌ها ۱. ۱۶۹).

0490 -[۲۱۶۲] نستعلیق، ۱۲۲۹ هـ، کرم خورده، ۳۷۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۳۲×۲۴.

[۳۵۸]

### ● خلاصة الحساب

از: **شیخ بهاءالدّین محمد** (م: ۱۰۳۰ هـ/۱۶۲۱ م) **بن حسین حارثی عاملی**، در یک «مقدمه» و ده «باب» و «خاتمه‌ای» نگاشته است.

**آغاز**: نحمدک یا من لا یحیط بجمع نعمه عدد...

(ن.ک: مشترک ۱: ۱۹۵).

0491 -[۲۴۸۲] نسخ، کرم خورده، ۳۹ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۴/۵.

0482 -[۲۰۱۷] نستعلیق، کرم خورده، ۲۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۱×۱۸/۵.

0483 -[۲۷۷۲] نستعلیق، احمد یار خان ولد ذوالفقار خان، ۲۴ برگ، ۱۱ س، اندازه. ۱۳×۱۹/۵

**[۳۵۴]**

## ● ترجمهٔ لیلاوتی

از: **ابوالفیض معروف به فیضی دکنی** (۹۵۴-۱۰۰۴ ه‍/۱۵۴۷-۶-۱۵۹۵ م) **بن شیخ مبارک**، متن از **حکیم بهاسکرا اچاریه (چارح) دکنی** (زاده در ۱۱۱۴ م) که **فیضی دکنی** در حساب و هندسه به دستور اکبر پادشاه در سال ۹۹۵ هجری آن را ترجمه کرد.

**آغاز**: اوّل رثنای پادشاهی گویم /و آنگه زستایش الهی گوییم...

(ر ک: مشترک ۱: ۲۱۴، موزه. ۳۴، نسخه‌ها ۱: ۱۵۰، گنج بخش ۱: ۱۵۲، **ملاّ فیروز**: ۳۷، ندوه: ۵۹۱ [آغاز برابر نیست])

0484 -[۴۲] نستعلیق، جمعه ۲ محرم ۱۱۷۷ هجری، مونگیر، کرم خورده، ۸۳ برگ، ۱۴ س، اندازه. ۱۱×۱۷

0485 -[۱۲۹۷] نستعلیق، رمضان‌المبارک ۱۲۷۲ ه‍، آغاز برابر نمونه، ۱۰۳ برگ، ۱۰ س، اندازه. ۱۴×۲۰/۵.

0486 -[۱۹۸۰] نستعلیق، ۱۱۰۵ ه‍، آغاز برابر نمونه، ۱۳۱ برگ، ۹ س، اندازه. ۱۴/۵×۲۴.

0487 -[۲۲۸۷] نستعلیق، ۴ ربیع الثانی ۱۲۴۸ ه‍. کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۶۹ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۴×۲۱

**[۳۵۵]**

## ● ترجمهٔ ملخّص چغمینی

از **علی کاشی**، اصل متن عربی از **محمود بن عمر چغمینی** می‌باشد.

**آغاز** . شریفترین فنی از فنون ریاضی که جزوی است از اجزای حکمت نظری، علمی است که نفس انسانی را .

0488 -[۳۰۸۷] نستعلیق، علی کاشی، ۲۷ ذی‌الحجه ۸۳۰ ه‍، **آغاز افتاده، ۵۲ برگ**، ۱۵ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵.

[۳۶۳]

● **روزنامچه**

از: **ناشناس.** مجموعهٔ رسیدها و صورت حساب‌هایی است که از سالهای ۱۲۴۱ تا ۱۲۶۱ هجری کمپانی هند شرقی به نوابان و بعضی از علمای دینی و متنفذین شهرهای مختلف هند پول فرستاده و آنها سر وصول آن را به کمپانی اعلام کرده‌اند

**آغاز:** ... اینکه مبلغ سی و سه هزار و سه صد و سی و سه روپیه...

0496 -[۹۴۹] نستعلیق، ۲۹ رجب ۱۲۶۱ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۱۹۲ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۲۴/۵×۱۵/۵.

● **شرح خلاصة الحساب ← شمس المشرقین**

[۳۶۴]

● **شمس المشرقین:** شرح خلاصة الحساب

شرح از: **محمد زمان بن محمد صادق انبالجی دهلوی،** متن از: **ناشناس.** شارح در سال ۱۱۳۱ هجری در یک «مقدمه» و دو «منظر» و یک «خاتمه» نگاشته است.

**آغاز.** وراء منتهی انظار الناظرین اما بعد فیقول العبد.. محمد زمان بن محمد صادق الانبالجی ثم الدهلوی...

(ن.ک: موزه: ۲۹، مشترک ۱: ۲۰۸).

0497 -[۲۹۰۳] نستعلیق، شیخ عبدالرحمٰن، ۱۱۳۴ ه، ۱۲۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۱×۱۵.

*

[۳۵۹]

● **خلاصة الحساب، ترجمه**

ار **ناشناس**، منن عربی از **شیخ بهاءالدّین محمد** (م: ۱۰۳۰ ه/۱۶۲۱ م) **بن شیخ عزالدّین حسین عاملی** در یک «مفدمه» و ده «باب»

**آغاز** .. دریں کتاب است ار حصرات علی و فاطمه و حسن که محتاج به بیان نیست...

0492 -[۲۷۴۳] نسعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۱۳۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳×۲۱/۵.

[۳۶۰]

● **دستورالعمل**

ار **ناشناس**. در علم ریاصی در ینج «باب» و هشت «فصل» نوشته شده است باب اول. در بیان حسابات صحیحه، دوم در حسابات کسور، سوم: در بیان پیمایش، چهارم: در بیان بعضی قواعد صروریه، پنجم در بیان بفتیجات مواد ضروریه.

**آغاز**: حمدله . بدان اسعدک الله نعالی ابن رساله چند ورق است. معدود در علم حساب المسمی بدستورالعمل. .

0493 -[۲۶۸۴] نستعلیق، کرم خورده، ۳۲ برگ، ۱۶ س، اندازه ۱۸×۲۴.

[۳۶۱]

● **رساله در علم حساب**

ار **ناشناس**، در علم حساب مشتمل بر سه «مقاله».

**آغاز** الحمدلله .. اما بعد این رساله‌ایست در علم حساب مشتمل بر سه مقاله...

0494 -[۳۳۸۹] نستعلیق، کرم خورده، ۴۲ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۳×۳۱.

[۳۶۲]

● **روزنامچه**

ار **حکیم غلام الله خان دهلوی**، حساب و دخل و خرج روزانه است از سال ۱۲۹۴ تا ۱۳۰۱ هجری

**آغاز** حساب سفر کلکته ار تاریخ هفتم ماه ربیع الاول ۱۲۹۴ ه مطابق با ۲۳ مارچ ۱۸۷۷ م...

0495 -[۱۲۲۲] نستعلیق، ۱۲۹۴ ه تا ۱۳۰۱ ه، ۹۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۶/۵×۲۵.

## بخش یازدهم

# نجوم

● **اثمار و اشجار ← اشجار و اثمار**

**[۳۶۵]**

● **اشجار و اثمار:** ثمره و شجره: اثمار و اشجار

از: **علاء منجم، علیشاه** (از سدهٔ هفتم هجری) **بن محمد بن قاسم درغانی بخاری خوارزمی** که به سال ۶۹۰ هجری به نام سیف‌الدین احمد شاه و برادرش محمد بن صدر سعید سیف‌الدین احمد شاه بن بدر مارکشاه در پنج «شجره» و هر شجره در چند «شعبه» و هر شعبه در چند «ثمره» نگاشته است. شجرهٔ ۱- در صفات و منسوبات بروج و کواکب، ۲- احکام قرانات و اتصالات، ۳- احکام عالم، ۴- احکام موالید، ۵- اعمال تیسیرات.

**آغاز:** حمد و ثنای آفریدگاری را که افلاک دوایر و نجوم و سوایر بیافرید...

(ن.ک: مشترک ۱: ۲۴۱، نسخه‌ها ۱:۲۳۶).

0498 -[۰۰۰] نستعلیق، شیخ محمد قاسم علی عثمانی صابری، ۱۲۸۴ ه، ۸۲ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۶/۵×۱۸/۵.

**[۳۶۶]**

● **بیست باب در اسطرلاب:** شرح ملا عبدالعلی بیرجندی

از: **ملاّ نظام‌الدین عبدالعلی** (م: ۹۳۴ ه/۱۵۲۸ م) **بن حسین بیرجندی** که به خواهش گروهی در سال ۸۸۹ هجری این شرح را در بیست «باب» نگاشته است. متن از **خواجه نصیرالدّین طوسی** (م: ۶۷۲ ه/۱۳۷۲ م).

**آغاز:** فاتحهٔ خطاب در هر باب و خاتمهٔ مقال در همه حال سپاس و ستایش حکیمی سزد که درجات ارتفاع عزت...

(ن.ک: نسخه‌ها ۱: ۳۱۲، مشترک ۱: ۲۳۶، موزه: ۴۰، گنج بخش ۱: ۱۶۹).

دانش مخفی نماند..

(ن ک: مشترک ۱ ۳۱۷)

0503 [۸۱۶] نستعلیق، کرم خورده، ۱۰ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۴/۵×۲۴

**[۳۷۱]**

● **رساله در هیئت و نجوم**

از **ناشناس** رساله‌ایست دربارهٔ سیارگان و اجرام سماوی و حرکت آنها در چند «روضه» با سرسدهای «باید دانست»

**اغاز** شمس از زمین مناسب همین وضع است که شمس بر فلک چهارم باشد

0504 -[۲۵۶۴] شکسته نستعلیق، کرم خورده، **اغاز و انجام افتاده، ۵۴** برگ، ۸۴ س، اندازه ۱۵×۲۳

**[۳۷۲]**

● **رسالهٔ معینیه:** المعید

از **خواجه نصیرالدین طوسی** (۵۹۷-۶۷۲ ه/۱۲۰۱-۴-۱۲۷۳ م)، برای شاهزاده معین‌الدوله و الدین ابوالشمس فرزند وزیر ناصرالدین محتشم در قهستان به سال ۶۳۲ هجری در چهار «مقالت» نگاشته است

**اغاز** سپاس و ستایش حضرت ذوالجلال را که انوار دقایق حکمت او در درهٔ کاینات تابانست و آثار بدایع قدرت او

(ن ک: نسخه‌ها ۱. ۳۵۱، مشترک ۱ ۳۰۲۰، موزه. ۵۱)

0505 -[۸۵۰] نستعلیق، کرم خورده، ۸۷ برگ، ۱۳ س، اندازه ۱۵×۲۴/۵

●**الزبدة فی الهیئة ← زبدة الهیئة**

**[۳۷۳]**

● **زبدة الهیئة:** الزبده فی الهیئه

از. **خواجه نصیرالدین طوسی، محمد** (۵۹۷-۶۷۲ ه/۱۲۰۱-۴-۱۲۷۳ م) **بن محمد،** مؤلف به خواهش متعلمان علم هیئت این اثر را در استکشاف احوال افلاک و اجرام و معرفت اوضاع و حرکات کواکب درسی «فصل» نگاشته است.

0499 -[۲۱۳۲] شکسته سنعلیق، ۹۸ برگ، ۳۱ س، اندازه ۱۲×۱۸

**[۳۶۷]**

### ● پوتهی وادین

از **منیس رام**، دربارهٔ احکام سعد و نحس ستارگان نگاشته است

**آغاز** شانرده روز ماه اول تاریخ سیزدهم روز بود

0500 -[۱۶۲۲] شکسته نستعلیق، هفتم شعبان‌المعظم ۱۳۲۹ هـ، ۴۴ برگ، سطرِ مختلف، اندازه ۱۱×۲۰/۵

### ● ثمره و شجره ← اشجار و اثمار

**[۳۶۸]**

### ● رساله در علم جوتش

از **ناشناس**.

**آغاز** قواعد بر آوردن. باید دانست که مقدار سالهایی که از عمر گذشته تا شروع سالی که.

0501 -[۱۶۲۳] نستعلیق، ۴۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۱×۲۰/۵

**[۳۶۹]**

### ● رساله در قواعد هیئت و نجوم

از: **ناشناس**، در ذکر بعضی از قواعد نجومی و استخراج تقویم از کواکب و طرق اتصالات خسوف و کسوف

**آغاز** این نسخه‌ایست در ذکر بعضی از قواعد نجومی مثل استخراج تقویم کواکب و طرق اتصالات و حالات خسوف و کسوف

0502 -[۲۰۱۰] نستعلیق، ۲۴ جمادی الاول ۱۰۴۷ هـ، سارس، ۳۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۱×۱۸/۵

**[۳۷۰]**

### ● رساله در هیئت

از. **ناشناس**.

**آغاز**: شکر و سپاس و حمد بیقیاس صانعی راکه. اما بعد بر ارباب بینش و اصحاب

**[۳۷۶]**

● **هیئت**

از **ناشناس.**

**آغاز:** المقاله التانیة فی السفلیات و.. مادون الافلاک . اجسام را امهات گویند و آنچه از آن حاصل آید...

0510 -[۳۰۲۶/۲] نستعلیق، ۹۲ برگ، ۱۴ س، اندازه. ۱۴×۲۰/۵

**[۳۷۷]**

● **هیئت:** فارسی هیئت

از **علاءالدّین علی** (م. ۸۷۹ ه/۵-۱۴۷۴ م) **بن محمد قوشچی،** در یک «مقدمه» و دو «مقاله» و «خاتمه». مقدمه در دو «قسم»، مقالهٔ یکم در اجرام علوی شش «باب» مقالهٔ دوم در بیان هیئت زمین و قسمت او به اقالیم، یازده «باب»

**آغاز** الحمدلله این کتاب مشتمل است بر دو مقدمه و دو مقاله در بیان آنچه در این علم...

(ن ک: موزه. ۵۳، ندوه. ۶۰۷، مشترک ۱۳۰۱۳)

0511 -[**۲۵۸۷**] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده،** ۳۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۲۱/۵

0512 -[**۲۷۷۱**] نستعلیق، احمد یار خان، آغاز برابر نمونه، ۵۲ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۳×۱۹/۵.

0513 -[**۲۸۵۸**] نستعلیق، ۱۲۵۶ ه، آغاز برابر نمونه، ۲۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵

**[۳۷۸]**

● **الهیئة**

از **ناشناس.**

**آغاز.** ... سطح و خط و... موجودند بخشم... جدا از جسم انسان را وجود نیست.

0514 -[**۱۳۶۲**] نستعلیق، ۱۲۸۴ ه، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده،** ۸۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۵.

❊

**آغاز:** بعد از سپاس و ستایش آفریدگار جل جلاله و درود بر خاتم انبیاء **محمد مصطفی** و بر اهل بیت ..

(ن.ک: نسخه‌ها ۱: ۲۹۸، منزوی ۱: ۲۷۳، ملاّ فیروز: ۲۴).

0506 -[۲۸۵۹] نستعلیق، کرم خورده، ۵۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۳.

● **شرح ملا عبدالعلی بیرجندی ← بیست باب در اسطرلاب**

● **فارسی هیئت ← هیئت**

**[۳۷۴]**

● **کفایة التعلیم فی صناعة التنجیم**

از: **شرف‌الدین (ظهیرالدین) ابوالحامد محمد** (زنده در ۵۸۲ هـ/۱۱۷۶ م) **بن مسعود بن محمد زکی غزنوی مروزی** در علم نجوم در دو «جنس» و پنج «نوع» و دو «صنف» و پنج «فن» و سه «ضرب» نگاشته است.

**آغاز:** حمدله.. فهرست کفایة التعلیم دو جنس است هر جنسی انواع و هر نوعی اصناف...

(ن ک. منزوی ۱: ۲۹۲، موره: ۵۰، گنج بخش ۱: ۱۶۵ [**مؤلّف** ناشناس]).

0507 -[۲۵۵۹] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۱۲۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۷×۲۶/۵.

**[۳۷۵]**

● **مجموعهٔ شمسی**

ترجمهٔ فارسی از: **ابوالخیر بن مولوی غیاث‌الدّین**، متن انگلیسی از **ویلیام هنتر** (۱۱۶۸-۱۲۲۷ هـ) به روزگار سر ژرژ هیلر و بارلوبارنت ـ در هفت «فصل».

**آغاز:** بعد از حمد... چنین می‌گوید که این چند مسایل غریبهٔ علم هیئت...

(ن.ک: منزوی ۱: ۲۹۵، موره: ۵۱، گنج بخش ۱: ۱۸۳، ملاّ فیروز: ۴).

0508 -[۱۰۵۵] نستعلیق، کرم خورده، ۸ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۸×۲۰.

0509 -[۱۲۳۴] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ...گورنر جنرال بهادر افتد که با غایت و حکم خدایگان افلاطون زمان جالینوس مکان...، ۲۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴×۲۲/۵

● **المفید ← رسالهٔ معینیه**

# بخش دوازدهم

# علوم غریبه

[۳۷۹]

## ● انوارالرمل

از: **عبدالغنی شیروانی** (پیش از ۱۱۶۱ هـ/۱۷۴۸ م) در یک «مقدمه» و دو «مقاله» و یک «خاتمه» مقالهٔ اوّل در ۲۱ «فصل» و مقالهٔ دوم در ۱۲ «فصل»

**آغاز** شکر و سپاس بی‌حد و قیاس آفریدگاری را.. اما بعد فقیر حقیر جانی عبدالغنی شیروانی ..

(ن ک: مشترک ۱: ۳۲۴، موزه ۸۹۰).

0515 -[۱۵۹۲] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۵۵ برگ، ۲۵ س، اندازه ۲۴/۵×۱۶/۵.

0516 -[۲۸۲۹] نستعلیق، سال ۳۳ جلوس محمد شاه ۱۱۶۰ هـ، **آغاز افتاده**. ... بعضی از دوستان گفته‌اند که رمل سال اول ساعت روز نوروز زنند.. ، ۸۶ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۲۳/۵×۱۵/۵.

[۳۸۰]

## ● تجربة الرمل

از **محمد عطاء الله لاهوری** (زنده در ۱۰۸۷ هـ/۱۶۷۶ م) در علم رمل در دو «قسم» نگاشته است. ۱- در میان اشکال دوازده «باب»، ۲- در احکام نقاط.

**آغاز:** حمدله... امابعد، این گم کردهٔ راه بادیهٔ ضلالت و کم شعوری، محمد عطا لاهوری راگو استعدادی که...

(ن.ک: مشترک ۱: ۳۲۶).

[۳۸۴]

### ● جفر مرتضوی

از: **ناشناس.** منسوب به حضرت علی علیه السلام در یک «مقدمه» و هفت «فصل» در رمل و جفر نگاشته است.

**آغاز:** بدانکه جفر در لغت یوست بزغاله است و در اصطلاح علمای اخراج امور احوال عالم...

(ن. ک: مشترک ۱: ۳۳۶، گنج بخش ۴: ۲۳۳۴).

0521 -[۲۸۳۲] نستعلیق، کرم خورده، دارای حداول، ۱۳ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۸×۲۵/۵.

[۳۸۵]

### ● رسالهٔ بحرالرمل

از: **محمد عطاء الله لاهوری** (زنده در ۱۰۸۷ ه/۱۶۷۶ م) در دو «قسم»: ۱- در بیان اشکال دوازده «باب»، ۲- در احکام نقاط.

(ن. ک: مشترک ۱: ۳۲۶).

0522 -[۲۸۳۳] شکسته، کرم حورده، **انجام افتاده،** ۷۶ برگ، س محتلف، اندازه. ۱۸×۲۶.

[۳۸۶]

### ● رساله در رمل

از: **ناشناس.** در علم رمل نگاشته است.

**آغاز:** جدول در تسکین حروف ا ف ص ب ج ف د ر ش ت و ا ت ح خ...

0523 -[۲۷۶۴] نستعلیق، کرم خورده، ۲۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵.

[۳۸۷]

### ● رسالة الرمل

از: **ناشناس.** در علم رمل در سیزده «فصل» نگاشته است. ۱- نقطهٔ آتش، ۵- سیرِ رمل، ۱۰- عمل رمل.

**آغاز: هذا منتخبی من رسایل الرمل،** بیان مولد اشکال در طریق و جماعت و عقل و نفس

0517 -[۲۸۳۲] نستعلیق مایل به شکسته، کرم خورده، ۷۹ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۸×۲۵/۵.

**[۳۸۱]**

## ● ترجمهٔ فالنامهٔ سری گوتم

از **ناشناس**. فالنامه‌ایست مشتمل بر شصت و چهار «فصل» شامل حسابات ابجدی با سر آغازهای «ایخداوند».

آغاز: این فالنامهٔ سری گوتم بدهبزبان هندوی تصنیف بود و مضمون آن در فارسی نعمل آمد .

0518 -[۲۴۷۵] نستعلیق، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۱۶ برگ، ۱۱ س، اندازه. ۱۰/۵×۱۷/۵.

**[۳۸۲]**

## ● تعبیرنامه

از **ناشناس**، در تعبیر خواب در دوارده «باب»

آغاز: ب سر سم الله . بدانکه عالم تعبیر علمی شریف است و معجزهٔ یوسف پیغامبر است و حکیمان و معبران درین باب بسیار رنج برده‌اند...

(ر ک: موزه. ۸۹۰)

0519 -[۲۲۵۸/۱] نستعلیق، ۱۴ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۰×۱۴/۵.

**[۳۸۳]**

## ● جفر جامع و خافیه

از **سید کمال‌الدین حسین اخلاطی بن علی حسینی افطسی**، در دو «مقدمه» و یک «فصل» و یک «حاتمه»

آغاز: الحمدلله . اما بعد رساله‌ایست شریف در علم جفر خافیه و جامع چون شروع در تعریف ..

(ر ک: مشترک ۱ ۳۳۴، گنج بحش ۴: ۲۳۳۲)

0520 -[۱۵۶۲] نستعلیق، کرم حورده، ۲۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۹×۲۸.

یک «خاتمه».

**آغاز:** الحمدلله... و این حقیر... کتاب را ضیاء الرمل مسمی گردانیده و این مشتمل بر شش...

(ن.ک: مشترک ۱: ۳۵۹).

0529 -[۱۷۰۲] نستعلیق، شیخ احمد ضیاءالحق بن شیخ ثناء الحق، پنجشبه نوردهم ربیع‌التانی ۱۲۰۲ هـ، لکهنو، کرم خورده، ۳۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵.

**[۳۹۱]**

## ● فالنامهٔ ارسطاطالیس

منسوب به: **ارسطاطالیس**، حکیم یونانی.

**آغاز:** فالنامه تصنیف ارسطاطالس حکیم است باید که سر خر مهره..

(ن ک: مشترک ۱: ۳۶۰، موزه: ۸۹۴).

0530 -[۲۴۷۴] نستعلیق، ۶ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۰×۱۷.

**[۳۹۲]**

## ● کامل التعبیر

از: **ناشناس**. در تعبیر خوابها در یانزده «فصل» نگاشته است فصل اول: در شناختن مزاج حواب، ۵- در معرفت درستی خوابها، ۱۰- در گزاردن خواب به قول جاهلان، ۱۵- تأویل دیدن حق سحانه، فرشتگان و پیامبران در خواب.

**آغاز:** ... در این علم نفیس و معروف است جون کتاب اصول و کتاب تفسیر...

0531 -[۱۲۹۱] نستعلیق، ۱۱۳۵ هـ، کرم خورده، **آغاز افتاده**، دارای مهر محمد عمر جعفری، عناوین شنگرف، ۲۶۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۵×۲۴

**[۳۹۳]**

## ● کتاب سحر

از: **ناشناس**. در سحر، جادو و طلسمات و دفع آن توسط آیه‌های قرآنی.

**آغاز:** روایت می‌کند ابوهریره رضی الله عنه از حضرت رسول ﷺ که در مدنه بودم...

0532 -[۳۱۸۴] نستعلیق، ۱۷ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۴×۲۱/۵.

آدم و

0524 -[۴] شکسته نستعلیق، غلام علی، ۳ ربیع الاول ۱۲۱۶ ه، مبرنه، کرم خورده، ۱۲ برگ، سطر مختلف، اندازه ۲۲×۱۵

[۳۸۸]

● رسالهٔ عجیبهٔ غریبه

، مولوی سید محمد محبوب علی بن مولانا رستم علی

آغاز قولهم رحمهم الله در صدر نسکه برای اتصال ثواب ختم قرآن و خواندن.

0525 -[۱۵۶] نستعلیق، ۲۴ جمادی‌الثانی ۱۲۴۵ ه، مصطفی‌آباد معروف به رامپور، ۱۳ برگ، ۱۴ س، اندازه ۲۹/۵×۱۸

[۳۸۹]

● زبدة الرمل (منظوم)

، محمد معین، ... ۶ ۷ ه/۷-۶ ۱۳ م در ۱۶ «باب»، ۱- صورت لحیان و ... ۲- صورت ... و منسوبات او، ۳- جماعت و منسوبات او و ...

آغاز هر ... عمر ... /سر ... کار او چون ... باشد

ک منزوی ۱ ۳۵۵، ... ۴ ... ۱۵۰ [مؤلف ناشناس]

0526 [۱۲۷] نستعلیق، ... ۱۱۹۸ ه، فارسی، کرم خورده، ۸ برگ، ۱۹ س، اندازه ۲۴×۱۵

0527 -[۱۷۵۱] نستعلیق، ولد ... حسن صاحبدار خان، ۲۷ جمادی‌الاول ۱۲۵۰ ه، آغاز برابر نمونه، ۹۰ برگ، ۱۴ س، اندازه ۲۰/۵×۱۲/۵

0528 -[۹] نستعلیق، کرم خورده، آغاز افتاده ... نونی در سخن فصیح زبان حاجتی دارم ... روا کردم ، عناوین شنگرف، ۶۲ برگ، سطر مختلف، اندازه ۲۵×۱۷

[۳۹۰]

● ضیاء الرمل

از مولوی روشن علی جونپوری (م ۱۲۲۵ ه/۱۸۱۰ م) در یک «مقدمه» و چهار «باب» و

# بخش سیزدهم

# طبیعی

**[۳۹۶]**

● **افیونیه:** خواص افیون

از **حکیم عمادالدین محمود طبیب شیرازی** (م: دهۀ یکم سدۀ یازدهم هجری) **بن مسعود بن محمود**. در سود و زیان افیون و روش ترک آن. در پانزده «باب» نگاشته است. باب ۱- در ماهیت و طبیعت و حواص افیون، باب ۵- در بیان سبب نشاط و کیفیت افیون، باب ۱۰- در مورد ترک معتاد افیون، باب ۱۵- در تراکیبی که افیون در آن داخل است.

**آغاز:** حمدله.. معلوم باشد که طبقات ناس در زمان ما اکثر سه صنف‌اند یک صنف آنکه...

(ن.ک. مشترک ۱. ۳۹۵، نسخه‌ها ۱: ۴۷۴)

0535 -[۱۹۰] نستعلیق، کرم خورده، ۸۷ برگ، ۱۸ س، اندازه ۱۷×۱۱/۵

0536 -[۲۶۰] نستعلیق، احمد مشهور به فقیری، ۱۰۰۰ ه، **آغاز افتاده:** ... چه جای افیون هست که سالها اسهال دماغی که از یک ، مطلاّ، جارچوب، دارای حواشی، ۱۵۶ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۱×۱۵.

0537 -**[۷۴۵]** نستعلیق، آغاز برابر نمونه، دارای حواشی، مطلاّ، ۴۵ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۲×۱۴/۵.

**[۳۹۷]**

● **بازنامه**

از: **شجاع‌الدین**. در شناخت باز، پرورش آن و شکار توسط آن نگاشته است.

**آغاز:** حمد ببحد و سپاس بیعد مر پادشاهی را که شاه باز بلند پرواز معرفتش تذرو دلهای عارفان را شکار می‌سازد...

(ن.ک: مشترک ۱: ۳۹۷).

[۳۹۴]

● **مقصودالعاشقین**

از **ابوداود معروف به سبزپوش بن صدیق بن داود قطب‌الدین حسینی امامی**، در هفت «باب» و در منابع دیگر در بیست و پنج «باب» آمده است.

**آغاز:** حمد و سپاس مر آن پروردگاری را که... اما بعد، فقیر حقیر ابوداود بن صدیق بن داود بن قطب‌الدین حسینی المعروف به سبزپوش و این کتاب را مقصودالعاشقین نام نهاده..

(ن ک. مشترک ۱: ۳۶۹، نسخه‌ها ۲: ۱۴۱۴).

0533 -[۲۴۷۸] نستعلیق، ۷۹ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۱۷/۵×۹/۵.

[۳۹۵]

● **نسخه‌جات طلسمات و عجایبات**

از. **ناشناس**. در طلسمات و عجایبات در دو «فصل» نگاشته است.

**آغاز** حمد فراوان بر صانعی که صنعت هر فنون بید قدرت اوست و درود نامحدود بر حضرت سرور پیغمبران محمد مصطفی صلی الله...

0534 -[۲۵۴/۴] نستعلیق، ۲۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۴×۱۶.

*

0544 -[**۲۸۵**] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۸ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۱۴×۲۱.

0545 -[**۷۵۸**] **شکسته نستعلیق**، **آغاز:** فصل در بحث چوب چینی از کتب باید دانست...، ۷ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶×۲۷.

0546 -[**۲۵۳/۳**] نستعلیق، غلام دین، **آغاز افتاده:** ... در سبب رسیدن چوب چیبی و استعمال و فواید و مضار...، ۱۳ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۶×۲۴.

**[۴۰۰]**

● **چوب چینی، رساله**

از: **ناشناس**. در استعمال و خواص چوب چینی نگاشته است.

**آغاز:** پوشیده نماند که این... مردم بدان اطلاع و از استعمال آن شماء یافته‌اند. .

(ن.ک: مشترک ۱: ۴۲۲، گنج بخش ۱: ۲۶۹).

0547 -[**۶۶۲**] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۱۳ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۳.

● **خواص اجزای انسان و حیوان ← خواص الاشیاء**

**[۴۰۱]**

● **خواص الاشیاء:** خواص اجزای انسان و حیوان

از: **ناشناس** که در خطبهٔ کوتاهش می‌گوید. که حکما برای نوشیروان از کتب طب و خواص الاشیا بیرون آورده‌اند. در نوزده «باب». ۱- در منافع انسان، ۲- در مافع بهایم، ۵- در منافع طیور، ۱۰- در منافع الاشجار، ۱۹- در منافع غلات.

**آغاز:** حمدله... اما بعد بدانکه این مختصریست مفید که حکما برای نوشیروان از کتاب طب خواص الاشیاء...

(ن.ک: مشترک ۱: ۴۲۵، گنج بخش ۱: ۲۰۰).

0548 -[**۴۷۴**] **شکسته**، **انجام افتاده**، ۱۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۰×۱۵.

● **خواص افیون ← افیونیه**

● **خواص بیخ چینی و قهوه و چای ← چوب چینی**

**[۴۰۲]**

● **خواص الجواهر:** جواهرنامه

از: **حکیم محمد شریف خان** (۱۱۳۸-۱۲۲۲ هـ/۱۷۲۰-۱۸۰۷ م) **بن حاذق الملک**

0538 -[۲۱۱۴] نستعلیق، ۵۳ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۴×۲۱.

● **بیخ چینی ← چوب چینی**

● **جواهرنامه ← خواص الجواهر**

**[۳۹۸]**

● **چوب چینی:** بیخ چینی

از: **حکیم عمادالدین محمود طبیب شیرازی** (م: دهۀ یکم سدهٔ یازدهم هجری) **بن مسعود بن محمود.** به سال ۹۵۴ ه/۱۵۴۷ م در یک «مقدمه» و هفت «فصل» و «خاتمه»ای نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... اما بعد بدانکه این رساله‌ایست مختصر و مقاله‌ایست معتبر در امور متعلقه به بیخ چینی که حسب الامر .

(ن. ک. مشترک ۱: ۴۱۹، نسخه‌ها ۱. ۴۱۵)

0539 -[۷۴۳] نستعلیق خوش، ۸ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۲.

**[۳۹۹]**

● **چوب چینی:** خواص بیخ چینی و قهوه و چای

از: **میرزا قاضی** (م. ۱۰۷۵ ه/۵-۱۶۶۴ م) **بن حکیم کاشف‌الدین محمد یزدی اردکانی.**

به نام شاه عباس دوم (۱۰۵۲-۱۰۷۷ هجری) در سه «باب» و «فصل»هایی. باب اوّل: در خواص بیخ چینی، ۲- در خواص قهوه، ۳- در خواص چای که بجوشانند.

**آغاز:** حمدله... چون بتوجه خاطر آفتاب مآثر اشرف اقدس..

(ن ک. مشترک ۱. ۴۲۱، نسخه‌ها ۱. ۴۱۴).

0540 -[۲۵۳/۲] نستعلیق، ۲۱ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۶×۲۴

0541 -[۳۸۰] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۱۳ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۴×۲۲.

0542 -[۴۰۳] نستعلیق، ابن محمد جعفر قاضی اسماعیل بسطامی، ۱۱۱۷ ه، آغاز برابر نمونه، ۲۱ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷×۲۴.

0543 -[۵۲۲] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۳۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲×۲۸.

آغاز: در معالجات بقراطی آورده که از فارس چیزی می‌آورند که آن را حجرالیس می‌گویند و چنین گفته‌اند که در...

0553 -[۷۴۶] نستعلیق، کرم خورده، چارچوب، ۳ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۵×۲۳.

**[۴۰۶]**

### ● رسالهٔ فادزهر، مومیایی و چوب چینی

از: **ناشناس**. رساله‌ایست مختصر و کوتاه در فادزهر، مومیایی، چوب چینی، جای، قهوه و تناکو و فواید و مضار آن که به دستور ظهور علی ولد مولوی محمد علی تحریرگردیده است.

**آغاز:** در سبب بهم رسیدن چوب چینی و استعمال و فواید و مضار و مصلح و شربت و بدل آن...

0554 -[۷۳۲] نستعلیق، ۱۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۸×۲۴.

**[۴۰۷]**

### ● رسالهٔ معرفت جواهر

از: **محمد دایم**، رساله‌ایست که از زبان عربی به فارسی ترجمه گردیده و مشتمل است بر چهار «باب». باب اوّل: مروارید، دوم: یاقوت، سوم: زمرّد، چهارم: لعل.

**آغاز:** شکر و سپاس بیقیاس پادشاهی را که بجواهر قدرت و درود و ثنا به سید کاینات و خلاصهٔ موجودات...

0555 -[۱۹۰] نستعلیق، ۱۱۳۴ هـ، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۹۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳×۲۳.

**[۴۰۸]**

### ● شفاء العیون بذکر افیون

از: **حکیم وکیل احمد سکندرپوری**، در اقسام، خواص و منافع و مضار و طریق استعمال افیون در یک «مقدمه» و چهار «باب» به نظم نگاشته است.

**آغاز:** اعجوبه نمای عالم بوقلمون /بنای عجیب کار این سقف نگون...، از عالم و آدم و نبات و حیوان /نبوده چهار عجایب گوناگون...

0556 -[۲۹۶] نستعلیق، ۵ شعبان ۱۳۱۶ هـ، اورنگ‌آباد، ۴۴ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۱×۳۲.

**حکیم محمد اکمل خان دهلوی**، به روزگار عالم شاه دوم (۱۱۷۳-۱۲۲۱ ه) به سال ۱۱۷۷ ه/۱۷۶۳ م نگاشته است. پس در سال ۱۱۸۰ هجری این کتاب را «تحفهٔ عالم شاهی» نامیده است. در خواص جواهرات: الماس، زمرد، عقیق، فیروزه، لاژورد، لعل، مرجان، یاقوت، نیل، یشم.

**آغاز.** بهترین گوهری که غواصان فصاحت بنان از عمان فکر بکف می‌آرند...

(ن. ک: مشترک ۴۰۸۰۱ و ۴۲۸، موره: ۶۰).

0549 -[۳۱۶/۱] نستعلیق، ۴ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۸×۳۰.

0550 -[۳۱۶/۲] نستعلیق، **آغاز افتاده** ... تجاوزاً عن سیآتهما که چون حکم اشرف اقدس بندگان اعلی حضرت گوهر شاهنواز...، ۲۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۸×۳۰.

**[۴۰۳]**

## ● راحت الفرس

از **ناشناس**. در عهد نورالدین جهانگیر مغولی (۱۰۱۴-۱۰۳۷ ه) دربارهٔ بیماری اسپان و طریق علاج آن در چهارده «باب» نگاشته است.

**آغاز.** آرایش عرصهٔ عبارت و نمایش میدان انتصارت حمد بدایع...

0551 -[۷۰۸] نستعلیق، ۱۹ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۲۲.

**[۴۰۴]**

## ● رساله در پخت و پز غذا

از **ناشناس**. در طریق پختن غذاهای گوناگون از قبیل پلو، گوشت، مربا، حلویات وغیره.

**آغاز**: . نان پزی، میده، روغن، آرد، شیر، خمیر، نمک، اوّل در میده روغن دار بمالد...

0552 -[۶۴۲] نستعلیق، بعضی از صفحات کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۵۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۲×۱۹.

**[۴۰۵]**

## ● رسالهٔ فادزهر

از **حکیم عمادالدین محمود طبیب شیرازی** (م: دههٔ یکم سدهٔ یازدهم هجری) **بن مسعود بن محمود**، در داروهایی که زهر را زایل می‌سازد نگاشته است.

[۴۱۲]

### ● قلع آثار

از **حکیم عمادالدین محمود طبیب شیرازی** (م. دههٔ یکم سدهٔ یازدهم هجری) **بن مسعود بن محمود** که از کتاب **یعقوب بن اسحاق کندی** (م: پیرامون ۲۵۲ ه‍/۸۶۷ م) و تذکرة الحمیدی، و فصول مفیده و کتابهای دیگر گردآورده است و در پنجاه و یک «باب» نگاشته است.

**آغاز** شکر حق را که آب رحمت او، **محو** آثار جرم و عصیان کرد چنین گوید فقیر عریب **محمود** بن مسعود طبیب

(ن. ک: مشترک ۱: ۴۵۵، نسخه‌ها ۱: ۴۴۶، مرعشی ۷: ۱۴۸)

0560 -[۷۰۶] نستعلیق، کرم خورده، ۱۴ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۱۴×۲۳/۵

[۴۱۳]

### ● نخل بندیه

از **احمد علی** (زنده در سال ۱۲۰۴ ه‍/۹۰-۱۷۸۹ م) **بن محمد خلیل جونپوری**، در علم فلاحت و کشاورزی و کشت درختان متمر و غیر متمر و نباتات نگاشته است

**آغاز**: شکر و سپاس بیرون از اندازهٔ قیاس صانعی را که اشجار را به خلعتهای خضرا سرسبز گردانیده... اما بعد این رساله‌است مسمی به نخل بندیه..

0561 -[۱۳۱۶] نستعلیق، احمد خان، ۱۲۶۱ ه‍، ۲۹ برگ، ۱۲ س، اندازه ۱۴/۵×۱۹/۵

*

[۴۰۹]

● **فایض الفرس**

از **غلام محیی‌الدّین**، در شناخت اسبان، بیماریها و درمان آن.

**آغاز:** خدایا تو بر کار حبرم بدار/وگرنه نیاید ز من هیچ کار. .

0557 -[۱۹۸۸] نستعلیق، ۱۱۴۹ هجری، کرم خورده، ۴۹ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۵×۲۱

[۴۱۰]

● **فرسنامه**

از **سید عبدالله**، مخاطب به **عبدالله خان بهادر فیروز جنگ** (م. ۱۰۵۴ ه/۱۶۴۴ م) به دستور شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰۶۷ ه) از زبان سانسکریت به فارسی ترجمه نموده دربارهٔ اسپان و بیماری و درمان آنها در دو «قسمت» و هر قسمت در چند «باب» و «فصل»هایی.

**آغاز** اسب فکرت جوزین کند دانا/به که گوید نخست حمد خدا بنام خدای که توسن افلاک را گرد مرکز...

(ر.ک: منزوی ۱. ۴۴۹، گنج بخش ۱. ۲۰۸).

0558 -[۱۲] نستعلیق، سال ۳۷ جلوس عالمگیری، عناوین شنگرف، مجدول، ۶ برگ، ۱۴ س، اندازه. ۱۴×۲۴.

[۴۱۱]

● **فرسنامه**

از. **سید محمد تقی ولد میر محمد فیاض**، در شناخت و معالجات اسپان در سیزده «باب» و بیست و چهار «فصل» نگاشته است. باب ۱- در ابتدای پیدایش اسب، ۵- شناخت چهار ذات اسپ، ۱۰- در بیان بتانهٔ اسپ، ۱۳- در بیان **معالجات اسپان**.

**آغاز**. داستان سرای باغ بلاغ بر اولاد و اصحاب و احفاد و اکبار او باد بدان اسعدک الله تعالی این کتاب فرسنامه...

0559 -[۶۵۴] نستعلیق، ۱۲۵۹ ه، ۱۴۴ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵.

## بخش چهاردهم

# پزشکی

● **آبله ← رسالهٔ آتشک**

**[۴۱۴]**

● **اختیارات بدیعی**

از: **زین‌العابدین علی عطار** معروف به **حاج زین‌العابدین عطار** (۷۳۰-۸۰۶ هـ/۱۳۳۹ - ۱۴۰۳-۴ م) **بن حسین انصاری پزشک شیرازی**. برای شاهزاده خانم بدیع الجمال، یکی از زنان امیر مبارزالدین محمد بن مظفر، مادر سلطان بایزید عثمانی (۷۹۲-۸۰۵ هـ) به سال ۷۷۰ هـ/۱۳۶۸ م در یک «مقدمه» و دو «مقاله» و یک «خاتمه» نگاشته است

**آغاز**: امداد حمد بیعد و اعداد و سپاس بی‌قیاس مبدعی را که آثار ابداع...

(ن.ک مشترک ۱: ۴۷۷، نسخه‌ها ۱: ۴۶۵، ذریعه ۱: ۳۶۸، موزه: ۷۲، گنج بخش ۱: ۲۴۸).

0562 -[۶۳۶] نستعلیق، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۳۰۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۰×۲۹.

0563 -[۷۸۵] نستعلیق، ۱۰۷۶ هـ، آغاز برابر نمونه، ۲۰۰ برگ، ۳۷ س، اندازه ۱۶/۵×۲۸/۵.

0564 -[۵۹۸] نسخ، کرم خورده، **آغاز افتاده**: چون عمر بن علی بن حسین... المشتهر بمقدور الامکان...، **انجام افتاده**، ۱۸۰ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۵.

**[۴۱۵]**

● **اختیارات ظفر یار خانی**

از: **ناشناس**. در دو «بیان» نگاشته شده است. بیان اوّل: در ترتیب ساختن و اوقات خوردن و قدر شربت و ذکر اجزاء ادویهٔ مرکبه. بیان دوم: در ایضاح اوران رایحه.

**آغاز**: بدانکه این نسخهٔ مرکبات را از کتاب تعلیم العلاج که تألیف این فقیر است برآورده داخل این مفردات نمودم...

0565 -[۵۲۴] نستعلیق، ۱۲۴۰ هـ، کرم خورده، ۴۰ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۲۰/۵×۲۹.

[۴۱۹]

● **اغذیهٔ امراض**

از: **حکیم محمد عارف خان**، در چهار «باب» باب اوّل. در بیان غذای هر مرض از سرتاپا، باب دوم: دربیان غذاهای چهار خلط، باب سوم: در بیان غذاهای هرمرض از سرتاپا، باب چهارم: در بیان غذاهای مرکبه که بدان احتیاج می‌آید.

**آغاز**: حمدله... اما بعد راقم این حروف تجاوز الله عن ذنوبه این ضعیف نحیف درماندهٔ وادی گمنامی...

0569 -[۲۱۹] نستعلیق، **انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۴۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۶×۲۲.

[۴۲۰]

● **الاغراض الطبّیه والمباحث العلائیه**

از: **زین‌الدین ابوابراهیم اسماعیل معروف به میر سید اسماعیل جرجانی (۴۳۴-۵۳۱ ه/ ۱۰۴۲-۱۱۳۷ م) بن حسن بن محمد احمد حسینی جرجانی**، در سال ۵۰۴ هجری «دحیرهٔ خوارزمشاهی» را نگاشته بود و پس آن را در پنج «بخش» که هر بخش «کتابی» است در چند «گفتار» و یا «باب» و «حرو» کتاب ۱- اندر یاد بردن حد طب از علمی و عملی، در پانرده «گفتار»، کتاب ۲- اندر حفظ الصحه، در یک «گفتار»، کتاب ۳- اندر معالجات در ۲۶ «گفتار»، کتاب ۴- اندر ادویهٔ مفرده، سه «حزء»، کتاب ۵- اندر قرابادینی بیست و سه «باب».

**آغاز**: الحمدلله سبحانه و اثنا علیه و الصلوة والسلام علی رسوله محمد المصطفی و آله الطاهرین، امیر سید امام زین‌الدین شرف الزمان مجدالسیاده ابوابراهیم اسمعیل. .

(ن. ک: مشترک ۱: ۲۸۶، موزه. ۷۴، گنج بخش ۱: ۳۲۷).

0570 -[۱۴۴] نستعلیق، سید منصور علی، ۱۲۵۶ ه، کرم خورده، ۲۱۴ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷×۲۶.

0571 -[۲۳۰] نستعلیق، **آغاز**: حمدله... بباید دانست هر که بمجلس بزرگی وسیلتی خواهد جست یا خدمتی...، **انجام افتاده**، ۸۹ برگ، ۲۷ س، اندازه. ۲۰×۳۰.

[۴۲۱]

● **الفاظ ادویه**: مفردات ادویه

از: **نورالدین محمد عبدالله شیرازی** (زنده در ۱۰۵۶ ه/۱۶۴۷ م)، به نام شاهجهان

● **اختیارات قاسمی ← دستورالاطباء**

**[۴۱۶]**

● **اسرارالنساء**

از: **رستم جرجانی**، به سال (۹۶۱ هـ/۱۵۵۴ م) در آداب مباشرت با زنان نگاشته است در ده «باب». باب ۱- منفعت مباشرت، ۲- مضرت مباشرت، ۳- هیئت و عفت زنان، موافقت و مضرت ایشان، ۴- وقت مباشرت، ۵- جای شهوت زنان و لذتِ ایشان، ۶- هیئت مجامعت، ۷- باز داشتن مضرت مجامعت، ۸- باز داشتن سرعت انزال، ۹- سبب نقصان شهوت و تدابیر، ۱۰- غذاهایی که قوت بیفزاید.

**آغاز.** حمد بیحد و شکر بیعد، حکیمی را که افراد انسانی را به تشریف شریف و لقد کرّمنا بنی آدم مشرف گردانید...

(ر.ک: منزوی ۱: ۴۸۴، نسخه‌ها ۱: ۴۸۶، موزه: ۷۳).

0566 -[۳۵۰] شکسته، عنایت الله، سال ۱۸ جلوس محمد شاه، ۷۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۰.

**[۴۱۷]**

● **اسماء الادویه**

از: **ناشناس**. اسمای ادویه است به ترتیب الفبایی از ردیف «الف» تا «و».

**آغاز** آذر افیس در زبدة البحر مرقوم یونانی. آذراقی در زبدة البحر مرقوم یونانی است...

0567 -[۳۰۵] نستعلیق، ۵۳۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۲۶.

**[۴۱۸]**

● **اصول علاج و علاج صداع حار**

از. **حکیم مولوی سید اسحاق**، در علاج بیماری درد سر نگاشته است.

**آغاز:** علاج صداع حار. علاجش از ادویهٔ ملینه مثل گل بنفشه، گل نیلوفر و مسکنه مثل مولهٔ کدوی شیرین...

0568 -[۵۰۳] نستعلیق، محمد علی، ۱۳۲۹ هـ، جوره میرتهه، ۳۵ برگ، ۱۲ س، اندازه. ۲۰×۳۵.

به امانی (م: ۱۰۴۶ ه‍/۱۶۳۲ م)، به سال ۱۰۳۶ ه‍/۱۶۳۶ م به نام جهانگیر پادشاه، در یک «مقدمه» و شش «باب» و «فصل»هایی نگاشته است. مقدمه، در احتباس و استفراغ. باب ۱- در خلطها، ۲- منضجات اخلاط و ادویهٔ مفردهٔ مسهّله و ملیّنه، ۳- طریق پختن جلاب و اغذیهٔ مناسب خلطها، ۴- اسهال را کی باید باز داشت و استفراغ را، ۵- داروی مسهل به اهل تنعم، ۶- قانون ادویهٔ مسهّله، مقدار شربت و مرکبات آن.

**آغاز:** جان دارویی که مزاج بخردی را از فساد نقصان و ازدیاد مواد اربعهٔ سکوت و تکلم و فراموشی...

(ن. ک: مشترک ۱: ۴۹۲، گنج بخش ۱: ۲۵۱، ایوانف: ۱۵۵۴).

0576 -[۱۳۰] نستعلیق، سیزدهم رمضان ۱۲۶۶ ه‍، ۴۰ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۷×۲۹.

0577 -[۷۵۲] نستعلیق، **انجام افتاده**، آغاز برابر نمونه، ۲۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳×۱۹.

0578 -[6۰۰۰] نستعلیق شکسته، فیض احمد، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۵۴ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۴×۲۰

**[۴۲۴]**

## ● انیس الاطباء

از: **ابوالخیر محمد بن محمد فارسی**، در حفظ الصحه، علاج امراض، مأکول و مشروب و تغیر و تبدیل هوا، در چندین «باب» و «فصل» نگاشته است.

**آغاز:** حمد نا محدود قادری حکیم را سزاوار است که مصور صنعش از ترکیب اجسام...

(ن. ک: نسخه‌ها ۱: ۴۷۷).

0579 -[۷۴۹] نستعلیق، موتی رام، ۱۸۹۶ م، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۱۳۸ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵.

**[۴۲۵]**

## ● انیس المشرحین، ترجمه

از: **حسین بخش بن حکیم غلام محیی‌الدین رامپوری**، در علم تشریح بدن انسان که آن را از عربی به فارسی ترجمه نموده است.

**آغاز:** حمدله... اما بعد می‌گوید حسین بخش بن حکیم غلام محیی‌الدین ساکن سهارنپور...

به سال ۱۰۳۸ ه‍/۹-۱۶۲۸ م در یک «مقدمه» چهار «فایده» و یک «نتیجه» و «خاتمه»ای نگاشته است. فایدهٔ ۱- علامات تصحیح اعراب، ۲- در بیان علامات زبان هر دیار، ۳- طبایع و خاصیت دواها و علامات منسوب به آنها، ۴- در ذکر الفاظ دوا به نرتیب و بیان علامات آن. خاتمه: در بیان ادویه ستهٔ کثیرالمنفعه

آغاز. هوالله الاحدالصمد که پایهٔ حقیقت بیچونش از دایرهٔ دریافت...

(ن. ک. متسترک ۱: ۴۸۹، نسخه‌ها ۱: ۴۷۵، موزه: ۷۵، گنج بخش ۱: ۲۵۰).

0572 -[۲۵۳] نستعلیق، غلام قادر، ذی‌الحجه ۱۲۶۰ ه‍، ۱۸۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۸.

0573 -[۵۵۳] سنعلیق، صفر ۱۲۴۷ ه‍، کرم حورده، عناوین شنگرف، آغاز برابر نمونه، ۸۶ برگ، ۲۲ س، اندازه. ۲۱×۲۸.

0574 -[۶۵۵] شکسته نستعلیق، محمد قاسم، چهارم جمادی‌الاوّل ۱۲۶۵ ه‍، **آغاز**: بعد از حمد کثیر حداوند دو جهان و نعت حصرت سرورختم المرسلین.. این بیازمند درگاه بی‌بیاز بورالدین محمد عبدالله حکیم عین الملک شیرازی . ، کرم خورده، ۱۰۵ برگ، ۱۹ س، انداره. ۱۵×۲۲.

● **الواح الصحه ← شافی الاوجاع**

**[۴۲۲]**

● **امراض اطفال**

از: **حکیم عمادالدین محمود طبیب شیرازی** (م: دههٔ یکم سدهٔ یازدهم هجری) **بن مسعود بن محمود** در یک «مقدمه» و چندین «فصل» در بیماریهای کودکان و طریق علاج آنها نگاشته است.

**آغاز**: حمدله... اما بعد این محموعه‌ایست در علاج امراض صبیان مشتمل بر مقدمه و چند فصل.

(ن. ک: مشترک ۱: ۴۹۲).

0575 -[۵۲] نسخ، ۲۹ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۴×۲۵.

**[۴۲۳]**

● **ام العلاج**

از: **حکیم امان الله خان حسینی ملقب به خان زمان بهادر خانزاد فیروز جنگ متخلص**

آغاز: مقالهٔ سوم. در معالجات امراض و این مقاله متنمل است برسی باب، باب اوّل در امراض سر و دماغ...

0584 -[۴۱۲] نستعلیق، ۲۲۶ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۲×۲۸.

**[۴۳۰]**

● **بیاض طب**

از: **لاله سیوا رام**، در ترکیبات بعضی داروها و طریق استعمال آن برای امراض گوناگون.

**آغاز** پوست هلیلهٔ زرد و پوست هلیلهٔ کابلی، هلیلهٔ سیاه، پوست هلیله، آمله، منقی، مویز...

0585 -[۰۰۰] نستعلیق، کاندهله مطفرنگر، ۲۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۷×۲۵/۵.

**[۴۳۱]**

● **بیاض طبی**

از **ناشناس**، اسامی داروها است برای تداوی بیماریهای گوناگون.

**آغاز**: ... بادیان بریان با رنگ ولابنی نحم کاسنی، تخم بالک و عرق گاوزبان...

0586 -[۵۹۶] شکسته نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۳۳ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۴/۵×۲۷.

**[۴۳۲]**

● **بیاض طبی**

از. **ناشناس**. اسمای ادویه است بر اساس حروف الفبایی از باب العین تا باب «ف».

**آغاز**: ... باسمین بری است و به بربری ایز بزا خوانند و بلفظی دیگر دفومه حوانند..

0587 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۱۵۰ برگ، ۲۶ س، اندازه: ۱۹×۲۷.

**[۴۳۳]**

● **بیاض طبی**

از: **ناشناس**. در بیماری سوزاک و طریق علاج آن نگاشته است.

**آغاز**: ... چرب نموده به عسل مقوی یکتوله صبح قبل از غذا و یکتوله بوقت شام...

0588 -[۷۰۲] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۰۰ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۲۰×۳۲.

0580 -[۱۸۵] نستعلیق، عناوین شنگرف، ۱۷۵ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۵×۲۹.

[۴۲۶]

● **انیس المشرحین، شرح**

از: **حسین بخش بن حکیم غلام محیی‌الدین رامپوری**. متن عربی را به زبان فارسی شرح نموده است در یک «مقدمه» و نه «مقاله» و یک «خاتمه». مقدمه: در علم تشریح مقالهٔ اول: در مبحث عظام در هفت «تعلیم» و هر تعلیم در چندین «فصل».

**آغاز**: سپاس بقیاس و ستایش بی‌قیاس مر خالق مقدس و تعالی راست که از صنعت حوس

0581 -[۲۱] نسخ، ۱۲۸۹ هـ، **انجام افتاده**، ۵۲۶ برگ، ۲۷ س، اندازه: ۱۹×۲۹

● **باه‌نامه ← لذّت النساء**

[۴۲۷]

● **بحرالعلاج**

از: **ناشناس**. در علاج بیماری‌های گوناگون و طریق علاج آنها

**آغاز**: ابتدای ایراد بود زیرا که وجود بدون علت محال است پس ضرور افتاد.

0582 -[۶۱۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**، کرم خورده، ۳۴۸ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۲۲×۳۰

● **بحران ← مختصرالبیان فی ضروریات البحران**

● **بیاض اجمل خان ← مطب کلان حکیم حافظ محمد اجمل خان**

[۴۲۸]

● **بیاض ادویه**

از: **ناشناس**. در ادویه‌جات و طریق استعمال آن نگاشته شده است.

**آغاز**: شربت اصل السوس شرفه کند و جمیع علل سینه و ریه..

0583 -[۳۲۲] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۳۱۴ برگ، ۳۲ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵.

[۴۲۹]

● **بیاض رحیم الله**

از: **رحیم الله**، مقالهٔ سوم بیاض اوست در معالجات بیماریها که در سی «باب» نگاشته است.

[۴۳۸]

● **تحفة الصفویه:** دستورالعمل حکیم شفایی خان

از **حکیم شفایی خان** (زنده در ۱۲۵۲ ه/۱۸۳۶ م) در بیماریهای سر دردی، بلغم، نزله و زکام در بیست «باب» نگاشته شده و هم معالجهٔ معقول امراض یاد شده بیان گردیده است

آغاز دستورالعمل حکیم شفابی خان موسوم به تحفة الصفویه مشتمل بر بیست باب، اول در امراض دماغ و از آنجمله صداع است...

0593 -[۱۹۴] شکسته سنعلیق، پنجم ربیع الآخر ۱۲۶۵ ه، بلهور، ۵۹ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵

[۴۳۹]

● **تحفة المجرّبات**

از **لقمان، حکیم.** در چهل «باب» در بیماریهای گوناگون و طریق علاج آنها نگاشته است. باب ۱- در حبیات، ۱۰- در حمل عقیم، ۲۰- در تکر کردن عورت، ۳۰- تداوی برص، ۴۰- علم کیمیا گری.

آغاز: حمد موفور و ثنای نا محصور بحضرت ملک المتعال پادشاه لم یزل .. بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین که خواجه لقمان..

(ن ک: منسرک ۱. ۵۱۸، نسخه‌ها ۱: ۵۶۴، گنج بخش ۱: ۲۶۰، موزه: ۸۰).

0594 -[۴۹۷] نستعلیق، ۱۲۶۴ ه، ۴۷ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۶×۲۵.

0595 -[۰۰۰] نستعلیق، ۱۲۶۴ ه، **آغاز افتاده:** ...اخگر انداخته عورت بیقرار شود بر شخصی که وی عاشق او شود. .، ۳۷ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۶×۲۶.

[۴۴۰]

● **تحفة المجرّبات**

از: **ناشناس.** از کتابهای معروف چون «طب شمسی»، «طب شهابی»، «عین الحیات» و نسخه‌هایی که مجرب نگارنده بوده‌اند در هشتاد و چهار «باب» نگاشته است. باب ۱- در علاج درد سر، ۱۰- در علاج رنگ کردن دندان و انگشتان، ۲۰- در علاج

[۴۳۴]

● **بیاض نسخه‌جات**

از. **امام العلما صبغت الله قاضی الملک مدراسی**، مجموعهٔ نسخه‌های طبی است برای بیماریهای گوناگون.

**آغاز:** طریق شستن آهک: آهک را باریک بسایند و در ظرف کرده آب بسیار انداخته بدارند...

0589 -[۲۷] نستعلیق، ۳۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۷/۵×۱۹/۵.

[۴۳۵]

● **بیاض نسخه‌جات**

از: **ناشناس**. در ترکیب داروها و طریق استعمال آنها در چندین «فصل» نگاشته است.

آغاز . و با صفرابی و با بلغمی باید داد البته چنانچه پیغمبر علیه السلام فرموده‌اند ..

0590 -[۵۳۸] شکسته، **آغاز و انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۱۰۰ برگ، ۱۷ س، اندازه ۲۰×۱۴

[۴۳۶]

● **بیاض نسخه‌جات و معالجات**

از: **ناشناس**. در انواع بیماریها و داروها و طریق علاج آنها نگاشته است

**آغاز:** ... ارزن از برای هلیله بگلاب شسته تناول نماید...

0591 -[۵۳۱] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۲۴۲ برگ، ۱۷ س، ۲۰/۵×۱۱.

[۴۳۷]

● **بیاض نسخه‌های متفرقه**

از: **ناشناس**. مجموعهٔ نسخه‌های طبی است برای بیماریهای گوناگون.

**آغاز:** .. معجون مقوی باه، طباشیر کبود، کهربای شمعی، مغز پسته، مغز فندق، مغز بادام شیرین...

0592 -[۲۶] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۴ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۹×۱۴.

● **تحفهٔ حکیم مؤمن ← تحفة المؤمنین**

0603 -[۲] نستعلیق، چهارم شوال ۱۱۴۹ ه، کرم خورده، **آغاز**: تشخیص رابع از کتاب موسوم به تحفة المؤمنین در مداوی سموم و آن مشتمل است بر پنج فصل...، ۳۳۰ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۰×۲۹.

0604 -[۳۱۶/۴] نستعلیق، **آغاز**: قسم اوّل از دستورات جامع موسوم به تحفة المؤمنین در بیان اعمالی که...، ۲۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۸×۳۰.

0605 -[۷۰۵] نستعلیق، شانزدهم شهر محرالحرام، کرم خورده، آغاز برابر نمونهٔ قبلی، عناوین شنگرف، ۱۶۶ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۱۵×۲۳.

0606 -[۷۵۶] نستعلیق، آغاز برابر نمونهٔ قبلی، عناوین شنگرف، ۱۳ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶×۲۷.

0607 -[۲۹۸] نستعلیق، ۱۲۶۰ ه، **آغاز افتاده**: ... و از صاحبان تجربه اقتباس نموده مجموعه سازد...، ۴۳۴ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۴×۲۵.

0608 -[۳۹۸] نستعلیق، ۱۱۰۸ ه، کرم حورده، **آغاز افتاده**: ... دستورات در بیان اعمالی که متعلق است... و ذکر هر یک از مرکبات...، عاوین شسگرف، ۲۲ س، اندازه: ۱۲×۲۳.

0609 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... بعد بر ناظران حقایق رس مکشوف می‌دارد که چون والدین ذرهٔ بیمفدار...، نسخه قابل استفاده نیست، ۸۰۰ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۳×۳۴.

0610 -[۰۰۰] نستعلیق، ۱۲۶۰ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... و از صاحباں نحربه اقتباس نموده مجموعه سازد و بنابراین لازم دانست...، عاویں شگرف، ۱۵۰ برگ، ۱۳ س، انداز: ۱۳/۵×۲۵/۵.

**[۴۴۲]**

## ● تدبیر حوامل و مداوات اطفال

**از: حکیم حسین بخش بن حکیم غلام محیی‌الدین رامپوری، در یک «مقدمه» و سه «مقاله». مقدمه: در کیفیت غایت، مقالهٔ اول: در بیان کم و کیف جاچ، مقالهٔ دوم: در حفظ بچه‌ها، مقالهٔ سوم: در معالجهٔ امراض بچه‌ها.**

**آغاز: حمد و ثنای حکیمی راست که برای ابدان هر فرد و نسلی هر علت و در دست تعیر...**

خون شکم، ۳۰- در علاج سوختگی آتش، ۴۰- در علاج یرقان، ۵۰- ترتیب خوردن چوب چینی، ۶۰- در حاصبب غله‌ها، ۷۰- در دفع بوی سیر و پیاز، ۸۰- در راست کردن زهر دانه برای جانوران، ۸۴- در دانستن حضرت رجال الغیب...

**آغاز.** حمد و ثنای مر خالق بی‌نیازی را که اوّل و آخر هموست و قفل...

(ر.ک. منزوی ۱: ۵۱۹، موزه. ۸۰).

0596 -[۶۶۷] نستعلیق، مقتدا ولد شیخ عبدالسلام، ۱۱۱۵ هـ، قصبهٔ بهادرپور سرکار الور، ۸۵ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۲۱/۵×۱۲/۵.

**[۴۴۱]**

● **تحفة المؤمنین:** تحفهٔ حکیم مؤمن

از: **سید محمد مؤمن فرزند محمد زمان تنکابنی دیلمی.** به روزگار **شاه سلیمان صفوی** در ۱۰۷۷ تا ۱۰۷۸ هجری به نام همان شاه، در پنج «تشخیص» و «فصل»هایی سپس ۲۴ «باب» نگاشته است. تشخیص ۱- قوت و قدرت اشربه و ادویه و اختلاف حکما، ۲- صفات و افعال ادویه و اغذیهٔ مفردهٔ مرکبه، ۳- ماهیت و خواص ادویه و اغذیهٔ مفرده و مرکبه، ۴- مداوی سموم، ۵- اوزان

**آغاز** اللهم یا قدوس و یا طبیب النفوس... شکر شیرینی حیات حکیمی را جلّ شانه...

(ر.ک منزوی ۱: ۵۲۱، نسخه‌ها ۱: ۴۹۱، گنج بخش ۱: ۲۶۱).

0597 -[۱۲] نستعلیق، ۲۰۰ برگ، ۲۶ س، اندازه: ۱۹×۳۰.

0598 -[۲۵۰] نستعلیق، ۱۱۰۹ هـ، آغاز برابر نمونه، ۲۷۶ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۸.

0599 -[۳۵۳] نستعلیق، صفدر نذر امروهوی، چهاردهم ربیع الثانی ۱۲۶۲ هـ، امروهه، آغاز برابر نمونه، ۴۶۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷×۲۸.

0600 -[۵۱۶] شکسته نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۰۹ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۵×۲۵.

0601 -[۵۸۸] شکسته نستعلیق، سید ظهور علی، بیست و هشتم رجب‌المرجب ۱۲۴۵ هـ، آغاز برابر نمونه، ۶۱۹ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۸×۲۵.

0602 -[۷۸۱] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۴۰۰ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۱۸×۲۶.

یک «خاتمه». در کیفیت ترکیب ادویه، بیان قوت آن، مقدار القای هریکی از ادویهٔ مرکبه.
**آغاز: حمدله... اما بعد بندهٔ خاکسار فقیر حقیر کمترین خلایق... مهدی حسن بن مولوی محمود عالم بشارت خانی...**
(ن.ک: مشترک ۱: ۵۳۰).
0614 -[۱۷۷] شکسته، ۹ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۰×۲۹.

**[۴۴۶]**

● **تشریح الابدان:** تشریح منصوری: التشریح بالتصویر
از: **منصور** (م: ۸۰۹ ه‍/۱۴۰۶ م) **بن محمد بن احمد بن یوسف بن الیاس شیرازی،** به سال ۷۹۸ ه‍/۱۳۹۶ م در یک «مقدمه» و پنج «مقاله» و «خاتمه»ای نگاشته است. مفدمه در تعریف و تقسیم اعضا، مقالهٔ ۱- ذکر عظام، ۲- ذکر عصب، ۳- عصله‌ها، ۴- اورده و شعب آنها، ۵- شرایین، خاتمه در اعضای مرکبه و جنین با تصویر اندامها.
آغاز: شکر و سپاس پادشاهی را سزد و حمد و ثنای بیقیاس خالقی را رسد که در خلقت اسان...
(ن.ک: مشترک ۱: ۵۳۱، نسخه‌ها ۱: ۵۰۸، ذریعه ۴: ۱۸۴، موزه: ۸۳).
0615 -[۱/۴۲] نستعلیق، ۵۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۱/۵.
0616 -[۵۰۷] نستعلیق، سپتامبر ۱۸۴۰ م، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۶ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۱/۵×۲۸.
0617 -[۶۶۳] نستعلیق، ۱۲۱۲ ه‍، کرم خورده، آغاز برابر نمونه با تصاویر بدن انسان، ۶۴ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۴×۲۴.
0618 -[۱۳۱۰] نستعلیق، سعدالدین، ۱۲۶۶ ه‍، بلدهٔ دارالنور، آغاز برابر نمونه، مجدول، عناوین شنگرف، ۲۰ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۶×۲۹.

● **التشریح بالتصویر ← تشریح الابدان**

● **تشریح منصوری ← تشریح الابدان**

**[۴۴۷]**

● **تعلیم العلاج**
از: **ظفر یار خان بن مجدالدین محمد افلاطون حارثی بدخشی.** نسخه‌ایست در

0611 -[۳۲۳] نسخ، کرم خورده، ۹۱ برگ، ۲۷ س، اندازه: ۱۸×۳۰.

● **تدبیر مسافر ← زادالمسافرین**

● **تذکرهٔ اولی النهی ← مجمع الجوامع**

**[۴۴۳]**

● **ترجمهٔ برء الساعة**

از: **ابوبکر محمد بن زکریای رازی** (۲۴۰-۳۱۱ یا ۳۲۰ هـ/۵-۸۵۴-۹۲۳ یا ۹۳۳ م)، در سالهای ۳۱۲-۳۱۳ هجری در معالجات امراض مختلف، در بیست و چهار «باب» نگاشته است، با سربندهای «باب» در صداع، درد دندان، بواسیر، بوی بد دهان وغیره..

آغاز: ... فایده بگیر حقه حدیدی شبیه آبگینه و بسازید برای او سریوشی که بهم وصل شود..

(ن. ک: مشترک ۱. ۵۰۱، نسخه‌ها ۱. ۴۹۶، موزه: ۷۷).

0612 -[۲] نستعلیق، آغاز افتاده، شنگرف، ۱۰ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۰×۲۹.

● **ترجمهٔ حدودالامراض ← فصول الاعراض**

● **ترجمهٔ القانون ← کلیات**

● **ترجمهٔ قانونچه ← وافیه**

● **ترجمهٔ کوک شاستر ← لذت النساء**

● **ترجمهٔ مدن هنود ← دستورالهنود**

**[۴۴۴]**

● **ترکیبات ادویه**

از: **ناشناس**. در ترکیبات ادویه و طریق استعمال آن برای بیماری‌های گوناگون نگاشته است.

آغاز: . سه توله خارج با او مشک و عنبر و جمله را حوکوب کرده...

0613 -[۴۳۲] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۱۵ برگ، ۲۱ س، اندازه. ۱۵×۲۳

**[۴۴۵]**

● **ترکیب الادویه**

از: **مهدی حسن بن مولوی محمود عالم بشارت خانی**. در یک «مقدمه» و دو «ترکیب» و

[۴۵۰]

● **جامع الفواید:** طب یوسفی· شرح علاج الامراض

از: **یوسف معروف به یوسفی هروی** (م: ۹۵۰ ه/۴-۱۵۴۳ م) **بن محمد**. نخست ۲۸۹ رباعی در علایم و درمان بیماریها سروده و «علاج الامراض» خوانده است، سپس آنها را به اشارهٔ یکی از فضلای نامدار شرح کرده و «جامع الفواید» نامیده است. در ۲۷ «باب» و هر باب در چند «فصل».

**آغاز:** حمد نامحدود حکیمی را که بقانون حکمت و کامل الصناعت رحمت رافع انواع امراض

(ن ک: مشترک ۱: ۵۳۶، نسخه‌ها ۱: ۵۱۳، گنج بحش ۱: ۲۸۸).

0624 -[۱] نستعلیق، ۱۲۶۰ ه، ۵۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۲/۵.

0625 -[۱۹۱] نستعلیق، ۹۱۷ ه، هرات، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۳۸ برگ، ۲۱ س، اندازه ۱۶×۲۹/۵.

0626 -[۴۰۷] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۶۹ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵

0627 -[۶۲۶] نستعلیق، ۱۲۸۰ ه، آغاز برابر نمونه، ۵۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۵×۲۰/۵.

0628 -[۶۴۶] نستعلیق، آغا جان، پنجشنبه رجب ۱۲۶۱ ه، آغاز برابر نمونه، ۷۳ برگ، ۱۲ س، اندازه. ۱۴×۲۳

0629 -[۷۰۴] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۵۱ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۴×۲۳.

[۴۵۱]

● **حسن الشفاء**

از: **محمد مهدی حسینی بن مولوی تقی مشهدی**، در پزشکی در یک «مقدمه» و دو «فن» و «خاتمه» مشتمل بر هفت «فصل». فصل ۱- معاجین، ۲- در اشربه، ۳- در عرقها، ۴- در امراض، ۵- در ادمان، ۷- در جوشانده.

**آغاز:** حمد بیحد احدی را سزد که شکل او معدوم است و نظر او معلوم و نعت بیعدد.

0630 -[۴۳۶] شکسته نستعلیق، ۱۱۱۲ ه، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۱۴ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۵×۲۲.

بیماریهای مختلف در چهار «تعلیم» و هر تعلیم در چندین «بیان».

**آغاز.** حمدله... اما بعد پوشیده نماند که این نسخه‌ایست در علم طب که بروز جلوس سریر سلطنت خلیفهٔ زمین و زمان، بادشاه عالم و عالمیان...

0619 -[۱۹۳] نستعلیق، ۱۱۳۲ هـ، ۳۱۷ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۴×۳۵/۵.

● **تقویم الابدان ← شافی الاوجاع**

**[۴۴۸]**

● **جامع الجوامع**

از: **محمد هاشم** معروف به **حکیم علوی خان شیرازی** (تیراز ۱۰۸۰– دهلی ۱۱۶۲ هـ) **بن حکیم محمد هادی**، در سه «مقاله» و چندین «مطلب»، «فن» و «فصل» و «مقصد» و یک «خاتمه». در مسایل جنسی و قوه شهوانی نگاشته است.

**آغاز:** کتاب بیستم از جامع سوم جامع الجوامع در احوال اعضای تناسل مردان و این کتاب.

(ن.ک: مشترک ۱: ۷۲۷، ذریعه ۵: ۴۸).

0620 -[۱۸۴] نسخ، ۳۰۷ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۱۵×۳۲

0621 -[۹۰۹۸] نستعلیق، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۲۰۷ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۱۶×۳۳

**[۴۴۹]**

● **جامع الخلاصه**

از: **حکیم غلام محمد خان بن حکیم محمد صادق علی خان بن اشرف الحکما حکیم محمد شریف خان دهلوی**، گویا به سال ۱۲۳۶ هـ/۱۸۲۱ م در یک «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه»ای. مقدمه در بیان اشاراتی که در این کتاب مذکور می‌شود و هر باب به ترتیب حروف تهجی مفردات و مرکبات داروها را دارد.

**آغاز:** حمد و سپاس حکیمی را سزد که بیماری معدومیهٔ موجودات را از تدبیر قدرت کاملهٔ خود...

(ن.ک. مشترک ۱: ۵۳۴)

0622 -[۲۱/۲] نستعلیق، عبدالغنی، ۲۳۴ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۹×۲۷/۵.

0623 -[۸۱/۱] نستعلیق، عبدالغنی، آغاز برابر نمونه، ۴۵ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۹×۲۷.

اطاسست و اوزان طبی.

**آغاز:** باب ششم از کتاب خلاصة التجارب در بیان حمیات و اسباب و علامات معالجات آنها...

(ر ک. مشترک ۱: ۵۵۲، موزه: ۸۸، نسخه‌ها ۱: ۵۲۷)

0634 -[۴۰۰] نستعلیق، ۳۲۸ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۴×۲۱.

[۴۵۵]

**● خلاصة الحکمت**

از: **ناشناس**. در بیماریهای گوناگون در «فصل»ها و «باب»ها نگاشته شده است.

آغاز: بعد حمد حکیم علی الاطلاق از احاطهٔ قوت مدد که از عقول سقیم عباد بیرون و نعت خاتم الانبیاء و سید الاولیاء که از دانش.

0635 -[۶۵۱] نستعلیق، ۱۲۴۱ ه، ۱۸۳ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۷×۲۵.

**● خلاصة الحکمه ← مجمع الجوامع**

[۴۵۶]

**● خلاصهٔ شفایی** (ج ۲)

از **شفایی اصفهانی کاشانی، میر مظفر** (م: ۱۰۳۷ ه) **بن محمد حسینی** از پزشکان روزگار شاه عباس یکم (۹۹۵-۱۰۳۷ ه) در ادویهٔ مختلفه چون مفرحات، جوارشات، معاجین، اقراص وغیره نگاشته است

آغاز حمدله فن ثالث از کتاب ثانی خلاصهٔ شفایی در ادویهٔ مرکبه...

(ن. ک: مشترک ۱. ۵۵۳، نسخه‌ها ۱: ۵۲۹).

0636 -[۳۹۶] نستعلیق، ۷۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۱.

[۴۵۷]

**● خلاصة الطب**

از **حکیم عبدالله دوایی لاهیجی**، در چهار «فن» در بیان قواعد دو جزو طب علمی و عملی، ادویه و اغذیهٔ مفرده و مرکبه و امراض غیر مخصوصه مثل بول، اسهال، هیضه، قولنج و فالج و اسباب و علامات و معالجات آنها نگاشته شده است.

**آغاز:** حمد بی‌حد آفرینندهٔ را سزاوار که انسان در تجلیات شهودی به رتبهٔ عقل امتیاز

**[۴۵۲]**

● **خرقه**

از: **مرتضی قلی خان پسر حسن خان شاملو**، در سال ۱۰۸۹ ه‍/۱۶۷۸ م به نام شاه سلیمان (۱۰۷۷–۱۱۰۵ ه‍) فرمانروای خراسان و قم و وزیر اردبیل که در بیماری‌های تناسلی و قوهٔ باه در سی «بخبه» نگاشته است.

**آغاز** سبحان الله رنگ آمیری بساط حمد سیاس حکیمی که خرقهٔ معرفت را بر قامت...

(ن.ک: مشترک ۱: ۵۴۹، نسخه‌ها ۱: ۵۲۵، گنج بخش ۱: ۲۷۳).

0631 -[۴۰۳/۲] نستعلیق، ۱۱۱۷ ه‍، دارای حواشی، ۱۶ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۷×۲۴.

0632 -[۴۳۰] نستعلبق، ۱۱۱۷ ه‍، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۱۶ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۲×۲۴.

● **خفی علایی ← ذخیرهٔ خوارزمشاهی، خلاصه**

**[۴۵۳]**

● **خلاصة الادویه**

از: **محمد عبدالسبحان بن محمد محسن**، نخست از علم طب نعریف و توصیف نموده. سیس اسامی داروها را از کتابهای معبر چون مخزن الادویه، الفاظ ادویه و نحفة المؤمنین به گونه خلاصه آورده است.

**آغاز**: حمدله... اما بعد می‌گوید احفر عبادالرحمن محمد عبدالسبحان بن محمد محسن موطن احمدآباد...

0633 -[۳۸۲] شکسته نستعلیق، ۱۰۲ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵.

**[۴۵۴]**

● **خلاصة التجارب**

از: **شاه بهاءالدوله** (م: ۹۲۶ ه‍/۱۵۲۰ م) **بن قوام‌الدین قاسم نور بخشی رازی ترشتی**، به سال ۹۰۷ ه‍/۲–۱۵۰۱ م در یک «مقدمه» و ۲۴، ۲۵ یا ۲۸ «باب» نگاشته شده است.

باب ۱– در آنچه دانستن آن موقوف علیه حفظ صحت است، ۵– در احوال دماغ، ۱۰– حلق، لوزه، حنجره، ۲۰– آلت تناسلی، ۲۵– در میان بعضی الفاظ غریبه که متعارف

**بن حکیم محمد هادی.** در بیماری‌های گوناگون و طریق علاج آنها در هفده «باب»: ۱- صداع و امراض سر، ۲- امراض چشم، ۳- اذن، ۴- انف، ۵- حنجره و قصبهٔ ریه و صدر و حجبات و قلب، ۶- فم، ۷- معده، ۸- کبد و مراره، ۹- امعاء، مقعد، اسهال، ۱۰- امراض تناسلی، کلیه و مثانه و صفاق، ۱۱- ثدی، ۱۲- رحک، ۱۳- مفاصل، ۱۴- حمیات، ۱۵- اورام و ثبور و امراض جلد، ۱۷- هوام و سباع و سهوم.

**آغاز دیباچه:** حمد معبود و نعت راهنما... اما بعد این رساله‌ایست مختصر مفید مسمی بخلاصهٔ قوانین علاج...،

**آغاز متن:** در ذکر خلاصهٔ قوانین علاض الامراض. صداع یعنی درد سر است، اگر سبب حدوث آن از خون باشد علامتش سرخی روی...

(ر ک: مشترک ۱: ۵۵۵، نسخه‌ها ۱: ۵۲۷، گنج بخش ۱: ۲۷۳، موزه: ۱۲۰).

0641 -[۴۲/۲] نستعلیق، سید قاسم علی، در عهد حکومت نواب غازی‌الدین حیدر، لکهنو، ۳۴ برگ، ۳۳ س، اندازه. ۱۴×۲۱/۵.

0642 -[۲۱۷۰۴] نستعلیق، ۱۲ ذی‌الحجه ۱۲۵۳ هـ، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۸۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴×۲۳.

0643 -[۴۳۴] نستعلیق، کرم حورده، آغاز برابر نمونه، ۶۲ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۲/۵×۲۱

0644 -[۶۵۰] شکسته، پنجشنبه هفتم شوال ۱۲۴۸ هـ، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۶۴ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۲/۵×۱۶/۵.

0645 -[۷۳۰] نستعلیق، علی محمد، ۱۲۵۱ هـ، **آغاز:** پس از حمد خدای عزّ و جل و نعت نبی مرسل، محمد علوی خان حسینی رسالهٔ مختصری در فن طبابت مسمی بخلاصة القوانین...، ۱۶۱ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۸/۵×۲۴.

0646 -[۳۵۵] نستعلیق شکسته، ۱۸۸۰ م، غازی‌آباد، **آغاز افتاده:** ... و دماغ موم و روغن کنجد موسان گاو فربهٔ سام الحمد تعالی ارزق...، ۴۲۷ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۸×۲۵.

0647 -[۵۴۳] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... جذام بضم الجیم علتی است که مزاج را فاسد کند...، **انجام افتاده**، ۵۰ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۰×۳۰.

دارد و عقل را در معرفت...

0637 -[۳۵۱] نستعلیق، عناوین شنگرف، ۱۸۰ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۱۴×۲۶.

**[۴۵۸]**

## ● خلاصة العلاج

از: **علی معروف به عوض المتطلب بن محمد**، در یک «مقدمه» و بیست و یک «باب» و «خاتمه»ای در بیماری‌های مختلف و طریق علاج آنها نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... اما بعد چنین گوید بندهٔ حاطی علی بن محمد المشهور بعوض المتطلب که...

0638 -[۳۸۱] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، مجدول، ۱۲۵ برگ، ۲۷ س، اندازه: ۱۷×۲۹.

**[۴۵۹]**

## ● خلاصة العیش عالمشاهی

از: **مظهر** ملقب به روشن‌الدوله **رستم جنگ ظفر خان بن مظفر**، به سال ۱۱۷۷ ه/ ۱۷۶۳-۴ م به نام شاه عالم پادشاه دوم (۱۱۷۳-۱۲۲۱ ه) در آداب معاشرت در دو «مطلب» و هر مطلب در بیست «باب». مطلب یکم: در احوال مردان و آرایش و حسن معاشرت ایشان و درمانهایی برای ایشان؛ مطلب دوم: مختص زنان، مداوای تزیین، تقویت، ذکر اسرار ایشان.

**آغاز:** حمد بیقیاس و ستایش آفریدگاری را سزد که خلقت انسان را...

(ن ک: گنج بحتس ۴: ۲۴۰۷، موره: ۸۸، متترک ۱: ۵۵۴).

0639 -[۲۶۳] نستعلیق، ۱۲۶۵ ه، بعضی از صفحات کرم خورده، ۱۴۵ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۵/۵

0640 -[۳۹۱] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... دوم آنکه فرج وی بجهت رطوبت وسعت داشته باشد و سرد بود لذت .، ۵۵ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۵×۲۰.

**[۴۶۰]**

## ● خلاصهٔ قوانین العلاج: مطب علوی خان

از: **محمد هاشم** معروف به **حکیم علوی خان شیرازی** (شیراز ۱۰۸۰- دهلی ۱۱۶۲ ه)

0651 -[۱۲۳] نستعلیق، محمد اکبر ساکن اکبرآباد، ۱۲۹۰ ه، عناوین شنگرف، ۱۴۱ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۵×۲۴

0652 -[۲۰۲] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز.** کتاب خیرالتجارب از تجربات خیراندیش خان در باب بیست سوم مرتب نموده...، عناوین شنگرف، ۲۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵.

**[۴۶۴]**

## ● خیرالتجارب

از **محمد کاظم**. به دستور خیراندیش خان به سال (۱۱۲۳ ه/۱۷۱۲ م) در اسامی داروها در بیست و سه «باب» و هر باب در چند «فصل» نگاشته است باب ۱- در بیماری‌های سر، ۵- لب و دندان و دهان، ۱۰- جگر، ۲۰- بیماریهای منفرقه، ۲۳- ادویهٔ مرکبه.

**آغاز:** حمدله... مشتمل است بر بیست و چهار باب، باب اول در امراض سر، باب دوم در امراض چشم...

(ن. ک. مشترک ۱: ۵۵۸، موزه: ۹۰، گنج بخش ۱: ۲۷۵، نسخه‌ها ۱ ۵۳۲).

0653 -[۶۰۵] نستعلیق، شعبان ۱۲۲۶ ه، کرم خورده، ۸۴ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۹×۲۶.

0654 -[۳۹۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز:** باب اوّل در امراض سر و این مشتمل بر بیست و پنج فصل است..، ۴۶ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۳×۲۰.

**[۴۶۵]**

## ● دارالشفای اورنگ شاهی

از. **ابوالفتح خیری**، در یک «مقدمه» و صد و پنجاه «باب» مقدمه در حکمت. باب ۱- در معرفت باد و بلغم و تلخهٔ خون، ۱۰- در علامات و علاج فالج، ۲۰- در علامات و علاج سل، ۴۰- در علاج تباهی گوشت و دندان و آماس گوشت دندان، ۸۰- در علامات و علاج سوزاک، ۱۲۰- در علامات و علاج آماس اندام، ۱۳۰- در علاج زهر کژدم، ۱۵۵- در ختم کتاب.

**آغاز:** منت بیعدد مر حکیمی را که بحکمت کامل جود به ترکیب اربع عناصر وجود آدمیان...

0655 -[۲۶۵] نستعلیق، ۱۲۳۸ ه/۱۸۸۰ م، ۲۱۵ برگ، ۳۱ س، اندازه: ۱۴×۲۷/۵.

**[۴۶۱]**

● **خلاصة المجرّبات** (منظوم)

ار **ناشناس**. مس آن منسوب به **حکیم لقمان فرزانه**، در ۴۳ «باب» در بیماریها و طریق علاج آن.

**آغاز**. حمد موفور و ثنای نامحصور بحصرت ملک متعال و پادشاه لایزال که گنبد نیلگون بیسنون را معلق داشت ... بدانکه این کتاب خلاصة المجرّبات از تصنیف لقمان حکیم

0648 -[۵۶] نستعلیق، محمد فیاض، علی‌پور، ۹ برگ، ۱۴ س، اندازه. ۱۵×۲۱.

**[۴۶۲]**

● **خواص الادویه**: خواص بقولات

ار **حکیم محمد شریف خان شاهجهان‌آبادی** (۱۱۳۸-۱۲۲۲ ه) در خواص بقولات به ترتیب الفبایی، اسب، ارهر، ارد، اروی، بادنجان، باجره، توری.

**آغاز**: . طریق سحق کجله آنست که نخست، او را در آب با شیر تر نمایند.

(ن ک مشترک ۱ ۴۲۴، موره ۶۰)

0649 -[۱۳۹] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۱۵۸ برگ، ۲۰ س، اندازه ۲۰×۲۸

0650 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: . که باسسفا نافع است. سکنج یک درم و نیم تخم...، **انجام افتاده**، ۲۰۰ برگ، ۲۱ س، اندازه ۱۸/۵×۳۱

● **خواص بقولات** ← **خواص الادویه**

**[۴۶۳]**

● **خیرالتجارب**

ار. **محمد خان معروف به خیراندیش خان عالمگیری**، در عهد عالمگیر اورنگ‌زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ ه) به سال ۱۰۹۵ ه/۱۶۸۳ م در سه «مقاله» و هر یک در چند «باب» نگاشته است. **مقالهٔ یکم**: در علامات و دلایل؛ **مقالهٔ دوم**: در بیست و سه «باب» در همه اعضای بدن؛ **مقالهٔ سوم**: در داروها و اوزان، در سه «باب».

**آغاز**: بنام جهاندار جان آفرین... **حمد** و ثنای فراوان هر حکیمی را سزد که چهار اخلاط. .

(ن.ک: مشترک ۱: ۵۵۹، گنج بخش ۱: ۲۷۵، نسخه‌ها ۱: ۵۳۲).

0658 -[۱۶۰] نستعلیق، عبدالقوی ولد عاشق محمد، ۱۱۲۷ ه، ۱۶۱ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۱×۱۹.

0659 -[۳۳۱] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۱۴ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۴

0660 -[۴۳۲] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۸ برگ، ۲۱ س، اندازه. ۱۵×۲۳.

**[۴۶۹]**

## ● دستورالعلاج

از **سلطان علی خراسانی گونابادی**، به نام ابوالغازی سلطان ابوسعید بهادر خان (پسر منصور کوچ کانچی خان) به سال ۹۳۰ تا ۹۳۳ هجری در یک «مقدمه» و دو «مقاله» نگاشته است. مقدمه در حفظ صحت و بیان حد طب و تندرستی و بیماری و نبض و جز آنها. مقالهٔ اول در امراض مختص به عضوی، مقالهٔ دوم. در امراض غیر مختص به عضوی

**آغاز** جواهر حمد و ثنا خدای را عز و جل که حکیم حاذق است و ستایش شکر بیقیاس

(ن ک مسترک ۱. ۵۶۴، گنج بخش ۱ ۲۷۸، موره ۹۱، نسخه‌ها ۱ ۵۳۵)

0661 -[۹۶] نستعلیق، اندکی کرم خورده، ۳۷۷ برگ، ۱۸ س، اندازه ۱۵×۲۲/۵

0662 -[۱۲۷] نستعلیق، پنجم جمادی‌الاوّل ۱۱۸۳ ه، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۵۲۷ برگ، ۱۷ س، اندازه ۱۹×۲۶

0663 -[۲۰۸] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۲۵۱ برگ، ۲۱ س، اندازه ۱۲×۲۳

0664 -[۱۱۲] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۵۳ برگ، ۱۹ س، اندازه ۱۳×۱۹

0665 -[۴۴۵] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده** . اگر کسانی نوشته شود مناسب می‌نماید باوجود کسوت ، ۳۳۶ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۶×۲۴

0666 -[۰۰۰] نستعلیق، محمد بخش، ۱۸۳۴ میلادی، کرم خورده، **آغاز افتاده** .. بادام چرب نمودن و شیر عورت از سینه بر پیشانی ریختن ، **انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۲۶۹ برگ، ۱۹ س، اندازه ۱۳×۲۴

**[۴۷۰]**

## ● دستورالعمل

از **ناشناس** در بیماریهای دماغ، دهان، فالج، لباد، آتشک، نزله و زکام نگاشته است.

● **دافع الامراض ← فیض المجربین**

**[۴۶۶]**

● **دانش‌نامهٔ جهان**

از **غیاث‌الدّین علی بن علی امیران حسینی اصفهانی**، در شهر حود بدخشان به سال ۸۷۹ هجری در حکمت طبعی و پزشکی و تشریح در ده «فصل» و بیست «اصل» و چهار «نسخه» و «خاتمه»ای در سی و دو «وصله» نگاشته است. خاتمه را به نام سلطان ابوالفتح محمود گرگانی که در ۸۷۹ هجری حاکم تونس بوده ساخته است.

**آغاز** سراوار ستایش و سپاس مبدعیست که باقتصایی ذاتی که در انسان صاحب نوامیس الهی نامرکی

(ن ک منترک ۱ ۴۳۳، نسخه‌ها ۱. ۴۲۲، ملاّ فیرور ۱۱۷، موزه: ۵۸).

0656 -[۱۳/۱] نستعلیق، ۱۴۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳×۲۲

**[۴۶۷]**

● **دستورالاطباء**

از **حکیم سید میان اشرفی جیلانی**، دساتیر اطبا است برای علاج بیماری‌های گوناگون

**اغاز** علوله سازد و بآب گرم بخورد دستورالعمل فصل ششم است چون آفتاب

0657 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۶ برگ، ۲۱ س، اندازه. ۱۵×۲۲.

**[۴۶۸]**

● **دستورالاطباء**: اختیارات قاسمی

از **حکیم محمد قاسم** معروف به **فرشته و هندو شاه استرآبادی** (پیرامون ۹۶۰ - زنده در ۱۰۳۳ ه/۱۵۵۲-۱۶۲۳ م) **بن غلام علی**، در یک «مقدمه» و سه «مقاله» و یک «خاتمه»: مقدمه در ارکان بدن و اخلاط وغیره مقالهٔ ۱- ادویهٔ مفرده او اغذیهٔ مفرده به ترتیب تهجی؛ ۲- ادویه مرکبهٔ مشهوره، ۳- معالجات علل به طریق اجمال، خاتمه در شرح انواع مره.

**آغاز** حمد مر خدای را که بر حکم و ما ارسلناک الا رحمة للعالمین، رایات شوکت محمدی مرتفع ساخته

(ن ک منترک ۱ ۵۶۲، نسخه‌ها ۱. ۵۳۴، موزه: ۹۱، گنج بخش ۱: ۲۷۶).

[۴۷۳]

● دلایل البول

ار یوسف معروف به یوسفی هروی (م ۹۵۰ ه/۴-۱۵۴۳ م) بن محمد، به حـواهش برحی ار بررگان به سال ۹۴۲ ه/۱۵۳۵ م در همت «بوع» (جنس) در بیماری‌های بولی نگاشته است. ۱- لون بول، ۲- قوام بول، ۳- صفا و کدورت بول، ۴- رائحهٔ بول، ۵- ربد در بول، ۶- رسوب آن، ۷- مقدار بول

اغاز: بعد از سپاس حکیم مطلق جل دکره و پس از درود بر رسول ﷺ مخفی نماند که حون رسالهٔ دلایل النبض به احتنام انجامیده

(ن ک مشترک ۱. ۵۷۲، نسخه‌ها ۱: ۵۳۶)

0671 -[۲۳۳] نستعلیق، کرم خورده، محشّی، ۶ برگ، ۱۸ س، اندازه ۱۹×۲۹

0672 -[۰۰۰] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۲/۵

[۴۷۴]

● دلایل النبض

از یوسف معروف به یوسفی هروی (م ۹۵۰ ه/۴-۱۵۴۳ م) بن محمد، به سال ۹۴۲ ه در ده «جنس» نگاشته است

آغاز الحمدلله النافع الحکیم العلام والصلوة علی زبدة الانبیاء و اولاده الکرام و بعد پوشیده نماند که این سطری چند است..

(ن ک مشترک ۱. ۵۷۵، گنج بخش ۱ ۲۸۲، موزه ۹۶، نسخه‌ها ۱ ۵۳۷).

0673 -[۶۶۶] نستعلیق، کرم خورده، ۱۸ برگ، ۲۴ س، اندازه ۲۳×۳۱

0674 -[۷۰۹] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۶ برگ، ۱۷ س، اندازه ۱۳×۲۲/۵.

0675 -[۰۰۰] نستعلیق، ۱۲۶۰ ه، آغاز برابر نمونه، ۹ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۴×۲۲/۵

[۴۷۵]

● ذخیرهٔ اکبر شاهی

از: حکیم محمد بخش، متخلص به مهجور فرزند حکیم خیرالله در ۴۱ «باب» در داروها و نسخه‌های بیماری‌ها نگاشته است.

**آغاز** حمدله .. سحهٔ حند که از استادان طور استعمال و وقت تجویز آن موافق دستور معالجه و مواقع استعمال آنها بلفس یافته و از...

0667 -[۱۵۵] ستعلیق، سید محمد علی، محرم ۱۲۴۲ ه، ۲۴۴ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷×۲۵

● **دستورالعمل حکیم شفایی خان ← تحفةالصفویه**

**[۴۷۱]**

● **دستورالفصد:** فصد عروق اسانی

از **محمد بیگ بلخی** (زنده در ۹۴۴ ه/۱۵۳۷ م) در دیباچه گوید: این رساله را از «ذخیرهٔ خوارزمشاهی» و دیگر رسایل معتبر برگزیدم. در شش «باب» و هر باب در چند «فصل». باب ۱- سرایط فصد، ۲- فصد عروق سر و گردن، ۳- فصد عروق هر دو دست، ۴- فصد عروق هر دوپا، ۵- درگشادن شرایین، ۶- معالجهٔ جراحات شرایین و عصب و علاج عتبی

**آغاز** سپاس بیکران و ستایش بی‌پایان مر حکیم مطلق را سزد که وجود بشر را از کارخانهٔ عنایت ..

(ر ک: مشترک ۱ ۵۷۰، گنج بخش ۱ ۲۸۱، موره ۹۲)

0668 -[۱۱۸] ستعلیق، ۲۹ رمضان ۱۲۲۱ ه، ۹ برگ، ۲۱ س، اندازه. ۱۷×۲۶

0669 -[۶۴۳] ستعلیق، نور محمد، ربیع‌الاوّل ۱۲۵۹ ه، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۱۴ برگ، ۲۳ س، اندازه ۱۶×۲۴

**[۴۷۲]**

● **دستورالهنود:** ترجمهٔ مدن هنود

از **حکیم امان الله خان حسینی** ملقب به **خان زمان بهادر خانزاد فیروز جنگ** متخلص به **امانی** (م: ۱۰۴۶ ه/۱۶۳۲ م)، ترجمهٔ فارسی «مدن هنود» **راجه مدن** است، در درمان به روش «و بدک»، در خوراکها و نوشیدنیها، در یک «مقدمه» و دو «باب» و یک «خاتمه» مقدمه، بعضی جزئیات علمی و تدبیر اسباب ضروری، در چند «فایده». باب ۱- ادویه و اغذیهٔ مفرده به ترتیب الفبایی، ۲- اطعمهٔ مطبوخه، خاتمه در تراکیب مفیده ده «فصل».

(ر ک مشترک ۱. ۵۷۱)

**آغاز** ستایش حکیمی را سزد که در ستایش او خموش زبانان نبات شاداب و تر زبان‌اند ..

0670 -[۱۹۵] نستعلیق، عناوین شنگرف، ۶۰ برگ، ۱۸ س، اندازه. ۱۲×۱۹

0681 -[۶۳۰] نستعلیق، **آغاز**: کتاب دوم از ذخیرهٔ خوارزمشاهی اندرین کتاب احوال ..، کرم خورده، **کتاب دوّم**، ۴۰ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۲×۲۹.

0682 -[**۵۸۲**] نستعلیق، ۱۲ صفر ۱۲۳۷ هـ، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... و نشانهای نبض همیشه نشانی دهد که بحران خواهد بود...، **انجام افتاده**، **احتمالاً کتاب سوّم**، ۱۵۵ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۶×۲۴.

0683 -[**۵۶**] نستعلیق، **آغاز**: الهم بارک و اعن کتاب چهارم ار کتاب ذحیرهٔ خوارزمشاهی و این کتاب چهار گفتار است.. ، **انجام افتاده**، **کتاب چهارم**، ۱۷۷ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۶×۲۵/۵.

0684 -[۲۱۱/۱] نستعلیق، ربیع‌الثانی ۹۹۴ هـ، **آغاز**. کتاب چهارم ار دخیرهٔ خوارزمشاهی اندر تشریح احوال بیماریها ..، **کتاب چهارم**، ۸۳ برگ، ۲۰ س، اندازه ۱۸×۳۰.

0685 -[۲۰۸] نستعلیق، **آغاز**: حمدله .. چون خادم دعاگوی اسمعیل بن احمد الحسینی الجرجانی از جمع کتاب ذخیرهٔ خوارزمشاهی . اندر شناختن نب و انواع و اجناس و اسباب و علامات. ، **انجام افتاده**، عناوین شنگرف، **احتمالاً کتاب پنجم**، ۹۳ برگ، ۱۶ س، اندازه ۱۶×۲۵

0686 -[۸۵۱۸] نستعلیق، **آغاز**: کتاب ششم از دخیرهٔ خوارزمشاهی اندر علاج بیماریها از سر تا پا...، عناوین شنگرف، **کتاب ششم**، ۱۸۳ برگ، ۳۴ س، اندازه. ۲۳×۳۱

0687 -[۷۰۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز**: کتاب هفتم ار دخیرهٔ خوارزمشاهی در بیماریها و آفتها که ممکن است. ، **کتاب هفتم**، ۱۶۲ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۶×۲۷

0688 -[۷۰۱] نستعلیق، **آغاز**. کتاب هشتم اندر تدبیر و پاکیزگی و آراستگی .، **کتاب هشتم**، ۱۷ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۶×۲۹.

0689 -[۷۰۲] نستعلیق، **آغاز**: کتاب نهم اندر احوال چیزهای زیانکار و زهرها و دفع مضرت آن...، **کتاب نهم**، ۲۹ برگ، ۲۱ س، اندازه. ۱۶×۲۶

0690 -[۷۰۳] نستعلیق، **آغاز**: آغاز کتاب فرابادین دخیرهٔ خوارزم شاهی .، **کتاب دهم**، ۴۶ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۶×۲۹.

0691 -[۴۲۴] نستعلیق، **آغاز**: گفتار دوم: رب سهل ولا . گفتار دوم از فرابادین کتاب ذخیرهٔ خوارزمشاهی...، کرم خورده، **کتاب دهم**، ۷۹ برگ، ۲۵ س، اندازه. ۱۹×۲۸

**آغاز:** حمدله... اما بعد برای صواب نمای خردمندان انصاف نوابین و هوشمندان دانش گرین محتجب و مستور نماند که این هیچمدان ضعیف البنیان حکیم محمد بخش...

0676 -[۵۱۸] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۱۱۹ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۴×۳۰.

**[۴۷۶]**

## ● ذخیرهٔ خوارزمشاهی

از: **زین‌الدین ابوابراهیم اسماعیل معروف به میر سید اسماعیل جرجانی (۴۳۴-۵۳۱ ه/ ۱۰۴۲-۱۱۳۷ م) بن حسن بن محمد احمد حسینی جرجانی،** به‌سال **۵۰۴ ه/۱۱-۱۱۱۰م،** به نام سلطان قطب‌الدین ابوالفتح محمد بن خوارزم شاه **در ده مجلد** نگاشته است:

**کتاب نخستین** اندر شناختن حدّ طب، منفعت آن و شناختن گوهر تن و مزاجها و تشریح اندامها، شش «گفتار»؛ **کتاب دوّم** اندر شناختن حالهای تن، نه «گفتار»؛ **سوّم** اندر نگاه داشتن تندرستی و تدبیر هوا و مسکن، چهارده «گفتار»؛ **چهارم** اندر استخراج مرض و شناخت بیماریها، چهار «گفتار»؛ **پنجم** اندر باد کردن تب، پنج «گفتار»؛ **ششم** اندر علاج بیماریها، بیست و یک «گفتار»؛ **هفتم** اندر علاج آماسها و ریشها، هفت «گفتار»؛ **هشتم** اندر تدبیر پاکیزگی و آراستگی، سه «گفتار»؛ **نهم** اندر انواع زهرها، پنج «گفتار»؛ سپس **کتاب دهم قرابادین** است در دو «گفتار»، **مفردات** در ۲۸ «باب» و **مرکبات** در ۳۱ «باب».

**آغاز:** حمدله . اما بعد چون تقدیر ایزد تعالی چنان بود که جمع کنندهٔ این کتاب...

(ر.ک: منزوی ۱: ۵۷۸، کررن ۴۰۵)

0677 -[۱۴۵] نستعلیق، ۱۱۲۷ ه، **کتاب اوّل**، ۵۹۶ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۴×۳۰.

0678 -[۶۴۹] نستعلیق، کرم خورده، **کتاب اوّل**، ۲۱۳ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۱×۲۸/۵.

0679 -[۷۰۷] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده، کتاب اوّل**، ۱۰۵ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۶×۲۴.

0680 -[۶۰۱] نستعلیق، حیدر بخش خان، ۱۲۳۸ ه، **آغاز:** گفتار نخستین اندر بیماری‌های سر و علاج آن بیماریهاست...، عناوین شنگرف، **احتمالاً کتاب اوّل**، ۲۳ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۸×۳۴.

است. مقالهٔ اوّل: در وصیتها که طبیب را گوش باید داشت، ۲- در علاج بیماریها از سرتاپا، ۳- در تبها و عصبها وآبله، ۴- آماسها علاج شکستن استخوان، در تدبیر پاکیزگی و نظافت، ۷- علاج زهرها.

**آغاز:** بخش دوم عملی است ازین کتاب این بحث مشتمل بر هشت مقاله و اندر هر مقالتی و هر بابی از آن باب..

(ن.ک: مشترک ۱: ۵۷۸، نسخه‌ها ۱: ۵۳۸، موزه: ۹۳).

0697 -**[۱۳۴]** نستعلیق، شیخ سعدالدین، ۱۲۶۷ هـ، ۳۵ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۲۹/۵×۱۶/۵

**[۴۷۹]**

**● ذخیرهٔ کامله**

از: **حکیم محمد علی بن ملا رجب علی**. در علم جراحی در شش «فصل» و سی «باب» و «خاتمه»ای نگاشته است.

**آغاز** اما بعد از حمد باری سبحانه و تعالی و درود حضرت مصطفی ﷺ چنین گوید راقم این حروف حکیم محمد علی که در زمان ..

0698 -**[۸۰۲]** نستعلیق، یکشنبه بیستم شهر جمادی الاوّل ۱۲۵۴ هـ، ۵۵ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۳×۱۶.

**[۴۸۰]**

**● رسالهٔ آتشک:** آبله

از: **حکیم عمادالدین محمود طبیب شیرازی** (م. دههٔ یکم سدهٔ یازدهم هجری). در بیماری آتشک (آبله) علامات و طریق علاج آن نگاشته است

**آغاز:** حمدله... اما بعد چون مرضی که معروف به آتشک در زمان سابق نبود...

(ن.ک: مشترک ۱: ۴۷۵، نسخه‌ها ۱: ۴۶۰).

0699 -**[۷۴۴]** نستعلیق، ۱۸۶۹ م، ۹ برگ، ۲۳ س، اندازه. ۲۳×۱۵

0700 -**[۷۵۷]** شکسته، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۱ برگ، ۹ س، اندازه ۲۷×۱۶.

0701 -**[۶۶۲]** نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۳۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۳/۵×۱۳/۵.

0692 -[۴۲۳] نستعلیق، آغاز کتاب دهم قرابادین از ذخیرهٔ خوارزمشاهی ..، کرم خورده، **کتاب دهم**، ۴۲ برگ، ۲۵ س، اندازه ۱۹×۲۸.

0693 -[۸۹] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز**. باب چهاردهم اندر هر کسی که خواهد که سراب را دشمن شود ، **انجام افتاده**، **احتمالاً کتاب دهم**، ۵۴۷ برگ، ۲۴ س، اندازه ۲۰×۲۸

0694 -[۲/۲۱۱] نستعلیق، ربیع‌الثانی ۹۹۴ ه، **کتاب ؟**، ۱۰۳ برگ، ۲۰ س، اندازه ۱۸×۳۰

0695 -[۴۲۵] نستعلیق، **آغاز** حمدله سید امام زین‌العابدین نجم‌الاسلام، باخ الفره ، کرم خورده، **کتاب ؟**، ۱۰۵ برگ، ۲۳ س، اندازه. ۱۷×۲۶

**[۴۷۷]**

● **ذخیرهٔ خوارزمشاهی، خلاصه**: خفی علائی

از: **زین‌الدین ابوابراهیم اسماعیل** معروف به **میر سید اسماعیل جرجانی** (۴۳۴-۵۳۱ ه/ ۱۰۴۲-۱۱۳۷ م) **بن حسن بن محمد احمد حسینی جرجانی** خلاصهٔ «ذخیرهٔ خوارزمشاهی» است که آن را مختصر نموده و به خدمت سلطان خوارزمشاه تقدیم نموده است در دو بخش علمی و عملی در دو «مقاله» مقالهٔ یکم: در تدبیر حفظ الصحهٔ یعنی نگاه داشتن تندرستی؛ مقالهٔ دوم در مقدمه المعرفه یعنی شناختن احوال که بر بیمار پدید آید

(ن ک منزوی ۱ ۵۵۰، موره ۸۷، نسخه‌ها ۱ ۵۲۶)

**آغاز** حمدله اما بعد چون خادم دعاگوی اسماعیل بن الحسن بن الحسن جرجانی از جمع کتاب ذخیرهٔ خوارزمشاهی فارغ شد

0696 -[۱۱۴] نستعلیق، فقیر محمد عثمانی ولد حضرت شیخ محمد عابد، ۱۱۸۹ ه، ۶۷ برگ، ۱۹ س، اندازه ۱۰/۵×۱۹

**[۴۷۸]**

● **ذخیرهٔ خوارزمشاهی، خلاصه** (بخش دوم)

از **زین‌الدین ابوابراهیم اسماعیل** معروف به **میر سید اسماعیل جرجانی** (۴۳۴-۵۳۱ ه/ ۱۰۴۲-۱۱۳۷ م) **بن حسن بن محمد احمد حسینی جرجانی**. در هفت «مقاله» نگاشته

[۴۸۵]

## ● رسالهٔ تراکیب اغذیهٔ امراض

ار **احمد علی** (زنده در ۱۲۰۴ هـ/۹۰-۱۷۸۹ م) **بن محمد خلیل جونپوری**، در امراص صفرایی و معده نگاشته است.

**آغاز.** حمدله . اما بعد این رساله‌ایست در ساں تراکیب اغذیهٔ امراص ..

0706 -[۳۴۴/۱] نستعلیق، ۱۲۰۵ هـ، ۲۷ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۵×۱۹.

[۴۸۶]

## ● رسالهٔ تشخیصات

ار **ناشناس**. در تشخیصات و مداوای سموم در پنج «فصل» نگاشته شده است ۱- در تدبیر منع تاثیر سموم و احترار ار آن، ۲- در تدبیر مسرکهٔ سموم، ۳- در تدبیر سموم مشروبه، ۴- در تدبیر سموم ملرومه، ۵- در بیان آنچه حشرات از آن گریزند.

**آغاز:** تشخیص رابع در مداوای سموم و آن مشتمل است بر پنج فصل، فصل اوّل. در تدبیر منع تاثیر سموم...

0707 -[۳۱۶/۳] نستعلیق، ۱۷ ذی‌الحجه ۱۲۵۴ هـ، ۱۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۸×۳۰.

[۴۸۷]

## ● رسالهٔ حمیات

ار **حکیم میرزا معروف به بیگ** این رساله دربارهٔ حمیات یعنی تب‌ها و معالجات آن نگاشته شده و تشخیص حکمای یونانی را هم درین مورد بیان نموده است

**آغاز** اصل دوم در حمیات و این اصل منفرع است بر سه فرع، فرع اول ار حمیات موافق تشخیص حکمای یونانیان...

0708 -[۵۵۰] نستعلیق، هردیال برهمن، ۱۸۹۸ م، ۲۴ برگ، ۲۳ س، اندازه. ۲۱/۵×۲۸.

[۴۸۸]

## ● رساله در آداب جماع

از. **ناشناس**. در آداب جماع و ناتوانیهای جنسی و طریق علاج آن نگاشته است.

**آغاز:** جماع برای این کار از همه نامها شهره است و الا در لغت عربی ار صد اسم زیاده می‌باشد و جماع عبارت از نفس فعل است .

**[۴۸۱]**

**● رسالهٔ ادویه الاطفال**

از **ناشناس** از بیاض **سید علوی خان** در امراض دماغی و اسهال اقتباس گردیده است.

**آغاز:** حامداً و مصلیاً رسالهٔ ادویه الاطفال مقول از بیاض نسخه نویسان مطب تلامذه سید الاطبا سید علوی خان

0702 -[۲۶۹] شکسته ستعلیق، کرم خورده، ۱۴۵ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۷×۲۶.

**[۴۸۲]**

**● رسالهٔ اسباب صحت**

از **محمد اشرف**. دقایق فن طب بویژه حفظ الصحه را در شش «فصل» بیان نموده است

**آغاز:** حمدله... و بعد چونکه بندهٔ عاصی فقیر حقیر محمد اشرف از اجداد علاقهٔ طبابت در خاندان خاقان بن خاقان.

0703 -[۳۱۶/۲] نستعلیق، ۱۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۸×۳۰.

**[۴۸۳]**

**● رسالهٔ باه**

از **عبدالمجید** در ۲۱ «باب»، ۱- در بیان نسخهٔ قوت باه مجرب و معتبر، ۵- در مقدمهٔ ادویهٔ طلا وغیره، ۶- در مقدمهٔ مارگزیده، ۱۵- درد چشم، ۲۰- نسخهٔ حیات.

**آغاز.** الله تبارک و تعالی بید قدرت کاملهٔ خویش... جمیع امراض معالجه فرموده و شفاء آن باذن الله تعالی ..

0704 -[۲] ستعلیق، عبدالمجید، شعبان ۱۲۵۸ هجری، کرم خورده، ۳۵ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۴×۲۲

**[۴۸۴]**

**● رسالهٔ بحران**

از **ناشناس** در ایام بحران که بر بیماری‌ها اثر می‌گذارد نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... اما بعد این رساله در بیان ایام بحران و تعریف آن بدانکه نزد اطبا بحران...

0705 -[۷۳۴] نستعلیق، ۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۸×۲۴.

[۴۹۳]

## ● رسالهٔ طب

از **اعتمادالدین**. در بیماری‌ها و تب‌ها در چهار «باب» نگاشته است باب اول. در بیان تشاخص نبض، ۳- در بیان دیدن علامات بیماری بر روی مریض، ۴- علامات تب و علاج هرگونه تب

**آغاز**. حمد نعت نامتناهی حکیمی را سزد که بحکمت کاملهٔ خویش طبیبان روشن رای را درجهٔ صداقت.

0714 -**[۲۴۲]** شکسته نستعلیق، کرم خورده، ۲۲ برگ، ۱۸ س، اندازه ۱۵×۲۵

[۴۹۴]

## ● رسالهٔ طب

از **ناشناس** رساله‌ایست در بیان دوا و غذا و سم و تریاق که در دو «باب» نگاشته است باب اوّل در علامات مسموم از مأکولات و مشروبات ، باب دوم در علاج ادویه

**آغاز** مقدمه در تعریف دوا و غذا و سم و تریاق، باید دانست که آنچه وارد بدن می‌شود اگر بعد از تأثیر بدن در...

0715 -**[۷۳۹]** نستعلیق، ۶ برگ، ۳۳ س، اندازه: ۱۴×۲۲

[۴۹۵]

## ● رسالهٔ طبی

از **ناشناس** در ۲۵ «فصل» در بیماریها و طریق علاج آنها باب ۱- امراض سر، ۵- امراض لب و دندان، ۱۰- امراض جگر، ۱۵- امراض اوجاع المفاصل

**آغاز**: حمد بیقیاس مر حکیمی را که در حمدش شفای جملهٔ مرضهاست و درود معافه الورود بر حبیبی...

0716 -**[۶۳۵]** نستعلیق، **انجام افتاده**، ۹۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۲۳

[۴۹۶]

## ● رسالهٔ طبی

از **ناشناس**. در بیماری نزله و زکام نگاشته است

**آغاز**: . در زکام شراب ریحانی. الانف شراب فنحوش در سرعت انزال شراب

0709 -[۵۲۸] نستعلیق، انجام افتاده، ۱۸۲ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۱۴×۲۰.

**[۴۸۹]**

## ● رساله در اصول تراکیب ادویه

از: **ناشناس** رساله‌ایست در یک «مقدمه» که در اصول تراکیب ادویه که از **معجون**، عسل و میوه‌ها ساخته می‌شود. مؤلف در نوشتن این رساله از قرابادین یا ذخیرهٔ خوارزمشاهی استفاده برده است.

**آغاز** ترکیب ادویه و متعلقات آن در اوّل مقاله

0710 -[۴۵۱] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۳۲۰ برگ، ۱۶ س، اندازه ۲۴×۱۵/۵

**[۴۹۰]**

## ● رساله در تدبیر خوارق و عادات

از **ناشناس** در چهار «فصل» نگاشته است. فصل اول: در تدبیر هوا، ۲- در خوردن و نوشیدن، ۳- در تدبیر شهر، خانه و مسکن، ۴- در تدبیر پوشیدن جامه.

**آغاز** باب اوّل: در تدبیر هوا، باید دانست که هیچ چیز بمردم نزدیک تراز هوا نیست...

0711 -[۶۸۲] نستعلیق، کرم خورده، ۱۶ برگ، ۱۳ س، اندازه ۱۲×۲۰

**[۴۹۱]**

## ● رساله در طب

از **ناشناس** در طریق ساختن داروها و طریق علاج بیماریها توسط آن.

**آغاز**: برای سوراک پهکری برباد. کوفته سفوف سازند و بشکر خام..

0712 -[۰۰۰] نستعلیق، سید شمس الحق، مظفرنگر، ۳۲ برگ، ۱۸ س، اندازه ۲۵/۵×۱۶/۶۵

**[۴۹۲]**

## ● رساله در طب

از **ناشناس**. در شناخت بعضی از امراض و طریق درمان آن.

**آغاز**: حمدله. سپاس بیقیاس مر خداوندی را که از صنایع بدایع خود همه چیز..

0713 -[۴۷۷] نستعلیق، کرم خورده، ۴۸ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۱۱×۱۵/۵.

0722 -[۴۳] نستعلیق، سبد نثار علی حسینی، ۱۲۵۱ هـ، کرم حورده، **آغاز افتاده.** پاره یاره کرده در روعن بلخ انداخته درگوش اندازند درد گوش...، عناوین و نشانها شنگرف، ۱۲۰ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۶×۲۵.

**[۵۰۱]**

## ● رسالهٔ مراق

از **شرف‌الدین بن محمد صادق**، رساله‌ایست در سماری مالبحولیا، علامات و طریق علاج آن.

**آغاز:** حمدله .. اما بعد ابن رساله‌ایست در علاج مالبحولیایی مرافی حسب الامر سدگان عالیشان حصرت سپهر ..

0723 -[۶۷۱] سسعلیق، ۱۲۸۱ هـ/۱۸۶۵ م، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده،** عناوین و نشانها شنگرف، ۱۷۹ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۱۲/۵×۱۹.

**[۵۰۲]**

## ● رسالهٔ مفرح یاقوتی

از **محمد بن مسعود**. در ترکیب ادویهٔ گوناگون مانند ورق طلا، ورق نقره، زنجبیل و کافور و طریق استعمال آن که برای بعضی از بیماریها نگاشته شده است

**آغاز** حمد له. . اما بعد بدانکه از کمال کمی مردم فاصل در این زمان که ما در آنیم حاد سده که آدمی را از روی و ریش. .

0724 -[۷۴۷] نستعلیق، ۹ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۵×۲۳

**[۵۰۳]**

## ● رسالهٔ نبض

از **ابوعلی سینا** (م: ۴۲۸ هـ/۱۰۳۷ م)، رساله‌ایست در نبض و شناختن آن در نه «فصل». فصل یک. در دانستن اصلها یعنی آتش، هوا، آب و خاک، فصل پنج. نبض دراز و نبض کوتاه، فصل نه: سبب‌های نبض.

**آغاز.** حمدله... اما بعد این مقاله‌ایست در معرفت نبض از شیخ الحکماء شیخ ابوعلی الحسین بن عبدالله بن سینا...

0725 -[۱۸۴] نستعلیق، محمد حیات، ۱۳۱۵ هـ، ۵ برگ، ۲۱ س، اندازه. ۱۹/۵×۳۰.

0717 -[۵۸] نستعلیق، ۱۲۸۰ هـ، **آغاز افتاده**، ۵۲ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۱۶×۲۵.

**[۴۹۷]**

## ● رسالهٔ طبی

از **ناشناس** نسخه‌های طبی است برای بیماریهای گوناگون.

**آغاز** بیرون خواهد آمد یا خواهد مرد. نسخهٔ رفع حارش...

0718 -[۶۸۲] نستعلیق، ۳۴ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۳×۱۹/۵.

**[۴۹۸]**

## ● رسالهٔ ماء اللحم

از **حکیم کلن** مجموعهٔ نسخه‌هایی است برای بیماریهای گوناگون از قبیل: ناتوانیهای حسی، امراض چشم و طحال.

**آغاز** ماء اللحم منتهی از مجرّبات حکیم کلن که بارها به صاحبان تیار نمودم...

0719 -[۷۳۵] شکسته نستعلیق، ۱۴ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۸×۲۴

**[۴۹۹]**

## ● رسالهٔ مجرّبات

از **ناشناس** در ساختن داروها به خصوص معجونات و حب و ادویهٔ باه و امساک.

**آغاز** بعد حمد خلاق زمین و زمان و نعت افتخار اسپای جهان...

0720 -[۶۸۱] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۸ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۲×۱۹/۵.

**[۵۰۰]**

## ● رسالهٔ مجرّبات التداوی

از **غلام مصطفی بهاری**، در ادویات شافع و دافع امراض و رافع علل در ۵۲ «فصل» نگاشته است. فصل ۱- در علاج درد صداع، ۵- در علاج نزله و زکام، ۲۰- در علاج نقصان اشتها و هضم طعام، ۴۰- در علاج درد پشت و درد کمر و مفاصل و جزآن، ۵۰- در ترکیب معجونات و سفوفات و حبوبات و روغنیات، ۵۲- در علاج اسپان.

**آغاز**: حمدله. اما بعد می‌گوید احقرالناس راجی الی رحمت باری غلام مصطفی بهاری...

0721 -[۶۰۸] نستعلیق شکسته، ۱۵۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۳×۳۰.

0729 -[۷۶۰] نستعلیق، ۹۴۶ هـ، بعضی از صفحات کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۶۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۲×۲۱.

0730 -[**۴۲۷**] نستعلیق مایل به شکسته، کرم خورده، **آغاز افتاده**.. زدل و جان دعاء ار گویند: عجب مدارکه روح الامین کند آمین...، عناوین شنگرف، ۶۴ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶×۲۷/۵.

0731 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۴۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳×۲۲.

**[۵۰۷]**

● **ریاض عالمگیری**: ریاض مناظر

ار **محمد رضا** معروف به **سلیمان طبیب شیرازی** (۱۰۸۷ هـ/۱۶۷۶ م) **بن ابوالفضل**، در ینج «ریاض» چندین «جمن» و هشت «نخل» در حفظ صحت نگاشته است

آغاز: حداوند را حمد شافعیست حلّ شانه که بآیات حلیل و آداب جمیل و امراض و اعراض جسمانی و نفسانی

(ن.ک: مشترک ۱: ۵۹۱، نسخه‌ها ۱. ۵۴۵، گنج بخش ۱. ۲۹۴، موره: ۹۷)

0732 -[۷۸۰] ستعلیق، **انجام افتاده**، ۲۴۸ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۲×۲۰/۵

**[۵۰۸]**

● **ریاض الفواید**

از: **حکیم حسین بخش بن حکیم غلام محیی‌الدین رامپوری**، در یرسکی در جندس «فصل» و «باب» نگاشته است.

**آغاز**: حمدله... اما بعد می‌گوید مقرر این عبارات و محرّر ایں مکاتبات سدهٔ ضعیف نحیف حسین بخش بن حکیم غلام محمد رامپوری..

0733 -[**۴۳۷**] نستعلیق، عناوین شنگرف، ۵۷۱ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۱۹×۲۸

**[۵۰۹]**

● **ریاض الفواید** (ج ۱ و ۲)

از: **محمد امان بن محمد افضل (بن محمد عارف) بن محمد حسین میرزا بن تولک** والی طالقان به سال ۱۱۴۳ هـ/۳۱-۱۷۳۰ م در یک «مقدمه» و دو «فں» و یک «حانمه» آں

[۵۰۴]

● **رسالهٔ نسخه‌جات**

از **ناشناس** محموعهٔ نسخه‌هایی است برای بیماریهای مختلف از اطبای مجرّب چون **امیر ظهور علی، شیخ محمد اشرف، سید مرتضی** وغیره.

**آغاز** در رفع امراض گونه و طریق صور در وقت خواندن اسست که بسم الله ساس طریقه بنویسبد که .

0726 -[۵۹۳] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، عناوین و نشانها شنگرف، ۲۷ برگ، ۱۴ س، اندازه ۱۶×۲۵.

[۵۰۵]

● **رموزالاطباء**

از **احمد علی خان بن خدا بخش خان** در عهد شاه عالم مغولی در علم پزشکی نگاشته است بعضی از مفردات را از کتاب‌های جامع **ابن نظار**، جامع بغدادی، تذکرهٔ **داود انطاکی**، تحفة المؤمنین، اختیارات بدیعی و الفاظ الادویه اقتباس نموده است

**آغاز** حمد وافر واحد لا شریکی را سزد که عالم گوناگون را بیک اشارهٔ کن فیکون بر صمر فیض سوبر حکمای کرام و طبیبان ذوی الاحترام مخفی و محجب نماند که احقرالعباد احمد علی خان

0727 -[۶۸۸] نستعلیق، ۱۱۸۷ ه، ۱۲۶ برگ، ۱۶ س، اندازه ۱۶×۲۵

[۵۰۶]

● **ریاض الادویه**

از **یوسف** معروف به **یوسفی هروی** (م ۹۵۰ ه/۴-۱۵۴۳ م) **بن محمد**، به نام همایون شاه (۹۳۷-۹۶۳ ه) به سال ۹۴۶ ه/۱۵۳۹ م، در یک «مقدمه» و دو «باب» و «خاتمه»‌ای نوشته شده است مقدمه در بیان مراتب کمیات ادویه و غیر آن باب ۱- ذکر ادویهٔ مفرده به ترتیب تهجی، ۲- ذکر ادویهٔ مرکبه نیز به ترتیب تهجی.

**آغاز** حمدله اما بعد بر ضمایر صافیه محجوب نماند که این نسخه‌ایست .

(ر ک مشترک ۱ ۵۸۸، نسخه‌ها ۱ ۵۴۴، مرآة العلوم ۱: ۱۴۴، گنج بخش ۱ ۲۹۳)

0728 -[۹۸] نستعلیق، کرم خورده، ۹۵ برگ، ۱۷ س، اندازه ۱۵×۲۵

0740 -[۱۲۶۰] نستعلیق، سید محمد علی بن مولوی سید لطیف الله، **آغاز افتاده**: ... رطل سرکه انگوری و سه رطل آب خالص شیرین یک شبانروز...، ۸۹ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۸×۲۴.

**[۵۱۱]**

● **زادالمسافرین**: تدبیر مسافر

از: **ملا محمد مهدی فرزند علی نقی شریف طبیب**، در ۱۱۴۱ هجری در دو «مطلب» نگاشته است. ۱- در تدبیر مسافر و قوانین حفظ صحت ایشان؛ ۲- در معالجهٔ بعضی از امراض بدون مراجعه به طبیب.

**آغاز**. سپاس افزون از خواهش شماران نه به شفاء و ستایش متجاور از شوق..

(ر.ک. نسخه‌ها ۱: ۵۴۶).

0741 -[۴۰۱] نستعلیق، ۱۲۲۲ ه، ۹۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۰.

**[۵۱۲]**

● **ستهٔ ضروریه**

از: **حکیم غلام محمد خان بن حکیم محمد صادق علی خان بن اشرف الحکما حکیم محمد شریف خان دهلوی** که «جامع الخلاصه» را در سال ۱۲۳۶ هجری نگاشته است در بیماریهای مختلف و طریق علاج آنها نوشته شده است.

**آغاز** بعد سپاس خالق الارض و السموٰت که بفضل عمیم خویش طریقهٔ معالجهٔ هر مرض... می‌گوید احقرالعباد غلام محمد بن حکیم محمد صادق علی خان...

0742 -[۶۴۷] نستعلیق، آغا جان، چهاردهم ذیقعده ۱۲۶۱ ه، ۱۱ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۴×۲۳.

**[۵۱۳]**

● **ستهٔ ضروریه**

از: **یوسف معروف به یوسفی هروی** (م. ۹۵۰ ه/۴-۱۵۴۳ م) **بن محمد**، به سال ۹۴۴ ه/ ۸-۱۵۳۷ م در یک «مقدمه» و شش «فصل». مقدمه در غرض طب و اینکه حفظ بر علاج مرجح است. فصل ۱- هوا، ۲- مأکول و مشروب، ۳- حرکت و سکون بدنی، ۴- حرکت و سکون نفسانی، ۵- خواب و بیداری، ۶- استفراغ.

را نگاشته است. مقدمه: در ماهیت و موضوع و غرض طب در دو «فصل». فن یکم: در بیان علم نظری «هفت مقاله»، فن دوم: در پزشکی عملی، هفت مقاله.
**آغاز:** سپاس بیقیاس مر حکیمی را که مغمونان الم عصیان را بدواء شفاء رحمت نجات بخشیده.
(ن.ک مشترک ۱ ۵۹۲، مرآة العلوم ۱. ۱۴۴).

0734 -[۱۴۶] نستعلیق، **انجام افتاده**، ج ۱، ۳۴۸ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۲×۱۴/۵

0735 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز:** ارشاد دوم از فن دوم در ذکر علم عملی طب، بدانکه قبل از این...، **انجام افتاده**، ج ۲، ۱۶ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۲۹×۱۷.

## ● ریاض مناظر ← ریاض عالمگیری

**[۵۱۰]**

## ● زاد غریب

از. **صادق علی خان دهلوی** (م ۱۲۶۴ ه‍/۱۸۴۸ م) پسر **حکیم محمد شریف خان** به سال ۱۲۲۴ ه‍/۱۸۰۹ م برای حفظ صحت مسافران و برگشت تندرستی ایشان در دو «رفیق» و یک «مقام» نگاشته است. رفیق ۱- در تدبیر مسافران بری؛ رفیق ۲- در تدبیر مسافران بحری
**آغاز:** حمدله... اما بعد چنین می‌گوید عاصی پر معاصی، صادق علی خان چون مأکول و ملبوس.
(ن ک: مشترک ۱: ۵۹۳، موره. ۹۷)

0736 -[۲۱۰] نستعلیق، کرم خورده، ۱۱۰ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۴×۱۴.

0737 -[۲۱۵] نستعلیق، ۱۲۶۲ ه‍، شاهجهان‌آباد، آغاز برابر نمونه، ۹۳ برگ، ۲۱ س، اندازه. ۲۶×۱۹.

0738 -[۴۲۸] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۶۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۶×۱۵

0739 -[۴۳۰] نستعلیق، غلام رسول ساکن بهونکام ضلع اتاوا، چهارشنبه شهر ربیع‌الثانی ۱۲۵۴ ه‍، مطابق ۱۸ جلوس اکبری، عناوین شنگرف، آغاز برابر نمونه، ۱۴۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲/۵×۱۴.

**آغاز:** **مراسم صحیح و لوازم شکر صریح، حکیمی را شاید که به محض حکمت کامله...**

(ن. ک: **مشترک** ۱: ۶۰۰، **نسخه‌ها** ۱: ۵۵۵).

0747 -**[۶۶]** نستعلیق، **انجام افتاده**، ۱۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۲×۲۰.

0748 -**[۵۹۹]** نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۴۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۲۶.

**[۵۱۷]**

## ● شرح رسالهٔ قبریهٔ بقراط

از **ناشناس**، متن از **بقراط** (م: ۲۷۷ ق. م) در بیماریهای مختلف که در بیست و چهار «حکم» نوشته شده است.

**آغاز.** این رساله‌ایست مشتمل بر فصول چند در مرض مـمرر خبر دهنده بموت مر تصنیف حکیم بقراط...

(ن. ک: مشترک ۱: ۵۸۷ [آغاز برابر نیست]).

0749 -**[۷۳۴]** شکسته، ۲ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۸×۲۴.

## ● شرح علاج الامراض ← جامع الفواید

## ● شرح قانونچهٔ چغمینی ← مفرح القلوب

## ● شرح کلیات موجز ← مقتدی الشروح

**[۵۱۸]**

## ● شرح معالجات قانونچه

از **حکیم صادق علی خان** (م. ۱۲۶۴ ه‍/۱۸۴۸ م) **پسر حکیم محمد شریف خان**، در بیماریهای صداع، امراض سر، فصد و امراض چشم و طریق علاج آنها در چندین «فصل» نگاشته است.

**آغاز:** المقالة السادسة فی امراض الرأس: مقالهٔ ششم در امراض سر است و آن شامل است بر چند فصل، فصل اول در صداع و شقیقه...

0750 -[۱۲۰] نستعلیق، ۶۴ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۲/۵×۲۱.

**[۵۱۹]**

## ● شفا بخش تجربات ناصری

از: **شیخ طاهر سترالله**. در یک «مقدمه» و چهل و نه «فصل» نگاشته است فصل ۱- در

**آغاز.** حمدله... بعد این نسخه‌ایست موسوم به ستهٔ ضروریه که توجه بآن از شرایط...

(ن. ک: مشترک ۱: ۵۹۶، موزه. ۹۸، گنج بخش ۱: ۲۹۷، نسخه‌ها ۱: ۵۵۰).

0743 -[۴۲۸] نستعلیق، ۹۴۴ هـ، کرم خورده، ۵ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۱×۲۰/۵.

0744 -[۰۰۰] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۲/۵.

**[۵۱۴]**

## ● ستهٔ ضروریه

از: **حکیم عمادالدین محمود طبیب شیرازی** (م: دههٔ یکم سدهٔ یازدهم هجری) **بن مسعود بن محمود.** به نام شاه قلی سلطان فرزند حمزه سلطان استاجلو از امیران روزگار شاه عباس یکم (۹۹۵-۱۰۳۷ هـ) در یک «مقدمه»، سه «مقاله» و «خاتمه»ای نگاشته است.

**آغاز.** حمد و سپاس بی‌قیاس مر حکیمی را که قامت استعداد انسان را بخلعت...

(ن. ک. نسخه‌ها ۱: ۵۴۹).

0745 -[۳۹۵] نستعلیق، عناوین شنگرف، ۸ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۱۲×۲۰.

**[۵۱۵]**

## ● سرّالعلاج

از **حکیم هدایت الله** در حفظ الصحت، اصول تشخیص و علاج معالجات عام و خاص و نیز در ادویهٔ مفرده نگاشته است

**آغاز:** حمدی که بود منشاء آن صدق و صفا برجسته‌تر از معنی تأثیر دوا، شایان جناب آن حکیمی است که...

0746 -[۲۵۹] نستعلیق، ۳۷۱ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۷/۵×۳۰.

**[۵۱۶]**

## ● شافی الاوجاع: تقویم الابدان: الواح الصحة

از. **حبیب الله بن نورالدین محمد بن حبیب الله طبیب طبسی تونی.** به سال ۹۴۹ هـ/ ۱۵۴۲ م در دو «جزء» جز و یکم: در بیماریها، جز و دوم: قرابادین. جزو یکم در یک «مقدمه» و دو «مقاله». مقالهٔ اول: در امراضی که مخصوص به عضوی است از سر تا پا در ۳۳۰ «مرض»، مقالهٔ دوم: در امراض که مخصوص نیست در ۱۲۰ «مرض».

**آغاز:** نخستین کنم نوک خامه روان/بتوحید پروردگار جهان...
(ن.ک: مشترک ۱: ۶۰۸، نسخه‌ها ۱: ۵۵۴، ذریعه ۹: ۵۵۵، موزه: ۹۹، گنج بحش ۱: ۳۰۰).

0754 -[۱۲] نستعلیق، ۸۹ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۴×۲۴.

0755 -[۳۷] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، مجدول، عناوین شنگرف، ۱۱۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱×۲۰.

0756 -[۶۵۳] نستعلیق، خواجه احمد علی خان، ۱۲۵۶ هـ، آعاز برابر نمونه، ۹۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۱۹.

0757 -[۵۲۹] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... بشیر آب مذکور بالاتمام/جو بیبی که جمله برآمد تمام...، ۷۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۳×۲۲.

0758 -[۰۰۰] نستعلیق، سید صمد، ۱۲۴۶ هـ، **آغاز افتاده:** ... مجرب بگویم ترا ای... /پی رفع نقوه علاجی...، شنو تاز کاوس گوبم شان/که او تهاره خوانند هندوستان.. ، ۷۲ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۴×۲۷.

**[۵۲۳]**

### ● شفای خانی: طب شهاب

از: **شهاب‌الدین بن عبدالکریم قوام ناگوری** به دستور طفر حان. در چهار ده «باب» و هر باب در چند «فصل». باب ۱- اندر علتها که در سر حادث شود، ۵- سیرز و حگر و روده، ۱۰- انواع تب، ۱۴- لابدیات.
**آغاز:** حمدله... چنین گوید بندهٔ ضعیف شهاب عدالکریم فوام ناگوری که بتاریخ هشتم ماه محرم سنهٔ اربع و تسعین و سبع مائه آفتاب دولت خداوند..
(ں ک: مشترک ۱: ۶۰۴، نسخه‌ها ۱: ۵۵۴، گنج بخش ۱: ۲۹۹).

0759 -[۴۳۸] نستعلیق، کرم خورده، ۲۶ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۷×۲۹.

**[۵۲۴]**

### ● صحت الامراض

از: **شمس‌الدین ولد شیخ ولی محمد** برای پسران خود **محمد الهی و ابوالحسن خان** در چهار «اصل» چند «فرع» و هر فرع در چند «شعبه» و «خاتمه»ای در بیماری و طرىق علاج

علاج درد سر، ۲- در علاج زکام و نزله، ۱۴- در علاج بواسیر، ۴۹- در علاج کودکان.

**آغاز:** حمد نا محدود حکیمی را که بقانون حکمت و کامل الصناعت خود رحمتاً دافع انواع امراض و دافع اصناف اعراض است...

0751 -[۶۹۴] نستعلیق، کریا جند گجراتی، ۱۸۴۴ فصلی، لکهنو، عناوین شنگرف، ۵۵ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۸×۱۷/۵.

**[۵۲۰]**

## ● شفاء الاطفال

از: **ناشناس** در بیماریهای کودکان و علاج آنها نگاشته است.

**آغاز** .. بر نگهای محتلف بیرون آید و بول و تیره باشد و تب و قی و پیچیدگی دست و پا...

0752 -[۳۴۳] نستعلیق، **آغاز افتاده**، ۱۲ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۴×۱۹.

**[۵۲۱]**

## ● شفاء الصالح

ار. **محمد صالح بن حاجی محمد ظاهر**، در بیماری‌های سر در بیست و چهار «باب» و بیست و یک «فصل» نگاشته است. فصل ۱- در صداع یعنی درد سر، ۱۰- مالیخولیا یعنی دیوانگی، ۲۰- در زکام یعنی بر آمدن احلاط از بینی.

**آغاز.** حمع مواد و نیابتش سزاوار نثار حضرت حکیمی که بحکمت کامله چار جزء متضاد را در هاون اعتدال متمازج ساخته...

0753 -[۳۴۶] نستعلیق، عناوین شنگرف، ۲۰۱ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۸×۳۱.

**[۵۲۲]**

## ● شفاء المریض: طب شهابی

از. **شهاب‌الدین بن عبدالکریم قوام غزنوی ناگوری**. به سال ۷۹۰ ه، در یک «مقدمه» و صد و شصت و چهار «باب» آن را نگاشته است. **مقدمه** در بیان ابتدای علم طب، باب ۱- اسباب امراض بدن، ۲- احکام طعام، ۳- علاج درد شقیقه، ۴- سر سام، ۵- صرع، ۶- دوران سر، ۱۱- تشنج، ۳۰- ناسور بینی، ۶۰- عدم اشتها، ۸۰- حمل زنان، ۱۲۰- مارگزیدگی، ۱۶۰- کیمیاگری، ۱۶۴- مذمت کیمیاگران دروغین.

## [۵۲۸]

● **طب اکبر:** طب اکبری

از: **حکیم محمد اکبر ارزانی دهلوی** (م: ۱۱۳۰ ه‍/۱۷۱۸ م) **بن حاجی میر محمد مقیم**، بیماریهای هر عضو را از سر تا به قدم زیر نام همان عضو در دو «جلد» به سال ۱۱۱۲ ه‍/۱۷۰۰ م شرح داده است. جلد یک در دوازده «باب» و جلد دوم در پانزده «باب» و یکصد و سه «فصل».

**آغاز ج ۱:** صحیح‌ترین کلامی که مشام ناطقهٔ دانش آیین را که آینهٔ ادراک...

**آغاز ج ۲:** باب اندر امراض کبد و این باب مشتمل است بر چند فصل و بدانکه کبد که آن را جگر نامند...

(ن. ک: مشترک ۱: ۶۱۷، نسخه‌ها ۱: ۵۵۸، گنج بخش ۱: ۳۰۳، ایوانف. ۱۵۶۷).

0764 -[۴] نستعلیق، **انجام افتاده**، شنگرف، ج ۱ و ۲، ۲۵۸ برگ، ۲۷ س، اندازه: ۱۷×۲۴.

0765 -[۷۲] نستعلیق، جمادی‌الثانی ۱۱۸۷ ه‍، ج ۱، ۳۰۳ برگ، ۲۳ س، اندازه. ۱۹×۲۸/۵.

0766 -[۷۹] نستعلیق، ج ۱، ۲۷۸ برگ، ۲۹ س، اندازه: ۱۷×۳۰.

0767 -[۱۳۶] نستعلیق، یکشنبه صفرالمظفر ۱۱۱۱ ه‍، دارالخلافهٔ شاهجهان‌آباد، ج ۱، ۲۴۷ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۱۶×۲۶.

0768 -[۲۳۴] نستعلیق، شمس‌الدین، ۱۲۳۰ ه‍، ج ۱، ۱۶۹ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۲۰/۵×۳۰.

0769 -[۲۷۲] نستعلیق، مصطفی‌آباد عرف رامپور، چند سطر از انجام افتاده، شنگرف، ج ۱، ۲۴۷ برگ، ۲۹ س، اندازه: ۱۸×۳۰.

0770 -[۴۵۲] نستعلیق، ج ۱، ۲۴۲ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۲۲×۳۰.

0771 -[۵۳۴] نستعلیق، غلام علی، ۱۲۳۴ ه‍/۱۸۷۷ م، اورنگ‌آباد، ج ۱، مجدول، ۳۱۰ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۲۱×۳۱.

0772 -[۵۶۴] نستعلیق، بیست و هشتم جمادی‌الثانی ۱۲۳۶ ه‍، ج ۱، ۲۷۳ برگ، ۸۹ س، اندازه: ۱۶×۲۶.

0773 -[۷۷۱] نستعلیق، محمد اکبر، کرم خورده، ج ۱، ۳۰۹ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۵×۲۶.

آنها نگاشته است.

**آغاز.** فهرست کتاب صحت الامراض مشتمل است بر چهار اصل و خاتمه، هر اصل مبنی بر چند فرع و هر فرع متضمن بر چند شعبه...

0760 -[۶۱۲] نستعلیق، ۱۲۴۶ ه‍، ۲۷۹ برگ، سطر مختلف، اندازه، ۳۰×۲۳/۵.

**[۵۲۵]**

### ● صحت الانسان

ترجمهٔ فارسی از **ناشناس**، متن انگلیسی از **پادری فراسیکو**. در سیزده «باب» در حاصیت عرقها و قرصها. باب اول. در صفت و خاصیت عرق خونی و دیگر عروق، باب ۵- در صفت حب و قرص و رفع آن با کمک (دارو و قرص‌ها)، ۱۰- در صفت مرهم و عرق چشم‌ها، ۱۳- در مرض آتشک، عرق آتشک.

**آغاز:** حمدله.. ستایش سقباس مر حداوبدی را که آفریدگار زمین و آسمان و تربیت دهندهٔ انسان و حیوان است..

0761 -[۲۲۳] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۶۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۲×۲۱/۵

**[۵۲۶]**

### ● صحته الامراض

از **شیخ پیر محمد گجراتی**. در ادویه‌های گوناگون و شناختن بیماری‌ها مانند بیماریهای پستان و سردردی و حواص ادویهٔ مفرده

**آغاز.** باب اول: از بخش در درد تمام سر یعنی صداع هندی سرایا هفت نوع است...

0762 -[۲۶۴] نستعلیق، ۱۱۳۰ ه‍، **آغاز و انجام افتاده**، ۲۳۲ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۱۴×۲۰.

**[۵۲۷]**

### ● طب احسانی

از **ناشناس**. در علامات بیماریها و علاج آنها در چندین «فصل».

**آغاز.** کرده بود یا نشان خدش در مجرای بول و اگر بول جدا بود و خون جدا...

(ن.ک: مشترک ۱: ۶۱۶).

0763 -[۶۸۹] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۳۷ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۲×۲۷.

● **طب سکندری ← معدن الشفای سکندر شاهی**

● **طب شهاب ← شفای خانی**

● **طب شهابی ← شفاء المریض**

● **طب غیاثی ← غیاثیه**

**[۵۳۰]**

● **طب منظوم**

از **ناشناس**. در بیماری‌ها و طریق علاج آنها که به روزگار جلال‌الدین **محمد اکبر** (۹۶۳-۱۰۱۴ ه) نگاشته شده است.

آغاز .. شادمانی کنیم و دست زنیم/کلهٔ فخر بر فلک فگنیم .

0781 -**[۹۳]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۱×۱۳/۵.

● **طب یوسفی ← جامع الفواید**

**[۵۳۱]**

● **طب یوسفی** (منظوم)

از **نور محمد**، در بیماری‌ها و طریق علاج آنها به نظم نگاشته است.

آغاز شکر حق گویم، جان و تن بما کرده عطا/علم حفظ صحت و دفع مرض داده بما..

0782 -[۱/۶۴۴] نستعلیق، نور محمد چپ نویس، ۱۲۵۶ ه، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۱۱ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۲۴×۱۷.

**[۵۳۲]**

● **عجالهٔ نافعه**

از: **حکیم محمد شریف خان** (۱۱۳۸-۱۲۲۲ ه/۱۷۲۵-۱۸۰۷ م) **بن حاذق الملک حکیم محمد اکمل خان دهلوی**، در بیماری‌ها و علاج آنها در عهد سلطنت محمد شاه عالم دوم (۱۱۷۳-۱۲۲۱ ه) نگاشته است.

**آغاز:** ... صعود بخار و نافع و مداومت جهت قطع نزله...

(ن.ک. مشترک ۱: ۴۰۸).

0774 -[۵۶۷] نستعلیق، ۱۲۴۹ هـ، اکبر، ۱۸۳۳ م، **آغاز افتاده:** ... اندر صاف کرده و گشتن منظر است یعنی دهان اما طریق صاف کردن آنست...، عناوین شنگرف، **ج ؟**، ۱۰۱ برگ، ۱۸ س، اندازه. ۱۶×۲۵/۵.

0775 -[۰۰۰] نستعلیق، **ج ۲**، ۱۵۳ برگ، ۲۲ س، ۱۳/۵×۲۶/۵.

0776 -[۰۰۰] نستعلیق، فیض‌آباد، کرم خورده، **انجام افتاده**، **ج ۲**، ۱۵ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۲۲×۳۱.

0777 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** .. ششم آنکه بسیار باشد که طبع قبض ماند جهت شدت ..، **انجام افتاده**، **ج ؟**، ۱۵ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۳.

0778 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... و مراج یا بس سازج [کذا] گاه باشد که جمع اجرا و عضو...، **انجام افتاده**، ۶۳ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۱۶×۲۳.

● **طب اکبری ← طب اکبر**

● **طب اورنگ‌زیبی ← طب اورنگ شاهی**

**[۵۲۹]**

● **طب اورنگ شاهی:** طب اورنگ‌زیبی

از **حکیم درویش محمد ایمن‌آبادی**، به نام اورنگ‌زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ). در هفت «باب» و هر باب در چند «فصل» و سر بندهای «قسم» و «نوع» نگاشته است. باب ۱- در ارکان عناصر و اخلاط و تشریح اعضا، ۲- در معالجت امراض، ۳- دفع امراض زنان، ۵- بعضی تدبیرها که مدار طاعت است، ۷- مفردات ادویه به ترتیب تهجی.

**آغاز** حمدله... بعد هذا ابن فقیر حقیر درویش محمد حکیم مرید حضرت قطب الاقطاب شیخ فرید شکر گنج

(ن.ک: مشترک ۱: ۶۲۲، کرزن: ۶۰۰-۶۰۲۱).

0779 -[۶۳۰] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۴۹ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۰×۲۹.

0780 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**. .. بدانکه خصیتین و ذکر نهایت منقبض و مزمن علامت...، ۶۵ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۰×۲۹.

0790 -[۴۱۳] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۲۰۹ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۳۰×۱۷/۵.

0791 -[۴۴۴] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۲۳۲ برگ، ۲۸ س، اندازه: ۲۹×۱۷.

**[۵۳۵]**

## ● علاج بیماریها

از **ناشناس**. در بیست و یک «گفتار» در امراض دماغی و بیماریهای دیگر.

**آغاز**. ... کتاب نوشته‌اند در علاج بیماریها از سر تا پا و این کتاب بیست و یک گفتار است...

0792 -[۵۸۷] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۸۳ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۳۲×۱۹.

0793 -[۵۹۲] نستعلیق، ظاهراً سدهٔ ۱۳ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده**: . مهلی و ادرک و انگور تمکنک پهلدار از هر یک دو پل و جوابی چهار پل .، **انجام افتاده**، در بیماریها و طریق درمان آنها، ۹۷ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۷×۱۲/۵.

**[۵۳۶]**

## ● علاج الغربا

از **غلام امام** (زنده در ۱۱۸۲ هجری)، در دو «مقاله» و «باب»ها و «فصل»ها مقالهٔ یکم - امور طبیعی، ۲- در بیان اسنان، ۵- احوال قاروره، ۱۰- غلبهٔ اخلاط، ۱۱- وصایا در حفظ صحت. مقالهٔ دوم: در چندین فصل: صداع، نسیان، مالیخولیا، شبکوری، گوش، بینی، دهان، سمومات و گزیدگیها.

**آغاز**: نی شکسته یعنی خامه ام از خیال خام اراده داشت که سطری چند در حمد کلمهٔ مطلق و نعت رسول بر حق، می‌گوید هیچمدان احقرا نام غلام امام...

(ن.ک: مشترک ۱: ۶۵۲، مشار ۳: ۳۵۵۵).

0794 -[۶۹۶] نستعلیق، الله یار خان، جمادی‌الثانی ۱۲۷۴ ه، عالب‌پوره، عناوین شنگرف، ۲۰۴ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۸×۱۹.

0783 -[۰۰۰] نستعلیق، ۱۲۰۶ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۳۹۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱×۱۴.

**[۵۳۳]**

## ● عظیم الفواید

ار. **حکیم مجاهدالدین**. در بیماری‌های گوناگون در چندین «فصل» نگاشته است.

**آغاز** فصل اول در بیان هشت کیفیات و چهار اخلاط‌اند یعنی گرمی، برودت، سردی، رطوبت...

0784 -[۶۵۲] نستعلیق، ۱۲۹ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۹/۵×۱۴.

**[۵۳۴]**

## ● علاج الامراض

ار. **حکیم محمد شریف خان شاهجهان‌آبادی دهلوی (۱۱۳۸-۱۲۲۲ ه/۱۷۲۵-۱۸۰۷ م) بن حاذق الملک حکیم محمد اکمل خان دهلوی**، در دیباچه می‌گوید که آن را از روی نسخهٔ جدّ امجد و والد و عمّ مرحومِ خویش و نسخه‌های دیگر آنها که از روی قرابادین معتبر جمع کرده بود، فراهم کرده است و به نام «علاج الامراض» که تاریخ انجامش ۱۱۷۷ هجری نیز هست نگاشته است. در یک «مقدمه»، بیست «مقاله» و یک «خاتمه».

**آغاز**: در فیض است منبع از گشایش ناامید اینجا... مفرحی که باعث تفریح قلوب شود...

(ن.ک. مشترک ۱: ۶۴۸، نسخه‌ها ۱: ۵۶۷، گنج بخش ۱: ۳۱۶).

0785 -[۲۹۱] نستعلیق، مجدول، ۳۶۷ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۲۶/۵×۱۵.

0786 -[۴۵۵] نستعلیق، ۱۲۹۵ ه، آغاز برابر نمونه، ۲۷۱ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۹×۱۹.

0787 -[۵۳۷] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۲۳۷ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۲۸/۵×۲۱.

0788 -[۲۴۴] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، مجدول، ۲۵۳ برگ، ۲۳ س، اندازه. ۲۷×۱۸

0789 -[۲۴۷] نسخ و نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۴۵۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۳/۵×۱۵.

[۵۴۰]

● **غیاثیه:** طب غیاثی

از: **نجم‌الدین محمود** (م: ۷۳۰ ه‍/۲۹-۱۳۳۰ م) **بن صاین‌الدین الیاس شیرازی**. به نام غیاث‌الدین یستدر پسر جرغوبای (زنده در ۶۷۸ ه‍/۱۲۷۹ م). در چهار «مقاله» و هر یک در چند «باب». مقالهٔ ۱- در علوم نظری طب، هفده «باب»، ۲- در علوم عملی طب، پنجاه و نه «باب»، ۳- ادویهٔ مفرده، به ترتیب حروف تهجی، در بیست و هشت «باب»، ۴- ادویهٔ مرکبه، بیست و دو «باب».

**آغاز:** سپاس و ستایش خداوندی را که ذات او به هیچ ذات نماند و صفات او بهیچ صفات نشبیه نتوان کرد...

(ر ک: مشترک ۱: ۶۵۶، گنج بحش ۱: ۳۱۹، نسخه‌ها ۱: ۵۷۰)

0798 -[۲۶۱] نستعلیق، ۱۰۸۱ ه‍، شاهجهان‌آباد، ۸۸ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۰×۱۷/۵

[۵۴۱]

● **فتح العجیبه**

از **حافظ ابوالفتح**. نسخه‌ایست در بیماریهای ورم جگر، فلج و ناتوانیها و علاج آنها توسط داروهای گیاهی مانند اطریفل، صندل و گل سرخ.

**آغاز.** حمدله... اما بعد... می‌گوید هیچمدان حافظ ابوالفتح نسخهٔ عریبه و ادویهٔ عجیبه مرکبات از قرابادین فادری .

0799 -[۴۲۰] شکسته نستعلیق، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۶۳ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶×۲۳

● **فرهنگ ادویه ← کتاب شفاء المریض**

[۵۴۲]

● **فرهنگ پزشکی**

از. **ناشناس**. فرهنگ داروهاست به ترتیب الفبایی از ردیف «ع» تا به؟؟ «م».

**آغاز:** ... مجامعت را بر انگیزد و عاققی گوید چون بکوبند و با عسل بیا شامند...

0800 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۷۵ برگ، ۲۶ س، اندازه: ۱۹×۲۷.

[۵۳۷]

## ● علم الابدان

از: **فقیر احالی لاری**. در تشریح اعضاء و اندام انسان و بیان بیماریهای گوناگون.

**آغاز**: سپاس بی‌حد و ثنای ببعد حکیمی راست که جواهر و اعراض از کتم عدم بصحرای وجود آورده..

0795 -[۴۲۲] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۱۶۱ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۳/۵×۱۶/۵.

[۵۳۸]

## ● عین الحیات

از. **حکیم محمد هاشم** (۱۰۷۷-۱۱۰۵ ه) **بن محمد طاهر پزشک تهرانی**، برای شاه سلیمان صفوی، در خواص چوب چینی، در یک «مقدمه» و دو «مقاله» و هر مقاله در چندین «فصل»ها و «باب»هایی. مقدمه در بیان کیفیت اطلاع بر چوب، مقالهٔ ۱- در مزاج و منافع و سابر آنچه به چوب جبنی تعلق دارد، در نه باب و هر باب در چند فصل، ۲- عشبهٔ مغربیه، دو «باب»

**آغاز**. سپاس چون انفاس عیسوی روح پرور جانفزا سزای بارگاه خالقیست...

(ن ک: مشترک ۱: ۶۵۴، نسخه‌ها ۱. ۴۳۸، گنج بخش ۱: ۳۱۸).

0796 -[۰۰۰] نستعلیق، ۱۵ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۱×۱۵.

[۵۳۹]

## ● عین الشفاء

از: **میر بابا ولد میر درویش حسینی نقشبندی**. در چندین «فصل» و ۲۰ «باب» در بیماری‌های گوناگون و طریق درمان آن نگاشته است. باب اول: در شناختن نبض، باب ۱۰- علاج نفس تنگی (ضیق النفس)، باب ۲۰- در قوّه باه.

**آغاز**: حمد و سپاس... خیمهٔ ترکیب سماء از قوت اساتین حکمت او بی‌طناب برپاست و درود نامحدود بر وجود آن عاقبت محمود احمد محمد ﷺ...

0797 -[۹۱۲] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۴۸ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۷×۱۶.

0805 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۲۲ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۵×۲۲.

**[۵۴۷]**

## ● فرهنگ واژه‌های طبی

از: **ناشناس**. فرهنگ واژه‌های طبی است که در آن اسامی داروها از دریف «تس» تا ردیف «ف» درج گردیده است.

**آغاز:** ... درد سر و منع صعود بخار وضعف معده و جهت نزف الدم جراحات نافع...

0806 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۵ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۷×۲۵

## ● فصد عروق انسانی ← دستور الفصد

**[۵۴۸]**

## ● فصول الاعراض: ترجمهٔ حدودالامراض

متن عربی از: **حکیم محمد اکبر ارزانی دهلوی** (م: ۱۱۳۰ ه‍/۱۷۱۸ م) **بن حاجی میر محمد مقیم**، ترجمه به فارسی از **سید ابوالقاسم**، معروف به **میر قدرت الله قادری**، در یک «مقدمه» و سه «فایده» نگاشته است. ۱- مرض و عرض و اقسام آنها در دو «قسم»، ۲- سبب و علامات و اقسام آنها دو «نوع»، ۳- وجوه تسمیهٔ امراض، سپس «باب»ها و هر باب در چند «فصل».

**آغاز:** ... عصبانست محبت انسان خلاصهٔ موجودات و اصل وجود مرکز دایرهٔ کاینات...

(ن.ک: مشترک ۱: ۶۶۱، گنج بخش ۱: ۳۲۳).

0807 -[۱۴۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۲۱۹ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۷.

**[۵۴۹]**

## ● فصول فیض الله خانی

از: **ناشناس**. در بیماری‌های گوناگون مانند ضعف، ورم، درد جسم و بازو و معالجهٔ این بیماریها نگاشته است.

**آغاز:** از فصول فیض الله خانی در بیان احوال... ترکیب و وضع و مزاج و منفعت آن علامات...

0808 -[۳۶۰] شکسته، جمادی الثانی ۱۲۶۹ ه‍، ۲۳۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۵×۲۴.

**[۵۴۳]**

### ● فرهنگ پزشکی ناشناخته

از: **ناشناس**. فرهنگ پزشکی است با واژه‌های هندی و در آن اسامی میوه‌ها، سبزیها، نباتات و درختانی که از آن به حبت داروها استفاده می‌برند بکار برده و مؤلف آن را به زبان فارسی معنی و شرح نموده است.

**آغاز**: ... جیم فارسی و الف و فتح را مهمله و کسر فوقانی هندی و سکون تحتانی و فتح جیم فارسی دوم و الف یعنی

0801 -[**۵۲۵**] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۱۰۴ برگ، ۲۲ س، اندازه ۲۲×۳۵.

**[۵۴۴]**

### ● فرهنگ طبی

از: **ناشناس**. فرهنگ واژه‌های طبی است به ترتیب الفبایی در باب «الف» تا باب «ی»

**آغاز**: فصل در تصحیح اعراب و اسمای ادویه بزبان فارسی و هندوی و طبایع و درجات آن به‌لسان عربی، فارسی و هندی...

0802 -[**۲۳۸**] شکسته، عبدالواحد، ۵۲ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۶×۲۱

0803 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: که روز بروز لاغر و نحیف شوند بفارسی گاومیش صحرایی گویند اوب بضم همره و سکون واو ، **انجام افتاده**، فرهنگ داروهای طبی از ردیف «الف» تا «ه»، ۱۱۷ برگ، ۱۵ س، اندازه ۲۰×۲۹

**[۵۴۵]**

### ● فرهنگ لقمانی

از: **ناشناس** فرهنگ داروهای پزشکی است به ترتیب الفبایی از ردیف «الف» تا «ی»

**آغاز**: فرهنگ لقمانی اساس، بنیاد، انگبین، شهد، انگور، واکهه، اورنج...

0804 -[**۵۲۳**] نستعلیق، ۱۲ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۲۲×۲۸.

**[۵۴۶]**

### ● فرهنگ واژه‌های پزشکی

از: **ناشناس**. فرهنگ واژه‌های پزشکی است از ردیف «ب» تا ردیف «م».

**آغاز**: ... چشم و یرقان و حرارت و سلس بول را نافع آید، پرمک تلخ و شیرین و نیز بود...

حون فاسد...

0813 -[۷۶۱] نستعلیق، ۳۷ برگ، ۱۶ س، اندازه. ۱۲×۲۱.

**[۵۵۳]**

● **فیض المجربین**: دافع الامراض

ار. **محمد فیاض بن محمد وهاج** در بماریهای گوناگون مانند صداع، بیماریهای سر، جشم، سکته، اختلاج، زکام، امراض گوش، بنی، دندان سینه، قلب و پستان که در زمینه از مجرّبات اکبری و کفایهٔ منصوری نیز استفاده برده است.

**آغاز**: نریاقی که نفریح قلوب و نرویح جان از آنست و مفرحی که...

0814 -[۷۵۰] شکسته نستعلیق، فصهٔ آسبول صوبهٔ اوده، عناوین شنگرف، ۳۰۶ برگ، سطر مخلف، اندازه. ۱۸/۵×۳۰/۵

**[۵۵۴]**

● **قانونچهٔ فارسی**

آر **آغا جان** رساله‌ایست متسمل بر ده «مقاله» در بماریهای گوناگون و نبر هدایات یرشکان در مورد شناخب و تشحیص آنها.

**آغاز**: حمدله.. بدانکه ابن رساله مرتب است بر ده مقاله، مقاله در امور طبیعی، باید دانست که طبیعت جیست بعضی گفته‌اند...

0815 -[۶۴۸] نستعلیق، ۵۶ برگ، ۱۲ س، اندازه. ۱۵×۲۲.

**[۵۵۵]**

● **قانون حیدری**

از: **حیدر حسین**، به سال ۱۲۱۵ هـ در معالجات بیماری‌ها در چندین «فصل» نگاشته است.

**آغاز**: تحایف حمد و سپاس نسلیم بارگاهی حکمت آفرینی که فلاطون اندیشه عمری...

0816 -[۸۰] نستعلیق، ۱۲۶۶ هـ، حیدرآباد، کرم خورده، ۲۰۶ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷×۲۹.

**[۵۵۶]**

● **قانون العلاج**

از: **ولی محمد**، در ۱۱۶۹ هـ/۱۷۵۶ م. در سه «باب» نگاشته است. باب ۱- طریق اسخراج درجهٔ مرکب، ۲- طریق ترکیب بر وجهی که مفید درجهٔ مطلوب یا اعتدال

[۵۵۰]

● **فواید اخیار**: فواید یوسفیه

از: **یوسف معروف به یوسفی هروی** (م: ۹۵۰ ه‍/۴-۱۵۴۳ م)، در ۹۱۳ ه‍/۸-۱۵۰۷ م در پزشکی به نظم در یک «قطعه» با دو یا سه و گاهی در شش بیت گزارش کرده است.

**آغاز**. بدان بعد ایثار حمد و درود/که در فن طب است این قطعه‌ها...

(ن.ک سالار ۵: ۴، منزوی ۱ ۶۶۳، گنج بخش ۱: ۲۸۸، نسخه‌ها ۱: ۵۷۵).

0809 -[۴۷۲] نستعلیق، ۳۸ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۰×۱۵.

0810 -[۶۴۲/۲] نستعلیق، نور محمد، ۱۲۵۶ ه‍، آغاز برابر نمونه، ۱۷ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۷×۲۴

0811 -[۰۰۰] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۲۶۰ ه‍، ۲۰ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۴×۲۲/۵.

[۵۵۱]

● **فوایدالفواد**

از **شیخ طاهر**، به سال ۱۰۶۶ ه‍/۱۶۵۶ م در ۴۹ «فصل» در بیماریهای گوناگون نگاشته است ۱- علاج درد سر و نیم سر، ۲- علاج زکام، ۱۰- علاج قبض، ۲۰- علاج اسهال، ۴۰- علاج درد، ۴۹- علاج کودکان

**آغاز** حمد با محدود حکیمی را که بقانون حکمت و کامل البصاعت خود .

(ن ک منزوی ۱: ۶۶۸، ایوانف ۱۵۵۸).

0812 -[۶۹۴] نستعلیق، کریا چند گجراتی، ۱۱۹۴ ه‍، کرم خورده، ۲۵۷ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۹×۲۷

● **فواید یوسفیه ← فواید اخیار**

[۵۵۲]

● **فهرست ادویهٔ متفرقه**

از: **ناشناس**. در ادویه‌ها و علاج بیماریهای گوناگون در چهل و پنج «باب» نگاشته است. باب ۱- علاج درد سر، ۱۰- در علاج رفع کردن درد، ۲۰- در علاج صرع، ۳۰- در علاج نامردی، ۴۰- در علاج جهاندن دست و پا، ۴۵- در اشربه.

**آغاز**. فهرست ادویهٔ متفرقه بدین تفصیل ترکیب خوردن هلیله، ترکیب انوله سار برای

[۵۵۹]

● **قرابادین شفایی**

از: **میر مظفر شفایی اصفهانی** (م: ۱۰۳۷ ه/۲۷-۱۶۲۸ م) **بن محمد حسینی**. پزشک روزگار شاه عباس یکم (۹۹۵-۱۰۳۷ ه). در یک دیباچهٔ کوتاه در ذکر ادویه سپس بابهایی به ترتیب حروف تهجی، داروها، و موارد بکار بستن آنها را آورده است.

**آغاز:** حمدله... بعد پوشیده نماند که ففیر حقیر مظفر بن محمد الحسینی الشفایی در مدت مدید ترکیبی چند...

(ن.ک: مشترک ۱: ۶۸۱، گنج بخش ۱: ۳۲۸، موزه: ۱۱۰، نسخه‌ها ۱: ۵۸۰).

0820 -[۶۸] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۱۹ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۴×۲۴

0821 -[۶۹۸] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۲۳۳ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۵×۲۳.

0822 -[۷۵۱] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۵۹ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۵×۲۱.

0823 -[۰۰۰] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۲۵ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۴×۲۲/۵.

0824 -[۰۰۰] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۲۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۳×۲۴.

[۵۶۰]

● **قرابادین علوی**

از: **محمد هاشم معروف به حکیم علوی خان شیرازی** (شیراز ۱۰۸۰- دهلی ۱۱۶۲ ه) **بن حکیم محمد هادی**. اسمای مرکبات است به ترتیب الفبایی هر حرف در یک «باب» نسخهٔ حاضر جلد سوم آن است.

**آغاز:** حرف الشین المعجمه و این حرف مشتمل بر چند فصل است، فصل اول در ذکر اشربه...

(ن.ک: مشترک ۱: ۶۸۹، موزه: ۱۱۱).

0825 -[۱۳۳] نستعلیق، ۱۲۴۸ ه، عناوین شنگرف، ۲۰۰ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۱۷×۲۶.

0826 -[۲۴۹] نستعلیق، ۱۲۴۵ ه، **آغاز:** حمدله... اما بعد این حقیر فقیر خادم شاهنشاه دوران و... حکماء زمان علوی خان حسب الحکم . ، ۲۵۵ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵.

باشد، ۳- طریق استخراج شربت.

**آغاز:** حمدله... بعد می‌گوید فقیر ولی محمد که این رساله‌ایست در میان طریق استخراج درجهٔ مرکبات...

(ن.ک: منزوی ۱. ۶۷۸)

0817 -[۲۶۷] نستعلیق، ۱۱۶۹ ه، کرم خورده، دارای جداول، ۱۸۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۳×۲۰

**[۵۵۷]**

● **قرابادین**

از **ناشناس** نسخه‌ایست در بیماری آتشک که در آن از مجرّبات حکمای نامور چون **حکیم کمال‌الدین حسین شیرازی، ابوعلی سینا، میرزا محمد حکیم و محمد بن زکریای رازی** استفاده برده است.

**آغاز:** .. حمیر نمایند این نسخه ششن جر و است مزاج سرد در یک درجه و ثلث خشک در آخر.

0818 -[۱۲۵] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده،** ۳۰۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۰×۲۸/۵.

**[۵۵۸]**

● **قرابادین خانزمانی:** گنج باد آوردهٔ دارا شکوهی: گنج باد آوردهٔ صاحب قرانی

از **حکیم امان الله خان حسینی** ملقب به **خان زمان بهادر خانزاد فیروز جنگ** متخلص به **امانی** (م ۱۰۴۶ ه/۱۶۳۲ م)، به سال ۱۰۳۵ هجری در یک «مقدمه» و یک «کلید» در شانزده «فصل» سی و سه «گنج» نگاشته است. گنج یکم و دوم هر یک در هشت «سکه» و سوم در شش «سکه» در پزشکی

(ن.ک. منزوی ۱: ۷۰۰، نسخه‌ها ۱: ۵۹۰).

**آغاز:** و از حیثیت جوهر نیز مختلف می‌باشد چون لطیف و غلیظ و غیر آن و غذا گاه از نبات می‌باشد و گاه...

0819 -[۲۷۰] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده،** عناوین شنگرف، ۴۳۵ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۱×۲۹.

● **قرابادین ذکایی** ← **ملتقط ذکائیه**

0834 -[۶۲۵] نستعلیق، شمس‌الدین، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۰۵ برگ، ۳۱ س، اندازه: ۲۰×۲۸.

0835 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۹۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵.

[۵۶۳]

## ● قرابادین معصومی

از: **حکیم محمد معصوم بن کریم‌الدین شوشتری شیرازی** از روزگار **شاه صفی** (۱۰۳۸-۱۰۵۲ ه) و عباس دوم (۱۰۵۲-۱۰۷۷ ه). در ۱۰۵۹ ه/۱۶۴۹ م در یک «مقدمه» و هفت «مقاله» و یک «خاتمه» نگاشته است. مقالهٔ ۱- تریاقات و مفرحات و معاجین، ۵- ضمادات و اطلیه و غسول و خضابات و جوارشات و اطریفلات، ۶- مقویات، ۷- ادویهٔ مرکبه.

**آغاز:** تحمیدی که لسان اعتذار تذکار مسبحان صوامع افلاک در اظهار تکرار آن.

(ر.ک: مشترک ۱: ۶۹۰، نسخه‌ها ۱: ۵۸۲، موزه ۱۱۱، گنج بخش ۱. ۳۳۱)

0836 -[۱۲۶۱] نستعلیق، عناوین شنگرف، ۱۷۲ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۲×۲۶.

0837 -[OR ۲۱۷۰۲] نستعلیق، صفر ۱۲۴۵ ه، برهانپور، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۴۰۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۳×۲۰.

0838 -[۱۴۷] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... از شربت عتاب شفاعتش شفا یافته و بیماردی مذاقهٔ عنایت و مزاج ذاتی...، **انجام افتاده**، ۳۲۰ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۴×۲۴.

[۵۶۴]

## ● کتاب الامراض والعلاج

از: **ناشناس**. در بیماری‌های گوناگون و طریق علاج آنها نگاشته است.

**آغاز:** حرارت آفتاب یا حرارت تب یا تناول اغذیه یا ادویهٔ گرم...

0839 -[۴۵۰] نستعلیق، ۱۱۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵.

[۵۶۵]

## ● کتاب پرویز شاهی

از: **حکیم خوندشه حافظ فقیر**، در ۳۸ «باب» نگاشته است. باب اول: در قوت تندرستی

[۵۶۱]

## ● قرابادین فرنگی

از: **ناشناس**. در بیماریهای گوناگون و طریق درمان آنها نگاشته و این اثر از زبان فرنگی به فارسی ترجمه گردیده است.

**آغاز:** بعد از حمد و ثنای حکیم مطلق که شفای افراد مخلوقات منحصر به فضل و کرم و مداوای اعراض نفوس کاینات...

0827 -[۲۶] نستعلیق، ۵۰ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۸.

0828 -[۳۶۲] نستعلیق شکسته، آغاز برابر نمونه، ۴۲۰ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۵×۲۳.

[۵۶۲]

## ● قرابادین قادری

از: **حکیم محمد اکبر ارزانی دهلوی** (م: ۱۱۳۰ هـ/۱۷۱۸ م) **بن حاجی میر محمد مقیم**، به سال ۱۱۲۶ هـ/۱۷۱۴ م، به نام **شیخ عبدالقادر جیلانی** نگاشته است در ۲۲ «باب». ۱- ادویهٔ سر، ۵- لب، ۱۰- شش و سینه و حجب، ۱۵- گرده و مثانه، ۲۰- ادویهٔ او رام و تبور، ۲۲- سموم و گزیدگیها. در هر باب به ترتیب الفبایی نام داروها را آورده است.

**آغاز:** ثنایی که شایان جناب مستطاب حضرت الهی تعالی است بجزوی سبحانه نیاید..

(ن. ک. مشترک ۱: ۶۸۵، نسخه‌ها ۱: ۵۸۱، موزه: ۱۱۰، گنج بخش ۱: ۳۳۰).

0829 -[۱۱۱] نستعلیق، عبدالله شاه قادری، رجب ۱۲۴۰ هـ، **محمدپور چهته**، ۴۰۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶×۲۸.

0830 -[۱۷۴] نستعلیق، عناوین شنگرف، **آغاز افتاده**: ... **بخشنودی مخلوقات خویش** بنوازد و ما توفیقی الا بالله...، **انجام افتاده**، ۱۱۹ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۸×۲۴.

0831 -[۳۳۵] نستعلیق، بو علی، رجب ۱۲۵۰ هـ، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... کافور یک نیم دام قند سفید، بیست درم قند و گلاب قوام غلیظ...، ۲۰ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۰×۲۹.

0832 -[۴۴۲] نسخ، ۱۲۱۴ هـ، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۴۷ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۱۵×۲۸.

0833 -[۵۱۸] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۱۲ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۹×۲۹.

[۵۶۹]

● **کتاب المعالجات**

از: **ناشناس**. رساله‌ایست در معالجات و تشخیص امراض.

**آغاز**: ...گویند که بسبب این وسیله گزند جهت حصول امری از امور و نزدیک حکما سبب...

0844 -[۲۷۸] نستعلیق، **آغاز افتاده**، ۴۱۰ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۹×۱۸/۵.

[۵۷۰]

● **کتاب نسخه**

از: **ناشناس**. نسخه‌هایی است در بیماری‌های آتشک، جزام و ناتوانیهای جنسی.

**آغاز**: ترکیب شمسی تخم دهتوره که در درحت خشک شده باشد روغن او کشیده شود...

0845 -[۵۴۰] نستعلیق، ۱۲ شهریور ۱۲۵۴ هـ، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۹۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۳/۵×۱۵/۵.

[۵۷۱]

● **کفایهٔ مجاهدیه**: کفایهٔ منصوری

از: **منصور** (م: ۸۰۹ هـ/۱۴۰۶ م) **بن محمد بن احمد بن یوسف بن الیاس شیرازی**. به نام مجاهدالسلطنه زین‌العابدین بن شاه شجاع مبارزالدین محمد (۷۸۶-۷۹۳ هـ) از خاندان مظفریان، پیرامون ۷۸۰ هـ در دو «فن» نظری و عملی و دارو سازی و هر یک در بختهابی.

**آغاز**: شکر و سپاس مر خالقی را که در خلقت انسان دقایق حکمت او بی‌پایان است...

(ن.ک: مشترک ۱: ۶۹۵، گنج بخش ۱: ۳۳۲، نسخه‌ها ۱: ۵۸۵).

0846 -[۱۱] نسخ، ۱۷۹ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۵/۵×۱۶.

0847 -[۷۵] نستعلیق، غلام امیر ولد عظیم‌الدین، بلگرام، آغاز برابر نمونه، دارای تصاویر، ۴۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۶/۵.

0848 -[۲۰۴] نستعلیق، ۱۱۹۰ هـ، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۳۰۹ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۰/۵×۱۱/۵.

0849 -[۲۰۷] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۱۵۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۴×۱۴.

نفس، ۵- در رفع کلف، ۱۱- سوراک، ۳۰- در حضاب نمودن موی، ۳۶- در دفع بزرگ شدن یسنان رن، ۳۸- در قوت باه

**آغاز**: حمد متوافر و ثنای مکاثر که حدای عر و جل جلاله... مر خالق رزّاق که ار تدبیر حکمت ازلی و تأثیر قدرت

0840 -**[۳۴۲]** نستعلیق، کرم حورده، ۲۲ برگ، ۱۶ س، اندازه ۱۳×۲۱.

**[۵۶۶]**

## ● کتاب در طب

از **ناشناس،** در برخی بیماریها و درمان آن.

**آغاز**.. در آفتاب بنشسد که عرق کند مواضع داغ برص آبله کند و چون به گردد برص زایل شود .

0841 -**[۳۷]** نستعلیق، ظاهراً سدهٔ ۱۳ ه، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده،** ۱۲۴ برگ، ۱۷ س، اندازه ۱۳/۵×۲۰/۵

**[۵۶۷]**

## ● کتاب شفاء المریض: فرهنگ ادویه

ار **ناشناس**

**آغاز**: فهرست کیفیت اسامی ادویه و لغات که در طب شفاء المریض است

0842 -**[۴۷۳]** نستعلیق، صورت سنگهکهری، سال ۳۱ جلوس شاه عالم، کرم حورده، ۲۲ برگ، ۱۱ س، اندازه ۱۰/۵×۱۵/۵

**[۵۶۸]**

## ● کتاب مطب

ار **حکیم میر حسن ولد میر امام‌الدین** در داروها و بیماریهای گوناگون و طریق علاج آنها در چندین «باب» نگاشته است.

**آغاز**: حمدله .. بدان ای طالب فن طابت که این چند نسخه‌ایست از **مجرّبات** رورمرهٔ معتمد الملوک حکیم میر حسن صاحب .

0843 -**[۵۶۵]** نستعلیق، ۳۲۴ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۵/۵×۲۳/۵.

سسسی، ۸- هیجان و اوج، ۹- معجوبات موافق باه، ۱۰- اشکال مجامعت.

**آغاز:** محرّر ابن تحریر و مصوّر ابن تصویر یعنی صیاء نحتسبی... چنین گوید، **مرد دانا** کسی است که او را جمیع علوم بهره شد...

(ن.ک: متسترک ۱: ۷۰۴، موزه: ۱۱۵).

0854 -[۴۷۸] نستعلیق، کرم خورده، ۴۷ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۰×۱۵.

**[۵۷۵]**

● **لذت النساء:** ترجمۀ کوک شاستر

از: **محمد قلی، متخلص به جامی**، ترجمه از متن هندی کوک شاستر است که در روزگار **عبدالله قطب شاه** (۱۰۳۵-۱۰۸۴) به نظم فارسی در ۳۶ «باب» سروده است.

**آغاز:** کنم ابندا من بنام خدا/که پیداست از قدرتش دو سرا...

(ر ک: مشترک ۱: ۷۰۲، سالار ۵: ۱۲۲)

0855 -[۱۱۷۷] نستعلیق، کرم خورده، ۴۸ برگ، سطر محتلف، اندازه: ۱۵×۱۹/۵.

0856 -[۱۹۶] نسنعلیق، ۱۱۷۵ ه، **آغاز:** زهجرت هرار و سی و هتست و شش/رقم کرده بودم در آن وفت خوش ..، دارای اسم مترجم **محمد** شاه منخلص به جامی، ۱۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴×۲۲.

**[۵۷۶]**

● **لذت النساء:** باه‌نامه

ترجمه از: **ناشناس**، متن سانسکریتی از: **کوکا پندت**. در مسایل جنسی و مباشرت با زنان در چندین «باب» نگاشته است.

**آغاز** بدان اسعدک الله تعالی فی الداریں که ابن کتاب را اول بزباں هندی تصنیف کوکا پندت که مرد هوسناک بود.

(ن ک: متسترک ۱. ۷۰۷، موره: ۷۷، گنج بخش ۱ ۲۵۴)

0857 -[۳۶۷] سنعلیق، **انجام افتاده**، ۱۶ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۵×۲۳.

0858 -[۵۳۵] سنعلیق، **آغاز:** کوکا پندت که در ادای حرکات و دلایل شناخب عورات در نشاط مباشرت...، ۳۲ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۶×۲۵.

0850 -[۴۱۸] نستعلیق، کرم حورده، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۱۸۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۰/۵×۱۸.

0851 -[۵۲۷] نسنعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۳۴ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۳×۲۲.

● **کفایهٔ منصوری ← کفایهٔ مجاهدیه**

**[۵۷۲]**

● **کلیات:** ترجمهٔ القانون

از: **ناشناس**، متن «قانون» از **ابن سینا** (م: ۴۲۸ ه/۱۰۳۷ م)، **در چهار «فن» نگاشته است.**

**آغاز**: پس از حمد خداینعالی و ثناء او بسبب آنکه اوست اهل حمد و ثناء و صلوة و سلام بر رسول و آل و اصحاب او همه...

0852 -[۱۰۶] نستعلیق، اسحاق، ۱۲۷۹ ه، دهلی، ۲۴۱ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۶×۲۶/۵

**[۵۷۳]**

● **کنزالمسهلین**

از: **حکیم امام‌الدین**. در یک «مقدمه» و پانزده «کنوز» در انواع مسهلین یونانی نگاشته است. مقدمه در چهارده «تعلیم».

**آغاز**: حمدله.. خصوصاً با مداد سیدنا و مرشدنا حضرت خواجه محمد سلیمان... اما بعد می‌گوید ففیر مستعین من الله الحکیم امام‌الدین بن شیخ...

0853 -[۵۰۸] نستعلیق، ۱۶۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۱.

● **گنج باد آوردهٔ دارا شکوهی ← قرابادین خانزمانی**

● **گنج باد آوردهٔ صاحب قرانی ← قرابادین خانزمانی**

**[۵۷۴]**

● **لذت النساء:** ترجمهٔ کوک شاستر

ترحمه از. **ضیاءالدّین نخشبی دهلوی** (م: ۷۵۰ یا ۷۵۱ ه/۱۳۵۰ م). متن سانسکریت از **کوکا ویر** یا **کوکا داس** در آمیزش و مباشرت با زنان در ده «باب»: ۱- معرفت هیئت زنان، ۲- خاصیت زنان، ۳- معرفت مجامعت با ایشان، ۴- معرفت رحم و اوقات حمل، ۵- محل شهوت و ادویهٔ موافق طبیعت ایشان، ۶- ادویهٔ قوهٔ باه، ۷- ادویه و اغذیهٔ دافع

[۵۸۰]

● **مادة الشفاء**

از: **رضا بن محمود بن حکیم حضرت الله دکنی**. در ۱۲۴۶ هجری بدان آغاز و در ۱۲۴۸ هجری در مدت یک سال و نیم آن را به اتمام رسانده است، در معالجات بعضی از بیماری‌ها توسط ادویهٔ مفرده و مرکبه.

**آغاز:** خداوند شفاء بیماران و جرای تیماران عطا فرما به محمد و آله الامجاد... رضا بن محمود بن حکیم حضرت الله دکنی بلخی...

0862 -[۱۶۵] نستعلیق، محمد علی بن محمد حسین، ۱۲۴۸ هـ، بعضی از صفحات کرم خورده، ۱۵۰ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۸×۲۹.

[۵۸۱]

● **مأکول و مشروب**

از: **یوسف معروف به یوسفی هروی** (م. ۹۵۰ هـ/۴-۱۵۴۳ م) **بن محمد**، در حواص خوراکی‌ها و نوشیدنیها به نظم. بعد از دیباچه دو عنوان دارد. تدبیر مأکول، تدبیر مشروب، سپس خاتمه.

**آغاز.** زبان را چو در اول این کلام/زحمد و نحیت رساندی بکام ..

(ر. ک: مشترک ۱: ۷۱۲، نسخه‌ها ۱. ۵۹۲، گنج بخش ۱: ۳۳۶، موزه. ۱۱۹).

0863 -[۵۳۹] نستعلیق، کرم خورده، ۲ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۱×۲۰/۵.

0864 -[۶۴۴/۳] نستعلیق، نور محمد چپ نویس، ۱۲۵۶ هـ، آغاز برابر نمونه، ۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۷×۲۴.

[۵۸۲]

● **مجرّبات اکبری**

از: **حکیم محمد اکبر ارزانی دهلوی** (م: ۱۱۳۰ هـ/۱۷۱۸ م) **بن حاجی میر محمد مقیم**. در دیباچه می‌گوید: مجرّباتی است که بر برگها نوشته بودم، دستیابی بر آنها دشوار بود، به نظر رسید که هر کدام که دربارهٔ بیماری خاصی است یکجا گردآوردم. در یک «مقدمه» و «باب»هایی و هر باب در چند «فصل». باب اول: در امراض سر، ۱۰- جگر و طحال و پشت و اضلاع، ۲۰- برص.

[۵۷۷]

**● لغات الادویه**

از: **ناشناس**. فرهنگ واژه‌های پزشکی است از ردیف «الف» تا به «ی».

**آغاز**: ... دو شفاف قلب خوانند و از دو شریان طالع شده است یکی را شریان وریدی گویند...

0859 -[۵] نستعلیق، ۱۲۳۳ ه، **آغاز افتاده**، ۲۵۰ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۶×۲۶.

[۵۷۸]

**● لوامع الشبریه فی علاج امراض البشریه**

از **حسین** معروف به **شبر کاظمی بن عبدالله حسینی صفوی**. در سال ۱۲۵۸ ه/۱۸۴۲ م در بیماریها و درمان آنها، به ترتیب حروف ابجد، در یک «مقدمه» و ۲۸ «باب» و هر باب در چند «فصل» نگاشته شد

**آغاز**. حمدله اما بعد بر ضمایر اخوان اهل صفا و سایر دوستان ذی‌وفا مخفی مباد که این حقیر فقیر المعترف بالذنب والتقصیر المعتصم بالخالق الاکبر حسین بن عبدالله الحسینی...

(ر.ک: مشترک ۱: ۷۱۱، ذریعه ۱۸. ۳۶۸).

0860 -[۴۲۶] نستعلیق، خورشید احمد رزاقی قادری، ۲۷ شوال ۱۲۹۸ ه، ضلع هردویی، عناوین به خط جلی، ۲۵۲ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۵.

[۵۷۹]

**● ماء الجبن**

از **ناشناس**. در منافع ماء الجبن که از شیر متجبن جدا می‌شود. در شش «جرعه» ۱- در ساختن ماء الجبن، ۲- تشرب ماء الجبن، ۳- در نوشیدن آن با دیگر خوراکها، ۴- در بیان غذا اندر تناول ماء الجبن، ۶- اندر وصف ماء الجبن.

**آغاز** ماء الجبن. بتشدید نون و ضم حرفین ماقبل و سکون موحد و تخفیف نون نیز آمده یعنی.

(ر ک: مشترک ۱: ۷۱۱).

0861 -[۲۸۶] نستعلیق، ۳ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۴×۲۱.

[۵۸۵]

**● مجرّبات حکیم علی خان**

از: **حکیم علی خان لکهنوی**. در بیماریها و طریق درمان آن نگاشته شده است.

**آغاز:** ... درد کهنه... در آب تازه سائیده بر پیشانی ضماد نمایند در یکباس دفع شود.

0871 -[۵۶۶/۱۲] نستعلیق، **آغاز افتاده**، ۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۵/۵.

[۵۸۶]

**● مجرّبات حکیم محمود علی خان**

از: **حکیم محمود علی خان**. مجرّبات اوست در بیماری‌های گوناگون و طریق علاج آنها.

**آغاز:** ... جوش دهی مجرب است به تجربهٔ مخدومی و مکرمی حکیم محمود علی صاحب...

0872 -[۴۶۸/۱] نستعلیق مایل به شکسته، خیرالله، ۱۹۰۹ م، **آغاز افتاده**، ۲۳۰ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۶×۲۱.

[۵۸۷]

**● مجرّبات رونق**

از **عبدالحکیم ولد مستقیم خان** در هفت «باب» در بیماری‌های گوناگون نگاشته است باب ۱- در امراض سر، ۲- در امراض چشم، ۳- در امراض دندان، ۴- در امراض صدر، ۵- در امراض قلب، ۶- در امراض جگر، ۷- در امراض امعا، انواع اسهال و پیچش‌های خونی.

**آغاز:** بعد حمد و سپاس حکیمی که اجسام مختلف الصور والطبایع را به مزاجی که موافق کیفیات ممزوجه است امتزاج...

0873 -[۲۴۱] نستعلیق، عناوین شنگرف، ۲۲۸ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۵

0874 -[۳۲۵] نستعلیق شکسته، رمضان ۱۳۰۰ ه، اکبرآباد و رامپور، آغاز برابر نمونه، ۱۹۸ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۷×۱۸/۵.

[۵۸۸]

**● مجرّبات ظهوری**

از: **محمد ظهورالله خان**. در ۲۶ «فصل» در بیماری‌های گوناگون که دیباچهٔ آن را به زبان

**آغاز:** حمدله... اما بعد، احقرالعباد محمد اکبر بن محمد مقیم معروض می‌دارد که ترکیب چند...

(ن.ک: مشترک ۱: ۷۱۸، نسخه‌ها ۱: ۵۹۴، موزه: ۱۱۹، گنج بخش ۱: ۳۳۸، ایوانف: ۱۵۷).

0865 -[۴۳۶] شکسته ستعلیق، کرم خورده، ۱۹ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴×۲۱.

0866 -[۵۶۷] نستعلیق، محمد اکبر، **آغاز:** حمدله... اما بعد که نسخهای مجرّبات از هر باب تجربه کار ابن فقیر محمد اکبر...، ۱۲۲ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۹/۵×۲۴/۵.

0867 -[۶۸۵] نستعلیق، ۱۲۳۵ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۴ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۴×۳۱.

0868 -[۵۹۸۰] نستعلیق، ۱۲۲۲ ه، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۱۴ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۵×۲۱

**[۵۸۳]**

## ● مجرّبات اکبری، گزیده

از: **ناشناس**، متن از **حکیم محمد اکبر ارزانی دهلوی** (م: ۱۱۳۰ ه/۱۷۱۸ م) **بن حاجی میر محمد مقیم**، در یک «مقدمه» و چند «باب» و «فصل».

**آغاز.** از کتاب مجرّبات اکبری چند نسخه‌جات امراض هر گونه نقل شد...

(ن.ک مشترک ۱: ۷۱۸، نسخه‌ها ۱: ۵۹۴، موزه. ۱۱۹، گنج بخش ۱: ۳۳۸، ایوانف: ۱۵۷، ملاّ فیروز: ۱۱۳).

0869 -[۴۷۶] نستعلیق، کرم خورده، ۴۱ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۱۰×۱۵.

**[۵۸۴]**

## ● مجرّبات حکیم احسن الله خان

از. **حکیم احسن الله خان**. اسمای داروهای ترکیبی و طریق استعمال آن است به ترتیب حروف الفبایی از فصل الالف آغاز و به فصل النون انجام شده است.

**آغاز** باب اول در امراض رأس، فصل الالف اطریفل مخترع احترام‌الدوله جناب حکیم احسن الله خانصاحب...

0870 -[۴۶۸/۲] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۱۴ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۵×۲۱.

**آغاز:** الحمدلله... اما بعد، بعرض اخوان الصفاء و خلان وفا. .

(ن ک: مشترک، ۱: ۷۲۷، نسخه‌ها ۱: ۵۹۶).

0878 -[۱۴۰] نستعلیق، ۱۱۸۵ ﻫ، کرم خورده، ۳۷ برگ، ۲۳ س، اندازه. ۱۷×۲۴

0879 -[۲۱۶] نستعلیق، **آغاز:** حمدله .. این مقالهٔ دوم است از کتاب موسوم به مخزن الادویه و تذکرهٔ اولی النهی در بیان ادویهٔ مرکبه مسمی به قرابادین...، عناوین شنگرف، ۲۵۷ برگ، ۲۴ س، اندازه. ۱۶/۵×۲۵/۵

**[۵۹۲]**

● **مجمع الجوامع:** خلاصة الحکمه

از: **حکیم میر محمد حسین بن محمد هادی عقیلی خراسانی** سیس **شیرازی** که در نیمهٔ دوم سدهٔ دوازدهم هجری می‌زیسته است. در ۱۱۸۵ ﻫ/۱۷۷۱ م. در فن پزشکی در یک «مقدمه» دو «مقاله» و یک «خاتمه» و چند «رکن» و «فصل» نگاشته است مقدمه در چند «فصل» مقالهٔ یک: در حزو نظری در چهار «رکن» ۱- تشریح اعضای مفرده، ۲- تشریح اعصای مرکبه، ۳- احوال بدن انسان، ۴- نبض و تفسره و عروق وتف، مقالهٔ دوم در حزو عملی دو «فن»، فن ۱- حفظ الصحه، ۲- معالجات و دستورالعمل.

**آغاز:** حمدله . اما بعد می‌گوید بدهٔ خاطی محمد حسین بن محمد هادی العقیلی العلوی غفرالله ذنوبهما و ستر عیوبهما که مدت مدید بود که اشتیاق این داشت که کتابی در طب جمع...

(ن.ک: مشترک ۱: ۷۲۸).

0880 -[۷۹۷] نستعلیق، ۱۲۶۲ ﻫ، کرم خورده، ۳۳ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۹.

**[۵۹۳]**

● **مجموع ضیایی**

از: **حکیم ضیا محمد محمود مسعود رشید.** در چهل و شش «باب» در معالجات بیماری‌ها نگاشته است. باب ۱- در معرفت ارکان، ۱۰- دردگرده، ۲۰- دراشتها و هضم طعام، ۳۰- در علامت و علاج رشته، ۴۰- در کیفیت علاج، ۴۶- در علاج علت اسپان.

**آغاز:** حمد وافر و ثنای متکاثر مر خالقی را که صورت لطیف آدمی را از جملهٔ مصنوعات بهتر آفرید که...

اردو نگاشته است. فصل ۱- در امراض سر، ۲- در امراض چشم، ۱۴- در حمیات، ۱۶- امراض مخصوص زنان، ۲۵- نسخه‌جات، ۲۶- متفرقات.

**آغاز:** حمد متکاثر و ثنای متوافر. . فصل پهلی در امراض سر، فصل دوسری در امراض چشم فصل تیسری در امراض گوش...

0875 -[۳۵۶] نستعلیق، ۲۴ ربیع الثانی ۱۳۴۵ ه‍، بهرام‌پور علیگره، عناوین و نشانها شنگرف، آمیخته با اردو، ۲۰۵ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۶×۲۰.

**[۵۸۹]**

## ● مجرّبات فرنگی

از: **ناشناس**. در چهار «مقاله» و هر مقاله در چند «باب» و هر باب در چند «فصل» نگاشته است.

**آغاز:** سپاس بیقیاس.. اما بعد بر نظر ارباب دانش و بصر اصحاب منش مخفی و مستحجب نماند که بندهٔ گناهگار سراپا تقصیر .

0876 -[۰۰۰] نستعلیق مایل به شکسته، دهم جمادی الاول ۱۲۷۰ ه‍، عناوین شنگرف، ۷۱۹ برگ، ۲۱ س، اندازه. ۱۵×۲۳.

**[۵۹۰]**

## ● مجرّبات ناشناخته

از: **ناشناس**. در چندین «فصل» در بیماری‌های گوناگون. فصل در کابوس، فصل، در صرع، در زکام وغیره.

**آغاز:** .. در خواب عارض شود و گفته‌اند که هفتاد و دو ساعت یعنی سه روز. .

0877 -[۶۳۷] نستعلیق، **آغاز افتاده**، ۷۸ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۱۳×۲۳.

**[۵۹۱]**

## ● مجمع الجوامع: تذکرهٔ اولی النهی: مخزن الادویه

از: **حکیم میر محمد حسین بن محمد هادی عقیلی خراسانی** سپس **شیرازی**. به سال ۱۱۸۵ ه‍/۱۷۷۱ م. در یک «مقدمه» چهارده «فصل» و دو «مقاله» نگاشته است. مقالهٔ ۱- ادویهٔ مفرده به ترتیب حروف تهجی؛ مقالهٔ ۲- ادویهٔ مرکبه که قرابادین خوانند.

[۵۹۷]

● **مختصرالبیان فی ضروریات البحران:** بحران

از: **محمد بدرالدین بن خواجه جمال‌الدین**. گویا از نیمهٔ دوم سدهٔ سیزده هجری در دیباجه گوید: «ملتقطی است از عابه البیان فیما یتعلق بالبحران» تصنیف حکیم علی حسین با ضمیمه کردن رسایل مطبوعهٔ طبّیه که از قالب طبع برآورده بودند با سربندهای: «بدانکه، فایده، تنبیه، جدول ایام بحران»

**آغاز:** بحمدالله الحکیم اما بعد می‌گوید بندهٔ مسکین محمد بدرالدین بن خواجه جمال‌الدین...

(ن ک. مشترک ۱: ۷۳، دانشگاه ۱۶: ۵۹۱، نسخه‌ها ۱: ۴۸۰).

0885 -[**۳۳۲**] نستعلیق، کرم خورده، دارای حواشی، عناوین شنگرف، ۳ برگ، ۱۸ س، اندازه ۱۹×۲۹

● **مخزن الادویه ← مجمع الجوامع**

[۵۹۸]

● **مخصوصات حکیم محمد عبدالعزیز**

از **حکیم محمد عبدالعزیز لکهنوی**، در بیماریهای گوناگون چون امراض دماغی، کبد، امراض قلب و طریق درمان آن نگاشته است

**آغاز** امراض دماغیه مکتاب گل بنفشه، گل نیلوفر، آملهٔ خشک، گشنیز، تخم کاهو، تخم خرفهٔ سیاه، آب پالک سبز .

0886 -[۶۵۶/۱] نستعلیق، ۱۰ برگ، ۱۴ س، اندازه ۱۵×۲۰.

[۵۹۹]

● **مطب حکیم احسان الله خان دهلوی**

از **حکیم احسان الله خان دهلوی**. در بیماریهای گوناگون و طریق علاج آنها نگاشته است.

**آغاز**. ضماد برای درد سر، تخم کاهو، صندل سفید، تخم گشنیز خشک در آب سائید...

0887 -[۰۰۰] نستعلیق، شمس الحق، ۱۰ برگ. ۱۸ س، اندازه. ۱۶/۵×۲۵/۵

0881 -[۳۳] نستعلیق، مخدوم حسین، ۱۰۵۸ هـ، کرم خورده، ۲۵ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۶×۲۶

**[۵۹۴]**

## ● مجموعهٔ اسدی

از: **ناشناس**. مجموعه‌ایست در بیماری‌های گوناگون و طریق علاج آنها.

**آغاز**: سپاس بی‌قیاس مر حضرت پروردگاری را که حکیم مطلق و مدبّر بر حق اِست شفا دهندهٔ عالم...

0882 -[۳۶۶] نستعلیق، کرم خورده، ۱۰۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۷.

**[۵۹۵]**

## ● مجموعهٔ اکبری

ار: **علی اکبر بن میر گدا علی بن میر سید بابای حسینی**. در ۲۳ «باب». در بیماریهای گوناگون و طریق درمان آنها نگاشته است. ۱- در علامات و نشان خون و صفرا و بلغم و سودا و علاج آنها، ۳- در علامات درد شقیقه و نیمسر و سرسام و نسیان و حمق و جنون و سکته و کابوس و مالیخولیاو درمان آنها، ۵- فالج و تشنج و درمان آنها، ۶- زکام، نزله و درمان آنها، ۷- لب و دهان...

**آغاز**: ... در بیان خون و صفرا و سودا و بلغم و علامات آن اما باید دانست...

0883 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۶ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵.

**[۵۹۶]**

## ● مجموعة النسخات

از. **غلام‌الدین ولد میان محمد فاضل** ساکن رتن گره (نوشهرهٔ کنونی). در بیماریها و داروهای گوناگون در پنج «باب» نگاشته است. ۱- در احتراق سنگین، ۲- ادویات چشم، ۳- ادویات بیماری صدر، ۴- در بیان باقی اجسام از سر تا پا، ۵- در ثبور و دنبل و قروح و باد فرنگ و سوزاک و خارش.

**آغاز**: حمدله... اما بعد آنکه حکیم مطلق علی الاطلاق معجونات انسان را از ادویات...

0884 -[۲۵۳/۱] نستعلبق، **انجام افتاده**، ۱۸ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۶×۲۴.

**آغاز:** فصل اول در صداع دموی، یعنی درد سر که از خون باشد، علامت آن سرخی چشم...

0892 -[۵۶۶/۶] نستعلیق، ۲۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵.

**[۶۰۴]**

## ● مطب سید محمد خان

از: **سید محمد خان موهانی**. نامبرده از اطبای دارالشفای لکهنو بوده و مطب خود را در بیماری‌ها و طریق علاج آنها نگاشته است.

**آغاز:** صداع حار، گل بنفشۀ کشمیری، تخم پالک، برگ گاو زبان بعرق عنب الثعلب خیسانده آب صاف نموده شربت حل کرده بنوشد...

0893 -[۵۶۶/۲] نستعلیق، ۶۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵.

**[۶۰۵]**

## ● مطب عبدالمجید خان

از: **حکیم عبدالمجید خان دهلوی**. در بیماریها و طریق علاج آنها نگاشته است.

**آغاز:** برای خلل معده، گل بنفشۀ کشمیری، مویز منقی، پوست کاسنی...

0894 -[۵۶۶/۷] نستعلیق، ۱۴ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵.

## ● مطب علوی خان ← خلاصۀ قوانین العلاج

**[۶۰۶]**

## ● مطب علی

از: **فرزند علی خان**. گردآورنده: **سید امیر بخش**. در بیماری‌های گوناگون و طریق علاج آنها نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... اما بعد می‌گوید فقیر پر تقصیر سید امیر بخش که دو سال گذشته باشد...

0895 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، پاره، ۲۵۶ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۸×۲۶.

**[۶۰۷]**

## ● مطب کلان حکیم حافظ محمد اجمل خان: بیاض اجمل خان

از: **مسیح الملک حکیم محمد اجمل خان** (م: ۱۹۲۷ م). در امراض سر، فالج، امراض چشم، بینی و دهن.

[۶۰۰]

### ● مطب حکیم شفایی خان مع مجرّبات حکمای دیگر

ار **سید فضل علی**، محاطب به **شفایی خان**. زنده در ۱۲۵۲ هـ/۱۸۳۶ م. در بیماری‌های گوناگون از قبیل درد سر، معده، هیضه و علاج آنها در فصلهای مختلف سال.

**آغاز.** حمدله... ار آن جمله صداع است اگر از گرمی باشد علامتش نشنگی و حرارت...

0888 -[۳۴۷] نستعلیق، ۲۷۶ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۰×۲۹.

[۶۰۱]

### ● مطب حکیم عبدالعزیز لکهنوی

از. **حکیم محمد عبدالعزیز لکهنوی**. به دسور حکیم مولوی محمد نعیم در بیماریهای گوناگون مانند سر، جشم، دهان، حلق، گوش، معده، کبد و طریق علاح آنها نگاشته است.

**آغاز.** رهر مهره و نارجیل دریایی، تحم لیمون کاعذی در عرق گلاب...

0889 -[۵۰۵] نستعلیق، ۳۸ برگ، ۱۶ س، اندازه. ۲۰×۳۵.

0890 -[۶۵۶/۲] نستعلیق، **آغاز** ادویهٔ مستعجله در امراض رأس گل بنفشهٔ کشمیری، گل نیلوفر، تخم کاهو ..، ۳۰ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۵×۲۰.

[۶۰۲]

### ● مطب حکیم محمد ابراهیم

ار. **حکیم محمد ابراهیم لکهنوی** در ۱۹ «باب» در امراض گوناگون و طریق علاج آنها.
باب اول. امراض رأس، ۵- امراض زبان و دندان، ۱۰- امراض کبد، ۱۵- امراض مقعد، ۱۹- امراض مفاصل.

**آغاز** باب اول در امراض رأس، صداع حار. گل بنفشه، گل نیلوفر، تخم کاهوی مقشر...

0891 -[۵۶۶/۱] نستعلیق، ۸۰ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۱۵/۵×۲۴/۵.

[۶۰۳]

### ● مطب حکیم محمد جی

از. **حکیم محمد جی لکهنوی**. در ۱۷ «فصل» و چندین «باب» در بیماری‌های گوناگون و طریق علاج آنها نگاشته است فصل ۱- صداع دموی، ۵- درد شقیقه، ۱۰- در بیماری سبات، ۱۵- علاج درد سر، ۱۷- زکام و نزله.

[۶۱۱]

● **معدن الشفای سکندر شاهی:** طب سکندری

از: **بهوه** (م: ۹۳۲ هـ/۱۵۲۶ م) **بن خواص خان.** به نام سکندر شاه بن بهلول شاه لودی به سال ۹۱۸ هـ/۱۵۱۲ م در یک «مقدمه» و سه «باب» و هر باب در چند «فصل» نگاشته است. مقدمه در دو «بحث»: تعریف علم طب و شرف و مبادی آن. باب ۱- مقدمات علاج، ۲-کیفیت خلقت انسان، ۳- علامات مرض و علاج آنها.

**آغاز:** حمد مر خداوندی راکه بحکمت بالغه و قدرت کامله صاحبان بستر عدم و فنا را از دار خاص...

(ن.ک: مشترک ۱: ۷۳۹، نسخه‌ها ۱: ۵۹۸، موزه: ۱۲۱، گنج بخش ۱: ۳۴۷).

0900 -[۱۵۴] نستعلیق، ۱۰۹۵ هـ، ۴۶۳ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۶×۲۴.

0901 -[۶۰۴] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۱۲۱ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۱/۵×۲۷.

[۶۱۲]

● **مفتاح القلوب**

از: **حسین بخش بن حکیم غلام محیی‌الدین رامپوری.** در سه «مقاله» و یک «مقدمه» در بیماریها و طریق علاج آنها نگاشته است.

**آغاز:** سپاس بیقیاس مر حکیمی است که به کمال صنعت خویش... اما بعد می‌گوید احقرالناس ضعیف الاساس حسین بخش بن حکیم غلام محیی‌الدین رامپوری...

0902 -[۰۰۰] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۶۳ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۱۷×۲۷.

[۶۱۳]

● **مفرح القلوب:** شرح قانونچهٔ چغمینی

از: **حکیم محمد اکبر ارزانی دهلوی** (م: ۱۱۳۰ هـ/۱۷۱۸ م) **بن حاجی میر محمد مقیم.** در اواخر روزگار اورنگ‌زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ) به سال ۱۱۱۲ هجری بدان آغاز و به روزگار فرخ سیر (۱۱۲۴-۱۱۳۱ هـ) به انجام رسانده است. در پنج «مقاله» و هر «مقاله» در چند «فصل» مقالهٔ یکم در امور طبیعیه، ۲- در تشریح اعضای بدن، ۳- احوال بدن انسان، ۴- نبض و تفسره وقاروره، ۵- تدبیر اصحاء با پیشگیری بیماریها. خود «قانونچه»

**آغاز:** برای درد سر که از حرارت باشد، لعاب بیدانه اما عناب و تخم کاهو...

(ر.ک: مشترک ۱: ۵۰۳).

0896 -[۰۰۰] نستعلیق، حکیم شمس‌الحق، ۱۵ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۵/۵×۱۶/۵.

**[۶۰۸]**

● **مطب مولوی حبیب الله**

از: **مولوی حبیب الله**. در داروها و طریق ساختن آن به ترتیب حروف الفبایی که از فصل «الف» آغاز و به فصل «نون» خاتمه گردیده است.

**آغاز:** فصل اول فصل الالف: اکسیر برای... اقلیمای بصره سرمهٔ سیاه...

0897 -[۴۶۸/۳] نستعلیق، ۸۳ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۵/۵×۱۰/۵.

**[۶۰۹]**

● **معالجات** (ج ۲)

از: **حکیم محمود خان**. در انواع بیماریها و طریق علاج آنها نگاشته است.

**آغاز:** از عدم ظهور تدابیر ظهور گردد... اما تدارک بتود حلق متل جوشش دهن باشد...

0898 -[۳۳۰] شکسته نستعلیق، **انجام افتاده**، ۲۵۷ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۷×۱۹/۵.

**[۶۱۰]**

● **معالجات فیضیه**

از: **ناشناس**. در این رساله از رسالات حکیم نامور محمد زکریا رازی چون رسالهٔ «من لا یحضره الطبیب» و «رسالهٔ برء الساعة» که به زبان عربی نگاشته شده است استفاده برده است در یازده «باب». باب ۱- در بیماریهای سر، ۲- در امراض دماغی، ۳- در امراض چشم و گوش و بینی، ۴- در امراض دهان و دندان و حلق، ۵- در امراض صدروریه و کبد و طحال، ۶- در امراض قلب و معده، ۷- در امراض امعاء و انواع اسهال، ۸-گرده و متانه و رحم و مفعد، مفاصل، کمر و پا، ۱۰- در امراض زینت و سبوس سر، ۱۱- در اقسام سموم.

**آغاز:** ترجمهٔ رسالهٔ من لا یحضره الطبیب و رسالهٔ برءالساعة و مصنفات محمد زکریای رازی از عبارت عربی به فارسی...

0899 -[۱۱۷] نستعلیق، محمد اسد بیگ، ۴۲ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۵.

0911 -[۷۳۱] نستعلیق، سید ظهور علی، ۲۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۸×۲۴.

● **مفردات ادویه ← الفاظ ادویه**

**[۶۱۵]**

● **مفردات دافع امراض**

از: **حکیم میر عباس علی**، از روزگار اکبر شاه (۹۶۳-۱۰۱۴ ه). فن سوم مفردات دافع امراض است که در بیان شروط اخذ ادویهٔ مفرده و ماهیت و کیفیت و خواص ادویهٔ مفرده نگاشته است.

**آغاز:** ای بنامت صحیفهٔ شاهی /شده مشهور ماه تا ماهی...

**آغاز متن:** حمدله... دافع امراض مفردات، فن سوم در بیان...

0912 -[۱۸۳] نستعلیق، میرزا امیر بیگ، جی‌پور، عناوین شنگرف، ۱۸۰ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۱۸/۵×۲۸.

**[۶۱۶]**

● **مفردات ناصری**

از: **حکیم محمد ناصر علی** (زنده در ۱۲۷۶ ه/۱۸۵۹ م) **بن حیدر علی غیاثپوری منیری عظیم‌آبادی**. اثر خود را به خواهش گروهی از دوستان در یک «مقدمه» و بیست و چهار «باب» نگاشته است. مقدمه در شش «فصل» ۱- تعریف و غایت علم طب، ۲- معرفت مزاج و درجات اربعهٔ ادویه، ۳- صفات ادویهٔ مفرده و اسامی آنها، ۴- بعضی از اصطلاحات اطبا، ۵- احراق، تحمیص، تشویه، تقلیه و تدبیر عسل برخی ادویه، ۶- رموز و علامات جدولها، پس ادویهٔ مفرده در جدول‌های ده ستونی ۱- نام عربی دارو، ۲- نام فارسی، ۳- هندی، ۴- ماهیت، ۵- طبیعت، ۶- مضر، ۷- مصلح، ۸- بدیل، ۹- قدر شربت، ۱۰- خواص.

**آغاز:** حمدله... اما بعد می‌گوید بیمار بی‌تیمار ازلی فقیر محمد ناصر علی این مستغرق بحرانوار حضرت مسبب الاسباب...

(ن.ک: مشترک ۱: ۷۴۵).

0913 -[۶۱۱] نستعلیق، ۲۷ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۰×۲۸/۵.

از **محمود** (م: ۷۴۵ هـ/۱۳۴۴ م) **بن محمد چغمینی** است که آن را در ده «مقاله» به زبان عربی نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... اما بعد فقیر احقر جانی محمد اکبر عرف محمد ارزانی...

(ن.ک: مشترک ۱: ۶۷۲، نسخه‌ها ۱: ۶۰۱، موزه: ۱۰۸).

0903 -[۱۳۷] نستعلیق، عبدالصمد، ۱۲۱۴ هـ، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۲۷۱ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۸×۲۶.

0904 -[۳۳۷] نستعلیق، ۱۲۳۷ هـ، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۳۴۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶×۲۹.

0905 -[۳۸۳] نستعلیق، شمس‌الدین، ۱۲۳۰ هـ، جهنجانه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۷۵ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۲۰×۳۰.

0906 -[۴۲۵] نستعلیق، سید نثار علی، ۱۲۴۹ هـ، سهرند، آغاز برابر نمونه، مجدول، ۳۸۱ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۸×۳۰.

0907 -[۴۵۹] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۳۶۸ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵.

0908 -[۷۹۴] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۶۹ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۱۶×۲۵/۵.

0909 -[۶۹۷] نستعلیق، میر سید معصوم علی ولد سید محمد علی، ۱۲۰۷ هـ، حیدرآباد، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... دلالت کند و غلط این کمتر باشد و مقدارش...، عناوین و نشانها شنگرف، ۳۰۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۲.

0910 -[۲۷۵] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... تراز همه باشد و ما توفیقی الا بالله و از انکه متضمن بفواید مرغوب...، **انجام افتاده**، ۲۹۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۷×۲۴/۵.

**[۶۱۴]**

## ● مفردات

از: **محمد هاشم** معروف به **حکیم علوی خان شیرازی** (شیراز ۱۰۸۰- دهلی ۱۱۶۲ هـ) **بن حکیم محمد هادی**. در خاصیت غذاها، میوه‌ها و داروها برای درمان بیماریهای گوناگون نگاشته است.

**آغاز:** باب در خواص ساگها اسفاناج پالک سرد و تر در درجهٔ اول غذای نیکو دهد و قبض...

تجارب حکیم جالینوس و محمد ارزانی دهلوی را نقل نموده است
آغاز. لوکل جارحته منی لها لغته/تیتسی علنک بما ولت من حسن. .، حکیمی که ابداع ثلاثی موالید ثلثه و ایجاد رباعی

0918 -[۲۰۹] نستعلیق، ۱۶۸ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۵×۲۰/۵.

[۶۲۰]

● منافع افضلیه

از حکیم علی افضل قاطع قزوینی بن محمد امین بن محمد تقی برای برادر خود عبادالدین علی، به سال (۱۰۵۱ ه‍/۱۶۴۱ م) در یک «فاتحه» و سی «منفعت» و یک «خاتمه» نگاشته است. منفعت ۱- در کیفیت معالجه، ۵- تولید بلغم، ۱۰-کیفیت اختیار و استعمال ماءالجبن و انواع آن، ۲۰- ادویهٔ صدر و آلات تنفس از مفرده و مرکّبه

آغاز: حمدله، بعد چنین گوید اقل الاقل علی افضل طبیب بن محمد امین قزوینی..

(ر.ک: مشترک ۱ ۷۴۷، نسخه‌ها ۱ ۵۷۶).

0919 -[۴۰۳] نستعلیق، ۱۱۱۷ ه‍، هرات، عناوین شنگرف، ۱۳۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۷×۲۴

0920 -[۰۰۰] نستعلیق، شهر ربیع‌الاول ۱۱۲۰ ه‍، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۱۹۹ برگ، ۱۸ س، اندازه ۱۸×۲۴

[۶۲۱]

● منتخب الاطباء

از خیرالله اله‌آبادی (م: ۱۰۵۸ ه‍/۱۶۴۸ م) در سبب نگارش می‌گوید من اکثراً بیمار می‌بودم، و نزد پزشکان می‌رفتم، برخی کم توجهی می‌کردند، از این رو برآن شدم که این کتاب رابنگارم که دیگران نیز از آن بهره مندگردند در ۲۹ «باب». باب ۱- شناختن نبض، ۲- قاروره و الوان آن، ۳- معالجات تب، ۴- معالجهٔ درد سر، ۵- سرفه، ۶- چشم، ۷- دندان و گوش، ۱۰- جرام، ۱۵- لذت مباشرت، ۲۵- زهر مار و کژدم، ۲۹- معالجات جانوران.

آغاز. سپاسی بیقیاس مر کریمی را که وجود بشر را از کتم عدم برآورده. . می‌گوید فقیر

**[۶۱۷]**

● **مقتدی الشروح:** شرح کلیات موجز

شرح از **محمد تابع روشن ضمیر**، در سالهای ۱۰۹۹-۱۱۰۶ هجری در دو «جلد» هر یک دو «فن» پیش از آغاز گزارش از منظومهٔ «فیض بار» سروده پدرش آمده نام کتاب مقتدی الشروح ۱۰۹۹ هجری که تاریخ آغاز نگارش است؛ در دیباچه آمده است. فن سوم آن در ۱۱۰۴ هجری (۳۶ جلوس والای عالمگیری) و فن چهارم را در شش «جلد» ۱۱۰۶ هجری به انجام رسانده است

**آغاز** حمدله قال المفقر الی الله القدیر ابن محمد تابع روشن ضمیر بهر طلب متن موجز را که دریں فن

(ر. ک. مشترک ۱ ۷۵۲)

0914 -[۶۹] شکسته نستعلیق، گلاب جگل، ۱۸۹۳ م، کرم خورده، ۹۶ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۳۲/۵×۱۹/۵.

**[۶۱۸]**

● **ملتقط ذکائیه:** قرابادین ذکایی

از: **حکیم ذکاءالله مشهور به طبیب خاقان محمد بقا خان دهلوی** (از نیمهٔ یکم سدهٔ سیزدهم هجری) **بن اسحاق بن اسماعیل**. مجموعهٔ داروها و درمانهاست که پدر نگارنده در بیاض قرابادین خود نوشته بود و او آن را به ترتیب الفبایی درآورده است

**آغاز:** سپاس بی‌قیاس مر خدای را سزد که در ضمن پیدایش...

(ر. ک. مشترک ۱: ۷۴۶، ذریعه ۱۷: ۶۱، مرآة العلوم ۱: ۱۴۷).

0915 -[۱۵] نستعلیق، ۱۸۶۷ م، عناوین و نشانها شنگرف، ۲۹۳ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۷×۱۶.

0916 -[۷۰] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۲۲۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۵×۹.

0917 -[۲۹۰] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۲۴۴ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۴×۱۷.

**[۶۱۹]**

● **ملخّص**

از. **ناشناس**. بیماری‌هایی مانند چشم، غلیان، نزله و درد پشت را بیان نموده و اقوال و

0930 -[۵۷۱] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... بجای روغن نیلوفر روغن کد و با بادام کنند...، ۱۵۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۴.

**[۶۲۳]**

**● ناشناخته**

منسوب به: **حکیم بو علی سینا** (م: ۴۲۸ هـ/۱۰۳۷ م). در ذکر ۱۶ ادویهٔ عجیب و نافع است.

**آغاز**: حکیم بو علی سینا فرموده‌اند هر که این شانزده ادویه را عمل کند فایدهٔ بسیار و بیحد یابد...

0931 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، ۸ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۸/۵×۲۴.

**[۶۲۴]**

**● ناشناخته**

از: **ناشناس**. نسخه‌ها یکی نیستند. در معالجات و درمان بیماریهای گوناگون مانند: طاعون، یرقان و بیماریهای کلیوی.

**آغاز**: ... زیرا که او قبل... باشد یا بعد آن اما جالینوس منکر است و می‌گوید...

0932 -[۴] نستعلیق، ملک حکیم امام علی کرمانی، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۵۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۰×۲۷.

0933 -[۸] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... که قوام اصلاً بدین حد نمی‌رسانند جوارش جالینوسی خواص بسیار دارد مقوی...، **انجام افتاده**، در معجونات و جوارشات، ۳۲۷ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۱×۲۸/۵.

0934 -[۲۹] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز**: باب اول مشتمل بر دو فصل، فصل در ادویهٔ مفرده...، **انجام افتاده**، در معالجات بیماری‌های گوناگون و علاج آنها توسط داروها و گیاه‌ها، عناوین شنگرف، ۳۹۱ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶×۲۴.

0935 -[۵۱] شکسته نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... افعال و کلام بر ظاهر گذاشته‌اید تاهم صحیح است زیرا که در شب...، **انجام افتاده**، در بیماریهای گوناگون، علل و طریق درمان آنها، ۳۰۶ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۱×۲۸.

حقیر اضعف العباداللّه خیراللّه اله‌آبادی...

(ن.ک: مشترک ۱: ۷۴۸).

0921 -[۶۸۶] نستعلیق، کرم خورده، ۲۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴×۳۱.

0922 -[۷۲۱] نستعلیق، کرم حورده، آغاز برابر نمونه، ۵۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۲۲/۵.

0923 -[۸۶۴] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۱۰۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۳×۱۹/۵.

**[۶۲۲]**

## ● میزان الطب

از: **حکیم محمد اکبر ارزانی دهلوی** (م: ۱۱۳۰ ه‍/۱۷۱۸ م) **بن حاجی میر محمد مقیم**.

برای آموزش کودکان خود و دبگر کودکان مبتدی به سال ۱۱۱۳ ه‍/۱۷۰۱ م. در سه «مقاله» و «فصل»ها و «باب»ها نگاشته است. مقالهٔ یکم: در علامات و کیفیات چهارگانه نعنی برودت، یبوست و رطوبت، مقالهٔ دوم. در ادویهٔ مفرده و مرکبه و اغذیهٔ مناسب حال، مقالهٔ سوم. در امراض و علاج آنها.

**آغاز**: حمدله... اما بعد العبدالجانی محمد اررانی، المسمی به محمد اکبر می‌گوید... چون اطفال فقیر...

(ن ک: مشترک ۱: ۷۵۳، موزه: ۱۲۲، گنج بخش ۱: ۳۵۲).

0924 -[۶۰] نسخ، هاشم بیگ ولد محمد یوسف بیگ، ۱۱۱۶ ه، اورنگ‌آباد، ۱۲۹ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۲×۱۶/۵

0925 -[۱۱۱] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۳۳ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۳×۲۰/۵.

0926 -[۲۳۴] نستعلیق، غلام محیی‌الدین ولد میر فیض الله، آغاز برابر نمونه، ۵۷ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۹×۲۹.

0927 -[۱۲۶۴] نستعلیق، غلام محیی‌الدین ولد میر فیض‌الله، ۱۲۷۹ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۱۰۶ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۹×۲۹.

0928 -[۱۲۷۶] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۰۵ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۶×۲۹.

0929 -[۵۵۸] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۳۴ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۴×۲۱/۵.

0944 -[۲۳۸] نستعلیق، **آغاز**: باب الف، ابریشم بپارسی و بهندوی ریشم گویند معتدل است در گرمی و سردی، گویند گرم و خشک است...، **انجام افتاده**، اسمای ادویه به ترتیب الفبایی، ۲۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱×۱۵.

0945 -[۲۴۳] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... قدری با عسل سرشته یا پارچهٔ صوفی بردارند...، **انجام افتاده**، در بیماریهای گوناگون و طریق علاج آنها، ۳۹۵ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۳۰×۲۱/۵.

0946 -[۲۵۳] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... چون در یکی ازین صفت چهار صفت تغیر کرد و خون غیر طبیعی...، **انجام افتاده**، در تهیهٔ ادویهٔ گوناگون و طریق استعمال آنها، ۱۷۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۶×۱۶.

0947 -[۲۹۵] نستعلیق، شجاع علی خان، ۱۳۱۶ هـ، اورنگ‌آباد، **آغاز افتاده**: ... نبوده باشد و... را از مشامش خوشوقت و از خوردنش شیرین کام نه نموده باشد...، عناوین شنگرف، ۵۲۰ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۳۳×۲۰.

0948 -[۳۲۱] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... نوع دیگر برای دفع... و صاف شدن چهره مجرب است...، در بیماریهای بلغم، چشم، قوهٔ باه و سرعت انزال، ۱۲۶ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۲۴×۱۹.

0949 -[۳۷۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... آنست باین نام مسمی شده بهر وجه در این مرض طعام در امعامکث نمی‌کند...، **انجام افتاده**، عناوین شنگرف، در بیماریهای قولنج، بواسیر وغیره باسربندهای دیگر، ۳۰۸ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۹×۱۶.

0950 -[۳۸۴] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... جانوری است به شکل کرم پردار که از او عسل پیدا می‌شود...، در بیماریهای گوناگون و طریق علاج آنها، ۱۳۶ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۲×۱۳.

0951 -[۳۸۷] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... بفتح اول و سکون تحتانی و ضم سین مهمله و سکون واو موحده...، **انجام افتاده**، دربارهٔ اسامی ادویه تهیّه شده از نباتات و درختان، ۴۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۹×۱۲/۵.

0936 -[۶۰] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... **همچنین در فصلهای سال از طبع خویش بگردد و موجب بیماری گردد. بهترین هواها...، انجام افتاده،** در تدبیر بیماریهای مختلف، ۱۱۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳×۲۵.

0937 -[۸۱/۳] نسخ، غلام محمد بن حکیم محمد، **آغاز:** شقیقه که بغایت و هولناک بود و بیمار ضعیف مادهٔ مرکب از بلغم...، **انجام افتاده،** در علاج بیماریهای بلغم، صفرا و نزله، ورم رحم و معده، بواسیر، سوزاک و آتشک، ۲۴ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۹×۲۷/۵.

0938 -[۱۰۶/۲] نستعلیق، اسحاق، ۱۲۷۹ هـ، دهلی، **آغاز:** حمدله... حمدی که لمعات صدق آن و نفحات اخلاص آن دیدهٔ جان را منوّر سازد و دماغ دل را معطّر گرداند...، ۶۰ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۶×۲۶/۵.

0939 -[۱۱۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... نمک عنب الثعلب ترکیب نبات او گرفته و خشک کرده در آتش بسوزند...، در علاج بیماریهای فالج، بواسیر، بیماریهای کلیوی و مثانه توسط داروهای گیاهی، ۴۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴×۲۳.

0940 -[۱۲۹] نستعلیق، محمد حسن قادری، ۱۱۵۳ هـ، **آغاز افتاده:** ... نسخهٔ افیون کازرونی یا عشر آن، زعفران خمس وزن حد دارد در میان نارجیل...، در بیماریهای گوناگون و طریق درمان آنها، ۱۴۲ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۲×۱۹.

0941 -[۱۴۶] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... که در معالجهٔ مریض رعایت چند امر مرعی دارد، اول رعایت مرض حسب قوت و ضعف...، در علاج بیماریهای گوناگون، ۱۸۷ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۲۰/۵×۲۵.

0942 -[۱۷۸] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... آن را تهال خوانند یک کتوری بالا نهند و یک روز سحق کنند بعده نگاهدارند...، **انجام افتاده،** در تهیهٔ داروهای بیماریهای گوناگون، ۲۷۴ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴×۲۳.

0943 -[۲۰۵] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز:** باب اول در امراض سر و این باب مشتمل است بر بیست و چهار فصل، فصل اول در صداع یعنی درد سر...، در بیماریهای درد سر، چشم، صفرا، بیماریهای کلیوی، گوش و غیره، عناوین شنگرف، ۲۴ فصل، ۱۶۱ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۴×۲۲.

0960 -[۵۶۶/۱۶] نستعلیق، **آغاز:** اول شناختن نبض، بدانکه تا حکیم بنبض آشنا نباشد دست مریض نگرفته باشد...، در بیماری‌های جنسی در نوزده فصل، ۱۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۹/۵.

0961 -[۵۷۲] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... بود فایده دهد داد چشم ویا گوش را سودمند بود...، در تهیهٔ ادویهٔ گوناگون مفید به بیماریهای چشم، گوش وغیره، ۱۰۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴×۱۶.

0962 -[۵۷۶] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... و دفع بلغم غلیظ کند و غذای بعضی...، **انجام افتاده**، در امراض گوش، ورم زبان، دق، ورم، فالج و بواسیر، ۱۲۸ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۳۰×۲۳.

0963 -[۵۷۹] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... نوشیده هیضه را مجرب است... شراب دیگر نان گندم کهنه کنند و قدری از آن...، در بیماریهای گوناگون، **انجام افتاده**، ۱۳۶ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۶×۱۱.

0964 -[۶۱۵] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... پس مختنق شود حرارت بعدم التنفس پس منطقی شود...، در بیماریهای مختلف چون بیماری‌های دماغی، بیماری‌های قلبی، ریه و خون و طریق علاج آنها، ۲۴۶ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۳۰×۲۲.

0965 -[۶۱۸] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... ماهیت آن رصاص السود محرق است و هندی... و همچنین اسرلج...، **انجام افتاده**، در مفردات طب و خواص ادویه، ۳۷۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۵/۵.

0966 -[۶۱۹] نستعلیق، **آغاز:** حرف الالف اطریفل مخرج مواد صفراویه و بلغمیه، آلوی بخارا، مویز منقی، شب در آب تر کرده...، در بیماریهای باهیه، معده، دماغ و داروهایی مفید به آنها، ۵۵ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۹×۱۸.

0967 -[۶۳۸] نستعلیق، اولاد علی، ۱۲۱۷ هـ، **آغاز افتاده:** ... و روشنی را دوست ندارد، بلکه بیشتر سود کلام گفتن و شنیدن را پسندد و درد محسوس شود...، در امراض گوناگون و طریق علاج آنها، ۱۳۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰×۱۲.

0952 -[۳۹۴] نسخ، **آغاز افتاده:** ... طبیب تصحیح فرموده رحمة الله علیه قرص اصقیل چهل و هشت مثقال قرص افعی...، در ساختن معاجین، مفرّحات و جوارشات، ۹۳ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۱۱×۱۹.

0953 -[۵۱۹] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... و اگر سودا احتراقی بود دست از تسخین کوتاه دارند در طب در تبدیل کوشند...، **انجام افتاده**، در علاج امراض جسم گویا دماغ و قوت حس دماغی، بیماریهای چشم، گوش، هیضه وغیره، ۲۱۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۱×۳۰.

0954 -[۵۳۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز:** از لذت النساء حکمت موی سر زن که از شانه برون آید...، مجدول، در خواص بعضی از چیزهای خوردنی که به بیماریهای گوناگون مفید است، ۴۰ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۲×۲۱.

0955 -[۵۳۱] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز:** علاج درد سری که از تابش آفتاب و طول مکث در آتش...، در بیماریها از قبیل صداع، کثرت استفراغ، اسهال، تب وغیره، ۲۳۲ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۱×۲۰.

0956 -[۵۶۱] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... بعد از چند روز آسایش دهند و مداومت فرمایند...، در علاج فصد، بیماری صفرا و جراحت‌ها، ۱۱۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۵×۲۱.

0957 -[۵۶۶/۴] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... روغن دارچینی، روغن موم، روغن... گرفته بآتش بپزند چون آب...، در ادویه‌جات و معجونات، ۵۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵.

0958 -[۵۶۶/۹] نستعلیق، **آغاز:** اول جالینوس، عبدالله هلال، محمد زکریا، بزرجمهر... این همه استادان و حکیمان آنچه حکمت و تجارب بیرون...، در علاج بعضی امراض از طریق پرندگان و جانوران، ۲۷ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵.

0959 -[۵۶۶/۱۳] نستعلیق، **آغاز:** نسخهٔ خناق و غیره مجرب که بجمیع اقسام ورم و نیز برای اختناق مجرب...، در بیماریها، ترکیب داروها و طریق علاج بیماری‌ها، ۱۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۹/۵×۲۴/۵.

0977 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... آب سبب شیرین رب بالسویه یا دو چند همه را به دستور مرتب سازند...، **انجام افتاده**، در ساختن داروها و معاجین، ۲۸۶ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۰×۱۴/۵.

0978 -[۰۰۰] نستعلیق مایل به شکسته، **آغاز افتاده**: ... مولد سودا و از هیله رفتن و هر چه موجب انصاف بود بر پای احتراز کند...، **انجام افتاده**، در بیماریهای مختلف و طریق علاج آنها، ۱۰۰ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۲۳×۱۶.

0979 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... بخورانند بوی بد که همچو آهن باشد از دم مریض بیابد فی الحال زایل گردد. .، **انجام افتاده**، در بیماریهای گوناگون، ۱۵۰ برگ، ۲۵ س، ۳۰×۱۶

0980 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: . . برای ام الصبیان و صرع، گل بنفشه، موبر مقی، تخم خطمی. ، در داروها و ترکیبات آن و بیماریهایی که توسط آن درمان می‌شود، ۱۷ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۲۵/۵×۱۶/۵

0981 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده** . وفونهای حواس را زایل کرده‌اند و سرها را در ظهور ..، **انجام افتاده**، در بیماریهای مختلف با سربندهای نوع دیگر، ۶ برگ، ۲۰ س، اندازه. ۲۷×۲۱

0982 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**. .. باب نهم در حروج رحم است پس اگر رحم متقلب شد همه باطن آن بیرون آید...، **انجام افتاده**، در بیماریهای رحم، درد پشت و کمر و سرطان، ۶۲ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۹×۱۷.

0983 -[۰۰۰] نستعلیق شکسته، **آغاز افتاده** . . بمشارکت رحم باشد و ادارهٔ استفراغ از رحم و جذب ماده و امالهٔ ماده از سر باشد ..، **انجام افتاده**، در بیماریهای جسمانی یعنی بیماری رحم، سر و دماغ، استحوان، معده وعیره، ۹۲ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۶/۵×۱۶

0984 -[۰۰۰] نستعلیق شکسته، کرم حورده، **آغاز افتاده**. ... زیرا که او قبل ارسل باشد اما جالینوس منکر است بوجود این...، در معالجهٔ بیماریها و تب‌ها، ۱۰۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۷/۵×۲۲.

0968 -[۶۶۰] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... اما طریق صاف کردن آنست که نخستین روغن کنجد بگیرند و گرم کنند...، **انجام افتاده،** در علم پزشکی و بیماری‌های گوناگون بویژه در ساختن معجونات و کشته‌جات، ۲۰۴ برگ، ۱۲ س، اندازه. ۱۱×۲۰.

0969 -[۶۶۴/۱] نستعلیق، **آغاز افتاده:** باب دوازده در معالجات حبی و دق دوارده اصل و هوره سیاه را ار بالا تراشیده نصف آن را حالی کند...، **انجام افتاده،** در بیماریهای گوناگون و طریق علاج آنها، ۱۲ برگ، ۱۱ س، اندازه. ۱۳/۵×۲۱.

0970 -[۶۶۴/۲] نستعلیق، **آغاز افتاده:** افیون را در آب شیر گرم تقطیر سازند که برای تسکین...، در نسخه‌های پزشکی برای بیماری‌های گوناگون، ۳۷ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۱

0971 -[۶۸۸] نستعلیق، **آغاز:** رهی صانعیکه بید قدرت خود اربع عناصری که ضد همدیگرانند ترکیب ساخت . ، در بیماری‌های گوناگون، ۶۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۲۵

0972 -[۷۶۲] نستعلیق، **آغاز** بدرگاه حق تعالی مناجات او حق تعالی، مهتر جبرئیل علیه السلام امر نمود تا خواص هر یک از اشیا و آدم را ..، **انجام افتاده،** در مفردات طب و معالجات بیماریها، ۱۳۶ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۲×۲۱.

0973 -[۷۷۲] نستعلیق، **آغاز** فن دوم در ادویه و اغذیه و اشربه مشتمل بر دو مقدمه و در ذکر بعضی ادویهٔ مفرده .، در علم پزشکی و ادویه و غذاها و نوشیدنی‌ها، ۶۱ برگ، ۱۷ س، اندازه ۱۲×۲۲

0974 -[۳۵۱۷] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده.** ... عسل حل کرده بران مرید نموده برهم زنند در ظرف چینی نگاه دارند اگر فواکه موجود نباشد...، **انجام افتاده،** ۳۵ برگ، ۱۷ س، اندازه ۱۲/۵×۲۳/۵.

0975 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده:** .. و پس اگر گرمی ساذج باشد که در آن محل رفتند بمجرد طلوع آفتاب شروع کند...، **انجام افتاده،** در بیماری‌های گوناگون چون صفرا، اخلاط وغیره، ۲۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴×۱۹/۵.

0976 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... مگر آنکه مزاج اصل مشایخ و اطفال...، **انجام افتاده،** در بیماریها و طریق درمان آنها، ۱۹ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۴×۲۶.

0994 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... برای تغلیظاتی بهمن سفید در دو آثار شیر ماده گاو بجوشانند چندانکه تمام شیر جذب شود...، در قوهٔ باه و امساک، بیماریهای سوزاک، مثانه و کلیه، ۳۵ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۲۰×۲۶.

0995 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... هنگام بروز دندان سبب تفرق اتصال...، **انجام افتاده**، در بیماری‌های گوناگون، ۱۶ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۱۸×۲۸.

0996 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... احوال چیزی که قابض و خوشبوی باشد با اینها...، **انجام افتاده**، در بیماریهای جگر و اسهال، ۲۳ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۱۲/۵×۲۲.

0997 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: .. آن کباب کند نسرین و سوسن و مشک و عبر و عود، و نرگس یاسمین...، **انجام افتاده**، در بیماریهای گوناگون و علاج آنها توسط گیاه‌ها، ۳۰۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۰×۲۹.

0998 -[۰۰۰] نستعلیق، کرم حورده، **آغاز افتاده**: ... و زد و بد می‌کند و باید که هیچ درشتی و سحتی...، **انجام افتاده**، در بیماریها و درمان آنها، ۱۵ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵×۲۳.

0999 -[۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... پخته معلول را بنوشانند از ابن ابلها که به سبب رسیدن مار و عنکبوت و مانند آن شوند...، **انجام افتاده**، در بیماری‌های گوناگون با سربندهای نوع دیگر، ۱۷۴ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۲×۲۷.

1000 -[۰۰۰] نستعلیق، اوراق از هم جدا، **آغاز**: فصل در سرسام بعضی آماس که در پرده‌های سر یا جرم دماغ واقع شود و اگر ورم در...، در بیماری‌ها و درمان آنها، ۲۸ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۱×۲۳/۵.

**[۶۲۵]**

## ● نافع الخلق

از: **سید عبدالفتاح، معروف به خواجه عبدالله نمکین (از سدهٔ دهم هجری).**

رساله‌ایست کوتاه در علم طب، گزیده از معالجات «قانون» و جز آن.

**آغاز**: حمدله... اما بعد این رساله‌ایست در علم طب مسمی به نافع الخلق تألیف احقرالعباد سید عبدالله...

(ن. ک: مشترک ۱: ۷۶۰، گنج بخش ۱: ۳۵۴، نسخه‌ها ۱: ۶۰۶).

0985 -[ ۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... باب دوم در سرسام، باب سوم در داء الصدر، باب چهارم در کابوس...، **انجام افتاده**، در بیماریهای گوناگون مانند: سرسام، صرع، نسیان، حفقان، حگر، نقرس، گزیدن جانوران وغیره، ۳۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۵.

0986 -[ ۰۰۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... **موافقه و بهمه آنچه در حار مفرد و یا بس مفرد گفته شد**...، **انجام افتاده**، در بیماریهای گوناگون و طریق علاج آنها، ۶۸ برگ، ۲۶ س، اندازه. ۱۷×۲۳.

0987 -[ ۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... **او غیر خلط است فی الحقیقه و اطلاق خلط بروی مجاز است**...، **انجام افتاده**، در علم طب و بیماریهای گوناگون، ۳۱۵ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵.

0988 -[ ۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: .. **ضعف معده موسوم گشته** ترقب از انظار ناظرین، بدانکه اسباب ضعف . ، **انجام افتاده**، در ببماری معده و طریق درمان آن، ۷۷ برگ، ۱۳ س، اندازه ۱۳/۵×۲۳/۵.

0989 -[ ۰۰۰] نستعلیو، کرم حورده، **آغاز افتاده**: . وصد با سلیق حون با سیر تا یکیم پاو تجویز کرده تب و ورم...، **انجام افتاده**، در بیماریهای ضیق النفس، خون و خفقان، ۱۶۷ برگ، ۱۶ س، اندازه. ۱۴×۲۳.

0990 -[ ۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... نوعی ازایل است و مذکور شد. بق به فارسی پشه است در دوم کرم و حشک...، **انجام افتاده**، اسامی داروها به ترتیب الفبایی با شروح، ۶ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۶×۲۸.

0991 -[ ۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... و میل حواهد شد آنجنان فایده‌اش ظاهر می‌گردد...، **انجام افتاده**، در بیماریها و درمان آنها، ۲۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۹/۵×۲۷.

0992 -[ ۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... و چون با سویق بیامیزند و به ورمها در ابتداء آن ضماد کردن است...، **انجام افتاده**، در ادویهٔ طبی و طریق استعمال آنها، ۳۳ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵.

0993 -[ ۰۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... البرص در آب ادرک مساوی سائیده بر داغها بمالد...، **انجام افتاده**، بیماریهایی که با معاجین و جوارشات معالجه می‌شود، ۷ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۹×۲۷/۵.

1005 -[۹۴۵] نستعلیق، ۴۰۵ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۸×۱۲/۵.

**[۶۳۰]**

**● نسخه‌جات طبی**

ار. **ناشناس**. مجموعهٔ نسخه‌های متفرق طبی است برای بیماری‌های گوناگون

**آغاز**: برای رفع... سوخته و جذام و آنتسک...

1006 -[۶۱۴] نستعلیق، کرم خورده، ۲۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۳۰×۲۲.

**[۶۳۱]**

**● نسخه‌جات متفرقه**

ار **حکیم سید شمس الحسن**. نسخه‌هایی است در ترکیب و ساختن داروها برای بماریهای گوناگون.

**آغاز**. آهن فولادی در آتش نرم سرخ نموده در آب آمله پنجاه بار سرد کنند...

1007 -[۰۰۰] نستعلیق، حکیم سید شمس‌الحسن، ۱۶ برگ، ۱۵ س، اندازه ۲۵/۵×۱۶/۵.

**[۶۳۲]**

**● نسخه‌جات متفرقه**

از. **ناشناس**. در قوت باه، طریق علاج بیماری سوزاک، حبس بول، اسهال و بواسیر

**آغاز**: نسخهٔ امساک جهت فربهی ذکر، مجرب... غوک سنگی و یا خشکی که بر چشم او می‌باشد...

1008 -[۵۶۶/۱۰] نستعلیق، ۱۴ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۵/۵.

**[۶۳۳]**

**● نسخه‌جات متفرقه**

از. **ناشناس**. نسخه‌های داروها و ادویهٔ طبی است برای بیماری‌ها و امراض گوناگون

**آغاز**: دانهٔ هیل، ذرشک، نبات سفید مساوی همه کوفته کوفته سفوف سازند. .

1009 -[۰۰۰] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۲۱ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۳×۱۳/۵

**[۶۳۴]**

**● نسخه‌جات متفرقه**

از: **ناشناس**. در بیماریهای گوناگون و طریق علاج آنها با سر بندهای «نوع دیگر».

1001 -[۲۲۱] نستعلیق، امام بخش، دارای حواشی، ۱۶ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۸×۲۹.

**[۶۲۶]**

**● نسخهٔ ترکیبات**

از: **ناشناس**. در بیست «باب» و یک «خاتمه» در بیماریهای گوناگون و طریق علاج آنها.
باب ۱- در امراض سر و دماغ، ۵- در امراض لسان و فم و شفتین، ۱۰- در امراض ثدی، ۱۵- امراض کلیه و مثانه، ۲۰- در اورام، خاتمه: در ذکر ادویهٔ مرکبه.

**آغاز:** باب اول در امراض سر و دماغ، باب دوم در امراض عین، باب سوم در امراض اذن...

1002 -[۴۵] نستعلیق، کرم خورده، ۱۰۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵×۲۳.

**[۶۲۷]**

**● نسخه‌جات**

از. **ناشناس**. در سماری‌هابی گوناگون جون دماغ، قلب، چشم و طریق علاج آنها با داروها و گیاهای طبی.

**آغاز:** . در روغن بنفشه حمول سازند و حمول معین حمل...

1003 -[۶۰] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۴۹ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۵×۲۴.

**[۶۲۸]**

**● نسخه‌جات روزمره**

ار **حکیم محمد عبدالمجید خان**. نسخه‌هایی است برای علاج بیماریهای گوناگون از فبیل: اسهال، بسماری کودکان، بیماری فلبی و امراض خون.

**آغاز:** برای اسهال و حمی بلغمی و یاقوذا همراه شیر گاو زبان در عرق گاو زبان...

1004 -[۰۰۰] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۱۴ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۳.

**[۶۲۹]**

**● نسخه‌جات طبی**

از: **فضل حسین ولد شیخ رحیم بخش**. در ۲۶ «فصل» در بیماریهای گوناگون مانند: چشم، گوش، سر، دهان، زبان، قلب، حمیات، آتشک و سوزاک نگاشته است.

**آغاز:** نحمده و نصلی... اما بعد می‌گوید الراجی الی الله الصمد خاکسار کونین فضل حسین ولد شیخ رحبم بخش موضع نانئو ضلع اعظم گرهکه این چند نسخه‌جات...

1014 -[۵۶۶/۳] نستعلیق، ۶۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۵/۵.

**[۶۳۹]**

**● نسخهٔ متفرقه**

از: **ناشناس**. در مسایل جنسی و قوهٔ باه نگاشته است.

**آغاز:** دوائی که ذکر را ضعیف کند تندی شهوت و شدّت او را برطرف نماید...

1015 -[۵۶۶/۱۴] نستعلیق، ۲۹ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۵/۵.

**[۶۴۰]**

**● نسخه‌های طبی**

از: **ناشناس**. در بیماری استسقاء و طریق علاج این بیماری توسط داروها نگاشته است.

**آغاز:** ... استسقاء در اصل بمعنی آب خواستن و اجتماع آب در بطن است...

1016 -[۵۹۵] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۴۲ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۰×۳۰.

**[۶۴۱]**

**● نسخه‌های مجرب**

از: **ناشناس**. مجموعهٔ نسخه‌های طبی است برای علاج بیماریهای گوناگون.

**آغاز:** سفوف یعنی چورن برای... و هضم تا یک توله بوقت خواب با آب گرم فرو برند...

1017 -[۰۰۰] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۵۶ برگ، ۷ س، اندازه: ۱۸×۲۹.

**[۶۴۲]**

**● نسخه‌های مجرّبات روزمره**

از: **حکیم میر حسن بن امیر امام‌الدین**. نسخه‌هایی است برای کسانی که در علم طبابت مشغول‌اند در یک «مقدمه» و چندین «فایده».

**آغاز:** حمدله... بدان ای طالب فن طبابت که این چند نسخه‌ایست از مجرّبات روزمره...

1018 -[۰۰۰] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۹۷ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۱۶×۲۶.

**[۶۴۳]**

**● وافیه: ترجمهٔ قانونچه**

ترجمه از: **ناشناس**، متن از **محمود** (م: ۷۴۵ هـ/۵-۱۳۴۴ م) **بن محمد چغمینی**. در جلد اوّل فهرست مشترک اسم مترجم **عبدالله بن حاجی محمد بشروی خراسانی** ذکر گردیده

**آغاز:** نسخه‌جات متفرقه که پادشاه نوشیروان و زیر بزرجمهر از طبیبان و حکیمان برای رفاه عام جمع کرده بودند...

1010 -[۱۴۶] نستعلیق، ۱۹ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۵×۲۰/۵.

**[۶۳۵]**

**● نسخه‌جات مجربه**

از: **ناشناس**. در ترکیب داروها و علاج امراض مانند امراض شکم، ناتوانی‌هایِ جنسی امراض چشم وغیره نگاشته است.

**آغاز:** ترکیبات متفرقات همه انواع، اول ترکیب خوردن هلیلهٔ کلان...

1011 -[۷۶۲] نستعلیق، کرم خورده، ۵۹ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۱×۱۲.

**[۶۳۶]**

**● نسخه‌جات مجرّبه ملخّصه**

از: **ناشناس**. در بیماریهای گوناگون چون: هیضه، ضیق النفس، دفع رکام، امراض چشم، لب و دندان و دفع اسهال نگاشته است.

**آغاز.** هیصه، بهترین غذا درین فصل دال مونگ مقشر و دوغ که مسکه از آن جدا کرده باشد...

1012 -[۵۶۶/۵] نستعلیق، ۲۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۵/۵.

**[۶۳۷]**

**● نسخهٔ شریفه در لغات**

از. **ناشناس** فرهنگ واژه‌های طبی است به ترتیب حروف الفبایی از ردیف «الف» تا «ی»

**آغاز:** ... اسبوس است در مجرا سبوس مرقوم‌اش بچگان است فارسی است در...

1013 -[۲۴۹] نستعلیق، الله بحش، **آغاز افتاده**، عناوین شنگرف، ۱۰۴ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۹×۱۶.

**[۶۳۸]**

**● نسخهٔ طبی**

از. **ناشناس**. در علاج بیماریها و داروهای گوناگون نگاشته است.

**آغاز:** صداع حار، گل بنفشه، برگ گاوزبان، تخم کاهوی مقشر، گل نیلوفر...

# بخش پانزدهم

# کیمیا

### [۶۴۴]

### ● جام زر

از **ناشناس**. در علم سیمی در معادن زر، نقره، مس، آهن، قلعی و سرب و تراکیب آن نگاشته است

**آغاز**: اعلم ان علم الاکسیر هو علم الکیمیا و هو اعلی علم الاصول الاصل فی اقسام المعدنیات، بدانکه معدنیات مرتب است، از بسائط اربع که آب، باد، خاک و آتش

1022 -[۰۰۰] نستعلیق، ۱۵ برگ، ۱۰ س، اندازه ۱۷×۲۲

### [۶۴۵]

### ● ذخیرهٔ اسکندری

از **محمد باقر منجم ثانی** (م. ۱۰۴۷ ه) در ترکیبات سیمی در ده «فن» نگاشته است فن ۱- اصول و مقدمات این علم، ۲- اصول صنعت و تدبیر اکسیر، ۳- ترکیبات سمات، ۴- تریاق، ۵- صنعت طلسم که امراض را نافع باشد، ۶- صور خواتم کواکب، ۷- در ذکر فنون مختلفه از کلمات، ۸- خواص نباتات، ۱۰- ذکر خواص حیوانات

**آغاز**: یافتند از آنجا معاودت نموده حقیقت آن را به امیر خود عرض نمودند

(ر. ک: مشترک ۱: ۷۷۷، نسخه‌ها ۱: ۶۲۱، موزه ۶۷)

1023 -[۶۲۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**، ۸۶ برگ، ۱۱ س، اندازه ۱۵×۲۱

### [۶۴۶]

### ● رساله در ساختن کاغذ

از **ناشناس** در هفت «باب» در ساختن کاغذ، ساخت و انواع آن نگاشته است

**آغاز**: مقالهٔ اولی و آن مشتمل بر هفت باب است، باب اول رنگ کردن کاغذ و آهار کشیدن.

1024 -[۹۱/۳] نستعلیق، ۱۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱×۱۶.

است. در بیان حاصل معانی و حل مبانی کتاب «قانونچه». در پنج «مقاله» و هر مقاله در چندین «فصل» نگاشته است. مقالهٔ یکم: در امور طبیعی، دوم: تشریح اندامها، سوم: احوال تن مردم، صحت و مرض، چهارم: نبض و تفسره، پنجم: تندرستی و تدبیر تندرستان.

**آغاز:** حمد بی‌غایت و ثنای بی‌نهایت حضرت خداوندی را که اعاجیب قدرت او...

(ن. ک: مشترک ۱: ۶۷۵، گنج بخش ۱: ۳۵۶، موزه: ۱۰۸).

1019 -[۴۰] نستعلیق، ۱۱۹۲ هـ، در عهد شاه عالم، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۹۵ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۳×۲۱.

1020 -[۱۰۵] نستعلیق، مالک رام، ۱۸۷۳ م، آغاز برابر نمونه، ۱۲۸ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۳×۱۹.

1021 -[۱۰۸] نستعلیق، فرخ بیگ، ۲۶ شعبان ۱۱۰۴ هـ، آغاز برابر نمونه، ۱۰۹ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۹×۱۶/۵.

❊

نرکیب روح و جسد، ۲- ترکیب نفس و جسد، ۳- نرکیب جسد و روح، ۴- اکسبر اعظم.

**آغاز:** اینست کنزالیوافیت. الکنزالاول فی الروح والجسد، الکنزالتانی فی الجسدین... در نرکبب روح و جسد...

(ن ک: مشترک ۱: ۷۸۴، نسخه‌ها ۱. ۶۲۷، گنج بخش ۱: ۲۲۹).

1028 -[۱/۸۸] نستعلیق، ۷ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۲۰×۱۱.

**[۶۵۰]**

● **کیمیای** (منظوم)

ار: **احمد علی،** منظومه‌ایست در علم کیمبا

**آغاز.** زبعد تنا و صفات احد/یس ار نعه‌ای رسول صمد...، بیاموزای طالب با صفا/سه فسم اندر فن کیمیا...

1029 -[۳۴۴] نستعلیق، ۲ برگ، ۱۴، اندازه ۱۲×۱۳

**[۶۵۱]**

● **کیمیای باسلیقا:** طب جدید کیمیا

ترحمه از. **زین‌العابدین طباطبایی،** منر از **براکلوس** (Braklues) حسب الحکم نواب حان حانان مارالملک معین‌الدوله بهادر حان ظفر حنگ به فارسی ترحمه و در اواسط سال ۱۱۸۸ ه به اتمام رسیده است. در علم کیمیا در یک «مقدمه» جند «مفاله» و «فصل»هایی

**آغاز:** سپاس و ستایش برون از حد فهم و حواس و نبار و نبابتش فرون.

(ن. ک: مشترک ۱. ۷۹۰، نسحه‌ها ۱: ۵۸۹).

1030 -[۲۹۱] نستعلیق، ۱۱۸۸ ه، کرم خورده، اوراق نه هم چسبیده، ۱۴۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵

1031 -[۲۶۸] نستعلیق مایل به شکسته، کرم خورده، **آغاز.** شروع می‌کنم بنام خدای که پرورندهٔ خلایق است و بخشندهٔ گنهکار...، ۱۸ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۲۱×۱۳.

**[۶۵۲]**

● **مفتاح الرموز**

از: **حسن** (زنده در ۷۳۲ ه) **فرزند زاهد غریب کرمانی** در شش «باب» و بیست و هفت

[۶۴۷]

● **سرالمصؤن من العلم المکنون**

از: **ناشناس**. در یک «مقدمه»، ده «باب» و «خاتمه»ای نگاشته است. مقدمه: در صنعت علم اکسر و معرفت احجار متسمل بر ده «فصل» و «خاتمه»ای به ترتیب حروف الفبایی. باب اول: در عمل کلیه شمس، باب پنجم: در صنعت لؤلؤ، باب هشتم: در صنعت گهرها، در صنعت مشک و زعفران.

**آغاز**: ... فضا صولت کش فلک بنده است و چرح اسیر بر قلب ما شکسته دلان...

1025 -[۴۶۴] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۳۶ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵.

[۶۴۸]

● **سرورالفوايد**

ار **ناشناس** در علم شیمی در بیست و یک «فصل» نگاشته است ۱- در تثبیت اسماء علم صناعت، ۵- در تثبیت آبهای معادن، ۱۰- در تصعید نوشادر، ۲۱- در بیان عقد کردن زیبق.

**آغاز**. حمدله... اما بعد امتحان چند الفاظ اکسیر در قلم آورده و این کتاب را سرورالفواید نام نهاده و بتاریخ ۱۵ ماه ذی حجه در سنهٔ سبع و ثمانین و ثمان مایهٔ رقم نمود...

1026 -[۴۹۸] نسخ، ۱۲۷۸ ه، ۳۳ برگ، ۱۲ س، اندازه. ۱۲×۱۵.

1027 -[۶۵۷] نستعلیق، ۸۸۷ ه، **آغاز** حمدله... اما بعد امتحان چند الفاظ اکسیر در قلم آورده و این کتاب را سرورالفواد نام نهاده...، نام نسخه سرورالفواد آمده، ۴۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۷×۲۱.

● **طب جدید کیمیا ← کیمیای باسلیقا**

[۶۴۹]

● **کنزالیواقیت**

از: **تنکلو شاه بابلی**. نامی است تغییر یافته از دانشمند یونانی، توکروس Teucros نگارنده متن «الوجوه والحدود» که هنگام ترجمهٔ کتاب وی از زبان پهلوی به عربی نام وی به تنگلوش، تینگلوش، طبنفروش درآمده است. در چهار «کنز» نگاشته است. ۱- در

## بخش شانزدهم

# اصول خط

[۶۵۵]

### ● تعلیم خط نستعلیق

ار **ناشناس**. در اصول خوشنویسی نگاشته شده است.

**آغاز:** ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض .

1035 -[۳۹] نستعلیق، الهی بخش ساکن اکبرآباد، رجب المرجب ۱۲۵۴، کرم خورده، ۵۹ برگ، ۱۰ س، اندازه ۱۵×۲۴/۵.

[۶۵۶]

### ● رسالهٔ خوشنویسی (منظوم)

ار **مجنون خوش نویس**، رسالهٔ منظوم است در خوشنویسی ۱- در تعریف سیاهی، ۲- در بیان ساختن سیاهی مرکب و جوهر، ۳- در معرفت حل کردن سیاهی، ۴- در معرفت ساختن شنگرف، ۵- در معرفت لطافت کاغذ، ۶- در معرفت رنگ زرد، ۷- در نوشتن حروف.

**آغاز:** ای نام تو بهترین سر آغاز/بی‌نام تو نامه چون کنم ساز...، ثلث است و . است و تعلیق/ریحان و رقاع و نسخ و تلفیق ..

1036 -[۱۵۲۶] نستعلیق، حافظ عبدالکریم، ۱۲۹۲ ه، ۱۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۱۹/۵

[۶۵۷]

### ● ریحانه

ار. **آنند رام لاهوری سیالکوتی**، متخلص به **مخلص** (م. ۱۱۶۴ ه/۱۷۵۱ م) در انواع خط و اقسام رنگ آمیزی ورق به نظم سروده است

«فصل» نگاشته است. باب اول: در بیان مسایل علمی و اصول. اعمال معدنی و حیوانی، باب پنجم: در کبفیت ظرف اعمال و تدابیر آن، باب ششم: در صفت چیزهایی که تدابیر اعمال و مصالحت هر یک از آن با وجود ایشان شود.

**آغاز.** حمد مر احدی را که احدیت او منزه از عدد است و ثنای بی‌عدد مر صمدی را که صمدیت او مقدس...

(ر ک: نسخه‌ها ۱: ۶۴۳).

1032 -[ooo] نسنعلیق، کرم خورده، ۳۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱×۱۴.

**[۶۵۳]**

## ● نسخة الصناع الحجر

ار. **ناشناس.** در علم کیمیا در صنعت کبریت، قلعی، نمک، شوره، تیزاب وغیره است.

**آغاز.** .. بام بهاده و بالله التوفیق پس ادویه که در عمل بکار آید که هر چه بهتر و پاکیزه‌تر باسد و سناند کبریت .

1033 -[۶۷۴] نسنعلیق، **آغاز افتاده**، ۷۱ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۷/۵×۱۴.

**[۶۵۴]**

## ● نگاریه

ار **احمد علی بن محمد خلیل جونپوری**، به سال ۱۲۰۴ ه/۹۰-۱۷۸۹ م. در ترکیب رنگها برای کاعذ و پارچه نگاشته است.

**آغاز** سپاس بیقیاس صانعی را که عالم را به رنگهای گوناگون...

(ر.ک: مشترک ۱: ۷۹۹، موزه. ۷۰).

1034 -[۱۳۱۶] نستعلیق، احمد خان، ۱۲۰۵ ه، ۲۹ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵.

*

# بخش هفدهم

# نثرهای ادبی

[۶۵۹]

● **جوش بلبل:** دیباچهٔ معارالادراک

از. **ملا طغرا مشهدی** (م ۱۱۰۰ هـ/۹-۱۶۸۸ م) در تعریف و بیان حقایق شعری و روحانی سروده‌های حافظ و بسیار نزدیک به «آهنگ بلبل».

**آغاز:** از لب طغرا جوگل کرد این نوای پر خروش/جوش بلبل شد خطابش در مقامات سروش...

(ر. ک: مشترک ۵: ۱۷۲، گنج بخش ۳: ۱۲۶۱، نسخه‌ها ۵: ۳۵۵۱، ۳۵۷۱).

1039 -[۲۰۳۲] نستعلیق، سید محمد علی ولد سید سبحان علی بن سید حسین، پنجشنبه ۱۶ محرم ۱۲۶۷ هـ، کرم خورده، ۶۲ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۱۸×۲۹.

[۶۶۰]

● **چهار عنصر**

از: **ابوالمعانی میرزا عبدالقادر** متخلص به **بیدل عظیم‌آبادی** (م: ۱۱۳۳ هـ/۱۷۲۰ م) در چهار «عنصر» نثر آمیخته به نظم، دارای سوانح شخصی خود و مسایل عرفانی و ادبی، هر عنصر با تمهیدی در آغاز و در پایان با «خاتمه»ای پایان می‌یابد. در ۱۱۱۶ هـ/۱۷۰۴ م به انجام رسانده است.

**آغاز:** خداوندا زبان معذور بیصرفه...

(ر. ک. موزه: ۴۲۹، گنج بخش ۳: ۱۲۶۲، سالار ۳: ۱۳۹، کرزن. ۱۳۲، بنارس. ۲۱، ندوه: ۴۹۰).

1040 -[۶۵۳] شکسته نستعلیق، دو مهر محمد ظهور احمدی و محمد مشکور دارد، ۹۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۱×۱۲/۵.

**آغاز:** رنگارنگ حمد و ستایش مصوری را که قلم قدرتش از سواد خط به پرداز چهرهٔ گلعزاران پرداخته...

1037 -[۱۱۸/۲] نستعلیق، ۲۲ شوال ۱۱۵۷ ه، در عهد محمد شاه، شاهجهان‌آباد، عناوین شنگرف، ۱۷ برگ، ۱۱ س، اندازه ۲۰×۲۵

**[۶۵۸]**

## ● مرقّع خطاطی

از **ناشناس**. مجموعهٔ برگزیدهٔ ابیات **سعدی** و **حافظ** است که در سدهٔ دهم هجری به خط شکسته نستعلیق خطاطی گردیده و همچنان نکته‌های نثر از گلستان سعدی در صفحهٔ ۲۵ آمده است

**آغاز** یاد از همان شب که سالها عبادت گفتی.

1038 -[۲۶۰۱] شکسته، کرم خورده، مطلاّ، ۱۶ برگ، ۱۳ س، اندازه ۱۳×۲۲/۵

❊

[۶۶۴]

## ● سراج منیر

از **سراج‌الدین علی خان شاهجهان‌آبادی متخلّص به آرزو** (۱۱۰۱-۱۱۶۹ هـ/ ۱۶۹۰-۱۷۵۵ م) در ردّ منقبدات و اعتراضات **ملاّ منیر لاهوری** که بر اشعار **عرفی، طالب، زلالی و ظهوری** اعتراض نموده بود نگاشته شده که تقریباً دارای ۲۰۰۰ بیت است.

**آغاز** حرفی که آبروی سخن و سخنی که غازهٔ معنی بود حمد صاحب صنایع است..

(ن ک. ریحانه ۱۴۵)

1045 -[۱۶۱۹] نستعلیق، کرم خورده، ۱۶ برگ، ۱۸ س، اندازه. ۱۲×۱۹

[۶۶۵]

## ● سه نثر ظهوری

از **مولانا ظهوری ترشیزی** (م ۱۰۲۵ یا ۱۰۲۶ هـ/۷-۱۶۱۶ م)، سه دیباچه به نامهای «گلزار ابراهیم» و «خوان خلیل» در ستایش ابراهیم عادلشاه (۹۸۸-۱۰۳۷ هـ) و «نورس حال» دربارهٔ موسیقی. این منشآت روزگاری از کتابهای درسی هند بوده است

**آغاز نورس خیال** سرود سرایان عشرتکدهٔ فال که به نورس سرابستان حال کار و کام

**آغاز گلزار ابراهیم** حرمی سحن طراوت حمد بهار پیرای است که گلزار ابراهیم در رخسار یوسف طلعتان

**آغاز خوان خلیل** ای از نو بر اهل بحث و اکلیل سنبل /کز ذکر جمیل است و کز قدر خلیل ، شکر موهبت خلیلی که حضرت ابراهیم خلیل یکی از پیشکاران

(ن ک منزوی ۵ ۸۳، موزه ۴۳۱، ۴۳۹، ۴۴۱، ۴۵۷، حبیب گنج ۱۰ ۱۴۸، ۲۴۹، کرزن: ۱۲۴، ۱۹۴، ایوانف، ضمیمه ۲. ۱۶، سالار ۳۰ ۶-۸۴).

1046 -[۷۲۷] نستعلیق شکسته، رمضان ۱۱۷۵ هـ، کرم خورده، **نورس خیال**، در آغاز مهر محمد عمر جعفری، عناوین شنگرف، ۲۷ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵.

1047 -[۱۹۰۹] نستعلیق، لاله چرنجی لال، ۱۲۲۰ فصلی، کرم خورده، **نورس خیال**، ۲۰ برگ، ۱۲ س، اندازه ۲۱×۱۲/۵

1048 -[۱۹۲] نستعلیق، بعضی صفحات موریانه خورده، **نورس خیال، انجام افتاده**، ۴۰ برگ، ۱۵ س، اندازه ۲۲×۱۵.

[۶۶۱]

● **حدیقهٔ وصال**

از: **محمد فایق** نثر ادبی است آمیخته با نظم در وصف گل و بلبل، باغ، معشوقه و .

**آغاز** حدیقهٔ وصال بجهت مآل قابو نامه‌ایست بتأکید تمامی کسانی

(ر ک ندوه: ۳۵۶)

1041 -[۰۰۰] نستعلیق، سید محمد، ۱۲۶۲ ه، ۱۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۴/۵

[۶۶۲]

● **حل مشکلات گلستان**

از **جنید بن عبدالله موسوی**، شرح و فرهنگ واژه‌های گلستان است در سه «قسم»

**آغاز** الحمدلله... قال الفقیر الراجی الی الله القوی جنید عبدالله الموسوی چون دیدم که طبایع بعضی مردم .

(ر ک مشترک ۱۴ ۸۶، گنج بخش ۳. ۱۲۹۲، موزه ۴۴۴، نسخه‌ها ۳. ۱۹۲۹، ندوه ۴۱۷

[آغاز برابر نیست].

1042 -[**۲۵۱۱**] نستعلیق، لطافت علی ولد لیاقت علی، یکشنبه ۱۹ نوامبر ۱۸۹۶ م، فرخ‌آباد، **۲۳** برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۶×۲۵

1043 -[**۷۰۱**] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، عناوین شنگرف، ۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۶×۲۷

[۶۶۳]

● **دُر نثر**

از: **ناشناس**. نثر ادبی است به سبک هندی.

**آغاز**: زیبا عروس دولت را که از روز نخست نامزد عیش سکالیست، مشاطهٔ تحت کار ساز چهرهٔ...

1044 -[**۱۳۹**] نستعلیق، کرم خورده، ۱۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۳/۵×۱۵/۵.

● **دیباچهٔ معیارالادراک ← جوش بلبل**

[۶۶۸]

## ● کشف الاستار عن وجوه مشکلات الاشعار

از شاه محمد افضل اله‌آبادی (م ۱۷۱۵ م) بعضی از ابیات و نثرهای مغلق را شرح نموده است

آغاز: درین مقام تمام شد رسالهٔ دوم از رسائل شانزده گانهٔ کتاب کشف الاستار عن وجوه مشکلات

1054 -|۱۴۹۱| نستعلیق، ۱۶۴ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۲۸/۵×۱۵/۵

[۶۶۹]

## ● گلستان

از مشرف‌الدین مصلح (م ۶۹۱ هـ/۱۲۹۲ م) بن عبدالله سعدی شیرازی

آغاز: منت مر خدای را عز و جل که طاعتش موجب قربت است و بشکر اندرش

(ر. ک. منزوی ۱۴ ۴۹، نسخه‌ها ۵ ۲ ۳۶۰۲، کرزن. ۱۶۷، موره ۴۴۲، سالار ۴ ۱۳۸ و ۱۴۳-۴، پارس ۶۱ - ۶۰، جیب گنج ۱ ۴۸، بادوه ۵۰۵ و ۵۰۸)

1055 -|۳۸| شکسته نستعلیق، بنر بحسن جعفری، نکسته ۶ محرم ۱۲۲۰ هـ، ۹۷ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۲۳/۵×۱۵

1056 -|۱۱۳| نستعلیق، علی جونپوری، جونپور، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۷۵ برگ، ۱۹ س، اندازه ۲۲×۱۲

1057 -|۱۵۴| نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۰۵ برگ، ۱۳ س، اندازه ۲۲×۱۴/۵

1058 -|۱۶۴| نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۹۱ برگ، سطر مختلف، اندازه ۲۴/۵×۱۶

1059 -|۲۰۵۱| نستعلیق، بکم جمادی‌الثانی ۱۱۲۵ هـ، آغاز برابر نمونه، ۱۵۲ برگ، ۱۳ س، اندازه ۲۰×۱۱/۵

1060 -|۴۰۴/م| نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۷۶ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۲۴/۵×۱۶

1061 -|۲۸۹۸| شکسته نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۲۷ برگ، ۱۹ س، اندازه ۲۶/۵×۱۸/۵.

1049 -[۱۳۴۶] نستعلیق، ۴ سپتامبر ۱۸۲۳ م، کرم خورده، **خوان خلیل**، ۲۶ برگ، ۱۱ س، اندازه ۱۴×۲۲

1050 -[۱۹۰] نستعلیق، یکم محرم ۱۲۳۹ ه/۹ سپتامبر ۱۸۲۳ م، **آغاز افتاده**: صدا در گنبد آسمان به پیچیده که اگر خاموش شوند ، **خوان خلیل**، ۱۹ برگ، ۱۱ س، اندازه ۱۴×۲۲

1051 -[۲۴۷۹] شکسته نستعلیق، نسخ عبدالقیوم مرتهی، ۷ رجب‌المرجب ۱۲۴۰ ه، کرم خورده. آغاز افتاده سوی حجار تأسی فال هدبان رنگله شد ، خوان **خلیل**، ۴۷ برگ، ۱۴ س، اندازه. ۱۵×۲۱/۵

[۶۶۶]

● **صبح صادق**

از **ملک‌الشعرا قاضی محمد صادق اختر** (م ۵-۱۲۷۴ ه/۱۸۵۸ م)، نثر آمیخته به نظم و حکایات

**آغاز**: شکر و سپاسی که حضرت آفریدگار دانای نهان و آشکار را سزد که از زبان نثر خوان هم‌مدان

(ر ک منزوی ۱۴ ۴۶، نسخه‌ها ۵ ۳۵۸۴، موزه ۴۲۰، آزاد ۱۳۴ [آغاز برابر نیست]، ندوه ۳۹۲ [آغاز برابر نیست])

1052 -[۴۸۲] نستعلیق، ۲۱ برگ، ۱۳ س، اندازه ۱۳×۲۰/۵

● **طربخانهٔ بهرام** ← **قصهٔ بهرام گور**

[۶۶۷]

● **قصهٔ بهرام گور**: طربخانهٔ بهرام

از **سید حسین شاه**، هشت بهشت **امیر خسرو دهلوی** را به نثر برای چارلس بابرون در اوایل قرن نوزدهم میلادی درآورده است.

**آغاز**: بعد حمد خدای که بهشت و دوزخ نمونهٔ از لطف و قهر اوست و نعت رسولی که فرادیس کون و مکان

(ر ک کرزن ۱۷۰).

1053 -[۸۵۱] نستعلیق، شکسته ۲۶ ربیع‌الاول ۱۲۱۵ ه، ۱۰۵ برگ، ۱۱ س، اندازه ۱۲×۱۸.

**آغاز: الحمدلله... سپاس خداوندی را که بیار است ارواح ما را بوجود اصل...**
(ن. ک: **مشترک ۱۴: ۱۲۱، نسخه‌ها ۵: ۳۶۳۱، سالار ۳: ۷، گنج بخش ۳: ۱۳۰۲**).
1066 -[۱۰۶] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۴۶ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۹/۵×۱۳.
1067 -[۶۹۰] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۴۶ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۹/۵×۱۳.

## [۶۷۳]

## ● مناظرهٔ منشی لچهمی رام دهلوی با نازک مزاجان لکهنوی

از. **منشی لچهمی رام غیور دهلوی** (م: ۱۲۳۰ ه/۱۸۱۵ م) از فاضلان روزگار شاه عالم دوم (۱۱۷۳-۱۲۳۱ ه) و اکبر شاه ثانی (۱۲۲۲-۱۲۵۳ ه) که نام او **پندت لچهمی نراین** و **لچهمن سنگه دهلوی** نیز آمده است. مناظره ادبی است که در عهد محمد شاه مغولی (۱۷۱۹-۱۷۴۸ م) نگاشته است.
**آغاز.** هندو زادگان مایه‌دار فی الجمله نقد استعداد که برهبری حسن توفیق اوقات عزیز در تحصیل...
1068 -[۱۹۴۲] نستعلیق، کرم خورده، ۱۶ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۵×۲۰

## [۶۷۴]

## ● مینا بازار

منسوب به: **نورالدین محمد ظهوری ترشیزی** (۶-۱۰۲۵ ه/۷-۱۶۱۶ م) و گویا از ارادت **خان واضح** (درگذشنه ۱۱۲۸ ه/۱۷۱۶ م) باشد، نثر مصنوع و مسَیانه‌ای است در وصف میوه، پارچه، شیرینی و دیگر خوردنیهای بازاری.
**آغاز:** عصمتیان روپوش حیاپرور و خلونیان عفت کوش پاک نظر را مژده باد که...
(ن. ک: **مشترک ۵: ۲۸۶، نسخه‌ها ۵: ۳۶۳۹، موزه: ۴۴۷، سالار ۳: ۸-۸۵، کررن: ۱۲۵، گنج بخش ۳: ۱۳۰۴**).
1069 -[۱۲۴۴] نستعلیق، کرم خورده، ۴۲ برگ، ۸ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۲.
1070 -[۲۴۸۰] نستعلیق، ۲۷ جمادی‌الثانی ۱۲۳۲ فصلی/۱۵۸۱ سمت، آغاز برابر نمونه، ۳۲ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۱

1062 -[۳۳] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... چو باد اندر شکم پیچد فروهل /که بار اندر شکم باریست بر دل. .، ۶۳ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۵×۲۳/۵.

1063 -[۲۱۹۶] نستعلیق، ناظم علی، ۱۲۷۸ ه، **آغاز افتاده**: ... نبات را در مهد زمین بپروراند و درختان را بخلعت نوروزی...، ۷۵ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۶×۲۵.

**[۶۷۰]**

## ● گلستان، شرح

گزارش از: **عبدالرسول بن شهاب‌الدین بن عبدالله قریشی هاشمی** که به سال ۱۰۷۳ ه به انجام رسانده است در پنج «قسم».

**آغاز**: ... عندی فینا (کذا) واقع است طباع بالکسر طبع و طبیعت...

(ن. ک: مشترک ۷: ۲۸۷، گنج بخش ۳: ۱۲۸۹).

1064 -[۶۰۰۲] نستعلیق، ۱۲۲۳ ه، **آغاز افتاده**، ۵۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳×۲۰.

## ● گلستان، شرح ← گلگشت خیابان

**[۶۷۱]**

## ● گلگشت خیابان: گلستان، شرح

از **ترابی**، برای مستر ویلیم سکات انگلیسی در داناپور از توابع عظیم‌آباد پتنا. واژه‌های مغلق و توضیح معانی بعضی از ابیات گلستان سعدی را شرح نموده است.

**آغاز**: بهترین نوائی که عندلیبان گلستان فصاحت بآن دستان زنند حمد بهار آفرینی است که ریاحین مضامین رنگین...

1065 -[۱۹۳۱] نستعلیق، ۱۱۱۹ ه، داناپور، کرم خورده، ۲۲ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۲×۱۹.

**[۶۷۲]**

## ● مقامات حمیدی

از: **قاضی حمیدالدین ابوبکر** (م: ۵۵۹ ه/۱۱۶۴ م) **بن عمر بن محمود بلخی**، به پیروی از مقامات بدیع الزمان همدانی و مقامات حریری در بیست و چهار «مقاله» نگاشته است.

بخش هجدهم

# دیوان‌ها و شرح آنها

[۶۷۶]

● **دیوان اسیر**

از **میرزا جلال** متخلص به اسیر بن **میرزا مؤمن اصفهانی شهرستانی** که در ۱۰۴۹ ه/ ۴۰-۱۶۳۹ م درگذشته است. مشتمل بر قصاید، غزلیات، رباعیات و قطعات

**آغاز** ای دانهٔ سبحهٔ خیالت دل دلها/سر حلقهٔ مستان رخت دیدهٔ بینا

(ر.ک. مشترک ۷: ۸۳۱، نسخه‌ها ۳: ۲۲۲۵، کرزن: ۱۹۶، سالار ۵: ۱۳۲، ملا فیروز: ۱۳۹ و ۱۴۰، بنارس: ۳۰ و ۴۳ [آغاز برابر نیست]، ندوه: ۳۶۴).

1075 -[۷۰۵] نستعلیق، کرم خورده، ۶۹ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۰/۵×۲۰

1076 -[۲۱۱۳] نستعلیق، محمد نجیب، سال ۳۰ جلوس عالمگیری، کرم خورده،

**آغاز** ای گلشن از بهار جمال تو نسخه‌ها/برگ گل از طراوت نامت سفینه‌ها...، ۱۹۸ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۵×۱۶/۵

● **دیوان امیر خسرو دهلوی ← دیوان خسرو**

[۶۷۷]

● **دیوان انوری**

از **حکیم اوحدالدین علی** متخلص به **انوری** (م ۵۸۵ ه/۱۱۸۹ م) **بن اسحاق ابیوردی** دارای مدایح، قصاید، قطعات، غزلیات، رباعیات، هجویات و مطایبات است

**آغاز** مقدری نه به آلت به قدرت مطلق/کند بشکل بخاری چو گنبد ازرق...

(ر.ک. مشترک ۷: ۴۱، موزه: ۴۷۸، ملا فیروز: ۱۴۷، بنارس: ۲۹، سالار ۶: ۳۸، ۴۴، ۶۰، ۶۲، ۷۵، ۷۹، ۹۱، ۱۰۲، ۱۰۵، ۱۲۸، ۱۵۸).

1077 -[۱۱۰۴] نستعلیق، عبدالرحیم، سنه ۹ ذی‌الحجه ۹۹۹ ه، خانه‌ش سلطانپور، کرم خورده، مطلا، محشی، ۵۷۸ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۶×۲۸

1071 |**۳۳۹۳/۲**| نستعلیق، محمد حسن، ۱۲۳۹ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۵ برگ، ۱۵ س، اندازه ۲۲/۵×۱۵

1072 -|**۱۸۷**| نستعلیق. کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۳۸ برگ، ۱۱ س، اندازه ۲۲×۱۴

1073 -| [illegible] | نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده** [illegible] برم انبساط بر سر حلم حاکرده‌اس[illegible] بی عبارت [illegible] ، ۴ برگ. ۱۳ س، اندازه ۲۳×۱۴/۵

[۶۷۵]

● **نوبهار**

از **منشی افراسیاب خان**، نثر ادبی است که در چند بن «جمن» نگاشته است

**آغاز** [illegible] این سخن ارزن بمدکاهی پیداست کما نثر حاک را

1074 -|**۲۵۸۸**| نستعلیق، کم‌ارزش، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۷۳ برگ، ۱۱ س، اندازه ۲۱×۱۵

٭

[۶۸۱]

● **دیوان حافظ**

از **شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی** (م: ۷۹۲ ه/ ۱۳۹۰ م).

**آغاز:** الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها /که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها .

(ن.ک: مشترک ۷: ۴۴۷، نسخه‌ها ۳: ۲۲۷۶، گنج بخش ۳: ۱۴۲۶، کرزن: ۱۷۶، ابوالهف، ضمیمه ۲: ۳۵، حبیب گنج ۱: ۸۰، سالار ۴: ۲۰۸، ۶: ۵، ۲۴، ۲۹، ۳۸، بنارس: ۷-۳۵، ملاّ فیروز: ۱۳۵، ۱۴۷، ندوه. ۹-۳۶۸، ۴۶۹)

1082 -[۴۷] نستعلیق، رحمت الله، ماه کاتک ۱۸۶۶ سمت، کرم خورده، ۸۸ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۵×۲۶/۵

1083 -[۱۵۸] نستعلیق، ۲۷ رجب المرجب ۱۲۰۵ ه، آغاز برابر نمونه، ۱۵۸ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۰×۱۸

1084 -[۱۹۷] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۹۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۰

1085 -[۶۵۵] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۹۹ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۱×۱۹

1086 -[۱۵۶۳] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۵۱ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۲×۱۹

1087 -[۱۸۹۶] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۳۱۲ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵

1088 -[۲۱۵۴] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۲۰۶ برگ، ۱۷ س، کرم خورده، اندازه: ۱۱×۱۸

1089 -[۲۲۳۵] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۳۱ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۷×۲۶.

1090 -[۱۸۸۳] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** . ای فروع ماه حُسن از روی رخشان شما/آب روی خوبی از چاه زنخدان شما...، **انجام افتاده**، ۲۹۴ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۱×۱۷

1091 -[۲۳۰۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** .. فغان کین لولیان شوخ و شیرین کار شهر آشوب را/چنان بردند صبر از دل که ترکان خوان یغما را ..، **انجام افتاده**، ۷۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۱/۵

1092 -[۳۴۵۶] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... و گر طلب کند انعامی از شما حافظ / حوالتش بلب یار دلنواز کنید...، **انجام افتاده**، ۸۳ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۶×۲۰

**[۶۷۸]**

### ● دیوان اهلی شیرازی

از: **محمد** (م: ۹۴۲ ه‍/۶-۱۵۳۵ م) **بن یوسف اهلی ترشیزی شیرازی**، مجموعهٔ سروده‌های اوست که در برحی از آنها میر علی شیرنوایی، سلطان یعقوب آق‌قوبنلو و شاه اسماعیل صفوی را سنوده است.

**آغاز.** بحسن و حلق آشوب سیاه و آفت شهری /که می‌بیسم گرفتار تو شهری و سیاهیَ را...

(ن.ک: متنترک ۷: ۶۷۱، سالار ۶: ۴۸، مرآة العلوم ۳: ۶۵، بنارس: ۲۸، ندوه: ۳۶۷).

1078 -**[۲۵۲۷]** سنعلیو، کرم حورده، **آغاز افتاده**، ۷۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۰/۵×۱۰/۵

**[۶۷۹]**

### ● دیوان بدرچاچی

از: **بدرالدین چاچی** منحلص به **بدر یا بدرچاچی** (رنده در ۷۴۵ ه‍/۵-۱۳۴۴ م)، گوینده از روزگار تغلق شاه هندی از مردم شهر چاچ ترکسان بوده که در شهر دهلی می‌ریسته است.

**آغاز.** حمد آن سلطان عالم را که عالم پرور است /انس او در راه ایمان انس و حان را رهبر است...

(ن.ک: مشترک ۷: ۴۰۵، گنج بخش ۳: ۱۴۱۶، حبیب گنج ۱: ۶۷، سالار ۴: ۱۹۶، کرزن: ۱۷۲، ملاّ فیروز ۱۴۷، بنارس: ۲۱، ندوه ۳۴۳، ۴۲۶)

1079 -**[۱۷۴]** نستعلیق، حافظ موسیٰ بن شیح حسن علی، ۱۶ صفر ۱۱۴۱ ه‍، شاهجهان‌آباد، ۶۴ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۰×۱۲/۵

1080 -**[۱۶۱۸]** نسنعلیق، آغاز برابر نمونه، ۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۵×۱۸

**[۶۸۰]**

### ● دیوان بیدل

از. **ابوالمعانی میرزا عبدالقادر** متخلص به **بیدل عظیم‌آبادی** (م: ۱۱۳۳ ه‍/۱۷۲۰ م) **فرزند عبدالخالق**. شامل غزلیات، قصابد، متنویات، قطعات و رباعیات.

**آغاز:** نفس آشفته می‌دارد جوگل حمعیت مارا /پریشان می‌نویسد کلک موج احوال دریا را...

(ن.ک: مشترک ۸: ۱۰۳۲، حسب گنج ۱: ۱۹۹).

1081 -**[۱۵۲۴]** نستعلیق، کرم خورده، ۱۴۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰/۵×۱۴

[۶۸۵]

● **دیوان خاموش**

ار **رای صاحب رام دهلوی** متخلص به **خاموش** (م ۱۲۲۵ ه) در دهلی به دنیا آمد و در بنگال ساکن می‌بود، نسخهٔ دیگری از دیوان او در کتابخانهٔ **ملک موجود** می‌باشد برای احوال وی به تذکرهٔ گلشن رجوع شود

**آغاز:** اگر باری نماید در رهٔ او همت دلها/به آهی می‌توان چون برق کردن قطع منزلها.

(ر ک مشترک ۹. ۱۶۹۷، ۲۰۷۲، نسخه‌ها ۳ ۲۳۱۴، مرآة العلوم ۱ ۹۲، بانکی‌پور ۳ ۲۶۲ [آغاز برابر نیست])

1097 -[۱۱۱۵] نستعلیق، ۱۲۰۸ ه، کرم خورده، محشّی، ۱۷۲ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۵×۲۵/۵

1098 -[N.C.۱۰۰] نستعلیق، **آغاز افتاده** در راه تو مست سرم زان دم نشست/کاندأخته ار دوش من این بار گران را. ، **انجام افتاده**، ۱۹ برگ، ۱۲ س، اندازه. ۱۶×۲۴/۵

[۶۸۶]

● **دیوان خسرو:** دیوان امیر خسرو دهلوی

از **ابوالحسن** متخلص به **خسرو دهلوی** (۶۵۱-۷۲۵ یا ۷۲۸ ه) **بن امیر سیف‌الدین محمود**، پدرانش از ایران بوده که پس از یورش مغول به هند گریخته‌اند. او پنج دیوان گردآورده است. تحفه الصغر، وسط الحیاه، غره الکمال، بقیهٔ نقیه، نهایه الکمال

**آغاز** ای رخیال ما برون در تو خیال کی رسد/با صفت تو عقل را لاف کمال کی سد

(ر ک مشترک ۷ ۳۳۳، موزه ۴۹۲، حبیب گنج ۱ ۵۶، سالار ۴ ۱۶۴، ۱۶۹، ۶. ۴۶، ۴۸، ۵۷، ۶۲، ۸۱، ۸۴، ۸۶، ۹۱، ۱۰۴، ۱۳۲، ۱۶۹، ملاّ فیروز ۱۴۱، ۱۴۷، ندوه: ۳۴۰، ۳۶۶)

1099 -[۱۹۶۶] نستعلیق، کرم خورده، ۲۰۳ برگ، ۱۳ س، اندازه ۲۲×۱۳/۵.

[۶۸۷]

● **دیوان رنگین**

از **سعادت یار خان رنگین دهلوی** (۱۱۷۰-۱۲۵۲ ه/۱۷۵۷-۱۸۳۵ م) **فرزند محکم‌الدوله میرزا طهماسب بیگ خان اعتماد بیگ** دیوان اوست شامل غزلیات، قطعات و رباعیات

[۶۸۲]

● **دیوان حافظ، شرح**

ار **ناشناس** شرح دیوان **حافظ شیرازی** است ار نگاه عرفانی.

**آغاز** .. ساقی ننور باده بفرور حام ما/مطرب نگو که کار حهان شد به کام ما .، سافی و مطرب کنایه از مرشد و به اصطلاح صوفیه در بیان اسرار عشق و معارفه .

1093 -[۱۸۹۴] شکسته نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده، ۲۵** برگ، سطرْ مختلف، اندازه ۲۲/۵×۱۳/۵

[۶۸۳]

● **دیوان خاقانی**

ار **افضل‌الدین بدیل خاقانی شروانی** (گویا ۵۲۵-۵۸۲ ه‍/۱۱۳۱-۱۱۸۶ م یا پس از آن)

**آغاز** دل من پیر تعلیم است و من طفل زباندانش /دم تسلیم سر عشر و سر زانو دبستانش

(ن ک مشترک ۷ ۴۶، دریعه ۱/۹ ۲۸۰، گنج بخش ۳ ۱۴۴۱، ایوانف، ضمیمه ۲ ۳۳، حسب گنج ۱ ۱۰، کرزن ۱۰۸، سالار ۶. ۳۹، ۴۳، ۴۵، ۴۸، سارس ۴۱، ملاّ فیروز ۵۸ [قصاید خاقانی])

1094 -[۱۸۵۴] نستعلیق، سه‌شنبه رجب ۱۰۲۷ ه‍، کرم خورده، ۴۰۸ برگ، ۱۹ س، اندازه ۲۵/۵×۱۵

[۶۸۴]

● **دیوان خاقانی، شرح**

ار **محمد بن داود بن محمد شادی‌آبادی علوی**، گزارش بیت‌های دشوار قصده‌های **خاقانی شروانی** است به روزگار شاه ناصرالدین خلجی (۹۰۶-۹۱۶ ه‍) ار پادشاهان مالوه.

**آغاز**. جواهر رواهر سپاس بیقیاس نثار حضرت صمدیت حلّت قدرت سزاوار است

(ن.ک مشترک ۷: ۵۷، نسخه‌ها ۵. ۳۴۶۵، گنج بخش ۳: ۱۴۴۳، کرزن: ۱۵۹).

1095 -[۲۴۴] نستعلیق، کرم خورده، ۲۳۷ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۳×۲۳/۵

1096 -[۳۳۰۴] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۵ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۹×۳۰/۵

1103 -[۲۶] نستعلیق، کرم خورده، ۱۱۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳×۲۰/۵.

1104 -[۲۸۹۴] شکسته، ۱۸۱۹ م، کرم خورده، **آغاز**: زهره‌ای نیست که عشاق ترا صبد کنند/می‌شناسد همه‌کس بلبل دستان ترا...، ۱۲ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۹×۲۸.

1105 -[۳۴۶۳] نستعلیق، کرم حورده، **آغاز افتاده**: .. سر سودا ندارد بی‌نیازیهای او صایب/وگرنه می‌فروشم هر دو عالم را به یک نازش...، **انجام افتاده**، ۱۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳×۲۱

**[۶۹۱]**

## ● دیوان صیدی

از: **میر سید علی صیدی تهرانی** (م: ۱۰۸۳ ه‍/۳-۱۶۷۲ م).

**آغاز**: شد سسکه از خرام تو نغییر حالها/از جا در آمدند بگلشن نهالها .

(ن. ک. متشترک ۷: ۹۲۴، ندوه: ۳۷۸، سالار ۵: ۱۶۵، حبب‌گنج ۱: ۱۶۹، بنارس ۴۳)

1106 -[۷۴۸] شکسته نستعلیق، سه‌شنبه ۴ رمضان ۱۰۹۱ ه‍، کرم خورده، ۵۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱×۲۱.

**[۶۹۲]**

## ● دیوان ظهوری، شرح

از: **ناشناس**. شرح دیوان **ظهوری، نورالدین محمد ترشیزی** (م: ۱۰۲۶ ه‍) است.

**آغاز**: آنکه خواهد داشت فردا رحمنش دیوان ما/کتنهٔ وصفتس آفتاب مطلع دبوان ما...، یعنی شحصی که فردا در دیوان ما رحمت او خواهد بود وصف آفتاب مطلع دیوان ما شده...

1107 -[۲۴۴] نستعلیق، ۳۲۰ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۲۳×۲۷

**[۶۹۳]**

## ● دیوان ظهیر فاریابی

از: **ظهیر فاریابی، ظهیرالدین ابوالفضل طاهر** (م. ۵۹۸ ه‍/۱۲۰۲ م) **بن محمد**

**آغاز**: سپیده دم چو شدم محرم سرای سرور/شنیدم آیت توبوا الی الله از لب حور

(ن. ک: مشترک ۷: ۱۵۹، سالار ۴. ۴۹، ۶: ۲۶، ملاّ فیروز: ۱۴۲، بنارس: ۵۳، ندوه: ۳۷۹، حبیب‌گنج ۱: ۱۴).

1108 -[۱۹۱۰] نستعلیق، ۴۵ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۱۵×۲۱.

**آغاز**. الهی گوهر حمد تو باشد تاج عنوانها/بهار مدح تو رنگینی دیوانها...
(ن.ک: مشترک ۹: ۲۱۰۳، ذریعه ۹: ۳۸۵، آصفیه هندلیست ۱: ۷۲۴).
1100 -[N.C.۵۶/۱] نستعلیق، محمد باقر، ۲۴ جمادی‌الثانی ۱۲۷۳ هـ، ۴۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۳×۱۳.

**[۶۸۸]**

## ● دیوان سلمان ساوجی

از. **جمال‌الدین سلمان ساوجی** (پیرامون ۷۰۹-۷۷۸ هـ/۱۰-۱۳۰۹-۱۳۷۶ م) دارای قصیده، غزل، قطعه، رباعی، مثنوی و جز آن.
**آغاز**: هر دل که در هوای هویت مجال بافت/عنقای همتش دو جهان زیر بال یافت.
(ن ک: مشترک ۷: ۴۳۸، گنج بحتش ۳: ۱۴۴۸).
1101 -[۱۷۲۷] نستعلیق، سلیمان موسوی، کرم خورده، ۲۹۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۴×۱۴

**[۶۸۹]**

## ● دیوان شاد

از. **شاد**. شامل غزلیات و مثنویات
**آغاز**: بس بود آهی چو بسم الله سر عنوان ما/کز دل صد پاره اوراق‌اند در دیوان ما
1102 -[۳۵۱۳] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۸۹ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۱×۱۳/۵.

**[۶۹۰]**

## ● دیوان صایب

از: **محمد علی صایب اصفهانی** (۱۰۱۶-۱۰۸۱ هـ) **فرزند عبدالرحیم** در ۱۰۳۴ هجری به هرات و ۱۰۳۹ هجری به کابل و از آنجا به دکن و برهانپور رفته و در ۱۰۵۰ هجری در اصفهان بوده و لقب ملک الشعرایی از شاه عباس ۱۰۵۲-۱۰۷۷ هجری گرفته است.
**آغاز**: زهی غمزهٔ جان سوز برق مذهبها/بخندهٔ شکرین نوبهار مشربها...
(ن.ک: مشترک ۷: ۹۱۰، نسخه‌ها ۳: ۲۳۹۱، موزه: ۵۰۵، کرزن: ۲۰۱، سالار ۵: ۱۸۴، ۱۹۰، حبیب گنج ۱: ۱۸۱، شیفته: ۸۴، بنارس: ۴۸، ملاّ فیروز: ۱۴۴، ندوه: ۲۷۶، ۳۴۸، ۳۷۸).

سروده از قصیده و غزل و رباعی و جز آن.

**اغاز** سبحان خالقی که صفاتش زکبریا/در خاک عجز می‌فگند عقل انبیاء.

(ر. ک مسترک ۷ ۱۸۵، نسخه‌ها ۳ ۲۴۴۶، سالار ۴ ۸۹، ۶ ۴۱، ملاّ فیروز ۱۴۶)

1113 -[۲۰۰۹] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۱۳ برگ، ۲۳ س، اندازه ۱۳×۲۰

**[۶۹۸]**

## ● دیوان غنی

ز **ملا محمد طاهر کشمیری**، متخلص به **غنی** (م ۱۰۷۹ هـ/۱۶۶۹ م) شامل غزلیات قطعات، رباعیات و مثنویات

اغاز بود از سینه بیرون کردنی ای دل که سنگی است/دلیل راه خود گردان درین وادی ملاحی را.

(ر. ک مسترک ۷ ۸۹۸، موزه ۵۱۵، مرآة العلوم ۱ ۹۵)

1114 -[N.C ۴۵] نستعلیق، سدهٔ ۱۳ هـ، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۹۸ برگ، ۱۱ س، اندازه ۱۲×۱۹/۵

**[۶۹۹]**

## ● دیوان فیضی

ز ابوالفیض متخلّص به **فیضی دکنی** (۹۵۴-۱۰۰۴ هـ/۱۵۴۷-۶-۱۵۹۵ م) **بن شیخ مبارک** که برادرش **ابوالفضل علامی** در ۱۰۰۶ هجری گردآورده است

اغاز نو گردد آن به که برا خود همه فرماند ده کشور گیرند

(ر. ک مسترک ۷ ۷۲۹)

1115 -[۱ ۹۷] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۲۶۷ برگ، ۱۲ س، اندازه ۱۳×۲۲/۵

**[۷۰۰]**

## ● دیوان کلیم

از **ابوطالب کلیم کاشانی**، زاده در همدان، زیسته در کاشان و درگذشته در کشمیر (۱۰۶۱-۱۶۰۲ م)

1109 -[۸۵۳] نستعلیق، کرم خورده، آغاز افتاده .. رمهرهای سیاه و سفید و لیل و نهار/ که نظم داد عقود سنین و سلک شهور .، انجام افتاده، ۱۳۷ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۲×۲۱/۵

[۶۹۴]

● دیوان عراقی

از فخرالدین ابراهیم همدانی عراقی (۶۱۰-۶۸۸ ه/۱۲۱۳-۱۲۸۹ م) بن شهریار
آغاز سبحان من احتجب تعالی من توحد بالکمال/تقدس من تفرد بالجلال
(ن ک: مشترک ۷ ۲۵۳، نسخه‌ها ۴ ۲۴۳۵، سالار ۴: ۱۲۵، [آغاز برابر نیست]، ملا فیروز ۱۴۶، ندوه ۳۸۰)

1110 [N C.42] نستعلیق، ۱۲۱۸ ه، کرم خورده، ۸۳ برگ، ۱۷ س، اندازه ۱۲×۲۰

[۶۹۵]

● دیوان عسکری

از عسکری بلگرامی، در دیوان اسم خود را عسکری ذکر نموده و به عمدهٔ کلفو . در اکرام سکونت داشته و از دیوان او سالهای بین ۱۱۶۵-۱۲۰۳ هجری آمده است. دیوان او شامل غزلیات، قصاید، ترجیع بند، مخمس، قطعات و رباعیات است
اغاز رسم حرم عصیان زیک من همچون حرام گشته/بکن رشک بهار از معفرت یک حرام را .
(ن ک: خدابخش ۳ ۲۵۷، درگاه ۹ ۷۲۰)

1111 -[۳۱۱۵] نستعلیق، آغاز افتاده، ۱۷۲ برگ، ۱۴ س، اندازه ۱۲×۱۸/۵

[۶۹۶]

● دیوان عشقی

از عشقی، شامل ۱۴۰ غزل عاشقانه، قطعات و رباعیات
آغاز. یارب شهید خنجر خون خوارکن مرا/یعنی که بسمل از نگه یار کن مرا

1112 -[۲۴۱۰] نستعلیق، کرم خورده، انجام افتاده، ۳۵ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۵×۲۳

[۶۹۷]

● دیوان عطار

از خواجه فریدالدین عطّار نیشابوری (۵۱۲-۶۲۷ ه/۱۱۱۸-۱۲۳۰ م) دارای انواع

[۷۰۴]

## ● دیوان مغربی

از: **شمس‌الدین محمد شیرین**، مخلص به **مغربی تبریزی** (۷۴۹-۸۰۹ ه‍/۱۳۴۸-۱۴۰۷ م)، نگارندهٔ «جام جهان نما».

**آغاز:** خورشید رخت چو گشت پیدا/ذرات دو کون شده هویدا ..

(ن. ک: مشترک ۷: ۴۸۰، نسخه‌ها ۳: ۲۵۳۹، کرزن: ۱۷۸، حبیب گنج ۱: ۸۴، بنارس: ۴۱، سالار ۴: ۲۳۱، ۶. ۴۱، ندوه: ۳۵۸، ۳۸۶).

1120 -[۲۰۰۸] نستعلیق، کرم خورده، ۷۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۲×۲۰

[۷۰۵]

## ● دیوان ناصر علی

از: **ناصر علی سرهندی**، مخلص به **علی** (م. ۱۱۰۸ ه‍/۱۶۹۷ م).

**آغاز:** محبت جاده‌ای دارد نهان در خلوت دلها/چو تار سبحه گم گردید این ره زیر منزلها ..

(ن. ک: مشترک ۸: ۹۷۵، حبیب گنج ۱. ۱۸۸، سالار ۵ ۲۱۸، کرزن ۲۰۲، ملاّ فیروز: ۱۴۱، ۱۴۶، بنارس: ۴۴، ندوه ۳۸۷).

1121 -[۱۸۸۸] نستعلیق نوزدهم ربیع الاول سنه ۱۲ جلوس محمد شاه پادشاه غازی، کرم خورده، ۹۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۲×۲۰/۵.

1122 -[۲۸۹۵] شکسته، ۲۵ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۱۹×۲۸

[۷۰۶]

## ● دیوان ناصر علی، شرح

از: **جان محمد ناظم**، شرح دیوان **ناصر علی سرهندی** (م: ۱۱۰۸ ه‍) است، از نگاه عرفانی

**آغاز:** بعد از تشریح حمد ناظمی که جلوهٔ. صفاتش موجد مطلع دیوان ایجاد است ..

1123 -[۲۰۱۶] نستعلیق، محمد عظیم، چهارشنبه ۲۰ جمادی الاول ۱۱۹۶ ه‍، کرم خورده، ۵۰ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۱×۱۷

[۷۰۷]

## ● دیوان نثار

از. **نثار** (م: ۱۱۹۱ ه‍/۱۷۷۷ م) شامل سه صد و چهل «غزل» و دوارده «رباعی» است.

**آغاز** کان نو حجر نر... کشیده/ابروی تو زد بر سر حورشبد...

(ن ک: مشترک ۷: ۸۷۳، حبیب گنج ۱: ۶–۱۶۵، سالار ۵: ۱۳۹، ۱۴۶، ۶: ۴۸، شیفته: ۸۳، سارس: ۴۰، ندوه: ۳۵۴).

1116 - **[۲۲۷]** نستعلیق، کرم حورده، آغار و انجام افتاده، ۱۲۸ برگ، ۱۸ س، اندازه ۲۳/۵×۱۳/۵

**[۷۰۱]**

## ● دیوان محتشم

از **محتشم کاشانی** (م: ۹۹۹ یا ۱۰۰۰ ه/۱۵۹۰ یا ۱۵۹۲ م).

**آغاز** ای گوهر نام تو ناج سر دیوانها/ذکر تو نصد عنوان آرایش عنوانها...

(ن ک. گنج بحش ۳: ۱۴۷۹، حبیب گنج ۱: ۱۲۱، سالار ۵: ۶۱، ملاّ فیروز: ۱۳۷، ۱۵۷، بیارس: ۴۴)

1117 - **[۲۱۰۶]** نستعلیق، کرم حورده، ۱۶۸ برگ، ۱۱ س، اندازه ۱۳×۲۰

**[۷۰۲]**

## ● دیوان محمود لاهوری: محمودنامه

ار **مولانا محمد محمود لاهوری**، (۹۳۷–۱۰۰۸ ه) محموعهٔ عرلیات اوست

**آغاز** ای داغ بر دل ار عم حال نو لاله را/سرمنده ساحت آهوی چشمت عراله را

(ن ک مشترک ۷: ۷۴۴، سالار ۵: ۶۳، موزه ۵۲۶)

1118 - **[۲/۳۶–۱۹۳۲]** نستعلیق، ۲ برگ، ۱۶–۱۱ س، اندازه: ۱۳×۲۲.

**[۷۰۳]**

## ● دیوان مظهر

ار **شمس‌الدین حبیب الله** متخلّص به **مظهر دهلوی**، مشهور به **میرزا جانجانان مجددی** (م ۱۱۹۵ ه/۱۷۸۰ م) **فرزند میرزا جان، محموعهٔ** عرلیات اوست

**آغاز** ... مست بودم زگرم جوشبها/عیر هم شد چو من خریدارت ..

(ن ک: مشترک ۸: ۱۱۴۳).

1119 - **[۲/۵۶]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۹۷ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۳/۵×۲۳.

در ۹۳۶ هجری شهید شده است.

**آغاز:** ای نور حدا در نظر از روی نو ما را/بگذار که بر روی نو بسبم خدا را.

(ن. ک: مشنرک ۷: ۶۵۹، سالار ۳: ۵۱، ۵: ۲۶، ۶. ۲۴، کرزن. ۱۸۷، بارس: ۳۸).

1129 -[۱۸۹۱] نستعلیق، ینحشنبه ۲۹ محرم الحرام ۱۰۴۷ ه، ۷۷ برگ، سطر مخلف، اندازه: ۱۰×۱۸.

● **شرح دیوان عرفی ← کارنامهٔ فیض**

**[۷۱۱]**

● **کارنامهٔ فیض:** نگارنامهٔ فیصی: شرح دیوان عرفی

از **محمد شفیع** (زنده در ۱۱۱۸ ه/۱۷۰۹ م) **بن شاه محمد بن شیخ راج‌الدین عرف راجو سنبلی زبیری** در سال ۱۱۱۱ هجری بدان آغاز و در ۱۱۱۲ هحری به ابحام رسانده اسب.

**آغاز** پس از نتشریح فصیدهٔ یسدبدهٔ حمد و احد مطلق که حسن مطلعش را لوکان فهما ..

(ن ک: متسنرک ۷: ۷۱۵، سالار ۵: ۷۰)

1130 -[۳۳۰۲] نسنعلیق، کرم حورده، ۸۵ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۳×۱۹

**[۷۱۲]**

● **کلیات الهام**

ار. **الهام**، شامل غزلیات، قطعات و رباعیات.

**آغاز:** حونم ریحت رنگ ناله شد از نهاد پیدا/تجلی کرد عشقم گشت حسن گلرحان پیدا...

1131 -[۱۷۸۴] ستعلیق، ۱۷۴ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵.

**[۷۱۳]**

● **کلیات انوری**

از: **اوحدالدین علی بن اسحاق ابیوردی**، محلص به **انوری** (م: ۵۸۵ ه/۱۱۸۹ م) دارای قصاید، غزلیات، قطعات و رباعیات.

**آغاز.** ... دانی چه سخن در عراق... /کان چشمه ازیں مرغزار باشد...

(ن. ک: سالار ۴: ۳۸، نسخه‌ها ۳: ۱۸۴۷، ملاّ فیروز: ۱۶۲).

1132 -[۱۲۶۳] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۲۶۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵.

**آغاز:** پس بود آهی چو بسم الله سر عنوان ما/کز دل صد پاره اوراق اندر دیوان ما...

(ن.ک: مشترک ۸: ۱۲۰۹، ذریعه ۹: ۱۱۷۰).

1124 -[۱۹۰۲] نستعلیق، ۱۵ رجب المرجب ۱۲۴۶ ه/دسامبر ۱۸۳۰ م، کرم خورده، ۸۹ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰/۵×۱۳/۵.

1125 -[۳۵۱۳] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۹۰ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۱×۱۳/۵.

**[۷۰۸]**

## ● دیوان نظیری نیشابوری

از: **محمد حسین نظیری نیشابوری** (م: ۱۰۲۳ ه/۱۶۱۴ م).

**آغاز:** اذا ماشئت ان تحیی حیاة حلوة المحیا/برسوائی برآور سر زمستوری برون نه یا...

(ن.ک: مشترک ۷: ۷۸۸، نسخه‌ها ۳: ۲۵۷۸، موزه: ۵۳۳، کرزن: ۱۹۳، حبیب گنج ۱: ۱۴۳، سالار ۵: ۹۷، ۹۹، بنارس: ۴۶، شیفته: ۸۲، ندوه: ۳۸۷، ۴۲۹ [آغاز برابر نیست].

1126 -[۲۷۴۴] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۱۷۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۳×۱۳/۵.

**[۷۰۹]**

## ● دیوان واقف

از: **شیخ نورالعین لاهوری**، متخلص به **واقف** (۱۱۰۰-۱۲۰۳ یا ۱۱۹۵ ه) و ملقب به **نورالعین بن قاضی امان الله**، پدر و اجدادش قاضی بتالا واقع در نزدیکی لاهور بودند.

**آغاز:** ای بزم شوق تو نالان بهرسو سازها/رفته در هر گوشه زان سازها آوازها...

(ن.ک: مشترک ۸: ۱۱۶۸، حبیب گنج ۱: ۲۲۱، سالار ۵: ۳۰۶، بنارس: ۵۲، ندوه: ۳۸۸).

1127 -[۲۰۹۱] نستعلیق، ۱۱ رجب المرجب ۱۲۴۹ ه/۱۸۹۰ م، ۳۴۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۵/۵.

1128 -[۱۶۵۴] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... خیال آن قد رعنا شگفته کرد مرا/ هوای عالم بالا شگفته کرد مرا...، **انجام افتاده**، ۵۹۹ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۴×۱۵.

**[۷۱۰]**

## ● دیوان هلالی

از: **نورالدین (بدرالدین) جغتایی**، متخلص به **هلالی** (م: ۹۳۶ ه/۲۹-۱۵۳۰ م)، نورالدین (بدرالدین) زاده در استرآباد سپس به هرات رفته و در آنجا به اتهام تشیع گرایی

## بخش نوزدهم

# منظومه‌ها و شرح آنها

[۷۱۷]

### ● ارث منظوم

از: **ناشناس،** فقه حنفی است به نظم در ۹۳ بیت.

**آغاز:** بهترین ذکر حمد جبار است/پس صلوة رسول مختار است...

(ن.ک: متسترک ۸: ۱۳۸۹).

1136 -[۲۶۸۰] شکسته نستعلیق، احمد بار خان، ۱۱۲۲ هـ، فرح‌آباد، ۱۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۶×۲۴.

[۷۱۸]

### ● اسرارنامه

از: **فریدالدین عطّار نیشابوری** (۵۱۲-۶۲۷ هـ/۱۱۱۸-۱۲۳۰ م) مثنویست عرفانی.

**آغاز:** ... چو نابینا شود چشم هوایت/بحق بینا شود چشم...

(ن.ک: مشترک ۷: ۱۶۵، ندوه: ۱۸۱، سالار ۴. ۹۱، کرزن ۱۶۲، گنج بخش ۳: ۱۵۱۲).

1137 -[۶۹۹] نستعلیق، عمادالدین محمد بن علی شاه فروینی، کرم خورده، **آغاز افتاده،** ۷۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵

[۷۱۹]

### ● اشعار در مدح خواجه معین‌الدین چشتی

از: **امام‌الدین بن دیوان منیرالدین.** اشعاری است که در وصف و مدح خواجه معین‌الدین چشتی اجمیری (رح) (۵۳۷-۶۳۲ هجری) سروده است.

**آغاز:** حمدله... بنده درگاه آسمان ماه حضرت خواجه، خواص کان حضرت خواجه معین‌الدین سجزی چشتی قدس فقیر حقیر امام‌الدبن بن دیوان منیرالدین چندبن اشعار

[۷۱۴]

## ● کلیات جامی

از: **نورالدین عبدالرحمٰن جامی** (۸۱۷-۸۹۷ ه‍/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م).

**آغاز** ... آفتاب و چرخ را با او همی‌کردم قیاس /در محط همت او این صدف آن‌گوهر است...

(ن.ک:گج بخش ۹۳، سالار ۴: ۲۶۳،کررن. ۱۸۰، ملاّ فیرور: ۱۳۶، حبیب گنج ۱: ۹۳، بنارس ۳۹)

1133 -[۲۵۰۲] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۸۶ برگ، ۳۱ س، اندازه ۱۳×۲۴/۵.

[۷۱۵]

## ● کلیات شوکت

از: **محمد اسحاق بخارایی** محلص به **شوکت** (م: ۱۱۰۷ یا ۱۱۱۱ ه‍/۱۶۹۶ یا ۱۶۹۹ یا ۱۷۰۰ م) دارای دیباچهٔ بیاض، مسوی، غزل، رباعی.

**آغاز**: ... نشاء در سرخنده بر لب رنگ سرخی داشتم /...

(ن. ک: متشترک ۸: ۹۷۲، نسخه‌ها ۳: ۱۸۷۵، سالار ۵. ۲۰۸، گنج بخش: ۳: ۱۴۵۵، سارس: ۵۰، ندوه: ۳۷۵)

1134 -[۱۰۸۵] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۱۴۵ برگ، سطر مخلف، اندازه: ۱۱/۵×۲۱.

[۷۱۶]

## ● کلیات کلیم

ار **ابوطالب کلیم کاشانی** (م. ۱۰۶۱ یا ۱۰۶۲ ه‍)، کلیات اوست دارای غزلیات و جند قصیده، یک قصیدهٔ آن در مدح کشمیر سروده است

**آغاز**: .. در عالم حاک پای گلزار /بی‌حار آنجا گل رمیں نیست. .

(ن.ک: مشترک ۷: ۸۷۲، نسخه‌ها ۳: ۱۸۹۱، ندوه: ۴۳۵)

1135 -[۳۳۱۹] نستعلیق، کرم حورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۴۴ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۱/۵×۲۲/۵

● **محمودنامه ← دیوان محمود لاهوری**

● **نگارنامهٔ فیضی ← کارنامهٔ فیض**

❊

[۷۲۳]

● **باغ و بهار**

از: **مولانا غیاث‌الدین**، متخلص به **عزت**. قصیده‌هایی است در مدح نواب احمد علی حان، نواب نصرالله خان و قصرالسرور مصطفی‌آباد رامپور و سپس داستان شاهزاده مهر بطبر را به گونهٔ مختصر به نظم آورده است.

**آغاز**: گلدستهٔ حمد و تنا پیشکش جناب آفریدگاری که چمنستان جهان را به گلهای...

1142 -[۱۷۷۵] نستعلیق، محمد حسین علی، ۱۳ ذیقعده ۱۲۹۰ هـ، ۷۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷×۲۴.

[۷۲۴]

● **بحث‌نامه**

ار **منشی تهاکر داس خورم**، متنویست در حسن و قبح مباحته.

**آغاز**: الهی مدد کن بمضمار بحث/که جز تو ندارم مددگار بحث...

1143 -[۱۹۸۵] نستعلبق، امل ناس، ۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۰.

[۷۲۵]

● **برق لامع**

ار: **ناشناس**. در مدح محمد شاه عازی سروده شده است

**آغاز** خامهٔ رطب اللسان معنی طراری می‌کند/وصف شمشیر، حمد شاه عازی می‌کند...

1144 -[۲۰۰۷] نستعلیق، ۱۴ برگ، ۱۸ س، اندازه. ۲۰/۵×۲۸.

[۷۲۶]

● **برهان صدیقی**

ار: **ناشناس**، در مناقب ابوبکر سروده شده است.

**آغاز**: خداوندگار حهان را خدا/زبان آفرینی زبانم گشا...

1145 -[۸۶] نستعلبق، ظاهراً سدهٔ سیزده هجری، ۱۵۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۵×۲۴.

[۷۲۷]

● **بوستان**: سعدی‌نامه

از: **مشرف‌الدین مصلح بن عبدالله سعدی شیرازی** (م: ۶۹۱ هـ/۱۲۹۲ م) مثنوی است در

در مدح خواجه سروده...

1138 -[۱۶۱۵] نستعلیق، ۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۲×۲۲/۵.

**[۷۲۰]**

● **اعتقادنامه:** عقاید جامی

از: **نورالدین عبدالرحمٰن جامی** (۸۱۷-۸۹۸ ه‍/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م) به خواهش خواجه‌زاده، گویا فرزند خواجه عبیدالله احرار، در عقاید اسلام، بادید اهل سنت سروده است و در پایان «سلسلة الذهب» او آمده است.

**آغاز:** بعد حمد خد او نعت رسول /بشنو این نکته را به سمع قبول...

(ن.ک. مشترک ۲: ۱۰۳۷ و ۷: ۵۹۹، گنج بخش ۳: ۱۵۳۷، موزه: ۱۶۴).

1139 -[۴۴۲] نستعلیق، محمد عمر احدی، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۲۸ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۶×۲۱/۵

● **الهی‌نامه ← حدیقة الحقیقه**

**[۷۲۱]**

● **انجمن خاقان**

از: **محمد**، ملقب به **فاضل**، متخلص به **راوی**. مجموعهٔ قصاید، قطعات، غزلیات و رباعیات است. قصاید او در مدح فتح علی شاه و شاهزادگان او سروده شده است

**آغاز:** فعل او خارج از درون و برون /ذات او برتر از چگونه و چون...

1140 -[N.C.۶۶] نستعلیق، ۲۳۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۹×۲۹.

**[۷۲۲]**

● **باغستان:** شرح بوستان (عظیم‌آبادی)

از: **محمد سعد عظیم‌آبادی** (زنده در ۱۰۹۶ ه‍/۱۶۸۵ م).

**آغاز:** حمد بیحد و مدح بیحد لایق حضرت مالک الملکی باشد جهان را... اما بعد، فقیر حقیر محمد سعد گوید به جناب مستطاب بوستان...

(ن.ک: مشترک ۷: ۲۸۸، ندوه: ۴۰۸).

1141 -[۲۰۰۷] نستعلیق، ۵۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳×۲۰.

**[۷۲۹]**

● **بوستان، شرح**

از: **ناشناس**، شرح بوستان **سعدی شیرازی** (م. ۶۹۱ هـ/۱۲۹۲ م) که در آن از «فرهنگ جهانگیری»، «برهان قاطع» و «فرهنگ رشیدی» استفاده شده است.

**آغاز**: بنام جهاندار و جان آفرین ‌ ‌ ‌ای ممنوح بسام برای الصاق است که در فارسی به معنی از می آید...

(ر.ک. مشترک ۷: ۲۹۴، موزه: ۵۵).

1155 -[۱۸۰۸] نستعلیق، کمال‌الدین، سه‌شنبه ۱۳ ربیع الاول ۱۲۵۰ هـ، شاهجهان‌آباد، کرم خورده، ۲۲۲ برگ، ۱۹ س، اندازه ۱۵×۲۸.

**[۷۳۰]**

● **بهار بیخزان**

از **قاضی محمد صادق خان اختر** متوسست عرفانی در وحدت و جمال جلال خداوند.

**آغاز** چیدن گل حبر از بهارستان حمد و ثنای بحلیلد حدیقهٔ کون و مکان که ذاتش چون بوی گل در پردهٔ رنگ بهاست. .

1156 -[۱۹۸۴] نستعلیق، ۱۲۵۷ هـ، ۴۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵

● **بهرامنامه** ← **هفت پیکر**

**[۷۳۱]**

● **بیاض**

از. **ناشناس**. رباعیاتی است از **بابا طاهر** و **خیام** با ترجمهٔ انگلیسی آن برگرفته از خلاصه الاشعار تقی کاشی.

**آغاز**... Text of Rubaiyat of Omar Khayyam from Taghi Kashi's Khulasa tul Ashhaar

بس کس که روانش اندرین ره فرموده /بنیاد فلک رجست اصلش رجه بوده ..

1157 -[۲۱۱۴] نستعلیق، ۵۴۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۰×۱۶

**[۷۳۲]**

● **بیاض شعر**

از. **ناشناس**. مثنویست عشقی در وصف معشوق، با دید عرفانی.

بحر متقارب به سال ۶۵۵ هـ/۱۲۵۸ م در ده «باب» سروده است.

**آغاز:** بنام جهاندار جان آفرین/حکیم سخن بر زبان آفرین...

(ن.ک: مشترک ۷: ۲۶۲، حبیب گنج ۱: ۴۹، سالار ۶: ۵۸، بنارس: ۲۰، ملاّ فیروز: ۱۲۷، ندوه: ۳۴۴).

1146 -[۸۸] نستعلیق، ۱۳۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۲.

1147 -[۱۵۰] نستعلیق، محمد امین ساکن بنارس، یکشنبه ۲۶ ربیع‌الاول ۱۲۳۴ هـ، آغاز برابر نمونه، کرم خورده، ۱۴۴ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۴×۲۰.

1148 -[۱۱۵۴] نستعلیق، ۱۲۲۵ هجری، آغاز برابر نمونه، ۱۶۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵

1149 -[۳۲۶۵] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۸۱ برگ، ۱۰ س، اندازه ۱۵×۲۳

1150 -[۱۵۵۸] نستعلیق، **آغاز افتاده**: .. نه بینی در ایشان سحر/مگر خواب بینتس و باد سحر...، **انجام افتاده**، ۲۷ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۱×۲۰/۵

1151 -[۲۰۵۳] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۴۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۳×۲۴/۵

1152 -[۳۴۰۸] نستعلیق، **آغاز افتاده** مراعات دهقان کن از لذ خویش/که مردور خوشدل کند کار خویش ..، **انجام افتاده**، ۴۳ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۰/۵×۱۸/۵.

1153 -[۲۴۲۶] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده** همه شب در این فکر بود و تحفه ..، **انجام افتاده**، ۱۲۳ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۵/۵×۲۲/۵

**[۷۲۸]**

## ● بوستان، شرح

از: **مولوی شیخ قادر علی و سید ریاض علی**، شرح بوستان **سعدی شیرازی** (م: ۶۹۱ هـ/۱۲۹۲ م) است که معانی لغات و اصطلاحات و کنایات آن را شرح نموده‌اند.

**آغاز:** کلاه سعادت یکی بر سرش/گلیم شقاوت دگر در برش .

1154 -[۰۰۰] نستعلیق، کمال‌الدین، ۱۲۵۰ هـ، مدرسهٔ دارالبقاء شاهجهان‌آباد، ۲۲۲ برگ، ۱۸ س، اندازه ۱۵×۲۸.

1162 -[۹۱۶] نستعلیق، چهارم جمادی‌الثانی ۱۰۸۰ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۵۸ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۱×۱۳/۵.

● **تحفة الخواطر و زبدة الضمایر ← تحفة العراقین**

**[۷۳۵]**

● **تحفة العراقین:** تحمة الخواطر و زبدة الضمایر

از. **حکیم افضل‌الدین بدیل** (گویا ۵۲۵-۵۸۲ ه/۱۱۳۱-۱۱۶۸ م) **بن علی خاقانی شروانی**، رویداد سفر خود را از شروان تا مکّه مکرمه در ۲-۵۵۱ هجری در شش «مقاله» سروده است.

**آغاز:** مائیم نظارگان غمناک/زین حقهٔ سبر و مهرهٔ خاک...

(ن.ک: مشترک ۷: ۴۶، نسحه‌ها ۴: ۲۷۱۴، گنج بحش ۳: ۱۵۷۴، کرزن: ۱۵۹، سالار ۴: ۴۷، حبیب گنج ۱: ۱۱، شیفته: ۷۴، ملاّ فیروز: ۲۹، ۱۸۷، ندوه: ۳۵، ۳۵۱).

1163 -[۱۹۸۱] نستعلیق، ۲۲ محرم‌الحرام ۱۱۰۳ ه، کرم خورده، ۱۰۰ برگ، ۱۶ س، اندازه. ۲۴×۱۳/۵.

1164 -[۲۲۸۲] نستعلیق، ۱۲۳۴ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۰۸ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۵×۱۶.

1165 -[۳۲] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... ای مهر دهان روزه داران/جان داروی علت بهاران...، **انجام افتاده**، ۹۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۸/۵×۱۱/۵.

**[۷۳۶]**

● **تحفة النصایح**

از: **یوسف گدا**، معروف به **شاه راجو قتال دهلوی** (مرگش را ۷۷۴ ه/۳-۱۳۷۲ م و پس ار آن نوشته‌اند)، منظومهٔ رائیه، برای فرزندش **ابوالفتح** در ۴۵ «باب» که در ۷۹۵ هجری به انجام رسانده است.

**آغاز:** حمدی بگویم بیعدد مر حالق جن و بشر/کرده معلّق آسمان هم احتران شمس و قمر...

(ن.ک: مشترک ۷: ۴۲۵، ایوانف: ۴-۵۹۲، سالار ۴: ۲۲۶، ۶: ۲۷ و ۱۶۴، موزه: ۸۱۷، علمای هند: ۲۵۶، ملاّ فیروز: ۱۲۹).

1166 -[۶۹۳] نستعلیق، کرم خورده، ۷۱ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۰×۱۹.

**آغاز:** نیست غیر از شرح حمد او دگر مطلوب ما/مهربان از هوالله بر سر مکتوب ما...

1158 -[۱۴۹] نستعلیق، کرم خورده، ۱۲۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۵×۲۴.

● **بیسرنامه ← پندنامه**

**[۷۳۳]**

● **پندنامه:** ولدنامه

از: **خواجه فریدالدین عطّار نیشابوری** (۵۱۳-۶۲۷ ھ/۱۱۱۸-۱۲۳۰ م).

**آغاز:** حمد بیحد مر خدای پاک را/آنکه ایمان داد مشت خاک را...

(ن.ک: مشترک ۷: ۱۷۰، موزه: ۵۵۵، کرزن: ۱۶۳).

1159 -[۳۲] نستعلیق، ذیقعدهٔ ۱۲۴۹ ھ، کرم خورده، ۱۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۲۴/۵.

1160 -[۵۷۴] نستعلیق، خیرالله ساکن شاهجهان‌آباد، پنجشنبه ۱۱ محرم ۱۲۶۱ ھ، آغاز برابر نمونه، ۲۹ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۳/۵×۱۹/۵.

● **پندنامه ← کریما**

● **تحفة الابرار ← تحفة الاحرار**

**[۷۳۴]**

● **تحفة الاحرار:** تحفة الابرار

از: **نورالدین عبدالرحمٰن جامی** (۸۱۷-۸۹۷ ھ/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م)، یکی از مثنوی‌های «هفت اورنگ» اوست، در ۲۰ «مقاله» حاوی مطالب عرفانی و اخلاقی در بحر سریع همانند: «مخزن الاسرار» **نظامی گنجوی** و «مطلع الانوار» **امیر خسرو دهلوی** که در ۸۸۶ هجری به انجام رسانده است

**آغاز مقدمه:** حامداً لمن جعل جنان کل عارف مخزن الاسرار...،

**آغاز متن:** بسم الله الرحمن الرحیم/هست صلای سر خوان کریم...

(ن.ک: مشترک ۷: ۵۳۵، نسخه‌ها ۴: ۲۷۰۶، موزه: ۵۵۶، سالار ۴: ۲۶۶، ۲۷۴، ملاّ فیروز: ۱۸۷، ندوه: ۱۹۵).

1161 -[۳] نستعلیق، ۶۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۳/۵.

**آغاز:** ای درون پرور برون آرای /ای خرد بخش بیخرد بخشای...

(ن.ک: مشترک ۷: ۲۵، نسخه‌ها ۴: ۲۷۶۱، حبیب گنج ۱۰ ۶، ایوانف: ۸-۱۹۶، سالار ۴: ۲۷، ۳۴، ندوه: ۳۵۵).

1171 -[۶۱] نستعلیق، ظاهراً سدهٔ ۱۳ ه‍، ۳۶۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۵

1172 -[۷۱] نستعلیق، شنبه، شعبان ۱۲۸۴ ه‍، آغاز برابر نمونه، ۳۰۲ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷×۲۶/۵.

● **حلاج‌نامه ← منصورنامه**

**[۷۴۰]**

● **حملهٔ حیدری**

از. **میرزا محمد رفیع خان مشهدی شاهجهان‌آبادی** متخلص به **باذل** (۱۱۲۳ یا ۱۱۲۴ ه‍/ ۱۷۱۱ یا ۱۷۱۲ م)، حماسه‌ای دینی است، از روی «معارج النبوه فی مدارج الفتوه» **معین مسکین فراهی** (م: ۹۰۷ ه‍/۲-۱۵۰۱ م) سرگذشت پیامبر اسلام و جانشینان ایشان را تا پایان کار عثمان، به شیوهٔ افسانه‌ای؛ در پیرامون ۱۱۱۹ هجری در بیست و هشت هزار بیت سروده است.

**آغاز:** بنام خداوند بسیار بخش /خرد بخش و دین بخش و دینار بخش..

(ن.ک: مشترک ۸: ۱۰۰۵، آزاد ۱: ۳۱، موزه: ۵۶۶، سالار ۵. ۲۳۶).

1173 -[۱۰۸۰] نستعلیق، کرم خورده، ۱۱۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۱×۲۹.

**[۷۴۱]**

● **خسرو و شیرین**

از. **نظام‌الدین الیاس نظامی گنجوی** (درگذشته میان ۶۰۷-۶۱۵ ه‍/۱۲۱۱-۱۲۱۸ م) **بن یوسف بن زکی بن مؤید**، دومین مثنوی از «پنج گنج» اوست، در بحر هزج مسدس در ۶۵۰۰ بیت، به نام اتابک شمس‌الدین محمد جهان پهلوان ابلدگز (۵۶۸-۵۸۱ ه‍) ساخته و پس از آن نیز در آن دست می‌برده و نام طغرل بیگ پسر ارسلان سلجوقی و قزل ارسلان ابلدگز را نیز در آن آورده است.

**آغاز:** خداوندا در توفیق بگشای /نظامی را ره تحقیق بنمای...

(ن.ک: مشترک ۷: ۸۸، نسخه‌ها ۴: ۲۷۹۰، حبیب گنج ۱. ۱۷، سالار ۴. ۷۵. ۶. ۳۸،

1167 -[۲۵۱۳] شکسته، شیخ حسن، ۱۲۲۷ ﻫ، آغاز برابر نمونه، ۳۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۲۲/۵.

1168 -[۲۵۱۴] نستعلیق، ۲۵ محرم‌الحرام ۱۲۰۱ فصلی، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... زنده بدان حضرت خدا شنواست و بیناهم او/اشباء شده از خواست او هم نور و ظلمت خیر و شر...، ۴۱ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵.

**[۷۳۷]**

## ● تذکرة الاعجاز

از: **ناشناس**. مثنویست در ذکر معجزات حضرت پیامبر ﷺ، حضرت علی ؑ و امام حسین ؑ و جنگهای ایشان با کفار.

**آغاز:** خدایا جهاندار شاهی تراست/ثنای تو در نطق لاانتهاست...

1169 -[۱۶۹۲] نستعلیق، ۱۱۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵.

**[۷۳۸]**

## ● ترجیع بند

از. **شیخ عبدالحق چشتی** (از سدهٔ سیزدهم هجری)، ترجیع بندی است که در پیروی «ما مقیمان» و «مامریدان» سروده شده و پیش ار همه **سلمان ساوجی** ترجیع‌بندی با این سر آغاز سروده است.

**آغاز:** ما مریداں پیر می‌خواریم/رو به تقویٰ و زهد نمی‌آریم...

(ن ک: متترک ۸: ۱۱۹۷).

1170 -[۲۰۲۱] شکسته نستعلیق، چهاردهم دیقعده ۱۲۹۰ ﻫ، ۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۴.

## ● ترجیع بند ما مقیمان ← ما مقیمان

## ● جامع البحور ← مثنوی بحر مواج

**[۷۳۹]**

## ● حدیقة الحقیقه: فخری‌نامه: الهی‌نامه

از: **ابوالمجد مجدود** متخلص به **سنایی غزنوی** (پیرامون ۴۷۳-۵۳۵ ﻫ/۱۰۸۰-۱۱۴۱ م) **بن آدم**، مثنوی است عرفانی در ده «باب» به سال **۵۳۴ هجری** سروده است.

[۷۴۵]

### ● زادالمسافرین

از: **رکن‌الدین حسین معروف به امیر سادات و امیر حسینی هروی** (زنده تا سال ۷۲۹ هـ/ ۱۳۲۸ م) **بن عالم غوری**، مثنوی عرفانی در سیر و سلوک به سال ۷۲۹ هجری حدود ۱۲۵۰ بیت، در هشت «مقاله» و در دنبال هر مقاله، حکایتی آورده است.

**آغاز:** ای برتر از آن همه که گفتند/آنان که پدید یا نهفتند...

(ن. ک: مشترک ۷: ۳۸۸ نسخه‌ها ۴: ۲۸۴۹، سالار ۴: ۱۸۳، کرزن: ۱۷۱).

1178 -[۴۳] نستعلیق، ۴۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۱/۵.

1179 -[۹۹۶] نستعلیق، ۱۲۶۱ هـ، آغاز برابر نمونه، ۷۸ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۱×۱۶/۵

1180 -[۱۶۲] نستعلیق، سه‌شنبه ۱۸ ربیع‌الاول ۱۰۶۴ هـ، سال ۲۸ جلوس همایون، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... خود را بگزاف کرده ای گرم/آخر زحدا نیامدت شرم. .، ۳۰ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۰×۱۷/۵.

[۷۴۶]

### ● ساقی‌نامه

از. **مولانا نورالدین ظهوری ترشیزی، منخلص به ظهوری** (م: ۱۰۲۵ یا ۱۰۲۶ هـ/ ۷-۱۶۱۶ م)، متنوی است به نام برهان‌الدین نظام شاه در تعریف بهار، میخانه، اهل میخانه، می‌فروش .. از شاه عباس بکم نیز ستایش کرده است

**آغاز:** تناها همه ایزد پاک را/ثریا ده طارم ناک را

(ن ک. متترک ۷: ۷۹۴، ۳: ۲۷۵، ۱۰۱، موزه: ۵۷۹، مرآة العلوم ۱: ۱۰۰).

1181 -[۱۵۵] نستعلیق، ۲۴ صفر ۱۲۷۲ هـ، عناوین شنگرف، ۱۵۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵.

1182 -[۱۴۲۴] نستعلبق، سید محمد حسبن، شنبه ۲۱ رمضان المبارک ۱۲۵۷ هـ، آغاز برابر نمونه، ۱۵۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۳/۵۱۶.

1183 -[۲۶۰۶] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۴۴ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۵.

ابوانف، ضمیمه ۲: ۳۳، ندوه: ۳۵۸).

1174 -[۲۱۴۸] نستعلیق، عزت الله حسنی، یازدهم جمادی‌الاول ۱۱۰۹ هـ، اکبرآباد، کرم خورده، ۱۸۴ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴×۲۳.

**● خسرو و شیرین ← شیرین و خسرو**

**[۷۴۲]**

**● دوازده بند کاشی**

از: **محتشم کاشانی** (م: ۹۹۶ یا ۱۰۰۰ هـ/۱۵۸۸ یا ۱۵۹۲ م) در احوال شهادت حضرت امام حسین علیه‌السلام و رو بداد کربلا.

**آغاز:** باز این چه شور است که در خلق عالم است/باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است...

(ن.ک: مشترک ۷: ۶۹۶، گنج بخش ۳: ۱۴۷۹).

1175 -[۱۶۰۷] نستعلیق، کرم خورده، ۴۹ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۷×۲۶.

**[۷۴۳]**

**● رباعیات سرمد**

از: **سرمد دهلوی، شهید** (۱۰۷۱ هـ/۱۶۶۱ م) همان سعید سرمد کاشانی نازه مسلمان شده که به دستور اورنگ‌زیب به انهام زندقه شهید شده است. مجموعهٔ رباعیات اوست از ردیف «الف» تا «یا».

**آغاز.** از جرم فزون یافته‌ام فضل ترا/این شد سبب معصیت بیش مرا...

(ن.ک مشترک ۷: ۸۸۷، موزه: ۴۹۷).

1176 -[۲۱۱۵] نستعلیق، آقا میرزا احمد، ۱۳۰۹ هـ، ۷۹ برگ، ۱۲ س، اندازه. ۹×۱۴.

**[۷۴۴]**

**● رسالهٔ جواهر منظوم**

از: **ناشناس.** مثنوی عرفانیست در بیست «جوهر» جوهر ۱- حقیقت، جوهر ۵- عالم تجلی، جوهر ۱۰- صفات حق، جوهر ۲۰- وحدت حق.

**آغاز:** سزا که بود ثنا را غیر معبود/که او حامد است و گاه محمود...

1177 -[۵۲۱] نستعلیق، ۱۰۷۸ هـ، کرم خورده، محشّی، ۹ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۲×۲۲.

1190 -[**۳۷۹**] نستعلیق، ۱۲۲۷ هـ، **اقبال‌نامه**، ۸۱ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۵×۲۱/۵.

1191 -[**۳۳۱۶**] نستعلبق، کرم حورده، **آغاز افتاده**: ... بجز من که دارد گه کارزار /دل بهمن و زور اسفندیار ..، **انجام افتاده**، **اقبال‌نامه**، ۲۶۵ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۱۲×۱۹

1192 -[**۳۳۲۱**] نستعلیق، کرم حورده، **آغاز افتاده**: ... دانستنش عفل را ناگزیر /بزرگی و دانائیش دلپذیر...، عناوین شنگرف، ۱۳۳ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۷.

1193 -[**۲۲۳۶**] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۲۲۰ برگ، **سطر محتلف**، اندازه: ۱۵×۳۲.

1194 -[**۳۳۳۹**] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۹۲ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۶×۲۳/۵.

**[۷۴۹]**

● **سکندرنامه، شرح**: شرح شرفنامه

از **محمد سیف الله احمدآبادی** منن ار **نظام‌الدین الیاس نظامی گنجوی** (درگذشنه میان ۶۰۷-۶۱۵ هـ/۱۲۱۱-۱۲۱۸ م).

**آغاز** ای نام نو سرمایهٔ آسایش حان /وی باد نو پیرایهٔ آرام و روان. .

(ر ک متنرک ۷: ۱۵۰، موره. ۵۹۴)

1195 -[۲۱۱۱] نسعلیق، ۲۶ رحب ۱۲۵۳ هـ، ۹۵ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۵

**[۷۵۰]**

● **سکندرنامه، شرح**

از **ناشناس**. شرح اسکندرنامهٔ **نظامی گنجوی** (درگذشنه میان ۶۰۷-۶۱۵ هـ/ ۱۲۱۱-۱۲۱۸ م) است از نگاه عرفانی با استناد به آیه‌های قرآنی و اقوال بزرگان.

**آغاز**. .می‌دهی .که لوح فلوب انسان را نفوش عرفان می‌کنی چنانکه فلم راندن عبارت ار آراسته کردن...

1196 -[**۹۸**] نستعلیق، تهاکر پرشاد پندت پسر بهگوان داس، ۱۲۲۷ هـ/۱۸۳۰ م، لکهنو، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۸۶ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵

**[۷۵۱]**

● **سلسلة الذهب** (سه دفتر)

از **نورالدین عبدالرحمٰن جامی** (۸۱۷-۸۹۷ هـ/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م)، ششمین مثنوی ار

1184 -[۹۶] نستعلیق، نظام‌الدین، جمعه ۲۵ محرم ۱۲۱۸ ه، **آغاز افتاده**: ... مخانه فبض.../بجام طلا را تب صبح داد...، ۱۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۲×۱۹/۵.

**[۷۴۷]**

● **سبحة الابرار**

از **نورالدین عبدالرحمن جامی** (۸۱۷-۸۹۷ ه/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م)، یکی ار متنوی‌های «هفت اورنگ» اوست که در یک «مقدمه» و چهل «عقد» سروده است.

**آغاز**: المنة لله که بحون گر حصم /بک جند چو غنچه عافبت بتسگفتم. .

(ن ک. متترک ۷: ۵۵۰، نسخه‌ها ۴. ۲۸۹۲، سالار ۴. ۲۷۷، ۶. ۸۴، ملاّ فیرور ۱۸۷، ندوه: ۷-۳۹۵).

1185 -[۹۱۷] نستعلیق، کرم حورده، **انجام افتاده**، ۳۷ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۳/۵×۲۱.

● **سعدی‌نامه** ← **بوستان**

**[۷۴۸]**

● **سکندرنامه**

از **نظام‌الدین الیاس نظامی گنجوی** (درگذشته میان ۶۰۷-۶۱۵ ه/۱۲۱۱-۱۲۱۸ م) بن **یوسف بن زکی بن مؤید**، یحمس متنوی از «پنج گنج» اوست در بحر متقارب

**آغاز شرفنامه**: خدایا جهان پادشاهی تراست/زما خدمت آید خدایی تراست

**آغاز اقبال‌نامه**: خرد هر کجا گنجی آرد پدید/زنام خدا سازد آن را کلید

(ن ک متترک ۷: ۱۰۰، نسخه‌ها ۴. ۲۶۳۳، حسب گنج ۱: ۲۰، موره ۵۴۲، کرزن ۱۶۰، سالار ۴: ۷۹، ملاّ فیروز: ۵۶، ۱۵۱، ندوه: ۳۹۸)

1186 -[۱۷۱] نستعلیق، کرم حورده، **شرفنامه**، ۲۰۷ برگ، سطر محتلف، اندازه: ۱۵×۲۳

1187 -[۱۸۲۳] نستعلیق، ابشور دیال، ۲۴ ذی‌الحجه ۱۲۳۰ ه [۲۷ نوامبر ۱۸۱۵ م]، **شرفنامه**، ۱۱۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۳

1188 -[۹۹] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، **شرفنامه**، ۱۲۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۴.

1189 -[۲۷۹۷] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، **شرفنامه**، ۲۳۰ برگ، ۱۴ س، اندازه. ۱۶/۵×۲۲/۵.

1204 -[۲] نسعلىق، شوال ۱۲۶۰ ه، آغاز افتاده کنون ای سحر گوی ببدار مرد/ ، ۴۵۴ برگ، ۱۷ س، اندازه ۲۱×۲۸

● **شرح بوستان (عظیم‌آبادی) ← باغستان**

● **شرح دعای سریانی ← شرح قصیدهٔ سریانی**

● **شرح شرفنامه ← سکندرنامه، شرح**

● **شرح قصیدهٔ ربوبیه ← شرح قصیدهٔ سریانی**

**[۷۵۳]**

● **شرح قصیدهٔ سریانی:** شرح قصیدهٔ ربوبیه. شرح دعای سریانی

از **ضیاءالدین نخشبی دهلوی** (م ۷۵۱ ه)، در دیباچه می‌گوید که ابن عباس آن را از سریانی به عربی درآورده است نخست مثنوی در ۱۱ بیت، سپس دیباچهٔ او، آنگاه شرح قصیده نخست بیت را تجزیه و ترکیب دستوری می‌کند سپس تا سه بیت به فارسی درآورده و آنگاه زیر عنوان «حاصل معنی» آن را شرح عرفانی کرده است آمیخته به نظم.

**آغاز** حمد مر پادشاه مطلق را/ذوالجلال و جلیل بر حق را

(ر ک مشترک ۳ ۱۶۲۲، ۷ ۴۱۵، گنج بخش ۳ ۱۷۱۳، نسخه‌ها ۵ ۳۴۸۶).

1205 -[۱/۱۱۰] نستعلیق، شیخ محمد رفیع ولد شیخ محمد بهادر، ۲۲ برگ، ۱۳ س، اندازه ۱۴×۲۱

**[۷۵۴]**

● **شرح مخزن الاسرار**

از **عبدالعزیز** (زنده در ۱۰۳۵ ه/۱۶۳۵ م) **بن فخرالدین سهروردی (کبیر) جونپوری**، شرح مخزن الاسرار **نظامی گنجوی** است.

**آغاز** سپاس بی‌قیاس مر خالقی را که زمام اختیار خلق بقبضهٔ اقتدار و قدرت کاملهٔ اوست اما بعد عبدالعزیز فخرالدین کبیر جونپوری...

(ر ک. مشترک ۳: ۱۶۵۹، گنج بخش ۳. ۱۸۰۴).

1206 -[۵۷۰] نستعلیق، محمد عفاءالله، رمضان روز چهارشنبه ۱۲۱۹ ه، جونپور، کرم خورده، ۱۳۹ برگ، ۱۹ س، اندازه ۱۳×۱۹

هفت اورنگ اوست در سه «دفتر» با مطالب عرفانی و تربیتی، به شیوهٔ حکایت و تمثیل سروده و در ۸۷۶ هجری به انجام رسانده است.

**آغاز دفتر یکم:** لله الحمد قبل کل کلام /بصفات الجلال و الاکرام..

**آغاز دفتر دوّم** شنو ای گوش بر فسانهٔ عشق /از صریر قلم، ترانهٔ عشق...

**آغاز دفتر سوّم** حمد ایزد به کار بست ای دل /هر چه کار تو بار توست ای گل...

(ن.ک: منزوی ۷. ۵۲۸، نسخه‌ها ۴. ۲۹۱۵، سالار ۴: ۲۶۶، ۲۷۱ و ۶: ۱۶۶، مُوزه ۵۸۵، ملاّ فیروز: ۵۱-۱۵۰، ندوه. ۲۳۴ و ۴۰۰).

1197 -[۱۰۹۹] نستعلیق، محمد بن شاه محمد جویباری، ۱۰ محرم ۱۰۹۱ ه، کرم خورده، **دفتر اوّل**، برگ، ۱۷ س، اندازه ۱۲/۵۲۲/۵

1198 -[۱۱۶۶] نستعلیق، امان الله سید محمد علی بن سید امام بخش کمالپوری، ۱۲۶۵ ه، **دفتر اوّل**، ۱۵۱ برگ، ۲۳ س، اندازه. ۲۴×۱۷/۵

1199 -[۱/۸-۱۹۵۷] نستعلیق، ۱۱۸۹ ه، **دفتر اوّل**، ۱۳۳ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۲×۲۰

1200 -[۲۱۳۷] نســــتعلیق، ۱۱۶۸ تـــا ۱۱۷۳ ه، **دفـــتر دوّم**، ۱۹۲ بـــرگ، ۱۵ س، اندازه ۲۰×۱۳/۵

1201 -[۲/۸-۱۹۵۷] نستعلیق، ۱۱۸۹ ه، **دفتر سوّم**، ۲۷ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۲×۲۰

1202 -[۳/۸-۱۹۵۷] نستعلیق، ۱۵ شعبان‌المعظم ۱۱۸۹ ه، **دفتر سوّم**، ۹۹ برگ، ۱۵ س، اندازه ۲۰×۱۴

## ● سوانح سفر حجاز ← نان و حلوا

**[۷۵۲]**

## ● شاهنامهٔ فردوسی

از **حکیم ابوالقاسم حسن فردوسی طوسی** (م ۴۱۱ یا ۴۱۶ ه/۱۰۲۰ یا ۱۰۲۵ م) **بن اسحاق بن شرفشاه.**

**آغاز** بنام خداوند جان و خرد /کزین برتر اندیشه بر نگذرد..

(ن.ک: منزوی ۷: ۳، نسخه‌ها ۴: ۲۹۳۵، سالار ۴: ۱، ملاّ فیروز: ۱۵۲، ندوه: ۳-۴۰۱، ایوانف، ضمیمه ۲. ۸۵)

1203 -[۱] نستعلیق، ۶ محرم الحرام ۱۲۶۰ ه، ۵۵۷ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۲۱×۲۸

**[۷۵۸]**

● **عطایی‌نامه**

از: **عطایی اوده‌ای، شیخ شاه محمود قانونگو، مجموعهٔ غزلهای اوست**، در پیروی «محمودنامهٔ» **لاهوری**، با این تفاوت که حرف آغاز بیت‌های غزل‌ها را پایه قرار داده است، برای هر حرف دو غزل سروده است، از «الف» تا «یا» همه غزلها در قافیهٔ لام است.

**آغاز:** ای در عرق از عارض رنگین تو شد گل /خجلت زده کاکل متشکبن تو سنبل..

(ن.ک. مشترک ۸: ۱۱۷۸، نسخه‌ها ۴: ۳۰۰۶).

1210 -[۲۴۹۴] نستعلیق، ۱۲۸۶ هـ، کرم خورده، ۳۲۵ برگ، ۹ س، اندازه. ۱۶×۲۰.

● **عقاید جامی ← اعتقادنامه**

**[۷۵۹]**

● **غزلیات نظیری**: کلیات نظیری

از: **میرزا محمد حسین نظیری نیشابوری** (م: ۱۰۲۳ هـ/۱۶۱۴ م) (برای دیوانش به بحث دیوان رجوع شود).

**آغاز:** اذا ماشئت ان تحیی حیاة حلوة المحیا /بر سوایی برآور سر زمسنوری برون به تا..

(ن.ک: حبیب گنج ۱: ۱۴۳، سالار ۵: ۹۵، شیفته. ۸۲، بنارس. ۴۶، کرزن. ۱۹۳)

1211 -[۱۳۲۱] نستعلیق، کرم حورده، ۳۰ برگ، ۱۶ س، انداره: ۱۶/۵×۲۴/۵.

**[۷۶۰]**

● **فتوح الحرمین**

از: **ملا محیی‌الدین لاری** (م: ۹۳۳ هـ/۷-۱۵۲۶ م)، پس از برگشت از حج، در ۹۱۱ هـ در مناسک و آداب حج، به نام سلطان مظفر دوم فرزند محمود شاه یکم بایقرا، در قالب مثنوی سروده است.

**آغاز:** ای همه کس را بدرت التجا /کعبهٔ دل را زتو نور و صفا...

(ن.ک: مشترک ۷: ۶۳۲، نسخه‌ها ۴: ۳۰۱۶، کرزن: ۱۸۷، موزه: ۶۰۴)

1212 -[۳۹] نستعلیق، کرم خورده، ۴۱ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۳.

● **فخری‌نامه ← حدیقة الحقیقه**

## [۷۵۵]

● **شیرین و خسرو:** خسرو و شیرین

از: **ابوالحسن** متخلص به **خسرو دهلوی** (آگره ۶۵۱-۷۲۵ هـ/۱۲۵۳-۱۳۲۵ م) **بن امیر سیف‌الدین محمود**، دومین مثنوی از «پنج گنج» اوست که در ۹۶۸ هجری سروده در داستان شیرین و خسرو.

**آغاز.** ... درین اندبته روز چندبن بود/... افسانه خودرشید می‌بود...

(ن.ک: مشترک ۷: ۳۲۳، نسخه‌ها ۴: ۲۹۸۱، موزه: ۵۹۹، گنج بخش ۳: ۱۶۶۴).

1207 -[۳۴۱۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۵۹ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۴×۲۴.

## [۷۵۶]

● **صفات العاشقین**

از. **نورالدین جغتایی** مخلص به **هلالی** (م: ۹۳۶ هـ/۳۲-۱۵۳۰ م)، داستان یوسف و زلیخا را در ۲۰ «باب» و یک «خاتمه» سروده است.

**آغاز** خداوندا دری از غیب بگشای/جمال شاهد لاریب بنمای..

(ن.ک: مشترک ۷: ۶۶۶، نسخه‌ها ۴: ۲۹۸۹، موزه. ۶۰۰، ایوانف ۶۶۸ و ضمیمه ۲ ۸۷، مرآه العلوم ۳: ۷۱).

1208 -[۱۵۱] نستعلیق، غلام حسین خان متخلص به احسن مقابله، ۱۲۴۲ هـ، کرم خورده، ۶۵ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۱۴×۲۴/۵.

## [۷۵۷]

● **ضروری**

از: **امین**، منظومه‌ای است، در پیرامون ۵۵۰ بیت در سه «کتاب» در ۲۵ «باب». ۱-کتاب طهور، ۲-کتاب صلوة، ۳-کتاب صیام که هر یک آن دارای چند «باب» است.

**آغاز:** حمد حق را که می‌تواند گفت/دُر وصفش که می‌تواند سفت...

(ن.ک: مشترک ۸: ۱۴۸۱).

1209 -[۷۴] نستعلیق، امیرالله فتحپوری، ۲۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵.

1217 -[۲۴۷۳] نستعلیق، عادالله، ۱۰۸۵ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده.** ... کس نبرد راه به تحقیق او/ور برد الاکه به توفیق او ..، ۱۴۳ برگ، ۱۵ س، اندازه ۲۱×۱۲/۵

**[۷۶۳]**

● **قران السعدین، شرح:** نورالعیون

متن از **امیر خسرو دهلوی**، گزارش از **نور محمد** معروف به **نورالحق شاه دهلوی** متخلص به **مشرقی** (م: ۱۰۷۳ ه/۱۶۶۳ م)، به نام پدرش عبدالحق دهلوی به سال ۱۰۱۴ هجری نگاشته است.

**آغاز** هزار به حضرت پروردگار خالق اللیل و النهار که بارادهٔ...

(ن ک متسرک ۷ ۳۴۴، نسخه‌ها ۵. ۳۴۷۹، ۳۵۱۵، ندوه. ۴۱۳، ۴۱۴، سالار ۴ ۱۸۰، کرزن ۱۷۰)

1218 -[۲۶۲۴] شکسته نستعلیق، **آغاز افتاده**، ۱۲۱ برگ، ۱۶ س، اندازه ۱۲×۲۲/۵

**[۷۶۴]**

● **قصاید عرفی**

از **جمال‌الدین محمد عرفی شیرازی** (۹۶۳-۹۹۹ ه/۱۵۵۶-۱۵۹۱ م)، این قصاید به سال ۱۰۲۶ هجری در ۱۴ هزار بیت به دستور خانخانان محمد قاسم فرزند محمد علی اصفهانی، پس از مرگ سراینده گرد آمده است.

**آغاز** ای متاع درد در بازار جان انداخته /گوهر هر سود در جیب زیان انداخته...

(ن ک: مشترک ۷: ۷۰۷، نسخه‌ها ۳: ۲۴۳۷، سالار ۵. ۶۶، سارس: ۵۱، ندوه: ۳۸۰).

1219 -[۱۶۸۹] نستعلیق، کرم خورده، ۷۹ برگ، ۱۷ س، اندازه ۱۴×۲۲.

**[۷۶۵]**

● **قصاید عرفی، شرح**

از **ناشناس.** شرح قصاید **عرفی شیرازی، جمال‌الدین محمد** (۹۶۳-۹۹۹ ه/ ۱۵۵۶-۱۵۹۱ م) است.

**آغاز:** ای متاع درد در بازار جان انداخته /گوهر سود در جیب زیان انداخته...، متاع در دو بازار جان و گوهر سود و جیب زبان اضافت بیانیه است و منادی محذوف است...

**[۷۶۱]**

## ● فرهاد و شیرین

از: **کمال‌الدین یزدی**، متخلص به **وحشی** (م: ۹۹۹ یا ۱۰۰۰ ه‍/۱۵۹۰ یا ۱۵۹۲ م) متنویست بزمی و یکی از بهترین متنویهای عاشقانه است که در هتصصد و با هرار بت آن را سروده است، سپس وصال شیرازی در ۱۲۶۵ هجری نزدیک به ۸۰۰ بیت بر آن افروده است

**آغاز** . زبانش کرد یاسخ را فرامشت /بهاد ار عاجزی بر دیده انگشت

(ن ک مسترک ۷. ۷۱۸، نسخه‌ها ۴ ۳۰۲۳، موره ۶۰۶، مرآةالعلوم ۱ ۸۵، ۱۰۷، ۳ ۴۷)

1213 -**[۳۵۸۹]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۵ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۳/۵×۲۲.

**[۷۶۲]**

## ● قران السعدین

از. **ابوالحسن** منخلص به **خسرو دهلوی** (آگره ۶۵۱-۷۲۵ ه‍/۱۲۵۳-۱۳۲۵ م) **بن امیر سیف‌الدین محمود** مثنوی است عرفانی، تاریخی به پیروی «محرن الاسرار» **نظامی گنجوی** دربارهٔ رویداد دیدار معزالدین کیقباد پادشاه دهلی (۶۸۶-۶۹۱ ه‍/۱۲۸۷-۱۲۹۲ م) که در همان سال دیدار ۶۸۸ ه‍/۱۲۸۹ م در طرف سه ماه سروده است مثنوی‌ست که با یک قصیده آغاز می‌شود، و غزل‌هایی نیز در آنها هست، با سربندهای به نظم

**آغاز**: شکر گویم که بتوفیق خداوند جهان /بر سر نامه زتوحید نوشتم عنوان ..

(ن.ک: مشترک ۷: ۳۳۸، آزاد. ۷۶، حبیب گنج ۱. ۶۱، مرآة العلوم ۱: ۶۵، ۳: ۴۰، ابوانف، ضمیمه ۲: ۳۴، سالار ۴: ۱۷۸، ۶. ۴۸، ملاّ فیروز: ۱۵۷، شیفته. ۷۹، ندوه. ۴۲۴).

1214 -**[۹۷]** نستعلیق، ۱۲۱ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵.

1215 -**[۲۱۲]** نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۲۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۲۳/۵.

1216 -**[۲۵۹۸]** نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۱۱۸ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۴/۵×۲۷.

**آغاز:** از نیل اشک ناز زمین بحر آشکار/انجم بر آسمان بودر آه من شرار...

1224 -**[۲۰۳۶]** نستعلیق، سید محمد علی، ۳ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۱۷×۲۹.

**[۷۷۰]**

● **قصیدهٔ نعتیه**

از: **منشی عابد علی سندیلوی**، متخلص به **تمنا**.

**آغاز:** نیست بی‌شور و محبت حزوی از اجرای من/ناله می‌حیزد برنگ نی رسر نا یای من...

1225 -**[۱۹۸۳]** نسنعلیق، ۱۲ برگ، ۲۲ س، اندازه. ۲۰×۳۱/۵.

● **کتخدایی فرخ سیر ← مثنوی طوبی**

**[۷۷۱]**

● **کریما:** نصبحت الملوک· پندنامه

از: **شیخ مصلح‌الدین سعدی شیرازی** (م: ۶۹۱ ه‍/۱۲۹۲ م) در مدح خوبی‌ها و فصایل اسانی و ذم زشتی‌های آن می‌باشد.

**آغاز:** کریما ببخشای بر حال ما/که هستیم اسیر کمند هوا...

(ن.ک: مشترک ۷: ۲۹۶، نسخه‌ها ۴: ۳۲۷۵، موره: ۶۱۷، حبیب گنج ۱: ۴۹).

1226 -**[۳۲۶۲]** نستعلیق، ۱۹۸ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۴/۵×۲۴.

1227 -**[۳۵۰۰]** نسنعلبق، کرم حورده، آغاز برابر نمونه، ۱۲ برگ، ۹ س، اندازه: ۲۲/۵×۲۷.

**[۷۷۲]**

● **کریما، شرح**

از: **مولوی محمد ارشد**، شرح کریمای **سعدی شیرازی** است با دید عرفانی.

**آغاز:** افتخارنامه بحمد کریمی است که اسیران نوا خانهٔ عصیان را بحبل المنیر عرفان ..

1228 -**[۲۲۲۷]** نستعلیق، ۱۸۶۰ م، ۲۵ برگ، ۷ س، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵.

**[۷۷۳]**

● **کفایة الاسلام**

از: **ناشناس**. منظومه‌ایست در مبانی دینی و مسایل فقهی با سربندهای «باب».

1220 -[۶۵۶] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۱۰۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۳×۲۲.

**[۷۶۶]**

### ● قصیدهٔ برده، ترجمه

از. **ناشناس**، متن عربی از **ابوعبدالله محمد** (م: ۶۹۴ ه‍/۱۳۹۵ م) **بن سعید شرف‌الدین بوصیری**. ترجمهٔ شعرگونه از متن بوصبری است.

**آغاز**: حمد آمرزگار حی قدیم/معم و مفلح و کریم و رحیم...

1221 -[۲۱۰۸] نستعلیق، امان الله، صفر ۱۰۸۴ ه‍، کرم خورده، ۱۳ برگ، سطر مخنلف، اندازه: ۱۴×۲۱.

**[۷۶۷]**

### ● قصیدهٔ برده، شرح

از: **محمد علی**، رئیس قصبهٔ فنحیور، متن عربی از **ابوعبدالله محمد بوصیری**.

**آغاز**: الحمدلله... اما بعد ار عرصهٔ درار تمنای حاطر و مخطور دهر قاصر آن بود که شرحی مختصر و وافی ..

1222 -[۳۱۳۶] نستعلیق، غلام حصرت، ۱۲۷۹ ه‍، ۸۳ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۳/۵×۲۱

**[۷۶۸]**

### ● قصیدهٔ عظمی

از **مولانا امین‌الله، امین‌الدین** مخلص به **امین** (م: ۱۲۳۳ ه‍/۱۸۱۸ م) **بن سلیم‌الله بن علیم‌الله، نهسوی عظیم‌آبادی**، زندگینامه و ستایش‌نامهٔ پیامبر ﷺ است از زایش تا درگذشت. در قافیهٔ «یا».

**آغاز**: مخدّرات سرا پرده پای قرآنی/چه دلبرند که دل می‌برند پنهانی ..

(ن.ک: متنترک ۸: ۱۲۲۶، نسخه‌ها ۴: ۳۰۴۰، حبیب گنج ۱: ۲۳۹، ندوه: ۴۳۳).

1223 -[۳۶۱۱] نستعلیق، کرم حورده، ۲۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۷.

**[۷۶۹]**

### ● قصیدهٔ ناشناخته

از: **ناشناس**. قصیده‌ایست در مدح امین‌الدین احمد.

**[۷۷۷]**

● **گلشن ابرار**

از: **شمس‌الدین محمد** متخلص به **کاتبی ترشیزی نیشابوری** (م: ۸۳۹ ه‍/۱۴۳۶ م) **بن عبدالله** مثنوی است عرفانی، در برابر «مخزن الاسرار» **نظامی گنجوی**.

**آغاز:** بسم الله الرحمٰن الرحیم/نام کلام است و کلام قدیم...

(ر. ک: متشترک ۷: ۵۰۰، مرآة العلوم ۱: ۸۵).

1233 -[۵۲] نستعلیق، ۱۳۲۷ ه‍، **انجام افتاده**، ۳۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۳۲.

**[۷۷۸]**

● **گلشن راز**

از: **سعدالدین محمود شبستری** (۶۸۷-۷۲۰ ه‍/۱۲۸۸-۱۳۲۰ م) **بن عبدالکریم**، به سال ۷۱۷ هجری امیر حسین فرزند عالم هروی، ۱۷ پرسش عرفانی در هفده بیت نزد شبستری به تبریز فرستاده و او به دستور پیر خود **بهاءالدین یعقوب تبریزی**، چند بیتی در پاسخ او سروده است. سپس بر آنها افزوده تا به نهصد رسانده و بدین نام خوانده است.

**آغاز:** بنام آنکه جان را فکرت آموخت/چراغ دل زنور جان بر افروخت...

(ر. ک: مشترک ۷: ۳۷۶، سالار ۴: ۱۵۸ و ۸: ۲۴۸، ۲۵۱، کرزن: ۳۲۲، شیفته: ۷۷، پارس ۶۱، حبیب گنج ۱: ۵۱، ملاّ فیروز: ۱۶۳).

1234 -[۲۴۸۷] نستعلیق، ۱۷ شوال المکرم ۱۰۶۲ ه‍، در عهد قطب شاه، ۱۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۴/۵.

**[۷۷۹]**

● **گلشن راز، شرح:** مفاتیح الاعجاز

از: **شمس‌الدین محمد** (م: ۹۱۲ ه‍) **بن یحیی اسیری لاهیجی**، متن از **شیخ محمود شبستری** که معروفترین شرح گلشن راز است.

**آغاز:** باسمک الاعظم الشامل فیضه المقدس لکل موجود المنور...

(ر. ک: مشترک ۳: ۱۶۲۹، حبیب گنج ۱: ۵۲، شیفته: ۷۷، سالار ۴: ۱۶۰، موزه: ۶۲۰).

1235 -[۶۷] شکسته، شیخ عبدالامام ولد محمد حسین حافظ، کرم خورده، ۳۴۵ برگ، ۲۱ س، اندازه ۱۷×۲۶/۵.

**آغاز:** بعد از آن علم بایدت چندان /که نگهداری ار خلل ایمان...

1229 -[۳۲۱۵] نستعلیق، ۱۲۵۹ ه‍، ۱۳ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵.

● **کلیات نظیری ← غزلیات نظیری**

**[۷۷۴]**

● **گزیدهٔ اشعار**

از: **ناشناس**.

**آغاز:** ... داشت لقمان بکی کربجهٔ ننگ /چون گلوگاه نای و سینهٔ جنگ ..

1230 -[۸-۱۸۵۷] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۱۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۳.

**[۷۷۵]**

● **گزیدهٔ اشعار حافظ**

ار **ناشناس** گزیدهٔ اشعار **حافظ شیرازی** (م. ۷۹۲ ه‍/۹۰-۱۳۸۹ م) است ار ردیف «ت» الی «ی».

**آغاز:** . خوشی زعیش و صحبت و باغ و بهار چیست /ساقی کجاست کو سبب انتظار چیست..

(ر.ک: نسخه‌ها ۳: ۲۲۷۶، گنج بحثی ۳: ۱۴۲۶، ذریعه ۹: ۲۲۲)

1231 -[۳۶۰۷] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۵۴ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۳×۱۹.

**[۷۷۶]**

● **گزیدهٔ اشعار شعرای قدیم فارسی**

ار. **ناشناس** گزیدهٔ بیت‌های **عطار**، **حافظ**، **سعدی**، **مولانا جامی**، **صایب**، **خالص**، **قلندر**، **غنی**، **اسیر**، **ظهوری**، **نادم**، **کلیم**، **بیخبر** و **سرخوش** که این اشعار از لحاظ موضوعی باهم رابطه‌ای نزدیکی دارند.

**آغاز:** آنکه گشت او چندی ار بهر تو بدنام جان /بندهٔ تست بهر نام که خوانند او را...

1232 -[۸-۱۶۷] نستعلیق، ۴۰ برگ، ۱۴ س، اندازه. ۱۵/۵×۲۳/۵.

**[۷۸۳]**

● **مثنوی**

از: **محمد فاخر زایر عباسی اله‌آبادی** (۱۱۲۰-۱۱۶۴ ه/۱۷۰۸-۱۷۵۱ م)، متنویست که در آن قصه یکی از طالبان علوم را بیان می‌کند که در شهر بخارا بر دختری عاشق شده بود.

**آغاز:** نوجوانی از طالبان علوم/در بخارا به عشق شد موسوم...

1239 -[۱۶۱۳] نستعلیق، ۸ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۱۲×۲۲/۵.

**[۷۸۴]**

● **مثنوی، حل:** شرح مثنوی معنوی

از: **شاه محمد افضل اله‌آبادی** (م: ۱۱۲۴ ه/۱۷۱۲ م) شرح مثنوی معنوی **مولوی** که در ۱۱۰۴ ه (= صحبهٔ افصل)/۳-۱۶۹۲ م است.

**آغاز:** قوله ای صباء الحو حسام‌الدین بیار/این سیوم دفتر که سنت شد سه بار. .، امر فرمودند باوردن [کذا] سبوم دفتر و حال آن که...

(ن.ک: مشترک ۳: ۱۶۴۴).

1240 -[۱/۴۱۴] نستعلیق، ۱۵ ربیع‌الاول ۱۲۶۴ ه، کرم خورده، ۱۳۵ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۵×۳۱.

**[۷۸۵]**

● **مثنوی اخلاقی**

از: **ناشناس**. متنویست در ۴۰ «باب» در مسایل دینی و اخلاقی. باب ۶- در بیان نماز گزاردن، ۱۰- در بیان تلاوت قرآن و دعا، ۱۵- در بیان آداب خوردن، ۳۰- در حلم و غضب، ۴۰- اسباب فقیری و نوای مدبری.

**آغاز:** گر تو بداری ساعتی صد ربج بینی صد ضرر/دایم نو باشی با وضو جامه نداری..

1241 -[N.C.۳۴] شکسته نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۴۴ برگ، ۶ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۵.

**[۷۸۶]**

● **مثنوی بحر مواج:** جامع البحور

از: **شیخ احسان الله کرمانی**، مثنوی است در بحرهای گوناگون، در پیرامون (۳۶۰۰) بیت

**[۷۸۰]**

● **لب لباب مثنوی:** مثنوی معنوی

از: **کمال‌الدین حسین** (م: ۹۱۰ ه‍/۵-۱۵۰۴ م) **بن علی کاشفی بیهقی،** وی نخست «مثنوی معنوی» را گزین کرده و «لباب المعنوی» نامیده است. پس از آن انتخابی در سه «عین» و هر عین در چند «نهر» و هر نهر در چند «رشحه» به سال ۸۷۵ ه‍/۷۱-۱۴۷۰ م به خواهش مسبب نامی کرده و لب لباب معنوی خوانده است.

**آغاز:** بعد از تقدیم وظایف ثنای حضرت واجب الوجود...

(ن. ک: مشترک ۷: ۲۴۱، سالار ۴: ۱۱۶، حبیب گنج ۱: ۴۳، نسخه‌ها ۴: ۳۰۹۴).

1236 -[۵۴۴] نستعلیق، دوّم رحب المرجب ۱۰۷۶ ه‍، کرم خورده، ۲۰۷ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۴×۲۲

**[۷۸۱]**

● **لیلی و مجنون**

از: **نظام‌الدین الیاس نظامی گنجوی** (درگذشته میان ۶۰۷-۶۱۵ ه‍/۱۲۱۱-۱۲۱۸ م) **بن یوسف بن زکی بن مؤید،** سومین مثنوی از «پنج گنج» اوست، به نام شروانشاه ابوالمظفر اخستان بن منوچهر به سال ۵۸۴ ه‍/۱۱۸۸ م نگاشته است.

**آغاز:** ای نام تو بهترین سر آغاز/بی‌نام تو نامه کی کنم باز...

(ن. ک: مشترک ۷: ۸۲، سالار ۴: ۷۶، حبیب گنج ۱: ۱۸، ندوه: ۴۳۸).

1237 -[۲۲۱۶] نستعلیق، هریال سنگهه، سه‌شنبه ۲۴ شعبان ۱۲۴۶ ه‍، بنارس، کرم خورده، ۵۶ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۱×۳۰.

**[۷۸۲]**

● **ما مقیمان:** ترجیع بند ما مقیمان

از **علاءالدین اودی** (م: ۹۹۸ ه‍/۱۵۸۹ م). ترجیع بندی است در برابر ترجیع بند **عراقی** (**که جهان صورتست و معنی دوست/و ربه معنی نظر کنی همه اوست**) در ۲۱ «بند».

**آغاز:** ما مقیمان کوی دلداریم/رخ بدنیا و دین نمی‌آریم...

(ن. ک: مشترک ۷: ۷۰۲، موزه: ۶۲۴).

1238 -[N.C.۱۴۲] شکسته نستعلیق، ۲ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۱۲×۱۹.

**آغاز:** بهاری کرد گل عالم چمن شد/شگفتی عام در این انجمن شد...

(ن. ک: مشترک ۸: ۱۰۲۸، آزاد ۱: ۱۱۱، حبیب گنج ۱: ۲۰۳، سالار ۵: ۲۵۸، موزه: ۶۲۸).

1245 -[۱۹۱۷] نستعلیق، شعبان ۱۲۳۵ هـ، کرم خورده، ۴۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۳/۵.

1246 -[۳۸۸] نستعلیق، شیو ناراین ساکن کانپور و گوری شنکر، محرم الحرام ۱۲۵۴ هـ، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... **طراز نو بهار پادشاهی /وجودش مظهر فضل الهی...**، ۴۹ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۶/۵×۲۶.

**[۷۹۰]**

● **مثنوی معنوی** (دفاتر اوّل، اوّل و دوم، اوّل تا سوم، چهارم، **چهارم و ششم**)

از. **مولانا جلال‌الدین بلخی رومی (۶۰۴-۶۷۲ هـ/۸-۱۲۰۷-۱۳-۱۲۷۳ م) در هفت** دفتر: بکم پیرامون سال ۶۵۷ هجری بدان آغاز و در ۶۶۰ هجری به انجام رسیده است

**آغاز دفتر یکم:** بشنو از نی چو حکایت می‌کند/از جدائی‌ها شکایت می‌کند...

**آغاز دفتر دوّم:** مدتی این مثنوی تأخیر شد/مهلتی بایست تا خون شیر شد. .

**آغاز دفتر سوّم.** ای ضیاءالحق حسام‌الدین بیار/این سوم دفتر که سنت شد سه بار...

**آغاز دفتر چهارم:** ای ضیاءالحق حسام‌الدین تویی/که گذشت از مه بنورت مثنوی...

**آغاز دفتر پنجم:** شه حسام‌الدین که نور انجم است/طالب آغاز سفر پنجم است...

**آغاز دفتر ششم:** ای حیات دل حسام‌الدین بسی/میل می‌جوشد به قسم سادسی...

**آغاز دفتر هفتم:** ای ضیاءالحق حسام‌الدین سعید/دولتت پاینده فقرت بر مزید...

(ن. ک: مشترک ۷: ۲۱۱ و ۴۵۸، حبیب گنج ۱: ۳۷ و ۴۳، کرزن: ۱۶۵، سالار ۴: ۹۹، ملاً فیروز: ۱۶۷، ۱۶۹، شیفته. ۷۵، ندوه. ۴۴۳).

1247 -[۷۲۶] شکسته، ۱۲۴۷ هـ، کرم خورده، **انجام افتاده، دفتر اوّل،** ۲۲۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵.

1248 -[۱۴۶۷] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده، دفتر اوّل،** ۳۲۵ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۲×۱۷/۵.

که در ۱۲۲۵ هجری سروده شده است. سرگذشت پیامبران است، از آدم تا پیامبر اسلام ﷺ هر یک از آنان در یک بحر ویژه با سربندهایی به نظم.

**آغاز:** شکر حق که این نامی نامه /ریب تو بگرفت از خامه...

(ن. ک: مشترک ۸: ۱۲۱۱).

1242 -[۲۲۸۹] نستعلیق، ۱۷۴ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۰×۳۰.

**[۷۸۷]**

## ● مثنوی بوعلی قلندر

از. **شاه شرف‌الدین بوعلی قلندر** (۶۵۲-۷۲۴ ه‍/۱۲۵۴-۱۳۲۴ م) **بن سالار فخرالدین**، متنوی عرفانی است در قالب حکایات.

**آغاز:** بشنوید از نطق حیوانی کلام /چون سخن فهمی‌ست حاصل و السلام.

(ن. ک: مشترک ۷: ۳۸۷، سالار ۴: ۱۶۳، کرزن: ۳۲۶).

1243 -[۲۶۰۰] نستعلیق، قاضی محمد سعادت علی خان فاروقی، ۱۲ رجب ۱۲۰۰ ه‍، کرم خورده، ۱۴۴ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۶×۲۲

**[۷۸۸]**

## ● مثنوی چندر بدن

از **سید ارشاد علی**، ماجرای عشق مهیار و چندر بدن است به نظم که به سال ۱۱۸۰ هجری آن را سروده است.

**آغاز:** ای درکنهٔ تو عقل و ادراک /آوارهٔ دشت ما عرفناک.

1244 -[۲۰۳۳] نستعلیق، سید محمد علی ولد سید سبحان علی بن سید حسن، ۲۲ ذیقعدهٔ ۱۲۶۶ ه‍/سپتامبر ۱۸۵۰ م، اندرکوت، ۱۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۷×۲۹

**[۷۸۹]**

## ● مثنوی طوبی: کتخدایی فرخ سیر

از: **میر عبدالجلیل** (م: ۱۰۷۱-۱۱۳۸ ه‍/۱۶۶۱-۱۷۲۵ م) **بن احمد واسطی بلگرامی**، مثنوی است بزمی در بیان احوال فرخ سیر و زناشویی وی با دختر راجه اجیت سنگه راتهور که در آن آداب و رسوم و فرهنگ عامهٔ روزگار فرخ سیر (۱۱۲۵-۱۱۳۱ ه‍) و روزگار دیگر پادشاهان تیموری هند آمده است

**[۷۹۱]**

● **مثنوی معنوی، برگزیده**

ار. **ناشناس**، از اشعار مثوی معوی **رومی** (۶۰۴-۶۷۲ ه/۸-۱۲۰۷-۱۳-۱۲۷۳ م) در «۴۵» باب ترتیب داده است. از جمله. ایمان، طهارت، نماز، فنا، بقا وغیره

**آغاز**. ... تا هوا تازه است ایمان تازه نیست /کین هوا جز قفل آن دروازه نیست...

1261 -**[۳۵۴]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۷۱ برگ، ۱۱ س، اندازه. ۱۸×۱۱/۵

**[۷۹۲]**

● **مثنوی معنوی، شرح** (دفتر چهارم)

از: **شاه میر محمد نورالله احراری دهلوی** (م. ۱۰۷۳ ه/۱۶۶۳ م) شرح متنوی معنوی **مولانا جلال‌الدین بلخی رومی** (۶۰۴-۶۷۲ ه) است که از دفتر چهارم آغاز می‌شود.

**آغاز**: گر زبان کردم عسس را در گریز، یعنی اگر از وی نمی‌گریختم مرا می‌گرفت و از من حرمانه بدست می‌آورد..

(ن. ک: مشترک ۳: ۱۶۴۰، موزه: ۶۳۸).

1262 -[N.C.۹۹] نستعلیق، عناوین شنگرف، **دفتر چهارم**، ۱۱۸ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۴×۱۳/۵.

**[۷۹۳]**

● **مثنوی معنوی، شرح** (دفتر چهارم و پنجم)

از: **عبدالعلی بحرالعلوم لکهنوی** (۱۱۴۴-۱۲۳۵ ه/۱۷۳۱-۱۸۲۰ م)، شرح مثنوی معنوی **مولانا محمد جلال‌الدین بلخی رومی** است.

**آغاز**: قوله مثنوی پویان کشنده ناپدید. آه ظاهر آنست که مراد از کشنده ذات حق...

(ن. ک: مشترک ۷: ۲۴۹).

1263 -**[۴۱۴/۲]** نستعلیق، ایشوری پرشاد، ۶ ربیع‌الثانی ۱۲۶۴ ه، **دفتر چهارم**، ۱۱۰ برگ، ۱۸ س، اندازه. ۲۵×۳۱.

1264 -**[۴۱۵/۱]** نستعلیق، **آغاز: قوله**: طالب آغاز سفر پنجم است. سفر یابکسرسین و...، **دفتر پنجم**، ۱۰۷ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۲۵×۳۰.

1249 -[۱۶۸۷] نستعلق، کرم خورده، **انجام افتاده، دفتر اوّل**، ۵۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۵×۱۷.

1250 -[۱۸۴۰] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده، دفتر اوّل**، ۳۵۰ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۹×۲۱.

1251 -[۳۱۵] شکسته، **آغاز افتاده**: ... آن ولی حق جو پیدا شد زدور /از سر و پایش همی می‌ریخت نور...، **دفتر اوّل**، ۱۳۷ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۱×۱۲.

1252 -[۴۳۸] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: .. آتش عشق است کاندر نی فتاد/ جوشش عشقست کاندر می‌فتاد...، **دفتر اوّل**، ۱۸۷ برگ، ۲۱ س، اندازه. ۲۲/۵×۱۲.

1253 -[۲۶۵۳] نستعلیق، پنجشنبه نهم رجب ۱۲۳۴ ه، کرم خورده، **دفتر اوّل و دوّم**، ۲۶۲ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۲۴×۱۴.

1254 -[۲۱۰۹] نستعلیق، ۱۲۴۹ ه، **دفتر اوّل تا سوّم**، ۴۳۲ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۲/۵×۱۴/۵.

1255 -[۱۱۷۴/۱] نستعلیق، کرم خورده، **دفتر سوّم**، ۶۳ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۳۱×۲۲/۵.

1256 -[۱۳۹۴] نستعلیق، نور محمد بن محمد عابد عثمان جنیدی، ۱۱۰۶ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... دفتر سوم مثنوی ادبی و نسب حمیده و اختیار نمود و سلم و مقرر داشت...، **دفتر سوّم**، ۲۱۳ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۳۱/۵×۲۱/۵.

1257 -[۱۱۷۴/۲] نستعلیق، **دفتر چهارم**، ۵۱ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۳۱×۲۲/۵.

1258 -[۴۳۷] شکسته، کرم خورده، **آغاز**: انطفی الرابع الی احسن الرابع و اجل المنافع تسر قلوب العارفین... ای ضیاءالحق حسام‌الدین توبی /...، **انجام افتاده، دفتر چهارم و ششم**، ۲۳۶ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۲/۵.

1259 -[۲۷۵۳] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز**: ... ماضی و مستقبلت پرده خدا/...، **انجام افتاده، دفتر؟**، ۲۶۵ برگ، ۲۷ س، اندازه: ۲۸×۱۵/۵.

1260 -[۳۵۹۶] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... گرویست این از چه فردست و حفیست /ورنه سیمای سلیمانیش چیست...، **انجام افتاده، دفتر؟**، ۱۰ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۰×۱۰.

[۷۹۷]

● **مجموعه**

از: **ناشناس**. مجموعهٔ مختصری از مثنویات و قصاید است.

**آغاز**: بعد حمد خدای عز و جل /وز پس آن نعت احمد مرسل...

1268 -[۲۰۳۴] نستعلیق، سید محمد علی ولد سید سبحان علی، ۱۲۶۷ ه، کرم خورده، ۴ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷×۲۹.

[۷۹۸]

● **مجموعهٔ اشعار در منقبت ائمهٔ اطهار**

از: **ناشناس**.

**آغاز**: نمی‌گشود در خانه مادر حسنین /...

1269 -[۳۴۸] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۱۰۹ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۹×۲۰.

[۷۹۹]

● **مجموعهٔ شعر**

از: **ناشناس**. بعضی از قصاید، گزیدهٔ اشعار **میرزا جلال اسیر**، گزیدهٔ ساقی‌نامهٔ **میرزا ادهم**، گزیدهٔ ساقی‌نامهٔ **خواجوی کرمانی** و گزیدهٔ ساقی‌نامهٔ **والا** از **اسلام خان بهادر والا**.

**آغاز**. از زمین نالهٔ عشاق بگردون برسید /وز تری نعرهٔ مستان به ثریا برخاست...

1270 -[۲۰۲۶] نستعلیق، کرم خورده، ۴۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۹/۵×۳۰.

[۸۰۰]

● **مجموعهٔ کلام**

از: **شنکر داس**، گزیدهٔ اشعاری است از **حافظ**، **سعدی**، **صایب**، **فاریابی**، **قاآنی**، **شمس تبریزی**، **مولانا**، **خاقانی** وغیره با ترجمه‌های انگلیسی آن.

**آغاز**. الا که مژده می‌برد بیار غمگسار من /که باغ جون نگار شد چه خسپی‌ای نگار من...

1271 -[۲۰۹۲] نستعلیق، ۵۸۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۰×۱۶.

[۸۰۱]

● **مجموعهٔ گزیدهٔ اشعار**

از: **ناشناس**. مجموعهٔ گزیدهٔ اشعار و قصاید از شاعران مختلف است.

[۷۹۴]

● **مثنوی معنوی، شرح** (دفتر ششم)

از: **ناشناس**، شرح دفتر ششم مثوی معنوی **مولانا جلال‌الدین بلخی رومی** است.

**آغاز:** قوله: که بطوف حوله من لم یطف. در قاموس مذکور است...

1265 -[۴۱۵/۲] ستعلیق، کرم خورده، **دفتر ششم**، ۹۳ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۲۵×۳۵.

[۷۹۵]

● **مثنوی معنوی، شرح** (دفتر ؟)

از: **عبداللطیف عباسی گجراتی** (م: ۱۰۴۸ ه‍/۱۶۳۸ م)، شرح متنوی معنوی **رومی** است.

**آغاز:** ... مثنوی... فهمیده و اختیار نموده مسلم و مقرر داشت و آنچه است از روی تحریف کاتبان یافته ترک نموده...

(ن. ک: مشترک ۷: ۱۶۳۹، موزه. ۶۳۹).

1266 -[۱۳۹۴] نستعلیق، نور محمد بن محمد علی العثمانی، ۱۱۰۶ ه‍، کرم خورده، **آغاز افتاده**، عناوین شنگرف، **دفتر ؟**، ۱۸۸ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۰×۳۰.

● **مثنوی معنوی، شرح ← مثنوی، حل**

[۷۹۶]

● **مثنوی معنوی آثار پر انوار**

از: **ناشناس**. مثنویست عرفانی که بر وزن مثنوی معنوی **مولانا** سروده و سراینده می‌گوید: "قبلاً کتابی بر وزن الهی‌نامهٔ سنایی نوشته و بعد دوستان از من خواستند تا منظومه‌ای بر وزن مثنوی معنوی نیز بسرایم که من آن را سرودم و اسم آن را مثنوی معنوی آثار پرانوار گذاشتم..."

**آغاز مقدمه:** سبب تألیف این کتاب مثنوی معنوی آثار پر انوار آن بود که بزرگی از بزرگان اهل دل...،

**آغاز متن:** بشنوید از نالهٔ بانگ و رباب/نکته‌های عشق در هر گونه باب...

1267 -[۱۸۱۵] نستعلیق، ۲۵۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۰×۳۱.

● **مثنوی معنوی (بیهقی) ← لب لباب مثنوی**

**آغاز:** ای براه تو کفر و دین بامید /سودهٔ رخسارهٔ سیاه و سفید...

(ن. ک: مشترک ۷: ۸۷۰، ندوه: ۱۱۸).

1275 -[۲۱/۱] نستعلیق، کرم خورده، ۱۶۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۹×۲۷.

**[۸۰۵]**

## ● مخزن احمدی

از: **قاضی محمد یوسف احمدی**، متخلص به **مخزن**.

**آغاز:** الحمدلله... تألیف این نامه و... مرا دستگیری کن ای چاره ساز...

1276 -[۸۷۸] نستعلیق، سید علی، ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۷۷ ه، کرم خورده، ۵۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۲۹.

**[۸۰۶]**

## ● مرآة الخیال: مرآة الله

از: **ابوالمعانی میرزا عبدالقادر** متخلص به **بیدل عظیم‌آبادی** (م: ۱۱۳۳ ه/۱۷۲۰ م) **فرزند عبدالخالق**، یکی از مثنوی‌های عرفانی **بیدل** است در معرفت، ر حقیقت خداوند.

**آغاز:** ذکر پردگی ظلمت و نور /اعتبارات کمالات ظهور...

(ن. ک: مشترک ۸: ۱۰۳۱ و ۹: ۱۸۷۱، کلیات بیدل ۳: ۳۴).

1277 -[۱۸] نستعلیق، محمد عابد بن شیخ محمد افضل عبدالرحمٰن صدیقی، جمادی‌الثانی ۱۱۴۸ ه، کرم خورده، ۵۷ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵.

● **مرآة الله ← مرآة الخیال**

**[۸۰۷]**

## ● معراج القبول

از: **محمد فاخر زایر عباسی اله‌آبادی** (۱۱۲۰-۱۱۶۴ ه/۱۷۰۸-۱۷۵۱ م)، مثنویست در معراج حضرت رسول اکرم ﷺ.

**آغاز:** شبی در مکه چشم بخت بیدار /بچشم آشنا شد خواب یکبار...

(ن. ک: ذریعه $\frac{۲}{۹}$: ۴۰۰، ندوه: ۴۶۸).

1278 -[۵۳۳] نستعلیق، شیخ محمد جعفری، ۱۲۷۵ ه، ۵ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵.

**آغاز:** عاشقان راشد... حسن دوست/دفتر و درس و سبق شان روی اوست...

1272 -[۱۹۲۵] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۶۱ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۹×۲۳/۵.

**[۸۰۲]**

**● محمودنامه**

از: **محمود لاهوری** (زنده در ۱۰۰۷ ه‍/۱۵۹۹ م)، **مجموعهٔ غزل‌هایی است به ترتیب** هجی، از هر حرف یک غزل، که خود از آن به «رساله بیت بازی» یاد کرده است. به سال ۹۸۲ ه‍/۵-۱۵۷۴ م این اثر جزءِ کتابهای درسی شبه قاره بوده و گروهی از شعرا از آن پیروی کرده‌اند.

**آغاز:** ای داغ بر دل از غم خال تو لاله را/شرمنده ساخت آهوی چشمت غزاله را.

(ن. ک: منزوی ۷: ۷۴۴، نسخه‌ها ۳: ۲۵۱۷، ۴: ۳۱۷۵، سالار ۵: ۶۳).

1273 -[۱۹] نستعلیق، سدهٔ ۱۳ ه‍، کرم خورده، ۲۲ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵.

**[۸۰۳]**

**● محمود و ایاز**

از: **محمد حسن زلالی خوانساری** (م: ۱۰۳۱ ه‍/۲-۱۶۲۱ م)، نخستین مثنوی وی به دستور میرداماد در ۱۰۰۱ ه‍ بدان آغاز و در ۱۰۲۴ هجری به انجام رسانده است

**آغاز:** بنام آنکه محمودش ایاز است/غمش بتخانهٔ ناز و نیاز است...

(ن. ک: منزوی ۷: ۸۱۱، نسخه‌ها ۴: ۳۱۷۷، مرآة العلوم ۲: ۷۸، گنج بخش ۳: ۱۷۹۸، سالار ۵: ۵-۱۰۱).

1274 -[۱۸۶۱] نستعلیق، ۱۵ ذیقعدهٔ ۱۲۳۳ ه‍/۱۵ سپتامبر ۱۸۱۸ م، کرم خورده، ۱۵۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۲۳.

**[۸۰۴]**

**● مختصر منظوم**

از: **مولانا خیرالله جامی**، با سربندهای «کتاب» در ابواب فقهی و سربندهای کوچکتر مناسب موضوع: کتاب الطهارة، در بیان سنت وضو، در بیان ناقض وضو، فرضیت غسل، آب روان، دباغت (پوست‌های جانوران).

**[۸۱۱]**

● **منقبت**

از: **ناشناس**. مثنویست در مناقب امام هفتم موسیٰ کاظم علیه‌السلام.

**آغاز**: نیست غیر نام خدا مطلع دیوان ثنا/مطلعی نیست بعالم به ازین نام خدا...

1283 -[۲۶۸۹] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۴۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰/۵×۲۸.

**[۸۱۲]**

● **می رنگ**

از: **قطب‌الدین**. مثنویست عرفانی و اخلاقی شامل قصه‌های منظوم و پندها و اندرزها.

**آغاز**: گر درست است و گر شکست از تست/بلکه مخمور و می‌پرست از تست...

1284 -[۶۳] نستعلیق، عبدالله معروف به محمد انوارالحق دهلوی قادری، ۱۱ ذیقعده ۱۲۹۷ ه‍/۱۸۸۰ م، ۱۴۷ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۹/۵×۲۵.

**[۸۱۳]**

● **ناشناخته**

از: **ناشناس**. مثنویست که در حمد و ثناء و بزرگی خداوند جل‌جلاله سروده است.

**آغاز**: ای خالق مهر و ماه و تأیید/وی موجد...

1285 -[۲۰۳۵] نستعلیق، ۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷×۲۹.

**[۸۱۴]**

● **نان و حلوا**: سوانح سفر حجاز

از: **بهاءالدین محمد عاملی** (۹۵۳-۱۰۳۰ ه‍/۱۵۴۶-۱۶۲۱ م)، مثنوی ملمّع در عرفان و اخلاق است. با دیباچهٔ منثور.

**آغاز**: اما بعد حمد الله علی افضاله و الصلاة علی... ایها اللاهی عن العهد القدیم/ایها الساهی عن النهج القویم...

(ن. ک: مشترک ۷: ۸۰۲، نسخه‌ها ۴: ۳۲۶۲، موزه: ۶۵۶، حبیب گنج ۱: ۱۰۷، ۱۵۱).

1286 -[۲۴۸۶] نستعلیق، یکشنبه ۱۴ ذیقعده ۱۰۶۳ ه‍، خیرآباد، کرم خورده، ۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۵.

● **مفاتیح الاعجاز ← گلشن راز، شرح**

● **مقامات الطیور ← منطق الطیر**

**[۸۰۸]**

● **مناقب اولیاء**

از: **ناشناس**. اشعاری است در حمد خداوند و مدح بزرگان و پیران طریقت.

**آغاز:** خدایا کریم و غفور و رحیم/تویی خالق جن و انس و عجیم...

1279 -**[۳۱۸۵]** نستعلیق، **انجام افتاده**، ۲۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۱/۵

**[۸۰۹]**

● **منصورنامه:** حلاج‌نامه: هیلاج‌نامه

منسوب به: **فریدالدین عطار نیشابوری** (م: ۶۲۷ هـ/۱۲۳۰ م) مثنویست عرفانی نردبک به هفت هزار بیت که در آن از یگانگی شریعت و طریقت و سخنان صوفیان بزرگ دربارهٔ منصور سخن رفته است.

**آغاز:** بود منصور را عجب شوریده حال/دررهٔ تحقیق او را صد کمال...

(ن.ک: مشترک ۷: ۶۱۶، سالار ۸: ۱۰۳، نسخه‌ها ۴: ۳۳۲۹).

1280 -**[۵-۲/۱۱۰]** نستعلیق، شیخ جلال‌الدین حسنی نجار، ۳۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۱.

**[۸۱۰]**

● **منطق الطیر:** مقامات الطیور

از: **خواجه فریدالدین عطار** (۵۱۲-۶۲۷ هـ/۱۱۱۸-۱۲۳۰ م)

**آغاز:** آفرین جان آفرین پاک را/آنکه ایمان داد مشتی خاک را...

(ن.ک: مشترک ۷: ۱۹۳، مرآة العلوم ۱: ۷۳، ۳: ۹-۵۷، حبیب گنج ۱. ۳۱، سالار ۴: ۹۱، کرزن. ۱۶۴).

1281 -**[۱۱۶۵]** نستعلیق، امان الله لکهنوی، ۲۳ جمادی‌الاول ۱۱۱۴ هـ، ۱۱۰ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۴.

1282 -**[۲۸۸۵]** نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۱۵ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵

برابر **نظامی گنجوی** دستور می‌دهد.

**آغاز:** ای در تک و پوی تو رآغار/عنقای نظر بلند پرواز...

(ن ک: مشترک ۷: ۷۳۰، نسخه‌ها ۴: ۳۲۸۴، حبیب گنج ۱: ۱۳۲، سالار ۵: ۸۱، ۸۳، کرزن: ۱۹۱، شیفته: ۸۱، ملاّ فیروز: ۱۵۹، ندوه: ۴۵۹).

1290 -[۱۲۷] نستعلیق، ۷۱ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۸×۱۵/۵.

1291 -[۳۵۱۲] نستعلیق، اکبر علی بن نایب علی بن شیخ حسین علی، ششم ربیع‌الثانی ۱۲۵۶ ه، **آغاز افتاده:** .. حارث به تقدیم کی بود راه/...، ۱۶۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۰×۱۴.

1292 -[۲۵۶۰] نستعلیق، **آغاز افتاده:** آتش زنم این بهار امید/تا میوهٔ طمع ندارد از بید. ..، **انجام افتاده**، ۲۷۵ برگ، ۱۱ س، اندازه ۱۹×۱۲/۵.

**[۸۱۹]**

## ● نورالاسلام

از. **محمد فاخر زایر عباسی اله‌آبادی** (۱۱۲۰-۱۱۶۴ ه/۱۷۰۸-۱۷۵۱ م) **بن محمد یحیی** مثنویست عرفانی در ذات حق تعالی

**آغاز:** مخلص دلپسند خاطرخواه/دوستدار ..

1293 -[۷۰۲] نستعلیق، علی کبیر، ۱۱ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۸/۵×۱۲

**[۸۲۰]**

## ● نورالسنة

از. **محمد فاخر زایر عباسی اله‌آبادی** (۱۱۲۰-۱۱۶۴ ه/۱۷۰۸-۱۷۵۱ م) **بن محمد یحیی** مثنویست که گزیدهٔ سفرالسعاده **فیروزآبادی، شیخ مجدالدین** (م: ۸۱۷ ه) است.

**آغاز:** حمد حق را بجان و دل گویم/لب زملوث آب و گل شویم ..

(ن.ک: مشترک ۳: ۲۱۰۹ که در ضمن کارهایش از نورالسنة نیز یادآوری نموده، ندوه: ۴۷۳).

1294 -[۷۰۴] نستعلیق، ۱۲۷۱ ه، ۷ برگ، **سطر مختلف**، اندازه: ۱۸×۱۲.

## ● نورالعیون ← قران السعدین، شرح

[۸۱۵]

● **نجات المسلمین** (منظوم)

از **عبدالنبی جامی**، ظاهراً لقبش **جلال‌الدین** بوده، به سال ۱۰۸۰ هجری (= راقمش عبدالنبی جامی جلال‌الدین بدان)، به روزگار اورنگزیب عالمگیر سروده است. قصیدهٔ نونی در مسایل فقه حنفی و در بعضی جاها عرفانی است.

**آغاز**. ... چند بیتی یافتم در فقه تصنیف پدر/کز رهٔ شفقت نمود از بهر حفظ کودکان...

(ن.ک: مشترک ۷: ۹۰۲، موره ۸۵۷، گنج بحش ۳: ۱۸۴۱)

1287 -[۱۱۶] نستعلیق، امیرالله ولد شیخ امان‌الله فتحپوری، **آغاز افتاده**، ۵۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۲۰

[۸۱۶]

● **نسخهٔ نظم مسایل فی علم مسایل**

از **خیرالله اوجینی**، در احکام نماز، روزه، زکوة وغیره به نظم.

**آغاز**: حمد می‌گویم خدای پاک را/آنکه دانا کرد و بینا خاک را ..

1288 -[۷۵۸] نستعلیق، سید محمد، ۱۲۵۶ ه‍، ۳۴ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴×۲۰

● **نصیحت الملوک** ← کریما

[۸۱۷]

● **نظم چشتی**

از **ناشناس** در مسایل فقه به نظم

**آغاز**: اولا حمد خالق اولی/که زامر کن آفرید دری...

1289 -[۱۳۰۵] نستعلیق، ۳۹ برگ، ۱۲ س، اندازه. ۱۲/۵×۲۰/۵.

[۸۱۸]

● **نل و دمن**

از: **ابوالفیض فیضی دکنی** (۹۵۴-۱۰۰۴ ه‍/۱۵۴۷-۶-۱۵۹۵ م) **بن شیخ مبارک**، سومین مثنوی از «پنج گنج» اوست از داستانهای بزمی کهن هندی، در عشق نل و دمن. گویا اکبر شاه (۹۶۳-۱۰۱۴ ه‍) به سال ۹۹۳ ه‍/۱۵۸۵ م وی را به سرودن خمسه‌ای در

[۸۲۲]

● **نیرنگ عشق، شرح**

از: **ناشناس.**

آغاز: قوله: بنام شاهد الح صاحب مؤید الفضلا می‌گوید که «با» بالفتح ترجمه باء مکسورهٔ عربی است و آنچه زاید بر فصل آید...

1305 -[۱۶۳/۱] نستعلیق، کرم خورده، ۵۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۹/۵×۱۴/۵.

[۸۲۳]

● **وصلت‌نامه**

منسوب به: **عطار نیشابوری** (۵۱۲-۶۲۷ ه/۱۱۱۸-۱۲۳۰ م) که بایستی از سراینده‌ای با تخلص **بهلول** باشد. مثنوی است عرفانی.

آغاز: ابتدا کردم بنام کردگار/صانع هفت و شش و پنج و چهار...

(ن. ک متسترک ۷: ۶۱۸، نسخه‌ها ۴: ۳۳۰۰، گنج بخش ۳. ۱۸۶۱، کرزن ۱۶۳، موره ۶۶۳)

1306 -[۳۱۴۷] نستعلیق، کرم خورده، ۳۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۲/۵×۱۵.

● **ولدنامه** ← **پندنامه**

[۸۲۴]

● **هدایت الفراسة (منظوم)**

از: **هدایت الله**، در قیافه شناسی به نظم نگاشته است.

آغاز: سپاس نامتناهی حکم مطلق را/خدای خالق جل شانه اعلی...

1307 -[۱۳۲۲] نستعلیق هندی، تقریباً سدهٔ ۱۳ ه، عناوین شنگرف، ۳۳ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۲۳×۱۴.

[۸۲۵]

● **هفت بند**

از: **ملا حسن کاشانی** (م: آغاز سدهٔ هشتم هجری/چهاردهم میلادی) در ستایش حضرت علی (ع) است.

**[۸۲۱]**

## ● نیرنگ عشق

از: **محمد اکرم غنیمت کنجاهی** (م: ۱۱۲۵ هـ/۱۷۱۳ م)، مثنوی است بزمی در بحر هزج مسدس.

**آغاز:** بنام شاهد نازک خیالان/عریز حاطر آشفته حالان...

(ن.ک: مشترک ۸: ۱۰۱۷، نسخه‌ها ۴: ۳۲۸۹، حبیب گنج ۱: ۱۹۱، سالار ۵: ۲۲۴، ندوه: ۴۷۷).

1295 -**[۲۲]** نستعلیق، شیخ غلام صفی بن شیخ محمد مراد روشن، جمعه ۱۲ ذی‌الحجه ۱۲۴۹ هـ، کرم خورده، ۵۹ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۳/۵.

1296 -**[۴۶]** نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۵۸ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۰×۱۲/۵.

1297 -**[۴۷]** نستعلیق، ۲ سپتامبر ۱۸۵۲ م، آغار سرابر نمونه، ۵۵ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۹×۱۳.

1298 -**[۷۳]** نستعلیق، منوهر لال، ۱۶ شوال ۱۱۵۷ هـ، کرم خورده، آعاز برابر سمونه، ۵۵ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۱×۱۴/۵.

1299 -**[۱۶۸۸]** نستعلیق، جمعه ۱۰ ربیع‌الاول ۱۲۵۶ هـ، کرم خورده، آغار برابر نمونه، ۵۶ برگ، **سطر مختلف**، اندازه: ۲۱/۵×۱۴.

1300 -**[۱۹۲۸]** نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۵۷ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۸×۱۱/۵.

1301 -**[۳۵۸۸]** نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۵۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۰×۱۱/۵.

1302 -**[۲۱۴]** نستعلیق، ۱۲۰۴ هـ، **آغاز افتاده**: ... کلدار جهان یکسر بریده/بزیر شاخ بی‌سر کشیده...، ۵۱ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۱×۱۲.

1303 -**[۳۵۵۸]** شکسته نستعلیق، غلام‌الله ولد شیخ نیکو، آغاز کرم حورده، **آغاز**: زمین را مژدهٔ نوروز دادند/فلک را جامهٔ رر دوز دادند...، ۳۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۹×۱۲.

1304 -**[۳۴۰۷]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**. .. سیم تو سنایش آه سرد است/گل گلزار عشق رنگ زرد است...، **انجام افتاده**، ۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۲/۵.

**[۸۲۸]**

● **یوسف و زلیخا**

از: **نورالدین عبدالرحمٰن جامی** (۸۱۷-۸۹۷ ه/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م)، پنجمین مثنوی از «هفت اورنگ» اوست، منظومه‌ای برمی که سال ۸۸۹ هجری سروده است.

**آغاز:** الهی غنچه امید بگشای /گلی از روضهٔ جاوید بنمای...

(ن. ک: مشترک ۷: ۵۵۶، نسخه‌ها ۴: ۳۳۳۱، حبیب گنج ۱: ۹۵، سالار ۴: ۲۶۷، ۲۸۱، ندوه: ۴۷۵).

1311 -**[۶۹۱]** نستعلیق، کرم خورده، ۱۳۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵/۵×۱۴/۵.

1312 -**[۱۸۵۵]** نستعلیق، ۱۲۶۷ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۱۹ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۶.

1313 -**[۲۱۱۸/۲]** نستعلیق، ۱۲۵۴ ه، آغاز برابر نمونه، ۱۵۸ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۲×۱۵/۵.

1314 -**[۲۵۶۵]** نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۰۶ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۲۵×۱۷

1315 -**[۱۶۶]** نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۱۲۸ برگ، ۱۵ س، اندازه ۲۰/۵×۱۱

1316 -**[۱۲۴۵]** نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۶۸ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۳۱×۱۹/۵.

1317 -**[۳۲۶۴]** نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... بما زان منت هستی به آمد /که هست و هست را هستی...، ۱۶۸ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۱×۱۴/۵.

1318 -**[۱۷۱۳]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... خداوند از هستی ساده بودیم /زبیم نیستی آزاده بودیم...، **انجام افتاده**، ۱۳۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴×۱۶.

**[۸۲۹]**

● **یوسف و زلیخا**

از: **ملا فرخ حسین هروی** (زنده در ۱۰۸۳ ه/۳-۱۶۷۲ م) **فرزند رضایی سبزواری**، به دستور عباس قلی خان شاملو پسر حسن خان فرمانروای هرات، به روزگار شاه عباس دوّم در چهارده سال ۱۰۵۸-۱۰۷۲ هجری سروده است.

**آغاز:** السلام ای سایه‌ات حورشید رب العالمین /آسمان عز و تمکین آفتاب داد و دین...

(ن. ک: مشترک ۷: ۳۶۷، موزه: ۶۶۵، سالار ۴: ۱۵۶، ایوانف، ضمیمه ۲: ۸۵، ندوه: ۴۷۴).

1308 -[۱۹۰۵] نستعلیق، سید غلام مهدی، ۳۰ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۲۰/۵×۱۶/۵.

**[۸۲۶]**

● **هفت بند کاشی، شرح**

از **سید محمد بن سید عسکری**، متن از **ملا حسن کاشانی آملی** (درگذشته در آغاز سدهٔ هشتم هجری) شرح قصیدهٔ هفت بند است با دید عرفانی.

**آغاز** حمدله بر ضمایر ارباب بصایر مخفی و محتجب نماند که روزی این اقل الحلیه بل لاشی فی الحقیقه راجی رحمت رب صمد سید محمد بن سید عسکری...

1309 -[۲۵۳۳] نستعلیق، در عهد میرزا علی خان ناظم، ۶۷ برگ، ۱۲ س، اندازه ۱۸×۲۸/۵.

**[۸۲۷]**

● **هفت پیکر**: بهرامنامه: هفت گنبد

از **نظام‌الدین الیاس نظامی گنجوی** (درگذشته میان ۶۰۷-۶۱۵ هـ/۱۲۱۱-۱۲۱۸ م) **بن یوسف بن زکی بن مؤید**، چهارمین مثنوی از «پنج گنج» اوست، بزمی و رزمی، به نام علاءالدین کرپ ارسلان آقسنقری پاشا مراغه، به سال ۵۹۳ هجری که آن را در ۵۱۳۶ بیت ساخته است.

**آغاز:** ای جهان دیده بود خویش از تو /هیچ بودی نبود بیش از تو...

(ن. ک. مشترک ۷: ۹۴، نسخه‌ها ۴: ۳۳۱۷، سالار ۴: ۷۸، ۶: ۴۸، حبیب گنج ۱: ۱۹، ندوه: ۴۷۵).

1310 -[۲۲۱۵] نستعلیق، کریپال سنگه و هرپال سنگه، سه شنبه ۳ شعبان ۱۲۴۶ هـ، کرم خورده، ۵۹ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۱×۳۰.

● **هفت گنبد** ← **هفت پیکر**

● **هیلاج نامه** ← **منصور نامه**

## بخش بیستم

# زندگی‌نامه

### [۸۳۱]

● **آفرینش‌نامه:** نورنامه

از: **ناشناس**، در آفرینش نور محمدی ﷺ. در بیان خلقت آن حضرت از طربق دکر اقوال و نقل روایت.

**آغاز:** آغاز و آفرینش نورنامهٔ پاک حضرت محمد صلی الله علیه و سلم اوّل ما حلق الله النور.

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۳۴۹، گنج بخش ۴: ۱۹۴۵).

1321 -[۳۱۹۱] نستعلیق، کرم خورده، ۲۲ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۴×۲۲.

### [۸۳۲]

● **اخبارالاخیار فی اسرارالابرار**

از: **شیخ عبدالحق محّدث دهلوی** (م: ۱۰۵۲ هـ/۱۶۴۲ م)، در احوال و مناقب مشایخ شبه قاره، تا سدهٔ دهم هجری /شانزده میلادی.

**آغاز:** شکر بر حضرت واهب العطیات را تعالی و تقدس که عطایای او را...

(ن.ک: مشترک ۱۱: ۸۵۹، گنج بخش ۴: ۲۰۸۱، موزه: ۷۶۴، آزاد ۱: ۱۵۰، سالار ۲: ۴۷).

1322 -[۳۰۶۶] نستعلیق، ۲۷۸ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۲×۲۵/۵.

### [۸۳۳]

● **ارشادالطلاب فی مناقب الآل والاصحاب**

از: **میرزا محمد حسن علی الهاشمی**، در فضایل خلفای راشده و مناقب اهل بیت علبهم السلام نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... اما بعد این رساله در فضایل خلفای راشدین و اهل بیت عظام...

1323 -[۶۰] نستعلیق، ۱۲۶۶ هـ، ۶۲ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۹×۲۸/۵.

آغاز: ریاش هر بری آزاده سروی /بر آن از روضهٔ قدرت تذروی...

(ر.ک: منترک ۷: ۹۲۲، نسخه‌ها ۴: ۳۳۴۴).

1319 -[۱۴۹۵] نستعلیق، آغاز افتاده، ۱۷۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۲×۲۱.

[۸۳۰]

## ● یوسف و زلیخا، شرح

از: ناشناس.

آغاز .. و هم و ادراک زحکمتش آه این همه ذرات ممکنات در تصرف حکم اوست ..

1320 -[۱۵۷۰۵] نستعلیق، آغاز و انجام افتاده، ۳۸۹ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۳×۲۰

*

**آغاز:** حمد بسیار و ثنای بی‌شمار مر حضرت پروردگار جلّت قدرته راکه انسان را به جمیع موجودات...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۲۳۴، بنارس: ۱۴، ندوه: ۶۶۹).

1328 -[۳۵۱۸] نستعلیق، کرم حورده، **انجام افتاده**، ۹۶ برگ، ۲۰ س، اندازه. ۱۴/۵×۲۳/۵.

**[۸۳۸]**

## ● تحفة الفقیرالحقیر الی حضرت امیرالکبیر

از: **عبیدالله بن عبدالله حسینی، معروف به مرشد بن اصیل به دستور امیر نظام‌الدوله علی** شبر در در اسامی صحابه در چهار «باب» نگاشته است. باب اول: در ذکر اسامی عشره مبشره، دوم: در ذکر بعضی از صحابه که مشهور به اسم‌اند به ترتیب حروف تهجی، سوم: در ذکر بعضی از صحابه که به کنبت مشهوراند، چهارم: در ذکر روحانیت رسول الله ﷺ و سابر صحابه.

**آغاز:** حمدله... امابعد چنین گوبد محرّر این رساله و مقرّر ابن مقاله عبیدالله بن عبدالله الحسینی المشهور بمرشد بن اصیل سترالله عیوبه و غفر ذنوبه...

1329 -[۱۷۳۳] نسنعلیق، علی اکبر بن خلیل‌الرحمں کیرانوی، شعبان ۱۲۷۷ ه، ۳۵ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۱۵×۲۶

**[۸۳۹]**

## ● تذکرة الابرار و الاشرار

از: **آخوند درویزه ننگرهاری** (م ۱۰۴۸ ه/۱۶۳۸ م) در احوال مراد و استادان نگارنده و علمای به حق آن روزگار و انساب قبایل افغانان ورد افکار صوفیان خام و علمای سوء منطفه سرحد (شمال پاکستان)، بویژه رد با یزید انصاری در ۱۰۲۱ هجری نگاشته است.

**آغاز:** سپاس بلا انتها و ثنای بلا منتها شایان حضرت خدا...

(ن.ک: مشترک ۲: ۱۰۶۳ و ۱۱: ۸۷۷، موزه: ۷۷۰، گنج بخش ۴: ۲۰۹۲).

1330 -[۲۷۷۶] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۲۴۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۱.

**[۸۴۰]**

## ● تذکرة الائمه

از: **ملا محمد باقر بن محمد تقی لاهیجی**، در احوال و مدت حیات و سبب مرگ و

[۸۳۴]

**● اسامی احباب، تابعین و خاندان پیامبر ﷺ**

از. **ناشناس**.

**آغاز**: اسمای مبارک حضرات هفتاد و دو تن شهیدان دشت کربلا...

1324 -[۱۹۱۵] نستعلیق، ۴ برگ، سطر محتلف، اندازه: ۲۱×۲۵/۵.

[۸۳۵]

**● اشرف الوسایل فی شرح الشمایل**

از: **محمد صفی الله** (زنده در ۱۰۹۱ هـ/۱۶۸۰ م) **بن هبة الله ترک دهلوی بخارایی** در شرح سیرت و شمایل پیامبر بزرگوار اسلام **محمد** ﷺ نگاشته است.

**آغاز**: حمدله... اما بعد می‌گوید فقیر احقرالطلبه المتحلی بکرم امیدالقوی الباری، صفی الله س هبه الله الترک الدهلوی البحاری این رقمی چند است در شرح شمایل نبوی ﷺ...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۱۹۸، نسحه‌ها ۶: ۴۴۱۰).

1325 -[۵۷۱] شکسته نستعلیق، کرم خورده، ۴۷ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۱۲×۲۴.

[۸۳۶]

**● اظهارالسعادت فی ترجمة اسرارالشهادت**

ترجمه از: **علی کبیر** معروف به **محمد میرنجان محمدی اجمل الله‌آبادی** (زنده در ۱۲۸۱ هـ)، متن عربی از **شاه عبدالعزیز دهلوی** (م: ۱۲۳۹ هـ/۱۸۲۴ م) در ذکر شهادت امام حسن و امام حسین علیهما السلام و فضایل ایشان نگاشته است.

**آغاز**. تشنه لبان وادی فراق متشهودی که ارض و سماء بوحدانیتش شهادت می‌دهند...

1326 -[۹۵۸] نستعلیق، ۱۲۷۸ هـ، کرم خورده، ۱۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۴×۲۴.

1327 -[۵۰۴] نستعلیق، ۱۲۱۲ هـ، ۲۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۲×۲۱.

[۸۳۷]

**● بحرالانساب**

از: **محمد جعفر حسینی مکی** (م: ۸۹۱ هـ/۱۴۸۹ م) در انساب پیامبران و امامان و یاران و شش خلیفهٔ نخستین و ترجمهٔ کتابی که پدرش به زبان عربی نگاشته بود.

1333 -[۱۳۹۶] نستعلیق، ۱۲۶۰ ه‍، **آغاز افتاده**، با **مهر محمد عبدالحلیم** سال ۱۲۸۰ ه‍، بعضی صفحات مطلاّ، ۳۰۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۳۲×۲۰/۵.

**[۸۴۳]**

## ● تذکرهٔ ید بیضاء

از: **سید غلام علی حسینی آزاد بلگرامی** (۱۱۱۶-۱۲۰۰ ه‍/۱۷۰۴-۱۷۸۶ م)، احوال مفصل شعرای فارسی به ترتیب الفا. این کتاب در سال ۱۱۴۸ ه‍ نوشته شده. از افصل‌الدین محمد کاشانی تا یوسف میر احمد بن میر محمد شرف که به حرف «ی» ختم شده است.

**آغاز:** الحمدلله... اما بعد عرض می‌دارم راقم این نامهٔ نامی و ناظم این جواهر کلامی سید غلام علی متخلص به آزاد حسین واسطی بلگرامی..

(ن.ک. مشترک ۱۱: ۷۵۸، سالار ۲: ۱۱۷، آزاد ۱: ۱۷۵، ندوه ۶۹۴)

1334 -[۹۴۹] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۱۳۱ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۴×۲۳/۵.

**[۸۴۴]**

## ● جلاء العیون

از: **ملا محمد باقر مجلسی** (م. ۱۱۱۰ ه‍/۱۶۹۹ م) **بن تقی بن مقصود علی اصفهانی**، زندگینامهٔ چهارده معصوم (ع)، در یک «مقدمه» و چهارده «باب» و «فصل»هایی که در محرم ۱۰۸۹ ه‍/۱۶۷۸ م به نام شاه سلیمان صفوی (۱۰۷۷-۱۱۰۵ ه‍) ساخته است

**آغاز:** ستایش بی‌مثل و انباز، سراوار خداوند بی‌نیازیست که...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۲۸۲، نسخه‌ها ۶: ۴۴۴۵، آزاد ۱: ۳۰، سالار ۱: ۱۵۰).

1335 -[۱۹۹۸] نستعلیق، برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۲×۱۶.

**[۸۴۵]**

## ● حالات انبیاء کرام

از: **ناشناس**. در احوال پیامبران از حضرت آدم ؑ تا حضرت داود ؑ.

**آغاز:** ... و محمد بن کعب الغرظی در سبب تبدیل... آورده که فرمان باری تعالی چنان صادر شد که در کشتی هیچ کس با منکوحهٔ خود مجامعت نکند...

1336 -[۴۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۲۲۸ برگ، ۱۷ س، اندازه ۲۴×۱۶.

شمار فرزندان و همسران چهارده معصوم (ع)، در ۱۰۸۵ ه‍/۱۶۷۴ م در یک «مقدمه» و چهارده «باب»: مقدمه، در نور حضرت رسالت پناهی، باب ۱- حضرت پیامبر ﷺ ۳- حضرت زهرا علیها السلام، ۳- امام حسن علیه السلام، ۴- امام حسین علیه السلام، ۱۴- هر باب در دربارهٔ یکی از فرزندان حضرت حسین علیه السلام.

**آغاز:** حمدله. . امابعد چنین گوید بندهٔ خاکسار گناهکار **محمد باقر بن محمد تقی**...

(ن.ک مشترک ۱۰، ۲۸۰، نسخه‌ها ۶ ۴۴۲۹، موزه ۷۷۲، آزاد ۱: ۳۱، سالار ۷: ۳۰۹، ندوه: ۷۰۰).

1331 -[۲۷۰۹] نستعلیق، سید قنبر علی، رجب ۱۲۵۷ ه‍، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۱۲۵ برگ، ۱۸ س، اندازه. ۱۵×۲۳/۵

**[۸۴۱]**

## ● تذکرهٔ ریاض الشعراء

از **علی قلی واله داغستانی** (م ۱۱۷۰ ه‍/۱۷۵۷ م) در ۱۱۶۱ هجری تالیف کرده است، تذکرهٔ عمومی است بر ذکر ۲۵۹۴ تن شعرای قدیم و جدید از روی حرف اوّل. نام یا تخلص آنان از ابوالحسن حرفانی تا یحیی خان یکتا، در یک «مقدمه» و بیست و هشت «روضه» و یک «خاتمه».

**آغاز.** تذکرهٔ محمل خاطر قدسی مآثر صاحب دلان آگاه حمد ناطقیست که نظم مجموعهٔ ممکنات را...

(ن.ک. مشترک ۱۱: ۷۵۲، گنج بخش ۴: ۲۰۶۵، موزه ۸۰۱، سالار ۲: ۱۵۶، ندوه. ۷۱۵).

1332 -[۱۷۰] نستعلیق، ۱۲۳۹ ه‍، برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴×۲۶/۵.

## ● تذکرهٔ سرخوش ← کلمات الشعراء

**[۸۴۲]**

## ● تذکرهٔ هفت اقلیم

از. **امین احمد رازی**، در بین سالهای ۹۹۶-۱۰۰۲ هجری نگاشته است. حاوی مطالب تاریخی و جغرافیایی و ذکر بلاد هفت اقلیم با احوال ۱۵۶۰ تن از سرایندگان و پیران و فضلا و امیران و پادشاهان.

**آغاز:** .. و از کرمان که شصت فرسنگ است بیرون می‌آید...

(ن.ک: مشترک ۱۱: ۷۳۸، موزه: ۸۰۵، سالار ۶: ۴۸، ندوه: ۶۶۱).

[۸۵۰]

● **رشحات عین الحیات**

از: **صفی‌الدین علی متخلص به صفی** (م: ۹۲۶ ه‍/۲۰-۱۵۱۹ م) **بن حسین بن علی کاشفی بیهقی**، در احوال و سخنان **خواجه عبیدالله احرار** (م: ۸۹۵ ه‍/۱۴۹۰ م) و مناقب بزرگان سلسلهٔ نقشبندیه، در یک «مقام» و سه «مقصد» و یک «خاتمه» در ۹۰۹ ه‍/۱۵۰۳ م نگاشته است.

آغاز: الحمد لمن رش رشحات الحقابق و الحکم علی ... اما بعد چنین می‌گوید علی بن حسین الواعظ کاشفی...

(ن. ک: مشترک ۱۱: ۸۳۶، نسخه‌ها ۲. ۱۱۷۵، گنج بخش ۴: ۲۱۱۷، موزه. ۷۷۷، کرزن: ۷۳، سالار ۲: ۲۱، آزاد ۱: ۱۴۸، شیفته: ۵۴، ندوه: ۲۴۱، ۷۱۵).

1341 -[۱۸۱] نستعلیق، عبدالله بن حمایت الله عباسی مرادآبادی، یکم جمادی‌الثانی ۱۰۵۹ ه‍، کرم خورده، ۲۲۲ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۵×۲۸.

1342 -[۲۵۴۶] نستعلیق، حبیب الله، ۱۰۲۱ ه‍، کرم خورده، ۱۳۱ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۴×۲۴.

[۸۵۱]

● **روضة الاحباب فی سیرة النبی و الآل و الاصحاب**

از: **جمال‌الدین عطاءالله** (م: ۹۲۶ ه‍/۱۵۲۰ م یا ۹۳۹ ه‍/۳-۱۵۳۲ م) **بن فضل‌الله شیرازی** در سال ۸۸۸ هجری آن را به پایان رسانده و در ۹۰۳ هجری بر آن مطالبی افزوده است. زندگینامهٔ حضرت رسول اکرم ﷺ و یاران آن حضرت و تابعین و تبع تابعین است در سه «مقصد».

آغاز: الحمدلله... اما بعد چنین‌گوید العبدالمحتاج الی‌الله الغنی حادم... اهل الحدیث النبوی...

(ن. ک: مشترک ۱۰: ۲۲۷، نسخه‌ها ۶: ۴۴۶۷، موزه: ۷۷۸، آزاد ۱: ۳۲، سالار ۱: ۱۰۸، کرزن: ۹، ندوه: ۶۷۴).

1343 -[۴۱۸] نستعلیق، ۱۲۸۸ ه‍، کرم خورده، ۴۰۰ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۸×۲۵.

1344 -[۱۱۶۷] نستعلیق، غلام، ۱۲۶۳ ه‍، آغاز برابر نمونه، ۳۳۶ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۹×۲۶/۵.

**[۸۴۶]**

**● رساله در احوال ملا احمد انوارالحق**

از: **مولوی ولی الله**، در ذکر و احوال **ملا احمد انوارالحق** در یک «مقدمه» و دو «مقصد» و یک «خاتمه» نگاشته است.

**آغاز:** باب اول در ذکر ملا احمد انوارالحق که این رساله در حقیقت برای ذکر حالِات وی...

1337 -[۲۸۴۷] نستعلیق، محمد عبدالحکیم، ۶۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۴.

**[۸۴۷]**

**● رساله در احوال مولانا احمد عبدالحق**

از: **مولوی ولی الله**، در احوال و سیرت **مولانا عبدالحق** نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... اما بعد این رساله‌ایست منتخب از تألیفات حضرت قدوة العلما مولانا مولوی ولی الله...

1338 -[۲۸۴۶] نستعلیق، محمد عبدالحکیم، ۱۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۴.

**[۸۴۸]**

**● رساله در احوال میر سید اسماعیل بلگرامی**

از: **مولانا ولی الله**، در احوال و شمایل و سیرت **میر سید اسماعیل بلگرامی** نگاشته است.

**آغاز:** الحمدلله الذی نور قلوب العارفین بنورالعرفان و الصلوة والسلام... امابعد این مختصریست از تألیفات حضرت مولانا ولی الله...

1339 -[۲۸۴۵] نستعلیق، محمد عبدالحکیم، ۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۴.

**[۸۴۹]**

**● رساله در مناقب ملا نظام الحق فرنگی محلی**

از: **مولانا ولی الله**، در مناقب و سیرت **ملا نظام الحق** که همعصر عالمگیر اورنگ‌زیب بود و در شهر لکهنو اقامت داشت نگاشته است.

**آغاز:** حمدله... امابعد این رساله‌ایست مشتمل بر احوال فیض اشتمال حضرت قدوة الواصلین زبدة العارفین...

1340 -[۲۸۴۴] نستعلیق، محمد عبدالحکیم، ۲۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۴.

[۸۵۴]

● **سعادت الکونین**

از: **محمد اکرم‌الدین** (زنده در ۱۲۲۰ ه‍/۱۸۰۵ م) **بن محمد نظام‌الدین** در فضایل و مناقب حضرت امام حسن علیه‌السلام و امام حسین علیه‌السلام نگاشته است.

**آغاز:** الحمدلله الذی شرف الحسن و الحسین علی سائر الخلایق... اما بعد معروض می‌دارد اضعف المساکین محمد اکرم‌الدین بن محمد نظام‌الدین...

(ن. ک: مشترک ۱۲: ۱۷۳۰، آزاد ۱: ۳۶، ندوه: ۶۷۷ [آغاز برابر نیست]).

1350 -[۷۸] نستعلیق، کرم خورده، ۱۱۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۲.

[۸۵۵]

● **سفینة الاولیاء**

از: **شهزاده محمد دارا شکوه** (۱۰۲۴-۱۰۶۹ ه‍/۱۶۱۵-۱۶۶۹ م) **پسر شاهجهان**. زندگینامه و مقامات صوفیان است که از پیامبر، یاران و امامان آغاز و پس احوال صوفیان را بر حسب گروه‌های قادری، نفشبندی، چشتی، کبروی و سهروردی نگاشنه اسب.

**آغاز:** حمدله... اگرچه احوال و معجزات حضرت سیدالانام و مناقب اصحاب کرام و دوازده امام...

(ن. ک: مشترک ۱۱: ۹۰۷، نسخه‌ها ۲: ۱۱۹۴، سالار ۲: ۴۹، ۲۸۰، آزاد ۱. ۱۵۲، موره: ۷۸۱).

1351 -[۱۸۰۷] نستعلیق، غلام حسین، پانزدهم ذیقعده ۱۱۹۰ ه‍، ۱۰۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۰×۲۷.

1352 -[۳۵۲۰] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۸۳ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۱۲×۲۰.

[۸۵۶]

● **سیرت پیامبر** صلی‌الله‌علیه‌وآله

از: **ناشناس**. در سیرت و فضایل حضرت رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله و معجزات او، در پنجاه و نه «فضیلت» نگاشته است.

**آغاز:** ...که در آن روز جامه نداشتم و جامه عاریت کردم و به نزد پیغامبر صلی الله علیه و سلم رفتم...

1353 -[۱۵۶۴] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۵۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴/۵×۲۷.

1345 -**[۲۱۲۲]** نسعلیق و نسخ، عبدالرزاق بن حافظ محمد یونس، آغاز برابر نمونه، ۳۹۷ برگ، ۲۱ س، اندازه، ۱۶×۲۵/۵

1346 -**[۲۱۸۱]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ...به آسمان هفتم بر دو در بهشت درآورد ادریس نظر کرد و جای دید...، **انجام افتاده**، ۲۸۵ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۱۷×۲۵

1347 -**[۳۳۵۶]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... آیهٔ کریمه قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی...، **انجام افتاده**، ۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۸.

**[۸۵۲]**

● **روضة الشهدا**

از: **ملاّ حسین واعظ کاشفی** (م: ۹۱۰ ه/۱۵۰۵ م)، یکی از کهنترین کتابهای سوگواری است که گویا اصطلاح «روضه خوانی» از نام این کتاب گرفته شده باشد. نگاشته به سال ۹۰۸ هجری در ده «باب» و یک «خاتمه».

**آغاز** ای شربت درد تو دوای دل ما/آشوب بلای تو عطای دل ما..

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۲۴۸، گنج بخش ۴: ۱۹۷۴، موزه: ۷۷۹، نسخه‌ها ۶: ۴۴۷۳)

1348 -**[۱۹۱۵]** نستعلیق، عبدالقادر خلف حاجی محمد غالب، جمعه ۲۲ ربیع‌الاول ۱۲۸۱ ه، ۱۸۲ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۱×۲۵/۵.

**[۸۵۳]**

● **سرورالمحزون فی ترجمه نورالعیون**

از: **شاه ولی الله محدث دهلوی** (م: ۱۱۷۶ ه/۱۷۶۲ م) **بن عبدالرحیم**، ترجمهٔ «نورالعیون فی تلخیص سیرالامین المامون» **ابوالفتح محمد بن محمد**، معروف به **سیدالناس اندلسی** متولد ۶۶۱ یا ۶۷۱ هجری در قاهره است. در سیر و زندگی پیامبر بزرگوار اسلام حضرت محمد ﷺ از تولد تا رحلت.

**آغاز**: بعد سپاس خدای تبارک و تعالی گشایندهٔ درهای عطا و بخشندهٔ خلعتهای...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۳۰۵، سالار ۱: ۱۴۲، موزه. ۷۵۳).

1349 -**[۶۹۲]** نستعلیق، ذی‌القعده ۱۲۳۸ ه، غازی‌پور، کرم خورده، ۵۵ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۶×۲۳

**آغاز:** سخن جانست دیگر گفتگو جانان زمن بشنو/اگر هر لحظه جان تازه می‌خواهی سخن بشنو...

(ن.ک: مشترک ۱۱: ۷۴۲، گنج بخش ۴: ۲۰۶۶، موزه: ۸۰۲، کرزن: ۲۵، آزاد ۱: ۱۶۹، سالار ۲: ۱۱۴، مرآة العلوم ۲: ۱۴۷، ۳: ۲۲، ندوه: ۳-۷۲۲).

1357 -[۸۵۲] نستعلیق، کرم حورده، ۱۲۲ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۲.

1358 -[۸۷۷] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۴۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۶×۲۳/۵.

**[۸۶۱]**

## ● مدارج النبوة

از: **شیخ عبدالحق محدث دهلوی** (م: ۱۰۵۲ ه/۱۶۴۲ م) در پنج «قسم» و یک «تکمله» و هر قسم در چند «باب» با سربندهای «وصل».

**آغاز:** هو الاول و الآخر و الظاهر و الباطن و هو بکل شیء علیم این کلمات اعجاز سمات مشتمل بر حمد و ثنای الهی...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۲۷۳، سالار ۱: ۱۳۷، آزاد: ۲۵، شیفته: ۹۵، کرزن: ۲۵۴، ندوه: ۶۸۸).

1359 -[۲۸۷۴] نستعلیق، کرم خورده، مطّلا، ۵۹۶ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۲۱×۳۰/۵.

1360 -[۳۰۵۲] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۲۳ برگ، ۲۷ س، اندازه: ۲۰×۳۰.

1361 -[۳۳۵۸] نستعلیق، **آغاز:** باب چهارم درآمدن قوم انصار از مدینه به مکه...، ۳۹۹ برگ، ۱۹ س، ۱۷/۵×۲۹.

**[۸۶۲]**

## ● مدارج الوصول فی شمایل الرسول

از: **سید محمد عبدالله بن سید محمد طالب**. در ۲۱ «باب» و ۳۲۰ «وصل» در سیرت آنحضرت ﷺ نگاشته است. باب اوّل: در بیان حسن و خلقت و جمال و صورت آنحضرت ﷺ. باب پنجم: در ذکر فضایل آنحضرت ﷺ. باب دهم: در فصیلت جلوهٔ جناب حضرت رسول ﷺ. باب بیستم: در بیان اتحاد نور محمدی ﷺ. باب بیست و یکم: در صفات کاملهٔ سید المرسلین ﷺ.

**[۸۵۷]**

**● سیرت مبارک نبی اکرم ﷺ**

از: **ناشناس**. در سیرت حضرت محمد ﷺ نگاشته است.

**آغاز**: ... عامهٔ اصحاب قساوت و... بحکم رفیع الشان حضرتش می‌ریزد و سهیل یمنی چون خاتون...

1354 -[۳۴۳۸] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، **۳۲۹ برگ**، ۲۷ س، اندازه: ۳۰×۲۰/۵.

**[۸۵۸]**

**● شجرهٔ رضویه**

از: **سید محمد جعفر رضوی حسینی**، شجره‌نامهٔ مؤلف است که سلسلهٔ نسب خود را تا حضرت رسول اکرم ﷺ می‌رساند.

**آغاز**: حمد و ثنای نامتناهی حضرت حکیمی را که حقایق آثار تریاق توبه را که بسبب شفای علتهای بیماران...

1355 -[۱۲۴] نستعلیق، ۱۰۴۰ ه، مجدول، کرم خورده، ۴۵ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۱۲×۱۷/۵.

**[۸۵۹]**

**● شجرهٔ قادری**

از: **ناشناس**.

**آغاز**: مهدی اوّل محمد مصطفی /مرشد دویم علی مرتضی...

1356 -[۲۴۵۰/۵] نستعلیق، عبدالعزیز شهاب‌الدین، ۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۱×۱۶.

**[۸۶۰]**

**● کلمات الشعرا**: تذکرهٔ سرخوش

از: **محمد افضل دهلوی، متخلص به سرخوش (م: ۱۱۲۹ ه/۱۷۰۹ م)**، تذکرهٔ کوتاه سرایندگان روزگار جهانگیر (۱۰۱۴-۱۰۳۷ ه) تا عالمگیر اورنگزیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ ه) است. در ۱۰۹۳ ه/۱۶۸۲ م ساخته است، تا سال ۱۱۰۸ ه/ ۱۵۹۶ م بدان می‌افزوده است. با سربندهای «باب» هر حرف در یک «باب» از «الف» تا «یا». **میر الهی همدانی تا میر یحیی کاشانی**.

سیدالکاملین عاشق و عبدالصمد حضرت میر سید محمد کالپوی...

1365 -[۹۵۶] نستعلیق، علی کبیر معروف به محمد میرنجان اله‌آبادی، ۱۲۵۵ ه، ۷۷ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۱×۱۹.

**[۸۶۶]**

**● مرافض الروافض**

از: **حسام‌الدین بن شیخ محمد بایزید بن شیخ بدیع‌الدین**، در یک «مقدمه»، سه «باب» و چندین «فصل» و یک خاتمه در رد روافض و مناقب اصحاب نگاشته است. باب اول: دربیان مناقب اصحاب، باب دوم: در بیان معنی صحابی و افضلیت اصحاب.

**آغاز:** لولا ان هدانا الله القوی المبین والسلام علی قائدالمرسلین احقرالناس حسام‌الدین بن شیخ محمد بایزید...

1366 -[۳۳۴۷] نستعلیق، بسیار کرم خورده، ۱۹۱ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۸.

**[۸۶۷]**

**● مناقب الانصار**

از: **قاضی ثناء الله پانی‌پتی نقشبندی مجددی** (م: ۱۲۲۵ ه/۱۸۱۰ م) در مناقب انصار و مهاجرین که به حضرت ختمی مرتبت ﷺ و یارانش کمک نموده بودند.

**آغاز:** الحمدلله العزیزالغفار و الصلوة و السلام علی سید الابرار محمد المختار و آله و صحبه من المهاجرین والانصار. . ای برادر جماعت انصار را در اسلام....

1367 -[۳۵۸۴] نستعلیق، ۱۹ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵.

**[۸۶۸]**

**● مناقب مرتضوی**

از: **میر محمد صالح ترمذی حسینی، متخلص به کشفی** (م: ۱۰۶۰ یا ۱۰۶۱ ه/۱۶۵۰ یا ۱۶۵۱ م)، از متن آن برمی‌آید که وی از اهل سنت و متهم به رفض بوده است. در ۱۰۳۰ ه/۵-۱۶۲۴ م این اثر را آغاز و در ۱۰۳۷ ه/۸-۱۶۲۷ م به انجام رسانده است، با عنوان‌های منقبت به نثر آمیخته به نظم با سربندهای «لمولفه» و «لوالدی».

**آغاز:** خداوندا عطا کن نشئهٔ ذوق/که آغازم، بنامت نامهٔ شوق...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۲۶۵، موزه: ۷۹۴، آزاد ۱: ۲۸، سالار ۷: ۲۹۲، کرزن: ۲۶۴).

**آغاز:** ای نام تو بهترین سر آغاز/بی نام تو نامه کی کنم باز...، حمد وافر سلطانی را که سحاب افضالش... اما بعد می‌گوید این بندهٔ فقیر مسکین المتوکل علی الله الغالب سید محمد عبدالله بن سید محمد طالب...

1362 -[۳۳۰۳] نستعلیق، سید حسین علی کرمانی، ۱۲۰۷ هـ، ۳۲۳ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۳۲×۱۹/۵.

**[۸۶۳]**

## ● مرآة الاسرار فی ذکر اولیاء کبار

از: **مولانا محمد عبدالرحمن چشتی** (م: ۱۰۹۴ هـ/۱۶۸۳ م) در احوال و زندگی پیران طریقت در سال ۱۰۴۵ هجری بدان آغاز و در ۱۰۶۵ هجری به انجام رسانده است در دو «دفتر» و ۲۳ طبقه.

**آغاز:** ... یعنی بگو ای محمد ﷺ هستید شما دوست خدا پس متابعت کنید مرا...

(ن.ک: مشترک ۱۱: ۹۱۶).

1363 -[۳۲۵۶] نستعلیق، احمد علی قادری فرخ‌آبادی، ذی‌القعده ۱۲۸۳ هـ، **آغاز افتاده**، عناوین شنگرف، ۳۵۷ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۸×۱۹/۵.

**[۸۶۴]**

## ● مرآة جمال الرسول

از: **محمد هاشم بن محمد قاسم حنفی نقشبندی** در سیرت حضرت ختمی مرتبت ﷺ با استناد تاریخی.

**آغاز:** الهم صل علی محمد... اما بعد این اوراق چند که از بس لطافت غیرت...

1364 -[N.C.۱۵۹] نستعلیق، محمد رفیع کاتب، ۱۱۱۵ هـ، برهانپور، ۳۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۷/۵×۱۲.

**[۸۶۵]**

## ● مرآة محمدی

از: **ناشناس**. تذکره و زندگینامهٔ عرفای بزرگ سلسلهٔ چشتیه است که از امیر ابوالعلاء آغاز و به جلال‌الدین پانی‌پتی خاتمه می‌یابد.

**آغاز:** ... بسیار است که احصار آن درین رساله دشوار است. پنجم سید الواصلین،

**انجام افتاده،** ۱۴۵ برگ، ۱۹ س، اندازه ۲۳×۱۶/۵

1375 - [**۲۷۷۵**] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده** سبکوتر اسب ابو سعد حر از می‌گوید ..، **انجام افتاده،** ۲۵۳ برگ، ۲۱ س، اندازه ۲۱×۱۵

❊

1368 -[۷۵] نستعلیق، سید محمد سجاد علی بن داد علی بن محمد سید محمد، **نهم ذیقعدهٔ ۱۲۴۶ ه**، کرم خورده، ۳۰۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۶×۲۴/۵.

1369 -[۱۶۰۶] شکسته، **آغاز افتاده**: ... **یا وصی مصطفی پادشاه... بارگاه/شاه قنبر بنده پرور دادگستر دین پناه**، ۱۲۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵.

**[۸۶۹]**

## ● ناشناخته

از ناشناس در مناقب پیامبران و ائمهٔ اطهار نگاشته است.

آغاز: بعد از توحید و تحمید و تمجید گفت... **گذاشته‌ام در شما چیزی که اگر گردیدید با زهر**

1370 -[۳۴۱۷] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۰ برگ، ۲ س، اندازه: ۱۵×۲۴/۵.

**[۸۷۰]**

## ● نفحات الانس من حضرات القدس

از **نورالدین عبدالرحمن جامی** (۸۱۷-۸۹۸ ه/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م)، ریشهٔ کتاب «طبقات الصوفیه»ی **ابوعبدالرحمن محمد نیشابوری سلمی** (م: ۴۱۲ ه/۱۰۲۱ م) است که **خواجه عبدالله انصاری هروی** (م: ۴۸۱ ه/۱۰۸۹ م) در مجالس تذکیر و وعظ به زبان هروی املا می‌کرده و مریدان یادداشت می‌کرده‌اند. در ۸۸۱ ه/۱۴۷۶ م میر علی شیر (۸۴۴-۹۰۶ ه) از جامی خواهش می‌کند که آن را به روش بهتری به انجام رساند.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم، الحمد لله الذی جعل مرائی قلوب اولیاء...

(ر. ک: مشترک ۱۱: ۸۲۰، آزاد ۱: ۱۴۵، سالار ۲: ۶، ۴: ۲۹۸، ۸: ۲۷۹، کرزن: ۷۱، ۳۲۸، گنج بخش ۴: ۲۱۵۰، ندوه ۱۸۶، ۷۲۹).

1371 -[۴۶۵] نستعلیق، کرم خورده، ۲۶۷ برگ، اندازه: ۱۳×۲۳.

1372 -[۹۴۴] نستعلیق، ۱۰۴۷ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۶۷ برگ، اندازه: ۱۳×۲۳.

1373 -[۳۵۶۱] نستعلیق، ۱۰۳۴ ه، آغاز برابر نمونه، ۱۹۹ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۳.

1374 -[۳۱۲۳] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... شیخ الاسلام گفت که خیر چه غلامی بود...،

## بخش بیست و یکم

# داستان‌ها

● **اسمار حمزه ← حمزه‌نامه**

**[۸۷۱]**

● **انوار سهیلی**

ار: **حسین واعظ کاشفی** (م. ۹۱۰ ه/۵-۱۵۰۴ م) ترجمه‌ای است ار «کلیله و دمه‌ی» عربی و تحریری از «کلیله و دمه‌ی» بهرامشاهی، با افزودگیهابی به نام نظام‌الدیں احمد شحم سهیلی جغتابی (م. ۹۱۸ ه/۱۵۱۲ م)

**آغاز:** حضرت حکیم علی الاطلاو حلّت کلمه که وطایف لطایف حمد...

(ں.ک: مشترک ۶: ۹۷۰، نسحه‌ها ۵: ۳۵۲۳، گنج بحتں ۳: ۱۳۱۶، سالار ۳: ۱، موره. ۶۷۱، سارس. ۸، ندوه: ۴۸۶)

1376 -**[۱۶۹۳]** ستعلبق، ۱۳۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴×۲۲.

1377 -**[۳۶۲۷]** شکسته ستعلبق، آغاز برابر نمونه، ۴۸۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۳×۲۳

**[۸۷۲]**

● **بوستان خیال:** خورشیدنامه

از: **میر محمد تقی جعفری حسینی احمدآبادی گجراتی متخلص به خیال** (م: ۱۱۷۳ ه/ ۶۰-۱۷۵۹ م) بوستان حیال در چند جلد و چند بخش اسب. داسانهای جں و پری، آمیخته با تاریخ و حقیقت به نظم آمیخته بحش‌های آن به نامهای «معزنامه»، «خورشیدنامه»، «مهدی‌نامه» می‌باشد.

**آغاز.** اما بعد راویان احبار و ناقلان آثار و محدثان اں حدیث شیریں بیان و مخبران داستان رنگین...

(ن.ک: مشترک ۶: ۱۰۵۵).

1378 -**[۱۲۶۸]** نستعلیق، ۱۱۵۴ ه، کرم حورده، ۲۱۲ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۰×۲۸/۵.

● **بهرامنامه ← شاهزاده بهرام**

**[۸۷۴]**

● **جامع الحکایات**

از: **ناشناس**، مجموعهٔ قصه‌هایی است دربارهٔ پادشاه یمن که شخص ظالمی بود.

**آغاز** راویان اخبار و ناقلان آثار هندوستان دستان گوهر نه خوشه چیان حرمن در جامع الحکایات چنان آورده‌اند که در یمن پادشاهی بود ظالم ..

1388 -**[۲۷۹]** نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۲۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۲×۱۳/۵

● **جنگنامهٔ امیرالمؤمنین ← حمزه‌نامه**

● **حاتم‌نامه ← هفت سیر حاتمی**

**[۸۷۵]**

● **حکایات**

از: **ناشناس**، مجموعهٔ ۷۶ قصهٔ کوتاه است.

**آغاز**. دو زن در طفل منازعت می‌کردند و گواه نداشتند هر دو پیش قاضی رفتند و انصاف خواستند

(ر ک سالار ۳: ۵۲).

1389 -**[۲۰۱۱]** نستعلیق، ظهیرالدین حسین عرف محمد حسین، ۱۲۴۴ هـ/۱۸۲۹ م، ۱۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۰/۵×۱۴.

1390 -**[۳۴۳]** نستعلیق، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۲۹ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۰×۱۱.

**[۸۷۶]**

● **حمزه‌نامه:** اسمار حمزه حنگنامهٔ امیرالمؤمنین: قصهٔ حمزه: رموز حمزه

منسوب به **شاه ناصرالدین محمد**. با تحریرهای گوناگون در جنگهای «حمزه» با دیوان و پریان و دشمنان و شکست دادن ایشان.

**آغاز:** حمدله... بدانکه این قصه‌ایست، معروف و مشهور در بلاد عرب و عجم و کل بلاد اسلام...

(ن.ک: مشترک: ۶: ۹۳۳، موزه: ۶۷۵، نسخه‌ها ۵: ۳۶۸۴).

**[۸۷۳]**

## ● بهار دانش

ار **شیخ عنایت الله کنبوه لاهوری** (۱۰۱۷-۱۰۸۲ ه/۱۶۰۸-۱۶۷۱ م)، از افسانه‌های هندی کهن است، از روانتهای برهمان، در معاشقهٔ جهاندار سلطان و «مهر یرور» و «بهرور بانو» که در ۱۰۶۱ ه/۱۶۵۱ م به انجام رسیده است. این کتاب در شبه قاره کتاب درسی مدارس قدیم بوده و ازین رو نسخه‌های بسیار دارد و نسخه‌ها معمولاً دارای حاشیه هستند

**آغاز**: فاتحهٔ کتاب مستطاب آفرینش و پیرایهٔ صحیفهٔ دانش و بینش..

(ر. ک. منزوی ۶: ۱۰۰۷، نسخه‌ها ۵: ۳۵۳۳، گنج بخش ۳: ۱۳۲۰، ملاّ فیروز: ۲۲۰، کرزن ۱۰۶، سالار ۳: ۱۸، بنارس: ۱۲، ندوه. ۴۸۸).

1379 -**[۲۳]** شکسته، صفحهٔ اوّل دارای مهر محمد عمر جعفری، ۲۹۲ برگ، ۱۷ س، اندازه ۲۴×۱۴/۵.

1380 -**[۱۱۵۷]** نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۲۷۳ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۲۵/۵×۱۶/۵

1381 -**[۲۱۸۳]** نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، اوراق باهم چسبیده، صفحهٔ اوّل مطلاّ، ۱۰۰ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۲×۱۳.

1382 -**[۲۸۹۳]** شکسته، آغاز برابر نمونه، ۳ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۷/۵×۱۹.

1383 -**[۱۵۷۹]** نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۱۶۶ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۳۱×۱۸

1384 -**[۲۲۴۸]** نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۷۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۸×۱۴.

1385 -**[۱۹۲۳]** نستعلیق، سید امیر حیدر صفی‌پوری، ۱۱ محرم ۱۲۵۲ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... که هر یک بود افاضل بود تمام عیار /برای پاکی لفظی شبی بروز آرد...، ۲۳۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۴×۱۴/۵.

1386 -**[۴۶۸]** شکسته، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... خسروی بر طاق بلند گذاشته سر رشتهٔ انصاف...، **انجام افتاده**، ۱۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۵/۵×۱۶/۵.

1387 -[۰۰۰] نستعلیق، رجب ۱۸۸۳ م، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۰۷ برگ، ۲۰ س، اندازه: ۲۷/۵×۱۶/۵

**آغاز:** بعد از ثنا و صفت پیداکنندهٔ آسمان و زمین کیفیت و حقیقت این است که داستان و قصه‌ها و حکایت...

(ن.ک: مشترک ۶: ۹۵۸، گنج بخش ۳: ۱۳۷۸، موزه: ۹۸۲، سالار ۳: ۴، کرزن: ۱۰۵).

1394 -[۲۰۱۹] نستعلیق، ۲۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۸/۵×۱۱/۵.

**[۸۸۰]**

### ● عجایب القصص

از: **عبدالواحد محمد مفتی**، از پایان سدهٔ دهم و یا آغاز یازدهم هجری (قرن ۱۶-۱۷ م)، به خواهش دوستان، در قصص انبیاء از پیرامون سی و یک نگارش، در بیست «باب» و شصت و چهار «فصل» نگاشته است.

**آغاز:** الحمدلله الذی بعث النبین مبشرین... اما بعد معروض می‌دارد اضعف عبادالله القوی عبدالواحد...

(ن.ک. مشترک ۶: ۹۸۲، آزاد ۱: ۳۵، گنج بخش ۴: ۱۹۸۸، ندوه: ۶۸۵ [آغاز برابر نیست]).

1395 -[۱۷۲۴] نستعلیق، علی اکبر بن خلیل‌الرحمٰن کیرانوی، ۲۹ صفر ۱۲۹۸ ه، کرم خورده، ۱۷۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۶×۱۶

### ● عجیب القصص ← گلستان ارم

**[۸۸۱]**

### ● عیار دانش

از: **شیخ ابوالفضل علامی** (۹۵۸-۱۰۱۱ ه/۱۵۵۱-۱۶۰۲ م) **بن شیخ مبارک**، داستانهایی است اخلاقی که از انوار سهیلی گرفته و آن را به نثر روان و ساده نگاشته است.

**آغاز:** سپاس ازل و ابد خداوندی را که کران ناکران از آشکار و نهان پرتو آفتاب...

(ن.ک: مشترک ۶: ۹۲۴، ۹۸۶، سالار ۶: ۴۷، کرزن: ۱۰۵، ملاّ فیروز: ۲۲۷، موزه: ۶۸۲).

1396 -[۲۵۳۰] شکسته نستعلیق، مهتاب رای کایستهه، جمعه ۲۱ شعبان ۱۲۶۴ ه، کرم خورده، ۱۰۱ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۲×۱۶.

**[۸۸۲]**

### ● قصهٔ اکر و گل: قصهٔ کامروپ

از: **ناشناس**، قصّهٔ عشق کامروپ و کاملتا است.

1391 -[۰۰۰] نستعلیق، ۱۹۸ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۴×۲۳.

● **خورشیدنامه ← بوستان خیال**

● **داستان والا اختر ← کارستان**

● **رموز حمزه ← حمزه‌نامه**

**[۸۷۷]**

● **شاهزادهٔ بهرام:** بهرامنامه

از: **ناشناس**. قصهٔ عشقی شاهراده بهرام است.

**آغاز:** از راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کرده‌اند که **در مملکت روم پادشاهی بود** نام او اسکندر عاقل و کامل بود...

(ن.ک: مشترک ۶: ۱۱۶۵).

1392 -[**۲۱۷۰**] شکسته نستعلق، صحافی شده و بعضی از صفحات دارای حواشی، ۲۲۳ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۲×۱۶.

**[۸۷۸]**

● **شعلهٔ آه**

از: **لچهمن سنگهه غیور دهلوی** (م: ۱۲۳۰ هـ/۱۸۱۵ م) از فاضلان روزگار شاه عالم دوم (۱۱۷۳-۱۲۳۱ هـ) و اکبر شاه ثانی (۱۲۲۲-۱۲۵۳ هـ) که نام او **پندت لچهمی نراین و لچهمی رام دهلوی** نیز آمده است. وی این اثر را به دستور شاه عالم دوم از اردو به فارسی ترجمه کرده است. داستان عشقی **ملک محمد و شهزاده شهر بانو** است.

**آغاز:** شگفتگی گلشن قصه‌پردازی و تازگی چمن افسانه طرازی بشادابی حمد جهان آرایی است...

(ن.ک: مشترک ۶: ۱۰۶۲، موزه: ۶۸۰).

1393 -[۲۰۱۵] نستعلیق، ربیع الاول ۱۲۸۷ هـ، ۱۰۵ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۴×۱۹/۵.

**[۸۷۹]**

● **طوطی‌نامه**

از: **محمد خداوند قادری** (م: ۱۰۴۵ هـ/۶-۱۶۳۵ م) به گفته نگارنده همان طوطی‌نامهٔ نخشبی است که به نثر ساده و روان نگاشته است.

[۸۸۵]

**● قصهٔ شاهزاده بینش**

از: **کشن چیتن بوس**، قصهٔ شاهزاده بینش و شاهزاده مهر افروز و جنگهای او با دیوها را شرح نموده است.

**آغاز:** حاکیان اخبار و... اسمار چنین آورده‌اند که پادشاهی در ملک هندوسنان...

1402 -[۱۶۹۱] نستعلیق، ۱۲۵۹ هـ، هوگلی، ۴۶ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۶×۲۴.

**● قصهٔ کامروپ ← قصهٔ اکر و گل**

[۸۸۶]

**● قصهٔ ملک محمد شاه وفادار و گیتی افروز پری**

از: **ناشناس.**

**آغاز:** راویان اخبار و ناقلان آثار و محدثان روزگار و استاد...

(ن.ک: مشترک ۶: ۱۱۸۳، سالار ۳: ۳۲، ملاّ فیروز: ۲۲۸).

1403 -[۱۲۱] نستعلیق، یکم شعبان ۱۱۲۹ هـ، کرم خورده، ۶۲ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵.

[۸۸۷]

**● کارستان:** داستان والا اختر

از: **ابوالبرکات منیر معروف به منیر لاهوری** (م: ۱۰۵۴ هـ/۱۶۴۴ م) **بن عبدالمجید ملتانی**، داستانهای رزمی شهزاده والا اختر را به شیوهٔ ادبی تحریر کرده است.

**آغاز:** ستایش گوناگون پادشاهی را سزاوار است که پادشاهان...

(ن.ک: مشترک ۶: ۱۰۲۵، گنج بخش ۳: ۱۳۸۳، موزه: ۶۸۳).

1404 -[۳۴] نستعلیق، کرم خورده، ۵۹ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۳×۲۴.

[۸۸۸]

**● کلیله و دمنه**

متن از: **بید پای** (Bid Pay)، ترجمهٔ فارسی از **ابوالمعالی نصرالله منشی** (پیرامون ۴۳۸ هـ/۱۰۴۷ م) **بن محمد بن عبدالحمید** در هیجده «باب» به نام بهرام شاه غزنوی (م: ۵۴۸ هـ) نگاشته است.

**آغاز:** الحمدلله... اما راویان اخبار و ناقلان آثار و خوشه‌چینان سخن روایت می‌کنند که در شهر خاشخاش...

(ر.ک: مشترک ۶: ۱۱۳۰، نسخه‌ها ۵: ۳۷۳۲، ندوه: ۵۰۱).

1397 -**[۲۰۷۱]** نستعلیق، بولاقی داس، ۱۱ شوال، ۴۲ جلوس شاه عالم پادشاه غازی، ۹۲ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۲×۲۰/۵

**[۸۸۳]**

### ● قصهٔ جلال‌الدین حیدر (ج ۲ و ۳)

از: **ناشناس**. دربارهٔ شاهزاده جلال‌الدین حیدر و قصهٔ عشق، داد و شجاعت او.

**آغاز:** چنین داستان‌گوی دانای کار/رقم زد در این صفحهٔ روزگار... که چون شاهزادهٔ والاتبار...

1398 -**[۲۴۲۱]** نستعلیق، ج ۲، ۲۴۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۲۴.

1399 -**[۹۹۳]** نستعلیق، **آغاز:** راویان اخبار و ناقلان آثار چنین گفته‌اند که برور دیگر نهال پری از جانب شمس الحمال . ، ج ۳، ۲۲۴ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۱

1400 -**[۱۳۹۹]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** .. حالا کیستی شاهزاده این صدا شنید و بالا نگاه کرد. و از قیافه معلوم کرد که هر دو عاشق شده‌اند...، **انجام افتاده**، ج ؟، ۱۴۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۲۴/۵.

### ● قصهٔ حمزه ← حمزه‌نامه

**[۸۸۴]**

### ● قصهٔ سه درویش

از. **ناشناس**. قصهٔ سه درویش است که پادشاه هر سه را به حضور خود می‌طلبد و قصه‌های زندگی خود را که چگونه به درویشی روی آوردند بیان می‌کند. در آخر پادشاه به آنها مهربانی بسیار می‌کند.

**آغاز:** بعد حمد و سپاس حضرت خالق را و نعت رسالت پناه ﷺ و آله بدانکه شاهی بود در ولایت لاهور عادل...

1401 -**[۱۹۰۷]** نستعلیق، ۳۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴×۲۰/۵.

آغاز: ابوذرجمهر اعلم حکمای زمان و وزیر نوشیروان بود از سخنان اوست که با عاقل...

1409 -[۱۱۷۹] نستعلیق، ۳۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۱۹/۵.

[۸۹۳]

## ● نکات دلاویز در طی حکایات طیّبت انگیز

از: ناشناس، شامل ۱۲ داستان آمیخته به نظم.

آغاز: سگی با پارهٔ گوشت در دهان، بر لب جویی بگذشت...

1410 -[۲/۲-۱۹۹۱] نستعلیق، ۱۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۸/۵×۲۹.

[۸۹۴]

## ● هفت سیر حاتمی: حاتم‌نامه

از: ناشناس، داستانی است قهرمانی از رفتار و کردار جوانمردی و سخاوت و جنگها و آشتیهای حاتم طایی با تحریرهای گوناگون، به نظم و نثر. در گنج بخش نسخه‌های متعدد آن به پنج می‌رسد و با آغازهای مختلف درج گردیده است.

آغاز: راویان اخبار و ناقلان آثار چنین روایت کنند که حاتم بن طی...

(ن.ک: مشترک ۶: ۱۰۸۸، گنج بخش ۳: ۱۳۳۳).

1411 -[۱۰] نستعلیق، ذیقعده ۱۲۵۹ ه‍، کرم خورده، ۱۲۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۲۱/۵.

*

**آغاز:** ... دانسته‌ام کز آن خزینه نصیب او خواهد بود وصیت‌نامه...

(ن.ک: مشترک ۶: ۹۲۳، گنج بخش ۳: ۱۳۸۴، نسخه‌ها ۵: ۳۵۹۶).

1405 -[۲] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۲۷۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۰×۲۱.

**[۸۸۹]**

**● گشایشنامه**

از: **راج کرن بن بهوانی داس فدایی رهتکی**، مجموعهٔ شش داستان است در شش «گشایش» که در سال ۱۱۰۱ ه‍/۱۶۸۹ م آن را به انجام رسانده است.

**آغاز:** تبدیل حروف از ذکر تبدیل تجویز هر یک...

(ن.ک: مشترک ۶: ۱۰۳۷، موزه: ۶۸۴، نسخه‌ها ۵: ۳۷۳۸).

1406 -[۱/۳۶] نستعلیق، غلام صفی ولد محمد مراد روشن، ۱۸ ماه رجب ۱۲۰۵ ه‍، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۷۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵.

**[۸۹۰]**

**● گلستان ارم:** عجیب القصص

از: **ناشناس**. مجموعهٔ حکایات گوناگون است.

**آغاز:** سرسبزی بوستان بخش با... ستایش چمن است...

1407 -[۲۲۶۴] نستعلیق، ۱۰۶۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۷×۲۸.

**[۸۹۱]**

**● مجموعهٔ حکایات**

از: **ناشناس**. مجموعهٔ حکایات مختلف است که در آن قصهٔ بهرام گور و چند قصهٔ کوتاه دیگر از ملوک خراسان و پادشاه ترکستان روایت شده است.

**آغاز:** در زمانی که بهرام گور ساسانی را پدرش یزدگرد...

1408 -[۱۹۰۳] نستعلیق مایل به شکسته، ۳۱ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۴.

**[۸۹۲]**

**● مجموعهٔ حکایات**

از: **ناشناس**. به تعداد ۵۷ قصهٔ کوتاه اخلاقی و پند آمیز است از بوذرجمهر، اومیرس یونانی، زینون بن طالوطاغورس، بطلیموس، جالینوس، بقراط و دیگران...

## بخش بیست و دوّم

# نامه نگاری

● ارشاد الطالبین ← انشای هر کرن

● انشای ابوالفضل ← مکاتبات علامی

● انشای امان الله ← رقعات امان الله حسینی

● انشای خلیفه ← جامع القوانین

● انشای طاهر وحید ← مکتوبات طاهر وحید

● انشای فایق ← دستورالانشاء

[۸۹۵]

● **انشای فیض بخش**

از **شیر علی قصوری عرف شیر علی حمله قصوری** (زنده در ۱۱۱۸ هـ/۱۷۰۶ م) برای تعلیم فرزندش محمد اعظم نامه‌هایی به مادر، پدر، دختر، برادر، عمو، دوست، محبوب، علما و فقرا و سادات به نگارش آورده است. همچنین این اثر شامل برخی احکام و فرامین روزگار اورنگزیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ) به نام امیران و شهزادگان می‌باشد، برخی نامه‌ها واقعی و برخی غیر واقعی است که در آنها تاریخ‌هایی از ۱۱۰۵ الی ۱۱۱۶ هجری دیده می‌شود.

**آغاز:** الحمدلله .. بدانکه انسان را دیدهٔ بینا و گوش شنوا بخشیده‌اند...

(ر ک. مشترک ۵: ۲۷۲، نسخه‌ها ۳: ۲۰۸۵، گنج بخش ۳: ۱۱۵۷، ندوه: ۷۷۷).

1412 -[۵۶۹] نستعلیق، ۱۱۰۲ هـ، ۳۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۰/۵×۱۹.

1413 -[۱۸۸۹] شکسته، ۱۲۲۱ هـ، ۶۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۳.

[۸۹۶]

● **انشای لچهمی نراین:** رقعات لچهمی نراین

از: **لچهمی نراین** (زنده به سال ۱۲۰۵ هـ)، گردآوری **محمد فیض بخش بن غلام سرور کاکوری**. به سال ۱۲۰۵ هجری با دیباچه‌ای از او در سرگذشت نگارنده. مجموعهٔ نامه‌های لچهمی نراین است که برخی از آنها به اوضاع تاریخی اوده اشاره دارد.

1418 -[۲۰۳۸] نستعلیق، سید محمد علی ولد سید سبحان علی، سوّم ذیقعده ۱۲۶۷ ه [۳۱ اگست ۱۸۵۱ م]، **آغاز:** آغاز سخن بنام جهان آفرین که زبان‌ها را با سخن آشنا ساخته...، ۳۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۷×۲۹.

**[۸۹۹]**

● **انشای میرزا جلال:** رقعات جلالا

از: **جلال‌الدین محمد طباطبایی اصفهانی قهپایی زواره‌ای**، معروف به **میرزا جلالا** (زادهٔ ۱۰۳۲ هجری ـ متوفی پیش از ۱۰۸۳ ه/۴-۱۶۲۳ م). نامه‌های اوست و برخی از منشآت وی.

**آغاز:** چون حضرت بیچون سابقهٔ لطف جبلی و بدرقهٔ عنایت ازلی نیک اختری را...

(ن.ک: مشترک ۵: ۲-۱۴۱).

1419 -[۱۹۸۹] شکسته نستعلیق، ۲۵ شعبان ۱۲۸۱ ه، کرم خورده، ۱۹ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰×۳۰.

**[۹۰۰]**

● **انشای هر کرن:** ارشادالطالبین

از: **هر کرن بن متهرا داس کنبوه ملتانی**، از منشیان روزگار جهانگیر پادشاه (۱۰۱۴-۱۰۳۷ ه)، در آموزش شیوهٔ نامه نگاری در یک «دیباچه» و هفت «باب».

۱- نامه‌هایی که سلاطین به سلاطین بنویسند، ۲- در اصدار فرامین، ۳- در اصدار پروانجات، ۴- نوشتن عرایض، ۵- مکتوباتی که ابنای روزگار به یکدیگر بنویسند، ۶- خط و قبالهٔ شرعی.

**آغاز:** بعد از حمد و ثنای مر حضرت ایزد متعال قادر ذوالجلال و الافضال که عالم را از کتم عدم...

(ن.ک: مشترک ۵: ۹۳، سالار ۳: ۸۹، ۲۱۵، کرزن: ۱۲۵، موزه: ۳۷۵، گنج بخش ۳: ۱۱۴۱).

1420 -[۳۰۶۹/۱] شکسته، سید رحیم، ۱۲۱۶ ه، ۴۸ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴×۱۹.

1421 -[۳۰۷۱] شکسته نستعلیق، شعبان ۱۱۶۶ ه، آغاز برابر نمونه، ۲۰ برگ، ۳۰ س، اندازه: ۱۵×۲۴/۵.

**آغاز:** هر چند طوطی شکرین مقال خامه... اما بعد، امیدوار مغفرت خلاق اکبر محمد فیض بخش...

(ن.ک: مشترک ۵: ۳۳۷، موزه: ۳۸۱).

1414 -[۸۵۹] نستعلیق، ۱۱۹۵ هـ، فیض‌آباد، ۵۱ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۱×۱۹.

**[۸۹۷]**

● **انشای لطف الله**

از: **نواب لطف الله خان** (م: ۱۱۱۴ هـ/۱۷۰۲ م) **فرزند سعدالله خان، مجموعهٔ** نامه‌های اوست به اورنگ‌زیب و امیران.

**آغاز:** بر دبیران دقیقه رس و روشن ضمیران صبح نفس پوشیده نماند که چون این خوشه چین خرمن ارباب سخن را خیال...

(ن.ک: مشترک ۵: ۲۷۰).

1415 -[۳۵۴۰] نستعلیق، کرم خورده، ۷۸ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۵×۲۱.

● **انشای مادهو رام ← منشآت مادهو رام**

● **انشای مرصّع کار ← مرصّع کار**

**[۸۹۸]**

● **انشای منیر:** رقعات منیر

از: **ابوالبرکات منیر لاهوری** (۱۰۱۹-۱۰۵۴ هـ/۱۶۱۰-۱۶۴۴ م) **بن عبدالمجید ملتانی،** در دیباچهٔ آن مؤلف تاریخ گردآوری را ۱۹ ذی‌القعده ۱۰۵۰ هـ/۱۶۴۱ م یادکرده است.

**آغاز:** بعد از حمد ایزد جلّ و علا و پس از درود سیدالمرسلین محمد مصطفی صلی الله علیه و علی اصحابه اجمعین...

(ن.ک: مشترک ۵: ۱۲۲، سالار ۳: ۹۴، ۶: ۱۳۸، گنج بخش ۳: ۱۱۶۱، ندوه: ۷۶۸، ۷۷۸، موزه: ۳۸۴).

1416 -[۳۶-۱۹۳۲] نستعلیق، ۵۷ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۳×۲۲.

1417 -[۲۰۳۷] نستعلیق، ۱۲۶۷ هـ، **آغاز:** این منتخب از بخت نکو فرجامش افتاده چو آغاز نکو انجامش دیده...، ۳۳ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۷×۲۹.

[۹۰۳]

● **تحفة الصبیان**

از: **رنجهور داس** (زنــده در ۱۱۴۶ ه‍/۱۷۳۳ م) **بـن رنـجیت رای کـایستهِ جـونپوری**، نامه‌های اوست که به درخواست پسرش و به همت او جمع‌آوری و تدوین کرده است. برای دیگر آثار وی به مشترک ۵: ۳۱۰ رجوع شود.

**آغاز:** بعد از چهره آرایی شاهد سحن بگلگونهٔ سپاس و ستایش مشی کاینات تعالیٰ شانه...

1425 -[۳۷۰] نستعلیق، ۱۲۲۵ ه‍، ۳۴ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۸×۲۵.

1426 -[۷۰۱] نستعلیق مایل به شکسته، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، عناوین شنگرف، ۳۹ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۶×۲۷

1427 -[۱۸۹۸] نستعلبق، کـرم خـورده، آغـاز بـرابـر نـمونه، ۴۰ بـرگ، سـطر مـحنلف، اندازه: ۱۱×۱۹

● **تزویج حسن و عشق ← حسن و عشق**

[۹۰۴]

● **ثمرات البدایع:** رقعات قتیل

از: **میرزا محمد حسن قتیل لاهوری** (م: ۱۲۳۳ ه‍)، نسخه‌های گزارش شده با یکدیگر جدایی دارند. چاپ مطبع نظامی کانپور ۱۲۹۰ هجری به نام «رقعات مـیرزا قـتیل» بـا دیباچه‌ای از گردآورنده و شاگرد نگـارنده **خواجه امام‌الدین (خواجه امـامی)** شـامل ۱۸۲ «رقعه» است که بسیاری از آنها خطاب به خود نگارنده می‌باشد.

**آغاز:** آرایش سرنامهٔ تحمید منشی منشآت حدوت و قدم که کاغذ سپیدهٔ سحر ورقی ساده ار اوراق مسودات...

(ن ک: مشترک ۵: ۳۷۰، ایوانف، ضمیمه ۲: ۲۱، موزه: ۴۰۲، ندوه: ۷۸۸).

1428 -[۱۷۴۱] نستعلیق، محمد حسین علی، ۴ شـعبان ۱۲۹۰ ه‍، ۱۲۱ بـرگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷×۲۶.

1429 -[۱۸۸۱/۱] نستعلیق، **آغاز:** نجلی خرابد الفـاظ روح پـرور و تـعرس عـرایس...، ۱۲۴۰ ه‍، ۱۵۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵.

● **انشای یار محمد ← دستورالانشاء**

● **انشای یوسفی ← بدایع الانشاء**

**[۹۰۱]**

● **بدایع الانشاء:** انشای یوسفی

از: **یوسف** معروف به **یوسفی هروی** (م: ۹۵۰ ه‍/۴-۱۵۴۳ م) **بن محمد**، برای پسرش رفیع‌الدین حسین، به سال ۹۴۰ ه‍/۱۵۳۳ م نگاشته است. در دیباچه فن انشاء را بر دو قسم کرده است. ۱- توقیعاتی که مضمون آن احکام سلاطین و حکام است. ۲- محاورات و مکاتبات.

**آغاز:** رینت عنوان هر نامهٔ نامی و زیور دیباچهٔ هر صحیفهٔ گرامی...

(ن.ک: مشترک ۵: ۳۰ و ۶۰۳، گنج بخش ۳: ۱۱۶۷).

1422 -[۱۲۲] شکسته ستعلیق، ربیع الثانی ۱۲۰۳ ه‍، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۱۰۴ برگ، ۱۲ س، اندازه. ۱۳×۲۲.

**[۹۰۲]**

● **پنج رقعه**

از: **نورالدین محمد ظهوری ترشیزی** (م: ۱۰۲۵ یا ۱۰۲۶ ه‍)، نامه‌های ادیبانه اوست، به دوستان و بزرگان روزگار خود. پنج رقعه نامه‌هایی است، که با سر آغاز آنها شناخته می‌شوند. ۱- شهید تبسم، ۲- فراقنامه، ۳- زیبا عروس، ۴- قربانی چشم، ۵- پشت به دیوار.

**آغاز:** شهید تبسم دیت عشوه خون مقتول، رنگین مطلب شیرین مدعا...

(ن.ک: مشترک ۵: ۲۸۲، سالار ۳: ۸۴، کرزن: ۱۲۵، گنج بخش ۳: ۱۱۷۰، موزه: ۴۰۰).

1423 -[۸۶/۱] شکسته، منشی ارادت الله، کرم خورده، ۳۰ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵.

1424 -[۱۵۱] نستعلیق، شیخ امید علی، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۲ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴×۲۱.

[۹۰۷]

● **حسن و عشق:** تزویج حسن و عشق: کتخدایی حسن و عشق

از: **میرزا نورالدین محمد**، معروف به **نعمت خان عالی** (م: ۱۱۲۲ هـ/۱۷۱۰ م)، دربارهٔ حسن و عشق، جسم و جان بگونهٔ داستان، با سربندهای «القصه» به نثر آمیخته به نظم.

**آغاز:** حدیث عشق شد زیب بیانم /چو شمع افتاد آتش بر زبانم...

(ن. ک: مشترک ۵: ۲۵۷، موزه: ۴۲۹).

1436 -[۱/۸۶] نستعلیق، ۱۸ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۴/۵.

[۹۰۸]

● **دستورالانشاء:** انشای فایق

از: **محمد فایق متخلص به فایق** (م: ۲۹ رجب ۱۲۴۱ هـ/۱۸۲۶ م) **بن غلام حسین بن محمد عظیم لکهنوی**. به دستور نواب قاسم علی خان بهادر جنگ پس از ۱۱۱۹ هجری برای پسران آن نواب در پنج «فصل» به نام «دستور الانشاء» نگاشته است.

**آغاز:** سپاس بیقیاس قدیمی را که... اما بعد چنین می‌گوید خوشه چین خرمن ارباب حقایق خادم الطلبه محمد فایق...

(ن. ک: مشترک ۵: ۳۴۲، ذریعه ۳/۹: ۸۰۷، گنج بخش ۳: ۱۱۷۵، مرآة العلوم ۳: ۱۴۵، موزه: ۳۹۳).

1437 -[۱۲۴۳] نستعلیق، ۱۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۰/۵×۱۴.

1438 -[۱۸۸] نستعلیق، ۱۲۲۷ هـ، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... از افراط فراق بزبان اکثری واضح گشت این قدر...، ۳۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۲×۱۴.

1439 -[۳۵۰۵] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... القاب و آداب مراسلات و مکاتبات منشیانه بخط مراتب بعبارت سلیس...، ۲۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۲×۱۴.

[۹۰۹]

● **دستورالانشاء:** انشای یار محمد

از: **یار محمد قلندر** (از سدهٔ دوازدهم هجری) نامه‌هایی است با سربندهای «مکتوب اوّل، مکتوب دوم...» و در پایان «رقعه»های بی‌شماره. مکتوب ۱- از جانب نواب مغفرت مآب امین‌الدوله بهادر است. مکتوب ۱۰- حاوی مطالبی دربارهٔ ذوالفقار خان،

1430 -[۲۰۹۰] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... اما بعد فقیر پر تقصیر خواجه امام‌الدین معروف به خواجه امامی غازه طراز...، **انجام افتاده**، ۱۴۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۴×۱۴/۵.

**[۹۰۵]**

● **جامع القوانین**: انشای خلیفه

از: **خلیفه شاه محمد قنوچی** (زنده در ۱۰۸۵ ه)، نامه‌ها و منشآتی را که برای دوستان نوشته بود، در «مقدمه» و چهار «فصل» و «خاتمه» گردآورده است: فصل ۱-رمکتوبات (نامه‌های واقعی). فصل ۲- رقعات. فصل ۳- مراسلات در دو قسمت: تهنیت آمیز و تعزیت آمیز. فصل ۴- آداب و القاب «خاتمه» در چند فصل، قوانین (هفت قانون) در صدور فرامین، نوازشنامه‌ها و جز آنها.

**آغاز**: ستایش و نیایش مر احدی را که کاتب فصاحت بیان خرد دانشوران از تحریر انشای ثنای بیکرانش..

(ن. ک: مشترک ۵: ۱۹۸، ایوانف: ۳۷۴، مرآةالعلوم ۳: ۱۴۱، سالار ۳: ۵۴ و ۵-۱۱۴، ندوه: ۷۸۰).

1431 -[۹۵] نستعلیق، ۴۰ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۰×۱۴.

1432 -[۱۹۷۳] شکسته نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۴۵ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۲۱/۵×۱۴.

1433 -[۲۱۱۸/۱] نستعلیق، ۱۲۵۴ ه، آغاز برابر نمونه، ۵۴ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۲×۱۵/۵.

1434 -[۱۷۰۰] نستعلیق، عبدالمجید، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۲۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۹×۱۸.

**[۹۰۶]**

● **چهار باغ**

از: **حکیم مسیح‌الدین ابوالفتح گیلانی** (م: ۹۹۷ ه/۱۵۸۹ م) مجموع نامه‌های اوست.

**آغاز**: به برادر رهنمایی انام سلالهٔ افاضل ایام شریف الذات... چهار باع دنیا را حضرت حق...

(ن.ک: مشترک ۵: ۴۲، سالار ۳: ۷۵، بنارس. ۲۱، موزه: ۳۹۰).

1435 -[۲۰۶۱] نستعلیق، ۲۵ رمضان سال ۴۱ جلوس عالمگیر پادشاه اورنگزیب، کرم خورده، ۵۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۷/۵×۱۲/۵.

است که در سرنامه‌های آن اصطلاحات و خطابهایی مانند مهرپرور، خلاف فرزند، سعادت توام، برادران نامهربان آمده است.

**آغاز** بعد حمد رب العالمین و نعت ختم المرسلین. هیچ حرف آفرین بست بر ضمیر صرافان سخن و جواهر شناسان این فن ..

(ر.ک: منزوی ۵: ۲۳۸، موزه ۳۹۴).

1444 -[۱۳/۲] نستعلیق، ۱۲۴۰ ه، ۵۴ برگ، ۱۶ س، اندازه ۱۳×۲۲

● **دستورنامهٔ آگهی ← دستورالعمل آگاهی**

● **دیباچه‌ها ← رقعات نصیرا**

**[۹۱۳]**

● **رسالهٔ ناز و نیاز**

از **مجنون رفیقی مشهدی، خوشنویس** (م ۹۵۹ ه/۱۵۵۲ م) به نام ابوالمظفر حسن بهادر خان کورکانی، در یک «مقدمه» و چند «باب» نامه‌هایی است در ناز و نیاز عاشق و معشوق، نامه‌های از عاشق و پاسخ آن از سوی معشوق به نثر و به نظم، و آنچه به نثر است شاعرانه و رنگین‌تر

**آغاز** ای عاشق ناز ارجمندان/معشوق نیاز مستمندان

(ر.ک: منزوی ۵: ۳۸، نسخه‌ها ۵: ۳۸۵۴)

1445 -[۲۲۷۵] نستعلیق، میر غلام حسین، ۱۲۷۴ ه، ۱۹ برگ، ۱۱ س، اندازه ۱۱×۱۸/۵

**[۹۱۴]**

● **رسایل طغرا**

از **ملا طغرای مشهدی** (م ۱۱۰۰ ه/۹-۱۶۹۸ م)، دارای ۷ رساله و مجموعهٔ رقعات اوست.

**آغاز.** ثنای بهار پیرای که انگشت سروزار بدانه‌های شبنم

(ر.ک. منزوی ۵. ۱۵۲، موزه ۴۳۲، گنج بخش ۳: ۱۲۷۲، نسخه‌ها ۳: ۱۸۷۹).

1446 -[۲۲۶۵] نستعلیق، ۱۲۰۶ ه، کرم خورده، ۶۴ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۲/۵×۲۲

1447 -[۱۷۹۲] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده:** را از اندازهٔ اطراف گلستانش طرفی به سروناز با نسبت جهت عهد یکجهتی ، **انجام افتاده**، ۱۶۴ برگ، **سطر مختلف**، اندازه: ۱۶×۲۴/۵.

عبدالله خان و حسن علی خان همراه محمد فرخ سیر و رسیدن افواج به اله‌آباد است. نامه‌های خانوادگیش دربارهٔ پدر و سه نامه به سه برادر خرد خود ناظرالدین، فیض‌الدین خان، مصطفی علی خان است و نیز به برادر اعز احمد علی.

آغاز: سر صاحب معنی آگاه همدان اخوت پناه سلمکم در هنگامی که انتظار اخبار خیریت ..

(ن ک. مشترک ۵: ۳۲۱، گنج بخش ۳: ۱۱۷۶).

1440 -[۶۵۴] نستعلیق، ۱۲۴۰ ه، کلکته، ۳۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۱×۱۳/۵.

**[۹۱۰]**

## ● دستور شگرف

از: **لاله بهوپت رای** (زنده در ۱۱۰۰ هجری) در دستور نامه نگاری است

آغاز: ای از تو بر اهل صنعت آمد نوفیق /گر معنی نازک است در فکر دقیق

(ن ک: مشترک ۵: ۲۵۰، ایوانف: ۴۰۶، سالار ۳: ۶-۹۷۵، مرآة العلوم ۲. ۱۵۳، ۳ ۱۵۲، موزه ۳۹۴).

1441 -[۱۱۷۱] شکسته، ۱۶۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۴/۵×۱۵

1442 -[۱۷۸۰] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۵۵ برگ، سطر مختلف، اندازه ۲۲×۱۴

**[۹۱۱]**

## ● دستورالصبیان

از. **منشی نونده رای** (از نیمهٔ یکم سدهٔ دوازدهم هجری) در دیباچه می‌گوید چون دستور انشاء برای سلاطین و امیران دشوار است، من این را برای کودکان و مبتدیان نگاشتم نمونه‌هایی است برای آموزش نامه نگاری، در سه «فصل».

آغاز: حمد وافر دبیری راکه انشای آفرینش ..

(ن.ک: مشترک ۵: ۳۱۳، پارس: ۲۶، گنج بخش ۳: ۱۱۷۷)

1443 -[۲۱۶] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۲۰ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۲۲×۱۵.

**[۹۱۲]**

## ● دستورالعمل آگاهی: دستورنامهٔ آگهی

از: **محمد صلاح جعفری اسکندری** (زنده در ۱۱۵۶ ه/۱۷۴۳ م)، نامه‌های اورنگ‌زیب

تألیف را گفته و سپس نامه‌های اوست، به شاهان، امیران و بزرگان علم و ادب، حاوی مسائل اجتماعی روز، سفارشها و مسائل ادبی و عرفانی و پند و اندرز به نثر آمیخته به نظم با سربندهای «رقعه»، «رقعهٔ اخری».

**آغاز:** بعد از انشای صحائف ثنا و محمدت الله الذی انزل علی عبده الکتب و بس

(ن ک: مشترک ۵ ۱۸، نسخه‌ها ۲ ۱۴۲۶ و ۱۴۳۸، گنج بخش ۴ ۲۴۱۰، سالار ۳ ۶۴ و ۷۲، موزه: ۳۹۸، ندوه ۷۷۱)

1452 -**[۱۵۷]** نستعلیق، شریف عبدالقادر، ۱۱ صفرالمظفر ۱۱۰۷ هـ، ۱۴۸ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۹/۵×۱۴/۵

● **رقعات جلالا ← انشای میرزا جلال**

**[۹۱۹]**

● **رقعات خاص**

از: **عالمگیر اورنگ‌زیب**، رقعات خاص اوست که به سال ۱۱۵۷ هـ گردآوری شده است

**آغاز:** تمهید نگارش کلام و تسوید گزارش مرام تحمید واحد بر حق و توحید

(ن.ک: مشترک ۵ ۲۴۰، ندوه. ۷۸۵)

1453 -**[۲۸۹۶]** شکسته، **انجام افتاده**، ۳۲ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۹×۲۸

**[۹۲۰]**

● **رقعات دلپسند**

از: **خواجه ضیاءالدین احمد**، مجموعهٔ نامه‌هایی است که به دوستان خود نوشته و خاطرات خوشی که از آنها داشته در آن گنجانیده است

**آغاز:** بعد حمد خدای و نعت محمد مصطفی حسن گوید که این نسخه موسوم به اسم دلپسند .

1454 -**[۱۲۹۲]** نستعلیق، گلاب سنگه، ۱۱۹۳ هـ، شاهجهان‌آباد، کرم خورده، ۹۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴×۲۱

**[۹۲۱]**

● **رقعات عالمگیری**

از: **اورنگ‌زیب**، چهارمین مجموعهٔ نامه‌های عالمگیر پادشاه اورنگزیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸)

[۹۱۵]

● **رقعات**

ار **سید تراب علی نیشابوری** محموعهٔ رقعات اوست

**آغاز.** حمد خالقی را که عبارت محصر کن فیکون ساخت و بوای لقد کرّمنا بنی آدم...

1448 -[۳۵۱۶] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۸ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۲۱×۱۳/۵.

[۹۱۶]

● **رقعات**

ار **ناشناس** دو نامه‌است به یکی از وزرای دربار معولی که اسم آن مسخص نیست نگاسته و ار وی توصیف و تمجید نموده است.

**آغاز** بعد ار اطهار اشتیاق مرفوع صمیر قلبی تصور گردانیده می‌آید که مکاتبهٔ شریف موصول پیوسته ..

1449 -[۲۰۰۳] شکسته نستعلیق، کرم خورده، ۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۹×۹/۵

[۹۱۷]

● **رقعات امان الله حسینی:** انشای امان الله: رقعات امانی

ار **حکیم امان الله خان حسینی** ملقب به **خان زمان بهادر خانزاد فیروز جنگ** متخلص به **امانی** (م ۱۰۴۶ ه/۱۶۳۲ م)، به حواهش ابنای روزگار، با سربندهای «رقعه»، حاوی نامه‌های رسمی و دوستانه و مطالب صوفیانه

**آغاز.** حمد وافر خدای را که یاقوت بی‌بها در عقد انشاء کبریای ازلی و آفاق.

(ن ک مشترک ۵ ۱۱۴، ایوانف، ضمیمه ۲ ۱۶، موزه ۳۹۶)

1450 -[۱۴۱] نستعلیق، ۱۱۲۴ فصلی، کرم خورده، ۴۲ برگ، ۱۳ س، اندازه ۲۱×۱۲/۵.

1451 -[۱۴۰۷] نستعلیق، احمد بخش، محرم ۱۲۲۷ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۵ برگ، ۱۲ س، اندازه ۲۰/۵×۱۳

● **رقعات امانی ← رقعات امان‌الله حسینی**

[۹۱۸]

● **رقعات جامی:** منشآت جامی

ار **نورالدین عبدالرحمٰن جامی** (۸۱۷-۸۹۸ ه/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م) در دیباچه سبب

1459 -[۱۹۲۴] نستعلق، شوال ۱۲۲۷ ه،کرم خورده، ۵۹ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۴×۲۱/۵

● **شبنم شاداب ← منشآت تفرشی**

**[۹۲۴]**

● **فرمان شاه طهماسب صفوی**

فرمانی‌که توسط **شاه طهماسب صفوی** در ۳ رمضان ۹۴۲ ه/۱۳ فوریه ۱۵۳۷ م صادرگردیده، با آوردن اقوال حضرت علی عليه‌السلام، قسمت مختصری از دعاهای عربی و بیتهای فارسی.

**آغاز:** حکم جهان مطاع عالم مطیع از مبع عاطفت...

(ر. ک: سالار ۳: ۷۴)

1460 -[۱۳۰] نستعلیق، ۱۱۳۸ ه، ۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۴×۱۵/۵.

● **فوز کبیر ← مکاتبات علامی، شرح**

**[۹۲۵]**

● **قواعد عرض نویسی**

از **ناشناس** در قواعد و آداب نوشتن عرایض، اجاره‌نامه، طلاق‌نامه، بیع‌نامه وغیره است

**آغاز** . چنانچه در فتق و سوزن و نخه و شاخ گاومیش یخه و سگ...

1461 -[۱] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۸۶ برگ، ۱۱ س، اندازه. ۱۹/۵×۱۰/۵

● **کتخدایی حسن و عشق ← حسن و عشق**

● **کلام الملوک ملوک الکلام ← کلمات طیّبات**

**[۹۲۶]**

● **کلمات طیّبات:** کلام الملوک ملوک الکلام

از: **محمد صالح جعفری باسطی**، مجموعهٔ نامه‌های اورنگ‌زیب پادشاه (۱۰۶۹-۱۱۱۸ ه) به‌کسان و فرزندان خود، با سرآغازهای مهیں‌پور خلافت، فرزند سعادت توام، برادر نامهربان و جز آن.

**آغاز:** تسوید مراتب کلام و تشبید معارج مرام تحمید خالق ذوالجلال والاکرام است که ناطقهٔ فصاحت...

(ن ک: مشترک ۵: ۲۴۲ و ۷۰۹، نسخه‌ها ۶: ۴۵۷۲، گنج بخش ۳: ۱۱۸۵).

به پسران و نوادگان و اکابر که در آنها مقدمه‌ای کوتاه دارد.

**آغاز**. معلوم فررند دلبند سعادتمند عریضهٔ محرّره شانزدهم ماه صیام...

(ر ک. منزوی ۵. ۲۴۳، ۲۴۵، موزه: ۴۰۱، کرزن: ۱۳۱).

1455 -[۱۸۵] نستعلیق، ۱۲۰۴ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۶۸ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۲۱×۱۲/۵.

1456 -[۱۵۵۷] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... از خدا غافل ساغر ظِلم بر خلق که... بعنی خوب نیست خاصهٔ ابنای...، ۳۶ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۲×۲۲.

1457 -[۱۹۶۴] نستعلیق، ۵ صفر ۱۲۰۹ ه، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۵۷ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۳×۲۱.

● **رقعات قتیل ← ثمرات البدایع**

● **رقعات لچهمی نراین ← انشای لچهمی نراین**

● **رقعات منیر ← انشای منیر**

**[۹۲۲]**

● **رقعات ناشناخته**

از: **ناشناس** مجموعهٔ رقعات است که در عهد ابوالغازی محمد زمان بهادر خان مغولی نگاشته است و در آن طریق نگاشتن رقعات به پادشاهان، حکمرانان، قاضیان، علما، نقاشان، صحافان معماران، تجاران وغیره بیان گردیده و دارای ۳۲ رقعه است.

**آغاز**.. پادشاهان باستقلال نیک گردانید و التماس موافقت و مصالحت نمایند...

1458 -[۱۹۴۴] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۳۲ برگ، ۱۴ س، اندازه. ۱۱×۱۹.

**[۹۲۳]**

● **رقعات نصیرا**: منشآت نصیرا: دیباچه‌ها

از: **نصیرای همدانی، خواجه نصیرالدین** (م: ۱۰۳۰ ه/۲۱-۱۶۲۰ م) **بن خواجه محمد (مسعود) بن خواجه بیگ یزد جردی، مجموعهٔ** نامه‌های اوست.

**آغاز** مدعی که سبع معلقات هفت آسمان نمونه‌ای از بدایع انشاء و لطایف ابداع اوست...

(ر ک منزوی ۵: ۸۹، موزه: ۴۰۶، ایوانف، ضمیمه ۲: ۱۶، گنج بخش ۳: ۱۱۹۰).

**آغاز دفتر ۱:** گوناگون نیایش مر داوری را سزد که وجود بشر را ار کارخانهٔ عنایت کسوت حیات پوشانید...

**آغاز دفتر ۲:** به حضرت شاهنشاهی عرضه داشت کمترین بندهها ابوالفضل بتوجه شاهنشاهی عنایت ایزدی...

**آغاز دفتر ۳:** خطبه تفسیر بعضی از آیات سورهٔ فتح. رباعی یا فاتح ابواب علوم و حکم یا رافع... و بعد فهذه تحفة فصیحه و هدیة باقیه.

(ن. ک: مشترک ۵: ۶۱، ۴۷، موزه ۴۱۵، گنج بحش ۳: ۱۲۰۲، مرآة العلوم ۱: ۱۲۸)

1465 -[۲۱۵] نستعلیق، **دفتر** ۱، ۴۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۲۲

1466 -[۳۷۱] نستعلیق، **دفتر** ۱، ۶۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۱/۵×۱۹

1467 -[۳۷۲] نستعلیق، **دفتر** ۱، ۹۳ برگ، ۱۱ س، اندازه. ۱۱/۵×۲۰/۵

1468 -[۱۲۹۹] نستعلیق، **دفتر** ۱، ۱۰۰ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۵×۲۳

1469 -[۲۱۸۳] نستعلیق، ۹۹۸ ه، کرم خورده، **دفتر** ۱، ۱۰۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۳×۲۲.

1470 -[۲۴۸۸] نستعلیق، یکشنبه ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۰۴ ه، **دفتر** ۱، ۲۸۱ برگ، ۱۵ س، اندازده: ۱۳/۵×۲۳/۵.

1471 -[۱۴۹] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده، دفتر** ۱، ۲۴۲ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۲×۲۱.

1472 -[۲۲۱۳] نستعلیق شکسته، **انجام افتاده، دفتر** ۱، ۷۹ برگ، ۱۳ س، اندازه ۱۹×۲۱/۵

1473 -[۱۹۰۰] نستعلیق، سعدالدین، یکشنبه ۹ ربیع الاول ۱۱۴۸ ه، **آغاز** بعد از حمد بسیار مر جبار واحد القهار را که تمام روی زمین را کرسی.. ، **دفتر** ۲، ۵۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳/۵×۳۱.

1474 -[۳۷۵] نستعلیق، **آغاز افتاده:** ... سلاسل اخلاص و تاسیس مبانی اختصاص نمایند...، **انجام افتاده، دفتر** ؟، ۴۸ برگ، ۱۱ س، اندازه. ۱۵/۵×۲۳

1475 -[۱۰۰۱] نستعلیق، محمد عارف ولد محمد فاضل، کرم خورده، **آغاز افتاده:** در دل که همه این طریق خیر را گزاشت و از آنجا که...، **دفتر** ؟، ۵ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۰×۱۸.

1462 -[N.C.۱۵۵] نستعلیق، عبدالمجید، مهر کریم بخش، ۲۴ ربیع‌الاول ۱۲۱۰ ه، ۱۱۰ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۱۲×۱۳

● **گلدستهٔ بهارستان** ← **مکتوبات طاهر وحید**

**[۹۲۷]**

● **مجموعهٔ چند رقعه**

از **ناشناس**. مجموعهٔ نامه‌هایی است که به تقاضای دوستی آن را جمع آوری نموده است

**آغاز** آغاز سخن نام سخن آفرینی که زبانها را با سخن آشنا ساخته و دلها را بفکر انداخته

1463 -[۱۱۸/۱] نستعلیق، لعل، ۵۶ برگ، ۱۶ س، اندازه. ۲۰×۲۵

**[۹۲۸]**

● **مرصّع کار**: انشای مرصّع کار

از: **قاسم علی بن طالعمند قاضی عبدالرسول کلانوری** در سال ۱۲۳۴ ه/۱۸۱۸ م در دو «باب» نگاشته است ۱- نامه‌های اهل هنر از خاص و عام، ۲- وقایع سفر که سفرنامهٔ خود اوست و نیز رقعه‌های متفرقه با سرنبدهای «رقعه»

**آغاز** انشای رنگارنگ و املای هوش و فرهنگ ثنای توحید ذات خالق الارض والسموات

(ر ک مشترک ۵ ۱ ۴۰۱، موزه ۴۱۲)

1464 -[N.C.۹] نستعلیق، عبدالحمید لودیانوی، ۱۵ نوامبر ۱۸۶۴ م، ۳۲ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۵×۳۲/۵

**[۹۲۹]**

● **مکاتبات علامی**: انشای ابوالفضل

از **شیخ ابوالفضل** متخلّص به **علّامی** (۹۵۸-۱۰۱۱ ه/۱۵۵۱-۱۶۰۲ م) **پسر شیخ مبارک ناگوری**، از دیباچه آن برمی‌آید که خواهرزاده علامی، به نام عبدالصّمد بن افضل محمد انصاری، پس از مرگ وی به سال ۱۰۱۵ ه/۱۶۰۶ م. آن را در سه «دفتر» گردآورده است. ۱- نامه‌ها و فرامین که از زبان اکبر شاه به پادشاهان ایران و توران و بزرگان جهان نوشته است ۲- نامه‌ها که خود علامی به خویشین و بزرگان جهان نوشته است ۳- منشآت او از دیباچه و اختتامه‌ها و استخراج کتب و بیاض‌ها و سرهای دیگر.

موره. ۳۸۰).

1481 -[۱۷۷] نسعلیو، مرزا محمد حسں، ۲۸ صفرالمظفّر ۱۲۸۲ ه، مطابق ۱۸۶۵ م، کرم حورده، ۱۲۲ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۵×۲۲/۵

1482 -[۲۶۱۶] سسعلو، قاسم علی، دوشسه ۱۰ شعبان ۱۲۳۹ ه، آعاز برابر نمونه، ۳۰۰ برگ، ۱۴ س، اندازه ۱۰/۵×۱۸/۵

1483 -[۳۰۵۰] سنعلیو، آعار برابر نمونه، ۴۷ برگ، ۴۷ س، اندازه: ۱۹/۵×۳۰.

[۹۳۲]

## ● منشآت برهمن

ار **چندربهان برهمن** مخلص به **برهمن لاهوری** (م ۱۰۷۳ ه/۱۶۶۲ م)، در آعار ار حدمات حود در دستگاه وزیران مانند عضدالدوله آصفخان و رکن‌السلطان اسلام حان و سعداله حان وزیر یاد می‌کند و همچنین ار آثار حود: دیوان غزل، مثنوی گلدستهٔ بهارستان، چهار چمن، تحفهٔ انوار و جز آنها نام می‌برد

**آغاز** چون ار عنفوان شباب این برهمن عقیدت کیش را میل و رغبت بدریافت

(ر ک. مشترک ۵: ۱۳۷، سالار ۳ ۲۱۶، ملاّ فیروز ۶۷، گنج بخش ۳: ۱۲۱۰، موزه: ۴۱۹)

1484 -[۱۸۲۴ ب] نسعلیق، ۳۳ برگ، ۱۲ س، اندازه ۱۵/۵×۲۳.

1485 -[۰۰۰۰] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۳۰ برگ، ۱۱ س، اندازه. ۱۴×۲۱/۵.

[۹۳۳]

## ● منشآت تفرشی: شبنم شاداب

ار **ظهیرا** معروف به **ظهیر تفرشی** (زنده در ۱۱۱۱ ه/۱۶۹۹ م) **بن ملاّ مراد**، انشایی است در وصف بهار، با تعبیر عرفانی، آمیخته به نظم و مدتها در شبه قاره جزو کتابهای درسی مدارس بوده است.

**آغاز** شبنم شاداب هر گونه ستایش و ثنای که از هوای روح .

(ر ک: مشترک ۵. ۲۲۹، ندوه. ۴۰۴، ۷۹۰، موزه. ۴۱۹).

1486 -[۱۴۳/۱] نستعلیق، ۱۲۶۰ ه، اندور، ۱۲۷ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۷×۲۸.

1487 -[۱۴۰۶] شکسته نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۳۲ برگ، ۱۰ س، اندازه. ۱۳×۲۰/۵

1476 -[۱۲۹۳] نستعلیق، **آغاز افتاده** ممالک شرقیهٔ هندوستان تعین بودند بموجب بدطینی و کم فطرتی ، **انجام افتاده**، عناوین شنگرف، **دفتر ؟**، ۱۲۴ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۲۱×۱۴/۵

1477 -[۱۳۲۹] نستعلیق، **آغاز افتاده** نمودیم باید که بمقتصای عزا می‌نهاد... عمل فرموده همواره از طرف طرفین ارسال رسل ، **دفتر ؟**، ۲۰۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۸/۵×۱۳

1478 -[۱۵۵۴] نستعلیق، **آغاز افتاده** می‌شنود که مردم برخاسته می‌روند و آنکه هستند . ، **انجام افتاده**، **دفتر ؟**، ۴۵ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۲۰/۵×۱۲/۵.

1479 -[۱۸۵۰] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**. ..که از اعظم سادات کبار... بسیار سست مقرر کرده بودم **انجام افتاده**، **دفتر ؟**، ۱۱۴ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۳۰/۵×۲۱/۵.

**[۹۳۰]**

● **مکاتبات علامی، شرح**: نور کبیر

از **محمد کبیر**، متخلص به کبیر فقرات متشکله و عبارات غامضهٔ مکاتبات **علامی، شیخ ابوالفضل** (۹۵۸-۱۰۱۱ ه/۱۵۵۱-۱۶۰۲ م)را شرح نموده است.

**آغاز**: سر تسلیم جناب مکرمی زاکه آدم خاکی را خلقت... اما بعد هیچمدان علم تحریر و شکسته زبان...

1480 -[N.C.۱۴۳/۱] نستعلیق، اسد بیگ، ۲۷ جمادی‌الاول ۱۲۷۱ ه، ۵۰ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۲۷×۱۷

**[۹۳۱]**

● **مکتوبات طاهر وحید**: انشای طاهر وحید: گلدستهٔ بهارستان: منشآت طاهر وحید

از **میرزا محمد طاهر وحید قزوینی** (م ۱۱۱۲ ه/۱۷۰۰ م)، منشآت و نامه‌هایی است که بسیاری از آنها از سوی شاه صفوی به شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰۶۸ ه) و شاهزادگان می‌باشد و نیز فرامین و فتحنامه‌ها و نشان‌های دولتی و نیز دیباچه‌هایی که خود بر کتاب‌ها نگاشته است.

**آغاز**: انامل تقدیم محمدت قدیمی مفتاح گنجینهٔ مقال تواند بود که مانند انفاس...

(ن ک: مشترک ۵: ۲۶۸، نسخه‌ها ۵. ۳۸۷۹، گنج بخش ۳: ۱۲۱۳، مرآة العلوم ۳: ۱۴۹،

۱۵۳۶ م) **بن همام‌الدین**، به سال ۹۲۵ هجری در بک «مقدمه» و یک «عنوان» و نه «سطر» و هر یک از عنوان‌ها و سطرها در حند «لفظ»

**آغاز** ای حمد نو دیباجهٔ مستور کمال/وی شکر نو طغرای نشان اقبال... صحیفهٔ محد و حلال انشای محمدت و ثنای محصوص پروردگاری

(ر ک مشترک ۵: ۲۸، سالار ۳. ۶۸، ملاّ فیروز ۶۰).

1494 -[۲۰۹۴] نستعلیق، ۱۳۴ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۲۱/۵×۱۲/۵.

**[۹۳۶]**

**● نیازنامه**

از **منشی سرب سنگه**، مجموعهٔ مکاتبات اوست.

**آغاز** هر موی تن از بود ربانم/ازان بر سر مو سحن رانم ، معروض می‌دارد عاصی بر معاصی سده سرب سنگه

1495 -[۱۴۸] نستعلیق، ۹ رمضان ۱۲۵۸ ه [۱۱ اکتبر ۱۸۴۲ م]، کرم خورده، ۱۳ برگ، ۱۶ س، اندازه ۱۴×۱۸/۵

❊

● **منشآت جامی ← رقعات جامی**

● **منشآت طاهر وحید ← مکتوبات طاهر وحید**

**[۹۳۴]**

● **منشآت مادهو رام:** انشای مادهو رام

از. **منشی مادهو رام** (م. ۱۱۲۰ هـ/۱۷۰۸ م) در یک «دیباچه» و دو «فصل»: مؤلّف در دیباچه از خدمات دیوانی خود در درگاه نواب لطف الله خان، کوکلتاش و شاهزاده جهاندار شاه بهادر یاد می‌کند فصل ۱- عرائض، احکام، اوامر و خطوطی که از زمان لطف‌الله خان و پدرش نواب سعدالله خان کوکلتاش خان نوشته شده است. فصل ۲- نامه‌هایی که خود به دوستان نوشته است

**آغاز:** بر دبیران دقیقه رس و روشن ضمیران صبح نفس پوشیده نماند که چون...

(ر.ک. منزوی ۵. ۲۶۱، کررن. ۱۳۱، گنج بخش ۳: ۱۱۵۸).

1488 -[۱۹۳] شکسته، ۸۶ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۸/۵×۱۲/۵.

1489 -[۱۸۶۴] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۸۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۲×۱۵/۵.

1490 -[۱۸۸۲] نستعلیق، سید عبدالعلی، ۱۲۷۹ هـ، آغاز برابر نمونه، ۱۴۰ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۲۱×۱۳

1491 -[۱۸۹۷] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۷۷ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۸/۵×۱۱.

1492 -[۱۹۱] شکسته نستعلیق، **آغاز افتاده:** .. زبده العارفین مقبول حضرت خداوند شاه علام نقشبندی .، ۹۷ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۲۲/۵×۱۵/۵

1493 -[۱۱۵۵] نستعلیق، ظاهراً سدهٔ ۱۳ هـ، **آغاز افتاده.** ... **چهرهٔ سعادت برآراسنند** چون جمیع بنده‌هایی مصدر تلاش‌ها مردانه...، ۸۱ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۶×۱۹

**منشآت نصیرا ← رقعات نصیرا**

**[۹۳۵]**

● **نامهٔ نامی**

از. **غیاث‌الدین محمد** معروف به **خواندمیر** (م. ۹۳۷ یا ۹۴۱ یا ۹۴۲ هـ/۱۵۳۱ یا ۱۵۳۵ یا

## بخش بیست و سوّم

# دستور زبان

**[۹۳۷]**

### ● آمدنامه

از: **ناشناس**، رساله‌ایست برای آموزش صرف فعلها در زبان فارسی

**آغاز** آرامیدن، آرمیدن، آراریدن، آرردن، آرارانید، آسودن و آسائیدن

1496 -[**۳۴۵۵**] نستعلیق، ۹ برگ، ۸ س، اندازه. ۱۶×۲۲/۵

**[۹۳۸]**

### ● آمدنامهٔ قدیم

از. **ناشناس**، رساله‌ایست برای آموزش صرف افعال فارسی.

**آغاز**: بسم الله... آمدن، آمد، نه آمده است، آمده بود، به آمده بود ..

(ن.ک: مشترک ۱۳ ۲۵۱۲، گنج بخش ۳: ۱۰۸۵، موزه ۳۵۳، کرزن ۳۸۹ [ آغاز برابر نسب]، ندوه: ۵۱۷).

1497 -[**۳۴۵۴**] نستعلیق، مولانا عبدالقدوس، ۹ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۵/۵×۲۲.

**[۹۳۹]**

### ● ابطال ضرورت

از: **رای تیک چند دهلوی متخلص به بهار** (م: ۱۱۸۰ ه‍/۷-۱۷۶۶ م)، در دستور زبان فارسی نگاشته است.

**آغاز**: این نسخه که برهم زده نمثال ضرورت/نامی شده از عیب به ابطال ضرورت حضرت اساتذهٔ کرام...

(ن.ک: مشترک ۱۳: ۲۴۶۹).

1498 -[**۱۸۹۰**] نستعلیق، احمد علی بنارسی، ۲۵ رمضان المبارک ۱۲۹۹ ه‍، ۵۵ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۳×۲۰.

1506 -[۱۳۰۲/۱] نستعلق، آغاز برابر نمونه، ۴۳ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۳/۵×۲۰

1507 -[۱۳۹۰] نسخ، آغاز: الحمدلله بکلمات مولفه بلغات مختلفة لبعرنها عصا فی الصدور...، ۱ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۳×۱۹

1508 -[۷۸] نستعلیق، کرم خورده، آغاز فصل یحم در شناختن خاصیت ابواب و آنچه بدان نعلق دارد ، ۲۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۴×۲۱.

[۹۴۳]

● **تبصرة العلوم**

از **ناشناس**، دربارهٔ مصادر و مشتقات افعال نوشته است

**آغاز**: این رساله‌ایست در بیان حقیقت مصدر و مشتقات آن که مبتدیان را از آن گزیر نیست.

1509 -[۲۸۸۱] نستعلیق، ۱۸۵۰ م، کرم خورده، ۱۲ برگ، ۱۱ س، اندازه ۱۴×۲۱

● **تحفة ← صرف میر، شرح**

● **تحفة الصرف ← صرف میر، شرح**

[۹۴۴]

● **ترجمهٔ متن زنجانی**

از **عبدالعظیم نصرالله خان احمدی**، متن عربی از **عبدالوهاب** (م: ۶۵۵ ه‍/۱۲۵۷ م) **بن ابراهیم زنجانی جرجانی حسینی**.

**آغاز**. حمد لاحد... اما بعد می‌گوید کز مز بیان عبدالعظیم نصرالله خان احمدی .

1510 -[۲۲۰] نستعلیق، ۹ برگ، ۱۰ س، اندازه ۱۵/۵×۲۰.

[۹۴۵]

● **دریای لطافت**

از **انشاءالله خان انشاء** (م. ۱۲۳۳ ه‍/۱۸۱۷ م)، با همکاری **میرزا محمد حسین**، دستور زبان اردو است به فارسی در یک «صدف» و پنج «دردانه» و هفت «جزیره» و شش در حد «شهر» و «سلطنت» و «بلده»

**آغاز** ثنای بی‌اندازه داوری را سراوار است که زبان ادبی را به لغت‌های گوناگون نطق .

(ن.ک. مشترک ۱۳: ۲۵۳۴، موزه: ۳۵۷، ایوانف، ضمیمه ۲: ۳۱).

1499 -[۱۹۰۴] نستعلیق، **آغاز افتاده**: ... از غز و ارغک به فتح همزه وکسر عین معجمه و آحر حبم تازی...، ۲۵ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۶×۲۲.

**[۹۴۰]**

### ● اوزان صرف

از **ناشناس**، در صرف عربی نگاشته شده است

**آغاز** الحمدلله رب .. بدانکه ادک الله تعالی فی الدارین که جمله افعال متصرفه بر دو نوع است...

1500 -[۲۰۲۵] نستعلیق، ۱۶ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۲×۱۷/۵

**[۹۴۱]**

### ● پنج گنج

از **سراج‌الدین عثمان** (م ۷۷۳ هـ/۱۳۷۲ م) **(سراج‌الدین بن عثمان) اودهی، اودلوی** در صرف زبان عربی در پنج «باب» و هر باب را در پنج «فصل» نگاشته است.

**آغاز**: خلق الانسان... این کتابی است مبوّب و مفصل در تصریف سخن عرب که جمله وی پنج باب است و مضمون هر بابی پنج فصل است نام وی پنج گنج است..

(ن ک: مشترک ۱۳: ۲۵۷۵، موزه: ۳۵۴، گنج بخش ۳: ۱۰۹۰).

1501 -[۱۰۹۸] نستعلیق، سلطان، ۸۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۳.

1502 -[۱۴۸۷] نستعلیق، پتنا، آغاز برابر نمونه، ۴۴ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۴

1503 -[۱۴۸۸] نستعلیق، پتنا، آغاز برابر نمونه، ۵۵ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۳/۵×۲۴

1504 -[۱۲۲۴] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۷۶ برگ، ۹ س، اندازه ۱۲×۱۸

**[۹۴۲]**

### ● پنج گنج

از **ناشناس**

**آغاز**: الحمدلله... این کتاب است مبوّب در تصریف سخن عرب که جمله وی پنج باب است...

1505 -[۱۳۰۲] نستعلیق، نجم‌الدین، ۱۲۵۴ هـ، ۱۶ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۳×۲۰.

آغاز: حامداً و مصلیاً، ورقی چند در بیان خواص ابواب نوشته‌اند، بدانکه سه باب مختلف العین فی الماضی و المضارع اصول ابواب‌اند و این هر سه را ام ابواب گویند..

1518 -[R ۱۰۷۹] نستعلیق، کرم خورده، ۷ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۲×۲۱

**[۹۴۹]**

## ● رساله در صرف

از ناشناس. دستور صرف افعال است

آغاز: کلمات عرب به سه قسم است: اسم و فعل و حرف. اسم چون رحل.

1519 -[۳۵۴۵] نستعلیق، ۲۴ جمادی التانی ۱۲۵۵ ه، کرم خورده، ۱۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۲

**[۹۵۰]**

## ● رسالهٔ صرف ظهوری

از ناشناس، دستور زبان فارسی است.

آغاز: تالیفه باستعانه حضرت استاد مولانا .. ازین مختصر جمع کردم و نام او مسمی به صرف ظهوری...

1520 -[۲۴۴۶] نستعلیق، قطب شاه بن مصاحب شاه معظم‌آبادی، کرم خورده، ۱۹ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۲×۲۰

## ● زبده ← زبدة الصرف

**[۹۵۱]**

## ● زبدة الصرف: زبده

از: **ظهیر** (میانهٔ سدهٔ نهم هجری) **بن محمود بن مسعود علوی**، دستور صرف افعال عربی است.

آغاز: الحمدلله الموصوف بالتصریف... اما بدان ایّدک الله تعالی فی الداریں که جمله افعال متصرفه و اسماء متمکنه بر چهار گونه است صحیح و مهموز و معتل و...

(ن. ک: مشترک ۱۳: ۲۵۹۵، بانکی‌پور ۱۷: ۱۶۷۳، گنج بحش ۳: ۱۰۹۷، آزاد. ۱۲۴، ندوه: ۵۲۹، ایوانف، ضمیمه ۲. ۹۴).

1511 -[۱۱۲] نسنعلیق، طاهراً سدهٔ ۱۳ هـ، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۱۴۶ برگ، ۱۸ س، اندازه ۲۶/۵×۱۵/۵.

**[۹۴۶]**

## ● دستور زبان

از **ناشناس**. دستور زبان فارسی است که در چندین «باب» و هر باب آن در چندین «قاعده» نگاشته است.

**آغاز**: باشد که لفظ دوستان را که بصیغهٔ جمع است

1512 -[۳۳۰۵] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۵۷ برگ، ۱۵ س، اندازه ۲۳×۱۵/۵

## ● دستور العمل فارسی ← قواعد فارسی

**[۹۴۷]**

## ● دستورالمبتدی

از **صفی‌الدین** (م: ۸۱۹ هـ/۱۴۱۶ م) **بن نصیرالدین بن نظام‌الدین دهلوی**، در تصریف و قواعد اعلال و ابدال و تخفیف و ادغام و همزه.

**آغاز**: الحمدلله الذی بصرف الاحوال و تخفف الاتقال و تکشف

(ر ک: مشترک ۱۳: ۲۵۹۳، منزوی: ۳۵۸، گنج بخش ۳: ۱۰۹۵، ندوه: ۵۲۶، ۵۲۷)

1513 -[۱۲۴۱] نستعلیق، ۱۲۵۳ هـ، ۴۶ برگ، سطر مختلف، اندازه ۲۰/۵×۱۴

1514 -[۱۳۰۳] نستعلیق، حسن علی، ۱۲۴۷ هـ، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۵۵ برگ، ۱۱ س، اندازه. ۲۰×۱۳

1515 -[۱۳۹۳] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۲۶ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۵×۹

1516 -[۱۴۹۰] نستعلیق، عبدالهادی بن محمد سعید، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۳۳ برگ، ۱۵ س، ۲۴×۱۲/۵.

1517 -[۲۵۶۱] نستعلیق، عبدالمجید، ۱۲۹۵ هـ، کاپیور، آغاز برابر نمونه، ۷۵ برگ، ۹ س، اندازه. ۱۹/۵×۱۴.

**[۹۴۸]**

## ● رساله در خواص افعال

از **ناشناس**. در چندین باب در «خواص افعال» نگاشته است.

[۹۵۴]

## ● شرح مائة عامل منظوم

شارح **ابن حسام، کمال‌الدین بن جمال‌الدین بن حسام**، متن از **عبدالقاهر جرجانی** (م ۴۷۱ یا ۴۷۴ ه). صرف زبان عربی به نظم

**آغاز** بعد توحید خداوند و درود مصطفی /بعد آل پاک پیغمبر رسول مجتبی .

(ن ک: مشترک ۱۳. ۲۵۶۸، نسخه‌ها ۳ ۲۰۷۲، ندوه ۵۳۵، کرزن ۳۹۲).

1528 -[۶۵۷] نستعلیق، ۴۳ برگ، ۱۱ س، اندازه ۲۴/۵×۱۵/۵

1529 -[۸۶۴] شکسته نستعلیق، محرم ۱۱۱۳ ه، آغاز برابر نمونه، ۲۷ برگ، ۷ س، اندازه. ۱۵×۹/۵

1530 -[۱۴۵] شکسته نستعلیق، کرم خورده، انجام افتاده، ۷ برگ، سطر مختلف، اندازه ۲۱/۵×۱۴

[۹۵۵]

## ● صرف

از **ناشناس**، دستور زبان است

**آغاز** الکلمة بدانکه کلمه در اصل لغت سخن است و معنی وی در اصطلاح نحوی .

1531 -[۱۲۲۸] نستعلیق، رجب المرجب ۱۲۵۳ ه، ۲۸ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۹/۵×۱۳

1532 -[۳۳۶۷] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۴ برگ، ۱۳ س، اندازه ۲۴/۵×۱۵/۵.

[۹۵۶]

## ● صرف زبان عربی

از: **ناشناس**، در دستور زبان عربی نگاشته است

**آغاز.** الحمدلله . که صرف ذات او صرف را نمی‌پذیرد و از ازل تا ابد نحوی که هست تغییر و تبدیل را نمی‌گیرد ..

(ن ک: مشترک ۱۳ ۲۶۵۸)

1533 -[۲۴۸۱] شکسته نستعلیق، ۱۱ رجب ۱۲۴۰ ه، ۲۴ برگ، ۱۳ س، اندازه ۲۲×۱۵

## ● صرف منظوم ← نظم نیک

1521 -[۱۲۳۹] نستعلیق، ۲۵ ربیع‌الاول ۱۲۵۱ ه‍، ۱۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۱×۱۳/۵.

1522 -[۱۳۰۲/۲] نستعلیق، ۱۲۵۶ ه‍، ۱۰ برگ، سطر مختلف، آغاز برابر نمونه، اندازه ۲۰×۱۳/۵

1523 -[۱۳۹۱] نستعلیق شکسته، پوسیده، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۵۵ برگ، سطر مختلف، اندازه ۲۴×۱۴.

1524 -[۱۳۹۱/۲] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۳×۱۲.

1525 -[۱۴۸۸] نستعلیق، زیبا، آغاز برابر نمونه، ۱۲ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۲۴×۱۳.

● **زرادی ← عثمانیه**

**[۹۵۲]**

● **شرح شافیه:** مظهرالقواعد و جامع الفوائد

شرح **علاّمه قاضی نورالدین محمد فاروقی بن قاضی محمد امین حسینی**، متن عربی از **جمال‌الدین ابوعمر عثمان** معروف به **ابن حاجب** (۵۷۰-۶۴۶ ه‍) **بن عمر نحوی مالکی** این شرح در فهرست نسخ خطی یافته نشد، اما شرح‌های دیگری از آن موجود است.

**آغاز:** صحایف لطایف حمد و سپاس که اکمل علمای افلاک هنگام مطالعهٔ آن در جمیع...

(ر.ک: مشترک ۱۳: ۲۵۴۴).

1526 -[۲۹۰۴] نستعلیق، بی حسن ولد بنده حسن ساکن موضع چتولی بهار، ۱۵ ذی‌الحجه ۱۲۷۹ ه‍، ۲۷۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۵/۵×۱۴/۵.

● **شرح مائة عامل ← عوامل منظوم**

**[۹۵۳]**

● **شرح مائة العامل**

از **هزین بن شیخ کاکوروی**، در علم صرف ترجمهٔ شرح مائة العامل **عبدالقاهر جرجانی** است.

**آغاز:** الحمدلله .. اما بعد فیقول المحتاج الی فضله العمیم هزین بن شیخ الکاکوری...

1527 -[۲۲۹۹] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۵۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵.

[۹۵۹]

● **عثمانیه:** زرادی: قوانین الصرف: قوانین زرادی

از: **فخرالدین زرادی دهلوی** (۶۵۱-۷۲۸ یا ۷۴۸ ه/۱۲۵۲-۱۳۲۸ یا ۱۳۴۷ م) برای شاگرد خود سراج‌الدین عثمان نگاشته است، و بعدها جزو برنامه‌های مدارس قدیمهٔ شبه قاره قرار گرفت و به «زرادی» شهرت یافت.

**آغاز:** الحمدلله رب العالمین... بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین که حمله افعال مصرفه و اسماء متمکنه بر چهار نوع است...

(ن.ک: مشترک ۱۳: ۲۵۵۹، علمای هند: ۱۶، گنج بخش ۳: ۱۱۱۲)

1541 -[۱۳۶۴] نستعلیق، ۲۱ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵.

[۹۶۰]

● **عوامل منظوم:** شرح مائة عامل

از: **عبدالرسول** (زنده در ۱۲۶۲ ه/۱۸۴۶ م) در دیباچه می‌گوید: بشنو از سرکردهٔ تردامنان، عبدالرسول ـ سنی حنفی، غلام خاصه جارتا. کز پی تسهیل حفظ مبدی کردم با نحو ـ همچو اندک مایهٔ خود چند بیت‌ها.

**آغاز:** ابتدا سازم بنام پاک، آن بی‌ابدا/در رهٔ ادراک او هر عقل را، عجز انتها...

(ن.ک: مشترک ۱۳: ۲۶۲۹).

1542 -[۱۳۱۸] نستعلیق، بعضی صفحات کرم خورده، ۱۲ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۴×۲۴/۵.

[۹۶۱]

● **عوامل نحو**

از: **ناشناس**. در بیان عوامل قیاس و لفظی نحو در چندین «قسم» نگاشته است قسم ۱- حروف، ۲- حروف مشبه بالفعل، ۳- حروف ناهیه وغیره.

**آغاز:** پس از مناسک تحمید و نعت صل علی محمد و آله بگو انتسای تنای، آنکه

1543 -[۱۰۹۱] نستعلیق، محمد رفیع، ۱۲۷۶ ه، ۱۲ برگ، ۷ س، اندازه: ۱۲/۵×۱۹

[۹۶۲]

● **فصول اکبری**

از: **علی اکبر الهٔ آبادی** (م: ۱۰۹۱ ه/۱۶۸۰ م) از کتابهای درسی شبه قاره بوده و شرح‌ها و

## [۹۵۷]

### ● صرف میر

از **میر سید شریف جرجانی** (۷۴۰-۸۱۶ ه‍/۳۹-۱۳۴۰-۱۴۱۳ م)، صرف زبان عربی برای مبتدیان است که در شبه قاره از کتاب‌های درسی بوده است.

**آغاز:** الحمدلله بدانکه ایدک الله تعالی فی الدارین که کلمات لغت عرب بر سه قسم است فعل است و حرف است

(ر ک. مشترک ۱۳: ۲۵۷۸، نسخه‌ها ۳: ۲۰۷۱، گنج بخش ۳: ۱۱۰۷، شبقه: ۶۹، موزه: ۳۶۲، ندوه: ۵۳۹ و ۵۴۰)

1534 -[۷۷] نستعلیق، سید مدد علی، ۱۲۱۸ ه‍، ۵۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۳×۲۱.

1535 -[۱۰۷۸] نستعلیق، سید مدد علی، ربیع‌الاول ۱۲۱۸ ه‍، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، اوراق باهم چسبیده، ۴۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۱×۱۹

1536 -[۱۳۹۲] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۵۵ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۲×۱۹.

1537 -[۱۴۸۹] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۴۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۲/۵×۲۴.

1538 -[۱۵۸۸] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۲۶ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۴.

1539 -[۳۱۱۳] نستعلیق، امجد علی، آغاز برابر نمونه، ۹۸ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۳/۵×۲۰

## [۹۵۸]

### ● صرف میر، شرح: تحفه: تحفه الصرف

گزارش از **نور محمد مدقق** (از روزگار اورنگ‌زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ ه‍) **بن شیخ محمد فیروز بن شیخ فتح الله لاهوری**، با دیباچه‌ای به زبان عربی. متن از **میر سید شریف جرجانی** (م. ۸۱۶ ه‍). در این اثر وی نخست عبارتی از متن را آورده، پس به روش **«قوله»** یعنی، اگر پرسند بگو، گزارش گسترده‌ای کرده است.

**آغاز:** واللام او بعد اللام و بکون را پنج صیغه است یعنی پنج اوزان...

(ر ک. مشترک ۱۳: ۲۵۸۵، گنج بخش ۳: ۱۱۰۹).

1540 -[۳۳۲۴] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۵۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵×۲۵.

ایوانف، ضمیمه ۲: ۹۳).

1551 -[۱۵] نستعلیق، ۱۲۳۲ هـ، کرم خورده، عناوین شنگرف، ۵۱ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۶×۲۳/۵.

1552 -[۲۲۴۷] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۵۱ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۶×۲۳/۵.

**[۹۶۵]**

● **قواعد فارسی:** دستورالعمل فارسی

از: **عبدالواسع هانسوی** از روزگار اورنگ‌زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ)، به خواهش دوستان، از کتابهای لغت مانند «فرهنگ جهانگیری»، «رشیدی»، «سروری»، «مدار الافاضل»، «مؤید الفضلا» و کتب معانی و جز آنها گزیده، در یک «مقدمه» و سه «باب» و یک «خاتمه» نگاشته است.

**آغاز** رب اغفر اما بعد این رساله‌ایست چند ورق معدوده ..

(ن ک. مشترک ۱۳. ۲۴۶۲، گنج بخش ۲: ۱۱۲۴، پارس: ۵۵، موزه. ۳۶۷).

1553 -[۱/۱۶۳] نستعلیق، ۷۳ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۱۴/۵×۲۰

1554 -[۳۳۹۲] نستعلیق، کرم خورده به هم چسبیده، آغاز برابر نمونه، ۵۰ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱/۵×۲۰

**[۹۶۶]**

● **قوانین زبان فارسی:** قوانین فارسی

از **میر محمد حسین لندنی** (م: ۱۲۰۵ هـ/۹۱-۱۷۹۰ م) فرزند **عبدالعظیم حسینی اصفهانی** در دیباچه می‌گوید: انگلیسیها در کشور هندوستان، اکثراً به آموختن زبان فارسی روی داشتند. چون این زبان رایج کشور و سازمانهای اداری بود و چون قواعد این زبان آنچه باید نوشته نشده بود، من این را برای مستر جانسون رچرد، نگاشتم با سربندهای «باب» و هر باب در چند «فصل».

**آغاز:** بعد حمد سپاس حکیم سخن آفرین... چون معرفت لغات مختلفه کلید دانش است فرقه علیه انگلیس در مملکت هندوستان اکثر به آموختن زبان فارسی میل می‌نماید...

(ن.ک: مشترک ۱۳: ۲۴۷۹، موزه: ۳۶۸).

حاشیه‌هایی بر آن نوشته شده است

**آغاز.** الحمدلله ... بدان عملک الله تعالی که کلمات عرب بر سه قسم است، فعل و اسم و حرف...

(د. ک.: مشترک ۱۳: ۲۶۱۸، گنج بخش ۳: ۱۱۲۰، موزه: ۳۶۵، ایوانف، ضمیمه ۲: ۹۵، بدوه ۵۴۰)

1544 -[۳۷] شکسته، ۱۲۵۹ هـ، فحوور، ۵۸ برگ، ۷ س، اندازه: ۱۵/۵×۱۱/۵.

1545 -[۱۰۸] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۶ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۸×۱۰.

1546 -[۱۸۶] نستعلیق، بهولا ناتھ بدت، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۷۹ برگ، ۵ س، اندازه ۲۲×۱۵/۵

1547 -[۲۶۶] نستعلیق، دارات علی ولد لعل محمد، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۶۷ برگ، سطر مختلف، اندازه ۲۴×۱۳/۵

1548 -[۱۴۴۵] نستعلیق، میر محمد ولد قاضی محمد شاکر، آغاز برابر نمونه، ۲۵ برگ، ۱۳ س، اندازه ۲۵/۵×۱۸

1549 -[۱۶۴۰] نستعلیق، ۱۲۳۶ هـ، آغاز برابر نمونه، ۵۲ برگ، ۷ س، اندازه. ۲۵×۱۸.

**[۹۶۳]**

## ● قواعد پارسی موسوم به صرف فارسی

از **منشی قرانا رام** در دستور و قواعد زبان فارسی نگاشته است.

**آغاز** خرد اسباب ناقص افعال را چه توان که فاعل کون و مکان تواند نگاشت... اما بعد مخفی نماند.

1550 -[۲۰۳۹] نستعلیق، سید محمد علی ولد سید سبحان علی، ۷ محرم ۱۲۶۸ هـ، ۱۳ برگ، ۲۱ س، اندازه ۲۹×۱۷

**[۹۶۴]**

## ● قواعد فارسی

از **مولوی روشن علی جونپوری** (م. ۱۲۲۵ هـ/۱۸۱۰ م) دستور زبان فارسی است از فرهنگ رشیدی و جز آن در یک «مقدمه» و یازده «باب» و یک «خاتمه» نگاشته است.

**آغاز.** بسم الله بعد حمد حضرت آفریدگار. این رساله موسوم بقواعد فارسی...

(د. ک. مشترک ۱۳: ۲۴۸۵، گنج بخش ۳: ۱۱۲۴، نسخه‌ها ۳: ۲۰۷۴، موزه: ۳۶۷،

1560 -[۱۳۰۱] سنعلبق، نحم الله، ۱۲۵۴ هـ، آغاز برابر نمونه، بعضی صفحات محشّی، ۱۵ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۰×۱۳/۵

1561 -[۱۳۸۹] نستعليق، كرم خورده، آغاز برابر نمونه، پوسيده، عناوين شنگرف، ۱۷ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۴×۲۴.

1562 -[۲۴۷۴] نستعليق، عمل صالح خان، آغاز برابر نمونه، ۳۸ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۲×۲۴.

**[۹۶۹]**

● **منشعب منظوم**: منشعب نيك

از: **ناشناس**، و به نوشته استوری از **حمیدالدین**، دستور منظوم زبان فارسی است که از کتب درسی شبه قارهٔ هند شمرده می‌شد

**آغاز** بعد حمد خدا و نعت رسول /گوش کن از من ظلوم و جهول...

(ر ک مشترک ۱۳ ۲۶۷۹)

1563 -[۱۲۴۰] نستعلیق، ۲۰ برگ، ۱۶ س، اندازه ۱۴×۲۱/۵.

● **منشعب نيك ← منشعب منظوم**

● **ميزان ← ميزان الصرف**

**[۹۷۰]**

● **ميزان الصرف**

از. **مولانا علی بن محمد صاحب**، دستور زبان فارسی است دربارهٔ اسم، فعل و حرف.

**آغاز**: حمدله .. بدانکه جمله الفاظ سه قسم است تنها در استعمال آید حرف نامند اگر چون الف...

1564 -[OR ۱۰۷۹ 3-4] نستعليق، عناوين شنگرف، ۲۳ برگ، ۱۰ س، اندازه. ۱۲×۲۱

**[۹۷۱]**

● **ميزان الصرف**

از: **ناشناس، صرف زبان عربی است، از کتابهای درسی شبه قاره، صرف فعلها و مشتقهای فعل (اسم فاعل و اسم مفعول) است با سربندهای «فصل».**

1555 -[۳۷۷] نستعلیق، کرم خورده، ۴۷ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۴×۲۲

● **قوانین زرادی ← عثمانیه**

● **قوانین الصرف ← عثمانیه**

● **قوانین فارسی ← قوانین زبان فارسی**

● **مظهرالقواعد و جامع الفواید ← شرح شافیه**

**[۹۶۷]**

● **منتخب النحو**

از **امیر حیدر حسینی بلگرامی** (۱۱۶۵-۱۲۱۷ ه‍/۱۷۵۲-۱۸۰۲ م)، دربارهٔ اسم و فعل در یک «مقدمه» و دو «باب» نگاشته است

**آغاز** حمد فاعل اشیاء حق جلّ و علی را که بکدام نحو تا گویم که شایسته جناب او باشد.

(ر.ک مشترک ۱۳ ۲۶۲۵، موزه ۳۷۱، ندوه ۵۴۹، ۵۴۸ [آغاز برابر نیست])

1556 -[۱۸۹۹] نستعلیق، صمد علی احمد، ۱۲۷۴ ه‍، ۴۴ برگ، ۱۳ س، اندازه ۱۶/۵×۱۹/۵

1557 -[۲۲۸۶] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۲۴ برگ، ۱۱ س، اندازه ۱۶×۲۳

**[۹۶۸]**

● **منشعب**

از **ناشناس**، دربارهٔ صرف زبان عربی است و یکی از کتابهای درسی شبه قاره بوده است

**آغاز** الحمدلله.. بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین که جمله افعال متصرفه بر دو گونه است...

(ر.ک مشترک ۱۳. ۲۶۷۷، گنج بخش ۳ ۱۱۳۲، موزه. ۳۷۱، ندوه. ۵۵۳).

1558 -[۲۲۵] نستعلیق، الهی بخش، ۱۲۱۶ ه‍، کرم خورده، ۷ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۵×۲۲/۵.

1559 -[۱۲۲۴] نستعلیق، ۱۲۳۵ ه‍، لکهنو، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، پوسیده، ۲۵ برگ، ۹ س، اندازه ۱۵×۲۳

[۹۷۴]

● **ناشناخته**

ار **ناشناس**. در دسور و قواعد ربان فارسی نگاشته است

**آغاز**: بعربی یا به تاری و «با» و «حیم» و «را» و «گاف» را به فارسی یا به عجمی موصوف سازند..

1570 -[۳۰۶۵] نسعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۵۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۲۴.

[۹۷۵]

● **نحو میر**

منسوب به **میر سید شریف گرگانی** (۷۴۰-۸۱۶ ه‍/۱۳۴۰-۱۴۱۳ م) در تعریف کلمه و کلام و اسم، مبنی و معرب، معرفه و نکره، اقسام اعراب، آنگاه فصلی در عوامل که آن را در چند باب و هر «باب» را در چند «فصل» بیان کرده است. باب ۱. حروف عامله دو «فصل»، ۲- در عمل افعال چند «فصل»، ۳- در عمل اسمای عامله یازده «قسم»، «خاتمه» در فوائد متفرقه، سه «فصل».

**آغاز** الحمدلله . بدان ارسدک الله تعالی فی لفظ . فارسی صیغهٔ امر حاضر است که این مختصریست مضبوط در علم نحو.

(ن ک منزوی ۱۳ ۲۵۸۹، گنج بخش ۳. ۱۱۳۶، موزه ۳۷۲)

1571 -[۲۱۹۲] نسعلیق، ۱۲۴۴ ه‍، ۸۷ برگ، ۱۴ س، اندازه: ۱۵×۲۲

1572 -[۲۱۹۳] نسعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۵ برگ، ۹ س، اندازه. ۱۴×۲۰

[۹۷۶]

● **نظم نیک**: صرف منظوم

از: **عصمت الله** (زنده در ۱۰۸۶ ه‍/۱۶۷۵ م) **بن اعظم**، به نام اورنگزیب به سال ۱۰۷۰ ه‍ دستور صرف زبان عربی است، در بیش از ۲۲۵۰ بیت

**آغاز** کریما صرف کن دلهای ما را/بذکر اسم پاکت از هواها .

(ن ک: منزوی ۱۳: ۲۶۱۷، گنج بخش ۳: ۱۱۳۷).

آغاز: الحمدلله. بر سه گونه است ماضی و مستقبل و حال و هرچه جز این سه است منفرع است.

(ر ک مشترک ۱۳ ۲ ۲۶۰۲).

1565 -[۴۹۰] نستعلیق، کرم خورده، ۱۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۲۲.

1566 -[۱۲۳۸] نستعلیق، منشی کریم بخش، آغاز برابر نمونه، ۱۸ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۴×۲۰

## [۹۷۲]

● **میزان الصرف:** میزان

از **ناشناس**، در نسخه‌ها از نگارنده نام برده نشده است. گفته می‌شود نگاشته **صفی** (م. ۸۱۹ ه‍/۱۳۱۷ م) **بن نصیر** است، با عنوانهای «فصل» از کتابهای متداول شبه قاره و جزو دروس نظامی بوده، و شرح‌هایی نیز دارد که شارحین نیز از نگارندهٔ آن نام نبرده‌اند. انوشه سر آن را ناشناخته یاد می‌کند.

**آغاز** الحمدلله که جمله افعال متصرفه بر سه گونه است...

(ر ک انوشه، ضمیمه ۲ ۹۳، گنج بخش ۳: ۱۱۳۳).

1567 -[۱۳۸۹] نستعلیق، کرم خورده، ۹ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۱×۱۹.

1568 -[۳۲۴۷] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**. ... اسم چون رجل و فرس و فعل چون ضرب و حرف چون ، **انجام افتاده**، ۱۲۷ برگ، ۵ س، اندازه: ۱۲×۲۰/۵.

## [۹۷۳]

● **میزان واقع**

از **ناشناس**. صرف و نحو زبان عربی است

**آغاز** حمدله.. بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین که جملهٔ افعال متصرفه از روی لفظ بر سه گونه‌اند ماضی، مستقبل و حال.

(ر ک مشترک ۱۳: ۲۶۸۰)

1569 -[۱۲۲۳] نستعلیق، شانزدهم شهر ربیع الاول ۱۲۳۵ ه‍، کرم خورده، پوسیده، ۱۵ برگ، ۹ س، اندازه ۱۵×۲۳

# بخش بیست و چهارم

# فرهنگنامه

**[۹۷۷]**

## ● بحرالفضایل فی منافع الافاضل

از: **محمد بن قوام‌الدین بن رستم بن احمد بن محمود**. فرهنگ فارسی به فارسی است که در یک «مقدمه» و دو «بحث» به سال ۸۳۷ هـ/۱۴۳۳ م تألیف شده است.

**آغاز:** .. قیاس روشنایی و ضیا گرفتن و فراگرفتن دانش امتداد پس روی کردن...

(ر.ک: مشترک ۱۴: ۱۴۱، نسخه‌ها ۳: ۱۹۲۱).

1574 -[OR ۱۱] نستعلیق، سال ۴۲ جلوس شاه بهادر غازی، کرم خورده، **آغاز افتاده**، پوسیده، ۱۸۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۴×۲۵.

**[۹۷۸]**

## ● برهان قاطع

از: **محمد حسین متخلص به برهان بن خلف تبریزی**، فرهنگ فارسی به فارسی است به نام عبدالله قطب شاه (۱۰۲۴-۱۰۸۳ هـ.ق.)، در سال ۱۰۶۲ هـ/۱۶۵۲ م در نه «فایده» و سیس ۲۹ «باب» نگاشته است.

**آغاز:** ای راهنما به هر زبان در افواه/از نام تو بردند زبانها ستوراه.. بهترین لعبی که متکلمان بدیع البیان ..

(ن.ک: موزه: ۳۲۸، نسخه‌ها ۳: ۱۹۲۲، بنارس: ۱۹، ملاّ فیروز. ۴۸، ندوه. ۶۱۲).

1575 -[۱۶۴۷] نستعلیق، ۱۵ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۹×۳۴.

**[۹۷۹]**

## ● رساله دربارهٔ ازالهٔ اغلاط کلمات مشهورهٔ فارسی

از: **محمد حبیب الله**. با استفاده از برهان قاطع و فرهنگ جهانگیری که بعضی واژه‌های

1573 -[۱۳۶] نستعلیق، مولوی محمد سلیم، ۱۲۴۰ ه، کرم خورده، مجدول، ۶۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۲/۵×۱۵/۵

*

1579 -[۶] نستعلیق، کرم خورده، ۴۵۷ برگ، ۱۷ س، انداز: ۲۲×۱۴.

1580 -[۸۲] نستعلیق، ۸ محرم‌الحرام ۱۲۳۱ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۳۱۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۸/۵×۱۸/۵.

1581 -[۱۲۵/۱] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۴۶ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۲۴×۱۴/۵.

**[۹۸۲]**

**● فرهنگ رشیدی، مقدمه**

از. **ناشناس**. مقدمه‌ایست بر فرهنگ رشیدی از **عبدالرشید** (م. ۱۰۷۷ ه/۷–۱۶۶۶ م) **بن عبدالغفور حسینی تتوی**، دربارهٔ واژه‌های آن فرهنگ و چگونگی معانی و مفاهیم آن.

**آغاز:** چون کوشا و بیوشا یعنی کوشنده و نوشنده گاهی محض برای تحسین...

1582 -[۱۳۱] نستعلیق، محمد درویش، پرگنهٔ دیوکام جونپور، **آغاز افتاده**، ۱۵ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۴×۱۶

**● فرهنگ سروری ← مجمع الفرس**

**[۹۸۳]**

**● فرهنگ کنایات**

از: **ناشناس**. تشریح بعضی از کنایات و اصطلاحاتی که در زبان فارسی رایج است از ردیف «د» تا ردیف «س».

**آغاز:** . دیوار کوتاه دیدن کنایه از عاجز و زبون دیده باشد، دیوار پست بکسر همزه و بای فارسی و سکون دو سین.

1583 -[۳۵۵۶] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۷۱ برگ، ۲۶ س، اندازه: ۳۰×۲۰/۵.

**[۹۸۴]**

**● فرهنگ ناشناخته**

از: **ناشناس**. با مثال آوردن بعضی از ابیات شعرای فارسی چون **خاقانی**، **نظامی**، **سعدی**، **انوری**، **ظهیر فاریابی** و بعضی از کنایات، واژه‌های نامانوس را شرح نموده

نادرست را درست و تصحیح نموده است.

**آغاز.** حمد و ثنای سخن آفرین را که سخن را جوهر قابلیت انسان گردانید اما بعد طالب مغفره الله محمد حبیب الله مدرس

1576 -[۳۴۴/۳] نستعلیق، فدا حسین، ۱۸۴۶ م، ۱۰ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۱۴×۱۹

**[۹۸۰]**

## ● فرهنگ جهانگیری

از: **عضدالدوله امیر جمال‌الدین حسین انجو** (زنده در ۱۰۳۲ ه‍/۱۶۲۲ م) **بن شاه حسن،** به دستور اکبر پادشاه (۹۶۳-۱۰۱۴ ه‍) در ۱۰۰۵ ه‍/۱۵۹۷ م بدان آغاز و به نام جهانگیر پادشاه (۱۰۱۴-۱۰۳۷ ه‍) در ۱۰۱۷ ه‍/۱۶۰۸ م به انجام رسانده است.

**آغاز** آنکه بر لوح زبانها حرف اول نام اوست. دیباچهٔ فرهنگ خود از حمد نو سازم با هر ورقی.

(ن.ک: مشترک ۱۴. ۲۰۴، نسخه‌ها ۳. ۱۹۲۷، ۱۹۳۲، گنج بخش ۳. ۱۰۳۳، موزه ۳۳۵، ۳۷۰، کرزن. ۳۷۵، ۳۷۹، ملاّ فیروز ۵۴، بنارس. ۵۶، ندوه. ۶۲۰، ۶۲۱)

1577 -[۱۹۱۲] نستعلیق، کرم خورده، ۳۸۲ برگ، ۲۴ س، اندازه: ۱۵×۲۳.

1578 -[۲۰۹۵] نستعلیق، عبدالرحیم عرف بدو بن محمد لطیف بن شیخ نصب، ربیع‌الثانی ۱۱۱۵ ه‍، کرم خورده، **آغاز افتاده.** .اصطلاحات و غیر آن ناچار بکسب لغات پارسی که آن را فرهنگ می‌خوانند رجوع می‌افتاد..، ۲۲۸ برگ، ۲۰ س، اندازه ۱۴×۲۲

**[۹۸۱]**

## ● فرهنگ رشیدی

از **عبدالرشید** (م: ۱۰۷۷ ه‍/۷-۱۶۶۶ م) **فرزند عبدالغفور حسینی تتوی مدنی،** هنگامی که پادشاه شاهجهان در زندان پسرش اورنگزیب بوده، به سال ۱۰۶۴ هجری در یک «مقدمه»، چند «باب» و «خاتمه‌ای» نگاشته است

**آغاز:** ستایشی که آرایش سرنامهٔ هر سخن و پیرایش دیباچهٔ هر نو و کهن.

(ن.ک: مشترک ۱۴. ۲۰۸، موزه ۳۳۶، ندوه ۶۲۳، بنارس: ۵۶، گنج بخش ۳: ۱۰۳۵).

**[۹۸۸]**

● **کشف اللغات والاصطلاحات**

ار. **شیخ عبدالرحیم** (پیرامون ۹۵۰ ه/۱۵۴۳ م) **بن احمد سوربهاری هندی**، برای فرزند حود **شیخ شهاب** نگاشته است. در دیباچه می‌گوید. توجه من به واژه‌ها و اصطلاحات دشوار است، به ترتیب حروف تهجی، حرف اول واژه‌ها را در باب، و حرف پایان را در فصل جای داده است، اصطلاحات صوفیان و جز آنها را نیز در آن گنجانده است.

**آغاز** حمدله اما بعد حمد و صلوه می‌گوید اضعف العباد و خادم الفقرا فقیر حقیر بندهٔ رب الغفور عبدالرحیم احمد سور.

(ر. ک. مشترک ۱۴: ۲۳۰، نسخه‌ها ۳: ۱۹۴۷).

1588 -[۲۷۰۵] نستعلیق، عناوین شنگرف، ۴۲۵ برگ، ۲۸ س، اندازه ۱۵/۵×۲۷

**[۹۸۹]**

● **کنزاللغات**: کنزاللغه

از **محمد بن عبدالخالق بن معروف** (از سدهٔ نهم هجری)، به نام **کارکیا سلطان محمد** (م. ۸۸۳ ه/۱۴۷۸ م) در دیباچه می‌گوید اکثر امهات لغات عربیه و تمام لغات قرآنیه را گردآوردم. نگارش کتاب پیرامون ۸۷۰ هجری انجام گرفته است. به ترتیب حروف تهجی در ۲۸ «کتاب»، به ترتیب حروف آغاز واژه‌ها و سپس هر کتاب در ۲۸ «باب»، به ترتیب حرف پایان واژه‌ها آورده است و نخست در هر باب مصادر را و آنگاه غیر مصدرها را جای داده است.

**آغاز**: ابتدای هر سخن آن خوشتر در هر مقام/کو بود با حمد معبود خدای پاک نام. ، جواهر کنزاللغات حمد و ستایش نثار بارگاه حضرت متکلمی که

(ر. ک: مشترک ۱۴: ۲۳۲، نسخه‌ها ۳: ۲۰۱۶، گنج بخش ۳: ۱۰۴۹، موزه ۳۴۰، ملاّ فیروز: ۵۵).

1589 -[۲۸۳۴] نستعلیق، ۱۵ رجب المرجب ۱۰۰۶ ه، کرم خورده، ۲۵۳ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۵/۵×۲۳/۵

● **کنزاللغة ← کنزاللغات**

به ترتیب الفبائی از ردیف «الف» تا «ن»

**آغاز** حلوهٔ الف آستن بر داشتن، کنایه از گریهٔ آسمان، سوراخ شدن کنایت از واقعهٔ عظیم

1584 -[۱۲۵/۲] نستعلیق، ۲۵ برگ، ۱۸ س، اندازه ۲۴×۱۴/۵

**[۹۸۵]**

## ● فرهنگ واژه‌های بهار دانش

از **ناشناس**، شرح واژه‌های بهار دانش **عنایت‌الله کنبوه لاهوری** (برهانپور ۱۰۱۷-۱۰۸۱ ه/ ۱۶۰۸-۱۶۷۱ م)، به ترتیب حروف تهجی که بر حسب فرمایش سید غلام مصطفی نگاشته شده است.

**آغاز** ابهام انگشت بر، الواح جمع لوح یعنی تخته

1585 -[۳۵۴۷] نستعلیق، سید محمد علی ولد سید سر علی، ربیع‌الثانی ۱۲۶۶ ه، کرم خورده، ۱۰ برگ، ۱۷ س، اندازه ۲۴/۵×۱۷.

**[۹۸۶]**

## ● فرهنگ واژه‌های مکاتبات علامی

واژه‌نامه از **ناشناس**، متن مکاتبات از **شیخ ابوالفضل علامی** (۹۵۸-۱۰۱۱ ه/ ۱۵۵۱-۱۶۰۲ م)، واژه‌ها به ترتیب حروف تهجی آغاز شده است

**آغاز** انفس عالم علوی و دانی یعنی حیوانات آفاق عالم سفلی و ملکی بعنی نباتات..

(ر ک گنج بحتر ۳ ۱۰۴۸)

1586 -[۲۲۸] نستعلیق، ۱۲۳۲ ه، کرم خورده، ۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۶×۱۷.

**[۹۸۷]**

## ● کتاب لغت

از **ناشناس** بعضی از اصطلاحات و کنایات زبان فارسی را شرح نموده از ردیف «ب» آغاز و به «ح» به پایان می‌رسد

**آغاز.** بدک بفتح اول و ثانی بر وزن نکرک دستهٔ گندم و جو ..

1587 -[۶۰۳] نستعلیق، ۴۱ برگ، ۲۷ س، اندازه: ۳۱×۲۲/۵.

**[۹۹۳]**

### ● لغت عربی به فارسی

از. **ناشناس**. فرهنگ واژه‌های عربی است به فارسی.

**آغاز**. .. الاصل. لها و الحرف العله .

1595 -**[۳۴۶۵]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۱۲۱ برگ، ۱۸ س، اندازه: ۱۷/۵×۱۱.

**[۹۹۴]**

### ● مجمع الفرس: فرهنگ سروری

از: **محمد قاسم سروری کاشانی بن حاجی احمد کاشانی، فرهنگ فارسی به فارسی** است که در سپاهان برای شاه عباس در سال ۱۰۰۸ ه/۱۶۰۰-۱۵۹۹ م **به ترتیب حروف** بهجی نوشته است

**آغاز** ابتدای کلام هر دانشمند سخنور و انتهای سخن هر **خردمند هنرپرور، شایسته و** سزاوار است که اس...

(ر. ک: مشترک ۱۴ ۲۴۶، نسخه‌ها ۳: ۱۹۵۳، موزه. ۳۴۳، ایوانف، ضمیمه ۲ ۹۱، کرزن: ۳۷۵)

1596 -**[۱۹۹۵]** نستعلیق، **انجام افتاده**، ۲۱۲ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۵×۱۶.

**[۹۹۵]**

### ● مدارالافاضل

از **الله داد فیضی بن علی شیر سرهندی**، به سال ۱۰۰۱ **هجری (فیض عام)/۳-۱۵۹۲ م** نگاشته است. فرهنگ واژه‌های عربی به فارسی و ترکی است که هر یک را با حروف «ع، ف، ت» نشان داده است و حروف آغاز را «باب» و حروف پایان را «فصل» قرار داده است.

**آغاز**: و نیز ابن یمین شاعریست معروف . خوش چندانست...

(ر. ک. مشترک ۱۴. ۲۴۷، موزه. ۳۴۳، گنج بحثی ۳: ۱۰۵۴، نسخه‌ها ۳: ۲۰۲۴).

1597 -**[۲۰۲۹]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۳۵ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۲۷×۱۵/۵.

[۹۹۰]

## ● لطایف اللغات

از: **عبداللطیف عباسی گجراتی** (م: ۱۰۴۸ ه‍/۱۶۳۸ م) شرح واژه‌های نایاب متنوی معنوی **مولانا جلال‌الدین بلخی رومی** (۶۰۴-۶۷۲ ه‍/۸-۱۲۰۷-۱۳-۱۲۷۳ م).

**آغاز** این فرهنگی است مشتمل بر حل لغات عربیه غریبه و الفاظ عجیبهٔ متنوی مولوی معنوی...

(ر ک مشترک ۳: ۱۶۳۹، ۱۴: ۲۴۱، سالار ۴: ۱۱۳، ملاّ فیروز: ۵۶ [ آغار برابر نیست]، ندوه. ۶۲۷).

1590 -[**۲۲۴۴**] نستعلیق، کرم حورده، **انجام افتاده**، ۲۳۲ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۵×۲۲

1591 -[**۳۳۷۸**] ستعلیق، کرم حورده، آغار برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۲۳۲ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۳/۵×۲۰

1592 -[**۲۱۱۷**] ستعلیق، بوعلی بن احمد، یکم ذیفعده ۱۲۱۵ ه‍، **آغاز افتاده**: ... دهده و همدم و مصاحب ابیس .، ۸۸ برگ، سطر محتلف، اندازه: ۱۵×۲۱/۵.

[۹۹۱]

## ● لغات

ار **محمد عارف بن عبدالمجید**، فرهگنامهٔ فارسی به فارسی است که بنابر گفته نگارنده آن را پس از مقابله با ده، دوازده فرهنگنامهٔ دیگر نرتیب داده است.

**آغاز** در حین مقابله فرهنگ‌های معسرهٔ فارسیه الفاظ لعات نادر نموده شد که...

1593 -[**۱۳۸**] سنعلیق، ظاهراً سده ۱۳ ه‍، کرم حورده، محشّی، ۱۶ برگ، ۱۸ و ۱۷ س، اندازه. ۱۵/۵×۲۳/۵.

[۹۹۲]

## ● لغات ابواب الجنان

از: **ناشناس**، فرهنگ لغات دشوار «ابواب الجنان» است.

**آغاز**: لغات ابواب الجنان باب الالف استهزا و تهکم...

1594 -[**۲۲۹**] نستعلیق، کرم حورده، **انجام افتاده**، ۴۳ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۶/۵.

ملاّ فیروز: ۵۷، ندوه: ۶۳۱).

1601 -[۱۹۵۶] نستعلیق، معزالدین بن شیخ محبی‌الدین جشتی، ۲۶ رجب المرجب ۱۲۲۹ هـ، کرم خورده، ۱۹۲ برگ، ۲۶ س، اندازه: ۲۶×۱۵/۵.

1602 -[۱۹۹۴] نستعلیق، سید خان محمود بن سید عیات‌الدین محمود، ۱۴ شعبان ۱۱۶۸ هـ، آغاز برابر نمونه، ۳۲۳ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۴/۵×۱۶/۵

1603 -[۳۴۴۰] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۱۹۵ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۳۵×۲۰/۵.

1604 -[۱۹۶۸] نستعلیق، معزالدین بن شیخ محیی‌الدین جشتی، ۱۰۹۲ هـ، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۱۹۲ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۲۴/۵×۱۶/۵

1605 -[۲۱۵۵] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۲۵۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱×۱۱/۵

1606 -[۱۹۶۹] نستعلیق، معزالدین بن شیخ محیی‌الدین، چهارم شوال‌المکرم ۱۰۹۲ هـ، **آغاز افتاده**: ... شارع راه بزرگ و پیداکننده راه دین و عالم عامل را که تعلیم دین...، ۲۰۰ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۲۴/۵×۱۶/۵.

**[۹۹۹]**

## ● نصاب الصبیان

از: **ابونصر فراهی** (م. ۶۴۰ هـ/۳-۱۲۴۲ م) **بن ابوبکر بن حسین سجزی ادیبی** از فراه سیستان. فرهنگ عربی به فارسی است که از آغاز سدهٔ هفتم تا آغاز سدهٔ چهاردهم هجری در ایران و هند و ترکیه برای آموزش زبان عربی به کار می‌رفت و درگذشت روزگار، شمارهٔ بیتهای آن از ۲۰۰ به ۵۴۲ افزوده شده است.

**آغاز** اله است و الله و رحمان خدای/دلیل است هادی تو گو رهنمای...

(ن.ک: مشترک ۱۴: ۲۷۵، نسخه‌ها ۳: ۲۰۳۹، گنج بخش ۳: ۱۰۶۶، موزه: ۳۴۷، کرزن ۳۸۰، ندوه. ۶۳۳).

1607 -[۵۷۵] نستعلیق، فیض الله خان، کرم خورده، ۲۰ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۲۵×۱۴.

1598 -[۲۰۹۸] نستعلیق، ۱۰۱۲ هـ، کرم خورده، **آغاز افتاده:** ... گویند چیزی که در بام اندازند و مبان دیوار برآرند و در دستور به معنی ..، **انجام افتاده، ۴۱۴ برگ،** ۲۳ س، اندازه ۱۴×۲۲/۵

**[۹۹۶]**

## ● مستخلص المعانی

از **ناشناس**، واژه‌نامهٔ قرآنی است

**آغاز:** الحمدلله اما بعد . و نام این کتاب مستخلص المعانی کرده شد..

(ر ک: منزوی ۱۴ ۲۵۰، گنج بحش ۳ ۱۰۵۵)

1599 -[۲۷۴۲] نستعلیق، ۱۲۷۹ هـ، کرم خورده، ۳۹ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۲×۲۰

**[۹۹۷]**

## ● مصطلحات الشعراء

از **سیالکوتی مل وارسته** (م. ۱۱۸۱ هـ/۸-۱۷۶۷ م) در معانی و لغت الفاظ و اصطلاحات دشوار فارسی به فارسی است که در سال ۱۱۸۰ هـ بدان آغاز نموده است.

**آغاز** بسم الله محربها می‌خوانم و سفینهٔ کاغذی در بحر سخن می‌رانم...

(ر ک: منزوی ۴ ۲۵۲، موزه ۳۴۴، گنج بحش ۳ ۱۰۵۵)

1600 -[۱۹۱۴] نستعلیق، عناوین شنگرف، ۴۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵

**[۹۹۸]**

## ● منتخب اللغات شاهجهانی

از **عبدالرشید** (م. ۱۰۷۷ هـ/۷-۱۶۶۶ م) **فرزند عبدالغفور حسینی تتوی مدنی،** فرهنگ عربی به فارسی است، به سال ۱۰۶۴ هـ/۱۶۳۷ م به نام شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰۶۸ هـ) و چهار فرزندش به ترتیب حروف تهجی، حرف آغاز را در «باب» و حرف انجام را در «فصل» جای داده است

**آغاز:** ستایش و سپاس مالک الملکی که تذکار آلای بی‌احصای و نعمتهای بی‌منتهایش و تعداد .

(ر ک: منزوی ۱۴. ۲۵۸، نسخه‌ها ۳: ۲۰۳۳، موزه: ۳۴۵، گنج بحش ۳: ۱۰۵۶، کرزن. ۳۸۴،

# بخش بیست و پنجم

# بلاغت

[۱۰۰۱]

## ● بدایع النظم

از: **خواجه اویس قادری،** در صنایع لفظی و معنوی در شش «نوع» و پنج «قسم» برای شاگرد خود محمد ابراهیم تألیف نموده است.

**آغاز:** حمدله... اما بدانکه این مختصریست از تألیفات اضعف العباد اویس قادری در علم صنایع و بدایع از برای شاگرد فهیم محمد ابراهیم...

1611 -[۱۵۲] نستعلیق، کرم خورده، ۴۱ برگ، ۲۲ س، اندازه: ۲۴×۱۵/۵.

[۱۰۰۲]

## ● تحفة العجم

از: **مولانا شاه سید حسین حقیقت** (زنده در ۱۲۲۵ ھ/۱۸۱۰ م) **بن عرب شاه،** در ۲۷ شوال ۱۲۱۲ ھ/۱۷۹۸ م آن را آغاز کرده و در محرم ۱۲۱۳ ھ/۱۷۹۸ م به پایان رسانیده است. در یک «پیشکش» پنج «تحفه» و یک «خاتمه».

**آغاز:** آراستگی سخن بحمد سخن آفرینست که رعنا نگار ناطقه...

(ن.ک: مشترک ۱۳: ۲۴۸۱، موزه: ۴۵۱).

1612 -[۱۹۹۳] نستعلیق، شیخ حیدر، ماه شوال ۱۲۱۲ ھ/۱۷۹۸ م، ۱۲۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۶×۱۶/۵.

[۱۰۰۳]

## ● چهار عنصر

از: **مولوی امرالدین خان،** معروف به **مفتی امرالله خان** در علم بدیع و بیان در سال

1608 -[۲۴۹۶] نستعلیق، سید نورالله، ۱۱۹۲ هـ، آغاز برابر نمونه، ۳۲ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۲۰×۱۲/۵

1609 -[۲۱۰۷] نستعلیق، طاهراً سدهٔ ۱۲ هـ، کرم خورده، **آغاز افتاده**: ... بشیر است منذر محمد رسول/حلیمه چهار انداى نیک راى...، ۵۷ برگ، ۱۰ س، اندازه: ۱۰×۱۷/۵.

**[۱۰۰۰]**

## ● نصاب الصبیان، شرح

از **ناشناس**. متن از **ابونصر فراهی** (م. ۶۴۰ هـ).

**آغاز**. حمد فراوان و شکر بی‌پایان خدای را سزاست که آدمی را از سایر حیوانات...

1610 -[۱۶] نستعلیق، ۱۶ رجب ۱۲۳۰ هـ، کرم خورده، ۹۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۴.

*

[۱۰۰۶]

● **دقایق الانشاء**

از **رنجهور داس پسر رنجیت رای کایته جونپوری،** در سالهای ۶-۱۱۴۵ هجری در معانی و بیان نگاشته است. در یک «مقدمه» و هشت «دقیقه» و «فصل»ها..

**آغاز** حمد وافر و ثنای متکاثر نثار بارگاه صانعیست که شاهدان..

(ن ک: مشترک ۱۳: ۲۴۱۳، نسخه‌ها ۳: ۲۱۰۵، بنارس. ۲۴، کرزن. ۱۳۴، موره. ۴۵۲)

1616 -[۱۹۲۶] شکسته نستعلیق، کشن نراین، ۲۹ مه ۱۸۸۸ م، کرم خورده، ۱۶۹ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۵×۲۰/۵.

[۱۰۰۷]

● **رسالهٔ داد سخن**

از **سراج‌الدین علی خان آرزو شاهجهان‌آبادی** (۱۱۰۱-۱۱۶۹ ه/۱۶۹۰-۱۷۵۵ م) مقایسهٔ اشعار **منیر لاهوری** و **قدسی مشهدی** از لحاظ وزن و قافیه است

**آغاز** حق آنست که حمد و ثنایی که سزاوار جناب حق باشد از مکتب نشینان دارالبطلان امکان صورت نگیرد. .

(ن.ک مشترک ۱۳: ۲۴۲۰، ندوه. ۴۹۵).

1617 -[۸۵] نستعلیق، ۵۶ برگ، ۱۲ س، اندازه. ۱۳×۲۰.

[۱۰۰۸]

● **شجرة الامانی**

از **میرزا محمد حسن لاهوری،** متخلص به **قتیل** (م ۱۲۳۳ ه/۱۸۱۷ م) به سال ۱۲۰۶ ه در شش «فرع» و هر فرع در یک و یا چند «ثمره» نگاشته است فرع ۱- ماهیت کلمه و تقسیم آن، ۲- ضرورت کلمه و حذف آن در کلام، ۳- ترکیب کلمات، ۴- در بیان زبان فارسی، ۵- فصاحت کلمه، ۶- بلاغت.

**آغاز:** فصیح‌ترین کلامی که از جوش صف گوهر شاهوار و لؤلؤ آب دار..

(ن ک: مشترک ۱۳: ۲۴۳۱، نسخه‌ها ۳: ۲۱۴۰، موره: ۴۵۲)

1618 -[۱۷۷] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده،** ۲۱ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۲/۵

۱۸۱۰ م نگاشته است.

**آغاز** عزلسرای عندلیبان کلمه ار فصاحت نوصیف صانعی سزد...

1613 -[۱۰۶۷ یا ۱۰۷۲] نستعلیق، ۴۵ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۳×۲۰.

**[۱۰۰۴]**

## ● چهار گلزار

از **مولوی نثار علی**، متخلص به **نثاری**، در هزار و دویست و اندی، بدستور گرُوزلی (Mr. Grossly) که حواسته بود برای معلومات قواعد کلیه و ترکیب عبارات پارسی از قبیل تعداد حروف و اسمای حرکات و سکنات و تقسیم حروف مفرده و مرکبه و... اقسام صنایع و بدایع و قوافی و عروض به عبارت مختصر مرتب شود. در پنج «گل» نگاشته است.

**آغاز** بعد حمد ابرد، حمد لم یلد و لم یولد و نعت سید احمد، اضعف بندگان باری، نثاری حسن گوید.

(ر ک مشترک ۱۳ ۲۴۲۹، نسخه‌ها ۳: ۲۰۵۲، موزه. ۳۵۷).

1614 -[۱۰۷۵] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۴۸ برگ، ۱۹ س، اندازه. ۱۰/۵×۱۵

**[۱۰۰۵]**

## ● حدایق البلاغت: حدایق البلاغه

از **میر شمس‌الدین فقیر دهلوی** (۱۱۱۵-۱۱۸۳ ه/۱۷۰۳-۱۷۶۹ م)، در سال ۱۱۶۸ ه نگاشته است در پنج «حدیقه» و یک «خاتمه». ۱- بیان، ۲- بدیع، ۳- عروض، ۴- قوافی، ۵- معمّا، ۶- «خاتمه» در سرقات شعری

**آغاز.** حمدی که رخسار شاهد بیان را عازه پیرایی نماید و ستایشی که قامت دلفریب معشوقهٔ سحر را به حال بدایع آراید. .

(ر ک مشترک ۱۳. ۲۴۱۵، موزه ۴۵۱، نسخه‌ها ۳: ۲۱۳۲، سالار ۳: ۲۳۹).

1615 -[۹۹۰] نستعلیق، ۸۳ برگ، ۱۸ س، اندازه. ۱۴×۲۴.

● **حدایق البلاغه ← حدایق البلاغت**

## بخش بیست و ششم

# عروض و قافیه

[۱۰۱۰]

● **دستورالشعر**

ار **حبیب الله**، برای محمد داسال در عروض و قافیه و قواعد آن در یک «مقدمه» و بیست «فصل» نگاشته است

**آغاز** حمدله .. اما بعد می‌گوید اضعف عباد الله فقیر حبیب الله چندی از قواعد عروض و قافیه برای اذهان .

1620 -[۶۱۷] نستعلیق، ۱۵ برگ، ۱۶ س، اندازه ۱۱×۲۲

[۱۰۱۱]

● **رسالهٔ جامی در عروض**: مجمع الاوزان

ار **نورالدین عبدالرحمن جامی** (۸۱۷-۸۹۸ ه/۱۴۱۴-۱۴۹۲ م) در اصول وزن شعر در چند «فصل» تألیف کلام، زحافات، تقطیع شعر ..

**آغاز** سپاس وافر قادری را که حرکت دوایر افلاک را سبب ازدواج وصول و امتزاج گردانید.

(ر ک مشترک ۱۳ ۲۶۹۹، نسخه‌ها ۳: ۲۱۵۹، ۲۱۶۱، ابوانف ۲. ۲۷، سالار ۳ ۲۳۱ و ۴ ۲۲۹، موره. ۴۶۲)

1621 -[۲۲۲۱] نستعلیق، ۱۱۹۷ ه، ۱۸ برگ، ۱۱ س، اندازه ۱۵×۲۳

[۱۰۱۲]

● **رساله در عروض**

از. **ناشناس**.

**آغاز** در بیان زحافات. زحف در لغت از اصل و ببری که از نشانه دور افتد

1622 -[۲۸۸۲] نستعلیق، ۶ برگ، ۱۷ س، اندازه ۱۸/۵×۲۷/۵.

[۱۰۱۳]

● **رسالهٔ عروض و قافیه**

از: **ناشناس**.

[۱۰۰۹]

**● عطیهٔ کبری**

از. **سراج‌الدین علی خان شاهجهان‌آبادی**، متخلص به **آرزو** (۱۱۰۱-۱۱۶۹ ه/ ۱۶۹۰-۱۷۵۵ م)، رساله‌ای است مختصر در بیان معانی که دارای ۱۵۰۰ بیت است.

**آغاز:** دیباچهٔ بیان معانی سیاس حضرت سخن آفرینی است...

(ر.ک مشترک ۱۳: ۲۴۱۸، ایوانف، ضمیمه ۲: ۲۸، کرزن: ۱۴۸).

1619 -[۱۶۱] نستعلیق، ۴۹ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۴×۱۹/۵.

❊

## بخش بیست و هفتم

# تاریخ

**[۱۰۱۶]**

● **آیین اکبری**

از **ابوالفضل علامی** (۹۵۸-۱۰۱۱ هـ/۱۵۵۱-۱۶۰۲ م) **بن شیخ مبارک**، جلد سوم اکبرنامه است، در سازمان‌های کشوری و آیین‌های کشورداری روزگار اکبر پادشاه دارای آگاهی‌های علمی و اجتماعی و سیاسی و آداب و رسوم، وضع صنعتی و کشاورزی و جغرافیای شبه قاره و وضع جزایر آن ـ عقاید هندوان در آفرینش جهان و جادوگری آنها ـ راگ‌های گوناگون هندی، پوشاک خوانندگان و نوازندگان و نیز نام کسان تاریخی که به هند آمده‌اند

**آغاز** ای همه در پردهٔ نهان راز تو / بی‌خبر انجام زآغاز تو...

(ن.ک مشترک ۱۰: ۴۰۶، نسخه‌ها ۶: ۴۵۷۰، موزه ۷۰۱، آزاد ۱. ۹۳، بانکی‌پور ۷ ۵۱، سالار ۱: ۲۹۱، علمای هند. ۵، شیفته: ۳-۹۲، بنارس ۲، ملاّ فیروز: ۶۸).

1627 -[۱۹۵۹] نستعلیق، کرم خورده، ۳۲۲ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۳۲/۵×۱۸/۵.

**[۱۰۱۷]**

● **احوال ممتاز محل و سکندره:** عمارات اکبرآباد

از **ناشناس**، دارای زندگینامهٔ بانو تاج محل (۱۰۰۰-۱۰۴۰ هـ) **دختر نواب آصف خان و** همسر شاهجهان پادشاه (۱۰۲۷-۱۰۶۷ هـ) وگزارش و تاریخ خاکجای او که امروزه به نام «تاج محل» در شهر آگره هند است

**آغاز:** احوال خلاصهٔ بانو بیگم مخاطب به ممتاز محل عرف تاج بی‌بی اهلیهٔ شاهجهان پادشاه غازی کشورستانی ظل سبحانی خلیفة الزمانی...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۳۹، ۶۱۲، موزه: ۶۹۹).

**آغاز:** ... از حروف و حرکاتی که بطریق صنعت لزوم مالایلزم شاعر تکرار آن را در آخر ابیات الزام می‌کند.

1623 -[**۳۴۷۹**] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۴ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۲۶/۵×۱۸/۵.

**[۱۰۱۴]**

## ● ضوابط العظیم

از **محمد عظیم قریشی** به سال ۱۱۳۰ هجری برای میر محمد حسین از «فرهنگ رشدی» و «فرهنگ جهانگیری» و «مؤیدالفضلا» و «زبدة الفواید» تألیف **شیر خان افغان** و «رسالهٔ قوافی و عروض» یعنی «فرهنگ ابراهیمی» و کتابهای دیگر گزیده به نام ضوابط عظیم در «مقدمه» و «فصلها»یی نگاشته است

**آغاز:** حمدی که باحصای آن حرد بالغ به بیان آورد که رسالهٔ ضوابط فارسی محتوی قواعد کلیه بهذا . حصرت کریم، محمد عظیم قریشی

(ن ک مشترک ۱۳: ۲۷۱۰، گنج بحثی ۳: ۱۲۳۱، راجه محمودآباد: ۲۴۵).

1624 -[**۲۵۲۲**] نستعلیق، ۱۲۷ برگ، ۱۴ س، اندازه ۲۳/۵×۱۵/۵

1625 -[**۳۴۹۷**] نستعلیق، ۱۱۱۸ ه، **آغاز افتاده** ... و سبب در بیان او و زکریا که او س.. ، ۲۸ برگ، ۱۵ س، اندازه ۲۲/۵×۱۵/۵.

## ● مجمع الاوزان ← رسالهٔ جامی در عروض

**[۱۰۱۵]**

## ● معیارالاشعار فی علم العروض و القوافی

از: **خواجه نصیرالدین طوسی** (۵۹۷-۶۷۲ ه/۱۲۰۱ - ۴-۱۲۷۳ م) در سال ۶۴۹ ه در یک «مقدمه» و دو «فن» و هر فن در چند «فصل» نگاشته است

**آغاز:** الحمدلله... اما بعد این مختصری است در علم عروض و قوافی شعر تازی..

(ر ک: مشترک ۱۳: ۲۶۸۶، نسخه‌ها ۳: ۲۱۷۵، موزه: ۴۶۴).

1626 -[**۱۹۱۷**] نستعلیق، محمد سعید حنفی، ۱۲۶۷ ه، لکهنو، دارای حواشی، ۳۰ برگ، ۲۳ س، اندازه: ۲۹/۵×۱۹/۵.

❊

تاریخ گستردهٔ پادشاهی اکبر پادشاه (۹۶۳-۱۰۱۴ ه) و دایرة المعارف مانندی ار تاریخ و فرهنگ هندوستان است. در سه «دفتر».

**آغاز.** سلسلهٔ انتظام کارگاه آفرینش که مظاهر حقیقت نمای مشهور شواهد قدرت واجب الوجود است...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۴۰۲، موزه: ۷۰۱، کرزن: ۱۴، سالار ۱: ۲۸۳، بانکی‌پور ۷. ۴۹، آزاد ۱: ۸۹، بنارس: ۴، ندوه: ۶۵۳).

1633 -**[۱۷۳۹]** شکسته نستعلیق، ۲۸ جمادی‌الثانی ۱۱۹۸ ه، **دفتر ۲**، ۱۶۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۵×۳۰.

1634 -**[۱۰۱۹]** نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده** .. لیکن می‌گویم که ترا گمشد ار آزردن حرد...، **دفتر ۲**، ۱۳۵ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۷×۲۶.

1635 -**[۱۲۹۴]** نستعلیق، سدهٔ ۱۲ ه، **آغاز افتاده:** . جو فروشی می‌کردند عاقبت کار به انواع حران گرفتار شد...، **انجام افتاده**، **دفتر ؟**، ۲۳۰ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۷×۲۵.

1636 -**[۰۰۰]** نستعلیق، کریا رام گجراتی، سال ۱۰ جلوس محمد شاه، ۱۱۴۰ ه، بنارس، کرم خورده، **آغاز افتاده** .. باراتش با آب آرامگاهش صفحهٔ حال مرتبه شناسان صنوف... **دفتر ؟**، ۸۵ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۵×۲۴.

### ● اورنگ‌نامه ← واقعات عالمگیری

**[۱۰۲۱]**

### ● تاریخ اسلام

از: **ناشناس**، در تاریخ اسلام از زمان ابوبکر تا قتل عثمان.

**آغاز:** ... از دین مرتد گشتند فرصت زکوٰة را منکر شدند ابوبکر صدیق رضی الله عنه عزیمت مقاتله با ایشان جزم کرد ..

1637 -**[۲۷۵۲]** نسخ، ظاهراً سدهٔ ۱۲ ه، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۵×۲۳.

1628 -[۲۹۹۵] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۱۶ برگ، سطر مختلف، اندازه ۱۵×۲۲

**[۱۰۱۸]**

● **اخبار انگلستان**

از **ناشناس** فشردهٔ تاریخ انگلستان است که در آن جنگهایی که از سال ۹۵۵ میلادی تا به سال ۱۵۶۶ میلادی بین انگلیسها و رومی‌ها به وقوع پیوسته ذکر گردیده است

**آغاز** همه مرد میدان پیکار سار/سلحشور، روبین زن و نیزه باز ، برطانیه کبری یا انگلستان که به همین جزایر واقع بحر مغرب

1629 -[۱۱۹۲] نستعلیق، ۴۳ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۲۸/۵×۱۹/۵.

● **اخبارالنوادر ← چتر گلشن**

**[۱۰۱۹]**

● **اقبالنامهٔ جهانگیری** (ج ۳)

از **محمد شریف**، مخاطب به **معتمد خان نخشبی** (م ۱۰۴۹ ه/۱۶۳۹ م)، به نام جهانگیر پادشاه، در سه جلد، در رویدادهای روزگار جهانگیر (۱۰۱۴-۱۰۳۷ ه) با سرنبدهای «ذکر»

**آغاز** شایستهٔ سریر سلطنت و فرمان روای زیبندهٔ افسر خلافت و کشورگشائی بلند

(ر ک منزوی ۱۰. ۴۲۲، سالار ۸ ۳۰۶، آزاد ۱۰ ۹۶، بانکی‌پور ۷. ۶۰، ۶۷، کرزن ۱۵، ندوه ۶۵۰)

1630 -[۱۲۸] نستعلیق، ۱۵۳ برگ، ۱۸ س، اندازه ۱۶×۲۷/۵

1631 -[۱۲۸۹] نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **ج ۳**، **۵۲** برگ، ۱۶ س، اندازه ۱۲/۵×۲۵

1632 -[۲۸۹۷] شکسته، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، **۴۵** برگ، ۱۸ س، اندازه. ۱۸/۵×۲۷

**[۱۰۲۰]**

● **اکبرنامه** (دفتر دوّم)

از **شیخ ابوالفضل** مخلص به **علامی** (۹۵۸-۱۰۱۱ ه/۱۵۵۱-۱۶۰۲ م) **بن شیخ مبارک**،

ابوالقاسم حسن فردوسی است برای محمد حیات شمشیر خان حاکم غزنین (۱۰۶۳-۱۰۶۹ ه) ساخته است، در دیباچه می‌نویسد که این گزیده‌ای است از بخش‌های «شاهنامه» که وی به نثر درآورده است و تاریخ انجام را ۱۰۶۳ ه/۳-۱۶۵۲ م، یاد کرده است و کتاب با هجونامه‌ای ساختگی به انجام رسیده است.

آغاز حمد و ثنای بی‌نهایت مر حضرت کبریای واجب الوجودی را که جناب...

(ر ک مشترک ۱۰: ۱۴۷، نسخه‌ها ۶: ۴۲۵۱، ایوانف: ۱۸۵، ۱۸۷، سالار ۴: ۱۳، ۱۶، کرزن ۱۵۴، ملاّ فیروز ۱۵۲، ندوه ۴۹۲)

1641 -[۶۸۹] نستعلیق، ناصر حسین، ۱۲۲۴ ه، ۱۷۸ برگ، سطر مختلف، اندازه ۳۱×۲۲.

1642 -[۲-۱۸] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۳۱۴ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۵×۲۴/۵

1643 -[۱۵۸۳] نستعلیق، طوطا رام کایسته سکسینه، پنجشنبه ۲۵ صفر ۱۲۳۹ ه/اکتبر ۱۸۲۳ م، آغاز افتاده و خود را از نزدیکان درگاه و دیگران را از دور ماندگان گمراه می‌شمارد ، ۱۱۲ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۴×۲۰.

1644 [۳۵۱۲] نستعلیق، آغاز افتاده . بیست و ششم جلوس همایون صاحب قران شاهجهان پادشاه ، ۶۸ برگ، ۱۸ س، اندازه ۱۶×۲۳

1645 -[۶۴۱] نستعلیق، کرم خورده، آغاز افتاده آتش ایشان حاضر بودند اشاره نمودند که اگر کتاب تاریخی بنویسد که از...، انجام افتاده، ۱۵۱ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۹×۲۵/۵

**[۱۰۲۵]**

## ● تاریخ راجگان اعظم گره

از سید امیر علی رضوی، تاریخ راجگان اعظم گره است که نگارنده از زبان چندین تن که به سنین فراتر از صد سالگی رسیده‌اند شنیده و یا بچشم خود دیده است.

آغاز بسم حقیقت حال سرگذشت راجه‌های اعظم گره آنچه زبانی قاضی محمد رضا صاحب و شیخ عبدالله و شیخ محمد آصف فصل ..

1646 -[۱۰۲] نستعلیق، ۱۲۸۹ ه، ۱۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۲۳

[۱۰۲۲]

● **تاریخ جهانگشای نادری:** تاریخ نادری. نادرنامه

از **میرزا محمد مهدی خان منشی نوری استرآبادی** (زنده در ۱۱۶۰ ه) **فرزند محمد نصیر** با مقدمه‌ای در اوضاع سیاسی ایران پیش از نادر، تا کشته شدن او در قوچان، و اوضاع ایران را تا یکسال پس از او نگاشته است.

**آغاز.** بر دانایان رموز آگاهی و دقیقه دانان حکمتهای الهی واضح...

(ن.ک. مشترک ۱۰ ۱۷۵، ۱۷۶، نسخه‌ها ۶. ۴۳۰۹)

1638 -[۲۱۱] نستعلیق، ۱۲۲۸ ه، شاهجهان‌آباد، کرم خورده، شنگرف، ۳۳۰ برگ، ۱۳ س، اندازه ۲۱/۵×۱۲/۵.

1639 -[۱۶۹۰] نستعلیق، ۱۲۲۰ ه، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، ۲۷۰ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۲۷×۱۵/۵

[۱۰۲۳]

● **تاریخ خانجهانی:** مخزن افغانی

از **نعمت الله** (زنده در ۱۰۲۴ ه/۱۶۱۵ م) **بن حبیب الله هروی**، تاریخ افغانان است، نگارنده در ۲۰ ذی‌الحجه ۱۰۲۰ ه/فوریه ۱۶۱۲ م بدان آغاز کرده و در ۱۰ ذی‌الحجه ۱۰۲۱ ه/ژانویه ۱۶۱۳ م به انجام رسانده است. گفته شده نگارندهٔ کتاب **هیبت خان** و با **ابراهیم بطنی** است و درستش همان نعمت الله است که هیبت خان او را یاری کرده است.

**آغاز:** ..گلشن ملک و گلستان ملت را از سحاب عنایت.. و طراوت.

(ن.ک. مشترک ۳: ۱، ۱۰ ۶۲۴، سالار ۱: ۹-۲۱۵، ۲۵۰، آزاد ۱: ۸۳، مرآة العلوم ۱ ۱۵، ملاّ فیروز. ۷۲).

1640 -[۱۷۳۸] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۲۶۷ برگ، ۱۲ س، اندازه: ۲۳/۵×۱۴

[۱۰۲۴]

● **تاریخ دلگشای شمشیرخانی:** تاریخ شمشیرخانی. شاهنامهٔ منثور. خلاصهٔ شاهنامه

از **میرزا توکل بیگ** (زنده در ۱۰۶۹ ه) **بن تولک بیگ حسینی**، نثر شاهنامهٔ حکیم

1649 -[۱۸۱۷] شکسته نستعلیق، **آغاز افتاده**، ۸۳ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۲×۲۰.

**[۱۰۲۹]**

## ● تاریخ کشمیری

از: **محمد مراد نقشبندی** (۱۰۵۷-۱۱۳۱ ه/۱۶۴۶-۱۷۱۸ م) **بن ملا محمد طاهر مفتی**، در وصف تاریخ کشمیر.

**آغاز:** الحمدلله... خط کشمیر که مثل باغ ارم است در تألیف...

1650 -[۱۲۴۸] نستعلیق، ۷۸ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵.

**[۱۰۳۰]**

## ● تاریخ الملوک و السلاطین (ج ۴)

از: **محمد بن خاوند شاه**، شرح وقایع تاریخی دوران معولان و ایلخانان است. از چنگیز تا سلطان محمد خدا بنده.

**آغاز:** آرایش دیباچهٔ مناقب و مآتر رفیع مقدار و نمایش روزنامچهٔ خصایص...

1651 -[۲۷۳] نستعلیق، ۱۹۳ برگ، ۲۶ س، اندازه: ۲۱×۳۵.

## ● تاریخ نادری ← تاریخ جهانگشای نادری

**[۱۰۳۱]**

## ● تاریخ و سیر خلفا

از: **ناشناس**. در سیر خلفا نگاشته است.

**آغاز:** ... زد چنانچه از طرف دیگر بیرون آمد خرام ... برب الکعبه...

1652 -[۲۵۰۹] نستعلیق، سدهٔ ۱۲ ه، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۹۱ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۷×۲۷.

**[۱۰۳۲]**

## ● تاریخ هند

از: **ناشناس**، تاریخ عمومی هند است، تا اوایل روزگار اورنگ‌زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ ه).

**آغاز:** ... طوفان کرشمه موج در موج القصه صفات حمیدهٔ ساکنان هندوستان...

1653 -[۱۹۹۶] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۵۵۳ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۵.

**[۱۰۲۶]**

## ● تاریخ سلاطین ایران و توران

از: **ناشناس.** کتاب تاریخی است که در آن از خلفای عباسی چون هارون الرشید و مامون الرشید، پادشاهان مغول چون چنگیز خان و هلاکو خان، ملوک کاشغر، سلاطین سربدار، شروان شاهان و سلاطین آق قوینلو ذکر به عمل آمده است.

**آغاز:** ... و قم، کاشان و اصفهان و فارس و ری و طبرستان و خراسان و زابل و کابل و هندوستان...

1647 -[۷۴۹] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۵۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۲۸.

## ● تاریخ شمشیرخانی ← تاریخ دلگشای شمشیرخانی

**[۱۰۲۷]**

## ● تاریخ کابل

از: **سید علی ولد سید شجاعت علی اکبرآبادی**، وقایع سال ۱۸۳۸ م را بررسی کرده که در آن سالها جنگهایی بین انگلیسیها و افغانان صورت گرفته است.

**آغاز:** بعد حمد قادر مطلق جل شانه و درود برسید کونین برحق ﷺ... بندهٔ عاصی المعاصی سید علی ولد سید شجاعت علی...

1648 -[۳۲۴۲] نستعلیق، منشی عزیزالدین، ۱۲۵۹ هـ، شاهجهان‌آباد، ۹۴ برگ، ۷ س، اندازه: ۱۳×۱۹/۵.

**[۱۰۲۸]**

## ● تاریخ کشمیر

از: **ناشناس.** تاریخ کشمیر و همسایگان آن است که در چهار «چمن» و یک «خاتمه» نگاشته است. چمن اول: در بیان حالات کشمیر و جنوب آن؛ چمن دوم: در بیان احوال ملک تبت و قلماقستان؛ چمن سوم: در بیان حالات بدخشان؛ چمن چهارم: دربارهٔ کوهستان افاغنستان که مشهور به ملک پکلی، غور، غزنین و کوه سلیمان است.

**آغاز:** ... و ملکش پریشان دید آنچه که دید در عافیت... و به یک مصرع مشهور آن جا که عیان است...

1656 -[۲۷۵۱] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۰۰ برگ، ۱۷ س، اندازه ۲۳×۵/۵.

● **تیمورنامه ← ترجمهٔ توزک تیموریه**

**[۱۰۳۶]**

● **چتر گلشن:** چهار گلشن: اخبارالنوادر

از: **چترمن رای زاده** (م: ۱۱۷۳ ه/۱۷۵۹ م) در ۱۲۰۴ هجری نوهٔ پسری نگارنده، چندربهان منشی آن را گردآورده، تاریخ عمومی هند است، از باستان، راجه جدهشتر تا روزگار نگارش ۱۱۷۱ هجری که به دستور غازی‌الدین احمدخان، پس از یورش احمد خان درانی، بدان آغاز کرده است در چهار «گلشن».

**آغاز:** اجرای چند مسمی به چهار گلشن مؤلفهٔ مطهر دانش و بینش نسخهٔ آفرینش مجموعهٔ فهرست .

(ن.ک. مشترک ۱۰: ۵۰۴، نسخه‌ها ۶ ۴۶۴۵، سالار ۱. ۳۷۸، آزاد ۱. ۷۳، بانکی‌پور ۷ ۱۷)

1657 -[۳۸] نستعلیق، ۱۱۷۳ ه، کرم خورده، ۹۲ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۲۲×۳۱

● **چهار گلشن ← چتر گلشن**

**[۱۰۳۷]**

● **حال راجگان اعظم گره**

از: **لاله رام پرکاش.** در احوال راجه‌های اعظم گره نگاشته است.

**آغاز:** . . بیمرچند سین بافی قوم راجپوت گونم یکی از شرکا و زمینداران. .

1658 -[۴۸] شکسته نستعلیق، جمادی الآخر ۱۲۸۹ ه/اوت ۱۸۷۲ م، اعظم گره، **آغاز افتاده**، ۱۲ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۶×۲۵

**[۱۰۳۸]**

● **خلاصهٔ تاریخ:** خلاصة التواریخ

از: **منشی سجان سنگه بتالوی** (زنده در ۱۱۱۰ ه/۹-۱۶۹۸ م)، تاریخ هندوستان از باستان تا مرگ اورنگ‌زیب است. به سال ۱۱۰۷ ه/۶-۱۶۹۵ م به انجام رسانده و بعدها بر آن افزوده است. در سه حصه. یکم اقوام هند و روایات آنان، استان‌های هند، فرمانروایان هندوستان از راجه جدیشتر (یودهشتر) تا پایان شاهی هندیان و از سبکتگین

## [۱۰۳۳]

● **تحریرالشهادتین**

از **مولوی شاه سلامت الله کشفی** (م. ۱۲۸۱ ه/۱۸۶۴ م)، در رویداد شهادت امام حسین علیه‌السلام.

آغاز: الحمد لمن افاض... اما بعد بر کسانیکه سلوک طریق هدایت برگزیده و دامن فکر از خس و خاشاک ضلالت بر چیده

(ن ک: مشترک ۱۰: ۳۲۹، آزاد ۱: ۳۷، مرآه العلوم ۳: ۷).

1654 - [۱۳۲۶] نستعلیق، سید محمد ضامن علی، ۱۲۶۷ ه، ۹۵ برگ، ۱۲ س، اندازه ۱۴×۲۰/۵

## [۱۰۳۴]

● **ترجمهٔ توزک تیموریه**: ملفوظات امیر تیمور. تیمورنامه

از **ابوطالب حسینی تربتی**، در سال ۱۰۴۷ ه نگاشته و پیشکش شاهجهان ساخته است.

**اغاز**: در کتابخانهٔ جعفر پادشاه حاکم یمن کتابی ترکی دیدم از ملفوظات اعلی حضرت جنت مکانی فردوس آشیانی

(ن ک: مشترک ۱۰: ۱۵۹، موزه: ۷۲۲، سالار ۱: ۱۸۸، ۱۹۳)

1655 - [۳۰۷] نستعلیق، آغاز افتاده، ۲۱۱ برگ، ۲۰ س، اندازه ۱۴×۲۴/۵

## [۱۰۳۵]

● **توزک بابری**: واقعات بابری

از **ظهیرالدین محمد بابر** (۸۸۸-۹۳۷ ه)، یادداشتهای اوست در رویدادهای روزگار پادشاهی‌اش که به زبان جغتایی نگاشته و دارای مطالب سیاسی، تاریخی، جغرافیایی، طبعی، ادبی و سرگذشت مردمان روزگار خود می‌باشد که بعداً به دستور اکبر شاه توسط میرزا عبدالرحیم خانخانان (م ۱۰۶۳ ه) به فارسی ترجمه شده است.

**آغاز**: پادشاهی می‌کردند اگرچه خورد و ریزه رای و راجا در کوی و جنگل خیلی بودند.

(ن ک: مشترک ۱۰: ۳۹۵، نسخه‌ها ۶: ۴۶۳۳، ایوانف ۱۱۳، آزاد ۱: ۸۷، سالار ۱: ۲۷۳، بانکی‌پور ۷: ۳۶).

[۱۰۴۰]

● **عباسنامه**

از: **میرزا محمد طاهر وحید قزوینی** (م: ۱۱۱۲ هـ/۱۷۰۰ م)، سرگذشت شاه عباس دوم است از آغاز تولد (۱۰۴۱ هـ/۱۶۳۱ م) تا پانزدهمین سال جلوس او.

**آغاز:** نیایش خالقی را سزاست که زبان محمدت...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۱۷۲، موزه: ۷۳۷، نسخه‌ها ۶: ۴۳۶۱، ایوانف، ضمیمه ۲: ۲، آزاد ۱: ۵۲۰).

1663 -[۱۸۸۱/۲] نستعلیق، جگناتهه، ۱۲۴۵ هـ، ۱۲۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۶/۵.

[۱۰۴۱]

● **عمادالسعادت**

از: **غلام علی خان نقوی** (رضوی) (زنده در ۱۲۲۳ هـ/۱۸۰۸ م) بن سید محمد اکمل خان پزشک عالم پادشاه (۱۱۷۳-۱۲۲۱ هـ). تاریخ نوابان اوده و مغولان پسین هند از تاریخ ۱۱۳۳ الی ۱۲۱۶ هجری است.

**آغاز:** نغمه فروشی منقار عندلیبان بیاد رخسار گلبست که رنگ و بوی گلهای بهاری...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۵۴۴، نسخه‌ها ۶: ۴۶۷۷، آزاد ۱: ۱۳۸، سالار ۱: ۵۱۴).

1664 -[۹۳۳] نستعلیق، جمعه ۲۲ شعبان ۱۲۴۳ هـ، کرم خورده، در ابتداء مهر میر محمد شکوه دارد، ۱۶۵ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۹×۲۹/۵.

● **عمارات اکبرآباد ← احوال ممتاز محل و سکندره**

● **عیارالمورخین ← مرآت آفتاب نما**

[۱۰۴۲]

● **کتاب در علم تاریخ**

از: **ناشناس**. تاریخ مختصریست دربارهٔ پیامبران، اولیاء، خلفا و سلاطین و امرای اسلامی و کارنامه‌های ایشان.

**آغاز:** ... مر او را از همه بزرگ پنداشت سرمست زجام و پندار...

1665 -[۳۳۸۸] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۲۹۳ برگ، ۲۵ س، اندازه: ۱۶/۵×۲۵.

و راجه‌های آن روزگار تا جانشینان سلطان بهلول لودی. حصهٔ دوم: تیموریان از بابر پادشاه (۹۳۳-۹۳۷ ه) تا اورنگ‌زیب. حصهٔ سوم: جنگ‌های خانگی میان عالمگیر و برادرانش، خاتمه در مرگ عالمگیر.

**آغاز:** نقاش نگارخانهٔ کاینات و مصور کارگاه ممکنات چون اقتضای آن کرد که...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۴۵۹، نسخه‌ها ۶: ۴۶۵۲، موزه: ۷۳۷، مرآة العلوم ۱: ۱۷، ۳: ۱۲، گنج بخش ۴: ۲۰۴۱).

1659 -**[۳۳۷]** نستعلیق، ۱۲۵۰ ه، کرم خورده، ۲۸۸ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۱۴×۲۸/۵.

1660 -[۱۲۹۸] نستعلیق، محمد یحیٰی، ۱۹ رمضان ۱۲۰۸ ه، **آغاز افتاده:** ... به افروخته هر گل چون چراغ آنحضرت در آن باغ...، **مهری به نام محمد عمر جعفری دارد**، ۵۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵.

1661 -[۳۲۶۹] نستعلیق، ۱۱۰۷ ه، کرم حورده، **آغاز افتادد:** ...کامیاب شمایم عطریه و ذایقه چاشنی...، **انجام افتاده**، ۳۵۶ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۷×۲۵.

● **خلاصة التواریخ ← خلاصهٔ تاریخ**

● **خلاصهٔ شاهنامه ← تاریخ دلگشای شمشیرخانی**

● **شاهنامهٔ منثور ← تاریخ دلگشای شمشیرخانی**

**[۱۰۳۹]**

## ● صولت فاروقی

از: **محمد بخش،** متخلص به آشوب (م: ۱۱۹۹ ه/۱۷۸۵ م) در ۲۲ ذیقعده ۱۱۶۰ هجری به انجام رسیده است. در کشورگشائیهای خلیفهٔ یکم و بویژه خلیفهٔ دوم.

**آغاز:** بنام خداوند حی احد/خداوند بی‌والد و بی‌ولد...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۳۰۴، نسخه‌ها ۴: ۲۹۹۱، بانکی‌پور ۳: ۷۹، مرآة العلوم ۲: ۵۱).

1662 -[۲۲۳۰] نستعلیق، کرم خورده، عبارت با رنگهای مختلف، **انجام افتاده**، ۹۰ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۱×۲۹/۵.

● **ظفرنامهٔ عالمگیری ← واقعات عالمگیری**

۱۸۰۱ م را بسر می‌رساند. تاریخ کوتاه جهان از آغاز تا روزگار نگارش است و دایرةالمعارف مانندی در یک «مقدمه» و دو «جلوه» و «خاتمه»‌ای و هر جلوه در چند «تجلی». جلوهٔ یکم. در نه تجلی و جلوهٔ دوم در هشت تجلی.

**آغاز** معالی که خوشابی لآلی ملالی الفاظ ابدارش آرایش افسر سلطان سخن ..

(ر. ک. مشترک ۱۰: ۱۳۲، نسخه‌ها ۶. ۴۱۹۶، موره: ۷۴۳).

1668 |۲۱۷| نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۳۶ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۸×۲۹.

● **ملفوظات امیر تیمور ← ترجمهٔ توزک تیموریه**

**[۱۰۴۶]**

● **منتخب التواریخ**

از **ملا عبدالقادر بدایونی** (۹۴۸-۱۰۰۴ هـ/۱۵۴۱-۱۵۹۶ م)، تاریخ شبه قاره است، از غزنویان تا چهلمین سال پادشاهی اکبر پادشاه. در چهار «طبقه». ۱- از سبکتگین تا خسرو ملک، ۲- از شهاب‌الدین غوری تا ابراهیم لودی، ۳- از بابر تا همایون، ۴- اکبر شاه تا ۱۰۰۴ هجری

**آغاز** ... سلطان را کهف‌الدوله و الاسلام ... پسر بزرگ او امیر مسعود را شهاب‌الدوله

(ر. ک. مشترک ۱: ۴۰۱، سالار ۱: ۲۷۸، آزاد ۱: ۶۵، بانکی‌پور ۷. ۶).

1669 |۲۱۱۰| نستعلیق، **اغاز و انجام افتاده**، ۴۰ برگ، ۱۷ س، اندازه. ۱۴/۵×۲۰.

**[۱۰۴۷]**

● **موازنهٔ عهد جهانگیر**

از **ناشناس** اسمای کارمندان دستگاه جهانگیر است در ایالتها و صوبه‌های اکبراباد، احمیر، پنجاب، بهار، تهته، مالوه، ملتان، کشمیر، کابل، گجرات، دکن و دارالخلافهٔ شاهجهان اباد.

**آغاز** محروسه ممالک محروسه / جمع ممالک مسافت راه خطاب ..

1670 |۱۴۸۳| شکسته نستعلیق، کرم خورده، ۹۲ برگ، سطر مختلف، اندازه. ۱۶×۲۷

● **نادرنامه ← تاریخ جهانگشای نادری**

[۱۰۴۳]

● **لب التواریخ هند**

از. **رای بندرابن** (زنده در ۱۱۰۶ ه/۵-۱۶۹۴ م) **فرزند بهارا مل**، تاریخ عمومی هند است از روزگار شهاب‌الدین غوری تا سال ۳۸ شاهی اورنگ‌زیب که در ده «فصل» و «شعبه»هایی نگاشته است.

**آغاز:** پادشاهی بی‌زوال مر خدای راست جل جلاله و عم نواله

(ن ک: مشترک ۱۰: ۴۵۸، نسخه‌ها ۶: ۴۶۸۸، موزه ۰: ۷۴، آزاد ۱: ۶۹، سالار ۱: ۳۳۷)

1666 -[۲۰۹۷] نستعلیق، محمد نظام‌الدین هاپوری، ۱۳۰۱ ه، ۱۳۱ برگ، ۱۸-۱۶ س، اندازه ۲۲/۵×۱۶/۵.

[۱۰۴۴]

● **مآثر عالمگیری**

از **محمد ساقی مستعد خان** (م. ۱۱۳۶ ه/۴-۱۷۲۳ م)، رویدادهای پنجاه سالهٔ اورنگ‌زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ ه) است. ده سالهٔ یکم و چهل سالهٔ پسین آن، در دو «دفتر» با دو «دیباچه» یکی در آغاز ده سالهٔ نخستین و یکی در آغاز چهل سالهٔ پسین.

**آغاز:** ... و التقاط لطایف انشای کون و مکان حمد خالقیست که قامت سرایا استقامت و گم‌گشتگان وادی ضلالت

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۴۸۰، سالار ۱: ۵-۳۴۴، بانکی‌پور ۷: ۸۶، مرآةالعلوم ۱: ۲۵، ۲: ۳۹، آزاد ۱: ۱۰۸).

1667 -[۱۲۸۷] نستعلیق، انجام افتاده، ۲۳۸ برگ، سطر مختلف، اندازه ۲۰×۱۴/۵

● **مخزن افغانی ← تاریخ خانجهانی**

[۱۰۴۵]

● **مرآت آفتاب نما:** عبارالمورخین

از. **نواب عبدالرحمن**، ملقب به **شاهنواز خان هاشمی، دهلوی** (م ۱۲۲۳ ه/۱۸۰۷ م) نام کتاب از تخلص شاه عالم که «آفتاب» بوده گرفته شده که تاریخ آغاز نگارش ۱۲۱۶ ه/

(م: ۱۱۰۸ ه‍/۷-۱۶۹۶ م). تاریخ روزگار اورنگ‌زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ ه‍) است، از زایش او در ۱۰۲۸ ه‍/۱۶۱۹ م تا بیماری و بهبود او در ۱۰۷۳ ه‍/۳-۱۶۶۲ م سپس رویداد مرگش را در ۱۱۱۸ ه‍/۱۷۰۶ م بر آن افزوده‌اند.

**آغاز:** آن قطب فلک سلطنت و جهانداری مرکز دایرت...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۴۶۵، موزه: ۷۴۸، کرزن: ۱۶، مرآة العلوم ۲: ۱۶۱، سالار ۱: ۳۳۲، آزاد ۱: ۱۰۳، ندوه: ۶۹۲).

1674 -[۹۱۹] نستعلیق، ۹۷ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵.

**● وقایع حیدرآباد و گولکنده ← وقایع نعمت خان عالی**

**[۱۰۵۲]**

**● وقایع شاهجهانی**

از: **ناشناس.** در سرگذشت و رویدادهای روزگار ابوالمظفر شهاب‌الدین محمد شاهجهان (۱۰۳۷-۱۰۶۷ ه‍) است، از سال ۱۰۴۰ تا سال ۱۰۶۰ هجری.

**آغاز:** ...که به نسبت خانه زادگی این درگاه والاشرف امتیاز دارد...

1675 -[۹۷۱] نستعلیق، ۱۰۴۰ ه‍، **آغاز و انجام افتاده،** ۱۰۹ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۴/۵×۲۴.

**[۱۰۵۳]**

**● وقایع نعمت خان عالی:** وقایع حیدرآباد و گولکنده

از: **نعمت خان عالی، نورالدین محمد شیرازی،** ملقب به **نعمت خان عالی** (م: ۱۱۲۱ یا ۱۱۲۲ ه‍/۱۰-۱۷۰۹ م) در رویدادهای محاصرهٔ حیدرآباد (گولکنده) و گشودن آن، در رجب و شعبان ۱۰۹۸ ه‍/۱۶۸۷ م، در سیمین سال پادشاهی اورنگزیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ ه‍) بدست پسرش بهادر شاه، به نثر دشوار آمیخته به نظم که ناگزیر چند شرح بر آن نوشته شده و یکی از کتب درسی بوده و بارها به چاپ رسیده است.

**آغاز:** وقایع ایام محاصرهٔ دارالجهاد حیدرآباد سیزدهم شهر رجب ۳۰...، دمی که مدرس کشاف صبح در صفحهٔ صدق و صفا چون قاضی بیضا...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۴۷۴، آزاد ۱: ۱۰۵، سالار ۳: ۳۵، ۵۴، ۵: ۲۳۳، ۶: ۳۴، کرزن: ۱۰۷،

[۱۰۴۸]

● **ناشناخته**

از: **ناشناس**. در ذکر حوادث و وقایع حکمرانان طاهری، صفاری، سامانی، آل کرت، آل مظفر، و همچنین غوریان و ارغون شاهان سند نگاشته است.

**آغاز**: ... طاهر بر منبر رفته خطبه خواند و بعوض دعای خلیفه این کلمات بر زبان راند که اللّهم اصلح...

1671 -[۱۹۵] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، ۱۷۲ برگ، ۲۱ س، اندازه: ۲۵/۵×۱۳/۵.

[۱۰۴۹]

● **ناشناخته**

از: **ناشناس**، تاریخ اسلام است، تا زمان خلافت امام علی علیه‌السلام.

**آغاز**: که نام او عبدالمطلب کرد و اُمیه را پسری شد که نام او حرب نهاد...

1672 -[۲۵۰۶] شکسته نستعلیق، سید علیم الله رضوی، یکشنبه ۱۹ حمادی‌الثانی ۱۲۲۰ ه، باره یرگنه، ۹۸ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۲۳×۱۴/۵.

[۱۰۵۰]

● **ناشناخته**

از. **ناشناس**. وقایع عهد شاهجهان و بخصوص پسرانش شجاع و دارا شکوه است و همچنان جنگهایی که در بلخ صورت گرفته نیز در آن ذکر گردیده است.

**آغاز**: .. امور دین و سرانجام اسباب معاد مصروف امور عادت مارکش همه ملکات فدسیهٔ ارباب زهد و اصحاب ورع...

1673 -[۳۵۱۵] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۷۰ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۱×۱۱/۵.

● **واقعات بابری ← توزک بابری**

[۱۰۵۱]

● **واقعات عالمگیری**: ظفرنامهٔ عالمگیری: اورنگ‌نامه

از: **عاقل خان رازی، میر عسکر رازی خوافی، ملقب به عاقل خان و متخلص به رازی**

# بخش بیست و هشتم

# جغرافیا

● **اقالیم سبعه ← هفت اقلیم**

**[۱۰۵۴]**

● **جذب القلوب الی دیار المحبوب**

از: **شیخ عبدالحق محدث دهلوی** (م: ۱۰۵۲ ه‍/۱۶۴۲ م)، تاریخ و جغرافیای شهر مدینه و مکانهای متبرک آن، از مسجد شریف نبوی، چاه‌ها، مقابر، بقیع اماکن میان مکه و مدینه و همچنین احکام زیارت قبور، توسل جستن و آداب صلوات، در هفده «باب»

**آغاز** .. نعمت خدا گویند این خود روشن است.

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۱۷، نسخه‌ها ۶: ۳۹۴۶، ایوانف، ضمیمه ۲: ۷، سالار ۲: ۲۶۰، اراد ۱: ۶۲، مرآة العلوم ۱: ۵۰، ندوه. ۶۶۳).

1680 -[۸۳۴] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز و انجام افتاده**، ۱۰۵۲ ه‍، ۲۰۶ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۶/۵×۱۵/۵.

**[۱۰۵۵]**

● **حدیقة الاقالیم**

از: **قاضی مرتضی حسین**، معروف به **الله یار بلگرامی**، متخلص به **عثمانی بلگرامی** (۱۱۳۲-۱۲۰۸ ه‍/۱۷۱۹-۱۷۹۴ م) در ۱۱۹۰ ه‍/۱۷۷۶ م دبیر و منشی کاپیتان جوناتان اسکات شد و به دستور نامبرده این کتاب را نگاشت.

تاریخ و جغرافیای هفت اقلیم جهان است و زندگینامهٔ بزرگان آن که عمدتا در (۱۱۹۲-۱۱۹۶ ه‍/۱۷۷۸-۱۷۸۲ م) نگاشته است با سرنبدهای «اقلیم» سپس گزارش کاملتری از بخش‌های مربوط به هند را که دارای آگاهی های سودمندی از روزگار نگارنده‌است، درپایان بگونهٔ «خاتمه»ای آورده و این بخش را در ۱۲۰۲ ه‍/۱۷۸۷ م بدان

ملاّ فیروز: ۹۹، ندوه ۶۹۳)

1676 -[۲۴] نستعلیق، فتح محمد، کرم خورده، ۶۴ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۱×۱۷/۵.

1677 -[۷۶] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۹۴ برگ، ۱۱ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۵.

1678 -[۲۹۳] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۴۱ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵.

1679 -[۱۸۰۷] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۱۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰/۵×۲۷/۵.

*

## بخش بیست و نهم

# سفرنامه

### [۱۰۵۷]

### ● سفرنامهٔ مکه

از: **ناشناس**، سفر حج مسلمان هندی است که رویدادهای سفر خود را از بلاد مختلف به تقاضای مولانا محمد سلیم گزارش داده است.

**آغاز**: ... رسیده شد و هشتاد گروه طی شد و اوجین شهریست قدیم...

1683 -[۱۵۰۱] نستعلیق، حسن رضا علی، شوال ۱۲۶۲ ه، **آغاز افتاده**، ۶۲ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۱×۱۸/۵.

### [۱۰۵۸]

### ● شگرف‌نامهٔ ولایت

از: **اعتصام‌الدین** (زنده در ۱۱۹۹ ه/۱۷۸۵ م) **فرزند شیخ تاج‌الدین بنگالی**، گزارش سفری است که در ۱۱۸۰-۱۱۸۳ هجری از هند به انگلستان، همراه کاپیتان سونتن کرده است و با نامه‌ای از شاه عالم دوم برای ژرژ سوم انگلستان؛ با سربندهای «ذکر» که در سال ۱۱۹۹ ه/۱۷۸۵ م به انجام رسانده است.

**آغاز**: ستایش و نیایش مالک ملکی را سزاست که ولایت لانهایت جلالش را بیک اندیشه انسان بتصور کام فرسایی...

(ن. ک: مشترک ۱۰: ۵۷، نسخه‌ها ۶: ۴۰۴۳، کرزن: ۹۶، سالار ۲: ۲۷۰، ندوه: ۶۸۳ [آغاز برابر نیست]).

1684 -[۱۵] نستعلیق، ۱۱۹۹ ه، کرم خورده، ۱۳۱ برگ، ۱۶ س، اندازه: ۱۶×۹۵.

1685 -[۱۴۷] نستعلیق، آغاز برابر نمونه، ۱۴۴ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۱۵×۲۲/۵.

افزوده است.

آغاز: حمد بیحد مر خدای... اما بعد محرّر این اوراق، عاصی مرتضی حسین المتخلص به عثمانی بلگرامی بر نظر اصحاب بصیرت...

(ن.ک: مشترک ۱۰: ۲۹، موزه: ۶۹۴، نسخه‌ها ۶: ۳۹۶۳).

1681 -[۲۱۶۱] نستعلیق، رحیم الله، ۱۲۸۷ هـ، مطلاّ، اندکی کرم خورده، ۲۷۱ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۲۰×۳۱.

[۱۰۵۶]

● **هفت اقلیم**: اقالیم سبعه

از: **ناشناس**. در هفت اقلیم چون بلاد چین، هند، مکه و مدینه، ترکستان، جزیرهٔ عرب، شام و مصر نگاشته است.

آغاز: شرح اقلیم اول، در این اقلیم بلاد هند است، مشتمل بر زمین چین و خطا و سراندیب و بلاد جنوبی از یمن چون...

1682 -[۱۴۸] نستعلیق، ۴۴۸ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۸/۵×۲۹.

*

## بخش سی‌ام

# هندو شناسی

### [۱۰۶۰]

● **بحرالحیوة**: ترجمهٔ انبرت کند

ترجمهٔ فارسی از: **شیخ محمد غوث گوالیاری** (م: ۹۷۰ ه‍/۶۳-۱۵۶۲ م) در یک «مقدمه» و ده «باب» مقدمه در ماهیت وجود قدم و عدم شهود. ابواب ۱- معرفت عالم صغیر، ۵- معرفت اتحاد انسان، ۸- معرفت فساد جسد و ظاهر شدن علامات مرگ، ۱۰- حکایات جزو کل نفس.

**آغاز**: حمد بیحد و ثنای بعد مر خدای راکه وحده لاشریک...

(ن.ک. مشترک ۴: ۲۱۴۵، سالار ۸. ۳۳۸، ۴۴۸، علمای هند: ۴۵۶، موزه: ۹۰۷ [آغاز برابر نیست])

1688 -[۲۳] نستعلیق، ابراهیم مبانجی، ۱۳ جمادی‌الآخر ۱۰۲۲ ه‍، کرم خورده، ۲۳ برگ، ۱۳ س، اندازه ۱۱×۲۱.

1689 -[۲۷۵۱] نستعلیق، محمد رحم الله، **آغاز**: الحمدلله .. بدانکه حکما اندرین کتاب تأثیر خیر و شر از حوادث روزگار .. این کتاب بحرالحیوة نام نهاده شد ، ۴۲ برگ، ۱۳ س، اندازه. ۱۲×۱۹.

● **ترجمهٔ انبرت کند ← بحرالحیوة**

### [۱۰۶۱]

● **سری بهگوت گیتا**

از **ناشناس**.

**آغاز**. .. من و تو نه‌ام آنست که من و تو در یادویم از آنجا [کذا]..

(ن.ک: مشترک ۴: ۲۱۶۷، سالار ۸. ۳۴۷).

[۱۰۵۹]

● **مرآة الاحوال جهان نما**

از **احمد** (۱۱۹۱-۱۲۳۵ ه) **بن محمد علی بن محمد باقر اصفهانی بهبهانی** کرمانشاهی در **عظیم‌آباد** به سال ۱۲۲۴ هجری به نام **محمد** علی شاه قاجار پسر ارشد فتح علی شاه (م: ۱۲۳۷ ه) نوشته است.

**آغاز** الحمدلله الذی... بعد چنین گوید بندهٔ جانی احمد بن محمد علی بن محمد باقر

(ر.ک: نسخه‌ها ۶: ۴۰۴۹، ایوانف، ضمیمه ۲: ۷، تذکره نویسی: ۷۶۶، خدابخش: ۱۸۰)

1686 -[۱۰۳۷/۲] نستعلیق، کرم خورده، **انجام افتاده**، ۳۶۵ برگ، ۱۵ س، اندازه: ۲۱/۵×۱۴

1687 -[۱۰۳۷/۱] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز افتاده**، مثل میرزا کاظم و میرزا محمد تقی الماسی و میرزا حیدر علی ..، **انجام افتاده**، ۳۶۴ برگ، ۱۹ س، اندازه ۲۱/۵×۱۴

※

[۱۰۶۵]

## ● مهابهارت (ج ۲)

مجموعهٔ داستانهای کهن هند آریائی. پیرامون ده هزار بیت، در زمینهٔ جنگ میان جانشینی «کوراوس» و «پانداس» دو عموزاده از دودمان شاهان هند. ترجمهٔ آن را به دستور اکبر پادشاه به‌کوشش گروهی از دانشمندان: **ملا عبدالقادر بدایونی، میر غیاث‌الدین علی (نقیب خان)، ملا شاه، محمد سلطان تهانیسری و ابوالفیض فیضی** در ۹۹۰ هـ/۱۵۸۲ م آغاز و در ۹۹۵ هـ/۱۵۸۷ م به انجام رسانده‌اند و اکبر آن را «رزمنامه» نامید. با دیباچه‌ای از **ابوالفضل علامی** که در برخی جاها ترجمه نیز از ابوالفضل دانسته شده است.

**آغاز.** ای هزده هزار عالم از شوق تو مست/اندر رهٔ جست و جوی و جان بر کف دست.

(ن ک. منزوی ۴: ۲۱۸۹، مرآة العلوم ۱: ۲۴۰، نسخه‌ها ۵: ۳۷۴۶).

1694 -[۱۵] نستعلیق، اودی سنگهه، سال ۴۵ جلوس اورنگزیب، برهانپور، ۲۶۷ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۲۱/۱×۱۳/۵

1695 -[۹۸] نستعلیق، **آغاز:** گزارندگان احوال و نگارندگان اقوال چنین می‌نمایند که مدارا کرد...، ۱۲۴ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۲۹/۵×۲۵/۵.

1696 -[۹۸۱۱] نستعلیق، کرم خورده، **آغاز:** راویان این قصه چنین روایت کرده‌اند که چون بسیم باین قصّهٔ قمار بازی راجه جدهشتر وجودش تمام ظاهر کرد...، ۶۱ برگ، ۱۶ س، اندازه ۲۹/۵×۲۵/۵.

٭

1690 -[۱۳۲۳] نستعلیق، منشا رام بن دیوان گنگا رام، لکهنو، **آغاز افتاده**، ۱۵۰ برگ، ۱۷ س، اندازه: ۱۶×۲۴

**[۱۰۶۲]**

## ● کتهای مانس کهیت پوران

از **ناشناس** افسانه راجاهای هندوی هند باستان است

**آغاز** هر چهار سد مطلع و خردار در هسنتایور جائی که .. پسر راجا.

1691 -[۲۱۷۱] نستعلیق و شکسته، **آغاز افتاده**، ۱۸ برگ، ۱۸ س، اندازه. ۱۲/۵×۱۹.

**[۱۰۶۳]**

## ● مجمع البحرین

از **شهزاده محمد دارا شکوه** (۱۰۲۴-۶۹ یا ۱۰۷۰ هـ/۱۶۱۵-۵۹ یا ۱۶۶۰ م) در چهل و دومین سال زندگی خود در آشتی دادن اندیشه‌های صوفیان مسلمان و هندوان نگاشته است.

**آغاز** نام آنکه او نامی ندارد/بهر نامی که خوانی سر بر آرد

حمد موفور نگاری را که دوزلف کفر و اسلام را که...

(ر ک. منزوی ۴ ۲۱۸۲، سالار ۸. ۱۹۲، موره ۲۶۵).

1692 -[۳۱۳۲] نستعلیق، محمد عبدالغنی غلام شهید بن صدیقی حنفی قادر بدایونی، ۲۱ شوال ۱۳۱۳ هـ، ۳۵ برگ، ۹ س، اندازه ۹/۵×۱۶/۵

**[۱۰۶۴]**

## ● مرآة المخلوقات

از **عبدالرحمان چشتی عباسی علوی** (م. ۱۰۹۴ هـ/۱۶۸۳ م)، متن اصلی از زبان سانسکریت در سال ۱۰۴۱ هجری نگاشته است رساله‌ایست از دید هندویی دربارهٔ خلقت و پیدایش عالم وجود به شکل سئوال و جواب بین مهادیو و پاروتی

**آغاز.** الحمدلله... بعده می‌نویسد فقیر حقیر عبدالرحمٰن حسینی رسالهٔ مرآة المخلوقات..

(ر ک منزوی ۱۱ ۹۱۶)

1693 -[۶۲] نستعلیق، ۳۷ برگ، ۱۰ س، اندازه. ۱۶/۵×۲۶.

## بخش سی و یکم

# چند دانشی

● **ترجمهٔ ساکهیان ← هفت احباب**

● **جواهر و معادن ← هفت احباب**

**[۱۰۶۶]**

● **حکمت الصنایع**

از: **ناشناس**. در هفت «باب» و هر باب در چندین «فصل». در قیافه، خواب و تعبیر آن، علم نحوم، ایام سعد و نحس، تأثیرات کواکب و خواص زر و سیم نقره... نگاشته است.

**آغاز**: ... فصل سیوم در ساختن تمر، فصل چهارم در نرم کردن زر و سیم، فصل پنجم، در صاف کردن نقره...

1697 -[۲۰۰] نستعلیق، غلام محمد حسن، نهم شهر ذیقعدهٔ ۱۲۸۱ ه، **آغاز افتاده**، یوسیده، عناوین شنگرف، ۱۹۴ برگ، ۹ س، اندازه: ۱۲×۲۲.

**[۱۰۶۷]**

● **گزیدهٔ مجموعه‌های گوناگون**

از: **ناشناس**. گزیده‌ایست که مطالب گوناگون در آن گرد آوری شده و شامل بیست مطلب می‌باشد به گونهٔ مثال: ۱- بیاض نسخه‌جات، ۵- انتخاب نزهة الارواح، ۱۰- رساله در بیان قوای ظاهر و قوای باطن، ۲۰- انتخاب روضة الغناء.

**آغاز**: ... چون تو نباشی او پیدا شود کدام پیش بود او داند...

1698 -[۷۶۹] نستعلیق، **آغاز و انجام افتاده**، ۴۱۰ برگ، سطر مختلف، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵.

**[۱۰۶۸]**

● **مطلع العلوم و مجمع الفنون** (ج ۲)

از: **حکیم واجد علی خان**. وی این اثر را در سال ۱۲۶۱ ه/۱۸۴۵ م برای رفع نواقصی که

**آغاز.** حمدله... اما بعد بر ارباب بصیرت مخفی نماند که با تفاق بعضی یاران که از جمیع...

(ن.ک: مشترک ۱: ۸۴۱)

1703 -[۱۵۹] نستعلیق، **انجام افتاده**، ۱۵۱ برگ، ۱۳ س، اندازه: ۲۹×۱۹

● **هفت جوهر ← هفت احباب**

● **هفت نام ← هفت احباب**

❊

در دستارهای فارسی در هند برای تعلیم مبتدیان موجود بود در دو «دفتر» نگاشته است دفتر یکم آن به نام «مطلع العلوم» و دوم «مجمع الفنون» است که در آن هنرها را به چهار گروه اعلا، اوسط، دنی و ادنی تقسیم کرده است در چندین «فصل» و هر فصل در چندین «اصل»

**آغاز** و آخرالامر بعلاج همدیگر در چاه انداختند و جامهٔ او را بخون آلوده...

(ر ک مشترک ۱ ۸۳۳، موره ۱۴۴)

1699 -[۰۰۰] نستعلیق، ۱۲۸۳ هـ، **آغاز افتاده**، ۱۷۵ برگ، ۱۹ س، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵.

**[۱۰۶۹]**

## ● نهرالفصاحت

از **میرزا محمد حسن قتیل لاهوری** (م. ۱۲۳۳ هـ/۱۸۱۷ م) که آن را به سال ۱۲۱۴ هـ نگاشته است، در صرف زبان فارسی، نامه نگاری، عروض و صنایع و تصحیح واژه‌ها و اصطلاحات فارسی که نادرست در زبان فارسی هند به کار رفته است.

**آغاز** ترانه سنجی عندلیب قلم در بهارستان صفحه بر سر شاخ ..

(ر ک. مشترک ۱: ۸۴۰، سالار ۳ ۲۱۴، ایوانف، ضمیمه ۲: ۳۱).

1700 -**[۲۴۴۷]** نستعلیق، علی بخشی، پنجشنبه ۲۰ شوال ۱۲۴۲ هـ، ۴۸ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۵×۲۴

1701 -**[۱۵۵]** نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۶۰ برگ، ۱۵ س، اندازه ۱۵/۵×۲۲/۵.

1702 -**[۱۷۷]** نستعلیق، کرم خورده، آغاز برابر نمونه، **انجام افتاده**، ۵۲ برگ، ۱۵ س، اندازه. ۱۵×۲۲/۵

**[۱۰۷۰]**

## ● هفت احباب: ترجمهٔ ساکهیان: جواهر و معادن: هفت جوهر: هفت نام

از **کیان ناته جوگی** که پس از اسلام آوردن خود را **سعادتمند** نامیده است. در هفت «باب» و هر باب را در چند «فصل» نگاشته است. فصل ۱- در بیان کیفیت ارواح و کمیت اجساد، ۲- در ترکیبات شیمی، ۴- در بیان سیماب.

# فهرست کتاب‌ها

# فهرست مؤلّفان

*

«و»

# فهرست کاتبان

*

# فهرست اماکن

*

* * *

in this land. The Iranian and Persian writers have expanded the geographical boundaries of Persian language and have made it a fit medium for cultural exchange as well as an effective medium of interaction and intellectual contact. The preservation of their works is an important task by itself but I wish that at least these are enumerated. If we do not pay proper attention to the art and beauty created by these great artists and only be content with enumerating the tomb stones on their graves it will be very sad indeed. After all we are inheritors of this language and culture. If we claim that Iran is the cradle of Islamic civilization then it becomes our paramount duty to strive for the preservation of our cultural heritage.

I have gone through your four prologues and I have nothing more to add. I am hopeful that, along with the published catalogue of this type, steps should also be taken to make available a common catalogue of all the Persian Manuscripts in India.

The following series have been received through Mr. Radfar:

1. Catalogue of Persian Manuscripts in the Patiala Public Library and in the Library of Archices of Patiala (Issue No. 1 - two copies).

2. Catalogue of Persian Manuscripts in the Library of the Anjuman-e Taraqqi-e Urdu-e Hind (Issue No. 2).

3. Catalogue of Persian Manuscripts in the Hardayal Public Library, Delhi (Issue No. 3).

4. Catalogue of Persian Manuscripts in the Library of Jamia Hamdard, Tughlaqabad, New Delhi (Issue No. 4).

In the end I express my gratefulness for your kind mentioning of my name in the Forewords and I heartily appreciate the efforts that you have made in the printing of the Patiala catalogue.

Please pay my regards to each of my old colleagues in India.

Being the custodian *(motavalli)* of this language and culture, please take care of all those who are engaged in preserving this language and culture in that country.

Ahmad Monzavi

5-8-1377 / 26-11-1998.

It is hoped that the present catalogue will be useful to the scholars and to all those who are interested in the Persian language and literature, of the Indo-Iran region.

By the grace of God.

Seyyed Bagher Abtahi
Director
Centre of Persian Studies
Iran Culture House
New Delhi

# Ustad Ahmad Monzavi

## *On the Importance of Cataloguing Persian Manuscripts in India*

Mr. Seyyed Bagher Abtahi
Director, Centre of Persian Research,
New Delhi.

To begin with I wish you all happiness.

Your letter and five copies of the catalogues prepared by you at the Persian Research Centre, New Delhi, are in my hand, about which I will give my comments later on. At the outset I pray to the Almighty God that you may be well rewarded for your great efforts in the cause of culture. At the end of your letter you have promised to continue this work which makes me very happy indeed. Through this work you have rendered great service to the Persian language, Iranian culture and to the field of letters. As I myself am engaged in serving these three causes I consider it my duty to congratulate you on this great work of yours. I am an eye-witness to the fact how the bulk of our cultural heritage or better to say human culture are decaying because of adverse climatic conditions and other factors in the sub-continent. Not to talk of private collections even public libraries do not have the necessary infrastructure for the preservation of this heritage. I am quite sure that most of the Persian manuscripts seen by me earlier, which were in existence about ten years ago, are now untraceable. This is a hard fact, but unfortunately it is true. Slowly and gradually the public libraries are also moving towards the same state. I am well acquainted with the difficulties faced in microfilming of the manuscripts but preparing catalogues from manuscripts is comparatively more practicable. The footprints of Iranian and Persian writers have left their indelible marks

instance, the manuscripts preserved in the library of Jamia Hamdard. At present the Persian Research Centre is preparing a catalogue of the valuable manuscripts preserved in the above mentioned library.

Hakim Abdul Hamid is the founder of the Jamia Hamdard library. His distinguished contribution in the areas of cultural studies and medical sciences is well known to the people of India. His personality commands high respect and dignity, and, above all, he is a great spiritual soul.

The library of Jamia Hamdard was founded in 1960 with a number of books on medicine and herbal sciences or the Unani system of medicine. In 1977 the library of the Islamic Studies was also merged with this library.

After the founding of the Jamia Hamdard by Hakim Abdul Hamid some more important collections were added to this library. One such collection was the *Nazira Collection* which has been abbreviated as (N.C.) and has been included in our catalogue. Later many other collections were added which have immensely enriched this library.

On the basis of a report prepared by Jamia Hamdard Library it may be pointed out that about 4435 manuscripts, including those in Persian, Arabic and Urdu, exist and quite a number of them have been microfilmed.

The Jamia Hamdard library is well-equipped with xerox and micro-filming and photo-making machines, and equipment for binding etc. The facility of utilizing these machines and equipment have been thrown open to all such scholars who are interested in cultural and literary studies.

It is worth mentioning here that the present catalogue consisting of 1703 manuscripts is available now. Colleagues who have contributed significantly in the preparation of this catalogue at the Persian Research Centre, are – Mr. Latif Talibi, Mr. Jameel-ur-Rehman, Mr. Seyyed

Ghulam Nabi Ahmad, Mr. Wasif Ahmad and Mr. Mohammad Saeed Dehlavi – who are all research scholars of Persian language at Jawaharlal Nehru and Delhi Universities. From the computer section Mr. Abdur Rehman Qureshi and Mr. Mohammad Asif Ali deserve a special mention. Mr. Mohammad Hasan Haddadi, the incharge of publications, needs to be thanked specially.

The sincere services rendered by Dr. Ahmad Habib Kidwai, the Chief Librarian of Jamia Hamdard Library need to be put in record, and, he deserves our special thanks for having provided all sorts of information and facilities to our Centre. Other personnel from his library who have also assisted deserve our word of thanks.

All words fail us when we wish to acknowledge the help and encouragement that this Centre has received from the great scholar and profoundly sensitive and humane person Hakim Abdul Hamid. We whole-heartedly thank him for his constant support, encouragement and appreciation of our work.

At the end it need be pointed out that much effort, care and attention has been paid in making the present catalogue accurate. After the entries of all the manuscripts, which includes mentioning their characteristics, the number of the folios, and after making corrections a list of the works has been prepared based on reliable and authentic sources. The resources of library science have been utilized and the method of employed by Ustad Ahmad Monzavi has also been adopted and its characteristics have been mentioned in Catalogue No. 2. It may also be mentioned here that a number of manuscripts at the Jamia Hamdard Library have not been catalogued, hence, such manuscripts have been marked as [۰۰۰]. In spite of all our efforts if experts in the area, or the users of the catalogue, point out to us any shortcomings we shall be grateful for the same and shall make efforts to overcome them.

□ A Descriptive Catalogue of Persian Manuscripts
in the Library of Jamia Hamdard, Tughlaqabad

□ Compiled by, Persian Research Centre
Iran Culture House, New Delhi 110 001

□ First Print, 1999

□ Printed at Press Works, 30, Parking Centre
Mall Road, Delhi 110054

□ Price Rs. 800/-

* * *

# FOREWORD

The present Persian language, after developing in its own land and after being nourished in the bed of time, became soundly capable of giving shape to different disciplines such as culture, religion, mysticism, theology, science and art. Within the span of a few centuries this language, an emblem of our glory, grew into a great repository of knowledge and culture. Through the centuries this heritage, this precious store-house, has brought about deep changes at the level of culture all over the world. In the times that followed, this language, embodying in itself the essence of human thought and spirituality, served as an inspirational source that has shaped many thoughts and forms and has provided enlightenment to the seekers of truth and values.

It is for such reasons that Persian language in a short span of time has spread to the farthest regions of the world, particularly and more so in the neighbouring countries.

Take for example the case of India. The Persian language grew and developed in the cradle of this country for about a thousand years. During this phase people belonging to different classes, whether they were Sultans, rulers, writers, poets, artists, followers of different religions, or saints etc., have all perceived this language with dignity and respect. Among all the languages prevailing in this country it was Persian that was perceived to be the most distinguished in the context of knowledge and learning. Many writers have composed their works in this language. Not only this, it may also be pointed out here, that many cultural and religious works of ancient times have also been rendered into Persian and preserved for posterity.

This language has deep roots in India. There are thousands of Persian manuscripts which are preserved in different libraries of the country, for

Series (4)

# A Descriptive Catalogue of Persian Manuscripts in the Library of JAMIA HAMDARD, TUGHLAQABAD, NEW DELHI

*Persian Research Centre*

Cultural Counsellor of the I.R. of Iran

NEW DELHI - INDIA

1999